วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU

ISSN: 2673-0030 (ONLINE)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025

TCI
ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai-Journal Citation Index Centre

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU
ISSN: 2392-5507, ISSN: 2673-0030 (Online)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์ :

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU) มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยอ้างอิงตามรูปแบบของ APA (นาม-ปี) รวมถึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารฯ และเป็นบทความที่ไม่มีความหลายมากกว่า 25% ตามที่ถนนในโปรแกรม CopyCat ในเว็บ Thaijo2

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฯ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ โดยไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของวารสารฯ

กระบวนการพิจารณาบทความ :

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ :

ประเภทของบทความที่รับตีพิมพ์ คือ บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Original Article)

ภาษาที่รับตีพิมพ์ :

บทความที่รับตีพิมพ์รับภาษาที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดออก :

กำหนดออกตีพิมพ์ 3 ฉบับ ต่อปี (ราย 4 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน	(กำหนดออก เดือนเมษายน)
ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม	(กำหนดออก เดือนสิงหาคม)
ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม	(กำหนดออก เดือนธันวาคม)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	ที่ปรึกษาอธิการบดี
พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	อธิการบดี
พระมหาสมบูรณ์ วุฑฺฒิกโร, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระราชวัชรสารบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระศรีวัชรสารบัณฑิต, ดร.	คณบดีคณะครุศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรยุทธ พึ่งเทียร	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายแผนยุทธศาสตร์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

พระเมธาวินัยรส, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.อุทิส ศิริวรรณ	W.H.Taft University
รองศาสตราจารย์ ดร.อำนวย เดชชัยศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒผล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิระโรจนานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย จันทร์เรือง	มหาวิทยาลัยสยาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ดร.เสน่ห์ เดชะวงศ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร	มหาวิทยาลัยบูรพา

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

พระครูโอภาสนนทกิตติ์, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษ์ ภูริปญฺโญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูภาวนาวุฒิบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาอุดร อุตฺตโร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระสุรชัย สุรชโย, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสมุห์ทอง ฐิตปญฺโญ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.อินถา ศิริวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสวง นิลนามะ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี พรรษา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมั่น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวิง เรืองสังข์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

พระมหาพงศ์ศักดิ์ ฐานิโย, ดร.	ผู้อำนวยการศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา DCI
ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกสทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัตย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุตม์ บุญศรีตัน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิระโรจนานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย ปวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวัสส์ สุขป้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร สายเสนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐกรณ์ ปะพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

คณะทำงาน

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน, ผศ.ดร. พระสุรชัย สุรชโย, ผศ.ดร.
พระครูสมุห์ทอง ฐิตปญฺโญ, ดร. ดร.ทองดี ศรีตระการ
ดร.อรุณรัตน์ วิไลรัตนกุล ดร.มนัสนันท์ บุญปู่

เจ้าของ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
อาคารเรียนรวม โซน C ชั้น 5 ห้อง C510 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทรศัพท์ : 035-248-000 ต่อ 8284
พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน, ผศ.ดร. โทรศัพท์ : 095-542-6695 Email: yannawat.bud@mcu.ac.th

ตั้งแต่ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562) วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เผยแพร่ <u>เฉพาะฉบับออนไลน์</u> สามารถดาวน์โหลดได้ที่ :

https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/index

ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

บทบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับนี้เป็นฉบับ **ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568** ได้รับผลการพิจารณาคุณภาพวารสารเพื่อเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI รอบที่ 5 พ.ศ. 2568 จากศูนย์ TCI ได้ถูกจัดให้เป็น **วารสารกลุ่มที่ 2 (การรับรองคุณภาพของวารสาร รอบที่ 5 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572)** นับได้ว่าเป็นกำลังใจให้แก่กองบรรณาธิการในการพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วารสารฉบับนี้ได้มีการปรับปรุงรูปแบบวารสารใหม่ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นหลายประการ และวารสารฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการที่กองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพของบทความตามกรอบการประเมินคุณภาพวารสารเป็นอย่างดีได้ทำการพิจารณาบทความให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI

กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ และหวังว่าจะได้รับความสนใจจากผู้เขียนบทความทุกท่านในโอกาสต่อไป และกองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้อนุเคราะห์ในการอ่านประเมินต้นฉบับ

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นกับการบริหารจัดการศึกษาของประเทศไทย หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาวารสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณและยินดีน้อมรับเพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู่
บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย Research Articles :

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ 1-14
THE PRIORITY NEEDS IN DEVELOPING ACADEMIC MANAGEMENT OF SURASAKMONTREE SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE LITERACY
เอกณัฐ ลุผลแท้ Eakanat Lupholthae
อภิรดี จริยารังษีโรจน์ Apiradee Jariyarangsiroge

รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 15-29
THE 5F STEPs SUPERVISORY MODEL THAT IMPACTS STUDENTS' THAI LANGUAGE LERNING ACHIEVEMENT
พิศสมัย วงษา Phitsamai Wongsa

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครู โรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม 30-39
PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING TEACHER'S OUTDOOR LEADERSHIP OF WAT HUAY CHORKHAE WITTAYAKOM SCHOOL
อัครพล สุวรรณธัย Aukarapol Suwannathai
อภิรดี จริยารังษีโรจน์ Apiradee Jariyarangsiroge

การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 40-57
ADMINISTRATIVE MEASURES TO SCHOOL SAFETY OF SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
กมลมาสย์ จำปาดวง Kamonmas Jumpadung
บุณยานุช เฉวียงหงส์ Bunyanuch Chawianghong
ภูวดล จุลสุคนธ์ Phuwadon Chulasukhont

แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา **58-68**

GUIDELINES FOR THE LEARNING RESOURCE MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

วริยา อิ่มอุดม Wariya Imudom
ประยูร บุญใช้ Prayoon Bunchai
พรเทพ รู้แผน Phonthep Rupan

การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร **69-83**

THE DEVELOPMENT OF READING COMPREHENSION ABILITY OF GRADE 2 STUDENTS THROUGH THE SQ4R AND 5W1H INSTRUCTIONAL MODEL INCORPORATING LOCAL INFORMATION OF SAMUT SAKHON PROVINCE

อโนชา มากผล Anocha Makphon
ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน Chonasith Sithsungnoen
ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย Siriwan Vanichwatanavorachai
สุวิมล สพฤกษ์ศรี Suwimon Saphuksri

การศึกษาการให้เหตุผลทางเรขาคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวคิดของ GUTIERREZ และ JAIME **84-98**

A STUDY OF MATTHAYOMSUKSA 3 STUDENTS' GEOMETRIC REASONING BASED ON THE CONCEPTS OF GUTIERREZ & JAIME

อรัณย์ เอกชัยรุ่งโรจน์ Aran Ekachairungrojn
ขวัญ เพียซ้าย Khawn Piasai
สุกัญญา หะยีสาและ Sukanya Hajisalah
เอนก จันทรจรูญ Anek Janjaroon

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียน ในโรงเรียนเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออก ตามแนวคิดการจัดการศึกษาแนวมงฟอร์ต **99-108**

THE PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER THE ST. GABRIEL FOUNDATION IN THE EASTERN REGION BASED ON THE MONTFORT EDUCATION CHARTER

รชานนท์ อุดมสูงเนิน Rachanon Udomsungnern
นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul

รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 109-119

THE DEVELOPMENT OF A LEARNER-CENTERED LEARNING MANAGEMENT MODEL IS IMPORTANT FOR IMPROVING STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENT

วินัย คำภาชาติ Winai Campachat
พีระ รัตนวิจิตร Peera Ruttanawijit
นัทกาญจน์ รัตนวิจิตร Nattakarn Rattanawijit
วิทธยา บริบูรณ์ทรัพย์ Vitaya Boriboonsub

ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 120-130

NEEDS ASSESSMENT FOR IMPLEMENTATION SAFETY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS USING THE TOTAL QUALITY MANAGEMENT PROCESS UNDER EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, GOVERNMENT INSPECTION AREA 1

เอกรัช แสงเขียว Aegarach Sangkiaw
ชาญชัย วงศ์สิรสวัสดิ์ Chanchai Wongsirasawat
อรสา จรูญธรรม Orasa Jaruentham

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี 131-150

WORK MOTIVATION OF TEACHERS IN THE SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, NONTHABURI

สุกัญญา จงจิตต์สุข Sukanya Jongjitsuk
วิณัฐธพัชร์ โพธิ์เพชร Vinutthaput Phophet

การศึกษาหลักการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 151-163

A STUDY ON THE DESIGN PRINCIPLES OF MATHEMATICAL MODELLING TASKS TO DEVELOP MATHEMATICAL LITERACY IN THREE-DIMENSIONAL GEOMETRY FOR GRADE 6 STUDENTS

สุกัญญา สุนทรา Sugunya Suntara
สกล ตั้งเก้าสกุล Sakon Tangkawsakul
ชนิศวรา เลิศอมรพงษ์ Chanisvara Lertamornpong

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง 164-174
THE PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING ACADEMIC MANAGEMENT OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SAKAEKRANG CONSORTIUM, UTHAI THANI PROVINCE, ACCORDING TO THE CONCEPT OF HIGHER ORDER THINKING COMPETENCIES
สิริลักษณ์ แก้วทองดี Siriluk Kaewthongdee
นันทรัตน์ เจริญกุล Nuntarat Charoenkul

การพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 175-188
THE DEVELOPMENT OF INTEGRATED LEARNING USING LOCAL RESOURCES BASED ON COMMUNITY HISTORY AND CULTURE FOR STUDENTS OF WAT KET KARAM MUNICIPAL SCHOOL, MUEANG CHIANG MAI DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE
ณัฐธยาน์ สนินัด Natthaya Saninat

LEARNING MANAGEMENT BASED ON COLLABORATIVE AND PROBLEM BASED LEARNING TO ENHANCE THEORETICAL KNOWLEDGE AND PERFORMANCE ABILITIES OF COLLEGE STUDENTS 189-205
Liu Ningqi
Surapong Rattana
Nirat Jantharajit

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีและทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา 206-214
A STUDY OF MUSIC LEARNING ACHIEVEMENT AND RECORDER PLAYING SKILLS THROUGH MUSIC CAMP ACTIVITIES FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS
กัณฑ์อเนก แซ่เฮง Kananek Saeheng
ชุติมา วัฒนะคีรี Chutima Vatanakhiri
สุพจน์ เกิดสุวรรณ์ Suphot Koedsuwan

การประเมินโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติด โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช 215-225
EVALUATIONS OF NEW GENERATION ANTI-DRUG PROJECT UNDER TANGPOON MUNICIPAL KINDERGARTEN SCHOOL CHALOEM PHRA KIAT DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT
ภัทรธร จินดาวัฒน์ Pattaratorn Jindawat
เบญจพร ชนะกุล Benchaporn Chanakul
อโนทัย ประสาน Anotai Prasan

ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง ตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ **226-236**

THE PRIORITY NEED OF ACADEMIC MANAGEMENT OF WATBANGPHLIYAIKLANG SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF INTERACTIONAL COMPETENCIES

นริสา เจริญศิริ Narisa Charoensiri
พงษ์ลิขิต เพชรผล Ponglikhit Petpon

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง **237-250**

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE SYSTEM IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF DISTRICT LEARNING PROMOTION CENTERS UNDER THE ANG THONG PROVINCIAL OFFICE OF LEARNING PROMOTION

ณัติฐิญา พรหมทอง Nattiya Promthong
พรเทพ รู้แผน Pornthep Ruphan

ความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 **251-263**

NEEDS ASSESSMENT FOR BUILDING RELATIONSHIPS BETWEEN SCHOOLS AND COMMUNITIES USING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY PROCESS UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, EDUCATIONAL REGION 1

แก้วอุษา แสงเขียว Keaw-u-sa Sangkiaw
ฐิติพร พิชญกุล Thitiporn Phitchayakun
ชาญชัย วงศ์สิรสวัสดิ์ Chanchai Wongsirasawat

ระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน **264-275**

FINANCIAL LITERACY LEVEL OF TEACHERS IN BAANSANFUN KINDERGARTEN

อภิวุฒิ อุณหวัฒนางกูร Apiwut Unhawattanangkun
อภิรดี จริยารังษีโรจน์ Apiradee Jariyarangsiroge

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยม **276-287**

DEVELOPMENT OF DEMOCRATIC CITIZENSHIP CHARACTERISTICS THROUGH SOCIAL AND PUBLIC SERVICE ACTIVITIES OF RAJAVINIT MATTHAYOM SCHOOL STUDENTS

เทพฤทธิ์ ยอดใส Thepparith Yodsai
สรสิริ วรวรรณ Sornsiri Worrawan
สุภาวดี วงษ์สกุล Supawadee Wongsakul

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กร ของครูในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 **288-298**
PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING HUMAN RESOURCES MANAGEMENT FOR ENHANCING ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF TEACHERS IN THE PAKHEENOPPAWAT CONSORTIUM UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 2
ภีมข์ ศุภชลาศัย Bheme Suphajalasaya
นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul

การศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT เพื่อพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ ในรายวิชาสังคมศึกษา **299-309**
A STUDY OF LEARNING MANAGEMENT WITH SWOT TECHNIQUE TO DEVELOP DECISION-MAKING ABILITIES IN SOCIAL STUDIES
ธฤต ทองก้อน Tharit Thongkon
อัญชลี ศรีกลชาญ Anchalee Srikolchan
ศุภณัฐ พานา Supanut Pana

AN INSTRUCTION BASED ON SOCIAL COGNITIVE LEARNING THEORY AND METACOGNITION APPROACH TO IMPROVE SELF-AWARENESS AND SOCIAL SKILLS FOR UNDERGRADUATE STUDENTS **310-323**
Mou Haiyan
Watcharee Sangboonraung
Nirat Jantharajit

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร **324-335**
THE PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING CARING LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER TACHALOM SCHOOL CONSORTIUM IN SAMUTSAKORN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
ฐิติภา ดาบสมเด็จ Thitipa Dabsomdej
นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul

การพัฒนาความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี **336-349**
CONCEPTS DEVELOPMENT IN SOCIAL STUDIES, RELIGION AND CULTURE FOR BEING A GOOD CITIZEN
นวพล เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา Nawaphon Seniwongse Na Ayudhya
กิตติคุณ รุ่งเรือง Kittikoon Rungruang
นาตยา ปิลันธนานนท์ Nataya Pilanthananond

แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา **350-361**

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGY IN PARCEL MANAGEMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION OF THE PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

นันทวดี อุบลวัตร Nunthawadee Ubonlawut
ชัยยศ เดชสุระ Chaiyot Dechsura
พรเทพ รู้แผน Phonthep Rupan

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี **362-370**

PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING TECHNOLOGY LEADERSHIP OF NONTHABURI MUNICIPALITY SCHOOL ADMINISTRATORS

ฐิติกร ทิพย์สุวรรณ Thitikorn Thipsuwan
นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 **371-381**

NEEDS FOR DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL INNOVATIVE ORGANIZATION UNDER SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

อารีรัตน์ บัวบาน Areerat Buaban
ฐิติพร พิชญกุล Thitiporn Pichayakul
กันต์ฤทัย คลังพหล Kanreutai Klangphahol

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย **382-395**

PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING ACADEMIC MANAGEMENT OF TRIAMUDOMSUKSA PATTANAKARN SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF MEANINGFUL LEARNING

ณัชชา ปัสสามั่น Nutcha Passaman
นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย **396-414**

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES BASED ON COMPETENCY-BASED LEARNING TO PROMOTE POLITICAL LITERACY OF UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

ชิตณรงค์ บัวงาม Chitnarong Buangam
อัญชลี ศรีกลชาญ Anchalee Srikolchan

การศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร **415-432**
A STUDY OF FACTORS HINDERING ENGLISH SPEAKING AMONG LOWER SECONDARY STUDENTS IN THE NONG LUANG SCHOOL GROUP, LAN KRABUE DISTRICT, KAMPHAENG PHET PROVINCE
นันณภัชสรณ์ ดิลกพรชัยกุล Nunnapachsorn Dilokpornchaikul
สุรัตนา อดิพัฒน์ Surattana Adipat

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ **433-443**
NEEDS FOR ACADEMIC MANAGEMENT OF BAANBUNDITNOI SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF ENTREPRENEURIAL MINDSET
ณัฐวัตร พงษ์สะอาด Natthawat Phongsaard
เพ็ญวรา ชูประวัติ Penvara Xupravati

AN INSTRUCTION BASED ON SIMULATION STRATEGY WITH COLLABORATIVE LEARNING TO ENHANCE READING AND WRITING ABILITIES FOR UNDERGRADUATE STUDENTS **444-456**
Yang Ruohan
Sarit Srikhao
Nirat Jantharajit

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 **457-468**
THE EFFECTS OF LEARNING ACTIVITY MANAGEMENT USING COGNITIVELY GUIDED INSTRUCTION AND QUESTIONING TECHNIQUES TO ENHANCE MATHEMATICAL PROBLEM SOLVING ABILITY ON SIMILARITY FOR MATHAYOMSUKSA THREE STUDENTS
พัชริญา อ่อนเงิน Patchariya Onngen
ชานนท์ จันทรา Chanon Chuntra
ทรงชัย อักษรคิด Songchai Ugsonkid

การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย **469-481**
DEVELOPING WORK PLANNING SKILLS BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY THROUGH ACTIVITY-BASED LEARNING AMONG UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS
นฤมล บุญเจริญ Narumon Booncharoen
จารุวรรณ ขำเพชร Jaruwan Kampetch
อชิระ อุตมาน Achira Uttaman

แนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 482-495

THE GUIDELINE FOR PROMOTING A HAPPY WORKPLACE ORGANIZATION BASED ON THE PRINCIPLE APARIHANIYADHAMMA OF BAN NONGHIN SCHOOL, NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

โกวิท กุกแก้ว Kowit Kukkaew
มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak
ปรีชา สามัคคี Pricha Samakhkhi

กลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง 496-508

MANAGEMENT STRATEGIES FOR RESEARCH, INNOVATION, AND INVENTION TO ENHANCE STUDENT DEVELOPMENT AT TRANG TECHNICAL COLLEGE

เทพินทร์ บัวอินทร์ Thepin Buain
บุญเลิศ วีระพรกานต์ Boonlert Weeraponkan
พระครูประโชติกิจจาภรณ์ PhrakhruPrachotkitchaphon

การเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม 509-523

ENHANCING EDUCATIONAL GOALS AMONG GRADE 9 STUDENTS USING BUDDHIST GUIDANCE PSYCHOLOGY AT LAEM BUA WITTAYA SCHOOL, NAKHON PATHOM PROVINCE

วรินทร์ธร เกิดผล Warinthon Koedphon
พรทิพย์ วรรณวิโรจน์ Porntip Wannawirot
พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล PhrakrupaladMarut Voramangkalo
พระโสภณวชิรวาที PhraSophonvachirawatee
พระวชิรรัตนาภรณ์ PhraVachirarattanaporn

การเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมตามแนวพุทธสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี 524-534

STRENGTHENING APPROPRIATE SOCIAL MEDIA BEHAVIOR ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES FOR MATHAYOM 1 STUDENTS AT WAT SAENGSAN SCHOOL PATHUM THANI PROVINCE

พระณัฏฐ์กวี ปิยธมฺโม Phranatgavee Piyathammo
พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล Phracoolpaladmarut Varamagkalo
พระปลัดสรวิชญ์ อภิปญฺโญ Phrapalad Soravit Aphipanyo
สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk
พระวชิรรัตนาภรณ์ PhraVachirarattanapon
พระโสภณวชิรวาที PhraSophonvachiravatee

ปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด 535-544

BUDDHIST PSYCHOLOGICAL FACTORS AFFECTING THE HAPPINESS IN LEARNING OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN BUENG NGAM SUBDISTRICT, NONG PHOK DISTRICT, ROI ET PROVINCE

พชิราญา หิรัญศิรญา Phachiraya Hirunsiraya
พระปลัดสรวิชญ์ อภิปญฺโญ PhrapaladSoravit Aphipanyo
พระสมุห์โชคดี วชิรปญฺโญ PhrasomutChokdee Wachirapanyo
สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk

การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร 545-555

DEVELOPMENT OF A GUIDANCE ACTIVITY SET TO PROMOTE SPIRITUAL WELL-BEING AMONG VOLUNTEER MONKS AT LENG NOEI YI TEMPLE, BANGKOK

พระเกษมศักดิ์ สร้อยชมภู PhraKasemsak Sroichomphu
พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล PhrakhrupaladMarut Woramongkhalo
สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk

ศึกษาความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 556-564

AN ASSESSMENT OF STUDENTS' NEEDS AND EXPECTATIONS REGARDING GUIDANCE SERVICES IN PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, GROUP 13

พระศรัญย์ ช้างกุล PhraSarun Changkulg
พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล PhrakhrupaladMarut Woramongkhalo
สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk

แนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธที่เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี 565-573

BUDDHIST COUNSELING APPROACHES FOR ENHANCING SELF-CONFIDENCE OF GRADE 8 STUDENTS AT WAT SAENGSAN SCHOOL IN PATHUM THANI PROVINCE

พระมหากฤษณ์ กิตฺติญาโณ (เนื้อนิล) PramhaKrit Kittiyano (Nueanin)
พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล PhrakhrupaladMarut Woramongkhalo
พระสมุห์โชคดี วชิรปญฺโญ PhrasamuChokdee Vajirapañyo
สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk

การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร **574-583**
DEVELOPMENT OF A GUIDANCE ACTIVITY SET BASED ON THE THREEFOLD TRAINING PRINCIPLES TO PROMOTE LEARNING DISCIPLINE AMONG SENIOR HIGH SCHOOL STUDENTS AT MANGKON KAMALAWAT SCHOOL, BANGKOK
พระฐิติกร อุ่นเจริญ PhraThitikon Aunjaroen
พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล PhrakhrupaladMarut Woramongkhalo
สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk

การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว ตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) **584-594**
ENHANCING ASSERTIVE SELF-CONFIDENCE THROUGH A GUIDANCE ACTIVITY SET BASED ON THE FOUR IDDHIPADA OF MATTHAYOMSUKSA 3 STUDENTS AT WAT KHU BON SCHOOL (WATTANANAN UTHIT)
พระศุภณัฐ โชติญาโณ (บัวแก้ว) PhraSuppanat Chotiyano (Buakaew)
พระปลัดสรวิชญ์ อภิปญฺโญ PhrapaladSoravit Aphipanyo
พระสมุห์โชคดี วชิรปญฺโญ PhrasomutChokdee Wachirapanyo
สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk

แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา **595-604**
GUIDELINES FOR DEVELOPING ACHIEVEMENT MOTIVATION BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY OF UPPER PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN WANGNOI WITTHAYAPHUM SCHOOL, WANG NOI DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE
สุกัณญา สุภาพงษ์ Sukanya Suphaphong
พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล PhrakhrupaladMaroot Wormoklalo
พระสมุห์โชคดี วชิรปญฺโญ PhrasamuChokdee Vajirapanyo
พระครูปลัดอรรณพ ปญฺญาสาโร PhrakrupaladAnnop Panyasaro
มณฑกานต์ แป้นกลม Monthakarn Paenkrom

การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี **605-614**
ENHANCING EDUCATIONAL SELF-CONFIDENCE THROUGH A GUIDANCE ACTIVITY PACKAGE BASED ON THE FIVE BALA FOR UPPER PRIMARY STUDENTS AT WAT SAMUHARAT BAMRUNG SCHOOL IN PATHUM THANI PROVINCE
สวัตติ์ เกลี้ยงขาว Vasawat Kleangkhow
พระปลัดสรวิชญ์ อภิปญฺโญ PhrapaladSoravit Aphipanyo
สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk

วิเคราะห์การปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวีดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี **615-627**

AN ANALYSIS OF MORAL VALUE CULTIVATION AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH MORAL CARTOON VIDEOS AT WAT KHOK PHO SCHOOL, SUPHANBURI PROVINCE

ศราวุฒิ สิงห์เดช Saravut Singdech
สมคิด เศษวงศ์ Somkid Setwong
ณิชชา จุนทะเกาศลย์ Nichcha Chundakowsolaya

บทความวิชาการ Academic Articles :

จรณทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตกรุงเทพและปริมณฑล **628-637**

SOFT SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN BANGKOK METROPOLITAN AREA

อาณดา ชัยเชิดชูวงศ์ Anada Chaicherdchuvong
ฉัตรกุล เอื้อพิพัฒนากูล Chatkul Uapipattanakul

โรงเรียนอัจฉริยะภายใต้การบริหารขับเคลื่อนแบบกระจายอำนาจ **638-649**

SMART DECENTRALIZED SCHOOL

สิริพร ผลประเสริฐ Siripon Phonprasert

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก **350-659**

A DEVELOPMENT APPROACH TO INNOVATIVE LEADERSHIP OF SMALL SCHOOL ADMINISTRATORS

รัชดา ทองสุข Radchada Thongsuk
โกศล มีคุณ Kosol Meekun
ศักดิ์ชัย นิรัญทวี Sakchai Niranthawee
อัจฉรา วัฒนาณรงค์ Achara Watananarong

ภาคผนวก

- กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- ระเบียบการส่งต้นฉบับ
- จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์

THE PRIORITY NEEDS IN DEVELOPING ACADEMIC MANAGEMENT OF SURASAKMONTREE SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE LITERACY

[1]**เอกณัฐ ลุผลแท้** Eakanat Lupholthae [2]**อภิรดี จริยารังษีโรจน์** Apiradee Jariyarangsiroge
[1, 2]**จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author E-mail: 6680164827@student.chula.ac.th

Article Received: June 25, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ และ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารและคณะครูจำนวน 111 คน โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำนวน 2 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 9 คน และใช้สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สำหรับคณะครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความเห็นที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และ มีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช เท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการพบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.872) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ = 0.674) และการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified}$ = 0.658) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ พบว่า ด้านการเรียนรู้และเข้าใจปัญญาประดิษฐ์ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.979) ตามด้วยจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ($PNI_{modified}$ = 0.788) การประเมินผลปัญญาประดิษฐ์ ($PNI_{modified}$ = 0.769) และการใช้และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ($PNI_{modified}$ = 0.743) ตามลำดับ ข้อค้นพบชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนควรมุ่งพัฒนาหลักสูตรเพื่อบูรณาการปัญญาประดิษฐ์อย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับผู้เรียนในเรื่องความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ ทั้งในมิติความรู้ ทักษะการใช้ การประเมินผล และจริยธรรม โดยโรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, ความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์, ความต้องการจำเป็น

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the current and desired states of academic management at Surasakmontree School based on the concept of Artificial Intelligence (AI) Literacy, and 2) investigate the needs for the development of academic management aligned with AI Literacy. The study employed a descriptive research methodology. The sample consisted of 111 participants, including school administrators and teachers. Purposive sampling was used to select 2 administrators and 9 heads of learning areas, while 100 teachers were selected through simple random sampling. The research instrument was a questionnaire validated for content accuracy by experts using the Item-Objective Congruence (IOC) method and tested for reliability, yielding a Cronbach's alpha coefficient of 0.98. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$).

The research findings revealed that: (1) the current state of academic management based on AI Literacy was rated at a low level, whereas the desired state was at a high level and (2) regarding the needs for development, the highest need was in curriculum development ($PNI_{modified}$ = 0.872), followed by instructional process development ($PNI_{modified}$ = 0.674), and assessment and evaluation ($PNI_{modified}$ = 0.658), respectively. When considering AI Literacy components, the greatest need was found in the area of learning and understanding AI ($PNI_{modified}$ = 0.979), followed by AI ethics ($PNI_{modified}$ = 0.788), AI evaluation ($PNI_{modified}$ = 0.769), and AI usage and application ($PNI_{modified}$ = 0.743). The findings suggest that schools should prioritize systematic integration of AI into their curriculum to enhance students' AI Literacy, encompassing knowledge, practical skills, evaluation, and ethical awareness. The results can serve as a guideline for academic management planning to promote AI Literacy among students.

Keywords: Academic Management, Artificial Intelligence Literacy, Priority Needs

บทนำ

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในโลกยุคปัจจุบัน และการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ซึ่งนำไปสู่การเกิดขึ้นของ Generative AI (Gen-AI) กล่าวคือ ปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถสร้างข้อมูลเนื้อหาใหม่ได้เองโดยคล้ายคลึงกับมนุษย์ เช่น ข้อความ ภาพ เสียง วีดีโอโดยอิงจากข้อมูลที่ได้เรียนรู้จากชุดข้อมูลขนาดใหญ่ และมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและมีความสำคัญในหลายอุตสาหกรรม (Bank, 2023) Generative AI มีศักยภาพในการเสริมสร้างประสบการณ์การค้นหา ปรับรูปแบบการสร้างและนำเสนอข้อมูล ทำให้ในปัจจุบันพบว่ามีการใช้ AI เข้ามาแทนที่มนุษย์ในหลากหลายวงการ ประเทศไทยจึงจำเป็นจะต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง สามารถรู้เท่าทันและปรับตัวท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบ และปัจจัยส่งเสริมที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบการเรียน

การสอน และการพัฒนาทักษะฝีมือที่สอดคล้องกันกับการพัฒนาของคนในแต่ละช่วงวัย รวมถึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับเป็นเจ้าของเทคโนโลยี และนวัตกรรมก้าวทันโลกต่อยอดการพัฒนาบนพื้นฐานนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 (ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580), 2561) จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องนำ AI เข้ามามีบทบาทในระบบการศึกษาไทยไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

ในด้านระบบการศึกษาและการจัดการศึกษาปัจจุบัน พบว่า AI ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาในปัจจุบันทั้งในด้านวิธีการเรียน และวิธีการสอน นอกจากนี้ AI ยังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ด้วยความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่จากการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Machine Learning) AI จึงสามารถนำเสนอเนื้อหาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างแม่นยำ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นเรื่องของการศึกษาตลอดชีวิต กล่าวคือ การศึกษาที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยกำหนดไว้ใน มาตราที่ 66 หมวด 9 ให้ผู้เรียนมีสิทธิในการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่เพียงพอในการนำเทคโนโลยีไปใช้เพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) จึงเป็นเรื่องดีในการนำ AI เข้ามามีส่วนร่วมในระบบการศึกษาและเข้ามามีส่วนร่วมให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากขึ้นเนื่องจาก AI สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างรวดเร็วให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน ตรวจจับปัญหาและข้อบกพร่องในการเรียนรู้ มากไปกว่านั้น AI ยังสามารถสร้างแบบจำลองเชิงโต้ตอบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น รวมไปถึงการเสริมสร้างประสิทธิภาพของครู เช่น ใช้ AI ในการช่วยวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดทำรายงานและแผนการเรียนรู้ รวมไปถึงการสร้างเนื้อหาการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน และพัฒนาวิธีการสอนใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (นำพล ม่วงอวยพร, 2023) จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายอย่างมากสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำ AI เข้ามาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในผู้เรียน

อย่างไรก็ตามถึงแม้ปัจจุบันมีการใช้ AI ในระบบการศึกษามากขึ้นทั้งในระดับผู้สอนและระดับผู้เรียน จากผลสำรวจ Forbes Advisor ปี 2023 พบว่าผู้สอนจำนวนกว่า 65% จาก 500 คนทั่วสหรัฐอเมริกามีความกังวลเกี่ยวกับการใช้ AI ในการศึกษาจากการที่ผู้เรียนคัดลอกคำตอบจาก Gen-AI มาใช้ในการเขียนเรียงความ หรือใช้ในการทำงาน นอกจากนั้นผู้สอนอีก 62% ยังมีความกังวลเกี่ยวกับการที่ AI จะลดปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคล (Ilana Hamilton, 2023) มากไปกว่านั้นยังพบข้อกังวลเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในผู้ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้ในวัยที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งขาดความเข้าใจในเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยในเดือนตุลาคม ปี 2024 สำนักข่าว The New York Times รายงานถึงการเสียชีวิตจากการจบชีวิตตนเองของผู้ใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ประเภทโปรแกรมสนทนาอัตโนมัติ (AI Chatbot) ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากพบว่ามีการสนทนากับปัญญาประดิษฐ์ประเภท AI Chatbot ในระดับที่ส่งผลกระทบถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่น ผลการเรียนลดลง และมีปัญหาด้านอารมณ์ จนนำไปสู่การตัดสินใจจบชีวิตของตนเอง (Kevin Roose, 2024)จึงเป็นเรื่องสำคัญที่กลุ่มบริหารวิชาการของโรงเรียนจะต้องตระหนัก และให้ความสนใจในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลผู้เรียนที่จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนและผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญในการเข้าใจและรู้เท่าทันการนำปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ประโยชน์ รวมถึงมีความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) เพราะความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) ถือเป็นสมรรถนะสำคัญที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถประเมินการใช้เทคโนโลยี

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างมีวิจารณญาณ สามารถทำงานและสื่อสารกับ AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถนำ AI ไปใช้เป็นเครื่องมือในชีวิตประจำวันทั้งในโลกออนไลน์ ที่บ้านและในที่ทำงาน (Duri Long, 2020)

การบริหารวิชาการถือเป็นงานที่สำคัญอย่างมากในการกำหนดทิศทางหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์รวมไปถึงยุทธศาสตร์ของโรงเรียน การบริหารวิชาการ กล่าวคือ การบริหารกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรทั้งในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผลให้มีประสิทธิผล มีคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด (ปะราลี อร่ามดวง, 2563) สอดคล้องกับจรุณี เก้าเอี้ยน (2557) ที่ให้ความหมายว่า การบริหารสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีเป็นหนึ่งในโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีในการศึกษาโดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้เรียนและผู้สอนมุ่งเน้นการจัดการศึกษา และแสวงหาคำตอบโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ รวมไปถึงส่งเสริม สนับสนุน การใช้สื่อการสอน เทคโนโลยีทางการศึกษา นวัตกรรมที่หลากหลายเพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยมีโครงการในการพัฒนาทักษะเทคโนโลยีสำหรับผู้เรียนและผู้สอนมากมาย อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลการประเมินตนเองภายในสถานศึกษาพบว่า โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีมีผลการประเมินในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนรวมถึงทักษะในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียนอยู่ในระดับยอดเยี่ยม แต่พบว่ายังไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการศึกษา และความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่แวดวงการศึกษาทั่วโลกให้ความสนใจและเป็นที่นิยมในปัจจุบัน นอกจากนั้นจากการประเมินตนเองโดยการวิเคราะห์ SWOT พบว่านักเรียนบางส่วนมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในทางที่ผิด หรือใช้เทคโนโลยีมากจนขาดการสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี, 2567)

จากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) เพื่อจะได้นำข้อมูลมาจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงประจักษ์สำหรับกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย และแนวทางปฏิบัติที่ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สอดรับกับบริบทของยุคปัญญาประดิษฐ์อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำนวน 150 คนประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำนวน 4 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 9 คน และคณะครู จำนวน 136 คน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 150 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครู จำนวน 111 คน คัดเลือกโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ + 5% ประกอบไปด้วย) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 9 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และคณะครู จำนวน 100 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ สร้างตามกรอบแนวคิดทางการบริหารวิชาการ และแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) และตอนที่ 2 ความเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ ประกอบด้วยเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual-response Format) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา และด้านปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เกี่ยวกับภาษาที่ใช้ ความครอบคลุมในเนื้อหา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item-Objective Congruence) โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 จึงสามารถนำไปใช้ จากผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม พบว่าข้อคำถามทั้งหมด 42 ข้อผ่านเกณฑ์มาตรฐาน IOC และสามารถนำไปสร้างเป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยได้

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient: α) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 จึงนำไปใช้สำหรับเก็บข้อมูลวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2568 โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยใช้แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ (Google Form) เป็นช่องทางหลักในการรวบรวมข้อมูล เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงของกลุ่มตัวอย่าง ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูล

ก่อนการเผยแพร่แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดส่งหนังสือขออนุญาตดำเนินการวิจัยไปยังโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีอย่างเป็นทางการ เมื่อได้รับอนุมัติจากผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว จึงดำเนินการส่งลิงก์แบบสอบถามไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านช่องทางการสื่อสารภายในโรงเรียน ได้แก่ อีเมลของหน่วยงาน

และแอปพลิเคชันไลน์ของสถานศึกษา เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงแบบสอบถามได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ ใช้การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNImodified) ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับ ของ John W. Best (1981) และการคำนวณดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified priority needs index: $PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$=2.448) โดยขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$=2.686) รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ($\bar{X}$=2.517) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}$=2.141) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ พบว่า แนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ($\bar{X}$=2.524) รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลปัญญาประดิษฐ์ ($\bar{X}$=2.505) ด้านการเรียนรู้และเข้าใจปัญญาประดิษฐ์ ($\bar{X}$=2.410) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใช้และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ($\bar{X}$=2.354) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.226) โดยขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$=4.497) รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ($\bar{X}$=4.173) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}$=4.009) ตามลำดับเมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ พบว่า แนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ($\bar{X}$=4.264) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้และเข้าใจปัญญาประดิษฐ์ ($\bar{X}$=4.245) ด้านการใช้และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ($\bar{X}$=4.219) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผลปัญญาประดิษฐ์ ($\bar{X}$=4.177) ตามลำดับ (ดังในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์

การบริหารวิชาการ	ประเด็น	แนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy)				เฉลี่ยรวม	แปลผล	ลำดับความต้องการจำเป็น
		การเรียนรู้และเข้าใจปัญญาประดิษฐ์	การใช้และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์	การประเมินผลปัญญาประดิษฐ์	จริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์			
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	D	1.982	2.003	2.261	2.318	2.141	น้อย	1
	I	3.922	3.970	4.000	4.144	4.009	มาก	
	$PNI_{modified}$	0.979	0.982	0.769	0.788	0.872		
	(ลำดับ)	2	1	4	3			
2. ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้	D	2.772	2.577	2.730	2.667	2.686	ปานกลาง	2
	I	4.655	4.495	4.414	4.423	4.497	มาก	
	$PNI_{modified}$	0.679	0.745	0.617	0.659	0.674		
	(ลำดับ)	2	1	4	3			
3. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	D	2.477	2.483	2.523	2.586	2.517	ปานกลาง	3
	I	4.159	4.192	4.117	4.225	4.173	มาก	
	$PNI_{modified}$	0.679	0.688	0.632	0.634	0.658		
	(ลำดับ)	2	1	4	3			
เฉลี่ยรวม	D	2.410	2.354	2.505	2.524	2.448	น้อย	
	I	4.245	4.219	4.177	4.264	4.226	มาก	
	$PNI_{modified}$	0.979	0.743	0.769	0.788	0.820		
ลำดับความต้องการจำเป็น		1	4	3	2			

หมายเหตุ D = Degree of Success (สภาพปัจจุบัน) I = Importance (สภาพที่พึงประสงค์) $PNI_{modified}$ = ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ในภาพรวม คือ 0.820 โดยขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}$ = 0.872) ลำดับที่ 2 คือ ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ = 0.674) และลำดับที่ 3 คือ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.658) เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์พบว่า ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ การเรียนรู้และเข้าใจปัญญาประดิษฐ์ ($PNI_{modified}$ = 0.979) ลำดับที่ 2 คือ

จริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ($PNI_{modified}$ = 0.788) ลำดับที่ 3 คือ การประเมินผลปัญญาประดิษฐ์ ($PNI_{modified}$ = 0.769) และสุดท้ายลำดับที่ 4 คือ การใช้และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ($PNI_{modified}$ = 0.743) (ดังในตารางที่ 1)

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ ในภาพรวมพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามกรอบความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารวิชาการของโรงเรียนยังมีความจำกัดและยังไม่แพร่หลายเพียงพอในปัจจุบัน ในทางตรงกันข้าม สภาพที่พึงประสงค์ถูกประเมินไว้ในระดับสูง แสดงถึงความต้องการและความคาดหวังของบุคลากรที่จะยกระดับการบริหารวิชาการโดยอาศัยแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ให้เกิดขึ้นทันตามกระแสการศึกษาโลกที่พลิกผันอย่างรวดเร็ว การพบว่าสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันแสดงให้เห็นถึงช่องว่างในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ในระดับกว้างที่ครูและสถานศึกษาจำนวนมากยังไม่ได้รับการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์อย่างเป็นระบบ นำไปสู่การใช้งานปัญญาประดิษฐ์ที่จำกัดในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ UNESCO (2024) ได้ชี้ว่า ในหลายประเทศยังไม่มีการกำหนดกรอบสมรรถนะด้านปัญญาประดิษฐ์ สำหรับครูหรือจัดอบรมให้ครูอย่างทั่วถึง ทำให้ครูจำนวนมากขาดแนวทางที่ชัดเจนในการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการศึกษา ซึ่งสภาพปัจจุบันที่อยู่ในระดับต่ำของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีจึงอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านศักยภาพและการสนับสนุนในการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้จริงในงานวิชาการ ซึ่งเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทในระดับชาติและนานาชาติ

เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันรายด้านของการบริหารงานวิชาการ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรมีสภาพปัจจุบันต่ำที่สุด ($\bar{X}$=2.141 – ระดับน้อย) ขณะที่ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ มีสภาพปัจจุบันสูงที่สุดในสามด้าน ($\bar{X}$=2.686 – ระดับปานกลาง) และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา อยู่ระดับปานกลางเช่นกัน ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีความก้าวหน้าบางส่วนในการใช้เทคโนโลยีหรือแนวทางปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าด้านอื่นๆ เช่น มีการนำเครื่องมือดิจิทัลบางอย่างมาใช้ช่วยจัดการเรียนรู้หรือประเมินผู้เรียนบ้างแล้ว แต่ด้านการพัฒนาหลักสูตรกลับล้าหลังกว่า ซึ่งสภาพปัจจุบันด้านหลักสูตรที่ต่ำ สื่อให้เห็นว่าเนื้อหาหลักสูตรและการออกแบบหลักสูตรของโรงเรียนยังไม่ได้บูรณาการความรู้และทักษะด้านปัญญาประดิษฐ์อย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตในแวดวงการศึกษาที่ว่าแม้ปัญญาประดิษฐ์จะเริ่มเข้ามาในระบบการศึกษาไทย แต่ก็ยังไม่มีรูปธรรมชัดเจนในระดับหลักสูตรชาติที่จะผนวกปัญญาประดิษฐ์เข้าไปอย่างเป็นระบบ จากผลสำรวจระดับชาติที่ชี้ว่าเนื้อหาปัญญาประดิษฐ์ปรากฏในหลักสูตรแกนกลางเพียงชั้น ม.6 (Grade 12) เท่านั้น (Samngamjan et al., 2024) อย่างไรก็ตามการที่ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในสภาพปัจจุบัน อาจหมายความว่าคณะครูในโรงเรียนเริ่มตระหนักถึงประโยชน์ของปัญญาประดิษฐ์ ในการช่วยจัดการเรียนการสอน เช่น การใช้เครื่องมือพื้นฐานช่วยเตรียมการสอนหรือสื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มที่ปัญญาประดิษฐ์ ถูกนำมาใช้เป็นผู้ช่วยครูในงานต่างๆ เช่น การออกแบบแผนการสอน การตรวจงาน หรือการจัดการชั้นเรียน แม้การใช้งานเหล่านี้ยังจำกัดอยู่ในวงแคบ แต่ก็ถือเป็นสัญญาณที่ดีว่าครูเริ่มปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่นี้

เมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์รายด้าน พบว่าทุกด้านถูกคาดหวังให้อยู่ในระดับสูงมากใกล้เคียงกัน (ค่าเฉลี่ย 4.0 ขึ้นไป) โดยเฉพาะด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีสภาพที่พึงประสงค์สูงสุด รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผล ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรแม้จะมีค่าน้อยที่สุดในทั้งสามด้านที่พึงประสงค์ แต่ก็ยังอยู่ในระดับมากเช่นกัน ข้อมูลนี้สะท้อนว่า ผู้บริหารและครูมีความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการนำปัญญาประดิษฐ์มายกระดับงานวิชาการในทุกมิติ โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่เล็งเห็นว่าปัญญาประดิษฐ์เป็นโอกาสสำคัญในการยกระดับกระบวนการจัดการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตร และการวัดและประเมินผล ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพเพื่อตอบโจทย์ศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2568) ความคาดหวังสูงในด้านกระบวนการเรียนรู้อาจบ่งชี้ว่าทั้งครูและผู้บริหารต้องการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อปรับปรุงวิธีการสอนให้มีประสิทธิผลและตอบสนองผู้เรียนมากขึ้น เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อสร้างสื่อการสอนที่น่าสนใจ การสอนแบบปรับตามระดับผู้เรียน (Personalized Learning) หรือการใช้ผู้ช่วยสอนเสมือน (Chatbot) มาช่วยตอบคำถามและลดภาระงานครู (สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ และคณะ, 2568) นอกจากนี้ ระดับสภาพที่พึงประสงค์ที่สูงในด้านการประเมินผลการศึกษายังสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยงานประเมินผลได้อย่างมาก เช่น ระบบตรวจข้อสอบอัตโนมัติหรือการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์แบบเรียลไทม์ เพื่อให้การวัดผลมีความรวดเร็วและเที่ยงตรงขึ้น

จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์พบข้อสังเกตคือช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับพึงประสงค์ในด้านการพัฒนาหลักสูตรมีค่าสูงสุด (คะแนนเฉลี่ยต่างกันราว 1.868 คิดเป็น $PNI_{modified}$ = 0.872) ซึ่งหมายความว่า บุคลากรในโรงเรียนมองเห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะยกระดับหลักสูตรให้สอดรับกับยุคปัญญาประดิษฐ์มากที่สุด ในขณะที่ด้านกระบวนการเรียนรู้และการวัดประเมินผลก็มีช่องว่างรองลงมา ($PNI_{modified}$ = 0.674 และ 0.658 ตามลำดับ) สถานการณ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชุณวัฒน์ ปุงบางกระดี่ และคณะ, 2568) ที่พบว่าบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารวิชาการครอบคลุมตั้งแต่ การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ไปจนถึงการวัดผลประเมินผลและการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาด้านต่างๆ กล่าวคือ หากสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนให้บูรณาการปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างลงตัว จะสามารถเอื้อให้เกิดนวัตกรรมและประสิทธิภาพในมิติอื่นตามมา อาทิ การจัดการข้อมูลผู้เรียน การเรียนรู้เฉพาะบุคคล และการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทรงประสิทธิผลมากขึ้น ทั้งนี้ แนวโน้มระดับพึงประสงค์ที่สูงมากในทุกด้านยังแสดงถึงทัศนคติที่เปิดกว้างและเชิงรุกของโรงเรียนต่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ กล่าวคือ ผู้บริหารและครูมีความพร้อมทางความคิดที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลง โดยมองว่าปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการเรียนการสอนและการบริหารงานให้ก้าวทันโลกดิจิทัล ความคาดหวังที่สูงนี้สอดรับกับวิสัยทัศน์ในระดับนโยบาย เช่น กรณีที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้และบริหารหลักสูตร เพื่อพัฒนาศักยภาพครูซึ่งมีเป้าหมายให้การใช้ปัญญาประดิษฐ์เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างเป็นรูปธรรมในการศึกษาไทย ความตื่นตัวของภาครัฐในการจัดอบรมดังกล่าวตอกย้ำว่าทิศทางการศึกษาไทยกำลังมุ่งสู่การผนวกปัญญาประดิษฐ์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และการบริหารงาน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ทันสมัย ยืดหยุ่น และเน้นผลลัพธ์ของผู้เรียนดังที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2568)

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ เป็นการมุ่งวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามกรอบความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์กล่าวคือ ระบุว่าส่วนใดมีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับที่พึงประสงค์มากที่สุด ซึ่งควรให้ความสำคัญในการพัฒนาก่อน ผลการวิจัยได้คำนวณดัชนี $PNI_{modified}$ สำหรับแต่ละด้านและองค์ประกอบ ซึ่งโดยภาพรวมความต้องการจำเป็นของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีในการพัฒนางานวิชาการตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์มีค่าสูงทุกด้าน ($PNI_{modified}$ = 0.820) ซึ่งหมายความว่า โรงเรียนตระหนักถึงช่องว่างและความจำเป็นในการพัฒนาอย่างมาก ทั้งในมิติของงานวิชาการแต่ละด้านและมิติของความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ทั้ง 4 องค์ประกอบ ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับบริบทแวดล้อมปัจจุบันที่ระบบการศึกษากำลังอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคปัญญาประดิษฐ์ โรงเรียนต่างๆ รวมถึงหน่วยงานต้นสังกัด เริ่มมีความตื่นตัวและริเริ่มโครงการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์อย่างจริงจังตัวอย่าง เช่น กระทรวงศึกษาธิการได้จัดการอบรมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการจัดการเรียนรู้และบริหารหลักสูตร ให้แก่ครูและบุคลากร เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ ในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงเน้นย้ำว่าการนำปัญญาประดิษฐ์ มาใช้อย่างเหมาะสมจะเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้ทันสมัยและตอบโจทย์ศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2568) สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีที่สะท้อนออกมาในงานวิจัยนี้ กล่าวได้ว่าผลการวิจัยอยู่ในทิศทางเดียวกับนโยบายและแนวโน้มระดับประเทศที่เล็งเห็นความสำคัญของความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีภายใต้กรอบแนวคิด ความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ โดยประกอบด้วยองค์ประกอบการบริหารวิชาการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา องค์ประกอบความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การเรียนรู้และเข้าใจปัญญาประดิษฐ์ การใช้และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ การประเมินผลปัญญาประดิษฐ์ และจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ โดยสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมาสร้างเป็นโมเดลองค์ความรู้ดัชนีความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับ ดังนี้

โมเดลองค์ความรู้จากการวิจัยนี้ ได้นำเสนอในรูปแบบวงล้อฟันเฟืองสามชั้น โดยมีจุดศูนย์กลางเป็นเป้าหมายสูงสุดของการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีคือแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพที่พึงประสงค์ที่โรงเรียนมุ่งหวังจะบรรลุอย่างชัดเจน โมเดลดังกล่าวแสดงถึงองค์ประกอบหลักสามระดับที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและเกื้อกูลกันเป็นระบบ ได้แก่ วงล้อชั้นนอก วงล้อชั้นกลาง และวงล้อชั้นในสุด

วงล้อชั้นนอก ประกอบด้วยองค์ประกอบการบริหารวิชาการที่สำคัญทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่ามีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดอยู่ที่ 0.872 สะท้อนว่าการพัฒนาหลักสูตรมีช่องว่างที่ใหญ่ที่สุดระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ จึงควรเร่งพัฒนาเป็นลำดับแรก เพื่อวางรากฐานสำคัญที่จะสนับสนุนการพัฒนาองค์ประกอบอื่นของการบริหารวิชาการในโรงเรียน

ด้านที่ 2 การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ มีค่าความต้องการจำเป็นรองลงมาที่ 0.674 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันยังขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่เหมาะสมและเป็นระบบ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านเครื่องมือดิจิทัลที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 3 การวัดและประเมินผล มีค่าความต้องการจำเป็นที่ 0.658 สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบการประเมินผลที่นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ เพื่อให้การประเมินผลมีประสิทธิภาพ แม่นยำและทันสมัยมากขึ้น

ซึ่งองค์ประกอบการบริหารวิชาการทั้งสามด้านนี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในลักษณะของฟันเฟือง ซึ่งหมายความว่าหากด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้รับการพัฒนาหรือพัฒนาช้ากว่าด้านอื่น จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพโดยรวมของการบริหารวิชาการทั้งระบบ

วงล้อชั้นกลาง แสดงถึงองค์ประกอบสำคัญด้านความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ที่โรงเรียนต้องนำมาใช้ในการบริหารวิชาการ ซึ่งมีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ได้แก่

การเรียนรู้และปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งเป็นการวางพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ให้แก่ผู้เรียนมีค่าความต้องการจำเป็นที่ 0.979

จริยธรรมและคุณธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์มีค่าความต้องการจำเป็นที่ 0.788 บ่งชี้ถึงความจำเป็นที่โรงเรียนต้องส่งเสริมการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ อย่างมีจริยธรรม เพื่อป้องกันผลกระทบทางลบ และสร้างประโยชน์สูงสุดในการใช้เทคโนโลยี

การประเมินผลปัญญาประดิษฐ์ เป็นทักษะที่สำคัญในการตรวจสอบและประเมินประสิทธิภาพ ความแม่นยำ ความเหมาะสม และความน่าเชื่อถือของเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ ที่นำมาใช้ในโรงเรียนมีค่าความต้องการจำเป็นที่ 0.769

การใช้งานและการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ โดยมีค่าความต้องการจำเป็นที่ 0.743 เน้นการเสริมสร้างทักษะการใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงานจริงในชีวิตประจำวัน

ซึ่งองค์ประกอบในวงล้อชั้นกลางนี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวงล้อชั้นนอก โดยองค์ประกอบสำคัญด้านความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ทั้ง 4 องค์ประกอบนี้จะต้องสนับสนุนและสอดคล้องกันกับการพัฒนาการบริหารวิชาการทั้ง 3 ด้าน อย่างถูกต้องเหมาะสม

วงล้อชั้นในสุด หรือศูนย์กลางของโมเดล คือ เป้าหมายสูงสุดของโรงเรียนในการบริหารวิชาการตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งหมายถึงสภาพของโรงเรียนที่สามารถบูรณาการแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ในการบริหารวิชาการอย่างเต็มรูปแบบครอบคลุมทุกด้านทั้ง หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในโมเดลนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันในลักษณะฟันเฟือง หากด้านใดด้านหนึ่งถูกละเลยหรือไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม ระบบโดยรวมของการบริหารวิชาการก็จะไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เป้าหมายการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ไม่สามารถบรรลุผลได้อย่างที่คาดหวัง

สรุปองค์ความรู้จากโมเดลนี้แสดงให้เห็นชัดเจนถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ โดยโรงเรียนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการปัญญาประดิษฐ์อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนปัญญาประดิษฐ์อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างระบบประเมินผลที่สามารถรองรับ

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ได้อย่างเหมาะสมเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียน ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์อย่างยั่งยืนต่อไป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้บูรณาการองค์ความรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์เข้าไปในรายวิชาที่เกี่ยวข้องหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ครูและนักเรียนได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้ พร้อมกันนั้นควรกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ อย่างชัดเจน ทั้งยังควรส่งเสริมให้ครูใช้ปัญญาประดิษฐ์ ยกระดับประสิทธิภาพงานวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนจัดการเรียนรู้ การประเมินผลอัตโนมัติ หรือการวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน เพื่อให้กระบวนการจัดการศึกษาเกิดความแม่นยำ รวดเร็ว และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารสามารถนำผลลำดับความต้องการจำเป็นไปกำหนดเป็นกรอบกลยุทธ์และทิศทางการบริหารวิชาการโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามแนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้มีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับมาก ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรได้รับการอบรมอย่างเป็นระบบเพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ ตั้งแต่พื้นฐานการทำงาน แนวคิดจริยธรรมในการใช้ไปจนถึงวิธีการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในชั้นเรียนอย่างเหมาะสม เมื่อได้รับพื้นฐานที่แข็งแรงแล้ว โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูทดลองใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่สอดคล้องกับบริบทของตน เช่น แพลตฟอร์มวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์เพื่อสะท้อนข้อมูลเชิงลึกและช่วยพัฒนาการสอนให้ตรงจุดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้แบบมืออาชีพภายในโรงเรียนหรือเครือข่ายโรงเรียนจะเปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เทคนิค และข้อค้นพบใหม่เกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ในการสอนอย่างต่อเนื่อง ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และสร้างวัฒนธรรมการพัฒนาวิชาชีพที่ทันสมัยและยั่งยืน

1.4 หน่วยงานพัฒนาและอบรมครูสามารถนำผลการวิจัยฉบับนี้มาใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการออกแบบหลักสูตรอบรมครูด้านปัญญาประดิษฐ์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ครูมีความรู้รอบด้านทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ส่งเสริมการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั่วทั้งระบบการศึกษาไทย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลในขอบเขตจำกัดเพื่อเป็นกรณีศึกษาระดับโรงเรียน ในการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังโรงเรียนอื่นที่หลากหลาย ทั้งในด้านภูมิภาค ขนาดโรงเรียน และความพร้อมด้านเทคโนโลยี เพื่อให้ได้ภาพรวมที่ครอบคลุมของระบบการศึกษาทั้งประเทศ

2.2 พัฒนาเป็นการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยเฉพาะการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหาร ครู และนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเปิดมุมมองในด้านอื่นที่ตัวเลขไม่สามารถสะท้อนได้

2.3 ควรศึกษาผลกระทบของการบริหารวิชาการโดยใช้แนวคิดความฉลาดรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ ต่อคุณภาพการศึกษาในระยะยาว เพื่อสะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะของผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงบทบาทของครู ไปจนถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

จรุณี เก้าเอี้ยน. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และ แนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: ชานเมืองการพิมพ์.

ชุณวัฒน์ ปุงบางกระดี่, ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ และรักษิต สุทธิพงษ์. (2025). การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชนในยุคปัญญาประดิษฐ์. วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน, 3(1), 300–316.

นำพล ม่วงอวยพร. (2023). บทบาทของครูในยุค AI. แหล่งที่มา https://www.rcim.in.th/ปัญญาประดิษฐ์-ai-กับการศึกษา/ สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2568.

ปะราลี อร่ามดวง. (2563). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการเสริมสร้างความไว้วางใจ. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. (2567). แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี.

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 1. (13 ตุลาคม 2561).

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ, สุริมาศ นาครอด และจันทราภรณ์ สีสวย. (2568). การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารการศึกษาสำหรับการปรับปรุงการเรียนรู้เฉพาะบุคคล. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 9(1), 700–713.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). สพฐ. เดินหน้าอบรม “การใช้ AI เพื่อการจัดการเรียนรู้และบริหารหลักสูตร” ยกระดับการศึกษาไทยสู่ศตวรรษที่ 21. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แหล่งที่มา https://www.obec.go.th/1091218 สืบค้นเมื่อเมื่อ 14 มิถุนายน 2568.

Bank, W. (2023). Emerging Technologies Curation Series: Generative Artificial Intelligence. World Bank. From http://hdl.handle.net/10986/39959 Retrieved January 16, 2025.

Best, J. W. (1981). Research in Education. 4th Ed. New Delhi: Prentice Hall of India Pvt. Ltd.

Duri Long, B. M. (2020). What is AI Literacy? Competencies and Design Considerations. CHI, Article 598. https://doi.org/10.1145/3313831.3376727

Ilana Hamilton. (2023). Artificial Intelligence In Education: Teachers’ Opinions On AI In The Classroom. From https://www.forbes.com/advisor/education/it-and-tech/artificial-intelligence-in-school/ Retrieved January 16, 2025.

Kevin Roose. (2024). Can A.I. Be Blamed for a Teen’s Suicide? [Electronic Article]. The New York Times. From https://www.nytimes.com/2024/10/23/technology/characterai-lawsuit-teen-suicide.html Retrieved January 12, 2025.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.

Samngamjan, N., Phettom, P., Sa-ngunsat, K. and Philuek, W. (2024). A survey study on AI literacy of Nakhon Sawan Rajabhat University’s digital technology teacher students in Thailand. Shanlax International Journal of Education, 13(1), 33–40.

UNESCO. (2024). AI competency framework for students. From https://doi.org/10.54675/JKJB9835 Retrieved January 16, 2025.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

THE 5F STEPs SUPERVISORY MODEL THAT IMPACTS STUDENTS' THAI LANGUAGE LERNING ACHIEVEMENT

พิศสมัย วงษา Phitsamai Wongsa
โรงเรียนวัดบ้านสระ Watbansa School, Thailand
Corresponding Author Email: Phitsamai.2529@hotmail.com

Article Received: July 17, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2) สร้างและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ปัญหา โดยศึกษาเอกสาร ประชุมระดมสมองครู 7 คน และประชุมระดมสมองผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการประชุม แบบบันทึกข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบ โดยศึกษาเอกสาร ศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบ 3 โรงเรียน ประชุมสัมมนาทางวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน และตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบและเอกสารประกอบร่างฯ ด้วยการตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยผู้ปฏิบัติ 60 คน สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และทดลองใช้ กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาภาคสนาม ร่างรูปแบบและเอกสารประกอบร่าง แบบการประชุมสัมมนา แบบการตรวจสอบรูปแบบ และแบบการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหาขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบฯ ด้านกระบวนการนิเทศ คุณภาพด้านผลผลิต และความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบ โดยครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 6 คน และคุณภาพด้านผลลัพธ์ โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดบ้านสระ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 105 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยอยู่ในระดับดี (เกรด 3) ขึ้นไป ไม่บรรลุค่าเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนด มีสาเหตุมาจากครูขาดความรู้ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และโรงเรียนขาดการนิเทศครูอย่างต่อเนื่อง มีแนวทางแก้ปัญหา คือ ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างต่อเนื่อง 2) รูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ และการวัดและประเมินผล โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ สร้างการรับรู้ วางแผนพัฒนา นำพาปฏิบัติ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล และชื่นชมยินดี สะท้อนคิด ผลการตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบฯ และเอกสารประกอบร่างฯ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็น

ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการใช้รูปแบบฯ คุณภาพด้านกระบวนการนิเทศอยู่ในระดับดีเยี่ยม คุณภาพด้านผลผลิตอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ คุณภาพด้านผลลัพธ์อยู่ในระดับดี (เกรด 3) ขึ้นไป บรรลุค่าเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนดและความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบฯ อยู่ในระดับมากที่สุด
คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, โรงเรียนวัดบ้านสระ

Abstract

This research article aimed to 1) study the problems, causes, and solutions concerning the learning achievement of students in the Thai language subject; 2) develop and validate a 5F Steps Supervision Model that enhances students' learning achievement in the Thai language subject; and 3) study the effects of implementing the 5F Steps Supervision Model on students' learning achievement in the Thai language subject. The methodology employed was action research, conducted in three phases. Phase 1 involved investigating the existing problems, their causes, and potential solutions through documentary analysis, along with brainstorming sessions with 7 teachers and 5 experts. The research instruments were meeting records and data logs, with data analyzed using percentages and content analysis. Phase 2 focused on the development and validation of the model. This involved a review of relevant literature, multiple case studies of three model schools, an academic seminar with 6 experts, and a quality assessment of the draft model. The model was validated for its accuracy by 5 specialists, and for its appropriateness, feasibility, and utility by 60 practitioners. Further refinement was conducted through a focus group discussion with 9 experts and a pilot study in a non-target school. The research instruments included field study forms, the draft model and its accompanying documents, seminar records, model validation forms, and focus group discussion records. Data were analyzed using mean scores and content analysis. Phase 3 involved studying the effects of the model's implementation. This phase assessed the supervision process, the quality of the outputs (product), and teacher satisfaction among 6 Thai language teachers at Watbansa School during the 2023 academic year. The quality of the outcomes was evaluated based on the learning achievement of 105 students from grades 1-6 at the same school.

The research findings were as follows: 1) students' learning achievement in the Thai language subject was at a good level (Grade 3) but did not meet the school's target. The primary causes were identified as teachers' lack of knowledge in active learning strategies and a lack of continuous instructional supervision. The proposed solutions were to promote professional development for teachers on active learning and for school administrators to implement consistent supervision. 2) The developed model consists of four main components: Principles, Objectives, Process, and Measurement & Evaluation. The core process comprises five steps (5F): Focus on Awareness, Form Plan, Foster to Practice, Follow Up and Evaluate, and Feedback and Admire. The quality assessment of the draft model was rated at

the highest level for accuracy, appropriateness, feasibility, and utility. 3) The implementation results revealed that the quality of the supervision process was at an excellent level; the quality of the output was rated as passing the criteria; students' learning achievement (the outcome) reached a good level (Grade 3), meeting the school's target; and the teachers satisfaction with the model was at the highest level.

Keywords: 5F Steps Supervision Model, Learning Achievement, Watbansa School

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานในการจัดการศึกษาเพื่อให้มีสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) ระบุถึง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นในเรื่องของคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) ระบุถึงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่งและมีคุณภาพ พร้อมที่จะพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น เป็นผู้มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย รวมทั้งเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักการคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ระบุถึง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนานักเรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น นักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนา และประเมินผลตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ซึ่งกำหนดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ใน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ โดยมีเจตนารมณ์เช่นเดียวกัน คือ ต้องการสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดได้มากน้อยเพียงใด การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 4 ระดับ จึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งที่จะสะท้อนถึงผลการจัดการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนได้รู้ถึงศักยภาพในสมรรถนะ ความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ของตนเองได้เป็นอย่างดี ตลอดจนศักยภาพที่ตนมีว่าต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข หรือเรื่องใดที่สมควรได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นเพื่อให้การส่งเสริมนักเรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

โรงเรียนวัดบ้านสระได้ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2564 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของนักเรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน กำหนดให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา และมีประกาศ เรื่อง กำหนดค่าเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 เพื่อใช้เป็นเป้าหมายการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษา โดยกำหนดให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีค่าเป้าหมาย เกณฑ์การผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับดี (เกรด 3) ขึ้นไป ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด โรงเรียนวัดบ้านสระ (2564) และได้มุ่งพัฒนาส่งเสริมด้านการศึกษาอย่างทั่วถึงให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด แต่ทว่า จากข้อมูลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนวัดบ้านสระ ในปีการศึกษา 2561–2563 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระอยู่ในระดับดี (เกรด 3) ขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่บรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนด 3 ปีติดต่อกัน โดยในปีการศึกษา 2561 คิดเป็นร้อยละ 52.50 ปีการศึกษา 2562 คิดเป็นร้อยละ 59.76 และในปีการศึกษา 2563 คิดเป็นร้อยละ 66.05 ของนักเรียนทั้งหมด

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญในปัญหาดังกล่าวที่ต้องได้รับการแก้ไข และพัฒนาอย่างเร่งด่วนในด้านการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงได้ดำเนินการศึกษาหาสาเหตุของปัญหาโดยการประชุมระดมสมองครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ พบว่า สาเหตุของปัญหาเกิดจาก 1) ครูขาดความรู้ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 2) โรงเรียนขาดการนิเทศครูอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับพิกุล เอกวรางกูร, ชานนนท์ จันทรา และกรกฎา นักคิ้ม (2561) ที่พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเทคนิค วิธีการสอน ทำให้เน้นการจัดการเรียนรู้แบบที่เคยปฏิบัติมา ขาดความเข้าใจสาระของหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ออกแบบการสอนคลาดเคลื่อน ไม่พยายามเข้าใจและเข้าถึงนักเรียน จัดการเรียนการสอนแบบไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ขาดความใฝ่รู้ ไม่พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนั้นครูยังยึดหนังสือเรียน แบบเรียน หรือแบบฝึกหัดที่สำนักพิมพ์เอกชนจัดจำหน่าย

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการประชุมระดมสมองผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาที่สาเหตุ ที่ประชุมมีความคิดเห็นตรงกัน ดังนี้ 1) ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา โดยการจัดอบรม ประชุม ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดเตรียมสื่อที่ดี เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังนั้นในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงได้มีการศึกษากระบวนการนิเทศที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขสาเหตุของปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับการวิจัยของ Yudhie Suchyadia (2019) ที่พบว่า การนิเทศส่งผลโดยตรงกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในด้านการพัฒนาความสามารถ ซึ่งนอกจากจะพิจารณาจากระดับความรู้และทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูแล้ว การนิเทศยังช่วยเพิ่มความมุ่งมั่น ตั้งใจ และแรงจูงใจของครูได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (2557) ที่ได้กล่าวว่า การนิเทศเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการจัดการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมและพัฒนาครู รวมทั้งการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การกระตุ้นให้ครูในโรงเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของตนเอง มีการนำสื่อการจัดการเรียนรู้มาปรับประยุกต์ใช้ โดยจะเน้นถึงทักษะในการติดต่อสื่อสาร การช่วยเหลือครูในการแก้ไขปัญหา ช่วยเหลือครูในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างครูและนักเรียน ตลอดจนเป็นสิ่งที่บุคคลในโรงเรียนได้กระทำหรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของโรงเรียน ซึ่งมีอิทธิพลต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จะกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยการนิเทศเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู

ศึกษานิเทศก์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการดำเนินการอย่างมีแผนงานในการทำงาน มีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร ทรัพยากรอื่นๆ สนับสนุนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการนิเทศมีประสิทธิภาพ และเป็นไปอย่างต่อเนื่องยั่งยืน มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือครู ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยให้การสนับสนุนกิจกรรมในทุกด้าน การดำเนินงานการนิเทศต้องทำเป็นวงจรต่อเนื่อง และเป็นกัลยาณมิตร ประเมินโดยมีดรรชนีชี้วัดความสำเร็จของการนิเทศ ซึ่งการนิเทศจะประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการนิเทศเป็นสำคัญ

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู ให้ครูมีความรู้และความสามารถ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพให้กับนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบปฏิบัติการโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีดังนี้

ศึกษาจากเอกสารสะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนวัดบ้านสระ แหล่งข้อมูลมีดังนี้ 1) รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของโรงเรียนวัดบ้านสระ ปีการศึกษา 2561-2563 จำนวน 3 เล่ม และ 2) แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดบ้านสระ ปีการศึกษา 2561-2563 จำนวน 18 เล่ม

การประชุมระดมสมอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ เกี่ยวกับปัญหาการเรียนภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย 1) ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 คน และ 2) หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ จำนวน 1 คน เลือกแบบเจาะจง

การประชุมระดมสมอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน 3) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน และ 4) ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน เลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการประชุม แบบบันทึกข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ การพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ได้องค์ประกอบของการนิเทศ องค์ประกอบของการพัฒนาครู และองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ศึกษาพหุกรณีสถานศึกษาต้นแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการนิเทศที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาต้นแบบ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านสมอทอง 2) โรงเรียนวัดท่ามะนาว และ 3) โรงเรียนวัดอู่ตะเภา จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูต้นแบบ

การประชุมสัมมนาทางวิชาการ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย 1) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 1 คน 2) คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่เป็นผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ จำนวน 1 คน 3) ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา จำนวน 1 คน 4) ประธานสหวิทยาเขตสามชุก จำนวน 1 คน 5) ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบดูแลโรงเรียนวัดบ้านสระ จำนวน 1 คน และ 6) ครูวิชาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สหวิทยาเขตสามชุก จำนวน 1 คน

การยกร่างรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย (1) คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา) (2) คู่มือการพัฒนาครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา) และ (3) คู่มือการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6 ขั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับครู)

ตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเอกสารประกอบร่างฯ ดังนี้ 1) การตรวจสอบความถูกต้องของร่างรูปแบบการนิเทศแบบ5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเอกสารประกอบร่างฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน 2) การตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของร่างรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเอกสารประกอบร่างฯ โดยผู้ปฏิบัติ 60 คน 3) การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และ 4) การทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาภาคสนาม ร่างรูปแบบและเอกสารประกอบร่าง แบบการประชุมสัมมนา แบบการตรวจสอบรูปแบบ และแบบการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

ด้านกระบวนการนิเทศ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 6 คน เลือกแบบเจาะจง

คุณภาพด้านผลผลิต ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ได้แก่ ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 6 คน เลือกแบบเจาะจง

คุณภาพด้านผลลัพธ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดบ้านสระ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 105 คน เลือกแบบเจาะจง

ความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 6 คน เลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ รูปแบบและเอกสารประกอบ และแบบประเมินรูปแบบ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีดังนี้

การศึกษาสภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนวัดบ้านสระ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ บรรลุค่าเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนด คือ เกณฑ์การผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับดี (เกรด 3) ขึ้นไป ร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ไม่บรรลุค่าเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนด 3 ปีการศึกษาติดต่อกัน โดยในปีการศึกษา 2561 คิดเป็นร้อยละ 52.17 ปีการศึกษา 2562 คิดเป็นร้อยละ 52.50 และในปีการศึกษา 2563 คิดเป็นร้อยละ 66.05 ของนักเรียนทั้งหมด

การศึกษาสาเหตุของปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ไม่บรรลุค่าเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนด สาเหตุของปัญหาเกิดจาก 1) ครูขาดความรู้ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 2) โรงเรียนขาดการนิเทศครูอย่างต่อเนื่อง

การศึกษาแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ พบว่า 1) ครูขาดความรู้ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สรุปแนวทางในการแก้ปัญหาควรมีการพัฒนา ดังนี้ ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา โดยการจัดอบรม ประชุม ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดเตรียมสื่อที่ดี เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ 2) โรงเรียนขาดการนิเทศครูอย่างต่อเนื่อง สรุปแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อคอยให้คำแนะนำ ชี้แนะ เป็นพี่เลี้ยงและคอยสะท้อนผลในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้กับครู เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้ดีขึ้น นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา

ควรสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ภายในโรงเรียน โดยมีการประชุมและพูดถึงปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกัน จากนั้นนำแนวทางที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาและติดตามผล ครูทุกคนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กระบวนการนี้จึงทำให้ครูได้เกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาตนเอง

2. การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2.1 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่า รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มุ่งเน้นการพัฒนาครูให้มีความรู้และพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ ผู้นิเทศจึงต้องยึดมั่นในหลักการสำคัญดังต่อไปนี้ 1) หลักภาวะผู้นำ (Leadership) ผู้นิเทศต้องแสดงออกถึงความเป็นผู้นำที่ชี้นำและสร้างแรงบันดาลใจ ให้ครูเห็นทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน และพร้อมที่จะเป็นต้นแบบในการเปลี่ยนแปลง 2) หลักการมีส่วนร่วมและประชาธิปไตย (Participation and Democracy) ส่งเสริมให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการนิเทศ เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติ 3) หลักมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับครูบนพื้นฐานของความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดบรรยากาศแห่งความไว้วางใจที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนา 4) หลักวิทยาศาสตร์ (Scientific Approach) ใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีการเก็บข้อมูล สังเกตการณ์ และนำหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ในการวางแผนการนิเทศและการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพ 5) หลักความถูกต้องตามหลักวิชาการ (Academic Accuracy) ผู้นิเทศต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักสูตร เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการวัดและประเมินผลที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้คำแนะนำที่น่าเชื่อถือและนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสม และ 6) หลักการริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity and Innovation) กระตุ้นและสนับสนุนให้ครูเกิดการคิดนอกกรอบ กล้าทดลองเทคนิคใหม่ๆ หรือปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจและตอบโจทย์นักเรียนในยุคปัจจุบัน

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาความรู้และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และ 2) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการของรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างการรับรู้ (Focus on Awareness) ได้แก่ 1) ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 2) ประชุมครูเพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกันถึงสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนพัฒนา (Form Plan) ได้แก่ 1) จัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันกำหนดโครงการหรือกิจกรรมการนิเทศการจัดการเรียนรู้ 2) ร่วมกันออกแบบกิจกรรมการนิเทศ 3) แต่งตั้งและกำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวปฏิบัติของคณะผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 4) จัดทำปฏิทินการนิเทศการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 นำพาปฏิบัติ (Foster to Practice) ได้แก่ 1) จัดกิจกรรมทดสอบความรู้ก่อนการพัฒนา 2) ร่วมวางแผนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 3) พัฒนาครูโดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ดังนี้ การวิเคราะห์หลักสูตร สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การจัดทำโครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6 ขั้น การออกแบบการวัดและประเมินผล 4) พัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง 5) จัดกิจกรรมทดสอบความรู้หลังการพัฒนา 6) ครูนำความรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

ขั้นตอนที่ 4 นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล (Follow Up and Evaluate) ได้แก่ 1) ประชุมชี้แจงเตรียมการก่อนการนิเทศกับคณะผู้นิเทศ 2) ดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามปฏิทินการนิเทศ และการใช้เครื่องมือ (นิเทศ) ตามที่กำหนด 3) ประเมินผลการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 5 ชื่นชมยินดี สะท้อนคิด (Feedback and Admire) ได้แก่ 1) คณะผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศร่วมกันสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้ ด้วยการประชุมทบทวนการปฏิบัติงาน (After Action Review: AAR) 2) สรุปผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 3) ปรับปรุงแก้ไขบทเรียนร่วมกัน 4) ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อวางแผนดำเนินการนิเทศครั้งต่อไป 5) ร่วมชื่นชมยินดีกับครูที่ประสบความสำเร็จและเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 การวัดและประเมินผลของรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วยการประเมินคุณภาพ 4 ด้าน ดังนี้ 1) การประเมินคุณภาพด้านกระบวนการนิเทศ 2) การประเมินคุณภาพด้านผลผลิต ประกอบด้วย การประเมินความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และการประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 3) การประเมินคุณภาพด้านผลลัพธ์ คือการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 4) การศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ

เอกสารประกอบร่างรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย 3 รายการ ดังนี้ 1) คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา) 2) คู่มือการพัฒนาครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา) และ 3) คู่มือการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6 ขั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับครู)

2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเอกสารประกอบร่างฯ พบว่า

ผลการตรวจสอบความถูกต้องของร่างรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเอกสารประกอบร่างฯ คือ 1) คู่มือการใช้

รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา) 2) คู่มือการพัฒนาครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา) 3) คู่มือการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6 ขั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับครู) โดยผู้เชี่ยวชาญ มีความถูกต้อง

ผลการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่าร่างรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเอกสารประกอบร่างฯ คือ 1) คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา) 2) คู่มือการพัฒนาครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา) 3) คู่มือการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6 ขั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับครู) โดยผู้บริหารสถานศึกษา และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนต้นแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีดังนี้

ผลการประเมินคุณภาพด้านผลผลิต ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้ 1) ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่า ร้อยละ 100 ของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผ่านเกณฑ์ และ 2) ร้อยละ 100 ของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดีเยี่ยม ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้ง 2 ครั้ง

ผลการประเมินคุณภาพด้านผลลัพธ์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ ปีการศึกษา 2566 ในภาพรวมอยู่ในระดับดี (เกรด 3) ขึ้นไป จำนวน 89 คนคิดเป็นร้อยละ 84.76 ของนักเรียนทั้งหมด จำนวน 105 คน ซึ่งบรรลุตามเกณฑ์การผ่านที่สถานศึกษากำหนด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ ปีการศึกษา 2566 อยู่ในระดับดีขึ้นไป

ระดับชั้น	หลังใช้รูปแบบ ปีการศึกษา 2566			
	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	จำนวนนักเรียนที่ได้ระดับดีขึ้นไป	คิดเป็นร้อยละ	ผลการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
ประถมศึกษาปีที่ 1	15	12	80.00	สูงกว่าเกณฑ์
ประถมศึกษาปีที่ 2	15	13	86.66	สูงกว่าเกณฑ์
ประถมศึกษาปีที่ 3	17	14	82.35	สูงกว่าเกณฑ์
ประถมศึกษาปีที่ 4	19	16	84.21	สูงกว่าเกณฑ์
ประถมศึกษาปีที่ 5	20	17	85.00	สูงกว่าเกณฑ์
ประถมศึกษาปีที่ 6	19	17	89.47	สูงกว่าเกณฑ์
รวม	**105**	**89**	**84.76**	**สูงกว่าเกณฑ์**

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้วิจัยพบประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดบ้านสระ ปีการศึกษา 2561-2563 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทุกกลุ่มสาระอยู่ในระดับดี (เกรด 3) ขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 70 ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่บรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนด 3 ปีการศึกษาติดต่อกัน ซึ่งสาเหตุของปัญหาเกิดจาก 1) ครูขาดความรู้ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) โรงเรียนขาดการนิเทศครูอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวทางแก้ปัญหาคือ ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา โดยการจัดอบรม ประชุม ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดเตรียมสื่อที่ดี และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อคอยให้คำแนะนำ ชี้แนะ เป็นพี่เลี้ยงและคอยสะท้อนผลในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้กับครู เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้ดีขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของพิกุล เอกวรางกูร ชานนนท์ จันทรา และกรกฎา นักคิ้ม (2561) ที่พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเทคนิค วิธีการสอน ทำให้เน้นการจัดการเรียนรู้แบบที่เคยปฏิบัติมา ขาดความเข้าใจสาระของหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ออกแบบการสอนคลาดเคลื่อน ไม่พยายามเข้าใจและเข้าถึงนักเรียน จัดการเรียนการสอนแบบไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ขาดความใฝ่รู้ ไม่พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากนั้นครูยังยึดหนังสือเรียน แบบเรียน หรือแบบฝึกหัดที่สำนักพิมพ์เอกชนจัดจำหน่าย โดยมีแนวทางในการแก้ปัญหาคือ ด้านครูผู้สอน ครูควรตระหนักถึงความสำคัญของการสอนวิชาภาษาไทยครูควรเข้ารับการอบรมตามหน่วยงานต่างๆ และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง ครูควรปรึกษาผู้มีประสบการณ์ และด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนด้านสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลายเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับการวิจัยของ Yudhie Suchyadia (2019) ที่พบว่า การนิเทศส่งผลโดยตรงกับคุณภาพการสอนของครูในด้านการพัฒนาความสามารถ ซึ่งนอกจากจะพิจารณาจากระดับความรู้และทักษะการสอนของครูแล้ว การนิเทศยังช่วยเพิ่มความมุ่งมั่น ตั้งใจ และแรงจูงใจของครูได้

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ และ 4) การวัดและประเมินผล กระบวนการของรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สร้างการรับรู้ (Focus on Awareness) 2) วางแผนพัฒนา (Form Plan) 3) นำพาปฏิบัติ (Foster to Practice) 4) นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล (Follow up and Evaluate) 5) ชื่นชมยินดี สะท้อนคิด (Feedback and Admire) และตรวจสอบความถูกต้องของร่างรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเอกสารประกอบร่างฯ คือ คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา) คู่มือการพัฒนาครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับผู้บริหาร

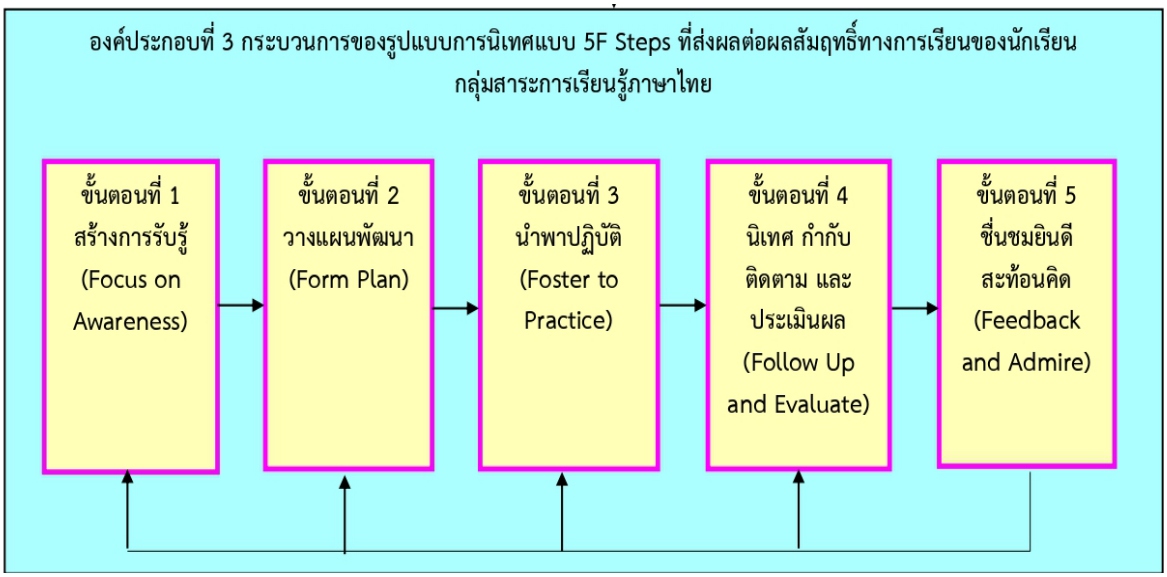
สถานศึกษา) คู่มือการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6 ขั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำหรับครู) พบว่า ร่างรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเอกสารประกอบร่างฯ มีความถูกต้อง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาพหุกรณีโรงเรียนต้นแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการนิเทศที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และประชุมสัมมนาทางวิชาการอย่างเป็นระบบเพื่อหลอมรวมให้ได้กรอบร่างการนิเทศที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และนำมายกร่างร่างรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเอกสารประกอบร่างฯ และมีการตรวจสอบความถูกต้องของร่างรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเอกสารประกอบร่างฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์โดยผู้บริหารสถานศึกษา และครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในโรงเรียนต้นแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการนิเทศที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผ่านการรับรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus group) และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้ร่างรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเอกสารประกอบร่างฯ ที่มีคุณภาพที่สุด อยู่บนพื้นฐานของแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดของภัทรพร เกษสังข์ (2559) ที่ได้กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการ คือ การศึกษาค้นคว้าหาวิธีการ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นงานในหน่วยงาน องค์กร ชุมชน หรือ สถานศึกษา โดยนำไปทดลองปฏิบัติจริง พร้อมทั้งสังเกต และสะท้อนผลที่ได้ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามวงจรพัฒนาจนสำเร็จเป็นไปตามที่ต้องการ โดยที่ขั้นตอนการปฏิบัติต้องมีความร่วมมือกันของทุกฝ่ายจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ปัญหา และสอดคล้องกับแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560) ที่ได้กล่าวว่า การสร้างหรือพัฒนารูปแบบตามสมมติฐานโดยการศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ และผลการศึกษาหรือวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น และการทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูล หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ และสอดคล้องกับการวิจัยของจิระภา ธรรมนำศีล (2562) ที่พบว่า รูปแบบการนิเทศ “CARE Model” มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วางแผนการทำงานร่วมกัน 2) ปฏิบัติการนิเทศด้วยเพื่อนร่วมพัฒนา 3) สะท้อนคิด และ 4) วัดและประเมินผล โดยการจัดอบรมเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามประสาน BOM ให้กับครูผู้นิเทศและผู้รับนิเทศ ผลการประเมินการใช้รูปแบบนิเทศที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมาก

3. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่า 1) ผลการประเมินคุณภาพด้านกระบวนการนิเทศ พบว่า คุณภาพด้านกระบวนการนิเทศในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม 2) ผลการประเมินคุณภาพด้านผลผลิต ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้ 1) ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่า ร้อยละ 100 ของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผ่านเกณฑ์ และ 2) ร้อยละ 100 ของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดีเยี่ยม ผ่านเกณฑ์การประเมินทั้ง 2 ครั้ง 3) ผลการประเมินคุณภาพด้านผลลัพธ์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดบ้านสระ ปีการศึกษา 2566 ในภาพรวมอยู่ในระดับดี

(เกรด 3) ขึ้นไป จำนวน 89 คนคิดเป็นร้อยละ 84.76 ของนักเรียนทั้งหมด จำนวน 105 คน ซึ่งบรรลุตามเกณฑ์การผ่านที่สถานศึกษากำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเอกสารประกอบ ที่จัดทำขึ้นมีการอธิบายถึงเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลาย มีแผนการนิเทศที่ชัดเจนว่าคณะผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีบทบาทอย่างไร และมีการนิเทศแบบ 5F Steps ตามบริบทของแต่ละคน มีการกำหนดเป้าหมายในการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน สอดคล้องการวิจัยของวาสนา บุญมาก (2562) ที่พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการเขียนแผนการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมากที่สุด รวมถึงทักษะการจัดการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีกระบวนการของรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 สร้างการรับรู้ (Focus on Awareness) ขั้นตอนที่ 2 วางแผนพัฒนา (Form Plan) ขั้นตอนที่ 3นำพาปฏิบัติ (Foster to Practice) ขั้นตอนที่ 4 นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล (Follow up and Evaluate) ขั้นตอนที่ 5 ชื่นชมยินดี สะท้อนคิด (Feedback and Admire) แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการนำรูปแบบไปใช้อย่างสมบูรณ์ตลอดกระบวนการและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน มีระบบการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการนำรูปแบบไปใช้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารโรงเรียนต้อง มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่จะขับเคลื่อนการนิเทศการสอนให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและคณะผู้นิเทศจะต้องให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและมีส่วนร่วมกับครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทุกขั้นตอน

1.2 ควรตระหนักและเห็นความสำคัญของกระบวนการนิเทศและร่วมมือกันดำเนินงานตามคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างจริงจังและเป็นระบบ

1.3 โรงเรียนที่จะนำรูปแบบการนิเทศแบบ 5F Steps ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไปใช้ ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยการประชุมสะท้อนคิด (AAR) ผ่านกระบวนการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการพัฒนาบทเรียนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาครูในการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จิระภา ธรรมนำศีล. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถการจัดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสาร แบบบูรณาการสามประสาน BOM ของครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ในการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.

ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. (2557). การนิเทศการศึกษา. ราชบุรี: โรงพิมพ์ศรีอักษร.

พิกุล เอกวรางกูร, ชานนนท์ จันทรา และกรกฎ นักคิ้ม. (2561). แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการสอนของครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 12(3), 366-381.

ภัทรพร เกษสังข์. (2559). การวิจัยปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โรงเรียนวัดบ้านสระ. (2564). ประกาศ เรื่อง กำหนดค่าเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564. สุพรรณบุรี: โรงเรียนวัดบ้านสระ.

โรงเรียนวัดบ้านสระ. (2564). ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2564. สุพรรณบุรี: โรงเรียนวัดบ้านสระ.

วาสนา บุญมาก. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Yudhie Suchyadia. (2019). Synthesis of Schiff Base Verdantiol by Simple Condensation. Journal Katalisator, 2(2), 48-50.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครู โรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม

PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING TEACHER'S OUTDOOR LEADERSHIP OF WAT HUAY CHORKHAE WITTAYAKOM SCHOOL

[1]อัครพล สุวรรณธัย Aukarapol Suwannathai [2]อภิรดี จริยารังษีโรจน์ Apiradee Jariyarangsiroge
[1, 2]จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author E-mail: 6680160227@student.chula.ac.th

Article Received: June 14, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม มีประชากร คือ ครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม จำนวน 112 คน และได้รับแบบสอบถามกลับมาที่สมบูรณ์จำนวน 90 ชุด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.949 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคมในภาพรวม พบว่า ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ทักษะด้านความปลอดภัย ($PNI_{modified}$ = 0.81) รองลงมา คือ ทักษะด้านการจัดการทรัพยากร ($PNI_{modified}$ = 0.79) ทักษะด้านเทคนิคกลางแจ้ง ($PNI_{modified}$ = 0.78) ทักษะด้านการแก้ปัญหา ($PNI_{modified}$ = 0.76) และทักษะด้านการสื่อสาร ($PNI_{modified}$ = 0.70) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การพัฒนาภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่

Abstract

This research is a descriptive study aimed at examining the current conditions, desired conditions, and development needs for outdoor activity leadership among teachers at Wat Huai Chorkhae Wittayakom School. The population consisted of 112 teachers from Wat Huai Chorkhae Wittayakom School. The research instrument was a rating scale questionnaire with content validity of 1.00 and reliability of 0.949. Statistical analyses employed included frequency, percentage, arithmetic mean standard deviation, Priority Needs Index ($PNI_{modified}$), and content analysis.

The research findings revealed that the current state of outdoor activity leadership development among teachers at Wat Huai Chorkhae Wittayakom School was at a moderate

level overall. The desired state of outdoor activity leadership development among teachers at Wat Huai Chorkhae Wittayakom School was at the highest level overall. Regarding the development needs for outdoor activity leadership among teachers at Wat Huai Chorkhae Wittayakom School, the findings showed that the skill with the highest Priority Needs Index was safety skills ($PNI_{modified}$ = 0.81), followed by resource management skills ($PNI_{modified}$ = 0.79), outdoor technical skills ($PNI_{modified}$ = 0.78), problem-solving skills ($PNI_{modified}$ = 0.76), and communication skills ($PNI_{modified}$ = 0.70), respectively.

Keywords: Needs Assessment, Leadership Development, Outdoor Activity Leadership

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของเทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจ และบริบททางสังคมที่ซับซ้อน ส่งผลให้กระบวนการจัดการศึกษาไม่สามารถยึดติดอยู่กับการเรียนการสอนภายในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป เยาวชนยุคใหม่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะที่จำเป็นในอนาคต อาทิ ทักษะการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการจัดแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทั้งยังให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการและธรรมชาติของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่าจากสถานการณ์ปัจจุบัน ที่เกิดเหตุการณ์รถบัสทัศนศึกษาเกิดอุบัติเหตุและเพลิงไหม้ ส่งผลให้เกิดการสูญเสียอันสะเทือนใจ กระทรวงศึกษาธิการจึงให้ความสำคัญกับมาตรการความปลอดภัยในการจัดกิจกรรมนอกสถานที่มากยิ่งขึ้น โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อกำหนดแนวทางและระเบียบที่ชัดเจนสำหรับสถานศึกษา โดยเฉพาะประเด็นด้านความพร้อมของยานพาหนะ บุคลากรผู้ควบคุมกิจกรรม และการวางแผนเผชิญเหตุ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ปกครองและสังคมโดยรวม ทั้งยังส่งเสริมให้ศึกษานโยบายของประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ประเทศญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศในยุโรป เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของไทย (ศธ. 360 องศา, 2567)

ในกระบวนการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ ครูมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ออกแบบกิจกรรม ผู้บริหารจัดการ และผู้นำที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย โดยภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ (Outdoor Leadership) ของครูจึงเป็นทักษะที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วยทั้งทักษะทางเทคนิค (Hard Skills) เช่น การวางแผน การประเมินความเสี่ยง และการจัดการทรัพยากร รวมถึงทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Soft Skills) อาทิ การสื่อสาร การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการสร้างแรงจูงใจ (Priest, 1999; Martin et al., 2006) งานวิจัยในต่างประเทศและในประเทศไทยต่างชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำของครูในการจัดกิจกรรมนอกสถานที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะสำคัญของผู้เรียน โดย Hayashi and Ewert (2006) พบว่า ผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ที่มีประสิทธิภาพช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะชีวิตของผู้เรียน กิจกรรมนอกสถานที่สามารถส่งเสริมภาวะผู้นำ

และทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญอย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมนอกสถานที่ที่มีประสิทธิภาพย่อมต้องอาศัยความพร้อมของครู ทั้งด้านองค์ความรู้ ความเข้าใจในหลักการจัดการศึกษานอกห้องเรียน การจัดการความเสี่ยง และการประเมินผลกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงออกถึงภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Shooter et al., 2009; Thomas, 2015)

การพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะในบริบทของการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะที่ถูกเน้นย้ำในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ครูที่มีภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่จะสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างลึกซึ้งและยั่งยืน เนื่องจากสามารถออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่ท้าทายและมีความหมาย ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นผ่านการปฏิบัติจริง งานวิจัยของ Hayashi and Ewert (2006) พบว่า ผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ที่มีความเชี่ยวชาญสูงช่วยเสริมสร้างการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารและการแก้ปัญหาที่เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูที่ขาดภาวะผู้นำในด้านนี้จะส่งผลให้การจัดกิจกรรมนอกสถานที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และอาจสร้างความเสี่ยงต่อความปลอดภัยของนักเรียน (Martin et al., 2006) ในทางตรงกันข้าม ครูที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบจะสามารถใช้กิจกรรมนอกสถานที่เป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และพัฒนาความมั่นใจในตนเองของนักเรียน (Thomas, 2015)

ดังนั้น การลงทุนในการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญยิ่งในการยกระดับคุณภาพของครูและสร้างผู้เรียนที่มีสมรรถนะเหมาะสำหรับอนาคตของประเทศ การพัฒนาครูในด้านนี้ไม่เพียงแต่จะส่งผลต่อนักเรียนในปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับระบบการศึกษาที่สามารถผลิตบัณฑิตที่มีทักษะครบถ้วนและพร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคต จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 4 ของโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจในการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ จึงนำไปสู่ความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยายโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 แหล่งข้อมูล ศึกษาและค้นคว้าจากเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ (Outdoor Leadership) 2) การพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ 3) ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสังเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิด ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ และ 2) การพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูล ประชากร คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม จำนวน 112 คน ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 4 คน ครู จำนวน 108 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนย่อย ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ 2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม เป็นข้อคำถามปลายเปิด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการในเดือนเมษายน พ.ศ.2568 โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Form

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติ ดังนี้ ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ และร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จากนั้นหาค่าความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม โดยใช้สถิติค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (μ = 2.81, σ = 0.64) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทักษะด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (μ = 2.95, σ = 0.52) รองลงมา ทักษะด้านการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ย (μ = 2.91, σ = 0.59) ทักษะด้านเทคนิคกลางแจ้ง (μ = 2.84, σ = 0.51) และทักษะด้านการจัดการทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยปานกลาง ตามลำดับ ส่วนผลลัพธ์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ทักษะด้านความปลอดภัย (μ = 2.58, σ = 0.83) อยู่ในระดับน้อย

สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (μ = 4.53, σ = 0.60) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะด้านความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (μ = 4.66, σ = 0.64) รองลงมา คือทักษะด้านการแก้ปัญหา (μ= 4.53, σ = 0.51) ทักษะด้านเทคนิคกลางแจ้ง (μ = 4.50, σ = 0.67) และทักษะด้านการสื่อสาร (μ = 4.48, σ = 0.60) และทักษะด้านการจัดการทรัพยากร (μ = 4.47, σ = 0.58) อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวม คือ 0.61 โดยด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ทักษะด้านความปลอดภัย ($PNI_{modified}$ = 0.81) รองลงมา ได้แก่ ทักษะด้านการจัดการทรัพยากร ($PNI_{modified}$ = 0.61) ทักษะด้านเทคนิคกลางแจ้ง ($PNI_{modified}$ = 0.58) ทักษะด้านการแก้ปัญหา ($PNI_{modified}$ =

0.56) ส่วนด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ทักษะด้านการสื่อสาร ($PNI_{modified}$ = 0.52) ดังในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม

องค์ประกอบภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ค่า $PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	μ	σ	ระดับ	μ	σ	ระดับ		
1. ทักษะด้านความปลอดภัย	2.58	0.51	ปานกลาง	4.66	0.64	มากที่สุด	0.81	1
2. ทักษะด้านการจัดการทรัพยากร	2.78	0.83	ปานกลาง	4.47	0.58	มาก	0.61	2
3. ทักษะด้านเทคนิคกลางแจ้ง	2.84	0.74	ปานกลาง	4.5	0.67	มากที่สุด	0.58	3
4. ทักษะด้านการสื่อสาร	2.95	0.52	ปานกลาง	4.48	0.6	มาก	0.52	5
5. ทักษะด้านการแก้ปัญหา	2.91	0.59	ปานกลาง	4.53	0.51	มากที่สุด	0.56	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.81	0.64	ปานกลาง	4.53	0.60	มากที่สุด	0.61	

ตารางที่ 2 การพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม

องค์ประกอบภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่	$PNI_{modified}$	อันดับ	ความถี่และค่าร้อยละ	วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่						
				การใช้	ระบบพี่เลี้ยง	การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน	การหมุนเวียนงาน	การอบรมและสัมมนา	การเรียนรู้ด้วยตนเอง	การศึกษาดูงาน
1) ทักษะด้านความปลอดภัย	0.81	1	f	10	8	25	5	22	-	20
			P	11.11	8.89	27.78	5.56	24.44	-	22.22
2) ทักษะด้านการจัดการทรัพยากร	0.79	2	f	12	10	8	4	28	6	22
			P	13.33	11.11	8.89	4.44	31.11	6.67	24.44
3) ทักษะด้านเทคนิคกลางแจ้ง	0.78	3	f	7	11	18	14	22	6	12
			P	7.78	12.22	20.00	15.56	24.4	6.67	13.33
4) ทักษะด้านการสื่อสาร	0.76	4	f	18	15	9	5	21	7	15
			P	20.00	16.67	10.00	5.56	23.33	7.78	16.67
5) ทักษะด้านการแก้ปัญหา	0.70	5	f	8	10	22	13	7	16	14
			P	8.89	11.11	24.44	14.44	7.78	17.78	15.56
ผลรวม (f)				**55**	**54**	**82**	**51**	**97**	**35**	**86**

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม โดยมี 3 องค์ประกอบ ที่ควรให้ความสำคัญและต้องเร่งพัฒนาเป็นลำดับแรก ดังนี้ ดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ได้แก่ ทักษะด้านความปลอดภัย ($PNI_{modified}$ = 0.81) ดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 ได้แก่ ทักษะด้านการจัดการทรัพยากร ($PNI_{modified}$ = 0.79) และดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิคกลางแจ้ง ($PNI_{modified}$ = 0.78) โดยการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม พบว่า วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ที่มีค่าความถี่สูงสุดใน 3 อันดับแรก ได้แก่ การอบรมและสัมมนา (ความถี่รวม 97 คน) การศึกษาดูงาน (ความถี่รวม 86 คน) และ การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน (ความถี่รวม 82 คน) ตามลำดับ

1. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ทักษะด้านความปลอดภัย ($PNI_{modified}$ = 0.81) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูยังขาดความรู้ความเข้าใจและความมั่นใจในการจัดการความเสี่ยงและรักษาความปลอดภัยในกิจกรรมนอกสถานที่ การที่ทักษะนี้มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุดอาจเกิดจากลักษณะของกิจกรรมนอกสถานที่ที่มีความซับซ้อนและมีความเสี่ยงที่หลากหลาย ทั้งจากสภาพแวดล้อมธรรมชาติ อุปกรณ์ และพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางและประสบการณ์ในการจัดการ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Martin et al., 2006) ที่พบว่า ความปลอดภัยเป็นปัจจัยหลักที่ผู้สอนกิจกรรมกลางแจ้งให้ความสำคัญมากที่สุด และเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ

ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นรองลงมา คือ ทักษะด้านการจัดการทรัพยากร ($PNI_{modified}$ = 0.79) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูยังขาดทักษะในการวางแผน จัดสรร และใช้ทรัพยากรต่างๆ สำหรับจัดกิจกรรมนอกสถานที่ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งทรัพยากรบุคคล อุปกรณ์ งบประมาณ และเวลา การจัดกิจกรรมนอกสถานที่ต้องอาศัยการประสานงานหลายฝ่าย การคำนวณต้นทุน และการเตรียมความพร้อมที่ครอบคลุม ซึ่งแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนทั่วไป ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Priest, S. (1999) ที่เน้นว่า การจัดการทรัพยากรเป็นหัวใจสำคัญของการเป็นผู้นำกิจกรรมกลางแจ้งที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคที่ทรัพยากรมีข้อจำกัดและต้องการการใช้อย่างคุ้มค่า

ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่สาม คือ ทักษะด้านเทคนิคกลางแจ้ง ($PNI_{modified}$ = 0.78) ซึ่งแสดงว่าครูยังต้องพัฒนาทักษะเฉพาะทางในการใช้อุปกรณ์ การเดินทาง การตั้งค่าย และเทคนิคต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง ทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรมและเป็นสิ่งที่ครูสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ผ่านการฝึกอบรมและการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Brandt, K. W. (2016). ที่ระบุว่า ทักษะเทคนิคเป็นความสามารถพื้นฐานที่ผู้นำกิจกรรมกลางแจ้งต้องมี แต่ไม่ใช่ปัจจัยเดียวที่กำหนดความสำเร็จของการเป็นผู้นำ

ทักษะด้านการสื่อสาร ($PNI_{modified}$ = 0.76) และ ทักษะด้านการแก้ปัญหา ($PNI_{modified}$ = 0.70) แม้จะมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำกว่า แต่ยังคงอยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูมีความต้องการพัฒนาในทุกทักษะ แต่ให้ความสำคัญกับทักษะด้านความปลอดภัยและการจัดการทรัพยากรมากกว่า เนื่องจากเป็นทักษะที่มีผลกระทบโดยตรงต่อความสำเร็จและความปลอดภัยของกิจกรรม

2. วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ที่ครูต้องการ

จากผลการวิจัยพบว่า วิธีการพัฒนาที่ได้รับความนิยมสูงสุด คือ การอบรมและสัมมนา (ความถี่รวม 97 คน) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูยังต้องการความรู้เชิงทฤษฎีและเทคนิคเฉพาะทางจากผู้เชี่ยวชาญ การที่วิธีนี้ได้รับความนิยมในทุกทักษะ โดยเฉพาะในทักษะด้านการจัดการทรัพยากร (31.11%) ทักษะด้านเทคนิคกลางแจ้ง (24.44%) และทักษะด้านการสื่อสาร (23.33%) แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดโปรแกรมการอบรมที่ครอบคลุมและเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Brandt (2016) ที่เน้นว่า การอบรมเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความรู้และความเข้าใจพื้นฐานสำหรับผู้นำกิจกรรมกลางแจ้ง

วิธีการพัฒนาที่ได้รับความนิยมรองลงมา คือ การศึกษาดูงาน (ความถี่รวม 86 คน) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูต้องการเรียนรู้จากตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก โดยเฉพาะในทักษะด้านการจัดการทรัพยากร (24.44%) และทักษะด้านความปลอดภัย (22.22%) การเรียนรู้แบบนี้จะช่วยให้ครูได้เห็นการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงและสามารถนำมาปรับใช้กับบริบทของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ewert and Sibthorp (2014) ที่เสนอว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่นเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำกิจกรรมกลางแจ้ง

การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน (ความถี่รวม 82 คน) เป็นวิธีที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับสาม ซึ่งได้รับความนิยมสูงสุดในทักษะด้านความปลอดภัย (27.78%) และทักษะด้านการแก้ปัญหา (24.44%) แสดงให้เห็นว่าครูตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยเฉพาะทักษะที่ต้องใช้การตัดสินใจเร่งด่วนและการจัดการสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Martin (1998) เกี่ยวกับการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมนอกสถานที่

วิธีการพัฒนาที่ได้รับความนิยมน้อย ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง (ความถี่รวม 35 คน) ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่าครูยังขาดความมั่นใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือขาดแหล่งข้อมูลและแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสม สำหรับทักษะด้านกิจกรรมนอกสถานที่ที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะทางและมีความเสี่ยง การเรียนรู้ด้วยตนเองอาจมีข้อจำกัดในเรื่องความปลอดภัยและความถูกต้องของข้อมูล นอกจากนี้ การหมุนเวียนงาน (ความถี่รวม 51 คน) ก็ได้รับความนิยมค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากรในโรงเรียน หรือโครงสร้างการบริหารงานที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการหมุนเวียนงาน

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคมมีความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ในทุกทักษะ โดยให้ความสำคัญกับทักษะด้านความปลอดภัยเป็นลำดับแรก และต้องการพัฒนาผ่านวิธีการที่หลากหลาย โดยเฉพาะการอบรมและสัมมนา การศึกษาดูงาน และการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการวางแผนการพัฒนาครูในด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการจริง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากทักษะที่มี “ความต้องการจำเป็นสูงสุด” ไปสู่การพัฒนาทักษะเสริมอื่นๆ ซึ่งสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้

1. เสริมสร้างทักษะด้านความปลอดภัย (Establish Safety) ครูต้องมีพื้นฐานความรู้และทักษะในการจัดการความเสี่ยง ความปลอดภัยของผู้เรียน และการเตรียมความพร้อมเมื่อเกิดเหตุไม่คาดฝัน ถือเป็น “จุดเริ่มต้น” และ “แกนกลาง” ของการพัฒนาภาวะผู้นำกลางแจ้ง

2. พัฒนาทักษะทักษะด้านการจัดการทรัพยากร (Enhance Resource Management) ครูจำเป็นต้องมีทักษะในการวางแผน จัดสรร และใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างคุ้มค่า ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร อุปกรณ์ งบประมาณ หรือเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจัดกิจกรรมนอกสถานที่ซึ่งมีข้อจำกัดและความไม่แน่นอนสูง

3. ฝึกฝนทักษะเทคนิคกลางแจ้ง (Develop Outdoor Skills) ครูต้องมีสามารถใช้อุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม เช่น การเดินป่า ตั้งค่าย ใช้เข็มทิศ และเครื่องมือสนามได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนภาคปฏิบัติ

4. เสริมทักษะการแก้ปัญหาและตัดสินใจ (Strengthen Problem Solving and Decision Making) กิจกรรมกลางแจ้งมีความไม่แน่นอนสูง ครูต้องสามารถประเมินสถานการณ์เฉพาะหน้า ตัดสินใจได้รวดเร็วแม่นยำและไม่ตื่นตระหนก

5. ยกระดับทักษะด้านการสื่อสารและภาวะผู้นำ (Elevate Communication and Leadership) สุดท้าย ครูที่ดีต้องมีภาวะผู้นำและสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างแรงจูงใจ และนำพานักเรียนให้บรรลุเป้าหมายของกิจกรรมนอกสถานที่ได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง “ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อการพัฒนาครูและยกระดับคุณภาพการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ ดังนี้

1.1 เนื่องจากผลวิจัยพบว่าทักษะด้านความปลอดภัยมีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ดังนั้น โรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคมควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านความปลอดภัยโดยเฉพาะด้านการประเมินความเสี่ยง การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการจัดการเหตุฉุกเฉิน เพื่อวางรากฐานให้ครูมีความมั่นใจในการดูแลนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมนอกสถานที่อย่างปลอดภัยและเป็นระบบ

1.2 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าทักษะด้านการจัดการทรัพยากร มีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 2 ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถาบันฝึกอบรมครู ควรสนับสนุนเชิงระบบโดยจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรในการพัฒนาศักยภาพของครูด้านภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ อาทิ การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเชิงลึก การให้ทุนศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี และการวางนโยบายสนับสนุนการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนที่ปลอดภัยและได้คุณภาพ

1.3 เนื่องจากผลวิจัยพบว่าทักษะด้านเทคนิคกลางแจ้งมีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 3 ดังนั้นจึงควรพัฒนาแผนการฝึกอบรมแบบบูรณาการตามลำดับความต้องการจำเป็น เช่น หลักสูตร "ผู้นำกิจกรรมกลางแจ้งมืออาชีพ" ที่ประกอบด้วยองค์ความรู้ 5 ด้าน ได้แก่ ความปลอดภัย การจัดการทรัพยากร ทักษะเทคนิคกลางแจ้ง การแก้ปัญหา และการสื่อสาร ซึ่งควรจัดเป็นโปรแกรมการอบรมที่มีความต่อเนื่อง และประเมินผลเป็นระยะ

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาครูรายบุคคล (Individual Development Plan: IDP) โดยอ้างอิงจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในแต่ละด้าน เพื่อให้การพัฒนาครูเป็นไปอย่างตรงจุด สอดคล้องกับจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อต่อยอดจากผลการวิจัยเชิงบรรยาย โดยออกแบบและทดลองใช้แผนพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครูอย่างเป็นระบบ เช่น การออกแบบโมดูลอบรม การสร้างกิจกรรมฝึกทักษะ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาในแต่ละด้านอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อเพิ่มความลึกและความชัดเจนของข้อมูล โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกครูผู้มีประสบการณ์ หรือการสังเกตพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ เพื่อเสริมข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม

2.3 ควรขยายขอบเขตของประชากรและพื้นที่ศึกษา จากการวิจัยเฉพาะในโรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม ไปยังโรงเรียนอื่นในเขตพื้นที่เดียวกัน หรือในจังหวัดอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน เพื่อเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นและความแตกต่างเชิงบริบทของภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่

2.4 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนโดยเฉพาะด้านทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ หรือความมั่นใจในตนเอง เพื่อให้เห็นผลลัพธ์ทางการศึกษาอันเกิดจากการพัฒนาภาวะผู้นำของครูอย่างชัดเจน

2.5 ควรศึกษาความพร้อมด้านระบบสนับสนุนในสถานศึกษา เช่น งบประมาณ เวลา นโยบาย และความร่วมมือของชุมชน ซึ่งอาจเป็นปัจจัยเกื้อหนุนหรืออุปสรรคสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำกิจกรรมนอกสถานที่ของครู

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ศธ. 360 องศา. (2567). การประชุมกำหนดมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา. แหล่งที่มา https://moe360.blog/2024/10/11/safety_sense/ สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2567.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. *2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.

Brandt, K. W. (2016). Outdoor Leadership Development Training.

Enoksen, E. and Lynch, P. (2018). Learning leadership: Becoming an outdoor leader. Journal of Adventure Education and Outdoor Learning, 18(2), 176-188.

Ewert, A. W. and Sibthorp, J. (2014). Outdoor adventure education: Foundations, theory, and research. Human Kinetics.

Hayashi, A. and Ewert, A. (2006). Outdoor leaders' emotional intelligence and transformational leadership. Journal of Experiential Education, 28(3), 222-242.

Martin, B., Cashel, C. W. and Wagstaff, M. (2006). Outdoor leadership:Theory and practice. Champaign, IL: Human Kinetics.

Martin, P. (1998). Education ideology and outdoor leadership education: Why ORCA and the AOEC exist. Journal of Outdoor and Environmental Education, 3(1), 14-20.

Priest, S. (1999). Outdoor leadership competencies. Adventure Programming.

Shooter, W., Sibthorp, J. and Paisley, K. (2009). Outdoor leadership skills: A program perspective. Journal of Experiential Education, 32(1), 1-13.

Thomas, G. (2015). Signature pedagogies in outdoor education. Asia-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education, 6(2), 113-126.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

ADMINISTRATIVE MEASURES TO SCHOOL SAFETY OF SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

[1]กมลมาสย์ จำปาดวง Kamonmas Jumpadung
[2]บุณยานุช เฉวียงหงส์ Bunyanuch Chawianghong
[3]ภูวดล จุลสุคนธ์ Phuwadon Chulasukhont
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี Thepsatri Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: kikkee.20@gmail.com

Article Received: June 24, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 300 คน คำนวณโดยใช้สูตร Taro Yamane และเลือกการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.974 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มาตรการปลูกฝังมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ มาตรการปราบปรามและมาตรการป้องกันตามลำดับ ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหารงาน, มาตรการสถานศึกษาปลอดภัย, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research article aimed to 1) study the administration in accordance with the Safe School Measures of school administrators under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1. 2) compare opinions toward the administration of Safe School Measures among school administrators under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1. classified

by their administrative experience and school size. The sample group for the study consists of 300 administrators and teachers from schools under the Saraburi Primary Education Service Area Office 1 for the academic year 2024. The sample size was calculated using the Taro Yamane formula, and stratified random sampling was applied. A questionnaire was used as a tool for data collection, with a reliability coefficient of 0.974. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, and pairwise comparisons using Scheffé's method.

The research results found that; 1) the overall administration of Safe School Measures by school administrators was at a high level in both overall and all individual aspects. When considering each aspect separately, the Cultivation measure received the highest average score, followed by suppression and prevention measures, respectively. (2) Regarding the comparison of opinions on the administration of Safe School Measures, when classified by administrative experience, there was no statistically significant difference overall. However, when classified by school size, a statistically significant difference was found at the .05 level.

Keywords: Administration, Safe School Measures, School Administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) มีจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ความรู้และคุณธรรม มีความสามารถใช้ทักษะชีวิตจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม ปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงสังคมและสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ได้ให้ความสำคัญกับการยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลัก โดยมุ่งวางรากฐานการพัฒนาให้ประเทศมีความเข้มแข็ง ยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เน้นการปฏิรูปการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมสุขภาพอย่างรอบด้าน รวมถึงการสร้างระบบคุ้มครองทางสังคมที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย เน้นคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาโดยมีการศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนาที่มีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ดังนั้น คนจึงเป็นปัจจัยและผลของการพัฒนาประเทศ หากประชากรของประเทศมีคุณภาพก็จะส่งผลให้ประเทศมีการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการศึกษาของประเทศไทยจึงเน้นการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน

สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีวัตถุประสงค์หลักในการเสริมสร้างความมั่นคงชีวิตของทุกคนทุกช่วงวัยจากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560–2579) ได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จากความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลต่อบริบททางเศรษฐกิจและสังคมโลกในหลายมิติ สถานการณ์เหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดความท้าทายในการพัฒนาการศึกษาไทยอย่างรอบด้าน อีกทั้งยังนำมาซึ่งภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนและรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประชาชนและประเทศชาติ ซึ่งภัยในแต่ละด้านล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ กอปรกับนโยบายเร่งด่วน (Quick Policy) ปี 2565 ที่มุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบกลไกการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษาจากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านโอกาส ความเท่าเทียม ความเสมอภาพ และความปลอดภัย จึงได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในด้านที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย เร่งสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและป้องกันภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่และภัยอื่นๆ โดยมีการดำเนินการตามแผนและมาตรการความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากร พัฒนาบทบาทและภารกิจของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้ดำเนินงานด้านความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

การดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์จะประสบความสำเร็จเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการเรียนรู้อย่างมีความสุข และการได้รับการปกป้องความคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษาผ่านมาตรการความปลอดภัย 3 ป ได้แก่ มาตรการป้องกัน มาตรการปลูกฝัง และมาตรการปราบปราม โดยมีเป้าหมายให้นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปกป้อง คุ้มครอง ดูแล ช่วยเหลือ เยียวยา มีความมั่นคงและปลอดภัย ซึ่งเป็นไปตามนโยบายความปลอดภัยของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ส่งผลให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยที่ครอบคลุมและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชนในกระบวนการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นใจในการเรียนรู้ และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครองและสังคมในการจัดการศึกษาที่ปลอดภัยและมีคุณภาพ (อดิศร ดีปานธรรม, 2561) แต่ในขณะเดียวกันสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษาก็มีความแตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจหน้าที่และบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน พัฒนา และกำกับติดตามการดำเนินงานด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยให้แก่ทุกภาคส่วน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นพื้นที่ปลอดภัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง (สุชีรา ใจหวัง, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต คุณธรรม จริยธรรม และความปลอดภัยของผู้เรียนมีการส่งเสริมการสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) มีการกำหนดทิศทางในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย ในปี 2561-2566 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ปี 2565 ร้อยละ 100 สถานศึกษามีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือ คุ้มครองนักเรียน และจัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำได้เป็นแบบอย่างที่ดี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2565) และรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ได้ระบุให้ความสำคัญความปลอดภัยในสถานศึกษาในกลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ จัดทำโครงการขับเคลื่อนระบบดูแลและช่วยเหลือนักเรียน โครงการอบรมระบบมาตรฐานความปลอดภัย (MOE Safety Center) เพื่อสนับสนุนให้การเฝ้าระวัง ดูแล ช่วยเหลือและคุ้มครอง ป้องกัน ปลูกฝัง ปราบปราม สร้างความปลอดภัยให้กับครูและนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2566) จากการติดตามและประเมินผลการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 พบว่า ตัวชี้วัดที่ 1 ระดับความสำเร็จของการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยและการบริหารสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ ทั้งนี้อาจมาจากปัจจัยหลายประการ ส่งผลให้การขับเคลื่อนงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษายังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ได้จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาความปลอดภัยในสถานศึกษาให้เป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเชิงระบบทั้งด้านการวางแผนการเสริมสร้างความรู้ความตระหนักการบริหารจัดการทรัพยากร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อส่งเสริมให้ทุกสถานศึกษาสามารถดำเนินงานด้านความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2567)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับผู้บริหารสถานศึกษาใช้ประกอบเป็นแนวทางดำเนินงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัย และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริม และยกระดับการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ด้านตัวแปรที่ศึกษา 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ มาตรการความปลอดภัยสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ประกอบไปด้วยมาตรการความปลอดภัย 3 ป ได้แก่ 1) มาตรการป้องกัน 2) มาตรการปลูกฝัง 3) มาตรการปราบปราม

2. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,185 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบรีเขต1 ปีการศึกษา 2567 โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน .05 ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา แล้วใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมีจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา รูปแบบนี้สร้างขึ้นโดยมีพื้นฐานแนวคิดตามมาตรการความปลอดภัย 3 ป ได้แก่ 1) มาตรการป้องกัน 2) มาตรการปลูกฝัง และ 3) มาตรการปราบปราม โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 2) เมื่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 อนุญาตให้เก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้การตอบแบบสอบถาม 3) จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล พร้อมแบบสอบถามที่ใส่รหัสกำกับแล้วไปถึงผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 75 คน และครู จำนวน 225 คน 4) ผู้วิจัยติดตามรับแบบสอบถามคืน และนำแบบสอบถามตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจหาความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

6.2 วิเคราะห์การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean)

และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง โดยแปลความให้คะแนนจากค่าเฉลี่ย (mean)

6.3 เปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffe’

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มาตรการปลูกฝัง มีระดับการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุดเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ มาตรการปราบปราม และมาตรการป้องกันตามลำดับ เมื่อศึกษาการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 เป็นรายด้าน ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และระดับการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. มาตรการป้องกัน	3.88	0.47	มาก	3
2. มาตรการปลูกฝัง	3.93	0.45	มาก	1
3. มาตรการปราบปราม	3.91	0.50	มาก	2
ภาพรวม	3.91	0.44	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มาตรการปลูกฝัง มาตรการปราบปราม และมาตรการป้องกัน ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา มีดังนี้

2.1 ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการ

บริหารสถานศึกษา พบว่า เมื่อพิจารณาภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านมาตรการป้องกัน ด้านมาตรการปลูกฝัง และด้านมาตรการปราบปราม ไม่แตกต่างกัน

2.2 ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านมาตรการป้องกัน ด้านมาตรการปลูกฝัง และด้านมาตรการปราบปราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา

การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา	SS	df	MS	F	p
1. มาตรการป้องกัน					
ระหว่างกลุ่ม	0.38	2	0.19	0.84	0.43
ภายในกลุ่ม	67.69	297	0.22		
รวม	68.34	299			
2. มาตรการปลูกฝัง					
ระหว่างกลุ่ม	0.18	2	0.09	0.43	0.64
ภายในกลุ่ม	61.97	297	0.20		
รวม	62.15	299			
3. มาตรการปราบปราม					
ระหว่างกลุ่ม	0.65	2	0.32	1.34	0.27
ภายในกลุ่ม	74.24	297	0.25		
รวม	74.89	299			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	0.33	2	0.16	0.84	0.43
ภายในกลุ่ม	58.83	297	0.19		
รวม	59.16	299			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต1 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมาตรการป้องกัน ด้านมาตรการปลูกฝัง และด้านมาตรการปราบปราม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา	SS	df	MS	F	p
1. มาตรการป้องกัน					
ระหว่างกลุ่ม	2.23	2	1.11	5.00	0.007*
ภายในกลุ่ม	66.11	297	0.22		
รวม	68.34	299			
2. มาตรการปลูกฝัง					
ระหว่างกลุ่ม	1.57	2	0.78	3.86	0.022*
ภายในกลุ่ม	60.57	297	0.20		
รวม	62.15	299			
3. มาตรการปราบปราม					
ระหว่างกลุ่ม	1.78	2	0.89	3.62	0.028*
ภายในกลุ่ม	73.11	297	0.24		
รวม	74.89	299			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	1.76	2	0.88	4.57	0.011*
ภายในกลุ่ม	57.40	297	0.19		
รวม	59.17	299			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมาตรการป้องกัน ด้านมาตรการปลูกฝัง และด้านมาตรการปราบปรามแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงใช้การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' test) ดังตาราง 4-7

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านมาตรการป้องกัน

ขนาดของสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่ขึ้นไป
		3.85	3.83	4.06
ขนาดเล็ก	3.85	-	0.14	0.20*
ขนาดกลาง	3.83	-	-	0.22*
ขนาดใหญ่ขึ้นไป	4.06	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านมาตรการป้องกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มของสถานศึกษาขนาดเล็กกับกลุ่มของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2)กลุ่มของสถานศึกษาขนาดกลางกับกลุ่มของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านมาตรการปลูกฝัง

ขนาดของสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่ขึ้นไป
		3.91	3.88	4.08
ขนาดเล็ก	3.91	-	0.20	0.16
ขนาดกลาง	3.88	-	-	0.19*
ขนาดใหญ่ขึ้นไป	4.08	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านมาตรการปลูกฝัง พบว่า กลุ่มของสถานศึกษาขนาดกลางกับกลุ่มของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านมาตรการปราบปราม

ขนาดของสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่ขึ้นไป
		3.93	3.83	4.04
ขนาดเล็ก	3.93	-	0.09	0.11
ขนาดกลาง	3.83	-	-	0.20*
ขนาดใหญ่ขึ้นไป	4.04	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านมาตรการปราบปราม พบว่า กลุ่มของสถานศึกษาขนาดกลาง กับกลุ่มของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านภาพรวม

ขนาดของสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่ขึ้นไป
		3.89	3.85	4.06
ขนาดเล็ก	3.89	-	0.04	0.16
ขนาดกลาง	3.85	-	-	0.20*
ขนาดใหญ่ขึ้นไป	4.06	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านภาพรวม พบว่า กลุ่มของสถานศึกษาขนาดกลางกับกลุ่มของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 อภิปรายผลดังนี้

1.1 การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 ด้านมาตรการป้องกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญและตระหนักต่อความปลอดภัยของนักเรียน ครู

และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับนโยบายและการวางแผนการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา เพราะการกำหนดนโยบายทำให้สถานศึกษามีทิศทางในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามแผนงานที่วางไว้ ร่วมทั้งมีการประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงหรือลดโอกาสเกิดความเสี่ยง และผลกระทบที่เกิดจากความเสี่ยงกับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ได้มากที่สุด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอดิสร ดีปานธรรม (2561) ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกัมปนาท นาคบัว (2565) ที่พบว่า การศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ จากอาคารเรียนอาคารประกอบ มีร้อยละของการปฏิบัติสูงสุดเช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของรชตภรณ์ ขัยประภา (2566) ที่พบว่า แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 2 ด้านที่การดำเนินงานสูงสุดคือ ด้านมาตรการป้องกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.2 การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 ด้านมาตรการปลูกฝัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทาการศึกษาต้องมีการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานด้านความปลอดภัยร่วมกัน มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านความปลอดภัย มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึกและเจตคติที่ดีด้านความปลอดภัยให้แก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผ่านการทำกิจกรรมเสริมทักษะประสบการณ์ที่เน้นการลงมือปฏิบัติเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตในประจำวัน เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การซ้อมแผนเผชิญเหตุจากภัยในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ และมีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ ให้แก่นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชุนทราบเป็นประจำ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศตวรรษ ถวิลคำ และศิริรัตน์ ทองมีศรี (2566) ที่พบว่า การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42-43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการบริการให้ความปลอดภัย มีการดำเนินกิจกรรมการอบรมลดอุบัติเหตุ อุบัติภัยให้กับนักเรียน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของรชตภรณ์ ขัยประภา (2566) ที่พบว่า แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 2 ด้านมาตรการปลูกฝัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 ด้านมาตรการปราบปราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อกำหนดแนวทางแก้ปัญหาด้านความปลอดภัยรวมถึงการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ มีการดำเนินงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการประกันภัยเพื่อคุ้มครองนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยเป็นปัจจุบันและต่อเนื่อง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิช พิมน้ำเย็น (2560) ที่พบว่า การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดบริการด้านความปลอดภัยใน

โรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย การจัดบริการด้านความปลอดภัย มีการจัดทำประกันอุบัติเหตุหรือประกันชีวิตหรือสุขภาพให้แก่นักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับจารุวรรณ์ เหยิบไธสงค์ (2562) ที่พบว่า การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดปทุมธานี ด้านการประเมินผลการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของรชตภรณ์ ขัยประภา (2566) ที่พบว่า แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ด้านมาตรการปราบปราม ภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

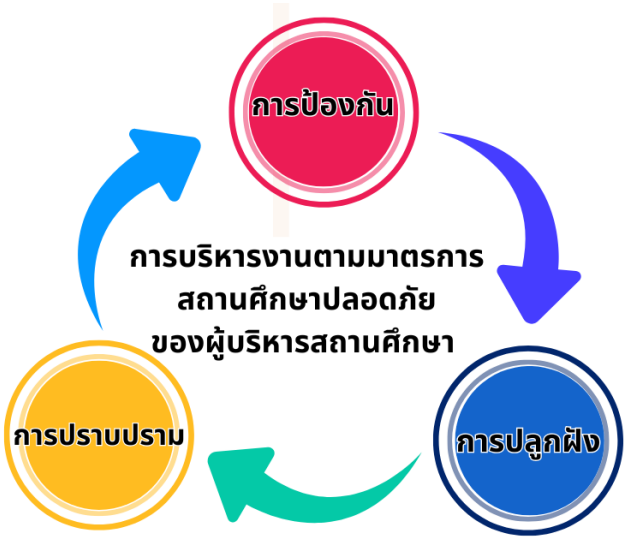
2.1 ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน ด้านมาตรการป้องกัน ด้านมาตรการปลูกฝัง และด้านมาตรการปราบปราม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มีนโยบายขับเคลื่อนให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ภายใต้มาตรการสถานศึกษาปลอดภัย ซึ่งเป็นไปตามนโยบายด้านความปลอดภัยของกระทรวงศึกษาธิการได้ระบุขั้นตอนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้ผู้บริหารสามารถดำเนินการตามกรอบเดียวกันได้อย่างเป็นระบบ โดยไม่ขึ้นกับประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งไม่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์บริหารสถานศึกษามากหรือน้อยเพียงใดก็ย่อมมีการนำนโยบายและมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยมาดำเนินงานไม่แตกต่างกัน อีกทั้งการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษานั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการแบบองค์รวมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนภาคีเครือข่ายต่างๆ ต่างก็มีบทบาทในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยร่วมกัน ไม่จำกัดเฉพาะตัวผู้บริหารเพียงผู้เดียว ส่งผลให้การดำเนินมาตรการความปลอดภัยมีความสม่ำเสมอทั่วทั้งองค์กรโดยไม่ขึ้นกับประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งไม่ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์บริหารสถานศึกษามากหรือน้อยเพียงใดก็ย่อมมีการนำนโยบายและมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยมาดำเนินงานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชีรา ใจหวัง (2561) ที่พบว่า การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของนูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) ที่พบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย โดยด้านมาตรการป้องกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านมาตการปลูกฝังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านมาตรการปราบปรามแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาทั้ง 3 มาตรการ พบว่า กลุ่มของสถานศึกษาขนาดเล็กกับกลุ่ม

ของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไปแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มของสถานศึกษาขนาดกลางกับกลุ่มของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไปแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันย่อมมีความพร้อมด้านต่างๆ ที่มีส่วนช่วยให้การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน สถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพร้อมทั้งด้านบริบท สภาพแวดล้อม ทรัพยากรทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ และระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาขนาดใหญ่มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเป็นระบบ มีการถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการเฉพาะด้าน การกำหนดบทบาทหน้าที่ การประเมินผลและติดตามผลที่มีประสิทธิภาพเป็นระบบต่อเนื่อง ในขณะที่สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางอาจมีข้อจำกัดทั้งด้านงบประมาณ จำนวนบุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ หรือความต่อเนื่องในการดำเนินงาน สถานศึกษาบางแห่งอาจมีการบริหารแบบรวมศูนย์ส่งผลให้การดำเนินงานด้านมาตรการป้องกันยังไม่ครอบคลุมหรือเป็นระบบเทียบเท่ากับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ดังนั้นสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันย่อมส่งผลให้บริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของของสุชีรา ใจหวัง (2561) ที่พบว่า การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ขนาดของสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันการจัดการความปลอดภัยในถานศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกอร อุ่นสถานนนท์ (2563) ที่พบว่า การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กรุงเทพมหานคร ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน การบริหารด้านความปลอดภัยแตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพักตร์ เลยกลาง (2566) ที่พบว่า การบริหารด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา ขนาดของสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน การบริหารด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมาธรณ์ โพธ์สกุลหอม และประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข (2567) ที่พบว่า การเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 โดยการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ปลอดภัยทั้งทางกายภาพ จิตใจ และสังคมสำหรับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน โดยผู้บริหารได้ดำเนินการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ตามคู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ มาตรการความปลอดภัย 3 ป ประกอบด้วย 1) มาตรการป้องกัน 2) มาตรการปลูกฝัง และ 3) มาตรการปราบปราม สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

การบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 อธิบายได้ดังนี้

มาตรการที่ 1 การป้องกัน เป็นการดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา อุปสรรค หรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยมีการกำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานด้านความปลอดภัย จัดทำคู่มือหรือแนวทางการดำเนินการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา ประชุม ชี้แจงวางแผนการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการประเมินปัจจัยความเสี่ยงด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และมีการวัดและประเมินผลครอบคลุมทุกด้าน

มาตรการที่ 2 การปลูกฝัง เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ จิตสำนึกและเจตคติที่ดี และการสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อให้เกิดทักษะในการป้องกันภัยให้แก่ นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านความปลอดภัยผ่านการทำกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน จัดกิจกรรมเสริมทักษะประสบการณที่เน้นการลงมือปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยเพิ่มเนื้อหาด้านความปลอดภัยสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความรุนแรงเร่งด่วน และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยบูรณาการเนื้อหาความปลอดภัยสถานศึกษาในรายวิชาต่างๆ และสรรหาบุคลากรและแกนนำนักเรียนต้นแบบที่ดำเนินกิจกรรมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นเลิศ คัดเลือกผลงานที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติที่ดีด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา (Best Practice)

มาตรการที่ 3 การปราบปราม เป็นการดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือ เยียวยา ฟื้นฟูแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยกำหนดแนวทางการปฏิบัติการแก้ปัญหา หรือการระงับเหตุด้านความปลอดภัย รวมถึงการช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุในสถานศึกษาและสร้างการรับรู้ร่วมกันของทุกภาคส่วน มีการติดตั้งระบบเตือนภัยและตรวจสอบได้ การประสานงานเครือข่ายเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินเพื่อให้ความช่วยเหลือได้ทันเหตุการณ์ ระบบส่งต่อผู้ประสบเหตุเพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ ระบบ

ประกันภัยรายบุคคลคุ้มครองสำหรับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ประสบเหตุความไม่ปลอดภัย และดำเนินการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย และรายงานผลดำเนินงานเป็นปัจจุบันต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านมาตรการป้องกัน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษาต่อเนื่องเป็นประจำ มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล และกำหนดพื้นที่ปลอดภัยส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่หลากหลายตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อลดโอกาสในการเกิดความเสี่ยง ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอุปสรรคหรือความไม่ปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

1.2 ด้านมาตรการปลูกฝัง พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการสรรหาบุคลากรครูและแกนนำนักเรียนต้นแบบที่ดำเนินกิจกรรมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาที่เป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการคัดเลือกผลงานที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติที่ดีด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา (Best Practice) และมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยบูรณาการเนื้อหาความปลอดภัยในรายวิชาต่างๆ สอดคล้องกับบริบทของรายวิชาและสถานศึกษาตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารควรพัฒนาบุคลากรด้วยการสรรหาบุคลากรและคัดเลือกผลงานที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติที่ดีด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา (Best Practice) เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและพร้อมที่จะรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

1.3 ด้านมาตรการปราบปราม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการด้านกฎหมาย ในการดำเนินการคุ้มครองผู้ประสบเหตุตามที่กฎหมายกำหนดอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานเคลื่อนที่เร็ว (Roving Team) ที่สามารถเข้าระงับเหตุได้อย่างทันเหตุการณ์อย่างเป็นระบบ และการสร้างขวัยและกำลังใจแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยมีการติดตามเยี่ยมเยือนอย่างสม่ำเสมอตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการด้านกฎหมาย ติดตั้งอุปกรณ์สำหรับป้องกันภัยและระบบรักษาความปลอดภัยเพิ่มเติม เช่น การติดตั้งถังดับเพลิง ติดตั้งกล้องวงจรปิด ให้ครอบคลุมตามจุดต่างๆหรือการจัดให้มีเวรยามตรวจตราสถานศึกษา สร้างความมั่นใจและความรู้สึกปลอดภัยให้กับนักเรียน ครู และผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้กำหนดแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารงานตามมาตรการสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนและประยุกต์ใช้หลักการบริหารงานด้านความปลอดภัยให้ประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

กนกลักษณ์ อรรคมุต และธดา สิทธิ์ธาดา.(2564). แนวทางการบริหารสถานศึกษาปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 12(1), 102-107.

กนกอร อุ่นสถานนท์. (2563). การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 10(2), 1-14.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กัมปนาท นาคบัว. (2565). การศึกษาแนวทางการดำเนินงานรักษาความปลอดภัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จารุวรรณ์ เหยิบไธสงค์. (2563). การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ชัด แก้วมณี. (2545). สภาพปัญหาการจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนัทธวัฒน์ วรวัชรบวรชัย. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

ธรรมาธรณ์ โพธ์สกุลหอม และประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข. (2567). การเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณบุรี.

นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์. (2564). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ปราณี อินทรักษา. (2554). การศึกษาการดำเนินการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2551). การพัฒนากรอบแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา. วารสารรายงานการประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2550). คู่มือครูการจัดระบบความปลอดภัยในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ส.เสริมมิตรการพิมพ์.

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2563). คู่มือป้องกันความรุนแรงต่อเด็ก. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก.

รชตภรณ์ ขัยประภา และสายฝน แสนใจพรม. (2566). แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนสันทรายหลวงอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, 9(1), 91–108.

ศตวรรษ ถวิลคำ และศิริรัตน์ ทองมีศรี. (2566). การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายที่ 42- 43 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน, 5(2), 209–222.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สระบุรี: กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2567). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 สระบุรี: กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). คู่มือข้อปฏิบัติและมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2565). พัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2561 -2565 (ฉบับปรับปรุง). สระบุรี: กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). นโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สุกัญญา พรน้อย. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุชีรา ใจหวัง. (2561). การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. วารสารบริหารการศึกษา มศว., 15(28), 50-61.

สุเวช พิมน้ำเย็น. (2560). การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดบริการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. วารสารวิชาการสมาคม สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ฯ, 6(2), 25–31.

อดิศร ดีปานธรรม. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis. *3rd* ed. New York: Harper & Row.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

GUIDELINES FOR THE LEARNING RESOURCE MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

[1]วริยา อิ่มอุดม Wariya Imudom [2]ประยูร บุญใช้ Prayoon Bunchai
[3]พรเทพ รู้แผน Phonthep Rupan
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Ployteuk@gmail.com

Article Received: September 15, 2025. Revised: December 22, 2025. Accepted: December 24, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา และ 2) นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานบริหารวิชาการ หัวหน้างานอาคารสถานที่หรือหัวหน้างานพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ จำนวน 29 แห่ง แห่งละ 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยจำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาจำนวน 3 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล ส่วนด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเป็นอันดับต่ำสุด ส่วนสภาพปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ส่วนด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ใน เป็นอันดับต่ำสุด ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ควรมีการดำเนินการแบ่งตามองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้, สถานศึกษา, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research article aims to 1) study the conditions and problems of learning resource management of educational institutions. Under the jurisdiction of the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office and 2) present guidelines for managing learning resources of educational institutions. Under the jurisdiction of the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office The population used in the research in step 1 is the director of the secondary educational institution educational institution director Head of Academic Administration Building supervisor or media development supervisor Technology and learning innovation, 29 locations, 4 people each, totaling 120 people. The tools used in the research include 1 research questionnaire. Statistics used in the research include frequency values, percentages, averages, and deviation Standard: The population used in the research, step 2, includes 4 educational institution administrators and 3 educational administration academics, which were obtained by means of specific selection. The tools used in the research included an interview form. The researcher collected data from the informant himself.

The research results found that; 1) Current administrative conditions Manage learning resources of educational institutions under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office. Overall, there is a high level of practice. When considering each aspect, it was found that the area with the highest average was the management of learning resources in the community, followed by the management of digital learning resources. As for the management of learning resources in educational institutions are the lowest ranked. As for the problem of management of learning resources of educational institutions under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office. Overall, there is a low level of practice. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was the management of digital learning resources, followed by the management of learning resources in the community, as for the management of learning resources in is the lowest ranking, respectively 2) Guidelines for developing and managing learning resources of educational institutions under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office found that there should be operations divided according to all 3 elements.

Keywords: Learning Resource Management, Educational Institutions, Secondary Schools

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานการณ์ในปัจจุบัน ทำให้การศึกษาจำต้องมีการปรับเปลี่ยนตามกระแสของสังคมและความต้องการของโลก จึงเป็นสาเหตุให้ประเทศไทยต้องมีการเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการเพื่อให้สามารถเข้ากับสถานการณ์ได้ การปรับแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 จึงได้ถูกจัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบเป้าหมาย และทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยเน้นจัดการศึกษาให้คนไทยสามารถเข้าถึงโอกาส และความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะแตกต่างจากการจัดการเรียนรู้ในสมัยก่อนที่ผู้เรียนนั้นต้องอาศัยการศึกษาโดยการถ่ายทอดวิทยาการจากประสบการณ์ของครูผู้สอนหรือจากการอ่านหนังสือหรือตำราของผู้เรียน ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาไร้ขีดจำกัด ผู้เรียนนั้นสามารถค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ครูที่เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเพียงอย่างเดียวมาเป็นโค้ชที่ต้องมีวิธีการที่ทำให้ให้ผู้เรียนสามารถเกิดทักษะการเรียนรู้หลายด้าน ทั้งยังสามารถบูรณาการความรู้ต่างๆ ที่มีนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้โดยใช้ความรู้สติปัญญา และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงได้อย่างปกติสุข (วิจารณ์ พานิช, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของสมพร ปานดำ (2564) ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ผู้สอนสามารถฝึกให้ผู้เรียนได้คิดได้ลงมือปฏิบัติงานด้วยเอกลักษณ์ของตนเอง โดยมีแนวคิดสำคัญดังนี้ 1) เน้นความสำคัญที่สุดไปยังผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ 2) ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยฝึกทักษะใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเกต รวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติจริง ส่งผลให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น 3)การเรียนรู้ของผู้เรียนจะต้องเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุก ได้คิดได้แสดงออกอย่างอิสระ 4) ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งระบบ 5) การจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้สอนมาเป็นผู้รับฟัง ผู้ร่วมการเรียนรู้ ผู้เสนอแนะ ผู้สร้างโอกาส และเป็นที่ปรึกษา สร้างบรรยากาศที่ส่งผลที่ดีต่อการเรียนรู้ 6) ผู้เรียนต้องเรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายของชีวิต สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวรอบตัว โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เป็นสื่อ นำประสบการณ์ชีวิต ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการเรียนรู้ 7) ผู้เรียนมีโอกาสจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการ ความสนใจของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้รับมาซึ่งประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง 8) การเรียนรู้นั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกสถานที่ และ 9) ต้องปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกสาระการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 มาตรา 25 ที่ได้กล่าวไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมในด้านการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกรูปแบบ ได้แก่พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ สวนสาธารณะ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างเพียงพอ มีประสิทธิภาพ โดยให้ผู้เรียนนั้นมีอิสรภาพ ในการเลือกตามความสนใจของผู้เรียนเอง ส่งเสริมความคิดริเริ่ม และทักษะในรูปแบบต่างๆ โดยเน้นการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งยังรวมไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าควรต่อการรักษาเพื่อการดำรงคงไว้เพื่อได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีในอดีตได้ อีกทั้งเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้ให้สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกที่ทุกเวลา ดังนั้น โรงเรียนทุกแห่งมีหน้าที่ดำเนินการสนองนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และดำเนินการเพื่อให้เกิดแหล่งเรียนรู้ขึ้นได้ในโรงเรียน

เมื่อศึกษาบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาจากรายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (2565) ซึ่งสรุปโดยกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัด

การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวมในด้านของกระบวนการบริหารและการจัดการมีจุดที่ควรพัฒนามากที่สุดคือ จัดเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 35.88 และในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นมีแหล่งเรียนรู้จำนวนมากและมีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ซึ่งจะประกอบไปด้วย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องพิพิธภัณฑ์ สวนพฤกษศาสตร์ โบราณสถาน เป็นต้น ที่สถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาจะต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตามศักยภาพ ทั้งนี้ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาควรนำกระบวนการบริหารคุณภาพ ตามวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle: PDCA) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan: P) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do: D) ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ(Check: C) และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุง (Action: A) มาใช้ดำเนินการ เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสามารถสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ รวมถึงหลักการในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2554) กล่าวถึงแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ตามคุณภาพวงจรเดมมิ่ง ที่สถานศึกษาสามารถนำมาใช้ในการบริหารแหล่งเรียนรู้เพื่อที่จะให้การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษามีคุณภาพ ส่งผลให้การทำงานเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ให้บรรลุไปยังเป้าหมายตามหลักสูตรของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางในเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษา และให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มาทำให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน สามารถที่จะนำแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้มาปรับใช้กับสถานศึกษาของตนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณ และงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของแหล่งเรียนรู้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยใช้รูปแบบสอบถาม

1. ขอบเขตด้านประชากร ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานบริหารวิชาการ หัวหน้างานอาคารสถานที่หรือหัวหน้างานพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ จำนวน 29 แห่ง แห่งละ 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 120 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จำนวน 5 คน และนำไป Try out กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และมีบริบทใกล้เคียงกัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และ 2) ข้อคำถามสภาพและปัญหาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และทำการประมวลผลข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยใช้รูปแบบสัมภาษณ์

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คนโดยมีคุณสมบัติ คือ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป สาขาการบริหารการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และกลุ่มที่ 2 นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาจำนวน 3 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป สาขาการบริหารการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มาศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา และเลือกประเด็นที่มีสภาพการดำเนินการน้อยที่สุดจากขั้นตอนที่ 1 มาดำเนินการสัมภาษณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยนำผลสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ใช้การสังเคราะห์เนื้อหาความสอดคล้องและจัดข้อมูลให้มีกระบวนการที่สมบูรณ์ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับต่ำสุด ส่วนปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เป็นอันดับสูงสุดรองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เป็นอันดับต่ำสุด

2. แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 5 รายการ

2.1.1. สถานศึกษาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำมาใช้กำหนดเป้าหมายในการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นต้องมีในสถานศึกษา

2.1.2.สถานศึกษาต้องมีเป้าหมายชัดเจนและวัดผลได้ กำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรม พร้อมตัวชี้วัดทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

2.1.3.สถานศึกษาส่งเสริมให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

2.1.4.สถานศึกษาดำเนินการจัดตั้งทีมทำงานหลากหลายฝ่ายรวมบุคลากรจากทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างรอบด้าน

2.1.5.สถานศึกษาดำเนินการประเมินและนำผลมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลจากหลายแหล่ง วิเคราะห์ผล และปรับแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

2.2 ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 4 รายการ

2.2.1. สถานศึกษาควรวิเคราะห์บริบทและความต้องการของทั้งโรงเรียนและชุมชน รวมถึงสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ จากนั้นจึง สร้างการมีส่วนร่วม จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู, นักเรียน, ผู้ปกครอง, ผู้นำชุมชน เพื่อกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และสอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา

2.2.2 สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะทำงาน ที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนการปฏิบัติงาน และใช้เครื่องมือและกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น แบบสอบถามหรือเวทีเสวนาในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติงานให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการใช้ ประเมิน และนำผลการประเมินไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2.2.3 สถานศึกษาควรจัดทำและปรับปรุงแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยใช้ข้อมูลจากการประเมินและจัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ต้องพัฒนา จากนั้น กำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติงานให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้และประเมินแหล่งเรียนรู้

2.2.4 สถานศึกษาควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้แน่ใจว่าแหล่งเรียนรู้ในชุมชนยังคงเหมาะสมและตอบสนองความต้องการได้จริง และควรจัดทำรายงานผล เพื่อนำเสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงในรอบถัดไป

2.3 ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล 5 รายการ

2.3.1. สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายโดยอิงข้อมูลจากบริบทของสถานศึกษาและผลการวิเคราะห์ SWOT

2.3.2 สถานศึกษาจัดระบบบริหารงานโดยใช้ความเชี่ยวชาญ แต่งตั้งคณะทำงานที่มีบทบาทชัดเจน และมอบหมายตามทักษะและความเชี่ยวชาญของบุคลากร

2.3.3 สถานศึกษาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแพลตฟอร์มดิจิทัล จัดหาอุปกรณ์อินเทอร์เน็ต และระบบกลาง เช่น LMS ให้ครูและนักเรียนพร้อมใช้งาน

2.3.4 สถานศึกษาจัดสร้างแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลให้หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ดำเนินการออกแบบแหล่งเรียนรู้ให้เข้าถึงได้ทั้งออนไลน์–ออฟไลน์ และเหมาะกับผู้เรียน

2.3.5 บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งจากสถานศึกษาดำเนินการประเมินและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อความยั่งยืน ติดตามผลและปรับแผนพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ตอบโจทย์การเรียนรู้ยุคดิจิทัล

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่ผู้วิจัยได้อภิปรายการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผลการวิจัยสภาพปัจจุบัน ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น วัด สถานประกอบการ หน่วยงานราชการ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นจุดแข็งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเรียนรู้จากของจริงในบริบทชีวิตจริง อันสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และชุมชนคือแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของงามเพชร อัมพรวัฒนพงศ์ และพิษณุ อนุชาญ (2559) ที่พบว่า การพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ มีแนวคิดในการออกแบบที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและบริบทพื้นที่ ในชุมชน มีชิ้นงานดังนี้ 1) ผังเส้นทาง 1 ผัง แบ่งออกเป็น 3 ส่วนการเรียนรู้หลักๆ คือ ด้านภูมิปัญญา ด้านประวัติศาสตร์ และด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนและชมรมผู้สูงอายุ 2) แผ่นพับการเรียนรู้ 3) อุปกรณ์อำนวยความสะดวกและประกอบเส้นทาง ประกอบด้วย ป้ายเรียนรู้ 2 ป้าย กระถางต้นไม้ 1 แบบ ถังขยะ 1 แบบ ไฟทางเดิน 2 แบบ และที่นั่ง 1 แบบ

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลเป็นอันดับสูงสุด แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ ยกตัวอย่างเช่น การขาดแคลนอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต หรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ รวมไปถึงการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการออกแบบ พัฒนา หรือจัดการระบบแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล ขาดการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของครูในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ และยังขาดนโยบายหรือการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารในระดับโรงเรียนและเขตพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐวัฒน์ ด้วงฉุน (2565) ที่พบว่า องค์ประกอบของการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนผ่านชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ โดย ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านการสอน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์ อุตสาหกรรมในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 Input ซึ่งประกอบไปด้วยบทบาทผู้สอน (Instructure roles) ผู้เรียน (Learner roles) สื่อการจัดการเรียนรู้ (Learning Media) การนิเทศการสอน (Supervision) เพื่อนร่วมชั้นเรียน (Classmate) เทคโนโลยี ดิจิทัล (Digital Technology) เนื้อหา (Contents) วิธีการสอน (Pedagogy) องค์ประกอบที่ Process แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ซึ่งมีรายละเอียด ขั้นนำ ประกอบ ไปด้วย 1) สร้างทีม 2) กำหนดปัญหา ขั้นสอน ประกอบไปด้วย 3) ร่วมกันหาแนวทางการแก้ปัญหา 4) วางแผนและออกแบบกระบวนการ 5) วิพากษ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) ลงมือปฏิบัติตามแผน/จัดการ เรียนรู้และขั้นสรุป ประกอบไปด้วย 7) สนทนาสะท้อนผลหลังการปฏิบัติ 8) สรุปเผยแพร่แผนการ จัดการเรียนรู้ โดยรวมกลุ่มสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Community) มีกระบวนการ ดังนี้ 1) การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน 2) การร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การ ร่วมมือ

รวมพลัง 4) ภาวะผู้นำร่วม 5) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 6) การสนับสนุนการจัดลำดับ โครงสร้างและความสัมพันธ์ของบุคลากร และองค์ประกอบที่ 3 คือ Output คือ ความสามารถใน ด้านการสอน ประกอบไปด้วย 1) การวางแผนการสอน 2) การประยุกต์/ออกแบบ/พัฒนาและเตรียม สื่อการเรียนการสอน 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) การวัดและประเมินผล

2. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยประกอบด้วย 3 ด้าน สามารถอภิปรายผลเป็นรายด้านได้ ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางการปฏิบัติอยู่ 5 รายการ โดยมีรายการที่สำคัญ คือ ยึดบริบทของโรงเรียนและชุมชนวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตั้งเป้าหมายชัดเจนจัดตั้งทีมทำงานหลากหลายฝ่ายรวมบุคลากรจากทั้งในและนอกโรงเรียน และประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพราะเพราะการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้การจัดตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และสามารถประเมินผลและปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของกิตติศักดิ์ เซมตะขุ (2566) ที่พบว่า โรงเรียนควรร่วมกันสะท้อนปัญหาจากคณะกรรมการนิเทศ ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาการขับเคลื่อน และให้มีการตั้งทีมขับเคลื่อน PLC เพื่อปรับปรุงต่อเนื่อง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเปรสิทธิ์ พิทักษ์คชวงค์ (2554) ที่พบว่า การใช้องค์กรชุมชนและทรัพยากรท้องถิ่นร่วมสนับสนุนกิจกรรม มีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีการวางแผนพัฒนาและประเมินผลอย่างเป็นระบบส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้

2.2 ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางการปฏิบัติอยู่ 4 รายการ โดยมีรายการที่สำคัญ คือ วิเคราะห์บริบทและความต้องการร่วมกันศึกษาปัญหาและความต้องการพร้อมระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ซึ่งจะทำให้ครูผู้นิเทศซึ่งจะทำให้ครูผู้นิเทศมีข้อมูลจริงจากชุมชนร่วมกำหนดแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเปรสิทธิ์ พิทักษ์คชวงค์ (2554) ที่พบว่า โรงเรียนที่วิเคราะห์บริบทและความต้องการของชุมชนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถจัดกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการจริง ส่งผลให้การใช้งานแหล่งเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Penpim Phuangsuwan, Supaprawat Siripipatthanakul, Sutithep Siripipattanakul and Parichat Jaipong (2025) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมจากหลายระดับของชุมชนในกระบวนการออกแบบแหล่งเรียนรู้ ทำให้เกิดความตระหนักรู้และการใช้งานจริงที่ยั่งยืน ครูผู้นิเทศสามารถนำข้อมูลชุมชนมาปรับเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

2.3 ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางการปฏิบัติ อยู่ 5 รายการ โดยมีรายการที่สำคัญ คือ การกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายอย่างมีข้อมูลวางเป้าหมายและนโยบายโดยอิงข้อมูลบริบทโรงเรียนและผลการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวลัยลักษณ์ อินนอก และคณะ (2567) ที่พบว่า การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การบริหารงานวิชาการสถานศึกษายุคดิจิทัลเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ สื่อการสอนดิจิทัล แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ระบบวัดผลและประเมินผล ระบบติดตามผลการศึกษา โซเชียลมีเดีย เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล ปรับการเรียนการสอนให้เหมาะกับแต่ละบุคคล การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ ควรคำนึงถึงบริบทของ

สถานศึกษาและความพร้อมของผู้ใช้งาน เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการช่วยให้ผู้บริหารทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสงบ อินทรมณี (2562) ที่พบว่า การยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการเข้าถึงเทคโนโลยี โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะในการเชื่อมโยงความคิดและความรู้ให้กับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มคนที่เกิดในยุคดิจิทัล ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาสู่ยุคดิจิทัล ให้บรรลุเป้าหมายสำคัญของการศึกษา คือ การกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายต้องดำเนินควบคู่ไปกับการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลภายในองค์กร ใช้ข้อมูลประเมินเพื่อปรับนโยบายให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

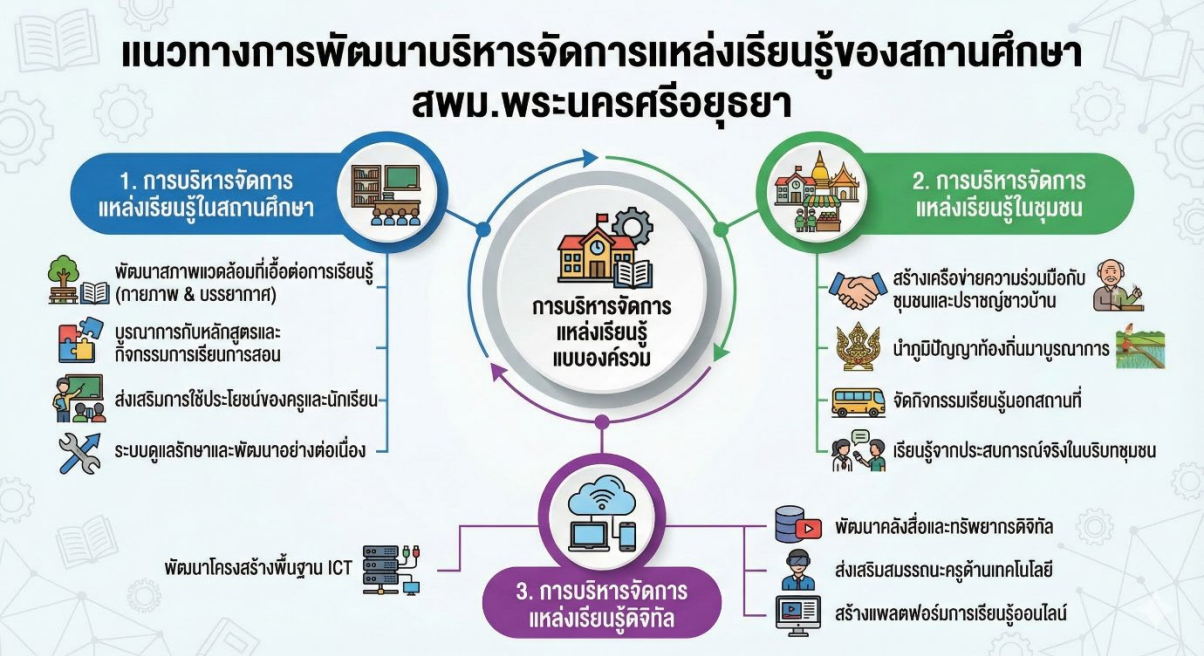
องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 1) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำมาใช้กำหนดเป้าหมายในการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นต้องมีในสถานศึกษา 2) ต้องมีเป้าหมายชัดเจนและวัดผลได้ กำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรม พร้อมตัวชี้วัดทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ 3) ส่งเสริมให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 4) ดำเนินการจัดตั้งทีมทำงานหลากหลายฝ่าย ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อร่วมกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างรอบด้าน 5) ประเมินและนำผลมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลจากหลายแหล่ง วิเคราะห์ผล และปรับแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

2. ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 1) วิเคราะห์บริบทและความต้องการของทั้งโรงเรียนและชุมชน สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนในการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ต้องพัฒนา 3) จัดตั้งคณะทำงานที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนการปฏิบัติงาน ใช้เครื่องมือและกิจกรรมที่หลากหลาย กำหนดข้อตกลงในการปฏิบัติงาน ให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้และประเมินแหล่งเรียนรู้ 4) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้แน่ใจว่าแหล่งเรียนรู้ในชุมชนยังคงเหมาะสมและตอบสนองความต้องการได้จริง จัดทำรายงานผล เพื่อนำเสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงในรอบถัดไป

3. ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล 1) กำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายโดยอิงข้อมูลจากบริบทของสถานศึกษาและผลการวิเคราะห์ SWOT 2) จัดระบบบริหารงานโดยใช้ความเชี่ยวชาญ แต่งตั้งคณะทำงานที่มีบทบาทชัดเจน และมอบหมายตามทักษะและความเชี่ยวชาญของบุคลากร 3) สถานศึกษาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและแพลตฟอร์มดิจิทัล จัดหาอุปกรณ์ อินเทอร์เน็ต และระบบกลาง เช่น LMS ให้ครูและนักเรียนพร้อมใช้งาน 4) จัดสร้างแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลให้หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ดำเนินการออกแบบแหล่งเรียนรู้ให้เข้าถึงได้ทั้งออนไลน์–ออฟไลน์ และเหมาะกับผู้เรียน 5) บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งจากสถานศึกษาดำเนินการประเมินและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อความยั่งยืน ติดตามผลและปรับแผนพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ตอบโจทย์การเรียนรู้ยุคดิจิทัล สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และการใช้ทรัพยากร เพื่อให้แหล่งเรียนรู้สามารถตอบสนองต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ประจำหมู่บ้าน พิพิธภัณฑ์ชุมชน หรือศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์

1.3 ควรพัฒนาระบบแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่เข้าถึงง่าย มีความน่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เช่น การสร้างคลังสื่อดิจิทัลออนไลน์ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ หรือ e-Library

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาที่ลงลึกในระดับรายวิชา หรือรายกิจกรรม เพื่อวิเคราะห์ว่าการใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทต่างๆ เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะด้าน มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะของผู้เรียนแตกต่างกันอย่างไร รวมถึงการศึกษาบทบาทของผู้บริหารและครูในการสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

2.2 งานวิจัยครั้งต่อไปควรเน้นศึกษาความร่วมมือเชิงลึกระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ระหว่างหลายหมู่บ้าน หรือหลายองค์กรในท้องถิ่น เพื่อดูรูปแบบการบริหารจัดการร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการศึกษาด้านการพัฒนา สื่อดิจิทัลรูปแบบใหม่ เช่น Virtual Reality (VR), Augmented Reality (AR) หรือ AI Learning Platform เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการเสริมสร้างทักษะ

และแรงจูงใจของผู้เรียน อีกทั้งควรวิจัยการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น เด็กในชนบทกับในเมือง เพื่อหาวิธีลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

งามเพชร อัมพรวัฒนพงศ์ และพิษณุ อนุชาญ. (2559). พัฒนาสถาปัตยกรรมเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น : ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

ณัฐวัฒน์ ด้วงฉุน. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านชุมชนเรียนรู้วิชาชีพ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อ ส่งเสริมความสามารถในด้านการสอน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรม ใน สถาบันอุดมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เพ็ญพิมพ์ พวงสุวรรณ และคณะ. (2568). ผลกระทบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร ประเทศไทย. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยพะเยา.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 16(1), 353-360.

สมพร ปานดำ. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต. วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1, 6(1), 9-20.

Penpim Phuangsuwan,Supaprawat Siripipatthanakul, Sutithep Siripipattanakul and Parichat Jaipong. (2025). The Impact of Community Participation in Sustainable Learning Resource Development: A Case of Bangkok, Thailand. Sustainability, 17(10), 4620.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

THE DEVELOPMENT OF READING COMPREHENSION ABILITY OF GRADE 2 STUDENTS THROUGH THE SQ4R AND 5W1H INSTRUCTIONAL MODEL INCORPORATING LOCAL INFORMATION OF SAMUT SAKHON PROVINCE

[1]อโนชา มากผล Anocha Makphon* [2]ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน Chonasith Sithsungnoen
[3]ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย Siriwan Vanichwatanavorachai
[4]สุวิมล สพฤกษ์ศรี Suwimon Saphuksri
[1, 2, 3, 4]มหาวิทยาลัยศิลปากร Silpakorn University, Thailand
*Corresponding Author E-mail: Spa_cnp@hotmail.com

Article Received: June 14, 2025. Revised: December 20, 2025. Accepted: December 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนเอกชัย อำเภอเมือง จำนวน 44 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ 3) แบบประเมินความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน (t-test dependent)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบSQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) พัฒนาการความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับดีมาก 3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาครในภาพรวมอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: ความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ, นักเรียน, การจัดการเรียนรู้

Abstract

This research aimed to: 1) Compare the reading comprehension abilities of Grade 2 students before and after instruction using the SQ4R and 5W1H instructional model combined with local information of Samut Sakhon Province, 2) Study the development of reading comprehension abilities of Grade 2 students using the SQ4R and 5W1H instructional model together with local information, 3) Examine the opinions of Grade 2 students toward learning through the SQ4R and 5W1H instructional model with local content from Samut Sakhon Province. The sample group consisted of 44 Grade 2/6 students from Ekachai School, Mueang District, selected through cluster sampling using one classroom as the sampling unit. The Research instruments included: 1) A lesson plan using the SQ4R and 5W1H instructional model integrated with local information from Samut Sakhon Province, 2) A reading comprehension test, 3) A reading comprehension assessment form, and 4) A student opinion questionnaire on the learning model. Data were analyzed using mean, standard deviation, and dependent t-tests.

The research results found that: 1) The reading comprehension ability of Grade 2 students who received learning management using the SQ4R and 5W1H instructional models combined with local information of Samut Sakhon Province after the learning session was significantly higher than before the session, with the post-test mean score being significantly higher at the 0.05 statistical level. 2) The development of reading comprehension ability of Grade 2 students using the SQ4R and 5W1H instructional models combined with local information of Samut Sakhon Province was at a very good level. 3) The opinions of Grade 2 students towards learning management using the SQ4R and 5W1H instructional models combined with local information of Samut Sakhon Province were, overall, at a good level.

Keywords: Reading Comprehension Ability, Students, Instructional Management

บทนำ

สังคมไทยปัจจุบันเป็นสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร (Information society)และเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลากหลายมิติ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2559-2579 (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2560) จึงระบุเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner aspirations) ว่ามุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณลักษณะและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาที่ต้องจัดการเรียนรู้และมุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงของโลกซึ่งทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่เห็นได้ชัดเจนคือทักษะการอ่านเพราะเป็นกระบวนการหลักสำหรับการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ๆ (Grabe, 2009) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอ่านจับใจความสำคัญเป็นความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นของการอ่านทุกรูปแบบเป็นการอ่าน เพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง เข้าใจจุดมุ่งหมาย สาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน และเนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้ถึงผู้อ่าน ซึ่ง ชุติมา ยอดตา (2561) ได้อธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของการอ่านจับใจความสำคัญไว้ว่าการอ่านจับใจสำคัญความมีความสำคัญเพราะเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการอ่านระดับ

ขั้นสูงขึ้นไป เพราะถ้าหากนักเรียนไม่สามารถอ่านจับใจความสำคัญได้ก็จะส่งผลให้ไม่สามารถเข้าใจเรื่องที่อ่าน เนื่องจากการอ่านจับใจความสำคัญมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในแก่นเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ

จากผลการนิเทศการสอนภายในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชัย (2566) ได้ดำเนินการนิเทศการสอนภายในสถานศึกษาเพื่อประเมินการสอนของครูผู้สอน ผู้ประเมินประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชัยและฝ่ายบริหารงานวิชาการ ผลการประเมินปีการศึกษา 2566 พบว่า ครูผู้สอนในรายวิชาภาษาไทยมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้อ่านและทำแบบฝึกหัดซึ่งแบบฝึกหัดที่ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีเนื้อหาทางด้านวิชาการเป็นส่วนใหญ่ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและไม่ชอบเรียนในเนื้อหาที่เกี่ยวกับการอ่านจับใจความสำคัญ นอกจากนี้จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลและสะท้อนปัญหา (PLC) การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาของผู้วิจัย พบว่าการสอนอ่านจับใจความสำคัญนั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร คือ นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ ไม่สามารถบอกสาระสำคัญหรือประเด็นสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนมากพอสมควร นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เกิดความเบื่อหน่ายที่จะอ่านหนังสือหรือบทความที่มีความยาวมากๆ มีเนื้อหาไกลตัว และไม่มีภาพประกอบที่กระตุ้นความสนใจก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้นักเรียนละเลยที่จะอ่านข้อความนั้นๆ ตลอดจนครูใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิมกล่าวคือมุ่งเน้นให้นักเรียนอ่านออกเสียงเพียงอย่างเดียว ดังนั้น ในการที่จะพัฒนาหรือแก้ปัญหาด้านการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษา สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำมาใช้เพื่อการพัฒนา คือ การจัดการเรียนการสอนอ่านจับใจความสำคัญซึ่งเป็นการสอนที่ตั้งอยู่บนรากฐานของแนวคิดทางการจัดการสอนภาษา คือทฤษฎีอภิปัญญา (Metacognitive Theory) ซึ่งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาการอ่านจับใจความสำคัญได้เป็นอย่างดีโดยอาศัยข้อมูลท้องถิ่นที่มีความน่าสนใจ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชุมชน และสังคม มาใช้เป็นสื่อในการวิจัยครั้งนี้ร่วมกับการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียน ตามแนวคิดนี้ มีลักษณะการคิดอย่างเป็นกระบวนการมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนซึ่งเหมาะกับผู้เรียนที่มีลักษณะความรู้ที่แตกต่างกัน ความสามารถในการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

การอ่านจับใจความสำคัญ เป็นการอ่านที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจและจดจำเนื้อความ ความรู้และความคิดที่ผู้เขียนบันทึกไว้เพื่อเก็บสาระสำคัญของเรื่อง หลังจากอ่านจบแต่ละครั้งแล้วสามารถรับรู้และทำความเข้าใจได้ตรงตามความมุ่งหมายของผู้เขียนอีกทั้งเป็นการอ่านที่สามารถระบุความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ครบถ้วนถูกต้อง ตรงตามเจตนาของผู้เขียน โดยอาศัยความรู้พื้นฐานด้านภาษา ซึ่ง Mark (2010) สุมาลี ชูบุญ (2560) สถิตาภรณ์ ศรีหิรัญ (2560) และพัชรินทร์ บุตรสันเที๊ยะ (2562) ได้มีการสรุปขั้นตอนการอ่านจับใจความสำคัญซึ่งไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้ 1) ครูเป็นผู้แนะนำส่วนประกอบต่างๆ ในบทอ่านก่อนที่ผู้เรียนจะอ่านข้อความ 2) อ่านเรื่องคร่าวๆ อาทิ ชื่อเรื่อง ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ผลที่เกิดขึ้น 3) อ่านเก็บรายละเอียด โดยพิจารณาความสำคัญแต่ละย่อหน้า 4) เมื่ออ่านจบแล้วบอกสาระสำคัญของเรื่องและจุดประสงค์ของผู้เขียน 5) จดบันทึกและเรียบเรียงเป็นภาษาของตนเอง

การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นการเรียนรู้ด้านการอ่านที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่คาดว่าจะรู้จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจแนวคิดของเรื่องที่อ่านอย่างรวดเร็ว จดจำได้ดี และวิเคราะห์เรื่องราวที่อ่านอย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและมีความกระตือรือร้นในการเรียน จากการสังเคราะห์

ข้อมูลของ Pauk Walter (1984) Pandjaitan and Palandeng (2011) ธารทิพย์ แก้วเหลี่ยม (2559) จุฬารัตน์ อินทร์อุดม (2561) และจิตรลดา อ้นวงษา (2561) พบว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R สามารถกำหนดได้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการสำรวจ (Survey) หมายถึง การมองภาพรวมทั้งหมดของบทอ่าน การอ่านสังเกตส่วนสำคัญของบทอ่าน และการหาจุดสำคัญในตอนจบของบทอ่าน เช่น ชื่อเรื่อง ส่วนนำ

ขั้นที่ 2 ขั้นการตั้งคำถาม (Questions) หมายถึง การสร้างคำถามสำหรับแต่ละหัวข้อหลัก และหัวข้อย่อยโดยใช้คำต่อไปนี้ Who What Where When Why และ How ในการตั้งคำถาม

ขั้นที่ 3 ขั้นการอ่าน (Reading) หมายถึง การอ่านข้อความในบทหรือตอนนั้นๆ ซ้ำอย่างละเอียด และในขณะเดียวกันก็ค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ได้ตั้งไว้ เพื่อจับใจความและจับประเด็นสำคัญ

ขั้นที่ 4 ขั้นจดบันทึก (Record) หมายถึง การจดบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่ได้อ่านจากขั้นตอนการอ่าน โดยมุ่งจดบันทึกในส่วนที่สำคัญและสิ่งที่จำเป็น โดยใช้ข้อความอย่างรัดกุมหรือย่อๆ ตามความเข้าใจของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปใจความสำคัญ (Recite) หมายถึง การเขียนสรุปใจความสำคัญ โดยใช้ภาษาของตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นวิเคราะห์ (Reflect) หมายถึง วิเคราะห์ วิจารณ์บทอ่านที่ได้อ่านแล้วแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่มีความคิดเห็นสอดคล้องหรือความคิดเห็นไม่สอดคล้อง โดยการเชื่อมโยงความคิดจากบทอ่านกับความรู้เดิม โดยใช้ภาษาอย่างถูกต้อง

การจัดการเรียนรู้แบบ 5W1H เป็นการสอนของผู้สอนที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การใช้ทักษะการคิด เรียบเรียงความรู้ และถ่ายทอดเป็นคำตอบ กระบวนการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาความคิดใหม่ๆ มุ่งใช้ความคิดเชิงเหตุผล วิเคราะห์ เพื่อจะตอบคำถาม ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการเรียนรู้ การคิด และการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยของ Kipling Rudyard (1994) สุวิทย์ มูลคำ (2554) ประณาท เทียนศรี (2560) ชนกพร สุริโย (2562) สามารถสรุปเป็นขั้นคำถามได้ ดังนี้ 1) Who (ใคร) คือสิ่งที่ต้องรู้ว่าใครรับผิดชอบ ใครเกี่ยวข้อง ใครได้รับผลกระทบในเรื่องนั้น 2) What (ทำอะไร) คือสิ่งที่ต้องรู้ว่าจะทำอะไรและแต่ละคนทำอะไรบ้าง 3) Where (ที่ไหน) คือสิ่งที่ต้องรู้ว่าสถานที่ที่จะทำว่าจะทำที่ไหน เหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำนั้นอยู่ที่ไหน 4) When (เมื่อไหร่) คือสิ่งที่ต้องรู้ว่าระยะเวลาที่จะทำจนถึงสิ้นสุดเหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำนั้น ทำเมื่อวัน เดือน ปี ใด 5) Why (ทำไม) คือสิ่งที่ต้องรู้ว่าสิ่งที่เราจะทำนั้นทำด้วยเหตุผลใด เหตุใดจึงได้ทำสิ่งนั้นหรือเกิดเหตุการณ์นั้นๆ 6) How (อย่างไร) คือสิ่งที่ต้องรู้ว่าเราจะสามารถทำทุกอย่างให้บรรลุผลได้อย่างไรเหตุการณ์หรือสิ่งที่ทำนั้นทำอย่างไรบ้าง

ข้อมูลท้องถิ่น คือ ข้อมูลสำคัญที่เป็นภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น ซึ่ง พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์ (2563) กล่าวว่าข้อมูลท้องถิ่น คือ รายละเอียดหรือความเป็นมาของบริเวณที่ใดที่หนึ่ง ที่เป็นที่ตั้งถิ่นฐานเพื่อการดำเนินชีวิตของคนหมู่คนท้องที่นั้นกำหนดขอบเขตของพื้นที่ตามเขตการปกครอง ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด พร้อมทั้งมีสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิต เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น จีราภรณ์ ขำมณี (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับชนกพร สุริโย (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค 5W1H

ประกอบแบบฝึกกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.01/82.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับภัทรสุดา นาคสุข (2564) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถทางการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคการสอน 5W1H ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง พบว่า ความสามารถทางการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน โดยผลการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ16.89 มากกว่าก่อนเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.78 และการศึกษางานวิจัยของธิดา บู่สามสาย (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ทักษะการอ่านจับใจความ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการสอนสูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรังษิมา สุริยารังสรรค์ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรีมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.26/82.50 2) ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความโดยใช้ชื่อมูลท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนใช้แบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อแบบฝึกการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรีอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้วยหลักการและความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความสำคัญเพราะการอ่านจับใจความสำคัญเป็นความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นของการอ่านทุกรูปแบบแล้วยังเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการอ่านระดับขั้นสูงขึ้นไปและจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาครสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่คาดว่าจะรู้จากเรื่องที่อ่านเข้าใจแนวคิดของเรื่องที่อ่านอย่างรวดเร็ว จดจำได้ดี และวิเคราะห์เรื่องราวที่อ่านอย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และมีความกระตือรือร้นในการเรียน สามารถสรุปใจความสำคัญและแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่อ่านได้ ผ่านการใช้เทคนิคการตั้งคำถามแบบ 5W1H จะต้องประกอบด้วยคำถามที่กำหนดให้ผู้เรียนตอบ ประกอบด้วย Who (ใคร) What (ทำอะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไหร่) Why (ทำไม) How (อย่างไร) โดยข้อมูลท้องถิ่นมุ่งเน้นความรู้ในเชิงวัฒนธรรมที่เน้นภูมิปัญญาที่สะสมมาจากการปฏิบัติจริง และถ่ายทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน โดยนำข้อมูลมาจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและวิถีชีวิต ชุมชนทั้งยังสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

2. เพื่อศึกษาพัฒนาการความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยเป็นแบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนและหลังเรียน (One - group pretest – posttest design) และแบบวิจัยเชิงทดลองตามลำดับเวลา (Time series Experimental Design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเอกชัย อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 7 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 292 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเอกชัย อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 44 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเอกชัย จำนวน 5 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง ทั้งหมด 3 สัปดาห์ รวม 15 ชั่วโมง ซึ่งจากการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยในการแบบประเมินคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน มีความเหมาะสมมากที่สุด (M=4.81, SD=0.22) แสดงว่า แผนการสอนมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัย 3 ตัวเลือก ใช้ทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ กำหนดให้ค่าคะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน จำนวน 20 ข้อ ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน อยู่ในช่วง 0.60 - 1.00 ซึ่งถือว่าสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากนั้น คัดเลือกข้อสอบตามเกณฑ์มีค่าความยากง่าย (p) ที่ค่าอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20 - 0.73 มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR 20 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) อยู่ที่ 0.71 ถือว่ามีคุณสมบัติของเครื่องมือที่ให้ผลการวัดคงที่คงวาสม่ำเสมอ

2.3 แบบประเมินพัฒนาการความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ใช้ประเมินพัฒนาการความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญโดยมีรายการประเมิน ได้แก่ ตอนที่ 1 อ่านข้อความแล้วตอบคำถาม (เขียนตอบ) ตอนที่ 2 อ่านข้อความแล้วระบุคำตอบถูก/ผิด จากการตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาหาตามจุดประสงค์ที่ต้องที่การวัด

พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม แสดงว่าแบบประเมินพัฒนาการความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาครเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (Rating Scale) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยในการแบบประเมินคุณภาพของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร มีความเหมาะสมมากที่สุด (M=4.51, SD=1.76) แสดงว่าแบบสอบถามความคิดเห็นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 ชั่วโมง ไม่รวมทดสอบก่อน-หลังเรียน โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ (Pretest) เพื่อวัดความรู้พื้นฐาน

3.2 ดำเนินการสอนด้วยจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาครเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ โดยมี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการสำรวจ (Survey) ขั้นที่ 2 ขั้นการตั้งคำถาม (Questions) โดยใช้คำต่อไปนี้ Who What Where When Why และ How ขั้นที่ 3 ขั้นการอ่าน (Reading) ขั้นที่ 4 ขั้นจดบันทึก (Record) ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปใจความสำคัญ (Recite) และ ขั้นที่ 6 ขั้นวิเคราะห์ (Reflect)

3.3 ประเมินความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ ในแผนจัดการเรียนรู้ที่ 1-5 หลังจัดการเรียนการสอนเสร็จสิ้นจำนวน 5 ครั้ง เพื่อประเมินความก้าวหน้า โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ

3.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างซึ่งจะประเมินในช่วงหลังทำกิจกรรม

3.5 นำคะแนนที่ได้จากผลการประเมินความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ และผลจากการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที่แบบไม่อิสระต่อกัน (t-test dependent)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 17.09 และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน เท่ากับ 2.32 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 6.57 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

กลุ่มทดลอง	n	คะแนนเต็ม	M	SD	t	P (Sig)
การทดสอบก่อนเรียน	44	20	6.57	2.36	21.85	.000
การทดสอบหลังเรียน	44	20	17.09	2.32		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการศึกษาพัฒนาการความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

ผลการศึกษาพัฒนาการพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาครมีพัฒนาการความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ ครั้งที่ 1 การอ่านจับใจความสำคัญจากบทความ เรื่อง ความเป็นมาของจังหวัดสมุทรสาคร (M = 3.52 , SD = 0.74) ครั้งที่ 2 การอ่านจับใจความสำคัญจากเพลง เรื่อง อาชีพท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสาคร (M = 4.46, SD = 0.59) ครั้งที่ 3 การอ่านจับใจความสำคัญจากตำนานท้องถิ่น เรื่อง ประเพณีที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร (M = 4.43, SD = 0.64) ครั้งที่ 4 การอ่านจับใจความสำคัญจากบทสารคดี เรื่อง การละเล่นที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร (M = 3.40, SD = 0.64) ครั้งที่ 5 การอ่านจับใจความสำคัญจากบทร้อยแก้ว เรื่อง โบราณสถานที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร (M = 4.68 , SD = 0.57) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญในภาพรวม จำแนกตามครั้งการวัด

ครั้งที่	เรื่อง	คะแนนเฉลี่ย	M	SD	ระดับพัฒนาการ
1.	การอ่านจับใจความสำคัญจากบทความเรื่อง ความเป็นมาของจังหวัดสมุทรสาคร	7.05	3.52	0.74	ดี
2.	การอ่านจับใจความสำคัญจากเพลง เรื่อง อาชีพท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสาคร	8.92	4.46	0.59	ดีมาก
3.	การอ่านจับใจความสำคัญจากตำนานท้องถิ่น เรื่อง ประเพณีที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร	8.86	4.43	0.64	ดีมาก
4.	การอ่านจับใจความสำคัญจากบทสารคดี เรื่อง การละเล่นที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร	9.02	3.40	0.64	ดีมาก
5.	การอ่านจับใจความสำคัญจากบทร้อยแก้ว เรื่อง โบราณสถานสำคัญที่ของจังหวัดสมุทรสาคร	9.35	4.68	0.57	ดีมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

ผลการวิเคราะห์คะแนนความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบSQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (M = 2.91 , SD = 0.09) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นด้านประโยชน์ที่ได้รับ เป็นลำดับที่ 1 (M = 2.94 , SD = 0.07) บรรยากาศการเรียนรู้ (M = 2.90 , SD = 0.10) ลำดับที่ 2 คือ บรรยากาศการเรียนรู้ (M = 2.90 , SD = 0.10) และลำดับที่ 3 คือ ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (M = 2.90 , SD = 0.09)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์คะแนนความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบSQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

การประเมิน	ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้			
	M	SD	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้				
1.1 ฉันสนใจเรื่องที่ครูสอนและต้องการรู้เรื่องที่ครูกำลังสอน	2.86	0.12	มาก	4
1.2 ฉันตั้งคำถาม หาคำตอบ และอ่านจับใจความสำคัญได้ เพราะครูมีเรื่องที่สนุกสนานให้ฉันอ่าน	2.91	0.08	มาก	2
1.3 จากการทำกิจกรรมในห้องฉันรู้สึกรักและผูกพันกับท้องถิ่นเพราะได้อ่านเรื่องราวต่างๆในจังหวัดสมุทรสาคร	2.89	0.10	มาก	3
1.4 กิจกรรมในห้องไม่ยากจนเกินไป ฉันสามารถอ่านและทำแบบฝึกหัดที่ครูมอบหมายให้ได้ครบ ทุกครั้ง	2.93	0.06	มาก	1
ผลรวมด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	**2.90**	**0.09**	**มาก**	**3**
2. ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้				
2.1 ขณะที่ครูสอน ฉันได้ทำกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมกับครูอย่างสม่ำเสมอ	2.95	0.04	มาก	1
2.2 ครูกระตุ้นให้ฉันคิดหาคำตอบ ด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น การอ่านเนื้อเรื่อง การตอบคำถาม	2.89	0.10	มาก	3
2.3 ฉันสามารถหาความรู้ได้ตลอดเวลาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	2.91	0.13	มาก	2
2.4 ครูให้กำลังใจฉันเสมอ ฉันจึงชอบเรียนและทำกิจกรรมที่ครูสร้างขึ้น	2.84	0.13	มาก	4
ผลรวมด้านบรรยากาศในการเรียนรู้	**2.90**	**0.10**	**มาก**	**2**
2.2 ครูกระตุ้นให้ฉันคิดหาคำตอบ ด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น การอ่านเนื้อเรื่อง การตอบคำถาม	2.89	0.10	มาก	3
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
3.1 ฉันเข้าใจเรื่องที่ครูสอนมากขึ้น	2.89	0.15	มาก	4
3.2 ฉันมีสมาธิ จดจ่ออยู่กับการอ่านและการค้นหาคำตอบ	2.93	0.06	มาก	3
3.3 ฉันอ่านและจับใจความสำคัญได้เพิ่มมากขึ้น	2.95	0.04	มาก	2
3.4 ฉันรู้สึกรักและภูมิใจที่ได้อยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร	2.98	0.02	มาก	1
ผลรวมด้านประโยชน์ที่ได้รับ	**2.94**	**0.07**	**มาก**	**1**
รวมทั้ง 3 ด้าน	**2.91**	**0.09**	**มาก**	

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร (M = 17.09 , SD = 2.32) สูงกว่าก่อนเรียน (M = 6.57 , SD = 2.36) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4Rเป็นการสอนที่ตั้งอยู่บนรากฐานของแนวคิดทางการจัดการสอนภาษา ซึ่งพัฒนามาจาก SQ3R ของ Francis P. Robinson และ การตั้งคำถาม 5W1H ซึ่งมีการบันทึกไว้โดย Kipling Rudyard (1912) ใน “Just So Stories” เข้าด้วยกัน โดยใช้รูปแบบการสอนทั้ง 2 วิธีนี้ในการแก้ไขปัญหาการอ่านจับใจความสำคัญ ซึ่งจะทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร จนสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องและสรุปเรื่องได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เลือกใช้ข้อมูลท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีเนื้อหา องค์ความรู้ เรื่องราว ข่าวสาร ความรู้ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับท้องถิ่น ในด้านต่างๆ เช่น สภาพภูมิภาค ภูมิประเทศ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญา ฯลฯ ตลอดจนสภาพปัญหาและสิ่งที่ควรได้รับการถ่ายทอดการพัฒนาในชุมชนและสังคมนั้นๆ เพื่อนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกิดความรัก ความหวงแหน และเห็นคุณค่าในท้องถิ่นของตน (ธิดา บู่สามสาย, 2559) สอดคล้องกับภัทรสุดา นาคสุข (2564) ที่พบว่า ความสามารถทางการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนเพราะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการสอน 5W1H ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางมีขั้นตอนการสอนที่เป็นระบบ โดยในส่วนของกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนได้ฝึกการตั้งคำถามและตอบคำถามผ่านรูปแบบชิ้นงานที่กำหนดขึ้น โดยอาศัยวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลางที่นักเรียนมีความคุ้นเคยและทราบถึงประวัติ ข้อมูลที่มา รวมไปถึงความสำคัญของวรรณกรรมที่อ่านทำให้ความสามารถทางการอ่านจับใจความสูงขึ้น

2. ผลการศึกษาพับว่า การพัฒนาการความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร โดยผลการทดสอบพบว่านักเรียนมีพัฒนาการความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยจากการวัดทั้ง 5 ครั้ง ปรากฏว่า การวัดครั้งที่ 2 (M = 4.46, SD = 0.59) ครั้งที่ 3 (M = 4.43, SD = 0.64) ครั้งที่ 4 (M = 3.40, SD = 0.64) ครั้งที่ 5 (M = 4.68 , SD = 0.57) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครั้งที่ 1 (M = 3.52 , SD = 0.74) เป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาครเป็นการสอนที่เน้นการสอนอ่านอย่างคร่าวๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญของเรื่องโดยการเปลี่ยนใจความสำคัญในเนื้อเรื่องให้เป็นคำถามมีการควบคุมกระบวนการต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน มีการควบคุมและตรวจสอบตนเองในระหว่างการอ่าน โดยทำการอ่านซ้ำๆ ตีความขยายความ สรุปและจับใจความสำคัญจากการอ่านด้วยตนเองจนกว่าจะเข้าใจและจดจำเรื่องราว ที่อ่านได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักพัฒนาการคิดของ Bloom ทั้ง 6 ขั้น คือ ความรู้ความจำ (Remembering) ความเข้าใจ(Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมินค่า(Evaluating) และ การคิดสร้างสรรค์ (Creating) โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาครนั้น เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้หนึ่งซึ่งเป็นการสอนอ่านที่มีขั้นตอนเป็นระบบชัดเจน ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ฝึกให้รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ กล้าแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะการตั้งคำถามนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนอ่านอย่างมีจุดหมาย นอกจากนี้งานวิจัยของ Kristina Hedberg (2005) พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R

เป็นวิธีการสอนอ่านที่สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านของผู้เรียนและเป็นวิธีการสอนอ่านที่ดีมีขั้นตอนเป็นระบบชัดเจนเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง นอกจากนั้นในแต่ละขั้นตอนยังกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกคิดตลอดเวลา กล้าแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและสามารถทำให้นักเรียนผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงขึ้น

3. ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก (M = 2.91 , SD = 0.09) ลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับเป็นลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้เป็นลำดับที่ 2 และด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เป็นลำดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

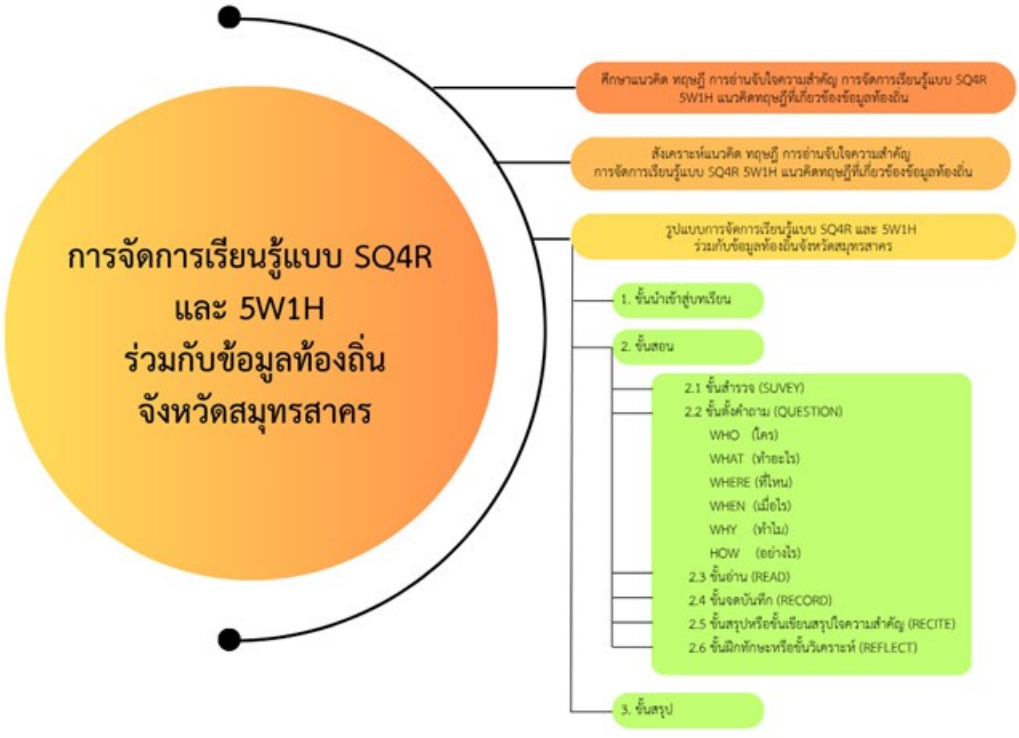
ด้านประโยชน์ที่เป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร ได้นำเนื้อหา องค์ความรู้ เรื่องราว ข่าวสาร ความรู้ ข้อเท็จจริง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสาครมานำเสนอในรูปแบบต่างๆ ให้นักเรียนได้อ่าน ถ่ายทอดผ่านสื่อการสอนที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดและแสดงความคิดเห็นในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการตั้งคำถามและตอบคำถามจากสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ สอดคล้องกับชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน (2562) ได้อธิบายเกี่ยวกับการใช้คำถาม “เพื่อพัฒนาการเรือบรู้ของผู้เรียนว่า การใช้คำถามเป็นกลวิธีที่สำคัญที่ครูผู้สอนใช้ประเมินความรู้และความเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนรวมทั้งเป็นเครื่องมือสะท้อนให้ครูผู้สอนสามารถช่วยเหลือ ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ให้ผู้เรียนแต่ละคนให้บรรลุเป้าหมายการเรียนที่ครูผู้สอนกำหนดไว้ นั่นคือการใช้คำถามเป็นรูปแบบการปฏิสัมพันธ์โดยทั่วไประหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน” ซึ่งส่งผลให้นักเรียนในชั้นเรียนเกิดความเข้าใจ และเกิดแนวทางในการตั้งคำถาม และตอบคำถามที่สามารถครอบคลุมใจความของเรื่องได้

ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ โดยภาพรวมพบว่า นักเรียนได้ทำกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมกับครูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีขั้นที่ประสบความสำเร็จ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงระดมความคิดและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่พบระหว่างปฏิบัติกิจกรรม สอดคล้องกับชลิตา มิ่งขวัญ (2563) ที่พบว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้รวมกันอย่างเป็นทีมจากการปฏิบัติจริง ผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ร่วมกันคิดวิเคราะห์ วางแผน และออกแบบ เพื่อแก้ไขปัญหา ก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะความสามารถ ต่อยอดสู่การสร้างความรู้ ไม่ใช่เพื่อการแก้ไขปัญหาเท่านั้น หากยังสำคัญกว่านั้นคือการสร้างสรรค์ความรู้เพื่อพลังเชิงยุทธศาสตร์สำหรับอนาคต

ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมการเรียนรู้และแบบฝึกหัดที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้และวัยของนักเรียน นอกจากนี้แบบฝึกหัดเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการกระทำจริงเป็นประสบการณ์ตรงที่มีจุดมุ่งหมายแน่นอน ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน สามารถเรียนรู้และจดจำสิ่งที่เรียนได้ดี ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนและนำการเรียนรู้นั้นไปใช้ในสถานการณ์เช่นเดียวกันได้ สอดคล้องกับพิชชาอร มินทยักษ์ (2565) ที่ได้สรุปว่า ลักษณะแบบฝึกที่ดีนั้นควรเป็นแบบฝึกที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนไปแล้ว มีคำอธิบาย คำชี้แจง หรือคำสั่งในการทำชัดเจน การทำแบบฝึกที่ดีต้องมีขนาดของตัวหนังสือเหมาะสมกับวัยและควรมีภาพประกอบที่สอดคล้องกับเรื่องที่ฝึก เวลาที่ฝึกควรมีระยะเวลาในการฝึกเหมาะสมกับความสนใจของผู้ทำ แบบฝึกที่ดีควรมีรูปแบบที่หลากหลาย มีความท้าทายในการค้นหาคำตอบ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R 5W1H และ ข้อมูลท้องถิ่น ผู้วิจัยได้นำมาใช้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน กระตุ้นความสนใจของนักเรียน จัดทำให้บรรยากาศรู้สึกสบายไม่เคร่งเครียดเพื่อเชื่อมโยง เข้าสู่เรื่องที่จะอ่าน 2) ขั้นสอน (1) ขั้นสำรวจ (Survey) มองภาพรวมทั้งหมดของบทอ่านสำรวจเรื่องราวที่ได้อ่านอย่างคร่าวๆ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่อง (2) ขั้นตั้งคำถาม (Question) สร้างคำถามสำหรับแต่ละหัวข้อหลักและหัวข้อย่อโดยใช้คำถามต่อไปนี้ Who (ใคร) What (ทำอะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) How (อย่างไร) (3) ขั้นอ่าน (Read) คือ อ่านข้อความในบทหรือตอนนั้นๆซ้ำอย่างละเอียดว่าใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) และค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ตั้งไว้ให้ได้มากที่สุด (4) ขั้นจดบันทึก (Record) จดบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่ได้โดยใช้ภาษาของตนเองว่าใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) พร้อมจดบันทึกคำตอบจากคำถามที่ตั้งไว้ (5) ขั้นสรุปหรือขั้นเขียนสรุปใจความสำคัญ (Recite) นักเรียนสรุปใจความสำคัญโดยใช้ภาษาของตนเอง ถ้ายังไม่แน่ใจให้กลับไปอ่านซ้ำใหม่ (6) ขั้นฝึกทักษะหรือขั้นวิเคราะห์ (Reflect) ให้นักเรียนวิเคราะห์วิจารณ์บทอ่านที่ได้อ่านว่า ทำไม (Why) และอย่างไร (How) แล้วแสดงความคิดเห็น 3) ขั้นสรุป นักเรียนและครูร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ ครูตรวจสอบผลการเรียนรู้ด้วยคำถาม สามารถสรุปเป็นภาพองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าในการใช้แบบฝึกทัด มีนักเรียนบางส่วนไม่สามารถทำกิจกรรมให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ เนื่องด้วยปัจจัยแทรกซ้อนหรือสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ดังนั้น ครูควรสร้างข้อตกลงที่ชัดเจน เช่น หากนักเรียนทำงานเสร็จภายในเวลาที่กำหนดจะไม่มีการบ้านเพิ่ม หรือหากนักเรียนทำงานไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนดจะถูกงดกิจกรรมที่ตนเองชื่นชอบในช่วงพักกลางวันเพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนรับผิดชอบต่องานหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนด

1.2 ครูควรปรับกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละเรื่องให้มีความยืดหยุ่นกับเวลาที่กำหนดในแต่ละชั่วโมง เนื่องจากผู้วิจัยพบว่ากิจกรรมการร้องเพลงในเรื่องที่ 2 ใช้เวลาค่อนข้างมากเพราะต้องฝึกหัดให้นักเรียนร้องเพลง ซึ่งเป็นเพลงที่นักเรียนไม่คุ้นชิน ดังนั้น อาจจะแก้ไขด้วยการให้นักเรียนฝึกร้องเพลงจากสื่อออนไลน์มาก่อนล่วงหน้า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญระหว่างข้อมูลท้องถิ่นที่ครูจัดเตรียมไว้ให้กับข้อมูลท้องถิ่นที่นักเรียนเตรียมมาด้วยตนเองแบบใดส่งผลให้นักเรียนอ่านจับใจความสำคัญได้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

2.2 ควรมีการนำนักเรียนไปเรียนรู้จากสถานที่จริง เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเห็นความหมายของเนื้อหาที่เรียนในห้องเรียนและได้เผชิญกับสถานการณ์จริง

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถที่หลากหลายสำหรับนักเรียนแต่ละชั้นโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ เพื่อที่จะทราบว่านักเรียนมีพัฒนาที่สูงขึ้นเท่าเดิม หรือ ลดลง

เอกสารอ้างอิง

จิตรลดา อ้นวงษา. (2561). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแม่กลองบ้านเรา โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จีราภรณ์ ขำมณี. (2562). การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จุฬารัตน์ อินทร์อุดม. (2561). การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิค S04R ร่วมกับพลังคำถาม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชนกพร สุริ โย. (2562). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค 5W1H ประกอบแบบฝึกกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน. (2562). การตั้งคำถามเพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ชลิตา มิ่งขวัญ. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการ ออกแบบเว็บ สำหรับการฝึกอบรมออนไลน์ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชุติมา ยอดตา. (2561). พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เพื่อเสริมสร้างความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ธารทิพย์ แก้วเหลี่ยม. (2559). วิธีการอ่านแบบ SQ4R. แหล่งที่มา http://www.cmruir.cmru.ac.th/bitstream/123456789/1997/9/Bibliography.pdf สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2567.

ธิดา บู่สามสาย. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประณาท เทียนศรี. (2560). ผลของการใช้เทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ในสื่อภาพยนตร์เพื่อการเรียนรู้ที่มีต่อความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และความ คิดรวบยอดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 45(3), 97–108.

พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์. (2563). ชุมชน ท้องถิ่น รัฐ: ความสัมพันธ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(8), 16-35.

พัชรินทร์ บุตรสันเที๊ยะ. (2562). การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิด Task Based Learning ร่วมกับคำถามของบลูม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิชชาอร มินทยักษ์. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบการอ่านด้วยเทคนิคบันได 6 ขั้นร่วมกับแบบฝึกหัดออนไลน์บนแพลตฟอร์ม Liveworksheets สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ภัทรสุดา นาคสุข. (2564). การพัฒนาความสามารถทางการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค 5W1H ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รังษิมา สุริยารังสรรค์. (2555). การพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

โรงเรียนเอกชัย. (2565). รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565. สมุทรสาคร: โรงเรียนเอกชัย.

สถิตาภรณ์ ศรีหิรัญ. (2560). เทคนิคการอ่านเชิงวิชาการ. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แนวการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะทดถอยทางการเรียนรู้และส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุมาลี ชูบุญ. (2560). ผลการใช้เทคนิคเพื่อนคู่คิดร่วมกับผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ มูลคำ. (2550). กลยุทธ์การสอนคิดสังเคราะห์. พิมพ์ครังที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

Grabe, W. (2009). Reading in a second language: Moving from theory to practice. Cambridge university press.

Hedberg, K. (2005). Using SQ4R method with fourth grade ESOL students. From http://gse.gmu.edu/research/tr/articles/SQ4R%20Method/SQ4R.htm. Retrieved March 2, 2015.

Kipling, R. (1912). Just so stories: The Elephant's Child. United States. Garden city N.Y.: The country life press.

Mark, L. (2010). Ready-to-Use Nonfiction Graphic Organizers with Before-During-After Activities - Grades 2-5. From https://www.teacherspayteachers.com/Product/Ready-to-Use-NonFiction-Graphic-Organizers-with-Activities-108374 Retrieved January 14, 2024.

Pandjaitan, N. and Palandeng, R. (2011). SQ4R method and reading comprehension development among the sophomore business students. Journal of Language Pedagogy, 1(2), 31-44.

Pauk Walter. (1984). The New SQ4R. Journal Reading World, 23(3), 274-275.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การศึกษาการให้เหตุผลทางเรขาคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวคิดของ GUTIERREZ และ JAIME

A STUDY OF MATTHAYOMSUKSA 3 STUDENTS' GEOMETRIC REASONING BASED ON THE CONCEPTS OF GUTIERREZ & JAIME

[1]อรัณย์ เอกชัยรุ่งโรจน์ Aran Ekachairungrojn [2]ขวัญ เพียซ้าย Khawn Piasai
[3]สุกัญญา หะยีสาและ Sukanya Hajisalah [4]เอนก จันทรจรูญ Anek Janjaroon
[1, 2, 3, 4]มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand
Corresponding Author E-mail: aranguy22@gmail.com

Article Received: August 15, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การให้เหตุผลของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการถอดโปรโตคอลบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์โปรโตคอลตามกรอบแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตระหนักรูปร่าง 2) ด้านบทนิยาม 3) ด้านการจัดหมวดหมู่ และ 4) ด้านการพิสูจน์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 9 คน ซึ่งแบ่งเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 3 คน ปานกลาง 3 คน และต่ำ 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ งานปฏิบัติ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการตระหนักรูปร่าง มีนักเรียน 9 คน (กลุ่มสูง 3 คน ปานกลาง 3 คน ต่ำ 3 คน) แสดงการให้เหตุผลทั้งในระดับที่ 1 และ 2 กล่าวคือ ในระดับที่ 1 นักเรียนจำแนกประเภทรูปเรขาคณิตโดยการใช้องค์ประกอบจากลักษณะภายนอกของรูป และในระดับที่ 2 นักเรียนจำแนกประเภทรูปเรขาคณิตโดยพิจารณาจากบทนิยามหรือหลักการทางเรขาคณิตที่เคยเรียนมา เช่น การพิจารณาจำนวนด้าน จำนวนมุม หรือการเป็นรูปปิด เป็นต้น 2) ด้านบทนิยาม ในที่นี้แบ่งเป็น 2 ด้านย่อย ได้แก่ ด้านการใช้บทนิยาม และด้านกำหนดบทนิยาม โดยด้านการใช้บทนิยาม มีนักเรียน 2 คน (กลุ่มต่ำ) แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 3 กล่าวคือ นักเรียนพิสูจน์แบบขั้นตอนเดียว โดยมีการอ้างอิงทฤษฎีบท บทนิยาม หรือสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ แต่ขาดการสรุปผลที่สมเหตุสมผล และมีนักเรียน 8 คน (กลุ่มสูง 3 คน ปานกลาง 3 คน ต่ำ 2 คน) แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 4 กล่าวคือ นักเรียนพิสูจน์แบบหลายขั้นตอน โดยมีการอ้างอิงทฤษฎีบท บทนิยาม หรือสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ และสรุปผลที่สมเหตุสมผล และมีนักเรียน 1 คน (กลุ่มสูง) ที่ไม่อยู่ในระดับเลย เพราะว่าตีความโจทย์ผิด ส่วนด้านกำหนดบทนิยาม มีนักเรียน 8 คน (กลุ่มสูง 3 คน ปานกลาง 3 คน ต่ำ 2 คน) แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 2 กล่าวคือ นักเรียนกำหนดบทนิยามของรูปโดยพิจารณาจากบทนิยาม ทฤษฎีบท การลากเส้น และการวัดความยาว มีนักเรียน 3 คน (กลุ่มสูง 2 คน ปานกลาง 1 คน) แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 3 กล่าวคือ นักเรียนกำหนดบทนิยามของรูปโดยพิจารณาจากบทนิยาม ทฤษฎีบท การลากเส้น และ

การวัดความยาว และมีการพิสูจน์แบบขั้นตอนเดียว และมีนักเรียน 7 คน (กลุ่มสูง 3 คน ปานกลาง 2 คน ต่ำ 2 คน) แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 4 กล่าวคือ นักเรียนพิสูจน์แบบหลายขั้นตอน โดยมีการอ้างอิงทฤษฎีบท บทนิยาม หรือสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ และสรุปผลอย่างสมเหตุสมผล 3) ด้านการจัดหมวดหมู่ มีนักเรียน 1 คน (กลุ่มต่ำ) แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 1 กล่าวคือ นักเรียนจัดหมวดหมู่โดยพิจารณาจากลักษณะภายนอกของรูป มีนักเรียน 6 คน (กลุ่มปานกลาง 3 คน ต่ำ 3 คน) แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 2 กล่าวคือ นักเรียนอธิบายความเหมือนและความต่างของรูปโดยพิจารณาเส้นทแยงมุมที่ตนเองสร้างขึ้น จากนั้นพิจารณาความเป็นมุมฉากโดยใช้ทฤษฎีบทที่เกี่ยวข้อง และมีนักเรียน 4 คน (กลุ่มสูง 3 คน ปานกลาง 1 คน) แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 3 กล่าวคือ นักเรียนอธิบายความเหมือนและความต่างของรูปโดยพิจารณาเส้นทแยงมุมที่ตนเองสร้างขึ้น และพิจารณาความเป็นมุมฉากโดยใช้ทฤษฎีบทที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแสดงการพิสูจน์เกี่ยวกับสมบัติทางเรขาคณิตแบบขั้นตอนเดียว 4) ด้านการพิสูจน์ มีนักเรียน 4 คน (กลุ่มปานกลาง 2 คน ต่ำ 2 คน) แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 3 กล่าวคือ นักเรียนพิสูจน์แบบขั้นตอนเดียว โดยมีการอ้างอิงทฤษฎีบท บทนิยาม หรือสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ มีนักเรียน 8 คน (กลุ่มสูง 3 คน ปานกลาง 3 คน ต่ำ 2 คน) แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 4 กล่าวคือ นักเรียนพิสูจน์แบบหลายขั้นตอน โดยมีการอ้างอิงทฤษฎีบท บทนิยาม หรือสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ และได้ผลสรุปตามที่ต้องการ และมีนักเรียน 2 คน (กลุ่มต่ำ) ที่ไม่อยู่ในระดับเลย เพราะว่าแสดงการพิสูจน์ไม่สมเหตุสมผล

คำสำคัญ: การให้เหตุผลทางเรขาคณิต, แนวคิดของ Gutierrez และ Jaime, รูปสามเหลี่ยม, รูปสี่เหลี่ยม

Abstract

This research aims to investigate the geometric reasoning of Grade 9 students with high, medium, and low academic achievement in mathematics, specifically focusing on the reasoning of triangles and quadrilaterals, based on Gutierrez and Jaime's framework. A qualitative research methodology was employed, with data collected through transcribed audio recordings of interviews. The data were analyzed using protocol analysis according to Gutierrez and Jaime's framework, which categorizes reasoning into 4 aspects: 1) recognition, 2) definitions, 3) classification, and 4) proof. The target group consisted of 9 Grade 9 students from the Demonstration School of Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University (Secondary Section), divided into 3 groups: 3 high-achieving, 3 medium-achieving, and 3 low-achieving students. The research instruments included practical tasks, interview forms, and interview transcripts.

The findings revealed the following: 1) Recognition: All 9 students (3 high, 3 medium, 3 low) demonstrated reasoning at Levels 1 and 2. At Level 1, students classified geometric shapes based on external characteristics. At Level 2, students classified shapes by considering definitions or geometric principles they had learned, such as the number of sides, angles, or whether the shape is closed. 2) Definitions: This aspect was divided into 2 sub-aspects: use of definitions and establishment of definitions. For the use of definitions, 2 students (low-achieving) exhibited Level 3 reasoning, proving with a single step by referring to theorems, definitions, or given conditions but lacking logical conclusions. 8 students (3 high, 3 medium,

2 low) demonstrated Level 4 reasoning, proving with multiple steps by referring to theorems, definitions, or given conditions and reaching logical conclusions. 1 student (high-achieving) did not meet any level due to misinterpreting the problem. For the establishment of definitions, 8 students (3 high, 3 medium, 2 low) showed Level 2 reasoning, defining shapes based on definitions, theorems, line construction, and measurement. 3 students (2 high, 1 medium) exhibited Level 3 reasoning, defining shapes based on definitions, theorems, line construction, and measurement with single-step proofs. 7 students (3 high, 2 medium, 2 low) demonstrated Level 4 reasoning, proving with multiple steps by referring to theorems, definitions, or given conditions and reaching logical conclusions. 3) Classification: 1 student (low-achieving) showed Level 1 reasoning, classifying shapes based on external characteristics. 6 students (3 medium, 3 low) exhibited Level 2 reasoning, explaining similarities and differences of shapes by considering self-constructed diagonals and right angles using relevant theorems. 4 students (3 high, 1 medium) demonstrated Level 3 reasoning, explaining similarities and differences of shapes by considering self-constructed diagonals and right angles using relevant theorems, along with single-step proofs of geometric properties. 4) Proof: 4 students (2 medium, 2 low) showed Level 3 reasoning, proving with a single step by referring to theorems, definitions, or given conditions. Eight students (3 high, 3 medium, 2 low) demonstrated Level 4 reasoning, proving with multiple steps by referring to theorems, definitions, or given conditions and achieving the desired conclusions. 2 students (low-achieving) did not meet any level due to illogical proofs.

Keywords: Geometric Reasoning, The Concepts of GUTIERREZ & JAIME, Triangle, Quadrilateral

บทนำ

เรขาคณิตเกิดขึ้นในอียิปต์โบราณเมื่อประมาณ 700 ปี ก่อนคริสต์ศักราช ชาวอียิปต์และชาวบาบิโลนต่างสนใจเรขาคณิตในแง่การนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต เช่น การวัดพื้นที่ การสร้างที่อยู่อาศัย เป็นต้น ปัจจุบันความรู้เกี่ยวกับเรขาคณิตมีความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ และมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก เราใช้เรขาคณิตเพื่อทำความเข้าใจหรืออธิบายสิ่งต่างๆ รอบตัว เช่น ใช้เรขาคณิตในการสำรวจพื้นที่ สร้างผังเมือง สร้างถนน สิ่งก่อสร้างต่างๆ การสำรวจโลก หรือใช้เรขาคณิตในทางการค้า เช่น บรรจุภัณฑ์ทรงต่างๆ ที่ใช้บรรจุอาหาร นอกจากนี้เรขาคณิตยังช่วยพัฒนาทักษะที่สำคัญหลายประการ เช่น การคิด การให้เหตุผล การคิดสร้างสรรค์ ทักษะเชิงมิติสัมพันธ์ หรือความรู้สึกเชิงปริภูมิ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องอื่นๆ เช่น จำนวน การวัด ตลอดจน เนื้อหาคณิตศาสตร์ชั้นสูงต่อไป อีกทั้งเรขาคณิตยังเป็นพื้นฐานในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับความรู้แขนงอื่นๆ อีกด้วย (Ferrini-Mundy, 2000; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2554; อัมพร ม้าคนอง, 2557)

การคิดทางเรขาคณิตเป็นทักษะและความสามารถทางสมองของมนุษย์ที่จะคิดใคร่ครวญหาเหตุผลและลงความเห็นด้วยการพิสูจน์ การคิดทางเรขาคณิตอาจเรียกตามลักษณะการคิดเฉพาะเรื่อง เฉพาะมโนทัศน์

เช่น การคิดเชิงปริภูมิซึ่งเป็นลักษณะการคิดว่าด้วยการใช้ปัญญาญาณ (intuition) เกี่ยวกับรูปเรขาคณิต และความสัมพันธ์ระหว่างรูปเรขาคณิตเหล่านั้น นักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นวัยเริ่มต้นที่ควรได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้มีการคิดทางเรขาคณิต ถึงกระนั้นสำหรับครูคณิตศาสตร์ก็ยังมีคำถามที่เกี่ยวข้องกับการคิดทางเรขาคณิตอยู่อีกหลายประเด็น ที่พบจากปัญหาของนักเรียนขณะเรียนเรขาคณิต เช่น นักเรียนรู้จักรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสในเชิงบทนิยามแต่ไม่สามารถอธิบายสมบัติของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสได้ หรือนักเรียนบางคนไม่เข้าใจว่าสี่เหลี่ยมจัตุรัสต่างจากสี่เหลี่ยมผืนผ้าอย่างไร ในระดับที่สูงขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่รู้และจำได้ว่า มุมภายในของรูปสามเหลี่ยมรวมกันได้เท่ากับหนึ่งร้อยแปดสิบองศา แต่ก็ไม่สามารถพิสูจน์และให้เหตุผลได้ว่า เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น จึงมีคำพูดตามมาว่า “คิดไม่ออก” หรืออาจตอบว่า “พิสูจน์ไม่ได้” (วินัย ดำสุวรรณ, 2558) ประเด็นที่อ้างถึงนี้ได้รับความสนใจจากนักการศึกษา โดยเฉพาะนักการศึกษาชาวดัชท์สองคน ได้แก่ Pierre van Hiele และ Dina Geldof-van Hiele ซึ่งทั้งสองเป็นคู่สามีและภรรยากัน มีอาชีพเป็นครูและศึกษาปริญญาเอกอยู่ที่มหาวิทยาลัย Utrecht ประเทศเนเธอออร์แลนด์ ทั้งสองได้สร้างโมเดลชื่อว่า “แวนฮีลีโมเดล” (Van Hiele model) เพื่อใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวของนักเรียน ซึ่งโมเดลดังกล่าวเป็นแนวทางให้นักเรียนรู้จักการคิดแก้ปัญหา โดยการวิเคราะห์และการสื่อความหมายคำพูดของตนเอง Van Hiele ได้เผยแพร่งานวิจัยเป็นภาษาดัชท์ ในปี ค.ศ. 1957 ในปีต่อมา Hans Freudenthal ได้นำผลงานของ Van Hiele ไปแปลเป็นภาษาอังกฤษ และในปี ค.ศ.1960 ประเทศรัสเซียได้นำแวนฮีลีโมเดล ไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาเรขาคณิต และในปี ค.ศ.1976 Issaak Wirszup ได้เขียนบทความบรรยายเกี่ยวกับแวนฮีลีโมเดล โดยเขาเชื่อว่าแวนฮีลีโมเดลสามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาเรขาคณิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ นอกจากนี้มีนักการศึกษาชาวอเมริกันได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับแวนฮีลีโมเดลเพราะเชื่อว่าแวนฮีลีโมเดลจะช่วยแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาเรขาคณิตได้ แวนฮีลีโมเดลเป็นการศึกษาระดับการคิดทางเรขาคณิตโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับกระบวนการคิดจากง่ายไปยาก ได้แก่ ระดับ 0 หรือขั้นพื้นฐาน: การมองเห็น (Visualization) ในระดับนี้นักเรียนสามารถบอกชื่อของรูปภาพที่มองเห็นแต่ไม่สามารถบอกลักษณะส่วนย่อยได้ ระดับ 1: การวิเคราะห์ (Analysis) ในระดับนี้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับรูปเรขาคณิตได้ชัดเจนมากขึ้นกว่าขั้นพื้นฐาน และนักเรียนสามารถบอกสมบัติของรูปเรขาคณิตได้ ระดับ 2: การพิสูจน์อย่างไม่เป็นแบบแผน (Informal Deductive) ในระดับนี้นักเรียนสามารถบอกรายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับสมบัติของรูปทรงต่างๆ ทางเรขาคณิต สามารถเปรียบเทียบและบอกความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องได้ โดยลักษณะที่พบได้บ่อยของนักเรียนในระดับนี้คือการใช้คำว่า “ผมเข้าใจ แต่ไม่สามารถอธิบายได้” ระดับ 3: การพิสูจน์อย่างมีแบบแผน (Formal Deductive) ในระดับนี้นักเรียนสามารถเข้าใจการพิสูจน์ที่มีกฎเกณฑ์คุ้นเคยกับการพิสูจน์ โดยทราบว่าอะไรคือสิ่งที่กำหนดให้และอะไรคือสิ่งที่ต้องการพิสูจน์ นักเรียนรู้จักการตั้งกฎเกณฑ์และข้อโต้แย้งในการคิดไปตามลำดับเหตุผล ทราบว่าทำไมสิ่งที่กำลังพิสูจน์อยู่เป็นจริงและเป็นไปได้อย่างไร นักเรียนอาจจะพิสูจน์สิ่งที่ต้องการพิสูจน์ได้มากกว่า 1 วิธี และระดับ 4: การคิดขั้นสุดยอด (Rigor) ในระดับนี้นักเรียนสามารถคิดอย่างนามธรรม สามารถเปรียบเทียบระบบต่างๆ เช่น การเปรียบเทียบสัจพจน์ทฤษฎี และเรขาคณิตนอกระบบยุคลิด (Non-Euclidean Geometry) นักเรียนสามารถจัดทฤษฎีต่างๆ เข้าเป็นระบบระเบียบ และสร้างทฤษฎีใหม่ๆ ทางเรขาคณิตได้โดยงานวิจัยของ Van Hiele ได้กล่าวถึงระดับ 4 ซึ่งเป็นระดับสุดท้ายเพียงเล็กน้อย และในหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาเรขาคณิตของระดับมัธยมศึกษานั้นจะครอบคลุมถึงระดับ 3 เท่านั้น คือ การพิสูจน์อย่างมีแบบแผน (สิริพร ทิพย์คง, 2532)

ในปี ค.ศ. 1981 Alan Hoffer ได้นำแวนฮีลีโมเดลมาพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากผลการสำรวจของมหาวิทยาลัย Oregon เกี่ยวกับหัวข้อคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในทุกๆ

ปีการศึกษาชอบมากที่สุดและไม่ชอบมากที่สุด พบว่า วิชาที่ทุกคนไม่ชอบมากที่สุดคือวิชาเรขาคณิตและมีนักศึกษาบางคนที่เรียนได้ดีในด้านพีชคณิตแต่ไม่ชอบด้านเรขาคณิต เนื่องจากเนื้อหาเรขาคณิตเน้นการพิสูจน์ตลอดทั้งปี นักศึกษาบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพิสูจน์แต่อาศัยการท่องจำ Alan Hoffer ปรับปรุงและพัฒนาแวนฮีลีโมเดลโดยแบ่งแวนฮีลีโมเดลใหม่เป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1: การรู้จักรูปร่าง (Recognition) ระดับนี้นักเรียนรู้จักรูปเรขาคณิตจากรูปร่างหรือลักษณะภายนอกแต่ไม่รู้จักหรือไม่สามารถบอกสมบัติของรูปเรขาคณิตนั้นได้ (ตรงกับระดับ 0 ของแวนฮีลีโมเดล) ระดับ 2: การวิเคราะห์ (Analysis) ระดับนี้นักเรียนวิเคราะห์และบอกสมบัติของรูปเรขาคณิตได้ (ตรงกับระดับ 1 ของแวนฮีลีโมเดล) ระดับ 3: การเรียงลำดับ (Ordering) ระดับนี้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างรูปเรขาคณิตกับบทนิยามหรือสมบัติของรูปเรขาคณิตนั้น (ตรงกับระดับ 2 ของแวนฮีลีโมเดล) ระดับ 4: การพิสูจน์ (Deduction) ระดับนี้นักเรียนเข้าใจการพิสูจน์ สัญลักษณ์ สัจพจน์ บทนิยาม ทฤษฎีบทและรูปแบบของการพิสูจน์ (ตรงกับระดับ 3 ของแวนฮีลีโมเดล) และระดับ 5: การคิดขั้นสุดยอด (Rigor) ระดับนี้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของระบบเรขาคณิต (ตรงกับระดับ 4 ของแวนฮีลีโมเดล) และในแต่ละระดับ Alan Hoffer ได้กำหนดทักษะ 5 ทักษะที่สอดคล้องกับระดับทั้ง 5 เพื่อใช้ในการประเมินทักษะทางเรขาคณิต ได้แก่ 1) ทักษะด้านการมองภาพ (Visual skills) 2) ทักษะด้านการใช้ภาษา (Verbal skills) 3) ทักษะด้านการวาดภาพ (Drawing skills) 4) ทักษะด้านตรรกะ (Logical skills) และ 5) ทักษะด้านการประยุกต์ใช้ (Applied skills) (Hoffer, 1981)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1987 De Villiers ได้นำแวนฮีลีโมเดลที่ถูกพัฒนาโดย Alan Hoffer ดังที่กล่าวข้างต้นมาพัฒนาต่อ โดยเขาได้แบ่งแวนฮีลีโมเดลเป็น 5 ระดับเช่นเดียวกับ Alan Hoffer แต่ประเด็นที่แตกต่างจากของ Alan Hoffer คือ De Villiers ได้เพิ่มประเด็นเกี่ยวกับประเภทของการคิดทางเรขาคณิตซึ่งเขาได้แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) การรู้จักรูปร่างและสัญลักษณ์ที่ใช้แสดงรูปเรขาคณิต (Recognition and represent of figure-types) 2) ความเข้าใจและการใช้คำจำกัดความได้อย่างถูกต้อง (Use and understanding of terminology) 3) การบรรยายลักษณะของรูปเรขาคณิต (Verbal description of properties of figure-types) 4) การจำแนกประเภทตามลำดับขั้น (Hierarchical classification) 5) การพิสูจน์แบบขั้นตอนเดียว (One step deduction) และ 6) การพิสูจน์แบบหลายขั้นตอน (Longer deduction) (Villiers, 1987) หลังจากนั้นในปี ค.ศ.1998 Gutierrez และ Jaime ได้ทำการประเมินระดับ Van Hiele ที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผล กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถึง 8 (อายุ 11 – 14 ปี) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 4 (อายุ 14 – 18 ปี) รวมทั้งหมด 309 คน โดยการวิจัยของ Gutierrez และ Jaime พิจารณาแวนฮีลีโมเดลเพียง 4 ระดับ คือ ระดับ 1 ถึง 4 (ตรงระดับ 0 ถึง 3 ตามแวนฮีลีโมเดลแบบดั้งเดิม) โดยทั้งสองคนไม่นำระดับสุดท้าย (ระดับ 5) มาใช้ในการพิจารณา เนื่องจากคำอธิบายของระดับนี้ยังขาดความชัดเจนและไม่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งหัวข้อหรือประเด็นที่ Gutierrez และ Jaime นำมาใช้ในการพิจารณาเกี่ยวกับการประเมินระดับ Van Hiele ที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผล ได้แก่ ประเภทของการคิดทางเรขาคณิต 6 ประเภทของ De Villiers ดังที่กล่าวข้างต้น และทักษะทางเรขาคณิตทั้ง 5 ของ Alan Hoffer ซึ่งประกอบด้วย ทักษะด้านการมองภาพ (Visual skills) ทักษะด้านการใช้ภาษา (Verbal skills) ทักษะด้านการวาดภาพ (Drawing skills) ทักษะด้านตรรกะ (Logical skills) และทักษะด้านการประยุกต์ใช้ (Applied skills) เมื่อนำแนวคิดทั้งสอง (ประเภทของการคิดทางเรขาคณิตและทักษะทางเรขาคณิต) มาบูรณาการกันทำให้ได้หัวข้อหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลทางเรขาคณิตใหม่ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรูปร่าง 2) บทนิยาม 3) การจัดหมวดหมู่ และ 4) การพิสูจน์ (Gutiérrez & Jaime, 1998)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าแวนฮีลีโมเดลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากทั้งในมิติที่เกี่ยวกับการช่วยการเรียนรู้และพัฒนาระดับการคิดทางเรขาคณิตของนักเรียน และจากข้างต้นจะเห็นถึงการพัฒนาของแวนฮีลีโมเดลของนักการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มตั้งแต่ Pierre van Hiele และ Dina Geldof-van Hiele ซึ่งเป็นสามีภรรยาชาวดัชท์สองคนได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแวนฮีลีโมเดลในยุคแรก ๆ ต่อมา Alan Hoffer และ De Villiers ก็ได้พัฒนาและเพิ่มประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจเกี่ยวกับแวนฮีลีโมเดล จนถึงยุคของ Gutierrez และ Jaime ทั้งสองท่านได้ทำการประเมินระดับแวนฮีลีที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผล สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการให้เหตุผลทางเรขาคณิตของนักเรียนโดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime เรื่องรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม โดยจะใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ทราบการให้เหตุผลทางเรขาคณิตของนักเรียนตามกรอบแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime ข้างต้น นอกจากนี้ผลจากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์เพื่อจะได้กำหนดแนวทางและวางแผนการจัดการเรียนการสอนเรขาคณิตให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การให้เหตุผลของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมที่อยู่ในกลุ่มสูง กลุ่มปานกลางและกลุ่มต่ำ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยการให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหาคณิตศาสตร์ของสถานศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลทางเรขาคณิต เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม แล้วประชุมกลุ่มย่อย เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 2 สร้างเครื่องที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยงานปฏิบัติ (Task) เรื่อง การให้เหตุผลทางเรขาคณิตของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม แบบสัมภาษณ์โดยใช้งานเป็นฐาน และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ โดยนำเครื่องมือดังกล่าวเข้าการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อพิจารณาความเหมาะสม

ระยะที่ 3 ศึกษาการให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime ทั้ง 4 ด้าน โดยระยะนี้จะแบ่งนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 40 คน ออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลางและต่ำ ซึ่งพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การให้เหตุผลของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมของสถานศึกษา จากนั้นให้นักเรียนทำงานปฏิบัติ (Task) เรื่อง การให้เหตุผลทางเรขาคณิตของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม แล้วหานักเรียนเพื่อเป็นตัวแทนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลางและต่ำ กลุ่มละ 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน ซึ่งการหานักเรียนตัวแทนของแต่ละกลุ่มดังกล่าวนั้นจะพิจารณาจากผลการทำงานปฏิบัติ (Task) ของนักเรียนและข้อมูลของนักเรียนจากครูผู้สอน รวมทั้งความยินยอมของนักเรียน แล้วจึงนำนักเรียนทั้ง 9 คนที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มไปดำเนินการสัมภาษณ์แบบใช้งานเป็นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการทำงานปฏิบัติ (Task) เทปบันทึกการสัมภาษณ์นักเรียนเป้าหมาย จำนวน 9 คน และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ของผู้ช่วยวิจัย จำนวน 2 คน มาถอดเป็นโปรโตคอลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ผู้วิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญทางด้านคณิตศาสตรศึกษา จำนวน 2 คน ผู้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งสามคนนำโปรโตคอลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละข้อ เพื่อช่วยในการกำหนดระดับการให้เหตุผลทางเรขาคณิต เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม ตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime ทั้ง 4 ด้าน ของนักเรียนเป้าหมาย หลังจากที่ผู้วิเคราะห์ทั้งสามคนได้ทำการวิเคราะห์การให้เหตุผลทางเรขาคณิต เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนเป้าหมายทั้ง 9 คน เสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยจึงได้นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาหาความเชื่อมั่นระหว่างผู้วิเคราะห์แต่ละคน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาการให้เหตุผลทางเรขาคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime ที่มีผลสัมฤทธิ์ของการเรียน เรื่อง การให้เหตุผลทางเรขาคณิตของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมที่อยู่ในกลุ่มสูง กลุ่มปานกลางและกลุ่มต่ำ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรูปร่าง ด้านบทนิยาม ด้านการจัดหมวดหมู่และด้านการพิสูจน์ สรุปผลได้ดังนี้

1. ด้านการตระหนักรูปร่าง นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลางและต่ำ แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมอยู่ในระดับ 2 โดยใช้บทนิยามและสมบัติ เช่น จำนวนด้าน มุม ความเป็นรูปปิด และลักษณะเส้น ในการพิจารณาในข้อทดสอบทั่วไป นักเรียนทุกกลุ่มตอบเหมือนกัน สำหรับรูปที่ซับซ้อน เช่น รูปสี่เหลี่ยมเว้า นักเรียนทุกกลุ่มเห็นว่าเป็นรูปสี่เหลี่ยม (4 ด้าน 4 มุม แม้มีมุมป้าน) รูปสี่เหลี่ยมไขว้ นักรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลางและต่ำเห็นว่าเป็นรูปสามเหลี่ยม 2 รูปจากจุดตัด แต่กลุ่มสูงมี 1 คนเห็นว่าไม่ใช่ทั้งสามเหลี่ยมและสี่เหลี่ยมเพราะด้านและมุมเกิน รูปสามเหลี่ยมฐานโค้ง นักเรียนทุกกลุ่มเห็นว่าไม่ใช่รูปสามเหลี่ยมหรือสี่เหลี่ยมเพราะมีเส้นโค้งหรือไม่ปิด และนักเรียนทุกกลุ่มแสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับ 1 โดยพิจารณาจากลักษณะภายนอก นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำบางคนเข้าใจผิดว่าเส้นตรงและส่วนของเส้นตรงคือสิ่งเดียวกัน

2. ด้านบทนิยาม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การใช้บทนิยาม นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลางและต่ำ แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ 4 โดยการใช้สิ่งที่กำหนดให้ ทฤษฎีบท บทนิยาม และสมบัติต่างๆ ในการพิสูจน์อย่างสมเหตุสมผล แต่มีความแตกต่างในด้านความสมบูรณ์และความถูกต้องของการให้เหตุผล ดังนี้ การนำบทนิยามไปใช้เพื่อพิจารณาว่ารูปสี่เหลี่ยมที่กำหนดให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมด้านขนานหรือไม่ นักเรียนส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มใช้การลากเส้นทแยงมุมเพื่อแบ่งรูปสี่เหลี่ยมเป็นรูปสามเหลี่ยมสองรูป และพิสูจน์ความเท่ากันทุกประการแบบ ด้าน-ด้าน-ด้าน พร้อมใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับเส้นขนานและมุมแย้งเพื่อแสดงว่ามุมคู่สมนัยกันมีขนาดเท่ากัน ทำให้ด้านตรงข้ามขนานกัน อย่างไรก็ตาม นักเรียนบางคนในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและปานกลางมีความเข้าใจผิด เช่น สันนิษฐานว่าด้านตรงข้ามขนานกันโดยไม่พิสูจน์ หรือเข้าใจว่ารูปสามเหลี่ยมที่เท่ากันทุกประการและคล้ายกันเป็นแบบเดียวกัน การนำบทนิยามไปใช้เพื่อพิจารณาว่ารูปสามเหลี่ยมที่กำหนดให้เป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากหน้าจั่วหรือไม่ นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและปานกลางใช้วิธีหลากหลาย เช่น ลากเส้นแบ่งครึ่งมุมหรือเส้นตั้งฉากเพื่อพิสูจน์ว่ามีด้านยาวเท่ากันสองด้าน โดยใช้การพิสูจน์ความเท่ากันทุกประการแบบมุม-มุม-ด้าน หรือด้าน-มุม-ด้าน และใช้ผลรวมมุมภายในเพื่อแสดงว่ามีมุมฉากหนึ่งมุม อย่างไรก็ตาม นักเรียนบางคนในกลุ่มปานกลางและ

ต่ำมีการกำหนดที่ขาดความสมเหตุสมผล เช่น การลากเส้นตั้งฉากโดยไม่มีเหตุผลชัดเจน ส่วนนักเรียนในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำบางคนพิสูจน์ได้เพียงการมีมุมฉากแต่ไม่สามารถสรุปด้านที่ยาวเท่ากันได้ การนำบทนิยามไปใช้เพื่อพิจารณาว่ารูปสี่เหลี่ยมที่กำหนดให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือไม่ นักเรียนทุกกลุ่มพิสูจน์ว่ามุมแต่ละมุมเป็นมุมฉากโดยใช้ผลรวมมุมภายในของรูปสี่เหลี่ยมและสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ แต่การพิสูจน์ว่าด้านทุกด้านยาวเท่ากันมีความแตกต่างกัน โดยนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและปานกลางบางคนใช้การลากเส้นทแยงมุมและพิสูจน์ความเท่ากันทุกประการของรูปสามเหลี่ยม แต่ไม่สามารถแสดงว่าด้านทุกด้านยาวเท่ากันได้อย่างสมบูรณ์ จึงทำให้การสรุปว่าเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขาดความสมเหตุสมผล ส่วนกลุ่มผลสัมฤทธิ์ต่ำบางคนสรุปว่าไม่ใช่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ความยาวด้านที่เท่ากันได้

2.2 การกำหนดบทนิยาม นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลาง และต่ำ แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม อยู่ในระดับที่ 2, 3 และ 4 โดยภาพรวม กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูงมีแนวโน้มอยู่ในระดับ 3 ส่วนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลางและต่ำมีแนวโน้มอยู่ในระดับที่ 2 ซึ่งแสดงการระบุสมบัติและพิสูจน์ที่แตกต่างกันตามระดับผลสัมฤทธิ์และระดับการให้เหตุผล ดังนี้ การระบุสมบัติของรูปสี่เหลี่ยมรูปว่าว นักเรียนทุกกลุ่มระบุสมบัติเหมือนกัน เช่น เส้นทแยงมุมตัดกันเป็นมุมฉาก ด้านประชิดกันยาวเท่ากัน 2 คู่ และระบุสมบัติที่แตกต่างกัน เช่น ผลรวมมุมภายใน 360 องศา เส้นทแยงมุมแบ่งครึ่งซึ่งกันและกัน 1 เส้น ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและปานกลาง นักเรียนที่แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 2 โดยระบุสมบัติจากความรู้เดิมและการคาดคะเน ส่วนนักเรียนที่แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 3 ใช้การลากเส้นและพิสูจน์สมบัติ เช่น ผลรวมมุมภายในและมุมตรงข้ามเท่ากัน 1 คู่ ส่วนนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำแสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 2 โดยระบุสมบัติจากบทนิยามและการลากเส้น แต่ขาดการพิสูจน์ การระบุสมบัติของรูปสามเหลี่ยมมุมป้านหน้าจั่ว นักเรียนทุกกลุ่มระบุสมบัติเหมือนกัน เช่น มีด้านยาวเท่ากัน 2 ด้าน และมุมที่ฐานเท่ากัน 1 คู่ ส่วนสมบัติที่แตกต่าง เช่น มีมุมป้าน 1 มุม มีแกนสมมาตร 1 แกน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูงแสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 2 โดยระบุสมบัติจากความรู้เดิมและการคาดคะเน ส่วนนักเรียนที่แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 3 ใช้บทนิยามและพิสูจน์สมบัติ เช่น มุมที่ฐานเท่ากัน แต่กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลางและต่ำแสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 2 โดยระบุสมบัติจากความรู้เดิม การวัดมุม และการลากเส้น โดยไม่มีการพิสูจน์สมบูรณ์ การแสดงว่ารูปสามเหลี่ยมที่มีมุมเท่ากัน 3 มุม เป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า นักเรียนส่วนใหญ่ในทุกกลุ่มอยู่ในระดับ 4 แต่มีวิธีการให้เหตุผลที่ต่างกัน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง นักเรียนคนที่ 1 และ 2 ใช้การลากเส้นแบ่งครึ่งมุมหรือตั้งฉากเพื่อพิสูจน์ความเท่ากันทุกประการแบบ ด้าน – มุม – ด้าน หรือ ด้าน – ด้าน – ด้าน ส่วนนักเรียนคนที่ 3 ใช้ทฤษฎีบทว่าด้านตรงข้ามมุมที่เท่ากันย่อมเท่ากันเพื่อเชื่อมโยงกับสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ว่ามีมุมเท่ากัน 3 มุม กลุ่มผลสัมฤทธิ์ปานกลางและต่ำ นักเรียนบางคนใช้การลากเส้นแบ่งครึ่งด้านหรือตีเส้นขนานเพื่อพิสูจน์อย่างสมเหตุสมผล แต่บางคนขาดความสมเหตุสมผลในการลากเส้นหรือพิสูจน์โดยเฉพาะนักเรียนคนที่ 3 ในทั้งสองกลุ่มที่อาศัยบทนิยามโดยไม่พิสูจน์

3. ด้านการจัดหมวดหมู่ นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลาง และต่ำมีการให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม โดยมีการให้เหตุผลทางเรขาคณิตอยู่ในระดับที่ 2, 3 ขั้นต้น และ 3 โดยกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูงอยู่ในระดับที่ 3 ขั้นต้น ส่วนกลุ่มผลสัมฤทธิ์ปานกลางและต่ำมีแนวโน้มอยู่ในระดับที่ 2 การระบุสมบัติที่เหมือนและแตกต่างกันของรูปเรขาคณิตแสดงถึงการให้เหตุผลที่แตกต่างกันตามกลุ่มผลสัมฤทธิ์และระดับการให้เหตุผลทางเรขาคณิต โดยการระบุสมบัติที่เหมือนและแตกต่างกันของรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสและรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง

แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 3 ขั้นต้น ใช้บทนิยาม การลากเส้น และการพับรูปเพื่อระบุสมบัติที่เหมือนกัน เช่น ผลรวมมุมภายใน 360 องศา และสมบัติที่แตกต่าง เช่น รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีด้านยาวเท่ากัน 4 ด้านและมุมฉาก 4 มุม ส่วนรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีด้านเท่ากัน 2 คู่ กลุ่มผลสัมฤทธิ์ปานกลาง แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 2 ใช้การพับรูป วัดความยาวด้านและมุม และบทนิยามเพื่อระบุสมบัติ กลุ่มผลสัมฤทธิ์ต่ำ แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 2 ใช้ทฤษฎี วัดความยาวด้าน และพิจารณาลักษณะภายนอก โดยไม่มีการพิสูจน์สมบัติ การระบุสมบัติที่เหมือนและแตกต่างกันของรูปสี่เหลี่ยมคางหมูและรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน นักเรียนกลุ่มผลมีสัมฤทธิ์สูง แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 3 ขั้นต้น ใช้บทนิยามและการลากเส้นเพื่อระบุสมบัติที่เหมือนกัน เช่น มีด้านขนาน 1 คู่ และสมบัติที่แตกต่าง เช่น รูปสี่เหลี่ยมคางหมูไม่มีด้านเท่ากัน ส่วนรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนมีด้านเท่ากัน 2 คู่ กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลางมีนักเรียน 2 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 2 ใช้การพับรูป ลากเส้นทแยงมุมและวัดความยาวด้าน ส่วนนักเรียน 1 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 3 ขั้นต้น คือมีการพิสูจน์สมบัติเพิ่มเติมประกอบสมบัติที่ได้ นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 2 ใช้การลากเส้น พิจารณาลักษณะภายนอก และทฤษฎี โดยนักเรียน 1 คนแสดงการให้เหตุผลระดับ 1 ด้วยการใช้ลักษณะภายนอกเป็นหลัก การระบุสมบัติที่เหมือนและแตกต่างกันของรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าและรูปสามเหลี่ยมมุมแหลมหน้าจั่ว กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูงมีนักเรียน 1 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 3 ขั้นต้น ใช้บทนิยาม การลากเส้น และการมองภาพ ส่วนนักเรียน 2 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 3 มีการพิสูจน์ประกอบสมบัติ เช่น รูปสามเหลี่ยมด้านเท่ามีมุมเท่ากัน 3 มุม ส่วนรูปสามเหลี่ยมมุมแหลมหน้าจั่วมีด้านเท่ากัน 2 ด้านและมุมเท่ากัน 2 มุม กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลางมีนักเรียน 2 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 2 ใช้การพับรูปและบทนิยาม ส่วนนักเรียน 1 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 3 ขั้นต้น มีการพิสูจน์ประกอบสมบัติเพิ่มเติม นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 2 ใช้ลักษณะภายนอก บทนิยาม และทฤษฎี โดยนักเรียน 1 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 1 ด้วยการพิจารณาลักษณะภายนอก

4. ด้านการพิสูจน์ นักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลาง และต่ำ แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม โดยส่วนใหญ่แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 4 และบางส่วนอยู่ในระดับที่ 3 โดยการพิสูจน์ในแต่ละข้อแสดงถึงความสามารถในการใช้ทฤษฎีบท บทนิยาม และการประยุกต์ใช้ที่แตกต่างกันตามระดับผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ การพิสูจน์ว่าผลรวมมุมภายในของรูปสี่เหลี่ยมคางหมูมีขนาด 360 องศา กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 4 ใช้วิธีการหลากหลาย เช่น นักเรียนคนที่ 1 ใช้ทั้งการลากเส้นทแยงมุมและการต่อเส้นขนานกับทฤษฎีมุมแย้งและมุมตรง นักเรียนคนที่ 2 ลากเส้นตั้งฉากแบ่งรูปเป็นสามเหลี่ยม 2 รูปและสี่เหลี่ยม 1 รูป ส่วนนักเรียนคนที่ 3 ใช้การต่อด้านและทฤษฎีมุมภายนอก กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลางมี 2 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 3 ใช้สูตรผลรวมมุมภายในรูป n เหลี่ยมหรือลากเส้นทแยงมุม ส่วน 1 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 4 ใช้การต่อเส้นขนานและลากเส้นตั้งฉาก กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำมี 2 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 3 ใช้การลากเส้นทแยงมุม และมี 1 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 4 ใช้การต่อเส้นขนานและทฤษฎีมุมแย้ง การพิสูจน์ว่าเส้นทแยงมุมของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนแบ่งครึ่งซึ่งกันและกัน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 4 ใช้วิธีการลากเส้นทแยงมุมแบ่งเป็นสามเหลี่ยม 4 รูป โดยนักเรียนคนที่ 1 และ 2 พิสูจน์โดยแสดงความเท่ากันทุกประการแบบด้าน – มุม – ด้าน และ มุม – ด้าน – มุม ส่วนคนที่ 3 ใช้สมบัติรูปสี่เหลี่ยมด้าน

ขนาน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลางมี 1 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 4 ขั้นต้น โดยพิสูจน์เพียง 1 เส้นทแยงมุม ส่วน 2 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 4 พิสูจน์อย่างครบถ้วนด้วยวิธีเดียวกัน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำมี 1 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 4 พิสูจน์ด้วยวิธี มุม – ด้าน – มุม ส่วนอีก 2 คนไม่แสดงระดับ เนื่องจากไม่พิสูจน์ความตั้งฉากของเส้นทแยงมุม การพิสูจน์ว่ามุมที่กำหนดให้มีขนาดเท่ากัน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 4 ใช้สมบัติของรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่วและทฤษฎีมุมตรง หรือลากเส้นแบ่งครึ่งมุมเพื่อพิสูจน์ความเท่ากันทุกประการแบบ ด้าน – มุม – ด้าน กลุ่มผลสัมฤทธิ์ปานกลาง แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 4 ขั้นต้น ใช้การลากเส้นแบ่งครึ่งมุมหรือตั้งฉาก แต่บางวิธีขาดความสมเหตุสมผล เช่น การต่อเส้นซึ่งไม่ถือว่าเป็นเส้นตรงเดียวกันหรือมุมไม่ถูกแบ่งครึ่ง กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำมี 2 คน แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 4 ขั้นต้น ใช้สมบัติของรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่วหรือลากเส้นแบ่งครึ่งมุม แต่ 1 คนไม่แสดงระดับเนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ในด้านการตระหนักรูปร่างนักเรียนเป้าหมายที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลางและต่ำกลุ่มละ 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน อยู่ในระดับที่ 2 ทุกคนและมีการให้เหตุผลทางเรขาคณิตประกอบพิจารณาว่ารูปที่กำหนดให้เป็นรูปสามเหลี่ยมหรือรูปสี่เหลี่ยมจากบทนิยามหรือหลักการของรูปที่เคยเรียนมา ซึ่งประกอบด้วยการพิจารณาจากจำนวนด้าน จำนวนมุม การเป็นรูปปิด และนักเรียนทั้ง 9 คนยังแสดงการให้เหตุในระดับที่ 1 ด้วย คือ การพิจารณาจากลักษณะภายนอกของรูปที่เคยเห็นและลักษณะของเส้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Gutiérrez and Jaime (1998) ที่กล่าวว่า นักเรียนที่อยู่ในระดับที่ 2 สามารถจดจำรูปร่างต่างๆ ได้โดยใช้และให้คำนิยามในการจำแนกรูป ซึ่งนักเรียนใช้สมบัติเป็นพื้นฐานของกิจกรรม ในด้านบทนิยาม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทการใช้บทนิยาม นักเรียนเป้าหมายที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลางและต่ำ แสดงวิธีการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 3 และ 4 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Gutiérrez and Jaime (1998) ที่กล่าวว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับที่ 3 หรือ 4 ซึ่งนักเรียนที่แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 3 มีจำนวน 2 คน ซึ่งอยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำใช้วิธีพิสูจน์แบบขั้นตอนเดียว โดยนำทฤษฎีนิยามและสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ไปสนับสนุนเหตุผลในการให้เหตุผลหรือแสดงความเท่ากันทุกประการ แต่ยังขาดความสมเหตุสมผลในการลงข้อสรุป และนักเรียนที่แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 4 มีจำนวน 8 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง จำนวน 3 คน กลุ่มปานกลาง จำนวน 3 คน และกลุ่มต่ำจำนวน 2 คน ใช้วิธีพิสูจน์แบบหลายขั้นตอน โดยนำทฤษฎี นิยามและสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ไปสนับสนุนเหตุผลในการแสดงความเท่ากันทุกประการ จนได้ข้อสรุปตามที่โจทย์ต้องการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Villiers (1987) ที่กล่าวว่านักเรียนที่อยู่ในระดับที่ 3 จะใช้วิธีการพิสูจน์แบบขั้นตอนเดียวแต่นักเรียนที่อยู่ในระดับที่ 4 จะใช้วิธีการพิสูจน์แบบหลายขั้นตอน แต่มีนักเรียน จำนวน 1 คนที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูงไม่แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตที่สอดคล้องกับระดับที่กำหนด เนื่องจากมีความตีความโจทย์ผิดแล้วทำให้การให้เหตุผลมีความผิดพลาดไปจากที่โจทย์ต้องการ จำนวน 1 ข้อ ประเภทการกำหนดบทนิยาม นักเรียนเป้าหมายที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลางและต่ำ แสดงวิธีการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 2 3 และ 4 โดยนักเรียนที่แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 2 จำนวน 8 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง จำนวน 2 คน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลาง จำนวน 3 คน และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ จำนวน 3 คน มีการกำหนดบทนิยามของรูปโดยพิจารณาจากนิยาม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การ

ลากเส้น การวัดความยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gutiérrez and Jaime (1998) ที่กล่าวว่านักเรียนที่อยู่ในระดับที่ 2 ใช้นิยามเป็นพื้นฐานในการพิจารณาแต่ไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ทางตรรกะระหว่างคุณสมบัติได้ แต่นักเรียนที่แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 3 จำนวน 3 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง จำนวน 2 คน และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลาง จำนวน 1 คน มีการกำหนดบทนิยามของรูปโดยพิจารณาจากนิยาม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การลากเส้น การวัดความยาวและมีการพิสูจน์แบบขั้นตอนเดียว ส่วนนักเรียนที่แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 4 จำนวน 7 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง จำนวน 3 คน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลาง จำนวน 2 คน และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ จำนวน 2 คน ใช้วิธีพิสูจน์แบบหลายขั้นตอน โดยนำทฤษฎี นิยามและสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ไปสนับสนุนเหตุผลในการแสดงความเท่ากันทุกประการ จนได้ข้อสรุปตามที่โจทย์ต้องการ ในด้านการจัดหมวดหมู่ นักเรียนเป้าหมายที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลางและต่ำ แสดงวิธีการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 1 2 และ 3 ซึ่งนักเรียนส่วนมากจะอยู่ในระดับที่ 2 และ 3 โดยนักเรียนที่แสดงวิธีการอธิบายความเหมือนกันและแตกต่างกันของสมบัติ ในระดับที่ 1 จะพิจารณาจากลักษณะภายนอก แต่นักเรียนที่แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 2 จำนวน 6 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลาง จำนวน 3 คน และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ จำนวน 3 คน พิจารณาจากการอธิบายความเหมือนกันและแตกต่างกันของสมบัติโดยพิจารณาจาก การลากเส้นเพื่อพิจารณาเส้นทแยงมุม ใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วัดความเป็นมุมฉากของรูป และนักเรียนที่แสดงการให้เหตุผลในระดับที่ 3 จำนวน 4 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง จำนวน 3 คน และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลาง จำนวน 1 คน จะมีการให้เหตุผลเพิ่มเติมจากระดับที่ 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Villiers (1987) ที่กล่าวว่านักเรียนที่อยู่ในระดับที่ 3 จะมีการพิสูจน์แบบขั้นตอนเดียวเกี่ยวกับสมบัติที่ได้มา ในด้านการพิสูจน์ นักเรียนเป้าหมายที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ปานกลางและต่ำ แสดงวิธีการพิสูจน์ประกอบการให้เหตุผลทางเรขาคณิตในระดับที่ 3 และ 4 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Gutiérrez and Jaime (1998) ที่กล่าวว่านักเรียนมัธยมส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับที่ 3 หรือ 4 โดยนักเรียนที่แสดงการพิสูจน์ในระดับที่ 3 จำนวน 4 คน ประกอบกอบด้วย นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลาง จำนวน 2 คน และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ จำนวน 2 คน ใช้วิธีพิสูจน์แบบขั้นตอนเดียว โดยนำทฤษฎี บทนิยามและสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ไปสนับสนุนเหตุผลในการให้เหตุผลหรือแสดงความเท่ากันทุกประการ แต่นักเรียนที่แสดงการพิสูจน์ในระดับที่ 4 จำนวน 8 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์สูง จำนวน 3 คน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลางจำนวน 3 คน และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ จำนวน 2 คน ใช้วิธีพิสูจน์แบบหลายขั้นตอน โดยนำทฤษฎี บทนิยามและสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ไปสนับสนุนเหตุผลในการแสดงความเท่ากันทุกประการ จนได้ข้อสรุปตามที่โจทย์ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Villiers (1987) ที่กล่าวว่านักเรียนที่อยู่ในระดับที่ 3 จะใช้วิธีการพิสูจน์แบบขั้นตอนเดียวแต่นักเรียนที่อยู่ในระดับที่ 4 จะใช้วิธีการพิสูจน์แบบหลายขั้นตอน แต่มีนักเรียนจำนวน 2 คน อยู่ที่อยู่ในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ไม่แสดงการให้เหตุผลทางเรขาคณิตด้านการพิสูจน์ที่สอดคล้องกับระดับที่กำหนด เนื่องจากนักเรียนแสดงการพิสูจน์ได้ว่า 2 รูปเท่ากันทุกประการแล้ว แต่ไม่สามารถนำไปสู่ข้อสรุปที่โจทย์ต้องการได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutiérrez และ Jaime แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย การตระหนักรูปร่าง บทนิยาม การจัดหมวดหมู่และการพิสูจน์ ดังนี้

1. การตระหนักรูปร่าง (Recognition) หมายถึง การรู้จักประเภท องค์ประกอบและสมบัติต่าง ๆ ของรูปเรขาคณิต โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ประกอบด้วย

ระดับที่ 1 คือ การพิจารณาจากลักษณะภายนอกของรูป หมายถึง การจำแนกประเภทของรูปเรขาคณิตโดยการใช้องค์ประกอบจากลักษณะภายนอกของรูป

ระดับที่ 2 คือ การพิจารณาจากสมบัติทางคณิตศาสตร์ หมายถึง การจำแนกประเภทของรูปเรขาคณิตโดยการใช้องค์ประกอบจากสมบัติทางคณิตศาสตร์ของรูป

2. บทนิยาม (Definition) หมายถึง การกำหนดสมบัติและการนำสมบัติ ข้อสรุป บทนิยาม สัจพจน์ ทฤษฎีบท ไปใช้ในการให้เหตุผลและการสร้างข้อสรุป โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 การใช้บทนิยาม (Use of definitions) หมายถึง หมายถึง หมายถึง การพิจารณาเงื่อนไขหรือสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ แล้วนำสมบัติ ข้อสรุป บทนิยาม สัจพจน์ ทฤษฎีบท มาใช้ในการให้เหตุผล โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ (ซึ่งเริ่มตั้งแต่ระดับที่ 2) ประกอบด้วย

ระดับที่ 2 คือ การใช้บทนิยามที่มีโครงสร้างอย่างง่าย หมายถึง การใช้สมบัติที่อยู่ในบทนิยาม สัจพจน์หรือทฤษฎีบทที่มีโครงสร้างอย่างง่าย ไม่ซับซ้อนในการให้เหตุผล

ระดับที่ 3 คือ การใช้บทนิยามที่มีความซับซ้อน หมายถึง การประยุกต์ใช้สมบัติที่อยู่ในบทนิยาม สัจพจน์หรือทฤษฎีบทในการให้เหตุผลกับบริบทที่ไม่คุ้นเคยหรือเป็นนามธรรม

ระดับที่ 4 คือ การแสดงความสัมพันธ์ของบทนิยามที่ใช้ หมายถึง การแสดงความสอดคล้องกันของบทนิยาม

2.2 การกำหนดบทนิยาม (Formulation of definitions) หมายถึง การนำลักษณะภายนอก สมบัติทางคณิตศาสตร์ มาใช้ในการกำหนดบทนิยาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย

ระดับที่ 1 คือ การระบุลักษณะภายนอกที่เกี่ยวข้อง หมายถึง การพิจารณาจากลักษณะภายนอกของรูปเพื่อประกอบการกำหนดบทนิยาม

ระดับที่ 2 คือ การระบุสมบัติทางคณิตศาสตร์ หมายถึง การพิจารณาจากสมบัติภายของรูปเพื่อประกอบการกำหนดบทนิยาม

ระดับที่ 3 คือ การจัดกลุ่มของสมบัติทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นและเพียงพอ หมายถึง การกำหนดบทนิยามจากสมบัติภายใน – นอก และสามารถนำไปใช้ได้

ระดับที่ 4 คือ การพิสูจน์ความสมมูลของบทนิยามได้ หมายถึง การแสดงความเชื่อมโยงของบทนิยามที่กำหนดกับบทนิยามอื่น ๆ

3. การจัดหมวดหมู่ (Classification) หมายถึง การจำแนกหรือจัดกลุ่มของรูปเรขาคณิต โดยใช้ลักษณะภายนอกหรือสมบัติในการจัดหมวดหมู่เพื่อแสดงความเหมือนและความแตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย

ระดับที่ 1 คือ การจำแนกโดยลักษณะเฉพาะภายนอก หมายถึง การจำแนกความเหมือนหรือความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มของรูปโดยพิจารณาจากลักษณะภายนอกของรูป

ระดับที่ 2 คือ การจำแนกโดยสมบัติเฉพาะทางคณิตศาสตร์ หมายถึง การจำแนกความเหมือนหรือความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มของรูปโดยพิจารณาจากสมบัติเฉพาะทางคณิตศาสตร์

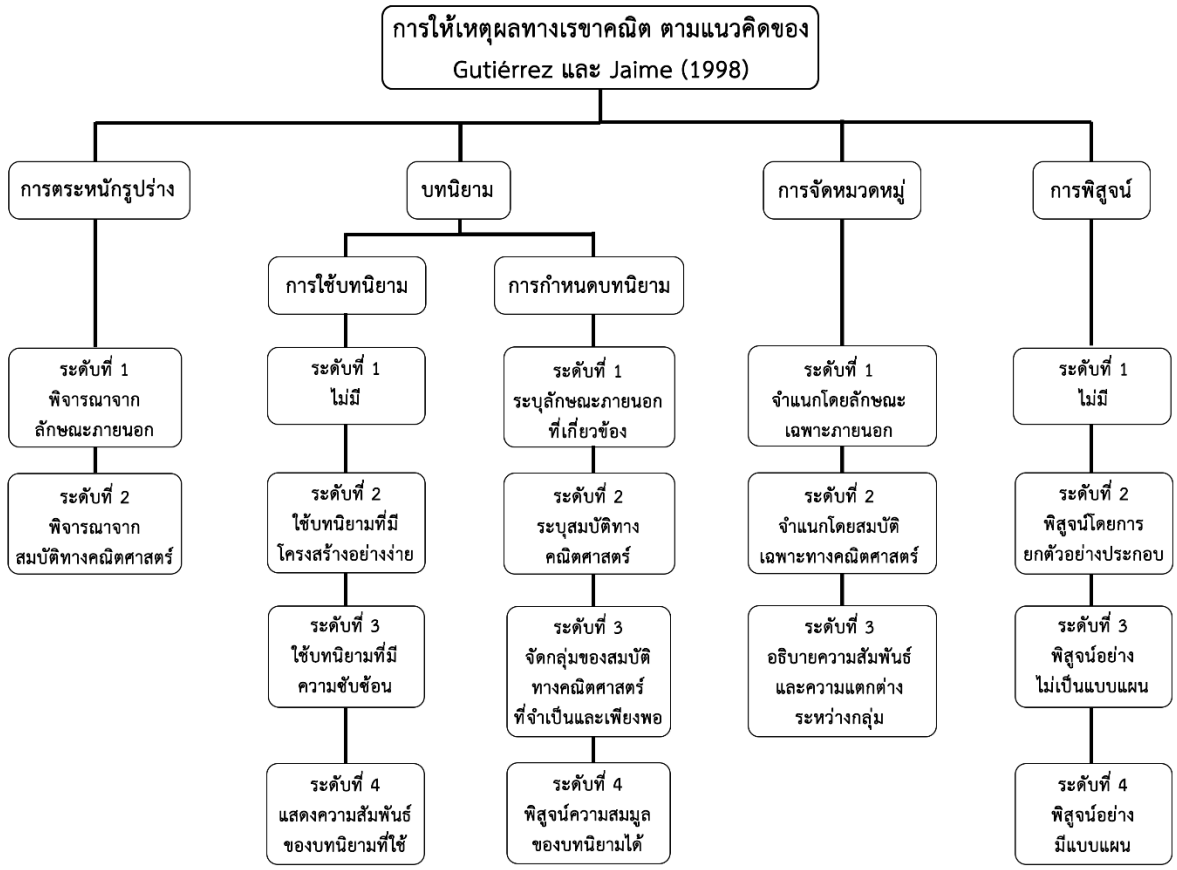
ระดับที่ 3 คือ การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม หมายถึง การจำแนกและเชื่อมโยงความเหมือนหรือความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มของรูปและจัดกลุ่มโดยการพิจารณาจากลักษณะภายนอกและสมบัติทางคณิตศาสตร์ได้

4. การพิสูจน์ (Proof) หมายถึง การใช้สมบัติ สัจพจน์ ทฤษฎีบทและบทนิยาม เพื่ออธิบายหรือแสดงให้เห็นว่าข้อความที่กำหนดให้เป็นจริง โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ (ซึ่งเริ่มตั้งแต่ระดับที่ 2) ประกอบด้วย

ระดับที่ 2 คือ การพิสูจน์โดยการยกตัวอย่างประกอบ หมายถึง การให้เหตุผลประกอบข้อความที่กำหนดให้โดยโดยทราบว่าอะไรคือสิ่งที่กำหนดให้หรือสิ่งที่ต้องการพิสูจน์แล้วยกตัวอย่างประกอบหรือการใช้สมบัติในการพิสูจน์

ระดับที่ 3 คือ การพิสูจน์อย่างไม่เป็นแบบแผน หมายถึง การให้เหตุผลประกอบข้อความที่กำหนดให้โดยทราบว่าอะไรคือสิ่งที่กำหนดให้ สิ่งที่ต้องการพิสูจน์และทราบว่าเป็นจริงหรือเท็จ แต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้เพราะไม่เคยพิสูจน์หรือการพิสูจน์อย่างไม่มีลำดับขั้นตอน

ระดับที่ 4 คือ การพิสูจน์อย่างมีแบบแผน หมายถึง การให้เหตุผลประกอบข้อความที่กำหนดให้อย่างมีลำดับขั้นตอน ทราบว่าอะไรคือสิ่งที่กำหนดให้และสิ่งที่ต้องการพิสูจน์

ภาพที่ 1 การให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutiérrez และ Jaime (1998)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนรู้สาระเรขาคณิตเรื่องรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำครูควรหาวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายหรือเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับบทนิยาม สมบัติ ทฤษฎีบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม เพราะว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือสำคัญที่นักเรียนจะต้อง

นำเอาไปใช้ในการจำแนกหรือจัดหมวดหมู่รูปเรขาคณิต รวมทั้งใช้ในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต

1.2 ในการจัดการเรียนรู้สาระเรขาคณิตเรื่องรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครูควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการให้เหตุผลของนักเรียน เพราะว่าการให้เหตุผลของนักเรียนจะสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจของเนื้อหาที่เรียนได้เป็นอย่างดี และทำให้ครูได้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้เรขาคณิตของนักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เรขาคณิตครั้งถัดไป

1.3 ในการจัดการเรียนรู้สาระเรขาคณิตเรื่องรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครูควรให้ความสำคัญ 4 ด้านต่อไปนี้ ตามที่ Gutierrez และ Jaime เสนอ ได้แก่ 1) ด้านการตระหนักรูปร่าง 2) ด้านบทนิยาม 3) ด้านการจัดหมวดหมู่ และ 4) ด้านการพิสูจน์ เพราะ 4 ด้านดังกล่าวนี้เป็นความสามารถพื้นฐานที่สำคัญของผู้เรียนที่จะไปต่อยอดเรียนวิชาเรขาคณิตระดับสูงต่อไป

1.4 ในการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมของนักเรียนไม่ควรพิจารณาเพียงแค่ว่าคำตอบถูกหรือผิดจากแบบทดสอบที่นักเรียนทำเพียงอย่างเดียว ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการให้เหตุผลของนักเรียนที่ได้มาซึ่งคำตอบ โดยใช้การประเมินที่หลากหลาย เช่น ใช้การสัมภาษณ์ ใช้การถาม - ตอบ หรือใช้การสังเกตร่วมด้วย เป็นต้น เพราะว่านักเรียนบางคนมีความรู้แต่อาจขาดความสามารถในการสื่อสารผ่านการเขียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การให้เหตุผลของรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม ซึ่งการวิจัยนี้ได้ให้นักเรียนแสดงเหตุผลเกี่ยวกับรูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยมใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตระหนักรูปร่าง 2) ด้านบทนิยาม 3) ด้านการจัดหมวดหมู่ และ 4) ด้านการพิสูจน์ โดยผลการวิจัยครั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียนที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูล สำหรับผู้ที่สนใจจะทำวิจัยครั้งถัดไปควรทำวิจัยในบริบทอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการให้เหตุผลทางเรขาคณิตตามแนวคิดของ Gutierrez และ Jaime เรื่อง รูปสามเหลี่ยมและรูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

วินัย ดำสุวรรณ. (2558). มโนทัศน์และการวิจัย ความเข้าใจคณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกระทรวงศึกษาธิการ. (2554). การอบรมครูด้วย ระยะทางไกลสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษาหลักสูตรมาตรฐานการอบรม ครูปีที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สิริพร ทิพย์คง. (2532). แวนฮีลีโมเดล ; ลำดับขั้นตอนการเรียนรู้เรขาคณิต. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 5(3), 91 - 95.

อัมพร ม้าคนอง. (2557). ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Ferrini-Mundy, J. (2000). Principles and Standards for School Mathematics: A Guide for Mathematicians. Notices of the American Mathematical Society, 47, 868-876.

Gutiérrez, A. and Jaime, A. (1998). On the assessment of the Van Hiele levels of reasoning. Focus on learning problems in mathematics, 20, 27-46.

Hoffer, A. (1981). Geometry is more than proof. The Mathematics Teachers, 74(1), 11–18.

Villiers, M. d. (1987). Research evidence on hierarchical thinking, teaching strategies and the van Hiele theory: Some critical comments. Internal RESUME-report.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียน ในโรงเรียนเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออก ตามแนวคิดการจัดการศึกษาแนวมงฟอร์ต

THE PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER THE ST. GABRIEL FOUNDATION IN THE EASTERN REGION BASED ON THE MONTFORT EDUCATION CHARTER

[1]**รชานนท์ อุดมสูงเนิน Rachanon Udomsungnern**
[2]**นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul**
[1, 2]**จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand**
Corresponding Author E-mail: 6680177027@student.chula.ac.th

Article Received: June 11, 2025. Revised: December 20, 2025. Accepted: December 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออกของประเทศไทยตามแนวคิดการจัดการศึกษาแนวมงฟอร์ต และ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดการจัดการศึกษาแนวมงฟอร์ต (Montfort Education Charter: MEC) โดยมีกรอบแนวคิดประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 8 ด้านที่จัดลำดับตามค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ได้แก่ นวัตกรรมและความคิดริเริ่ม การแสวงหาความเป็นเลิศ ผลประโยชน์สูงสุดของนักเรียน การจัดการศึกษาเชิงอ้าแขนรับ ความเคารพต่อชุมชนแห่งชีวิต วิธีการของการรับสภาพเช่นเดียวกัน วิสัยทัศน์ฝ่ายจิต และการมีส่วนร่วมและเครือข่าย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย ในภาคตะวันออก จำนวน 3 แห่ง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 3 คน รองผู้อำนวยการ 7 คน หัวหน้าฝ่าย/แผนก/งาน 63 คน หัวหน้าระดับชั้น 26 คน และครูประจำชั้น 173 คน รวมทั้งสิ้น 272 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.949 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) โดยรวมอยู่ที่ 0.43 ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนากิจกรรม "การส่งเสริมระเบียบวินัย" รองลงมาคือ "การส่งเสริมประชาธิปไตย" และ "กีฬา/ดนตรี" ส่วนกิจกรรม "การจัดการระดับชั้น" มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนอย่างเป็นระบบตามแนวคิด MEC เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนแบบองค์รวม

คำสำคัญ: การบริหารกิจการนักเรียน, แนวคิดการจัดการศึกษาแนวมงฟอร์ต, การจัดการศึกษา

Abstract

This research article aims to 1) study the current and desirable conditions of student affairs management in schools under the St. Gabriel's Foundation in the Eastern region of Thailand based on the Montfort Education Charter (MEC); and 2) investigate the priority needs for developing student affairs management based on the Montfort Education Charter (MEC). The conceptual framework employed was the MEC framework, comprising eight core principles ranked by the Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$): Innovation and Creativity, Quest for Excellence, The Best Interests of the Child, Inclusive Education, Respect for the Community, Incarnational Methodology, Spiritual Vision, and Partnership and Networking. The population covered by schools under the St. Gabriel's Foundation in the eastern region of Thailand. Respondents consisted of 3 school directors, 7 deputy directors, 63 department or section heads, 26 level coordinators, and 173 homeroom teachers, selected through purposive sampling, totally of 272 respondents. Five-point Likert-scaled questionnaires, validated by three experts, with a reliability coefficient (Cronbach's Alpha) of 0.949, were used. The data were analyzed using descriptive statistics: mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$).

The research findings revealed that: 1) The current condition of student affairs management was at a moderate level, while the desirable condition was at the highest level; and 2) The overall priority needs index (PNImodified) was 0.43, indicating an urgent need to develop "positive student discipline." This was followed by promoting "democracy" and "sports/music" activities. "Classroom management" showed the lowest level of priority needs. These findings indicate the need for systemic development of student affairs management in alignment with the Montfort Education Charter (MEC) to enhance holistic learner development.

Keywords: Student Affairs Management, Montfort Education Charter, Educational Management

บทนำ

ในยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยี การศึกษานับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมให้สามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคของการเปลี่ยนผ่านจากสังคมอุตสาหกรรมไปสู่สังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) ทำให้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนประเทศ การพัฒนาผู้เรียนจึงไม่สามารถจำกัดอยู่เพียงมิติทางวิชาการ หากแต่ต้องครอบคลุมทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการใช้ชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ซึ่งกระบวนการหนึ่งที่มีบทบาทในการหล่อหลอมผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวมก็คือ "การบริหารกิจการนักเรียน" (UNESCO, 2021)

การบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาปัจจุบันต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการทั้งในด้านพฤติกรรมของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้บริบทสังคมสมัยใหม่ การแพร่กระจายของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลทั้งด้านบวกและด้านลบ การเพิ่มขึ้นของปัญหาทางสังคม เช่น การใช้สารเสพติด ความรุนแรงในโรงเรียน และการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง กอปรกับบริบทของครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทำให้บทบาทของโรงเรียนในฐานะสถาบันหลักในการพัฒนาผู้เรียนมีความสำคัญยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านการสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านการบริหารกิจการนักเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ในโรงเรียนเอกชนที่มีแนวทางการจัดการศึกษาเฉพาะ เช่น โรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียล ซึ่งเป็นองค์กรการศึกษาของภราดาคณะเซนต์คาเบรียลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน มีแนวคิดการจัดการศึกษาที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Whole Person Development) ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และคุณธรรมจริยธรรม โดยยึดแนวทางการจัดการศึกษาตามแนวคิดของนักบุญหลุยส์ มารี เดอ มงฟอร์ต (ค.ศ. 1673–1716) เป็นกรอบในการพัฒนาโรงเรียน เรียกว่า Montfort Education Charter (MEC) (ฐานพัฒน์ ธีระเชาวพัฒน์ และนันทรัตน์ เจริญกุล, 2559)

Montfort Education Charter ประกอบด้วยหลักการ 8 ประการ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ฝ่ายจิต 2)การจัดการศึกษาเชิงอ้าแขนรับ 3) วิธีการของการรับสภาพเช่นเดียวกัน 4) นวัตกรรมและความคิดริเริ่ม 5)ผลประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก 6) การมีส่วนร่วมและเครือข่าย 7) ความเคารพต่อชุมชนแห่งชีวิต และ 8) การแสวงหาความเป็นเลิศ โดยหลักการทั้ง 8 นี้ไม่เพียงแต่เป็นแนวทางสำหรับการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังถือเป็นหลักการบริหารจัดการโรงเรียนในภาพรวม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือแนวทางในการบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งต้องมุ่งเน้นทั้งด้านการดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสร้างคุณค่าให้กับนักเรียนแต่ละคนอย่างแท้จริง (ลำดับดังกล่าวในบทนำเป็นลำดับตามโครงสร้างดั้งเดิมของ Montfort Education Charter (MEC) มิใช่ลำดับที่จัดเรียงตามค่าความต้องการจำเป็นนี้ ($PNI_{Modified}$) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยในบทความนี้)

อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจและติดตามผลการดำเนินงานในโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออก ได้แก่ โรงเรียนเซนต์หลุยส์ ฉะเชิงเทรา โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา และโรงเรียนอัสสัมชัญระยอง พบว่า การบริหารกิจการนักเรียนตามแนวทางมงฟอร์ตยังมีข้อจำกัดในหลายมิติ เช่น การขาดความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติจริง การขาดระบบสนับสนุนที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมนวัตกรรมและความคิดริเริ่มของนักเรียน การขาดเวทีสำหรับการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดกิจกรรม การขาดเครื่องมือวัดและประเมินผลเชิงองค์รวมที่สอดคล้องกับแนวคิดมงฟอร์ต ตลอดจนการขาดความเข้าใจเชิงลึกของบุคลากรในการถ่ายทอดแนวคิดนี้สู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

ปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับเป้าหมายที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดมงฟอร์ต ซึ่งหากไม่เร่งดำเนินการพัฒนาและปรับปรุง อาจส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนในเครือฯ ไม่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของ MEC ได้อย่างเต็มที่ และอาจส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในระยะยาว การศึกษาวิจัยเพื่อตรวจสอบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนานโยบาย การวางแผน และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและมีทิศทางที่ชัดเจน

นอกจากนี้ การวิจัยในลักษณะนี้ยังสอดคล้องกับหลักการของการบริหารการศึกษาแนวใหม่ที่เน้นฐานข้อมูล (Data-driven Decision Making) ซึ่งเน้นการตัดสินใจเชิงนโยบายบนพื้นฐานของข้อมูลและ

หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-based Policy) การมีข้อมูลที่สะท้อนช่องว่างระหว่างสภาพจริงกับเป้าหมายที่พึงประสงค์ จะทำให้ผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาได้อย่างตรงจุด และสามารถออกแบบกิจกรรมและระบบสนับสนุนที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียนได้อย่างแท้จริง (ฐานพัฒน์ ธีระเชาวพัฒน์ และนันทรัตน์ เจริญกุล, 2559)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายในการศึกษาวิจัย เรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออกตามแนวคิดการจัดการศึกษาแนวมงฟอร์ต เพื่อวางรากฐานสำหรับการพัฒนาเชิงระบบในโรงเรียนเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียล และเพื่อประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการบริหารกิจการนักเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออกตามแนวคิดการจัดการศึกษาแนวมงฟอร์ต
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออกตามแนวคิด การจัดการศึกษาแนวมงฟอร์ต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออก ได้แก่ โรงเรียนเซนต์หลุยส์ฉะเชิงเทรา โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา และโรงเรียนอัสสัมชัญระยอง กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 3 คน รองผู้อำนวยการ 7 คน หัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้าแผนก 63 คน หัวหน้าระดับชั้น 26 คน และครูประจำชั้น 173 คน รวมทั้งสิ้น 272 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบปลายเปิด (Open-ended) 2) การประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออกตามแนวคิดของการศึกษาแนวมงฟอร์ต มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เครื่องมือได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และวิเคราะห์ค่า IOC โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach’s Alpha) เท่ากับ 0.949

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2568 โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลภาคตะวันออกตามแนวคิด MEC พบว่า สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะด้านนวัตกรรม ความคิดริเริ่ม และการแสดงออกทางความเป็นเลิศ ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน สะท้อนความคาดหวังในการพัฒนาไปสู่ MEC อย่างเป็นรูปธรรม

ความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ของการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย พบว่า “การส่งเสริมระเบียบวินัย” เป็นกิจกรรมที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{Modified}$ = 0.43) รองลงมาคือ การส่งเสริมประชาธิปไตย และการส่งเสริมคุณธรรม สะท้อนความคาดหวังของครูต่อการพัฒนานักเรียนในระดับลึก ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออกตามแนวคิดการจัดการศึกษาแนวมงฟอร์ต

องค์ประกอบการบริหารกิจการนักเรียน	ประเด็น	องค์ประกอบของการจัดการศึกษาแนวมงฟอร์ต								เฉลี่ยรวม	แปลผล	ลำดับความต้องการจำเป็น
		วิสัยทัศน์ฝ่ายจิต	การจัดการศึกษาเชิงอ้างเขน้ร้น	วิธีการของการรับรู้ภาพเช่นเดียวกัน	นวัตกรรมและความคิดริเริ่ม	ผลประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก	การมีส่วนร่วมและเครือข่าย	ความเคารพต่อชุมชนชีวิต	การแสวงหาความเป็นเลิศ			
1. การจัดการระดับชั้น	D	3.46	3.43	3.37	3.40	3.44	3.43	3.48	3.40	3.43	ปานกลาง	6
	I	4.51	4.51	4.50	4.52	4.45	4.50	4.52	4.49	4.50	มากที่สุด	
	$PNI_{Modified}$	0.303	0.317	0.336	0.329	0.295	0.312	0.299	0.308	0.312		
	ลำดับ	6	3	1	2	8	4	7	5			
2. การส่งเสริมระเบียบวินัย	D	3.22	3.18	3.13	3.16	3.20	3.18	3.24	3.19	3.19	ปานกลาง	1
	I	4.56	4.56	4.555	4.57	4.50	4.55	4.57	4.54	4.55	มากที่สุด	
	$PNI_{Modified}$	0.416	0.433	0.456	0.447	0.409	0.428	0.412	0.423	0.428		
	ลำดับ	6	3	1	2	8	4	7	5			
3. การส่งเสริมประชาธิปไตยและสภานักเรียน	D	3.36	3.33	3.27	3.30	3.34	3.33	3.38	3.34	3.33	ปานกลาง	3
	I	4.58	4.58	4.57	4.58	4.52	4.56	4.59	4.56	4.57	มากที่สุด	
	$PNI_{Modified}$	0.361	0.376	0.397	0.389	0.353	0.371	0.357	0.367	0.371		
	ลำดับ	6	3	1	2	8	4	7	5			
4. การส่งเสริมลูกเสือและเนตรนารี	D	3.40	3.36	3.31	3.34	3.38	3.36	3.42	3.37	3.37	ปานกลาง	5
	I	4.57	4.57	4.56	4.58	4.51	4.56	4.58	4.55	4.56	มากที่สุด	
	$PNI_{Modified}$	0.344	0.359	0.379	0.327	0.336	0.354	0.340	0.350	0.354		
	ลำดับ	5	2	1	8	7	3	6	4			

5. การส่งเสริมกีฬาและดนตรี	D	3.37	3.34	3.28	3.31	3.35	3.34	3.39	3.34	3.34	ปานกลาง	2
	I	4.60	4.61	4.60	4.55	4.55	4.59	4.62	4.59	4.59	มากที่สุด	
	$PNI_{Modified}$	0.366	0.381	0.402	0.375	0.358	0.376	0.362	0.372	0.374		
	ลำดับ	6	2	1	4	8	3	7	5			
6. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอื่นๆ	D	3.36	3.32	3.27	3.30	3.34	3.32	3.38	3.33	3.33	ปานกลาง	4
	I	4.53	4.53	4.52	4.47	4.47	4.52	4.55	4.51	4.51	มากที่สุด	
	$PNI_{Modified}$	0.349	0.364	0.385	0.357	0.341	0.359	0.345	0.355	0.357		
	ลำดับ	6	2	1	4	8	3	7	5			
เฉลี่ยรวม	D	3.36	3.33	3.27	3.30	3.34	3.33	3.38	3.34	3.33	ปานกลาง	
	I	4.56	4.56	4.55	4.54	4.50	4.55	4.57	4.54	4.55	มากที่สุด	
	$PNI_{Modified}$	0.356	0.371	0.392	0.377	0.348	0.366	0.352	0.362	0.365		
	ลำดับ	6	3	1	2	8	4	7	5			

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออก พบว่า มีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะในประเด็นด้านนวัตกรรม ความคิดริเริ่ม การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม และการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิด Montfort Education Charter (MEC) ที่มุ่งเน้นการพัฒนา “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม และจิตวิญญาณ

จากผลการวิเคราะห์ตาราง ($PNI_{Modified}$ พบว่า “การส่งเสริมระเบียบวินัย” มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดในเกือบทุกองค์ประกอบของ MEC สะท้อนถึงความจำเป็นในการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการสร้างวินัยเชิงบวกมากกว่าการควบคุมแบบเดิม โดยควรส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพตนเอง และมีส่วนร่วมในการกำกับพฤติกรรมของตนอย่างมีความรับผิดชอบ สอดคล้องกับรายงานของ UNESCO (2021) ที่เสนอว่า ระบบการศึกษายุคใหม่ควรส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการสร้างสรรค์นวัตกรรม

ข้อค้นพบดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาที่โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยยึดถือในระดับภายในองค์กร ซึ่งมุ่งเน้นให้สถานศึกษาส่งเสริมภาวะผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมของนักเรียน ในการเรียนรู้และการจัดการตนเอง โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์และการจัดเวทีให้นักเรียนเป็นเจ้าของกิจกรรมมากขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 อย่างสมดุลทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าองค์ประกอบ “การแสวงหาความเป็นเลิศ” และ “การมีส่วนร่วมของนักเรียน” ก็อยู่ในลำดับต้นของค่าความต้องการจำเป็น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนยังขาดกลไกหรือกระบวนการที่เปิดพื้นที่ให้นักเรียนเป็นเจ้าของกิจกรรม หรือร่วมออกแบบการเรียนรู้ของตนเองในระดับที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของฐานพัฒน์ ธีระเชาวพัฒน์ และนันทรัตน์ เจริญกุล (2561) ที่ศึกษาพบว่าการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยควรมีแนวทางที่

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น สภานักเรียน ลูกเสือ เนตรนารี และกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบของนักเรียน

ขณะเดียวกัน องค์ประกอบที่มีค่าดัชนี ($PNI_{Modified}$) สูงที่สุดในมิติการบริหารกิจการนักเรียนคือ “การส่งเสริมระเบียบวินัย” ซึ่งอยู่ในระดับสูงสุดเมื่อเทียบกับกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งแสดงถึงข้อจำกัดของแนวทางเดิมที่อาจเน้นการควบคุมมากกว่าการส่งเสริมพฤติกรรมพึงประสงค์ในเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Positive Discipline ที่เน้นการสร้างวินัยผ่านความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน แทนการลงโทษแบบดั้งเดิม

ทั้งนี้ การที่บุคลากรจำนวนหนึ่งยังขาดความเข้าใจในหลักการของ MEC อย่างลึกซึ้ง ย่อมส่งผลให้การถ่ายทอดแนวคิดดังกล่าวไปสู่กิจกรรมหรือกระบวนการบริหารยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ซึ่งตรงกับข้อค้นพบของศักดา สกนธวัฒน์ (2555) ที่ระบุว่า การบริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยควรมีการพัฒนายุทธศาสตร์ที่เน้นการเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับปรัชญาของนักบุญหลุยส์ มารี เดอ มงฟอร์ต

จากผลการวิเคราะห์และอภิปรายข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การบริหารกิจการนักเรียนตามแนวทางมงฟอร์ตนั้นแม้จะมีเป้าหมายที่ชัดเจนและทรงคุณค่า แต่หากขาดการสนับสนุนในด้านโครงสร้าง ทรัพยากร และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรก็อาจทำให้แนวทางดังกล่าวไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริงได้ ผลการวิจัยในครั้งนี้จึงควรถูกใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาเชิงกลยุทธ์ทั้งในระดับโรงเรียนและระดับมูลนิธิอย่างเป็นระบบ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย คือ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออก โดยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ที่สำคัญออกมาเป็นโมเดลเพื่อการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิด Montfort Education Charter สรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับที่สัมพันธ์กัน ได้แก่

ระดับที่ 1: แกนกลาง คือ Montfort Education Charter (MEC) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดหลักที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมตามจิตตารมณ์ของนักบุญหลุยส์ มารี เดอ มงฟอร์ต โดยเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และการพัฒนาสติปัญญาควบคู่กัน

ระดับที่ 2: องค์ประกอบหลัก 8 ด้านของ MEC ซึ่งเรียงตามลำดับค่าความต้องการจำเป็น (PNImodified) ดังนี้:

Innovation & Creativity (นวัตกรรมและความคิดริเริ่ม) – (PNImodified = 0.428)

Quest for Excellence (การแสวงหาความเป็นเลิศ) – (PNImodified = 0.423)

The Best Interests of the Child (ผลประโยชน์สูงสุดของนักเรียน) – (PNImodified = 0.409)

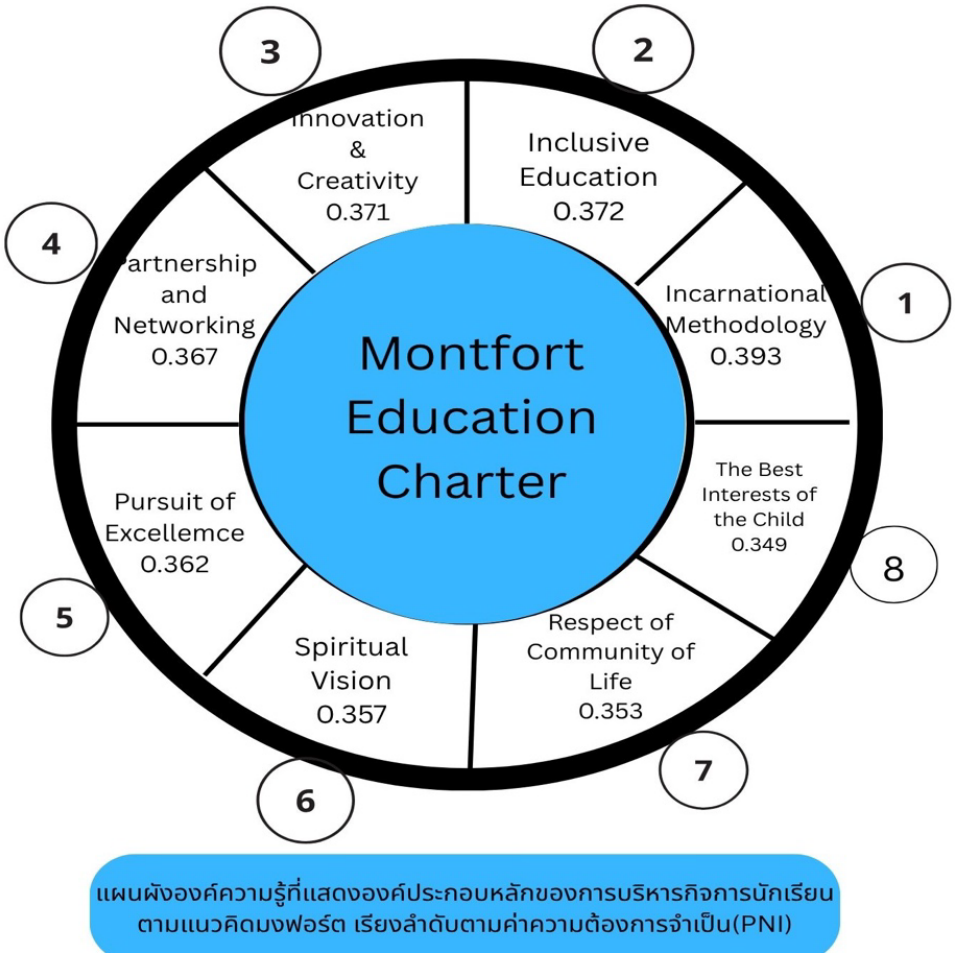
Inclusive Education (การจัดการศึกษาเชิงอ้าแขนรับ) – (PNImodified = 0.406)

Respect for the Community of Life (ความเคารพต่อชุมชนแห่งชีวิต)-(PNImodified = 0.390)

Incarnational Methodology (วิธีการของการรับสภาพเช่นเดียวกัน) – (PNImodified = 0.382)

Spiritual Vision (วิสัยทัศน์ฝ่ายจิต) – (PNImodified = 0.375)

Partnership and Networking (การมีส่วนร่วมและเครือข่าย) – (PNImodified = 0.369)

ภาพที่ 1 โมเดลแสดงลำดับความต้องการจำเป็น (PNImodified) ในองค์ประกอบของการจัดการศึกษาแนวมงฟอร์ต (Montfort Education Charter: MEC)

ลำดับขององค์ประกอบหลักทั้ง 8 ด้านของ Montfort Education Charter (MEC) ที่ปรากฏในภาพโมเดลระดับที่ 2 ได้จากการคำนวณค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNImodified) จากกิจกรรมการบริหารกิจการนักเรียนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการระดับชั้น 2) การส่งเสริมระเบียบวินัย 3) การส่งเสริมประชาธิปไตยและสภานักเรียน 4) การส่งเสริมลูกเสือและเนตรนารี 5) การส่งเสริมกีฬาและดนตรี และ 6) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอื่น ๆ โดยการคำนวณค่าเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนักช่วยให้เห็นลำดับความสำคัญขององค์ประกอบ MEC ตามสภาพความจำเป็นของโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออกอย่างเป็นระบบ

ระดับที่ 3: แนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนตามองค์ประกอบ MEC โดยเรียงตามลำดับความจำเป็น ได้แก่

1. พัฒนาแนวทางการส่งเสริมระเบียบวินัยเชิงบวก (Develop Positive Discipline) เพื่อเสริมสร้างวินัยที่นักเรียนมีส่วนร่วม เคารพกติกา เข้าใจผลกระทบของการกระทำ และเรียนรู้การกำกับตนเอง

2. จัดกิจกรรมบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม (Moral-Integrated Programs) ส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวันผ่านกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ พี่สอนน้อง เวรประจำวัน และจิตอาสา

3. ออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน (Design Creative Activities) โดยให้นักเรียนได้คิดริเริ่ม ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหา และนำเสนอผลงานของตนเอง

4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในระบบประชาธิปไตยโรงเรียน (Promote Student Leadership) เช่น สภานักเรียน การเลือกตั้งตัวแทนระดับชั้น การแสดงความเห็นเชิงสร้างสรรค์

5. ดำเนินการจัดการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (Inclusive Education) โดยคำนึงถึงนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือมีความแตกต่างทางสังคม ภาษา หรือวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออกควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยจัดลำดับความสำคัญตามค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) Innovation & Creativity (นวัตกรรมและความคิดริเริ่ม), Quest for Excellence (การแสวงหาความเป็นเลิศ) และ The Best Interests of the Child (ผลประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดตามลำดับ

1.2 สถานศึกษาควรจัดโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและครอบคลุมเกี่ยวกับหลักการและแนวทางการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด MEC ในบริบทการจัดการศึกษาไทย รวมทั้งพัฒนาทักษะการถอดบทเรียนจากผลการดำเนินงานสู่การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ

1.3 ครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนควรพัฒนาการออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิด MEC ทั้ง 8 องค์ประกอบ โดยเน้นการบูรณาการการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมที่ครอบคลุมด้านคุณธรรม จริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมของนักเรียนอย่างเป็นระบบ

1.4 ฝ่ายกิจการนักเรียนของแต่ละสถานศึกษาควรจัดทำคู่มือปฏิบัติการบริหารงานกิจการนักเรียนที่อิงตามผลการวิจัยและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแนวปฏิบัติ กำหนดช่วงชั้นเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมที่พึงประสงค์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนเครือมูลนิธิเซนต์คาเบรียลในภาคตะวันออกตามแนวการจัดการศึกษามงฟอร์ต โดยเน้นการวิจัยที่สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงลึกเพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบ แนวทาง หรือคู่มือเชิงปฏิบัติการที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในโรงเรียนแต่ละแห่งตามบริบทที่แตกต่างกัน

2.2 ควรศึกษาข้อมูลเชิงลึกโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวการจัดการศึกษามงฟอร์ต โดยเน้นเจาะลึกใน 3 ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) สูงสุด ได้แก่ 1) Innovation & Creativity (นวัตกรรมและความคิดริเริ่ม) 2) Quest for Excellence (การแสวงหาความเป็นเลิศ) 3) The Best Interests of the Child (ผลประโยชน์สูงสุดของนักเรียน) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากผู้บริหาร ครู และนักเรียน ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนในเชิงลึกอย่างแท้จริง

2.3 ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาเครื่องมือ หรือแนวทางที่นำไปใช้ได้จริงในการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดมงฟอร์ต

2.4 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเป้าหมายของแนวคิด MEC เพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ คุณลักษณะ และจิตวิญญาณ

เอกสารอ้างอิง

ฐานพัฒน์ ธีระเชาวพัฒน์ และนันทรัตน์ เจริญกุล. (2559). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือมูลนิธิ คณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. An Online Journal of Education, 11(4), 697–711.

มูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. (2565). Montfortian Education Charter. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนอัสสัมชัญ.

มูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. (2565). แผนกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย ปีการศึกษา 2565–2570. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย.

ศักดา สกนธวัฒน์. (2555). ยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แนวทางการบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Burke, M. (2020). The Valuable Office Professional. New York: McGraw-Hill Education.

Nelsen, J. (2006). Positive Discipline: The classic guide to helping children develop self-discipline, responsibility, cooperation, and problem-solving skills. New York: Ballantine Books.

UNESCO. (2021). Reimagining our futures together: A new social contract for education. Paris: UNESCO.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

THE DEVELOPMENT OF A LEARNER-CENTERED LEARNING MANAGEMENT MODEL IS IMPORTANT FOR IMPROVING STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENT

[1]วินัย คำภาชาติ Winai Campachat [2]พีระ รัตนวิจิตร Peera Ruttanawijit
[3]นัทกาญจน์ รัตนวิจิตร Nattakarn Rattanawijit [4]วิทธยา บริบูรณ์ทรัพย์ Vitaya Boriboonsub
[1, 2, 3, 4]นักวิชาการอิสระ Independent Academic, Thailand
Corresponding Author E-mail: winaicampachat@hotmail.com

Article Received: August 25, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน จากเอกสารการเรียนของผู้เรียนในปีการศึกษา 2564 เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกเอกสาร และทำการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบฯ จากนั้นยกร่างและตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ของรูปแบบและคู่มือ ด้วยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบบันทึกการประชุม และทำการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบฯ โดยมีครู จำนวน 12 คน และนักเรียน จำนวน 145 คน โรงเรียนบ้านหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ปีการศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ และแบบบันทึกสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบฯ โดยผู้ใช้รูปแบบฯ จำนวน 17 คน ฯ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และความมีประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาและสาเหตุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ผ่านเกณฑ์การผ่านที่กำหนด สาเหตุ พบว่าครูขาดความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวทางแก้ปัญหาฯ ต้องมีการพัฒนาครู 2) รูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล เอกสารประกอบ ได้แก่ คู่มือสำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา และคู่มือสำหรับครูผู้สอน มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และความมีประโยชน์ 3) การทดลองใช้รูปแบบฯ กับโรงเรียนบ้านหนองปรือ ปีการศึกษา 2566 พบว่า คุณภาพครูและผู้เรียน ผ่านเกณฑ์การผ่านที่กำหนด 4) การประเมินรูปแบบฯ และเอกสารประกอบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ความเหมาะสม และความมีประโยชน์ ตามลำดับ

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนาครู, การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Abstract

This research aimed to develop a model for developing student-centered learning management to improve students' academic achievement. The research was conducted using the research and development process, with 4 steps. Step 1: Study the basic information of the school about the problem, causes of the problem, and solutions for students' academic achievement from student learning documents in the academic year 2021. The tool used was a document record form, and content analysis was performed. Step 2: Create and develop the model, then draft and check the validity, appropriateness, feasibility, and usefulness of the model and manuals with an expert seminar, using meeting records and content analysis. Step 3: Try out the model with 12 teachers and 145 students at Ban Nong Prue School under the Sa Kaeo Primary Educational Service Area Office 1 in the academic year 2023. The tools used were an achievement test and a summary record of student academic achievement. Data were analyzed with basic statistics: percentage, mean, and standard deviation. Step 4: Evaluate the model by 17 users. The tool used was an evaluation form for appropriateness, practical feasibility, and usefulness. Data were analyzed using basic statistics: mean and standard deviation.

The research results found that: 1) The problem and cause of academic achievement in 8 learning areas of students did not pass the set criteria. The cause was that teachers lacked knowledge and behaviors about student-centered learning management. The solution is teacher development. 2) The model has 4 components: principles, objectives, development process, and measurement and evaluation. The accompanying documents, including a manual for school directors and a manual for teachers, had validity, appropriateness, practical feasibility, and usefulness. 3) The trial of the model with Ban Nong Prue School in the academic year 2023 found that teacher and student quality passed the set criteria. 4) The evaluation of the model and accompanying documents was overall at the highest level, including practical feasibility, appropriateness, and usefulness.

Keywords: Model, Teacher Development, Learner-Centered Learning Management

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมในหมวด 4 เกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และมาตรา 23 ระบุว่า การจัดการศึกษา ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา และมาตรา

24 (1) ระบุว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้กำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพคนไทย เพื่อให้สถานศึกษานำมาตรฐานไปกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด 3 มาตรฐาน ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับวิทยากร เชียงกูล (2559) กล่าวว่า การสอนแบบใหม่ที่เน้นคุณภาพผู้เรียนได้ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ต้องเปลี่ยนแปลงจากการที่ครูสอนแบบบรรยายให้ผู้เรียนจดจำ เป็นการเรียนรู้ทำความเข้าใจปัญหา และวิธีการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาให้ศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น และสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวว่า ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ จุดเน้นต้องเปลี่ยนจากการสอนของครูไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน ครูต้องฝึกเป็นนักตั้งคำถามและนักตั้งปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนเป็นชีวิตที่สนุกสนานตื่นเต้นเร้าใจ กระตุ้นจินตนาการให้ค้นคว้า

ดังนั้น ครูจะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) ที่ได้ระบุถึงแนวทางการพัฒนาครูตามประกาศยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ระบุว่า ครู จะต้องเปลี่ยนโฉมบทบาทให้เป็นครูยุคใหม่ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีการเรียนรู้ และวิธีการจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมถึงต้องพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะเนื้อแท้ของการจัดการเรียนรู้ คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับผู้เรียน เช่นเดียวกับประสงค์ เทียบจันทึก (2563) กล่าวว่า การพัฒนาครูและบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด โดยเน้นไปที่ความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพซึ่งต้องมีการพัฒนาที่ตรงตามความต้องการที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งบ่งบอกถึงคุณภาพการจัดการศึกษา

ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ที่ยอมรับกันว่าส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้เน้นที่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด การปฏิบัตินำไปสู่การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและคงทน สอดคล้องกับอุทัยวรรณ ทองคำ (2562) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการ เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้พร้อมๆ กับให้ความรู้ สร้างความเข้าใจให้กับครูผู้สอน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ โดยการกำหนดเป้าหมายคุณภาพของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้เรียนรู้จากการลงมือทำ เช่นเดียวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า การพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน สามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี บนพื้นฐานความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ และเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

4. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ประกอบด้วย

1. การศึกษาสภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ในปีการศึกษา 2564 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการศึกษาสภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2. การศึกษาสาเหตุของปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูโรงเรียนบ้านหนองปรือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการประชุมผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

3. การศึกษาแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองปรือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการระดมความคิดเห็น และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ประกอบด้วย

1. การสังเคราะห์เอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การพัฒนาครูการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จากฐานข้อมูลงานวิจัยโครงการพัฒนาระบบเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกสาระสำคัญของเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

2. การศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 8 คน และครูต้นแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทางการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้อำนวยสถานศึกษา และครูต้นแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

3. การประชุมสัมมนาทางวิชาการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการประชุมสัมมนาทางวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

4. การยกร่างรูปแบบและร่างเอกสารประกอบฯ ผู้วิจัย จัดทำคู่มือการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู (สำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา) และคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู (สำหรับครู) และตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และความมีประโยชน์ของร่างฯ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และความมีประโยชน์ และฉันทามติที่ประชุมจากกลุ่มผู้รู้หรือผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการประชุมกลุ่มผู้รู้หรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ด้านผลผลิต ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูโรงเรียนบ้านหนองปรือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 12 คน และด้านผลลัพธ์ ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เรียน จำนวน 145 คน ได้แก่ ผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 92 คน และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู (ก่อนและหลังการพัฒนาครู) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อร่างรูปแบบและเอกสารประกอบฯ และแบบบันทึกสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย ชี้แจงรายละเอียดการดำเนินการตามรูปแบบ และทำการทดสอบความรู้ ครั้งที่ 1 ก่อนการพัฒนา (Pre-test) และทดสอบความรู้ครั้งที่ 2 หลังการพัฒนา (Post-test) และให้ครูนำความรู้ไปใช้ในชั้นเรียน ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู (สำหรับครู) ปีการศึกษา 2566 ตั้งแต่วันที่ 16 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 ถึง วันที่ 31 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2567 โดยผู้วิจัยติดตามการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC และสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ภาคเรียนละ 1 ครั้ง จากนั้น ให้ครูดำเนินการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน และประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามวิธีการของ Ferguson (1981)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เก็บข้อมูลจากผู้ใช้รูปแบบฯ จำนวน 17 คน ในฐานะผู้ปฏิบัติประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และมีประโยชน์ ของรูปแบบฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และความมีประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้น ทำการปรับปรุงรูปแบบให้มีคุณภาพพร้อมนำไปเผยแพร่

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า สภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ผ่านเกณฑ์การผ่านที่กำหนด สาเหตุของปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เกิดจากครูขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ครูไม่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ และพบว่า แนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ต้องมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า องค์ประกอบสำคัญและเป็นต้นแบบของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมี 3 ประการหลัก ได้แก่ การพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา และ 4) การวัดและประเมินผล และเอกสารประกอบ ได้แก่ คู่มือสำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา และคู่มือสำหรับครูผู้สอน มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และความมีประโยชน์ของรูปแบบฯ ได้รับการรับรองคุณภาพโดยฉันทามติว่ามีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับได้

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า ด้านผลผลิต คือ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู และความพึงพอใจของครูที่มีต่อร่างรูปแบบการพัฒนาฯและเอกสารประกอบฯ ผ่านเกณฑ์การผ่านที่กำหนด และด้านผลลัพธ์ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านเกณฑ์การผ่านที่กำหนด แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดลองใช้รูปแบบและเอกสารประกอบฯ ด้านผลลัพธ์ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน โรงเรียนบ้านหนองปรือ ปีการศึกษา 2566

กลุ่มสาระการเรียนรู้	จำนวนผู้เรียนที่มีผลการเรียน (เกรด) ระดับ 3 ขึ้นไป			
	ประถมศึกษาปีที่ 1-6 (N=92)		มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (N=53)	
	จำนวน	รวมเฉลี่ยร้อยละ	จำนวน	รวมเฉลี่ยร้อยละ
1. ภาษาไทย	83	90.22	93	87.74
2. คณิตศาสตร์	82	89.13	87	82.08
3. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	85	92.39	88	83.02
4. สังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม	84	91.30	94	88.68
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	89	96.74	94	88.68
6. ศิลปะ	87	94.57	93	87.74
7. การงานอาชีพ	86	93.48	92	86.79
8. ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)	88	95.65	86	81.13
ภาพรวม	**684**	**92.93**	**727**	**85.73**

**เกณฑ์การผ่าน ที่สถานศึกษากำหนด คือ ผู้เรียนมีระดับผลการเรียน (เกรด) ระดับ 3 ขึ้นไป ร้อยละ 80 ของผู้เรียนทั้งหมด

4. ผลประเมินรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า รูปแบบฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ความเหมาะสม และความมีประโยชน์ และเอกสารประกอบฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ความมีประโยชน์ และความเหมาะสม มีคุณภาพพร้อมนำไปเผยแพร่

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า สภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ผ่านเกณฑ์การผ่านที่กำหนด สาเหตุของปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เกิดจากครูขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ครูไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลจากการศึกษาสาเหตุของปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยการศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้มีคุณภาพ สอดคล้องแนวคิดของ Goldstein (2008) ที่ระบุถึงการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา คือ กระบวนการศึกษาสภาพปัญหา เพื่อให้ได้สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา หรือเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา ด้วยวิธีการต่างๆ ประกอบด้วย การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โรงเรียนบ้านหนองปรือ กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) หรือการระดมความคิดเห็น เป็นต้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Kowalski and Westen (2009) ที่ได้กล่าวว่า แนวทางการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่ไม่น่าพอใจ ไปสู่สภาวะที่ทำให้ปัญหาได้รับการแก้ไข ด้วยวิธีการต่างๆ

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า รูปแบบฯ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนา การวัดและประเมินผล และเอกสารประกอบฯ คือ คู่มือสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และคู่มือสำหรับครู มีคุณภาพผ่านฉันทามติรับรองของกลุ่มผู้รู้หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการพัฒนารูปแบบดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ครูและผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงการเก็บข้อมูลจากผู้เรียน เพื่อพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom (1976) สุรเดช จิรัฐิติวิชาไชย (2559) พัชรี หอมรื่น และยุภาดี ปณะราช (2559) ประสงค์ เทียบจันทึก (2563) ระวีวรรณ เกตุมะ (2564) ณัฐพงศ์ คำมี (2564) สำเร็จ อุดแดง (2562) และวีรพงศ์ พิชัยเสนาณรงค์ (2562) ที่ระบุถึงการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นตัวชี้วัดระดับพัฒนาการของผู้เรียน ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเมื่อให้ครูหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้มีส่วนร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงส่วนที่ยังด้อย จะทำให้ผลการสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดีขึ้น

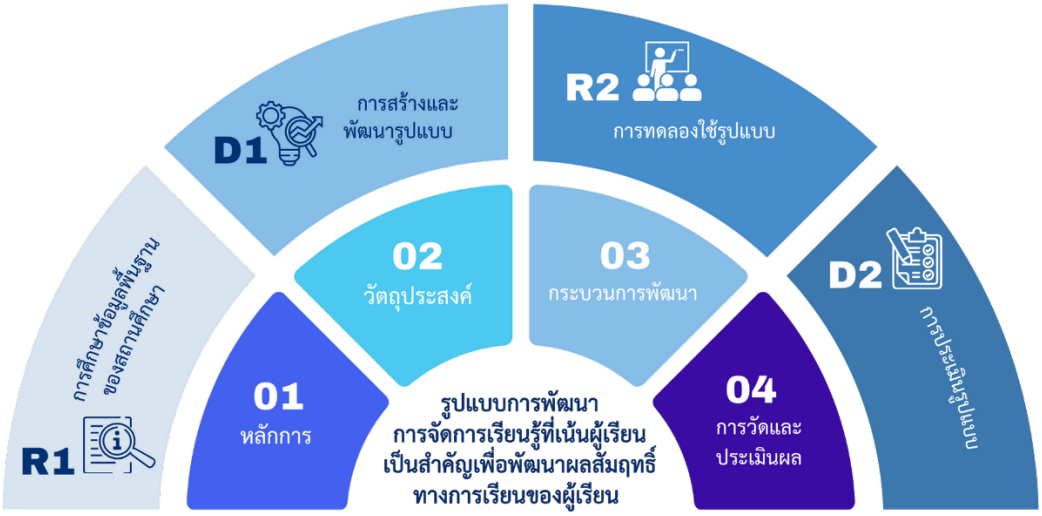
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า ด้านผลผลิต คือ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู และความพึงพอใจของครูที่มีต่อร่างรูปแบบการพัฒนาฯและเอกสารประกอบฯ ผ่านเกณฑ์การผ่านที่กำหนด และด้านผลลัพธ์ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านเกณฑ์การผ่านที่กำหนดเช่นกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของพะยอม เชิดชุ (2562) สวรรยา ศรีไชย (2564) ที่ได้กล่าวว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ควรมีขั้นตอนในการเรียนรู้จากสิ่งที่ควรรู้ก่อนเพื่อนำไปปฏิบัติในขั้นตอนที่ควรเรียนรู้ต่อไป และสอดคล้องกับแนวคิดของอรพรรณ ลามีนนท์ (2561) อุทัยวรรณ ทองคำ (2562) นัยนา มุสิตัง (2563) และอดิศักดิ์ ใจปิน (2564) ที่ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่

เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู คือ การแสดงออกของครูในขณะจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ควรประกอบด้วย ระยะที่ 1 การวางแผน ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล การวิเคราะห์หลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ระยะที่ 2 ครูนำความรู้ลงสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู 3 ขั้น คือ ขั้นนำ ขั้นสอน (ตามธรรมชาติของ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้) และขั้นสรุป และระยะที่ 3 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. ผลประเมินรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า รูปแบบฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ความเหมาะสม และความมีประโยชน์ และเอกสารประกอบฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ความมีประโยชน์ และความเหมาะสม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพอย่างเป็นระบบ มีการนำไปทดลองใช้และประเมินผลในสถานการณ์จริง เพื่อรวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะสำหรับนำมาปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้รูปแบบและเอกสารประกอบที่ได้มีความสมบูรณ์ ใช้งานได้ง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในบริบทของชั้นเรียน ส่งผลให้ผู้ประเมินเห็นถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ความเหมาะสม และประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาให้มีคุณภาพก่อนนำไปเผยแพร่ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (2544) ที่ได้ระบุถึงการพัฒนานวัตกรรมขั้นที่ 6 ประเมินผลการใช้ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการใช้นวัตกรรมแล้ว และแสดงถึงผลการใช้นวัตกรรมด้วยเทคนิควิธีต่างๆ ซึ่งจะแสดงถึงคุณภาพของนวัตกรรม และถ้าผลการใช้นวัตกรรมสามารถลดสภาพปัญหา หรือแก้ปัญหา หรือพัฒนาผู้เรียนได้ตามที่กำหนด นวัตกรรมนั้นก็สามารถรายงานผล ขยายผล และเผยแพร่นวัตกรรมต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของทิศนา แขมมณี (2559) และพิชิต ฤทธิ์จรูญ (2559) ที่ได้กล่าวว่า เมื่อคิดค้นหรือประดิษฐ์นวัตกรรมได้แล้ว ขั้นตอนที่สำคัญและจำเป็นมากก็คือ การทดลองใช้นวัตกรรมนั้น ประกอบด้วย การทดลองใช้ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข การทดลองใช้เป็นการศึกษาเพื่อดูว่านวัตกรรมนั้น สามารถนำไปใช้ได้จริงและได้ผลเพียงใดผลจะช่วยให้ผู้พัฒนารู้จุดที่ควรปรับปรุง และหาทางแก้ไขเพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการก่อนนำออกเผยแพร่ จนแน่ใจว่านวัตกรรมนั้นสามารถใช้ได้ผลจริง จะทำให้นวัตกรรมนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการเผยแพร่ (dissemination) เมื่อแน่ใจแล้วว่านวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพ และประสิทธิภาพตามที่ต้องการ นวัตกรรมนั้นก็พร้อมที่จะได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักและยอมรับ นำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา มีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ขั้นตอนที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบฯ ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบฯ ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบฯ รูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการพัฒนา การวัดและประเมินผล และเอกสารประกอบฯ คือ คู่มือสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และคู่มือสำหรับครู ที่มีคุณภาพพร้อมนำไปเผยแพร่ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาอื่นสามารถนำรูปแบบฯ ไปพัฒนาคุณภาพครู คุณภาพผู้เรียนสู่ค่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบฯ มีขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ระหว่างการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นสภาพปัญหา สาเหตุ และหาทางแก้ไขจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ชัดเจน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการดำเนินงานทุกในทุกด้าน กำกับ นิเทศ ติดตาม ช่วยเหลือ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจที่จะผลักดันการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของรูปแบบก้าวไปข้างหน้า ทั้งด้านการพัฒนาคุณภาพครู คุณภาพผู้เรียนดำเนินไปอย่างเป็นรูปธรรมเกิดผลผลิตและผลลัพธ์ตามที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านอื่นๆ ของครู ได้แก่ การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล การใช้สื่อเทคโนโลยีมัลติมิเดีย เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้

2.2 ควรศึกษาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านสมรรถนะสำคัญ ด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนของผู้เรียน หรือการพัฒนาบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ณัฐพงศ์ คำมี. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความโดยใช้นิทานธรรมบท เสริมด้วยเทคนิคการสอนแบบ Storyline สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ทิศนา แขมมณี. (2559). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นัยนา มุสิตัง. (2563) แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของหัวหน้า กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ประสงค์ เทียบจันทึก. (2563). แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พะยอม เชิดชู. (2562). การพัฒนาคู่มือการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความร่วมมือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พัชรี หอมรื่น และยุภาดี ปณะราช. (2559). แนวทางการบริหารเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มโรงเรียนลานกระบือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. การประชุมวิชากรระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ครั้งที่ 3. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2559). เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มารุต พัฒผล. (2557). การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

ระวีวรรณ เกตุมะ. (2564). การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การประเมินคุณภาพผู้เรียนด้านคณิตศาสตร์ (NT) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ราชกิจจานุเบกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

วิทยากร เชียงกูล. (2559). สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 “จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร”. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

วีรพงศ์ พิชัยเสนาณรงค์. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การสอนสังคมศึกษาแบบมีส่วนร่วม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดมหาสวัสดิ์วิทยา จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเร็จ อุดแดง. (2562). รายงานการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กลุ่มโรงเรียนเป็นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ปีการศึกษา 2561. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สวรรยา ศรีไชย. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง อาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. (2544). คู่มือการฝึกอบรมการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.

สุรเดช จิรัฐิติวิชาไชย. (2559). การบริหารจัดการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่แอบวิทยาคม. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

อดิศักดิ์ ใจปิน. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.

อรพรรณ ลามีนนท์. (2561).การศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อุทัยวรรณ ทองคำ. (2562). การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Bloom, Benjamins. (1976). Human characteristics and school learning. New York: McGraw-Hill Book Company.

Ferguson, George A. (1981). Statistical Analysis in Psychology and Education. Tokyam Mc Graw – Hill Book Company.

Goldstein, E. B. (2008). Cognitive psychology: Connecting mind, research, and everyday experience. Belmont, CA: Wadsworth.

Kowalski, R. M., & Westen, D. (2009). Psychology. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1

NEEDS ASSESSMENT FOR IMPLEMENTATION SAFETY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS USING THE TOTAL QUALITY MANAGEMENT PROCESS UNDER EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, GOVERNMENT INSPECTION AREA 1

[1]เอกรัช แสงเขียว Aegarach Sangkiaw [2]ชาญชัย วงศ์สิรสวัสดิ์ Chanchai Wongsirasawat
[3]อรสา จรูญธรรม Orasa Jaruentham
[1, 2, 3] มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage Pathumthani Province, Thailand
Corresponding Author E-mail: aegarach.sang@vru.ac.th

Article Received: July 06, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตตรวจราชการที่ 1 และ 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 372 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.990 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index : PNI Modified

สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปาน ส่วนสภาพที่คาดหวังของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 อยู่ที่ $PNI_{modified}$ = .38

คำสำคัญ: การบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ, ความปลอดภัยสถานศึกษา, สถานศึกษาปลอดภัย

Abstract

This research article aimed to 1) to study the current and expected conditions of implementing safety in educational institutions using the total quality management process under educational service area office, government inspection area 1 and 2) to investigate the needs assessment for implementing safety in educational institutions using the total quality management process under educational service area office, government inspection area 1. This is a survey research study. The sample group consisted of 372 civil servant teachers and educational personnel under the Office of the Educational Service Area, Government Inspection Region 1, in the academic year 2025. Stratified random sampling was employed. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.990. The statistical methods used for data analysis included mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI Modified) to analyze the needs.

The research findings revealed that: 1) The current state of implementing safety in educational institutions using the total quality management process under educational service area office, government inspection area 1, was at a moderate level. The expected condition of implementing safety in educational institutions using the total quality management process under educational service area office, government inspection area 1, was rated at the highest level overall. 2) The needs assessment for implementing safety in educational institutions using the total quality management process under educational service area office, government inspection area 1 showed an overall $PNI_{modified}$ value of .38.

Keywords: Total Quality Management, School Safety, Safe Educational Institutions

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ตระหนักถึงผลกระทบจากการปฏิวัติดิจิทัลที่สร้างความท้าทายด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในประเทศรายได้ปานกลาง ซึ่งได้รับผลจากค่านิยมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดภัยคุกคามใหม่ที่ซับซ้อน กระทรวงศึกษาธิการจึงให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของผู้เรียนจากปัญหาต่างๆ เช่น การคุกคามทางเพศ การกลั่นแกล้ง และโรคอุบัติใหม่ กระทรวงศึกษาธิการมีมาตรการป้องกันภัยในสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจ ทั้งในชีวิตและทรัพย์สินของผู้เรียน ครู และบุคลากร พร้อมทั้งปลูกฝังพฤติกรรมใช้สื่อออนไลน์อย่างปลอดภัย และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชน รวมถึงพัฒนาแนวทางเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เช่น Active Learning, STEM, และ Lifelong Learning (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) นายวีระ แข็งกสิการ ได้กำหนดนโยบาย “MOE Safety Center” เป็นภารกิจสำคัญ พบว่า ร้อยละ 29.43 ของประชาชนมีประสบการณ์เกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยในโรงเรียน โดยภัยหลักคือการกลั่นแกล้ง รองลงมาคืออุบัติเหตุ ความรุนแรง และการละเมิดสิทธิ์ ทั้งนี้ รัฐบาลกำหนดให้ความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นวาระเร่งด่วนอันดับหนึ่ง (บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2565)

สำนักงานศึกษาธิการภาค 1 (2567) ได้ส่งเสริมนโยบายสถานศึกษาปลอดภัย โดยกำหนดกลยุทธ์ที่ 4 คือ การส่งเสริมความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ การศึกษาของธีรยุทธ เมืองแมน พบว่าระบบการบริหาร

ความปลอดภัยยังอยู่ในระดับต่ำ แต่มีความต้องการพัฒนาในระดับสูง และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันและเสริมสร้างความรู้ด้านความปลอดภัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของธีรยุทธ เมืองแมน และคณะ (2566) ได้ศึกษาถึงสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่า ระดับการดำเนินการในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลย้อนกลับอยู่ในระดับต่ำ ขณะที่ความต้องการพัฒนาด้านดังกล่าวอยู่ในระดับสูง ความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนาอาจเกิดจากภัยคุกคามด้านความปลอดภัยที่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ครู และนักเรียนโดยตรง สถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการด้านความปลอดภัย เพื่อสนองนโยบายรัฐ เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การมีชีวิตที่ปลอดภัยช่วยให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างเต็มที่ สถานศึกษาจึงควรมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนตามกรอบของกระทรวงศึกษาธิการ

การบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ มีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม การวางแผนอย่างเป็นระบบ และการสื่อสารภายในที่มีประสิทธิภาพ ด้วยหลักการ 7Cs เพื่อสร้างองค์กรที่มีเป้าหมายและผลผลิตที่มีคุณภาพ ตอบสนองผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (สุวดี อุปปินใจ และคณะ, 2565) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ สามารถกำหนดกลยุทธ์และบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งพัฒนาครูและระบบข้อมูลสารสนเทศ พร้อมสร้างเครือข่ายร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพบริการและสร้างความพึงพอใจในระบบการศึกษา (อดิพล เปียทอง, 2559) ตามกฎกระทรวง พ.ศ. 2550 การกระจายอำนาจทางการศึกษาต้องคำนึงถึงความพร้อมของหน่วยงาน ความสอดคล้องกับกฎหมาย และมาตรฐานการศึกษาร่วมกัน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กฎกระทรวงว่าด้วยกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550, 2550)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ โดยมุ่งหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการดำเนินงานความปลอดภัยสภานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานความปลอดภัยสภานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 11,799 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 372 คน โดยกำหนดกลุ่ม

ตัวอย่างโดยการใช้ตารางกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยนำจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้มาแบ่งสัดส่วน โดยจำแนกตามกลุ่มจังหวัดของเขตตรวจราชการที่ 1 ได้แก่ 1) จังหวัดชัยนาท 2) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) จังหวัดลพบุรี 4) จังหวัดสระบุรี 5) จังหวัดสิงห์บุรี และ 6) จังหวัดอ่างทอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็น ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ วิทยฐานะ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน และตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบบตอบสนองคู่ (Dual Response)

3. การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม ดังนี้

3.1 ศึกษาและกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของการบริหารจัดการสถานศึกษาปลอดภัย โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1

3.2 สร้างข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการ แล้วนำข้อคำถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาเป็นแบบสอบถามฉบับร่าง

3.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยใช้สูตรคำนวณค่า IOC (Index of item objective Congruence) โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ +0.5 ขึ้นไป โดยมีค่าระหว่าง 0.6 - 1.0

3.4 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbrach’s Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970) โดยใช้ค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป โดยใช้ค่าความเที่ยง 0.990

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยจัดทำบันทึกเสนอบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือผู้อำนวยการโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามในการวิจัย

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งแนบซองเปล่าและติดแสตมป์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50 หมายถึง มีสภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index : PNI Modified ของสุวิมล ว่องวานิช (2558)

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (*M* = 3.46, *SD* = .72) และสภาพที่คาดหวังของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (*M* = 4.79, *SD* = .43)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 อยู่ที่ $PNI_{modified}$ = .38 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการจัดการกระบวนการ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านผลลัพธ์ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการนำองค์กร และด้านการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1

การดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1	**ระดับความคิดเห็น**						**$PNI_{modified}$**	**ลำดับ**
	สภาพปัจจุบัน			**สภาพที่คาดหวัง**				
	M	**SD**	**ระดับ**	**M**	**SD**	**ระดับ**		
1. การนำองค์กร	3.49	.64	ปานกลาง	4.79	.43	มากที่สุด	.37	7
2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์	3.49	.69	ปานกลาง	4.82	.43	มากที่สุด	.38	5
3. การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	3.43	.72	ปานกลาง	4.81	.43	มากที่สุด	.40	3
4. การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	3.39	.74	ปานกลาง	4.80	.43	มากที่สุด	.42	1
5. การมุ่งเน้นบุคลากร	3.48	.67	ปานกลาง	4.81	.43	มากที่สุด	.38	5
6. การจัดการกระบวนการ	3.37	.78	ปานกลาง	4.75	.47	มากที่สุด	.41	2
7. ผลลัพธ์	3.45	.71	ปานกลาง	4.79	.42	มากที่สุด	.39	4
8. การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา	3.55	.77	มาก	4.76	.44	มากที่สุด	.34	8
รวม	**3.46**	**.72**	**ปานกลาง**	**4.79**	**.43**	**มากที่สุด**	.38	

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการดำเนินงานความปลอดภัยสภานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 อภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 ของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา อยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ชัดว่าปัจจุบันการเข้ามามีส่วนร่วมของเครือค่ายภาคีต่างๆ นั้นมีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ทั้งทางด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์ ตามมาตรการ 3 ป. ของกระทรวงศึกษาธิการ คือ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม สอดคล้องกับงานวิจัยของรชตภรณ์ ขัยประภา (2566) ที่พบว่า การสร้างการมีส่วนรวมของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย มีการวางแผนแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการประสานงานความปลอดภัยกับสถานศึกษาอื่นๆ และภาคีเครือข่าย เช่น เทศบาลตำบลสันทรายหลวง, โรงพยาบาลส่วนตำบลบ้านท่อ,การไฟฟ้าส่วนท้องถิ่น, สถานีตำรวจสันทราย บริหารงานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ ให้มีการประสานงานกับชุมชน ภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เชิญหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเป็นคณะทำงานเข้าร่วมกับโครงการของสถานศึกษา จัดทำเกียรติบัตรยกย่องชมเชยหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือและประชุมประเมินผลหลังจากจัดกิจกรรมทุกกิจกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของพชฏ นรสิงห์ และสิริญญา โกษะ (2567) ที่พบว่า การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและดำเนินงานด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ประธานชมรมต่างๆ ผู้ปกครอง หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เข้ามามีส่วนในการสนับสนุน ทั้งในด้านบุคลากร วิชาการ และงบประมาณ ผู้บริหารได้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ วางแผน และมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน ได้แก่ การให้ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านอาคารสถานที่ การดูแลรักษาความปลอดภัยของโรงเรียน ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านความปลอดภัย มีการวางแผนการทำงานร่วมกับชุมชน จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความตระหนักรู้ มีการสื่อสารที่ชัดเจน สม่ำเสมอ โดยการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกับสภานักเรียนและชุมชน เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านต่างๆ

1.2 สภาพที่คาดหวังของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเห็นได้ว่า การวางแผนเชิงกลยุทธ์ เป็นกระบวนการที่ ผู้นำขององค์กรมีส่วนสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์สำหรับอนาคตและระบุ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร กระบวนการนี้รวมถึงการกำหนดลำดับขั้นตอนในการบรรลุเป้าหมายเหล่านั้นเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ที่ระบุไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของไพโรจน์ กระจ่างพันธ์, ณรงค์ พิมสาร และเสวียน เจนเขว้า (2566) ที่พบว่า ผู้บริหารควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนที่ท้าทายกับสังคมยุคใหม่ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร และนำข้อมูลไปใช้เพื่อการพัฒนาหลักสูตร

และใช้ข้อมูลย้อนกลับ ศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่สามารถวัดผลและประเมินผลได้จริงตามหลักวิชาการ

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานความปลอดภัยสภานศึกษาโดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 โดยภาพรวม พบว่า อันดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 คือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ลำดับที่ 2 คือ ด้านการจัดการกระบวนการ ลำดับที่ 3 คือ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ลำดับที่ 4 คือ ด้านผลลัพธ์ ลำดับที่ 5 คือ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ลำดับที่ 7 คือ ด้านการนำองค์กร ลำดับที่ 8 คือ ด้านการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในสภาพปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลให้การบริหารคุณภาพของโรงเรียนต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้พัฒนาไปสู่ผู้เรียนที่มีคุณภาพทางด้านความปลอดภัยสถานศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการ และความพึงพอใจของผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง การดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาจึงเป็นที่คาดหวังว่าจะเป็นองค์กรที่สามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในการยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาจึงควรดำเนินการทั้งระบบการบริหารจัดการ โดยใช้การบริหารคุณภาพเป็นกลไกในการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในด้านต่างๆ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจ และเป็นผู้นำในการบริหารคุณภาพของโรงเรียน กำหนดนโยบายคุณภาพและวางแผนในการควบคุมคุณภาพ ดำเนินการบริหารจัดการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนา โดยมีคุณภาพของนักเรียนเป็นตัวบ่งชี้สำคัญของความสำเร็จ ดังนั้นทางการเสริมสร้างความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ ต้องดำเนินการในทุกองค์ประกอบ ซึ่งครอบคลุมภารกิจและเป้าหมายสำคัญของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของสมาพร ลี้ภัยรัตน์ ธานี เกสทอง และนันทิยา น้อยจันทร์ (2560) ที่พบว่าองค์ประกอบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา 4) การสร้างทีมงานในการพัฒนานักเรียน 5) การควบคุมคุณภาพ 6) คุณภาพนักเรียน 7) การนำนโยบายคุณภาพสู่การปฏิบัติ และ 8) การบริหารจัดการ

ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานความปลอดภัยสภานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 ใน 3 อันดับแรก สามารถอธิบายได้ดังนี้ 1) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำเป็นต้องดำเนินมาตรการป้องกันที่ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาวะทางกายและใจ การป้องกันความรุนแรงและอุบัติเหตุ ตลอดจนการเคารพสิทธิของผู้เรียน โรงเรียนควรเปิดพื้นที่รับฟังความเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง พร้อมทั้งประเมินความพึงพอใจและนำไปใช้เพื่อพัฒนาระบบความปลอดภัยให้เหมาะสมกับบริบทจริง 2) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ เป็นกลไกที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้และทักษะด้านความปลอดภัยอย่างทันสมัย ควรส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการอบรม การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมทั้งสร้างระบบการทบทวนผลการดำเนินงาน (AAR) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการจัดการกระบวนการ ควรเน้นการวางระบบมาตรการความปลอดภัยอย่างเป็นขั้นตอน มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน พร้อมกลไกติดตาม ตรวจสอบ และลงโทษเมื่อมีการละเมิด เพื่อให้สามารถควบคุมความเสี่ยงและลดจำนวนเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 การยกระดับมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนต้องดำเนินการจัดการด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ โดยใช้แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพทั้งองค์กร เป็นกลไกสำคัญ ผู้บริหารและบุคลากรต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารคุณภาพ กำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วม โดยมีผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ ทั้งนี้ เพื่อให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่พัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และตอบสนองความคาดหวังของผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเน้นการบริหารจัดการคุณภาพทั้งองค์กรประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการนำองค์กร 2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 5) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร 6) ด้านการจัดการกระบวนการ 7) ด้านผลลัพธ์ 8) ด้านการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 อธิบายได้ดังนี้

1. ด้านการนำองค์กร หมายถึง ความสามารถของผู้นำโรงเรียนในการกำหนดวิสัยทัศน์ ค่านิยม และผลการดำเนินการที่คาดหวัง โดยเน้นที่วิธีการสื่อสารกับบุคลากร การเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้นำ การพัฒนาผู้นำในอนาคต และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมพฤติกรรมที่มีจริยธรรม และการเป็นพลเมืองดี โดยมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การนำองค์กรของผู้นำระดับสูง ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์และค่านิยม, การ

สื่อสาร, และพันธกิจ/ผลการดำเนินการของโรงเรียน และ 2) การกำกับดูแลองค์กรและการตอบแทนสังคม ประกอบด้วย การกำกับดูแลองค์กร, การปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรม, และการตอบแทนสังคม

2. ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยครอบคลุมการจัดทำวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ การถ่ายทอดแผนสู่การปฏิบัติ การจัดสรรทรัพยากร และการปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การวางแผนต้องกำหนดเป้าหมายระยะยาว วิเคราะห์อนาคต และคำนึงถึงการแข่งขันในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์กรจึงต้องมีระบบการทำงานที่ยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพสูง เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และรักษาความยั่งยืนของโรงเรียนในระยะยาว โดยมี 1) การจัดทำกลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการจัดทำกลยุทธ์และวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ และ 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย การจัดทำแผนปฏิบัติการและการปรับเปลี่ยนแผนปฏิบัติการ

3. ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง การบริหารจัดการเพื่อสร้างความผูกพันกับผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน การสร้างวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของพวกเขาเพื่อนำมาปรับปรุงและสร้างนวัตกรรม โดยประกอบด้วย 1) ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็น การจำแนกนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหลักสูตร 2) ความผูกพันของนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ความสัมพันธ์และการสนับสนุน การประเมินความพึงพอใจและความผูกพัน และการใช้ข้อมูลเสียงของพวกเขา

4. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ หมายถึง การบริหารจัดการข้อมูล สารสนเทศ และทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาโรงเรียน โดยครอบคลุมการเลือก รวบรวม วิเคราะห์ และปรับปรุงข้อมูลอย่างเป็นระบบ ใช้ข้อมูลในการทบทวนและพัฒนาองค์กร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและทำให้การปฏิบัติงานสอดคล้องกับกลยุทธ์ของโรงเรียน สำหรับความยั่งยืนและความก้าวหน้าในระยะยาว ได้แก่ 1) การวัด การวิเคราะห์ และการปรับปรุงผลการดำเนินการ ประกอบด้วย การวัดผลการดำเนินการ การวิเคราะห์และทบทวนผล และการปรับปรุงผลการดำเนินการ 2) การจัดการสารสนเทศและการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การจัดการข้อมูลและสารสนเทศ และการจัดการความรู้ขององค์กร

5. ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร หมายถึง การบริหารจัดการเพื่อสร้างความผูกพันกับบุคลากร โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรมีศักยภาพสูงสุดและทำงานอย่างกระตือรือร้น โดยสอดคล้องกับพันธกิจ กลยุทธ์ และแผนของโรงเรียน รวมถึงการประเมินขีดความสามารถและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมผลการดำเนินงานที่ดี ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมของบุคลากร ประกอบด้วย ขีดความสามารถและอัตรากำลังบุคลากร และบรรยากาศการทำงาน 2) ความผูกพันของบุคลากร ประกอบด้วย การประเมินความผูกพัน วัฒนธรรมองค์กร และการจัดการผลการปฏิบัติงานและการพัฒนา

6. ด้านการจัดการกระบวนการ หมายถึง การบริหารจัดการกระบวนการสำคัญและสมรรถนะหลักที่ต้องออกแบบและพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างคุณค่าให้แก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการเตรียมพร้อมรับมือภาวะฉุกเฉินและการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด โดยต้องมีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนและกระบวนการวัดผลที่เป็นระบบเพื่อสนับสนุนการบริหารงานของโรงเรียน ได้แก่ 1) กระบวนการทำงาน ประกอบด้วย การออกแบบหลักสูตรและกระบวนการ

ทำงาน การจัดการและปรับปรุงกระบวนการ การจัดการเครือข่ายอุปทาน และการจัดการนวัตกรรม 2) ประสิทธิผลของการปฏิบัติการ ประกอบด้วย ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการ ความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัยบนโลกไซเบอร์ และการเตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยและภาวะฉุกเฉิน

7. ด้านผลลัพธ์ หมายถึง กระบวนการประเมินและพัฒนาโรงเรียนในด้านต่างๆ เช่น ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย งบประมาณ บุคลากร ประสิทธิผลของกระบวนการและการนำองค์กร โดยมีการเปรียบเทียบกับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นๆ และการตรวจประเมินเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและประสิทธิผลในช่วงเวลาที่กำหนด ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ของโรงเรียน เช่น ผลลัพธ์ด้านหลักสูตร, การทำงานที่สำคัญ, บุคลากร, และการเงิน รวมถึงการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

8. ด้านการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา หมายถึง การสร้างความร่วมมือกับองค์กรและเครือข่ายต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนให้สำเร็จ โดยทุกภาคส่วนต้องมีบทบาทและร่วมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนและชุมชนเป็นหนึ่งเดียว มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมระหว่างชุมชนและสถานศึกษา 2) การประสานความร่วมมือกับชุมชน และ 3) การทำสถานศึกษาให้เป็นแหล่งความรู้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการนำองค์กร ผู้บริหารต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมที่สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ เพื่อกำกับและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามมาตรฐานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

1.2 ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ต้องมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยจัดทำแผนเผชิญเหตุที่มีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพรองรับปัญหาความปลอดภัย

1.3 ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีมาตรการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพ สิทธิ ความรุนแรง และอุบัติเหตุ โดยเน้นประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1.4 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ควรปลูกฝังค่านิยมด้านความปลอดภัย พร้อมทั้งวิเคราะห์และจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพกายและใจ และทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.5 ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้าร่วมการอบรมด้านความปลอดภัย และใช้วัฒนธรรมองค์กรสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

1.6 ด้านการจัดการกระบวนการ มีการกำหนดมาตรการความปลอดภัยที่ชัดเจน มีระเบียบบทลงโทษ และระบบติดตามประเมินผล เพื่อควบคุม ป้องกัน และลดเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัยในอนาคต

1.7 ด้านผลลัพธ์ มีการประเมินและวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ และมุ่งเน้นคุณภาพผลลัพธ์ตามเป้าหมายของสถานศึกษา

1.8 ด้านการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา ต้องสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อเสริมกำลังในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการการดำเนินงานความปลอดภัยสภานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1

2.2 ควรศึกษาแนวทางการดำเนินงานความปลอดภัยสภานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการคุณภาพทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. (2550). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 41 ก. (16 พฤษภาคม 2550).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

ธีรยุทธ เมืองแมน, ญาณิศา บุญจิตร์ และมัทนียา พงศ์สุวรรณ (2566) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. Journal of Roi Kaensarn Academi, 8(11), 251-263.

บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2565). เสมาโพล เปิดเผยผลการสำรวจความคิดเห็นนโยบาย MOE Safety Center สถานศึกษาปลอดภัย. แหล่งที่มา https://moe360.blog/2022/07/11/semapoll-july-2020/ สืบค้น 10 พฤษภาคม 2567.

พชฎ นรสิงห์ และสิริญญา โกษะ. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา. วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น, 11(2), 107-118.

ไพโรจน์ กระจ่างพันธ์, ณรงค์ พิมสาร และเสวียน เจนเขว้า. (2566). รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 10(2), 298-320.

รชตภรณ์ ขัยประภา. (2566). แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่, 9(1), 91 –108.

สมาพร ลี้ภัยรัตน์, ธานี เกสทอง และนันทิยา น้อยจันทร์. (2560). รูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา. วารสารสุทธิปริทัศน์, 31(100), 261-273.

สุวดี อุปปินใจ และคณะ. (2565). การนิเทศและการพัฒนานวัตกรรมการนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. เชียงราย: โรงพิมพ์ชอบพิมพ์.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานศึกษาธิการภาค 1. (2567). แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570). ลพบุรี: สำนักงานศึกษาธิการภาค 1.

อดิพล เปียทอง. (2559). TQM กับการบริหารสถานศึกษาเอกชน. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(1), 250.

Cronbach. Lee J. (1970). Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York: Harper & Row.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี

WORK MOTIVATION OF TEACHERS IN THE SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, NONTHABURI

[1]สุกัญญา จงจิตต์สุข Sukanya Jongjitsuk [2]วิณัฐธพัชร์ โพธิ์เพชร Vinutthaput Phophet
[1, 2] มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ Rajapruk University, Thailand
Corresponding Author E-mail: jongmeily06@gmail.com

Article Received: June 14, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และ 2) เปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา วิทยฐานะและประสบการณ์การทำงาน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำนวน 404 คน สุ่มโดยใช้สูตรการคำนวนของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง .67 – 1.00 ค่าความเที่ยง เท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมทุกด้าน ปัจจัยจูงใจภาพรวมและปัจจัยเกื้อหนุนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ในปัจจัยจูงใจด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความสำเร็จของงาน รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความรับผิดชอบต่อภาระงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และด้านการได้รับการยอมรับ ตามลำดับ ในปัจจัยเกื้อหนุนในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสถานะทางอาชีพ รองลงมา คือด้านชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านการบังคับบัญชา ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ด้านเงินเดือน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 2) ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูเมื่อจำแนกตามเพศ และจำแนกตามอายุ พบว่าโดยภาพรวมทุกด้าน ภาพรวมปัจจัยจูงใจและภาพรวมปัจจัยเกื้อหนุนไม่แตกต่างกัน ส่วนเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา และจำแนกตามวิทยฐานะ พบว่าโดยภาพรวมทุกด้าน ภาพรวมปัจจัยจูงใจ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ส่วนภาพรวมปัจจัยเกื้อหนุน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมทุกด้าน ภาพรวมด้านปัจจัยจูงใจ และภาพรวมด้านปัจจัยเกื้อหนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, ครู, โรงเรียน

Abstract

The objectives of the research were 1) to study work motivation of the teachers, and 2) to compare the opinions of the teachers on work motivation of teachers in the school under the Secondary Educational Service Area Office, Nonthaburi, classified by gender, age, academic status, education level and work experience. The sample consisted of 404 teachers selected through stratified random sampling according to school size. The research instrument was a questionnaire with content validity, IOC values between .67-1.00, a reliability value of .98. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and LSD.

The study found that: 1) the work motivation of teachers overall, motivator factors and hygiene factors were at a high level, regarding in the motivator factors, the aspect of Achievement was the highest average, rated at the highest level, followed by Responsibility, Advancement and Growth, Work Itself, and Recognition, respectively, all were at a high level. For the hygiene factors, both the overall and each aspect were at a high level. The highest average was found in Occupational status, followed by Personal life, Policy and Administration, Supervision Technical, Job security, Interpersonal relationships, Salary, and Work conditions, respectively. 2) The comparison of work motivation of the teachers, classified by gender and age, there were no statistically significant differences in overall, the motivator factors, and the hygiene factors. However, when classified by educational level and academic status, significant differences were found in overall and the motivator factors, which showed a statistically significant difference at the .01 level, and the hygiene factors showed a statistically significant difference at the .05 level. When classified by work experience, in overall, the motivator factors, and the hygiene factors showed statistically significant differences at the .01 level.

Keywords: Work Motivation, Teacher, School

บทนำ

การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นกลไกที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการศึกษาตลอดจนการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักการสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการ ตลอดจนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นมืออาชีพ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการสร้างแรงจูงใจอย่างเป็นระบบ เช่น มาตรา 53 ที่ระบุว่า ให้สถานศึกษาพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมขวัญและกำลังใจ และจัดให้มีระบบการประเมินผลที่เป็นธรรมและโปร่งใส (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การบริหาร

ระบบสารสนเทศของสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐาน (โสภนา สุดสมบูรณ์, 2562) ครอบคลุมการบริหารจัดการ 4 ด้าน ได้แก่ วิชาการ งบประมาณ บุคคล และทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โดยการบริหารงานทั่วไปถือเป็นภารกิจหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการบริการทางการศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545) ซึ่งมีขอบข่ายงานถึง 22 งาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) งานวางแผนและจัดการทรัพยากรเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารงาน ช่วยให้การศึกษาทุกรูปแบบดำเนินไปอย่างราบรื่นและบรรลุผลตามเป้าหมาย (ดารานาถ มาตย์เทพ และคณะ, 2567) นอกจากนี้ยังมุ่งพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วม

แรงจูงใจ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยเฉพาะในวิชาชีพครูที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์และส่งต่อองค์ความรู้ให้กับผู้เรียน แรงจูงใจเป็นทั้งสภาพจิตใจและพฤติกรรมภายในที่แสดงออกผ่านทัศนคติ ความรู้สึก และความมุ่งมั่นในการทำงาน ซึ่งหมายความว่าแม้ครูจะมีความรู้ความสามารถสูง แต่หากขาดแรงจูงใจก็อาจไม่สามารถแสดงศักยภาพออกมาได้อย่างเต็มที่ ในทางตรงกันข้าม ครูที่มีแรงจูงใจและกำลังใจที่ดี แม้อาจมีความรู้ความสามารถระดับปานกลางก็สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างผลลัพธ์ทางการศึกษาอย่างชัดเจน ดังทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow (1970) ซึ่งระบุว่า ความต้องการของมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็นลำดับขั้น และความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจะเป็นตัวผลักดันให้เกิดพฤติกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมาย เมื่อความต้องการในระดับพื้นฐาน เช่น ความมั่นคงในอาชีพ หรือความเป็นอยู่ ได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลจะมุ่งไปสู่ความต้องการในระดับที่สูงขึ้น เช่น การได้รับการยอมรับ การเติมเต็มศักยภาพ และความสำเร็จในงาน ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของแรงจูงใจในการทำงาน (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2554) ในทำนองเดียวกัน ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (1959) Mausner and Snyderman (1959) ได้แบ่งแรงจูงใจในการทำงานออกเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ (Motivators) เช่น ความสำเร็จในการทำงาน ความก้าวหน้าและการได้รับการยอมรับ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ และต้องการทำงานต่อไปหรือปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เช่น เงินเดือน ความมั่นคงในอาชีพ และความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ซึ่งหากไม่ได้รับการจัดการที่ดี จะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ แม้ไม่ใช่ตัวกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจโดยตรงก็ตาม ดังนั้น หากสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทั้งสองปัจจัยได้อย่างเหมาะสม ก็จะสามารถรักษาครูที่มีคุณภาพให้อยู่กับองค์กร ลดปัญหาการโยกย้าย ขาดแคลน หรือการลาออกของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนั้นในมุมมองของพฤติกรรมองค์กร แรงจูงใจยังเชื่อมโยงกับแนวคิดของ Employee Engagement หรือความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งเป็นความรู้สึกของครู ที่มีต่องานของตนเอง อันส่งผลต่อระดับความตั้งใจ ทุ่มเท และความพึงพอใจในการทำงาน หากผู้บริหารมีความเข้าใจในกลไกนี้ และสามารถสร้างแรงจูงใจที่สอดคล้องกับความต้องการของครูก็จะช่วยให้ครูมีพลังผลักดันภายใน พร้อมปฏิบัติงานอย่างมุ่งมั่นในทิศทางเดียวกับองค์กร (ภารดี อนันต์นาวี, 2551) ในบริบทของสถานศึกษา ครูคือผู้ขับเคลื่อนหลักในการบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องพัฒนาทักษะด้านการสร้างแรงจูงใจและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครูอย่างมีความสุขและท้าทาย โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่ครูต้องปรับตัวทั้งในด้านเครื่องมือ เทคโนโลยี และแนวทางการเรียนการสอนใหม่ๆ ซึ่งล้วนต้องการแรงขับเคลื่อนภายในในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และในทางกลับกัน หากครูขาดแรงจูงใจในการทำงาน ย่อมมีแนวโน้มเข้าสู่

ภาวะหมดไฟ (Burnout) และตามที่ Maslach and Leiter (2016) กล่าวไว้ว่า ครูที่ขาดแรงจูงใจจะขาดความกระตือรือร้น ไม่แสวงหาความรู้ใหม่ และไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลเสียต่อผู้เรียน โรงเรียนและระบบการศึกษาในภาพรวม ดังผลการศึกษาของศุภโชติ บุญไว (2566) สุพรรณิกา รุจิวณิชย์กุล และคณะ (2564) สุจิรา ถาปันแก้ว (2565) และปรียาภรณ์ ชื่นสนธิพันธ์ (2566) ต่างพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ และการบริหารวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Alimmudin et al. (2022) และ Amini et al. (2022) ที่ยืนยันว่า แรงจูงใจส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู และ ส่งผลต่อความผูกพันขององค์กร (ธีรดา ไชยบรรดิษฐ ,2562) และส่งผลต่อการสร้างชุมชนวิชาชีพของครู (สุจิรา ถาปันแก้ว, 2565) แรงจูงใจจึงไม่ใช่เพียงองค์ประกอบหนึ่งของการทำงาน หากแต่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนคุณภาพของครูและคุณภาพของการศึกษา การบริหารจัดการแรงจูงใจจึงควรได้รับการส่งเสริมทั้งในระดับนโยบาย และในระดับปฏิบัติของสถานศึกษา เพื่อสร้างระบบการศึกษาที่มั่นคง ยั่งยืนและเปี่ยมด้วยพลังแห่งการพัฒนา

การบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 18 โรงเรียน ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี ปากเกร็ด บางกรวย บางใหญ่ ไทรน้อย และบางบัวทอง มีวิสัยทัศน์สำคัญคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นเลิศ และมีความสุขภายในปี พ.ศ. 2570 ทั้งนี้ มีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดรวมทั้งสิ้น 1,840 คน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายด้านการศึกษาตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายภารกิจหลักของสำนักงาน คือ การให้การศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองคุณภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและภาษา มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีจรรยาบรรณ และมีความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี, 2567) ทั้งนี้ได้ยึดแนวทางตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษาในหลายมิติ เช่น การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนาครู ซึ่งถือเป็นความท้าทายสำคัญสำหรับครูในการปรับบทบาทและพัฒนาตนเองให้สอดรับกับแนวโน้มดังกล่าว การสร้างแรงจูงใจให้แก่ครู จะช่วยให้การบรรลุเป้าหมายการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อย่างไรก็ตาม แม้ที่ผ่านมาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ได้จัดทำโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพครู ทั้งในด้านวิชาชีพและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของการขับเคลื่อนการศึกษาในยุคดิจิทัลและรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ แต่ในปีงบประมาณ 2567 ที่ผ่านมามีสถิติการย้ายของข้าราชการครูจำนวน 49 ราย แบ่งออกเป็นย้ายต่างเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 33 ราย และย้ายภายในเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 16 ราย ซึ่งการย้ายของข้าราชการครูเบื้องลึกนั้นล้วนมาจากแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งสิ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี, 2567) ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของนวพัชญ์ ฉีดจันทร์ (2564) ที่พบว่า การบริหารงานบุคคลส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และผลการศึกษาของธนพรรธ อนุเวช (2564) ซึ่งพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยครูต้องการการสนับสนุนในด้านต่างๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ในองค์กร ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ เงินเดือน

สวัสดิการ การให้รางวัล ความสำเร็จในการทำงาน และโอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่ ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดต้องให้ความสำคัญเพื่อรักษาบุคลากรคุณภาพ พัฒนาความผูกพันในองค์กรของครูและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

จากสภาพการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี เพื่อให้เข้าใจสภาพปัจจุบันของแรงจูงใจในมิติต่างๆ รวมถึงปัจจัยที่เอื้อต่อการจูงใจเชิงระบบ รวมทั้งผลการวิจัยในครั้งนี้จะมีคุณค่าอย่างยิ่งในเชิงนโยบาย โดยสามารถนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและวางมาตรการด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา วิทยฐานะและประสบการณ์การทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 18 แห่ง รวมทั้งสิ้น 1,840 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำนวน 404 คน สุ่มโดยใช้สูตรการคำนวนของ Yamane (1967)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง .67 – 1.00 ค่าความเที่ยง เท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ แบบสอบถามสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00 และทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) ของ Cronbach (1990) ซึ่งมีค่าเท่ากับ.98

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอหนังสืออนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาผู้มัธยมศึกษานนทบุรี จัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผ่านระบบสารสนเทศสารบัญอิเล็กทรอนิกส์

4.3 รวบรวมข้อมูลทั้งจากแบบสอบถาม และจากการตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 404 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจความสมบูรณ์เรียบร้อยและนำข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ตอนที่ 2 แรงจูงในในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี โดยภาพรวมทุกด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาด้านปัจจัยจูงใจภาพรวามพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความสำเร็จของงาน รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความรับผิดชอบต่อภาระงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และด้านการได้รับการยอมรับ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาด้านปัจจัยเกื้อหนุนพบว่า ภาพรวมด้านปัจจัยเกื้อหนุนและรายด้านทุกด้านพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสถานะทางอาชีพ รองลงมา คือ ด้านชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านการบังคับบัญชา ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ด้านเงินเดือน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรีโดยภาพรวม

ด้านที่	แรงจูงใจในการปฏิบัติของครูในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	อันดับ
ด้านปัจจัยจูงใจ					
1.	ด้านความสำเร็จของงาน	4.53	.53	มากที่สุด	1
2.	ด้านการได้รับการยอมรับ	4.33	.61	มาก	5
3.	ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.39	.58	มาก	4
4.	ด้านความรับผิดชอบต่อภาระงาน	4.46	.54	มาก	2
5.	ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.40	.60	มาก	3
	ภาพรวมด้านปัจจัยจูงใจ	**4.42**	**.51**	**มาก**	
ด้านปัจจัยเกื้อหนุน					
1.	ด้านนโยบายและการบริหารงาน	4.35	.61	มาก	3
2.	ด้านการบังคับบัญชา	4.34	.57	มาก	4

3.	ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน	4.28	.54	มาก	6
4.	ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.93	.57	มาก	8
5.	ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน	4.30	.60	มาก	5
6.	ด้านเงินเดือน	4.25	.60	มาก	7
7.	ด้านสถานะทางอาชีพ	4.44	.53	มาก	1
8.	ด้านชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว	4.38	.59	มาก	2
	ภาพรวมด้านปัจจัยเกื้อหนุน	**4.29**	**.48**	**มาก**	
	ภาพรวมทุกด้าน	**4.35**	**.47**	**มาก**	

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์การทำงาน

ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตามสถานะภาพส่วนบุคคล ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามเพศ พบว่าโดยภาพรวมทุกด้าน ภาพรวมด้านปัจจัยจูงใจและภาพรวมปัจจัยเกื้อหนุน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีเพียงด้านความสำเร็จของงานในปัจจัยจูงใจเท่านั้นที่แตกต่างกัน โดยครูเพศหญิงมีความคิดเห็นสูงกว่าครูที่เป็นเพศชาย ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตามเพศ

ด้านที่	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู	เพศ				t	p - value
		ชาย		หญิง			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.	**ด้านปัจจัยจูงใจ**						
1.1	ด้านความสำเร็จของงาน	4.41	.56	4.60	.51	3.35	.00**
1.2	ด้านการได้รับการยอมรับ	4.31	.71	4.35	.54	.60	.55
1.3	ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.37	.66	4.40	.53	.54	.59
1.4	ด้านความรับผิดชอบต่อภาระงาน	4.44	.60	4.47	.50	.50	.62
1.5	ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.35	.62	4.43	.58	1.29	.20
	ภาพรวมด้านปัจจัยจูงใจ	**4.37**	**.59**	**4.45**	**.45**	**1.29**	**.20**
2.	**ด้านปัจจัยเกื้อหนุน**						
2.1	ด้านนโยบายและการบริหารงาน	4.36	.62	4.35	.60	-.08	.93
2.2	ด้านการบังคับบัญชา	4.30	.58	4.37	.57	1.28	.20
2.3	ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน	4.26	.56	4.29	.53	.53	.60
2.4	ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.90	.56	3.95	.57	.91	.36

2.5	ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน	4.27	.65	4.32	.57	.72	.47
2.6	ด้านเงินเดือน	4.22	.61	4.27	.60	.74	.46
2.7	ด้านสถานะทางอาชีพ	4.39	.52	4.47	.54	1.59	.11
2.8	ด้านชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว	4.42	.63	4.35	.58	-1.14	.26
	ภาพรวมด้านปัจจัยเกื้อหนุน	**4.26**	**.50**	**4.30**	**.46**	**.67**	**.50**
	ภาพรวมทุกด้าน	**4.32**	**.53**	**4.37**	**.43**	**1.04**	**.30**

2.2 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูจำแนกตามอายุ พบว่า ภาพรวมทุกด้าน ภาพรวมด้านปัจจัยจูงใจและภาพรวมด้านปัจจัยเกื้อหนุนไม่แตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างรายด้านของปัจจัยจูงใจ ด้านความสำเร็จ และ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ส่วนปัจจัยเกื้อหนุน ด้านนโยบายและการบริหารงาน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 และด้านการบังคับบัญชากับด้านชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัวพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรีจำแนกตามอายุ

ด้านที่แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู		**อายุ**			
		ไม่เกิน 31 ปี	**31– 40 ปี**	**41–50 ปี**	**51- 60 ปี**
1. ด้านปัจจัยจูงใจ	$\bar{X}$	**4.38**	**4.51**	**4.63**	**4.64**
1.1 ด้านความสำเร็จของงาน					
ไม่เกิน 31 ปี	4.38		-.13	-.25**	-.25**
31 – 40 ปี	4.51			-.12	-.13
41 – 50 ปี	4.63				-.01
51 – 60 ปี	4.64				-
1.2 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	$\bar{X}$	**4.42**	**4.36**	**4.49**	**4.11**
ไม่เกิน 31 ปี	4.42		.06	-.07	.31**
31 – 40 ปี	4.36			-.14	.25*
41 – 50 ปี	4.49				.38**
51 – 60 ปี	4.11				
2. ปัจจัยเกื้อหนุน					
2.1 ด้านนโยบายและการบริหารงาน	$\bar{X}$	4.39	4.29	4.45	4.11
ไม่เกิน 31 ปี	4.39		.11	-.05	.29**
31 – 40 ปี	4.29			-.16*	.18
41 – 50 ปี	4.45				.34**
51 – 60 ปี	4.11				-
2.2 ด้านการบังคับบัญชา	$\bar{X}$	4.35	4.29	4.44	4.17
ไม่เกิน 31 ปี	4.35		.06	-.09	.18
31 – 40 ปี	4.29			-.15*	.11
41 – 50 ปี	4.44				.26**

	51 – 60 ปี	4.17				
2.3	ด้านชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว	$\bar{X}$	4.51	4.29	4.39	4.28
	ไม่เกิน 31ปี	4.51		.22**	.12	.23*
	31 – 40 ปี	4.29			-.10	.01
	41 – 50 ปี	4.39				.11
	51 – 60 ปี	4.28				

2.3 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 เมื่อพิจารณาปัจจัยจูงใจ พบว่าในภาพรวมและรายด้านในด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบต่อภาระงาน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ส่วนเมื่อพิจารณาปัจจัยเกื้อหนุน พบว่าภาพรวมและด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ส่วนด้านความมั่นคงในหน้าที่การงานและด้านสถานะทางอาชีพ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้านที่	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู	ระดับการศึกษา				t	p – value
		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.	**ด้านปัจจัยจูงใจ**						
1.1	ด้านความสำเร็จของงาน	4.47	.55	4.67	.47	-3.62	.00**
1.2	ด้านการได้รับการยอมรับ	4.29	.57	4.42	.69	-1.75	.08
1.3	ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.33	.58	4.55	.54	-3.56	.00**
1.4	ด้านความรับผิดชอบต่อภาระงาน	4.40	.55	4.59	.49	-3.25	.00**
1.5	ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.37	.58	4.46	.64	-1.24	.22
	ภาพรวมด้านปัจจัยจูงใจ	**4.37**	**.51**	**4.54**	**.48**	**-2.94**	**.00****
2.	**ด้านปัจจัยเกื้อหนุน**						
2.1	ด้านนโยบายและการบริหารงาน	4.32	.61	4.43	.60	-1.55	.12
2.2	ด้านการบังคับบัญชา	4.32	.57	4.40.	.57	-1.27	.20
2.3	ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน	4.24	.53	4.39	.56	-2.44	.02*
2.4	ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.93	.57	3.94	.57	-.12	.90
2.5	ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน	4.25	.63	4.44	.50	-3.09	.00**
2.6	ด้านเงินเดือน	4.24	.62	4.29	.56	-.71	.48
2.7	ด้านสถานะทางอาชีพ	4.38	.54	4.60	.49	-3.73	.00**
2.8	ด้านชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว	4.37	.59	4.40	.60	-.45	.65
	ภาพรวมด้านปัจจัยเกื้อหนุน	**4.26**	**.49**	**4.36**	**.43**	**-2.06**	**.04***
ภาพรวมทุกด้าน		**4.32**	**.48**	**4.45**	**.43**	**-2.58**	**.01****

2.4 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูจำแนกตามวิทยฐานะ โดยภาพรวมทุกด้าน ภาพรวมปัจจัยจูงใจและรายด้านของปัจจัยจูงใจทุกด้าน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ยกเว้นด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ไม่พบความแตกต่าง และเมื่อพิจารณาปัจจัยเกื้อหนุน พบความแตกต่างในภาพรวมและรายด้านในด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ด้านสถานะทางอาชีพ โดยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ดังในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรีจำแนกตามวิทยฐานะ

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู		วิทยฐานะ		
		ครูไม่มีวิทยฐานะ	ครูชำนาญการ	ครูชำนาญการพิเศษและสูงกว่า
1.ด้านปัจจัยจูงใจ				
1.1 ด้านความสำเร็จของงาน	$\bar{X}$	4.38	4.55	4.84
ครูไม่มีวิทยฐานะ	4.38		-.17**	-.46**
ครูชำนาญการ	4.55	.		-.28**
ครูชำนาญการพิเศษและสูงกว่า	4.84		.	
1.2 ด้านการได้รับการยอมรับ	$\bar{X}$	4.23	4.36	4.53
ครูไม่มีวิทยฐานะ	4.23		-.13*	-.30**
ครูชำนาญการ	4.36	.		-.17*
ครูชำนาญการพิเศษและสูงกว่า	4.53			
1.3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	$\bar{X}$	4.25	4.45	4.59
ครูไม่มีวิทยฐานะ	4.25		-.20**	-.33**
ครูชำนาญการ	4.45	.		-.13
ครูชำนาญการพิเศษและสูงกว่า	4.59			
1.4 ด้านความรับผิดชอบต่อภาระงาน	$\bar{X}$	4.37	4.47	4.65
ครูไม่มีวิทยฐานะ	4.37		-.10	-.28**
ครูชำนาญการ	4.47			.18*
ครูชำนาญการพิเศษและสูงกว่า	4.65			
ภาพรวมด้านปัจจัยจูงใจ	$\bar{X}$	**4.31**	**4.46**	**4.61**
ครูไม่มีวิทยฐานะ	**4.31**		**-.14****	**-.30****
ครูชำนาญการ	**4.46**			**-.15***
ครูชำนาญการพิเศษและสูงกว่า	**4.61**			
2.ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	$\bar{X}$	4.22	4.31	4.38
2.1 ด้านนโยบายและการบริหารงาน	$\bar{X}$	4.27	4.39	4.49
ครูไม่มีวิทยฐานะ	4.27		-.13	-.22**
ครูชำนาญการ	4.39			-.10
ครูชำนาญการพิเศษและสูงกว่า	4.49			
2.2 ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน	$\bar{X}$	4.22	4.29	4.41

ครูไม่มีวิทยฐานะ	4.22	-	.07	-.19**
ครูชำนาญการ	4.29			-.12
ครูชำนาญการพิเศษและสูงกว่า	4.41			
2.3 ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน	$\bar{X}$	4.20	4.32	4.52
ครูไม่มีวิทยฐานะ	4.20		-.13*	-.32**
ครูชำนาญการ	4.32			-.19*
ครูชำนาญการพิเศษและสูงกว่า	4.52			
2.4 ด้านสถานะทางอาชีพ	$\bar{X}$	4.36	4.50	4.51
ครูไม่มีวิทยฐานะ	4.36		-.14*	-.14*
ครูชำนาญการ	4.50			-.01
ครูชำนาญการพิเศษและสูงกว่า	4.51			
ภาพรวมด้านปัจจัยเกื้อหนุน	$\bar{X}$	4.22	4.31	4.38
ครูไม่มีวิทยฐานะ	4.22		-.09	-.15*
ครูชำนาญการ	4.31			-.06
ครูชำนาญการพิเศษและสูงกว่า	4.38			
ภาพรวมทุกด้าน	$\bar{X}$	4.27	4.39	4.49
ครูไม่มีวิทยฐานะ	4.27		-.12*	-.22*
ครูชำนาญการ	4.39			-.11
ครูชำนาญการพิเศษและสูงกว่า	4.49			

2.5 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมทุกด้าน ภาพรวมด้านปัจจัยจูงใจ และภาพรวมด้านปัจจัยเกื้อหนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านของปัจจัยจูงใจ พบว่าทุกด้านแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 แต่ด้านการได้รับการยอมรับแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 เมื่อพิจารณารายด้านของปัจจัยเกื้อหนุน พบว่าทุกด้านแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ดังในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู		**ประสบการณ์การทำงาน**		
		ไม่เกิน 11 ปี	**11 – 20 ปี**	**มากกว่า 20 ปี**
1. **ด้านปัจจัยจูงใจ**				
1.1 ด้านความสำเร็จของงาน	$\bar{X}$	4.43	4.75	4.62
ไม่เกิน 11 ปี	4.43		-.32**	-.20**
11 – 20 ปี	4.75			.12
มากกว่า 20 ปี	4.62			
1.2 ด้านการได้รับการยอมรับ	$\bar{X}$	4.28	4.47	4.35
ไม่เกิน 11 ปี	4.28		-.19**	-.08
11 – 20 ปี	4.47			.12
มากกว่า 20 ปี	4.35			

1.3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	$\bar{X}$	4.28	4.61	4.52
ไม่เกิน 11 ปี	4.28		-.33**	-.24**
11 – 20 ปี	4.61			.08
มากกว่า 20 ปี	4.52			
1.4 ด้านความรับผิดชอบต่อภาระงาน	$\bar{X}$	4.37	4.72	4.41
ไม่เกิน 11 ปี	4.37		-.35**	-.04
11 – 20 ปี	4.72			.31**
มากกว่า 20 ปี	4.41			
1.5 ด้านความก้าวหน้าและการเติบโต	$\bar{X}$	4.33	4.68	4.26
ไม่เกิน 11 ปี	4.33		-.35**	.07
11 – 20 ปี	4.68			.42**
มากกว่า 20 ปี	4.26			
ภาพรวมด้านปัจจัยจูงใจ	**$\bar{X}$**	**4.34**	**4.64**	**4.43**
ไม่เกิน 11 ปี	**4.34**	**-**	**-.31****	**-.10**
11 – 20 ปี	**4.64**			**.21****
มากกว่า 20 ปี	**4.43**			
2.ด้านปัจจัยเกื้อหนุน				
2.1 ด้านนโยบายและการบริหารงาน	$\bar{X}$	4.29	4.62	4.19
ไม่เกิน 11 ปี	4.29		-.33**	.10
11 – 20 ปี	4.62			.43**
มากกว่า 20 ปี	4.19			
2.2 ด้านการบังคับบัญชา	$\bar{X}$	4.28	4.56	4.29
ไม่เกิน 10 ปี	4.28		-.29**	-.01
ไม่เกิน 10 ปี	4.28		-.29**	-.01
11 – 20 ปี	4.56			.28**
มากกว่า 20 ปี	4.29			
2.3 ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน	$\bar{X}$	4.23	4.49	4.19
ไม่เกิน 11 ปี	4.23		-.26**	.04
11 – 20 ปี	4.49			.30**
มากกว่า 20 ปี	4.19			
2.4 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	$\bar{X}$	3.90	4.09	3.79
ไม่เกิน 11 ปี	3.90		-.19**	.12
11 – 20 ปี	4.09			.31**
มากกว่า 20 ปี	3.79			
2.5 ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน	$\bar{X}$	4.22	4.60	4.21
ไม่เกิน 11 ปี	4.22		-.38**	.00
11 – 20 ปี	4.60			.38**
มากกว่า 20 ปี	4.21			
2.6 ด้านเงินเดือน	$\bar{X}$	4.20	4.45	4.18
ไม่เกิน 11 ปี	4.20		-.24**	.02

11 – 20 ปี	4.45			.27**
มากกว่า 20 ปี	4.18			
2.7 ด้านสถานะทางอาชีพ	$\bar{X}$	4.38	4.66	4.38
ไม่เกิน 11 ปี	4.38		-.28**	.00
11 – 20 ปี	4.66			.28**
มากกว่า 20 ปี	4.38			
2.8 ด้านชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว	$\bar{X}$	4.34	4.65	4.15
ไม่เกิน 11 ปี	4.34		-.31**	.19*
11 – 20 ปี	4.65			.50**
มากกว่า 20 ปี	4.15			
ภาพรวมด้านปัจจัยเกื้อหนุน	$\bar{X}$	**4.23**	**4.52**	**4.17**
ไม่เกิน 11 ปี	**4.23**		**-.28****	**.06**
11 – 20 ปี	**4.52**			**.34****
มากกว่า 20 ปี	**4.17**			
ภาพรวมทุกด้าน	$\bar{X}$	**4.28**	**4.58**	**4.30**
ไม่เกิน 11 ปี	**4.28**		**-.30****	**-.02**
11 – 20 ปี	**4.58**			**.28****
มากกว่า 20 ปี	**4.30**			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรีอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านปัจจัยจูงใจ เช่น ความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบ ลักษณะงาน ความก้าวหน้า และการได้รับการยอมรับ ตลอดจนปัจจัยเกื้อหนุน เช่น สถานภาพทางสังคม นโยบายองค์กร ความมั่นคงในอาชีพ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งสะท้อนถึงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg (1959) ที่ชี้ว่า ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจ ส่งผลให้ครูมีความพึงพอใจและทุ่มเทในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังพบว่าแรงจูงใจมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการทำงาน ความมั่นคงในระบบการศึกษา และการรักษาครูที่มีคุณภาพไว้ในองค์กรในระยะยาว ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลดีต่อการบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาในด้านคุณภาพผู้เรียน บรรยากาศการเรียนรู้ และความสำเร็จขององค์กรในภาพรวม

2. ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์การทำงาน มีดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันระหว่างเพศชายและหญิง ยกเว้นด้านความสำเร็จของงานที่ครูหญิงมีแรงจูงใจสูงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้า เช่น ของ Mazen Almulla (2020) และ Banchongvanit, Amornkitpinyo and Amornkitpinyo (2023) ที่ชี้ว่า เพศมีผลต่อ

แรงจูงใจโดยเฉพาะเมื่อต้องพิจารณาร่วมกับปัจจัยอื่น ครูหญิงมีแนวโน้มให้คุณค่ากับความสำเร็จในงานมากกว่า ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นและความผูกพันต่อองค์กร ทั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎี Two-Factor ของ Herzberg

2.2 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตามอายุ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันตามช่วงอายุ แต่มีความแตกต่างในบางด้าน เช่น ความสำเร็จ ความก้าวหน้า นโยบายการบริหาร การบังคับบัญชา และชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ

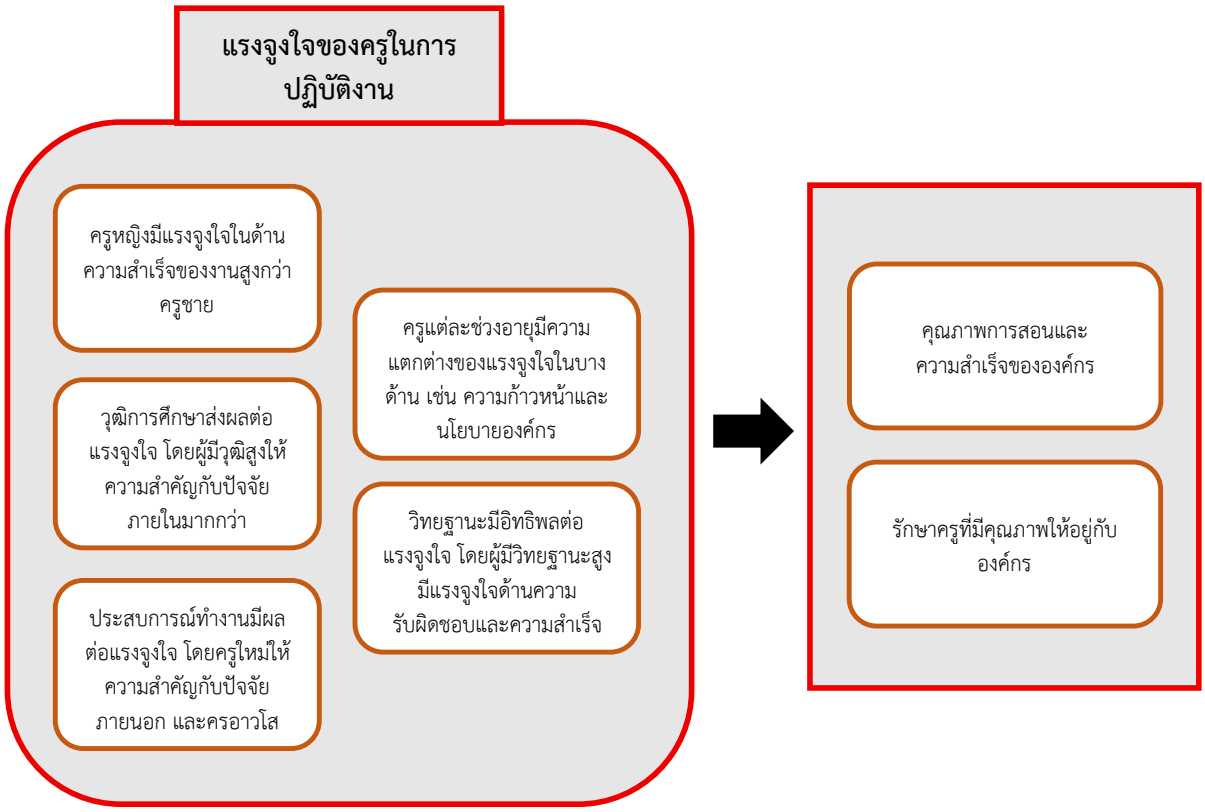
2.3 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงให้ความสำคัญกับความสำเร็จของงาน ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ ความมั่นคงในอาชีพ และความสัมพันธ์ในหน่วยงานมากกว่าครูวุฒิต่ำ ผลสะท้อนถึงเป้าหมายวิชาชีพ ความคาดหวัง และแรงจูงใจภายในที่สูงกว่า ทั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีของ Herzberg (1959); Locke (1976); Deci and Ryan (1985) ที่ชี้ว่า การตอบสนองต่อปัจจัยภายในและภายนอกจะส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตามวิทยฐานะ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยครูที่มีวิทยฐานะสูงมีแรงจูงใจภายในสูง เช่น ความสำเร็จในงานและความรับผิดชอบ อันสะท้อนถึงบทบาทที่สำคัญในองค์กร ผลการศึกษาสอดคล้องกับทฤษฎี Two-Factor ของ Herzberg (1959) และชี้ว่า แรงจูงใจภายในและสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสมส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูอย่างชัดเจน.

2.5 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทุกมิติ ครูที่มีประสบการณ์น้อยให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอก เช่น ความมั่นคงและการยอมรับ ส่วนครูที่มีประสบการณ์มากให้ความสำคัญกับปัจจัยภายใน เช่น ความสำเร็จและความรับผิดชอบ ผลการศึกษาสอดคล้องกับทฤษฎี Two-Factor ของ Herzberg (1959) และแนวคิดของ Huberman (1989); Deci and Ryan (1985) ที่อธิบายพัฒนาการของแรงจูงใจตามช่วงชีวิตการทำงานของครู.

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทั้งด้านปัจจัยจูงใจและปัจจัยเกื้อหนุน โดยมีแรงจูงใจสูงสุดจาก "ความสำเร็จของงาน" และ "สถานะทางอาชีพ" ส่วนการเปรียบเทียบแรงจูงใจตามลักษณะส่วนบุคคลพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญด้านอายุ ระดับการศึกษาและวิทยฐานะ โดยเฉพาะในปัจจัยจูงใจด้านความสำเร็จ ความก้าวหน้าในหน้าที่ และปัจจัยเกื้อหนุนด้านการบริหาร ความมั่นคง และความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ทั้งนี้ แรงจูงใจมีแนวโน้มสูงขึ้นในกลุ่มครูที่มีอายุและวิทยฐานะสูงกว่า ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรีสามารถอธิบายได้ดังนี้ แรงจูงใจของครูอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านปัจจัยจูงใจ (ภายใน) และปัจจัยเกื้อหนุน (ภายนอก) โดยเฉพาะด้านความสำเร็จของงานและสถานะทางอาชีพ ครูหญิงมีแรงจูงใจด้านความสำเร็จของงานสูงกว่าครูชาย ครูแต่ละช่วงอายุมีความแตกต่างของแรงจูงใจในบางด้าน เช่น ความก้าวหน้าและนโยบายองค์กร วุฒิการศึกษาส่งผลต่อแรงจูงใจ โดยผู้มีวุฒิสูงให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในมากกว่า วิทยฐานะมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจ โดยผู้มีวิทยฐานะสูงมีแรงจูงใจด้านความรับผิดชอบและความสำเร็จเด่นชัด ประสบการณ์ทำงานมีผลต่อแรงจูงใจ โดยครูใหม่ให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอก และครูอาวุโสเน้นปัจจัยภายใน ซึ่งหากเข้าใจถึงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูแล้วนั้นสามารถบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพการสอนและความสำเร็จขององค์กร อีกทั้งเข้าใจปัจจัยแรงจูงใจเฉพาะกลุ่มจะช่วยรักษาครูที่มีคุณภาพให้อยู่กับองค์กร

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาพรวมด้านปัจจัยจูงใจและปัจจัยเกื้อหนุน ประเด็นด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรลดภาระงานที่ไม่จำเป็น หรือที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยตรง เพื่อให้ครูมีเวลาดูแลชีวิตตนเอง

1.2 ด้านปัจจัยจูงใจ ประเด็นด้านการได้รับการยอมรับ มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจึงผู้บรหารควรพัฒนาพัฒนาระบบการยกย่องเชิงรูปธรรม (Formal Recognition System) อาทิเช่น จัดให้มีครูดีเด่นหรือครูต้นแบบ อย่างเป็นระบบประจำปี/ภาคเรียน หรือมอบรางวัลหรือเกียรติบัตรต่อหน้าสาธารณะ เป็นต้น

1.3 ด้านความสำเร็จของงานที่ปฏิบัติ ประเด็นผลสำเร็จจากการทำงานของครูทำให้โรงเรียนได้รับชื่อเสียง มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรพิจารณาสร้างระบบการประเมินและให้รางวัลแก่ครูที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์และสามารถยกระดับชื่อเสียงโรงเรียน เช่น การจัดทำครูดีเด่นประจำปีหรือส่งเสริมให้ครูส่งผลงานเข้าประกวดในระดับต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างบทบาทของครูให้สามารถเป็นกลไกในการยกระดับชื่อเสียงของโรงเรียนได้มากยิ่งขึ้น

1.4 ด้านการได้รับการยอมรับ ประเด็นครูได้ให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็น แก่ผู้บังคับบัญชาในการบริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบมีส่วนร่วม เช่น ส่งเสริมบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ครูทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยไม่รู้สึกเกรงใจหรือหวาดกลัวต่อการแสดงความเห็น

1.5 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ประเด็นครูมีอิสระในการดำเนินงานตามแนวทางที่เหมาะสมภายในขอบเขตของภาระงานที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรพิจารณาปรับกระบวนการจัดการภาระงาน โดยลดภารกิจที่ไม่จำเป็น หรือจัดเจ้าหน้าที่สนับสนุนด้านงานเอกสาร เพื่อให้ครูสามารถใช้อิสระในการจัดการเรียนรู้ได้เต็มที่

1.6 ด้านความรับผิดชอบต่อภาระงาน ประเด็นครูสามารถใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาในการปฏิบัติงานได้ตามความต้องการ มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาให้หัวหน้างานหรือหัวหน้ากลุ่มสาระฯ สำรวจความต้องการของครูประกอบกับการวิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา เพื่อวางแผนการจัดซื้อ หรือของบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือแหล่งทุนสนับสนุนภายนอก

1.7 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ประเด็นครูปฏิบัติงานที่ทำให้มีโอกาสเลื่อนวิทยาฐานะที่สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจึงควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูมีโอกาสก้าวหน้าในวิทยฐานะ เช่น พิจารณาจัดเวลาให้ครูได้มีโอกาสจัดทำเอกสารหรือผลงาน เช่น ช่วงเวลาว่างจากงานประจำ หรือการลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นต้น

1.8 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ประเด็นด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรจัดทำแนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงานของครู อาทิเช่น ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หรือส่งเสริมกิจกรรมผ่อนคลายความเครียด เป็นต้น เพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการทำงานให้กับครูในการพัฒนาตนและพัฒนางาน

1.9 ด้านนโยบายในการบริหารงาน ประเด็นสถานศึกษาของท่านมีการมอบหมายภาระงานให้ครูอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารอาจจะต้องเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดสรรงาน ยกตัวอย่างเช่น เชิญครูเข้าร่วมประชุมวางแผนการจัดภาระงานเพื่อสะท้อนความถนัด ความสมัครใจและข้อจำกัดของแต่ละคน

1.10 ด้านการบังคับบัญชา ประเด็นผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นจากครูหากครูมีการโต้แย้งการสั่งการ มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจึงควรส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม อาทิเช่นเชิญครูเข้าร่วมกระบวนการวางแผนและตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการบริหารเพื่อให้ครูได้รู้สึกว่าเสียงของตนมีค่า อีกทั้งยังเสริมสร้างแรงจูงใจความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างครูกับผู้บริหารในระยะยาว

1.11 ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน ประเด็นครูเห็นว่าผู้บริหารแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาอย่างเป็นธรรม มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ อาทิเช่น ผู้บริหารควรแสดงความเป็นกลาง มีความโปร่งใสในการสื่อสารและหลีกเลี่ยงการเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

1.12 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ประเด็นครูสามารถพบปะพูดคุยกับผู้บริหารสถานศึกษาได้ตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจึงควรสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและเป็นกันเอง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจ ความอบอุ่นในองค์กรและแรงจูงใจในการทำงาน การจัดระบบที่ชัดเจน เปิดกว้างและเข้าถึงได้จริง จะช่วยให้ครูรู้สึกว่าผู้บริหารอยู่เคียงข้าง ไม่ใช่ห่างไกล

1.13 ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน ประเด็นครูสามารถเลี้ยงชีพตนเองได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ต้องมีอาชีพเสริม มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารอาจจะต้องจัดอบรมหรือแนะแนวเส้นทางวิชาชีพเพื่อช่วยให้ครูมีความพร้อมในการพัฒนาแฟ้มสะสมงาน (PA) เพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ซึ่งจะส่งผลต่อรายได้ในระยะยาว

1.14 ด้านเงินเดือน ประเด็นครูพึงพอใจกับระดับเงินเดือนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมโอกาสรับรายได้เพิ่มตามภาระงาน อาทิเช่น เปิดโอกาสให้ครูเข้าร่วมโครงการที่สามารถเบิกจ่ายค่าตอบแทนได้ตามภาระงาน เช่น ค่าตอบแทนสอนเสริมหรือโครงการพิเศษ เพื่อสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

1.15 ด้านสถานะทางอาชีพ ประเด็นสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เกียรติภูมิของครูผ่านเว็บไซต์ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารจึงควรจัดกิจกรรมยกย่องครูควบคู่กับการประชาสัมพันธ์ อาทิเช่น นำเสนอผลการยกย่องหรือการประกาศเกียรติคุณครู เช่น ครูดีเด่นประจำปีหรือประจำภาคเรียน แล้วเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์หรือป้ายประกาศอย่างเป็นทางการ เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

1.16 ด้านชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว ประเด็นครูมีค่าใช้จ่ายเพียงพอกับการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองและครอบครัว มีค่าเฉลี่ยรายข้อน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหาร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรปรับปรุงแบบสอบถามโดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยตรง เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้อย่างตั้งใจและไม่รู้สึกเหนื่อยล้า

2.1 ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษขนากใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก เพื่อให้ได้ภาพรวมที่หลากหลายยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์.

ดารานาถ มาตย์เทพ, เอกราช โฆษิตพิมานเวช, สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และศิวกร อินภูษา. (2567). การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 7(2), 484–499.

ธนพรรธ อนุเวช. (2564). แนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธีรดา ไชยบรรดิษฐ. (2562). แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

นวพัชญ์ ฉีดจันทร์. (2564). การบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 .วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปรียาภรณ์ ชื่นสนธิพันธ์. (2566). อิทธิพลของบรรยากาศสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภารดี อนันต์นาวี. (2551). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มนตรี.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ. (2562). สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS. ครั้งพิมพ์ที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

ศุภโชติ บุญไว. (2566). การสร้างแรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี. (2567). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2567–2570. นนทบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี.

สุจิรา ถาปันแก้ว. (2565). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุพรรณิกา รุจิวณิชย์กุล นพรัตน์ ชัยเรือง และวันฉัตร ทิพย์มาศ. (2564). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 13(1), 30-37.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2554). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสภนา สุดสมบูรณ์. (2562). โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสเต็มศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). รายงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

Alimmudin, A. M. R. and Basuki, S. (2022). The effect of teacher competence, work discipline and work motivation on teacher performance. International Journal of Social Science and Human Research, 5(6), 2422.

Almulla, M. (2020). Motivational factors influencing Saudi teachers' career choice. International Journal of Education and Practice, 8(2), 321–335.

Amini, M., Elfrianto and Kemal, I. (2022). Work motivation and word discipline on teachers' performance in state vocational schools. Al-Ishlah: Jurnal Pendidikan, 14(2), 2279.

Banchongvanit, S., Amornkitpinyo, P. and Amornkitpinyo, T. (2023). The performance motivation of teachers in Central Special Education Center. Journal of Modern Learning Development, 8(8), 207–221.

Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. W.H. Freeman.

Deci, E. L. and Ryan, R. M. (1985). Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. Springer Science & Business Media.

Dubrin, A. J. (1984). Human relations: A behavioral approach. 3rd ed. Prentice-Hall.

Frederick, H., Mausner, B. and Snydeman, B. (1959). The motivation to work (2nd ed.). John Wiley & Sons.

Herzberg, F. (1959). The motivation to work. John Wiley & Sons.

Huberman, M. (1989). The professional life cycle of teachers. Teachers College Record, 91(1), 31–57.

Kouzes, J. M. and Posner, B. Z. (2012). The leadership challenge: How to make extraordinary things happen in organizations. 5th ed. Jossey-Bass.

Liana, L. (2021). The effects of servant leadership, organizational climate, and work motivation on teacher's performance in A Level Education Centre. Kelola Journal Managemen Pendidikan, 8(2), 134–146.

Locke, E. A. (1976). The nature and causes of job satisfaction. In M. D. Dunnette Ed. Handbook of industrial and organizational psychology.

Locke, E. A. and Latham, G. P. (2002). Building a practically useful theory of goal setting and task motivation: A 35-year odyssey. American Psychologist, 57(9), 705–717.

Maslach, C. and Leiter, M. P. (2016). Burnout: A multidimensional perspective. Taylor & Francis.

Maslow, A. H. (1970). Motivation and personality. 2nd ed. Harper & Row.

Minen Almulla. (2020). Investigating teachers' motivation and job satisfaction in the context of educational reform in Kuwait. International Journal of Educational Research Review, 5(2), 107–117.

Yamane, T. (1967). Statistics: An Introductory Analysis. 2nd ed. New York: Harper & Row.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การศึกษาหลักการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

A STUDY ON THE DESIGN PRINCIPLES OF MATHEMATICAL MODELLING TASKS TO DEVELOP MATHEMATICAL LITERACY IN THREE-DIMENSIONAL GEOMETRY FOR GRADE 6 STUDENTS

[1]สุกัญญา สุนทรา Sugunya Suntara* [2]สกล ตั้งเก้าสกุล Sakon Tangkawsakul
[3]ชนิศวรา เลิศอมรพงษ์ Chanisvara Lertamornpong
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Kasetsart University, Thailand
*Corresponding Author E-mail: sugunya.sun@ku.th

Article Received: June 25, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยออกแบบและแนวคิดของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ตอบสนองต่องานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ของโรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยภายใต้การกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ตามแนวคิดของ Geiger et al.

ผลการวิจัยพบว่า หลักการออกแบบงานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ควรพิจารณาหลักการสำคัญ 6 ประเด็น ดังนี้ 1) ลักษณะของปัญหา ควรมีลักษณะแบบเปิด เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียน และอยู่ในขอบเขตของเนื้อหาตามหลักสูตร 2) ความเกี่ยวข้องของบริบทกับชีวิตจริงของนักเรียน ควรมีการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน เข้าใจง่ายและไม่ยากเกินความสามารถของนักเรียน 3) ความสามารถของนักเรียนในการเข้าถึงปัญหา ปัญหาควรมีความชัดเจน ใช้ภาษาที่เหมาะสม และเชื่อมโยงสู่คำถามทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนสามารถวิเคราะห์และแก้ไขได้ตามพัฒนาการ 4) ความเป็นไปได้ของแนวทางการแก้ปัญหา ควรดำเนินการได้จริง เน้นการบูรณาการความรู้เดิม มีการตั้งข้อตกลงเบื้องต้น และสอดคล้องตามกระบวนการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ 5) ความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ ควรเป็นผลลัพธ์ที่สมเหตุสมผลและเชื่อมโยงกับบริบทของปัญหา โดยเริ่มจากการให้เหตุผลอย่างง่าย และ 6) ความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน งานควรแบ่งปัญหาเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อประเมินกระบวนการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ จัดลำดับการสนับสนุนการเรียนรู้ และสามารถประยุกต์ใช้ในบริบทอื่นได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: งานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์, หลักการในการออกแบบงานการสร้างแบบจำลอง, ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์

Abstract

This research aimed to investigate the principles of mathematical modelling tasks in developing mathematical literacy in three-dimensional geometry for grade 6 students. The study was conducted through an analysis of modelling tasks designed by the researcher and the responses of Grade 6 students from a laboratory school affiliated with a university under the Ministry of Higher Education, Science, Research, and Innovation in Chonburi Province, Thailand. Data were analyzed using content analysis based on the mathematical modelling task design framework proposed by Geiger et al.

The findings indicated that six key principles are essential for designing practical modelling tasks that enhance mathematical literacy: 1) Nature of problem: The problem should be open-ended, connected to students' experiences, and aligned with curriculum content. 2) Relevance and motivation: Tasks must relate to students' real-life contexts, be comprehensible, and match their developmental capabilities. 3) Accessibility: The problem should be clearly stated, use age-appropriate language, and guide students toward solvable mathematical questions. 4) Feasibility of approach: The task should be practically solvable, integrate prior knowledge, and support analytical reasoning consistent with the modelling process. 5) Feasibility of outcome: Outcomes should be reasonable and contextually relevant, beginning with fundamental justifications. Moreover, 6) Didactical flexibility: Tasks should allow for decomposition into sub-problems to facilitate assessment of the modelling process, support progressive learning, and be adaptable to various contexts.

Keywords: Mathematical Modelling Tasks, Principles of Mathematical Modelling Tasks, Mathematical Literacy

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้และเชื่อมโยงกับบริบทในโลกจริง ถือเป็นหลักการสำคัญที่ได้รับการยอมรับในหลักสูตรของหลายประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับบริบทของประเทศไทยแนวคิดนี้ปรากฏในตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่เน้นให้การเรียนรู้คณิตศาสตร์ควรเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของนักเรียนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโลกจริงได้ สำหรับแนวทางที่ได้รับการยอมรับในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเชื่อมโยงเนื้อหาคณิตศาสตร์กับบริบทในโลกจริง คือ การสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในโลกจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Blum and Borromeo Ferri, 2009; OECD, 2024; กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Modelling) เป็นกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างสถานการณ์ปัญหาในโลกจริงกับความรู้และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา วิเคราะห์ และคาดการณ์ผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์กับโลกจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีบทบาท

สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่มีความหมาย ช่วยให้นักเรียนสามารถแก้สถานการณ์ปัญหาในโลกจริงที่เชื่อมโยงกับความรู้ทางคณิตศาสตร์ เห็นคุณค่าของการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในฐานะของเครื่องมือในการเรียนรู้ปรากฏการณ์ในโลกจริง (Blum and Borromeo Ferri, 2009; Bliss, Fowler and Galluzzo, 2014; Niss and Blum, 2020 อ้างใน สกล ตั้งเก้าสกุล, 2565) หลายประเทศให้ความสำคัญกับการบูรณาการงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์และสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

ในระดับนานาชาติ องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ในบริบทโลกจริง โดยการประเมิน PISA มุ่งประเมินความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการให้เหตุผล ใช้ และตีความคณิตศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงผ่านการประยุกต์ใช้มโนทัศน์ วิธีการ ข้อเท็จจริง และเครื่องมือทางคณิตศาสตร์ในการอธิบายและคาดการณ์สถานการณ์ต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อประเมินความสามารถในการนำความรู้และทักษะทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาตลอดจนตระหนักถึงบทบาทสำคัญของคณิตศาสตร์ในโลกจริง ทั้งนี้ จากผลการประเมิน PISA ปี 2018 และ 2022 (OECD, 2019; 2023) นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในโลกจริงที่เป็นสมรรถนะพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ดังนั้น จึงจำเป็นต้องส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านงานทางคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับโลกจริงหรืองานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากงานทั่วไป โดยมุ่งให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ และใช้คณิตศาสตร์อย่างมีความหมายในบริบทโลกจริงได้อย่างเหมาะสม (Blum and Borromeo Ferri, 2009; สุนีย์ คล้ายนิล, 2558; วีรวัฒน์ ไทยขำ, สกล ตั้งเก้าสกุล และณัฐพัฒฐ์ มุกดา, 2567)

สำหรับการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ กรอบแนวคิด Principles for Designing Mathematical Modelling Tasks ที่พัฒนาโดย Geiger et al. (2022) เป็นแนวทางสำคัญที่เสนอหลักการออกแบบงานที่ยืดหยุ่น เชื่อมโยงกับบริบทโลกจริง และเหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน โดยเฉพาะการใช้ปัญหาแบบเปิดที่ผสมผสานข้อมูลทั้งทางคณิตศาสตร์และไม่ใช่คณิตศาสตร์ ส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตีความและแก้ปัญหาจากสถานการณ์ในโลกจริง อีกทั้งยังส่งเสริมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความคิด และสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ อย่างไรก็ตาม กรอบแนวคิดการออกแบบงานของ Geiger et al. (2022) พัฒนาขึ้นจากการวิจัยอิงการออกแบบทางการศึกษาในบริบทการมีส่วนร่วมของครูระดับมัธยมศึกษาในประเทศตะวันตกที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ มีลักษณะการจัดการเรียนรู้ สภาพสังคม วัฒนธรรม และพื้นฐานของนักเรียนที่แตกต่างจากบริบทของประเทศไทย การนำกรอบแนวคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทย โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับและเพิ่มเติมองค์ประกอบบางประการให้สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและสามารถพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาหลักการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ตามแนวคิดของ Geiger et al. (2022) ให้เหมาะสมกับบริบทของชั้นเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ

เพื่อให้ได้หลักการออกแบบงานที่สามารถใช้งานได้จริงในบริบทของชั้นเรียนประถมศึกษาและสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาหลักการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการศึกษาเฉพาะกรณีเป็นการศึกษาเกี่ยวกับหลักการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ภายใต้บริบทเฉพาะของชั้นเรียนประถมศึกษา (ชาย โพธิสิตา, 2550) เพื่อพัฒนาหลักการออกแบบงานที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในบริบทของประเทศไทย มีวิธีการเก็บรวมรวมข้อมูลจากงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นและแนวคิดของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยการวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบ การออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ของ Geiger et al. (2022) กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 มีลักษณะของการจัดกลุ่มนักเรียนแบบคละความสามารถ จำนวน 30 คน ของโรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยภายใต้การกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์กรอบแนวคิดการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ของ Geiger et al. (2022) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบงานสำหรับประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยจึงปรับกรอบแนวคิดการออกแบบงานและดำเนินการออกแบบงานตามกรอบแนวคิดที่ปรับ โดยยึดเนื้อหาจากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการออกแบบงาน ผู้วิจัยได้มีการทำงานร่วมกับครูและผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการออกแบบงานการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่มีหน้าที่ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะและพิจารณาปรับปรุงงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้งานมีความเหมาะสมกับการประเมินความฉลาดรู้ การนำไปใช้งานในบริบทจริงและสอดคล้องกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนประถมศึกษา

2. ผู้วิจัยทดลองนำงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์และเก็บแนวคิดของนักเรียนที่ตอบสนองต่องาน

3. ผู้วิจัยนำงานดังกล่าวไปให้ผู้ประเมิน 2 กลุ่ม ที่มีอิสระต่อกัน เพื่อลดความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ 1) กลุ่มครูผู้สอนคณิตศาสตร์ที่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และมีความเข้าใจบริบทจริงของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ประเมินและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานและกรอบการออกแบบงาน จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด เพื่อนำมาวิเคราะห์การใช้งานการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

4. ผู้วิจัยได้สะท้อนคิดจากประสบการณ์การนำงานไปใช้ในชั้นเรียนและข้อเสนอแนะของครูผู้สอนคณิตศาสตร์ อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในด้านหลักการออกแบบงานและการวิเคราะห์แนวคิดของนักเรียนที่ตอบสนองต่องาน เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดไปใช้ปรับกรอบแนวคิดการออกแบบงานให้เหมาะสมกับบริบทของชั้นเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย และสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในชั้นเรียนจริง

สรุปผลการวิจัย

หลักการออกแบบงานตามแนวคิดของ Geiger et al. (2022) มีสาระสำคัญที่การออกแบบสถานการณ์ปัญหาให้เชื่อมโยงกับโลกจริงและส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ผ่านกระบวนการทางคณิตศาสตร์ แม้ว่าหลักการดังกล่าวจะมีการเสนอแนวทางในการออกแบบงานอย่างรอบด้าน แต่ยังพบข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้กับบริบทของชั้นเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในประเทศไทย จึงสามารถใช้เป็นประเด็นในการพิจารณางานที่ออกแบบขึ้น โดยควรเพิ่มเติมองค์ประกอบที่มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับภาษา วัฒนธรรม เนื้อหาประสบการณ์ และพัฒนาการของนักเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของชั้นเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย ประเด็นการปรับปรุงหลักการออกแบบงานการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ สามารถสรุปได้ดังนี้

หลักที่ 1 ลักษณะของปัญหา

ลักษณะของปัญหา ตามแนวคิดของ Geiger et al. (2022) มุ่งเน้นลักษณะของปัญหาแบบเปิด ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2 ประการ 1) ข้อมูลในสถานการณ์ปัญหามีทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์และโลกจริง และ 2) ระดับความเปิดของปัญหาควรสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมและความสามารถการเรียนรู้ของนักเรียนในการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ดังนั้น เพื่อให้ครูสามารถออกแบบงานที่บูรณาการเข้ากับหน่วยการเรียนรู้ตามเป้าหมายของมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาของประเทศไทย ผู้ออกแบบควรเพิ่มเติมประเด็นการพิจารณาถึง “ขอบเขตของเนื้อหาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องตามหลักสูตรกำหนดและเป็นสถานการณ์ปัญหาที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อการหาคำตอบของสถานการณ์และกระบวนการหาคำตอบของปัญหาเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้และการแก้ปัญหาในโลกจริงและเห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์”

หลักที่ 2 ความเกี่ยวข้องของบริบทกับชีวิตจริงของนักเรียน

ความเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของบริบทของสถานการณ์ปัญหา ตามแนวคิดของ Geiger et al. (2022) มุ่งให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงของบริบทโลกจริงและชีวิตประจำวันของนักเรียนอย่างเฉพาะเจาะจงและพิจารณาความเหมาะสมด้านอายุและชั้นเรียนของนักเรียนกับการรับรู้และเข้าถึงบริบทของสถานการณ์ปัญหา ทำให้ผู้ออกแบบงานต้องคำนึงถึงลักษณะของข้อมูลในสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบริบทโลกจริงของนักเรียนเป็นสำคัญและเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา ดังนั้น ผู้ออกแบบควรพิจารณาถึง “การอิงความสมจริงของสถานการณ์และประสบการณ์เดิมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียนในท้องถิ่น เช่น ประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมในโรงเรียน หรือสถานการณ์ที่คุ้นเคย เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึง เข้าใจ และตีความสถานการณ์ปัญหาได้ง่ายขึ้นและเหมาะสมกับระดับพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนและประสบการณ์ที่นักเรียนมีอยู่เดิม”

หลักที่ 3 ความสามารถของนักเรียนในการเข้าถึงปัญหา

ความสามารถของนักเรียนในการเข้าถึงปัญหา ตามแนวคิดของ Geiger et al. (2022) มุ่งเน้นที่การระบุและกำหนดปัญหาทางคณิตศาสตร์จากสถานการณ์ทั่วไป โดยคำนึงถึงแนวทางการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้และระดับความยากในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับนักเรียน ทำให้ผู้ออกแบบงานต้องคำนึงถึงการกำหนดปัญหาที่เชื่อมโยงกับโลกจริงที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน อาจเป็นปัญหาของตัวนักเรียนหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมของนักเรียน และการกำหนดปัญหาจะต้องมีข้อคำถามที่ชัดเจน ดังนั้น ผู้ออกแบบควรพิจารณาถึง “ความสมจริงของปัญหาที่เป็นปัญหาที่แท้จริงและภาษาที่ใช้ใน

คำถามต้องมีความชัดเจน มีความเหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึงปัญหาได้และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน”

หลักที่ 4 ความเป็นไปได้ของแนวทางการแก้ปัญหา

ระบุว่า ความเป็นไปได้ของแนวทางการแก้ปัญหา ตามแนวคิดของ Geiger et al. (2022) มุ่งกำหนดกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่สามารถดำเนินการได้จริงและมีแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ก่อนนำไปใช้สอนจริง โดยพิจารณาจาก 3 ส่วนหลัก คือ 1) การใช้ความรู้คณิตศาสตร์เดิมของนักเรียน 2) การตั้งข้อตกลงเบื้องต้น และ 3) การจัดการข้อมูลที่จำเป็น ดังนั้น เพื่อให้ครูสามารถออกแบบ แนวทางการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของความฉลาดรู้ ผู้ออกแบบควรพิจารณาถึง “การบูรณาการความรู้และการประยุกต์ใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ การใช้คณิตศาสตร์ และการตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาในบริบทโลกจริงที่หลากหลาย และส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย”

หลักที่ 5 ความเป็นไปได้ของผลลัพธ์

ความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ ตามแนวคิดของ Geiger et al. (2022) มุ่งเน้นที่ความเป็นไปได้ที่นักเรียนจะสามารถหาผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์และตีความหมายของผลลัพธ์ให้เชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัญหาได้ตามระดับพัฒนาการของนักเรียน ด้วยเหตุนี้ ผู้ออกแบบงานควรพิจารณาถึงระดับความสามารถของนักเรียนใน การตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะในชั้นประถมศึกษาอาจมีข้อจำกัดทั้งด้านประสบการณ์ในโลกจริงและทักษะการคิดขั้นสูง ดังนั้น เพื่อให้นักเรียนสามารถตีความหมายของผลลัพธ์ให้เชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัญหาได้ ผู้ออกแบบควรพิจารณาถึง “การตีความผลลัพธ์ที่เน้นการทำความเข้าใจความหมายของผลลัพธ์ที่ได้จากการคำนวณ โดยจะต้องเชื่อมโยงกับข้อมูลจริงและบริบทในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้อย่างสมเหตุสมผล ควรเริ่มจากการให้เหตุผลอย่างง่าย เพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับโลกจริงได้อย่างมีความหมาย”

หลักที่ 6 ความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน

ความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดของ Geiger et al. (2022) มุ่งเน้นที่การจัดโครงสร้างของสถานการณ์ปัญหาโดยแบ่งสถานการณ์ปัญหาออกเป็นคำถามย่อย ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางของครูในการสนับสนุนและให้คำแนะนำหรือความช่วยเหลือแก่นักเรียน โดยยังคงรักษาความสมจริงของสถานการณ์ปัญหาไว้ ดังนั้น เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ผู้ออกแบบงานจึงควรพิจารณาถึงการออกแบบปัญหาย่อยที่เชื่อมโยงระหว่างกระบวนการทางคณิตศาสตร์กับบริบทโลกจริงและควรคำนึงถึงการนำผลลัพธ์หรือกระบวนการแก้ปัญหาไปประยุกต์ใช้หรือขยายผลต่อยอด หลักการออกแบบงานที่ปรับจึงควรมีประเด็นดังนี้ ผู้ออกแบบควรพิจารณาถึง “การออกแบบปัญหาย่อยของสถานการณ์ปัญหาที่มุ่งประเมินกระบวนการทางคณิตศาสตร์ทั้ง 3 ด้านของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ที่ประเมินแบบแยกส่วนและการเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่หรือบริบทที่หลากหลายขึ้น เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดทบทวนและเห็นถึงประโยชน์ของการนำคณิตศาสตร์ไปใช้ในโลกจริง”

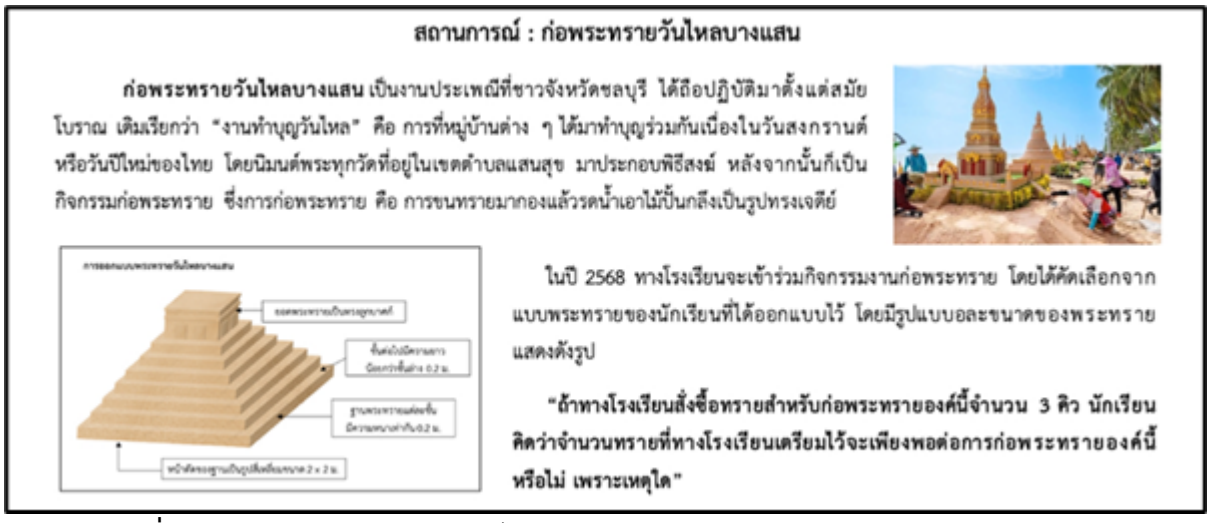
สำหรับต้นแบบงานการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นตามหลักการออกแบบงานการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่ได้รับการปรับให้เหมาะสมกับบริบทของชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาของประเทศไทย มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. ลักษณะของปัญหา ผู้วิจัยได้พิจารณาขอบเขตของเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยออกแบบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการหาปริมาตรของรูปเรขาคณิตสามมิติตาม

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตร ปัญหาจะมีลักษณะแบบเปิด เพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกวิธีคิดได้หลากหลายโดยคำนึงถึงความสมจริงและสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรี เพื่อเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้

2. ความเกี่ยวข้องของบริบทกับชีวิตจริงของนักเรียน ผู้วิจัยได้ออกแบบสถานการณ์ปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยอิงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรีที่นักเรียนอาศัยอยู่ผ่านกิจกรรมก่อพระทรายบริเวณชายหาดที่นักเรียนคุ้นเคย กำหนดการออกแบบงานให้มีความยากที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการเข้าถึง เข้าใจ และตีความข้อมูลในบริบทที่เกี่ยวข้องกับงาน

3. ความสามารถของนักเรียนในการเข้าถึงปัญหา ผู้วิจัยออกแบบสถานการณ์ปัญหาที่นำเสนอสถานการณ์ผ่านภาพและคำอธิบาย อีกทั้ง กำหนดปัญหาใหญ่ที่นำไปสู่แนวการแก้ปัญหาที่ประยุกต์ใช้ความรู้และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการหาปริมาตรของรูปเรขาคณิตสามมิติโดยออกแบบให้เชื่อมโยงกับบริบทโลกจริง ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับนักเรียน และเป็นปัญหาที่มีลักษณะแบบเปิดที่ให้นักเรียนได้ตีความและอธิบายผลลัพธ์ แสดงตัวอย่างคำถามดังภาพที่ 1

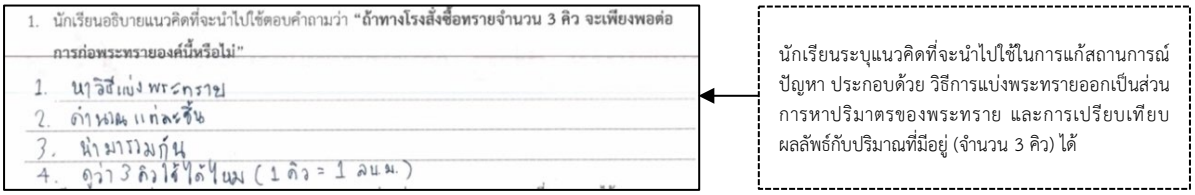
ภาพที่ 1 สถานการณ์ก่อพระทรายวันไหลบางแสนในงานการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์

4. ความเป็นไปได้ของแนวทางการแก้ปัญหา ผู้วิจัยออกแบบงาน โดยพิจารณา 3 ประเด็นหลัก คือ 1) คำนึงถึงความเป็นไปได้ของกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนโดยอิงจากความรู้เดิม เรื่อง การคำนวณปริมาตรทรงสี่เหลี่ยมมุมฉากและลูกบาศก์ของนักเรียน งานนี้กำหนดแนวทางการแก้ปัญหาที่ให้นักเรียนได้คำนวณปริมาตรของพระทรายแต่ละส่วน (ชั้นและยอด) แล้วนำมารวมกัน เพื่อตัดสินว่าทราย 3 คิวที่เตรียมไว้เพียงพอหรือไม่ 2) การแสดงลำดับขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาผ่านการเขียนอธิบายวิธีแก้ปัญหา เพื่อให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ความรู้และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนตามกระบวนการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ และ 3) พิจารณาถึงแนวทางการแก้โจทย์ที่เป็นไปได้ล่วงหน้า เพื่อประเมินความเหมาะสมของปัญหา นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังออกแบบงานให้สอดคล้องกับกระบวนการทางคณิตศาสตร์ทั้ง 3 ด้านของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ได้แก่ 1) ด้านการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ นักเรียนจะต้องระบุข้อมูลสำคัญและสร้างข้อตกลงเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ เพื่อนำไปใช้ในการคำนวณปริมาตรของทรายที่ใช้ในการก่อพระทรายตามที่ออกแบบและสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ได้ 2) ด้านการใช้คณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหา

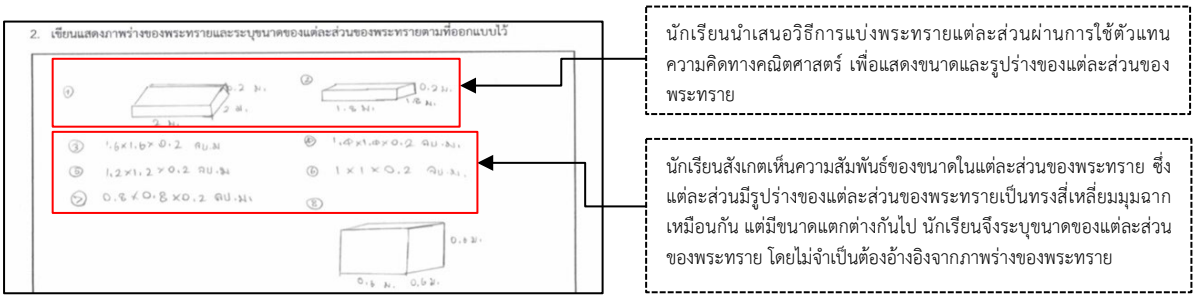
นักเรียนจะต้องการประยุกต์ใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการคำนวณปริมาตรของทรายที่ใช้จากแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้น และ 3) ด้านการตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ นักเรียนจะต้องสะท้อนแนวคิดและตรวจสอบความสมเหตุสมผลของผลลัพธ์เชิงคณิตศาสตร์ที่ได้จากการคำนวณปริมาตรของทรายที่ใช้ โดยเชื่อมโยงผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ที่ได้จากการดำเนินการกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของนักเรียน

สำหรับแนวคิดของนักเรียนที่แสดงถึงความสามารถในการแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างแนวคิดของนักเรียนที่สังเกตได้จากร่องรอยการคิดในสถานการณ์ปัญหาก่อพระทรายวันไหลบางแสน ดังนี้

1) การแสดงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถแสดงแนวคิดในการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง ดังภาพที่ 2 และนำเสนอวิธีการแบ่งพระทรายแต่ละส่วนผ่านการใช้ตัวแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

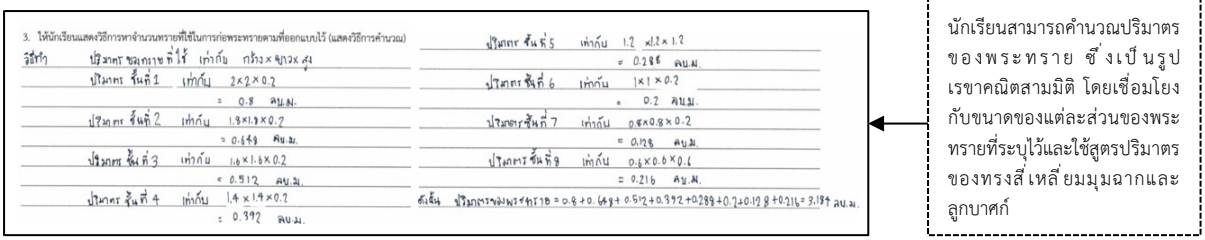

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการแสดงแนวคิดในการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ถูกต้อง

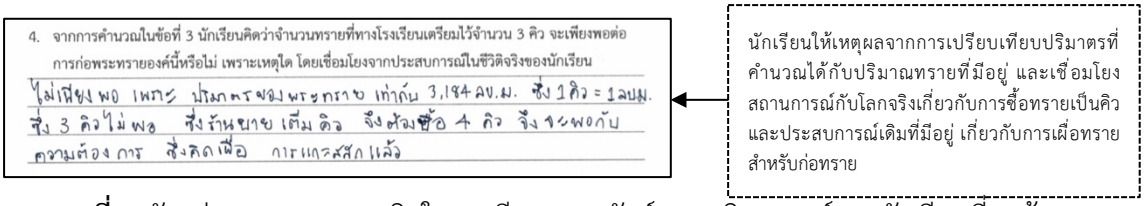
ภาพที่ 3 ตัวอย่างการแสดงแนวคิดในการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ (ภาพร่างของพระทราย) ของนักเรียนที่ถูกต้อง

2) การแสดงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้คณิตศาสตร์ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถแสดงแนวคิดในการใช้คณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการแสดงแนวคิดในการใช้คณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ถูกต้อง

3) การแสดงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ นักเรียนส่วนใหญ่สามารถแสดงแนวคิดในการตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ตัวอย่างการแสดงแนวคิดในการตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ถูกต้อง

5. ความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ ผู้วิจัยออกแบบงานโดยการนำผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินการทางคณิตศาสตร์มากำหนดความคาดหวังของผลลัพธ์ ได้แก่ 1) ผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ ปริมาณทรายที่ได้จากการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ (3.184 ลบ.ม.) และ 2) ผลลัพธ์ในโลกจริง การแปลความหมายของผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ให้อยู่ในหน่วยวัดที่ใช้ในโลกจริง (3.184 ลบ.ม. = 3.184 คิว) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบปัญหาย่อย ดังภาพที่ 5 เพื่อให้นักเรียนได้อธิบายและตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์และผลลัพธ์ในโลกจริงอย่างมีเหตุผล โดยอ้างอิงจากข้อมูลในโลกจริงและประสบการณ์เดิมที่นักเรียนมีอยู่

6. ความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ออกแบบงานโดยวิเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาของสถานการณ์ก่อพระทรายวันไหลบางแสนในแต่ละขั้นตอน จากนั้นแยกสถานการณ์ ปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อยตามลำดับของกระบวนการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์และจัดโครงสร้างการช่วยเหลือผ่านปัญหาย่อยที่นำไปสู่การแก้ปัญหาและผลลัพธ์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยกำหนดปัญหาย่อย 4 ข้อ ดังภาพที่ 2 ถึงภาพที่ 5 ปัญหาย่อยแต่ละข้อนี้มุ่งให้นักเรียนแสดงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ การใช้คณิตศาสตร์ และการตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกับบริบทในโลกจริง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

จากผลการวิเคราะห์หลักการสำคัญทั้ง 6 หลักของกรอบแนวคิดการออกแบบงานการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ของ Geiger et al. (2022) ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและปรับให้เหมาะสมกับบริบทของชั้นเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย ทำให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับหลักการออกแบบงานประกอบไปด้วยหลักสำคัญ 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ลักษณะของปัญหา 2) ความเกี่ยวข้องของบริบทกับชีวิตจริงของนักเรียน 3) ความสามารถของนักเรียนในการเข้าถึงปัญหา 4) ความเป็นไปได้ของแนวทางการแก้ปัญหา 5) ความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ และ 6) ความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้งานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่ออกแบบตามกรอบแนวคิดที่ปรับให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นแนวทางที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียนผ่านการใช้คณิตศาสตร์อย่างมีความหมาย งานที่ออกแบบขึ้นช่วยให้นักเรียนมีโอกาสวิเคราะห์สถานการณ์ แก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์และสามารถเชื่อมโยงผลลัพธ์กลับสู่บริบทโลกจริง ส่งผลให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ได้ดีขึ้นตามลำดับ และสามารถนำความรู้และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ไปใช้ในโลกจริงได้ อีกทั้งยังส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับการศึกษาของ English (2006) ที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้เรียนรู้ผ่านงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ มีความสามารถใน

การพัฒนากระบวนการคิดและกระบวนการคณิตศาสตร์ผ่านการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ รวมถึงการจัดหมวดหมู่ การให้คะแนน และการแปลงข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลเชิงปริมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ มุ่งเน้นการออกแบบสถานการณ์ปัญหาที่ครอบคลุมเนื้อหาเฉพาะ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตร สามารถเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในโลกจริงและสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีความหมาย แม้หลักการออกแบบงานที่ได้รับการปรับปรุงจะช่วยให้การออกแบบงานมีความชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น แต่การประยุกต์ใช้ยังคงมีข้อจำกัดในด้านของขอบเขตเนื้อหาและบริบทการทดลองใช้งานที่ยังจำกัดเฉพาะห้องเรียนเดียวและสาระการเรียนรู้เพียงหนึ่งหัวข้อเท่านั้น ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาควรประกอบด้วยการขยายการออกแบบไปยังสาระอื่น ๆ ในวิชาคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Maass (2006) ที่เน้นว่า การพัฒนาความสามารถในการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังควรเปิดโอกาสให้ครูในบริบทที่หลากหลายได้นำกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ ปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองและสะท้อนผลลัพธ์ เพื่อพัฒนาหลักการออกแบบงานให้มีความครอบคลุม ยืดหยุ่น และเหมาะสมกับนักเรียนมากยิ่งขึ้น

จากผลการทดลองใช้งานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในชั้นเรียน ซึ่งพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจโจทย์มากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และสามารถอธิบายเหตุผลของตนเองได้ดีขึ้นตามลำดับ สอดคล้องกับข้อเสนอของ Blum and Leiss (2007) ที่ชี้ว่า การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับโลกจริงช่วยให้นักเรียนเห็นสำคัญของคณิตศาสตร์และเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ แต่จากการออกแบบงาน โดยเลือกบริบทที่มีความยากหรือบริบทที่นักเรียนบางคนมีประสบการณ์ร่วมกับบริบทน้อย ในการจัดการเรียนรู้อาจจะต้องให้ความช่วยเหลือนักเรียนผ่านสื่อที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ การแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อยและการจัดลำดับปัญหาย่อยให้สัมพันธ์กับกระบวนการคิด ช่วยให้นักเรียนวางแผนการแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบและสะท้อนแนวคิดของตนเองได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stillman (2019) ที่เน้นว่า การให้ความช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคนิคการเสริมต่อการเรียนรู้ผ่านคำถามย่อยมีความสำคัญในการสนับสนุนการคิดเชิงการสร้างแบบจำลอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนที่ยังไม่มีประสบการณ์มากพอในการจัดการกับสถานการณ์ปัญหาที่มีความซับซ้อน จากผลงานของนักเรียนที่ได้ลงมือแก้ปัญหาผ่านงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า การออกแบบปัญหาย่อยในแต่ละงานไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามลำดับขั้นของกระบวนการสร้างแบบจำลองเสมอไป แต่อาจพิจารณาการออกแบบปัญหาย่อยในลักษณะที่ส่งเสริมการสะท้อนคิดของนักเรียนให้ครอบคลุมกระบวนการทางคณิตศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ การใช้คณิตศาสตร์ และการตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ ข้อค้นพบนี้สนับสนุนการศึกษาของ Brand (2014) เกี่ยวกับแนวคิด atomic approach หรือการมุ่งพัฒนาความสามารถย่อยบางส่วนตามกระบวนการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามลำดับของกระบวนการสร้างแบบจำลอง นอกจากนี้ หลักการที่ได้รับการปรับให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เช่น การใช้บริบทท้องถิ่น การใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และการกำหนดระดับความยากของปัญหาให้สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ง่าย กระตุ้นความสนใจของนักเรียนในการเรียนรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอภิปรายในชั้นเรียน การใช้บริบทท้องถิ่นในงานนี้สะท้อนแนวคิดของ English (2006) เกี่ยวกับประสบการณ์ร่วมของนักเรียนในบริบทจริงที่เน้นการใช้

สถานการณ์ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดคณิตศาสตร์และการนำไปใช้ในชีวิตจริง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือหลักการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ได้รับการปรับให้มีความสอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ของประเทศไทยและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบงานการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะสำหรับครูผู้สอนคณิตศาสตร์ที่จะใช้เป็นแนวทางในการออกแบบงานที่สอดคล้องกับนักเรียน โดยมีหลักการสำคัญ 6 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบงานสามารถแสดงแทนด้วยแผนภาพเพื่อให้เข้าใจภาพรวมของหลักการสำคัญได้อย่างชัดเจนได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ความสัมพันธ์ของหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการออกแบบงานการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์และการนำไปใช้ในชั้นเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าการเลือกบริบทของสถานการณ์ปัญหาที่นำมาใช้ในการออกแบบงานต้องเป็นบริบทที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน ควรเป็นเรื่องที่นักเรียนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ร่วมหรือเคยผ่านเหตุการณ์นั้น ๆ รวมถึงต้องเป็นสถานการณ์ที่ไม่ยากเกินไป

1.2 จากการนำงานการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ผู้วิจัยพบว่าการออกแบบปัญหาย่อยไม่จำเป็นต้องยึดตามลำดับขั้นของกระบวนการสร้างแบบจำลองเสมอไป และการกำหนดปัญหาย่อยในแต่ละสถานการณ์ควรมีจำนวนที่เหมาะสม ไม่มากเกินไป เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ควรเน้นคำถามที่กระตุ้นการคิดใน 3 ด้าน ได้แก่ การคิดให้เป็น

คณิตศาสตร์ การใช้คณิตศาสตร์ และการตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การทำวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการนำหลักการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่ได้รับการปรับปรุงไปทดลองใช้จริงในบริบทที่หลากหลาย เพื่อสะท้อนผลการนำไปใช้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน อาทิ โรงเรียนต่างพื้นที่ กลุ่มนักเรียนที่มีพื้นฐานหรือประสบการณ์ต่างกัน เนื้อหาเรื่องอื่นๆ ในระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการพิจารณาความเหมาะสมของหลักการออกแบบงานดังกล่าวในบริบทที่หลากหลาย รวมถึงการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมประเด็นพิจารณาเพื่อให้สามารถรองรับความแตกต่างของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประประเทศไทย.

วีรวัฒน์ ไทยขำ, สกล ตั้งเก้าสกุล และณัฐพัฒฐ์ มุกดา. (2567). การพัฒนางานทางคณิตศาสตร์เพื่อประเมินความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 52(3), 1-14.

ชาย โพธิสิตา. (2550). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

สกล ตั้งเก้าสกุล. (2565). การพัฒนาสมรรถนะการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์และสมรรถนะการออกแบบงานสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุนีย์ คล้ายนิล. (2558). การศึกษาคณิตศาสตร์ ในระดับโรงเรียนไทย : การพัฒนา - ผลกระทบ - ภาวะถดถอยในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).

Bliss, K. M., Fowler, K. R. and Galluzo, B. J. (2014). Math Modelling: Getting Started and Getting Solutions Philadelphia, PA: SIAM.

Blum, W. and Ferri, R. B. (2009). Mathematical Modelling: Can It Be Taught and Learnt? Journal of mathematical modelling and application, 1(1), 45-58.

Blum, W. and Leiss, D. (2007). How do students and teachers deal with modelling problems? In C. Haines, P. Galbraith, W. Blum & S. Khan (Eds.), Mathematical Modelling (ICTMA 12): Education, Engineering and Economics. Horwood Publishing.

Brand, S. (2014). Effects of a holistic versus an atomistic modelling approach on students' mathematical modelling competencies. Doctoral dissertation. University of Siegen. ERIC.

English, L. D. (2006). Mathematical modelling in the primary school: Children's construction of a consumer guide. Educational Studies in Mathematics, 63(3), 303–323.

Geiger, V., Galbraith, P., Niss, M. and Delzoppo, C. (2022). Developing a task design and implementation framework for fostering mathematical modelling competencies. Educational Studies in Mathematics, 109(2), 313–336.

Maaβ, K. (2006). What are modelling competencies? ZDM – The International Journal on Mathematics Education, 38(2), 113–142.

OECD (2019), PISA 2018 Results (Volume 1): What Students Know and Can Do, PISA, OECD Publishing, Paris. From https://doi.org/10.1787/5f07c754-en. Retrieved November 18, 2024.

OECD (2023), PISA 2022 Results (Volume 1): The State of Learning and Equity in Education, PISA, OECD Publishing, Paris. From https://doi.org/10.1787/53f23881-en. Retrieved November 18, 2024.

OECD (2024), An Evolution of Mathematics Curriculum: Where It Was, Where It Stands and Where It Is Going, OECD Publishing, Paris. From https://doi.org/10.1787/0ffd89d0-en. Retrieved December 10, 2024.

Stillman, G. (2019). The role of task design in supporting students' mathematical modelling. In G. Stillman & J. Brown. Eds. Lines of Inquiry in Mathematical Modelling Research in Education.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง

THE PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING ACADEMIC MANAGEMENT OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE SAKAEKRANG CONSORTIUM, UTHAI THANI PROVINCE, ACCORDING TO THE CONCEPT OF HIGHER ORDER THINKING COMPETENCIES

[1]สิริลักษณ์ แก้วทองดี Siriluk Kaewthongdee [2]นันทรัตน์ เจริญกุล Nuntarat Charoenkul
[1, 2]จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Siriluk.ktd@gmail.com

Article Received: June 25, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง ใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา ประชากร คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 7 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 161 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการโรงเรียน จำนวน 2 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการจำนวน 6 คน และครูจำนวน 146 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่วิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง มีลำดับความความต้องการจำเป็นจากสูงที่สุดไปต่ำที่สุด คือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}$=0.37) รองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอน ($PNI_{modified}$=0.35) และการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified}$= 0.34) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, โรงเรียนมัธยมศึกษา, สมรรถนะการคิดขั้นสูง

Abstract

The purposes of this research were to 1) examine the current and desirable state of academic administration of secondary schools under the Sakaekrang Consortium, Uthai Thani Province, according to the concept of higher order thinking competencies. 2) examine the priority needs for developing academic administration of secondary schools under the Sakaekrang Consortium, Uthai Thani Province, according to the concept of higher order thinking

competencies. This study was descriptive research. The population were 7 secondary schools under the Sakaekrang Consortium, Uthai Thani Province. There were 161 informants in total consisting of 7 school directors selected by purposive sampling, 2 deputy directors of school academic affairs, 6 heads of academic affairs and 146 teachers, selected by simple random sampling. The research instrument used in this study was a 5 rating-scaled questionnaire. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index.

The research results turned out as follows. 1) The overall current state of academic administration of secondary schools under the Sakaekrang Consortium, Uthai Thani Province, according to the concept of higher order thinking competencies was at the moderate level and the desirable state of academic administration of secondary schools under the Sakaekrang Consortium, Uthai Thani Province, according to the concept of higher order thinking competencies was at the high level. 2) The priority needs index of academic administration of secondary schools under the Sakaekrang Consortium, Uthai Thani Province, based on the concept of high thinking competency fell on curriculum development ($PNI_{modified}$=0.37, followed by teaching ($PNI_{modified}$=0.35) and measurement and evaluation ($PNI_{modified}$=0.34), respectively.

Keyworks: Academic Administration, Secondary School, Higher Order Thinking Competencies

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างยั่งยืน ดังวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” สอดคล้องกับกรอบทิศทางของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่มีเป้าหมายนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน คนไทยจะต้องเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมทางกาย ใจ และสติปัญญา เป็นไปในทิศทางเดียวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบันและอนาคต โดยกำหนดสาระสำคัญสำหรับบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาใน 5 ประการ ได้แก่ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา (Access) ความเท่าเทียมทางการศึกษา (Equity) คุณภาพการศึกษา (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) ในระยะ 15 ปีข้างหน้า ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้พร้อมในศตวรรษที่ 21 จะมุ่งเน้นสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากกว่าความรู้ การจัดการศึกษาที่พัฒนาการคิดและสมรรถนะของผู้เรียนเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งถึงความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการลงทุนของประเทศ สู่ประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ศาสตราจารย์ David McClelland แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ค้นพบว่า “สมรรถนะเป็นคุณสมบัติที่สามารถทำนายความสำเร็จในการทำงาน ได้ดีกว่าเชาวน์ปัญญา” (Intelligence) สมรรถนะจึงควรจะเป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการเรียนรู้ สอดคล้องกับข้อเสนอจากรายงาน PISA (Programme for International

Student Assessment) ของ OECD (2019) ที่ให้ข้อเสนอแนะว่าความสำเร็จในชีวิตของผู้เรียนขึ้นอยู่กับระดับสมรรถนะของผู้เรียน

สมรรถนะการคิดขั้นสูง เป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญที่จำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นสมรรถนะทางการคิดที่ซับซ้อน ลึกซึ้ง มีกระบวนการคิดหลายขั้นตอน ประกอบด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงระบบ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา เป็นพื้นฐานในการคิด สำหรับประมวลองค์ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ เจตคติ ค่านิยม และประสบการณ์ต่างๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงที่ต้องเผชิญ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2563) สอดคล้องกับแคทรียา แสงใส (2566) ที่นำเสนอเกี่ยวกับการคิดขั้นสูงว่า ในสถานการณ์หนึ่งไม่สามารถใช้ความคิดเพียงประเภทเดียวในการค้นหาคำตอบหรือแก้ปัญหาได้ การพัฒนาการคิดขั้นสูงจึงต้องพัฒนาการคิดทุกประเภท ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงระบบ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา ผสมผสานบูรณาการควบคู่กันไป อันสอดคล้องกับยุคแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดของทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยหากผู้เรียนมีสมรรถนะการคิดขั้นสูงก็จะสามารถเรียนรู้ได้ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสม และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการคิดเป็นพื้นฐานของการพัฒนาสติปัญญาและความรู้ ความเข้าใจ (Dewey, 1938) สอดคล้องกับทิศนา แขมมณี (2544) ที่กล่าวว่าการพัฒนาศักยภาพทางความคิดจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการคิดระดับสูง ซึ่งงานบริหารวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสมรรถนะการคิดขั้นสูงให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2550) สมรรถนะการคิดขั้นสูงจึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก แต่ยังทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ในบริบทจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการที่ผู้เรียนจะเกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูงได้อย่างแท้จริงนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการบริหารวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งครอบคลุมถึงการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตลอดจนการวัดและประเมินผล หากการบริหารวิชาการของโรงเรียนดำเนินการตามแนวทางเดิม ก็ไม่สามารถทำให้เกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูงในผู้เรียนได้ การพัฒนาระบบบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพ จึงส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียน และเตรียมความพร้อมของเยาวชนไทยให้สามารถเผชิญความท้าทายของอนาคตได้อย่างมั่นคง

โรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี มีเป้าหมายในการส่งเสริมการจัดการศึกษาทุกระบบให้มีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 42, 2563) แต่จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน พบว่า คุณภาพการจัดการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนยังมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศมาโดยตลอด เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ และพร้อมสำหรับการเป็นกำลังสำคัญในการแข่งขันของประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะการคิดขั้นสูงเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

จากความสำคัญของปัญหาวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดความจำเป็นในการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการคิดขั้นสูง ประกอบด้วย สมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงระบบ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา แล้วนำมาวิจัยเพื่อสะท้อนความจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนได้แนวทางการตัดสินใจ และวางแผนในการสร้างกลยุทธ์การ

พัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ประชากรในการวิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 7 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลรวม 161 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการโรงเรียนจำนวน 2 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการจำนวน 6 คน และครูจำนวน 146 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเป็นลักษณะการเขียนคำตอบ จำนวน 3 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง 2) กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อนำไปกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และสร้างข้อคำถามที่ใช้ในการถามทั้ง 3 ตอนให้ชัดเจนและครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย 3) ตรวจสอบเครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาค่าความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence : IOC) โดยมีค่า IOC 0.67-1.00 4) ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะผู้ทรงคุณวุฒิ 5) นำแบบสอบถามไปใช้โดยทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนวิจัย ได้แก่ ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น มีข้อมูลลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง

1.1 สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง พบว่า ในภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.11, SD=0.83) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.12 ,SD=0.86) และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.12, SD=0.79) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.09, SD=0.85) ดังแสดงในตารางที่ 1

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.20, SD=0.73) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.23, SD=0.77) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.20, SD=0.72) และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย=4.17, SD=0.71) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

2. ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นพบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}$=0.37) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{modified}$=0.35) และด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified}$= 0.34) ตามลำดับ (ดังในตารางที่ 1) ในรายด้านย่อยของด้านการพัฒนาหลักสูตร คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($PNI_{modified}$=0.37) และเมื่อพิจารณาด้านการพัฒนาหลักสูตร จำแนกตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการคิดแก้ปัญหา ($PNI_{modified}$=0.40) ด้านการคิดเชิงระบบ ($PNI_{modified}$=0.39) ด้านการคิดสร้างสรรค์ ($PNI_{modified}$=0.36) และด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ($PNI_{modified}$=0.34) ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง โดยภาพรวม

การบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล		
1. การพัฒนาหลักสูตร	3.09	.85	ปานกลาง	4.23	.77	มาก	0.37	**1**
1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	3.09	.85	ปานกลาง	4.23	.77	มาก	0.37	1

2. การจัดการเรียนการสอน	3.12	.86	ปานกลาง	4.20	.72	มาก	0.35	**2**
1) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้	3.11	.88	ปานกลาง	4.07	.70	มาก	0.31	3
2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	3.12	.85	ปานกลาง	4.12	.72	มาก	0.32	2
3) การใช้สื่อการเรียนการสอน	3.15	.84	ปานกลาง	4.42	.73	มาก	0.40	1
3. การวัดและประเมินผล	3.12	.79	ปานกลาง	4.17	.71	มาก	0.34	**3**
1) การกำหนดตัวชี้วัดตามลำดับขั้นของสมรรถนะ	3.11	.82	ปานกลาง	4.32	.72	มาก	0.39	1
2) การพัฒนาเครื่องมือในการวัดประเมินผลตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่เกิดกับผู้เรียน	3.10	.79	ปานกลาง	4.10	.71	มาก	0.33	2
3) การประเมินผลการปฏิบัติของผู้เรียนตามลำดับขั้นของสมรรถนะ	3.17	.77	ปานกลาง	4.10	.71	มาก	0.29	3
รวม	3.11	.83	ปานกลาง	4.20	.73	มาก		

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สรุปการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง ด้านการพัฒนาหลักสูตร จำแนกตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง

การพัฒนาหลักสูตร	**สภาพปัจจุบัน**			**สภาพที่พึงประสงค์**			$PNI_{modified}$	**ลำดับความต้องการจำเป็น**
	ค่าเฉลี่ย	**SD**	**แปลผล**	**ค่าเฉลี่ย**	**SD**	**แปลผล**		
1) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	3.16	0.86	ปานกลาง	4.23	0.75	มาก	0.34	**4**
2) ด้านการคิดเชิงระบบ	3.01	0.82	ปานกลาง	4.17	0.81	มาก	0.39	**2**
3) ด้านการคิดสร้างสรรค์	3.15	0.88	ปานกลาง	4.27	0.77	มาก	0.36	**3**
4) ด้านการคิดแก้ปัญหา	3.04	0.83	ปานกลาง	4.26	0.76	มาก	0.40	**1**
รวม	3.09	0.85	ปานกลาง	4.23	0.77	มาก	0.37	-

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดด้านการพัฒนาหลักสูตร จำแนกตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง คือ ด้านการคิดแก้ปัญหา ($PNI_{modified}$=0.40) ด้านการคิดเชิงระบบ ($PNI_{modified}$=0.39) ด้านการคิดสร้างสรรค์ ($PNI_{modified}$=0.36) และด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ($PNI_{modified}$=0.34) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง ด้วยการนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : $PNI_{modified}$) ของสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี มีความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตรเป็นลำดับที่ 1 ซึ่งจะเห็นได้ว่า สภาพปัจจุบันด้านการพัฒนาหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดและมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด โดยจากการประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) พบว่าการพัฒนาหลักสูตรจากหลักสูตรอิงมาตรฐานเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ จะช่วยพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ทั้งด้านการคิดแก้ปัญหา ด้านการคิดเชิงระบบ ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ ศรีพอ (2561) ที่เสนอว่าการพัฒนาหลักสูตรจะตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนได้รับมวลประสบการณ์และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา และเมื่อพิจารณารายด้านย่อย พบว่า ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดและมีความต้องการจำเป็นสูงสุด สอดคล้องกับกรอบสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ที่เสนอให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ควรเน้นสมรรถนะด้านการคิดแก้ปัญหา ด้านการคิดเชิงระบบ ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จึงจะส่งผลให้ผู้เรียนมีสมรรถนะการคิดขั้นสูง

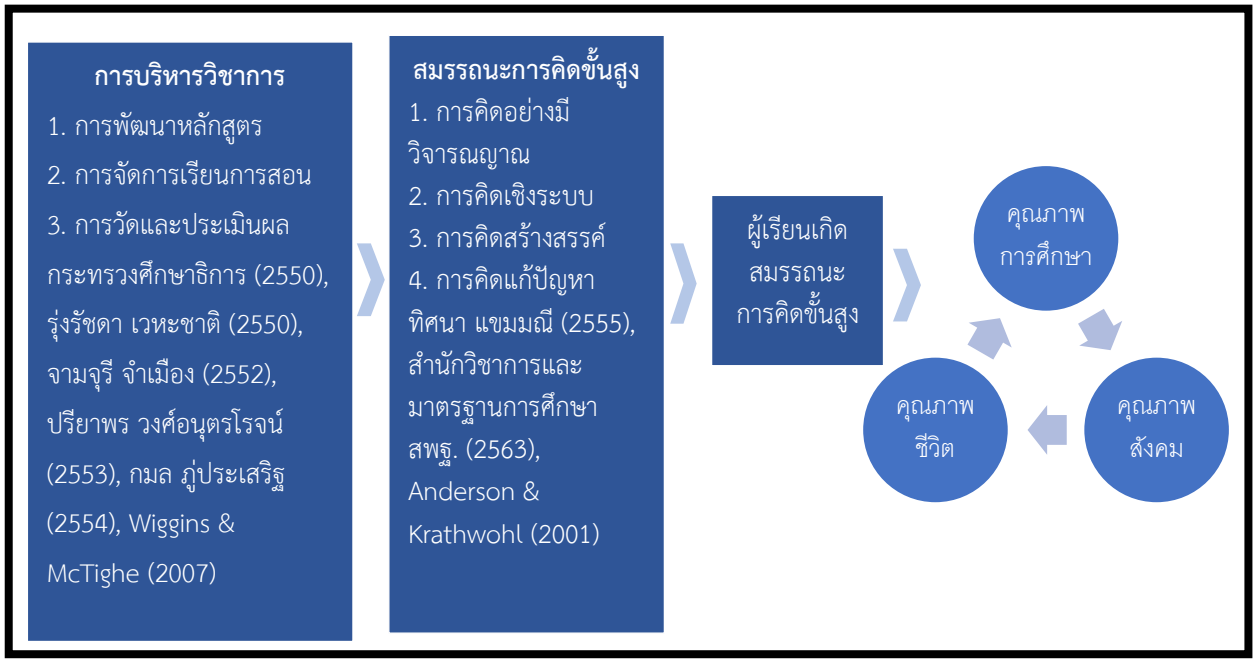
2. ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี มีความต้องการจำเป็น ด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นลำดับที่ 2 เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ซึ่งการปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียนจะเป็นผลมาจากการปรับปรุงการเรียนการสอนเท่านั้น โดยเฉพาะในด้านแนวทางการสอน วิธีการจัดกิจกรรม การใช้สื่อ และการวัดผลประเมินผลอย่างเหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) การพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูงจึงเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ubonwan and Chairat (2017) ที่พบว่าทักษะการคิดขั้นสูงจะเกิดขึ้นในระหว่างการจัดการหลักสูตรและหลังจากการใช้การจัดการเรียนการสอนวิธีการ และเทคนิคการจัดการเรียนการสอน ส่วนความต้องการจำเป็นสูงสุดรายย่อยของด้านการจัดการเรียนการสอน คือ การใช้สื่อการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ง ระวิพันธ์ (2562) ที่ผลวิจัยพบว่าครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ รู้จักวิธีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และจัดกิจกรรมบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เน้นผู้เรียนได้ลง

มือปฏิบัติจริงเพื่อกระตุ้นผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับจุลลดา จุลเสวก (2564) ที่ได้สำรวจการใช้สื่อในครูมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 แล้วพบว่าการใช้สื่อในครูมัธยมศึกษาเป็นแนวทางพัฒนาทักษะ การคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้จริง

3. ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี มีความต้องการจำเป็นด้านการวัดและประเมินผลเป็นลำดับที่ 3 จึงต้องมีการพัฒนาการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ดังข้อเสนอของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) ที่การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ โดยให้มีลักษณะสำคัญ คือ มุ่งวัดสมรรถนะอันเป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ จากพฤติกรรม การกระทำ หรือการปฏิบัติ ที่แสดงออก และมีหลักฐานการปฏิบัติ ใช้ตรวจสอบได้ใช้การประเมินอย่างหลากหลายตามบริบทผ่านการประเมินไปตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของอินตอง ศรีอุดม (2552) ที่ได้เสนอว่า ปัญหาของการวัดและการประเมินผลของครู คือ ไม่ได้ออกแบบการวัดที่หลายตามความแตกต่างของผู้เรียน และตามสภาพจริง ส่วนความต้องการจำเป็นสูงสุดรายย่อยของด้าน คือ การกำหนดตัวชี้วัดตามลำดับขั้นของสมรรถนะ อันสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ที่กำหนดตัวชี้วัดตามลำดับขั้นของสมรรถนะ โดยวัดลำดับขั้นของการพัฒนาแทนการวัดเพียงระดับความรู้จนผู้เรียนพัฒนาตนเองไปสู่ความเชี่ยวชาญของการคิดขั้นสูง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งจะช่วยพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของนักเรียน สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ องค์ความรู้การวิจัยเป็นการพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง การบริหารวิชาการได้จากการสังเคราะห์ความหมายและขอบข่ายการบริหารวิชาการ สรุปได้ 3 ข้อ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน และ 3) การวัดและประเมินผล โดยส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงของนักเรียน ได้จากการสังเคราะห์ความหมายและองค์ประกอบของสมรรถนะการคิดขั้นสูง ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ได้แก่ 1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) การคิดเชิงระบบ 3) การคิดสร้างสรรค์ และ 4) การคิดแก้ปัญหา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง อันเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษา สู่การสร้างสังคมที่มีคุณภาพ นำไปสู่คุณภาพชีวิตประชาชนที่ดี ทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกันเป็นวงจรพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการบริหารวิชาการในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง ในด้านการคิดแก้ปัญหา ด้านการคิดเชิงระบบ ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครูตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตรมีค่าสูงสุด และความต้องการจำเป็นสูงสุดรายย่อยของด้านการพัฒนาหลักสูตร คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

1.2 ฝ่ายวิชาการควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู โดยเฉพาะด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง พร้อมกำหนดนโยบายให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนการสอนที่ส่งเสริมด้านการคิดแก้ปัญหาด้านการคิดเชิงระบบ ด้านการคิดสร้างสรรค์และด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุดรายย่อยของด้านการจัดการเรียนการสอน คือ การใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

1.3 ครูควรจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ส่งเสริมด้านการคิดแก้ปัญหา ด้านการคิดเชิงระบบ ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุดในด้านการจัดการเรียนการสอน คือ การใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการคิดแก้ปัญหาโดยเฉพาะ เนื่องจากเป็นประเด็นที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะการคิดขั้นสูง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในขอบข่ายประชากรขนาดใหญ่ขึ้น ขยายไปสู่ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามแนวคิดสมรรถนะการคิดขั้นสูง ที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กมล ภู่ประเสริฐ. (2545). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พิมพลักษณ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. แหล่งที่มา https://doc-0s-50-docs.googleusercontent.com สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2567.

แคทรียา แสงใส. (2566). การคิดขั้นสูง : ทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21. Journal of Applied Education, 1(5), 39–48.

จามจุรี จำเมือง. (2553). ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงดีการพิมพ์.

จุลลดา จุลเสวก. (2564). แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาของครูผู้สอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(1), 33–40.

ทิศนา แขมมณี และคณะ. (2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

ทิศนา แขมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 6. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.

วันเพ็ง ระวิพันธ์. (2562). แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 6(1), 116-129.

สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 42. (2563). ทิศทางแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดอุทัยธานี (พ.ศ. 2560-2564). แหล่งที่มา http://www.secondary42.obec.go.th/doc/PLAN%20spm42-63.pdf สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2567.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). ประมวลความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง. แหล่งที่มา https://www.thaiedreform.org/wp-content/uploads/2019/08/Core_competency_02.pdf สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2567.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). กรอบสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. แหล่งที่มา https://www.onec.go.th/th.php/book/BookGroup/4/2 สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2567.

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). สมรรถนะหลักห้าประการ หลักสูตรฐานสมรรถนะ. แหล่งที่มา http://www.mediafire.com/file/3u9fcbxa3kp4qbi/file สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2567.

อมรรัตน์ ศรีพอ (2561). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อินตอง ศรีอุดม. (2552). รูปแบบการพัฒนาการวัดผลและการประเมินผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 : กรณีโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 96 (ชุมชนบ้านธาตุ). วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

Anderson, L. W. and Krathwohl, D. R. (2001). A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. New York: Longman.

Dewey, J. (1938). Experience and Education. From https://doi.org/10.1080/00131728609335764 Retrieved December 1, 2024.

McClelland, David C. (1973). Testing for Competence rather than Intelligence. American Psychologist. From www.ei.Haygroup.com Retrieved December 1, 2024.

OECD. (2019). PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do. From https://doi.org/10.1787/5f07c754-en Retrieved November 9, 2024.

Ubonwan, S. and Chairat, T. (2017). Active Learning Instruction for higher order thinking skill development. Veridian E-Journal Humanities. Social Sciences and Arts, 10(5), 1906-3431.

Wiggins, G. and McTighe, J. (2007). Schooling by design: Mission, action, and achievement. Alexandrai VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

THE DEVELOPMENT OF INTEGRATED LEARNING USING LOCAL RESOURCES BASED ON COMMUNITY HISTORY AND CULTURE FOR STUDENTS OF WAT KET KARAM MUNICIPAL SCHOOL, MUEANG CHIANG MAI DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

ณัฐธยาน์ สนินัด Natthaya Saninat
สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ Chiang Mai City Municipality, Thailand
Corresponding Author E-mail: ting.nat13@gmail.com

Article Received: June 24, 2025. Revised: December 26, 2025. Accepted: December 28, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้ใช้การเลือกแบบเจาะจง คือ 1) ครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม จำนวน 15 คน 2) นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 120 คน รวมทั้งหมด 135 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ 2) แบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ และ 3) เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการามและชุมชนวัดเกตการามโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม พบว่า (1) องค์ความรู้การเรียนรู้แบบบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบหน่วยบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน และการวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (2) โรงเรียนเทศบาลวัดเกตการามมีแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนสถาน 4 แห่ง แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมด้านอาหาร พิพิธภัณฑ์วัดเกตการาม 2) รูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย (1) การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร (2) การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น (3) การกำหนดรูปแบบและวิธีการบูรณาการ เลือกรูปแบบการบูรณาการที่เหมาะสมกับเป้าหมายการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และความเหมาะสมกับผู้เรียน รูปแบบการบูรณาการมี 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบสอดแทรก รูปแบบคู่ขนาน รูปแบบสหวิทยาการ รูปแบบโครงการ (4) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ (5) การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (6) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ (7) การประเมินผลการเรียนรู้ และ 3) ผลการทดลองใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

เป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน พบว่า (1) ครูผู้เข้ารับการอบรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานผ่านเกณฑ์การประเมิน ร้อยละ 80 ครบทุกคน (2) ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานระดับดีมาก (3) การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ครูซึ่งได้รับการฝึกอบรมพัฒนาขึ้น มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 97.50 อยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบบูรณาการ, แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น, ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชุมชน, โรงเรียน

Abstract

This research article aims to propose the development of integrated learning using local learning resources as a base, based on the history and culture of the community, for students of Wat Ketkaram Municipal School, Muang Chiang Mai District, Chiang Mai Province. The population and sample were selected using a purposive sampling method, consisting of: 1) 15 teachers from Wat Ketkaram Municipal School; and 2) 120 students from Wat Ketkaram Municipal School, grades 1-6, totaling 135 students. The research instruments used were: 1) a knowledge and understanding test; 2) a learning unit quality assessment form; and 3) a student achievement test. The statistics used for data analysis were mean, percentage mean, and standard deviation.

The research results found that: 1) Basic information of Wat Ketkaram Municipal School and Wat Ketkaram community, using local learning resources as a base, based on the history and culture of the community, for students of Wat Ketkaram Municipal School, revealed that (1) knowledge of integrated learning using local learning resources, learning unit design, integrated learning unit design using local learning resources as a base, and the organization of integrated learning unit activities using local learning resources as a base. and measurement and evaluation in integrated learning management (2) Wat Ketkaram Municipal School has important local learning resources, namely learning resources about 4 religious sites, learning resources about traditions and culture, clothing culture, food culture, Wat Ketkaram Museum. 2) Integrated learning model using local learning resources as a base based on history and community culture for students of Wat Ketkaram Municipal School, Muang Chiang Mai District, Chiang Mai Province, consists of (1) curriculum analysis study (2) analysis of local learning resources (3) determination of the model and methods of integration, selecting an integration model that is appropriate to the learning goals, local learning resources and appropriate to the learners. There are 4 models of integration: the integrated model, the parallel model, the interdisciplinary model. The project format (4) design of integrated learning units (5) design of integrated learning management plans (6) implementation of learning management (7) evaluation of learning outcomes. 3) The results of the experimental use of

integrated learning using local learning resources as a base, based on the history and culture of the community revealed that: (1) All teachers demonstrated a comprehensive understanding of the integrated learning process, with 100% of them surpassing the 80% evaluation; (2) The trained teachers exhibited a high level of proficiency in developing integrated learning units based on local resources, with their performance rated at a very good level. (3) Regarding student outcomes, 117 students achieved a high level of academic performance, achieved the established evaluation criteria for the developed integrated learning units.

Keywords: Integrated Learning, Local Learning Resources, Community History and Culture, School

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนากำลังคน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต ครูผู้สอนจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะในการจัดการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษ ที่ 21 การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบันและเตรียมคนให้พร้อมรองรับยุคใหม่ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านสาระวิชาหลัก และทักษะ ให้มีคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 ตามบริบทของสถานศึกษาและสามารถนำแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ที่มีอยู่ในชุมชน มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนและผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริง

นับแต่อดีตประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์อันรวมถึง กลุ่มผู้ใช้แรงงาน จากอดีตแรงงานข้ามชาติเป็นเรื่องของแรงงานที่ได้มาจากการสู้รบจึงอยู่บนฐานของ การใช้อำนาจบังคับ แต่ทว่าในปัจจุบันแรงงานต่างชาติหรือที่กระทรวงแรงงานใช้คำว่า คนต่างด้าว ตามที่ระบุในพระราชบัญญัติการทำงานคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 อันหมายถึง บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย (กระทรวงแรงงาน, 2551) เกิดขึ้นจากการพิจารณาตัดสินใจของผู้ย้ายถิ่นที่อยู่บนฐานของ ประโยชน์ที่จะได้รับ เป็นเสมือนการแสวงหาทางเลือกในการพยายามที่จะเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น อันมิใช่เหตุผลจากภัยสงครามการสู้รบอีกต่อไป (Castles and Miller, 2004) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มแรงงานที่หลบหนีเข้ามายังประเทศไทยภายหลังปี พ.ศ. 2519

ปัจจุบันประเทศไทยประกอบด้วยพลเมืองที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จังหวัดในภาคเหนือ พลเมืองจะประกอบด้วยชาวไทยล้านนาและชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีชนเผ่าที่มีเชื้อสายเขมรและอาศัยอยู่ร่วมกับคนไทยภาคอีสาน ภาคใต้จะมีคนไทย เชื้อสายมลายูอาศัยร่วมกับคนไทยถิ่นใต้และคนไทยเชื้อสายจีนส่วนภาคตะวันตกติดชายแดนพม่าจะมีคนเชื้อสายพม่า มอญ กะเหรี่ยง และลาวอาศัยร่วมกับคนไทยแม้แต่ในภาคกลางก็มีแรงงานย้ายถิ่นจากประเทศพม่า เขมร ลาว อาศัยอยู่จำนวนมาก ซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมในบางพื้นที่ เป็นกลุ่มที่อยู่ดั้งเดิมก่อนแล้วและบางกลุ่มเป็นผลจากการย้ายถิ่นฐานมาจากประเทศเพื่อนบ้าน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งผลให้สัดส่วนนักเรียนไทยกับนักเรียนกลุ่มต่างวัฒนธรรมใน

โรงเรียนของแต่ละพื้นที่ดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือจำนวนนักเรียนกลุ่มต่างวัฒนธรรม ที่เรียนร่วมกันกับนักเรียนไทยมีเพิ่มมากขึ้นซึ่งความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตนี้ทำให้สถานศึกษาและครูมีภาระงานและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากสถานศึกษาที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมน้อย (บัญญัติ ยงย่วน และคณะ, 2554)

การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นนั้นมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การสร้างแรงจูงใจให้เด็กได้เห็นความสำคัญของท้องถิ่นและแนวทางที่จะใช้ชีวิตในชุมชนได้อย่างเป็นสุข และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ดังที่ วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า การพัฒนาหลักสูตรจากส่วนกลางที่ได้เป็นหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางเป็นการกำหนดองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในลักษณะวงกว้างของประชาชนทั้งประเทศ เนื้อหาสาระบางอย่างไม่สามารถประมวลรายละเอียดให้สอดคล้องกับท้องถิ่นแต่ละแห่ง บางอย่างอาจไม่ตรงกับความต้องการจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้ตรงกับสภาพเป็นจริง ในขณะที่ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรควรเปิดโอกาสให้โรงเรียนมีส่วนร่วม ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเอง ของท้องถิ่นในด้านต่างๆ รวมทั้งจะต้องจัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น กล่าวได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญและจำเป็นที่ต้องมีการดำเนินการ เพราะเป็นการนำการพัฒนาสู่ชุมชนที่สนองทั้งความต้องการของชุมชนและผู้เรียน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในการพัฒนาตนเอง สามารถนำเอาภูมิปัญญา องค์ความรู้ และทรัพยากรของท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด (นันท์นภัส รัตนศิลป์ ชัย, 2553) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนสามารถทำได้หลายลักษณะอาจจัดสาระการเรียนการสอนเป็นรายวิชา เป็นหน่วยเนื้อหาวิชา หน่วยสหวิทยาการ หรือเป็นหน่วยที่เน้นประสบการณ์ของเด็กก็ได้ ดังที่ อำนาจ จันทร์แป้น (2542) ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสามารถพัฒนาได้หลายแนวทางดังนี้ 1) เพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาวิชาในรายวิชาต่างๆ หมายถึง การเพิ่มลด ปรับรายละเอียด เนื้อหาให้สนองตอบวัตถุประสงค์มากขึ้น 2) การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยให้ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญที่สามารถให้คำแนะนำปรึกษา ถ่ายทอดความรู้ของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี 3) การพัฒนาสื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่นนั้น อันได้แก่ หนังสือเรียน แบบฝึกหัด หนังสือเสริมประสบการณ์ คู่มือครู คู่มือการเรียนการสอน 4) จัดทำรายเนื้อหาและรายวิชาขึ้นมาใหม่ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหน่วยการเรียนรู้จะสามารถบูรณาการแนวคิดของการจัดทำหลักสูตรที่หลากหลายดังกล่าวได้ทั้งหมดภายในเวลาที่ไม่มากนักจึงควรสนับสนุนให้มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ขึ้นเพื่อส่งเสริมแหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน

การจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้หลายลักษณะ เช่น การเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนจากสภาพจริง ทั้งโดยการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น แหล่งน้ำ โบราณสถานโบราณวัตถุ สถานประกอบการในชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม พิพิธภัณฑ์สถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ แหล่งการค้า ฯลฯ ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยตรง เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful learning) และประทับอยู่ในความทรงจำของผู้เรียนตลอดไปซึ่งสอดคล้องกับ ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารุณี คำวัจนัง (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ว่ามีความสำคัญทั้งโดยนัยของการเป็นแหล่งที่มีความรู้หลากหลาย พร้อมที่จะให้ผู้เรียนได้เข้าไปศึกษาค้นคว้าด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกันทำให้ผู้เรียนเกิด

การเรียนรู้อย่างมีความสุขตามหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนต้องเรียนรู้จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเองและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ในเรื่องที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจากแหล่งเรียนรู้รอบตัว สอดคล้องกับวิไล ตั้งจิตสมคิด (2549) ที่ได้กล่าวว่า การให้ผู้เรียน เรียนจากแหล่งท้องถิ่นของตนเองจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและหวงแหนท้องถิ่นของตน จนไม่อยากจะทิ้งถิ่นฐานของตนเอง ผู้เรียนสามารถนำทฤษฎีจากห้องเรียนมาประยุกต์กับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นของตนสามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคต เช่นเดียวกับที่ประจักษ์ บุญอารีย์ (2545) ได้กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญที่สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญและมีความจำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุน และนำแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนเข้ามาจัดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ให้ร่วมมือกันปลูกฝังจิตสานึกให้เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในท้องถิ่น ให้เกิดความรักและภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้เจริญก้าวหน้าสืบต่อไป

ชุมชนวัดเกต ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่แวดล้อมด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานโบราณสถานโบราณวัตถุ และอาคารเก่าที่มีคุณค่า ตลอดจนวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทำให้บริเวณย่านวัดเกตได้รับพระราชทานรางวัลอนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรมดีเด่นประเภทชุมชนพื้นถิ่นประจำปี พุทธศักราช 2548 จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งสอดคล้องกับวรวิมล ชัยรัต (2549) ได้กล่าวว่าชุมชนวัดเกตเป็นที่อยู่อาศัยของคนต่างเชื้อชาติต่างศาสนาที่อพยพเข้ามาทำมาหากินติดต่อกันมานานนับร้อยๆ ปี โดยมีวัดเกตเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาวพุทธ โบสถ์คริสตจักรที่ 1 เป็นศูนย์รวมของชาวคริสเตียน สมาคมศรีคุรุสิงห์สภาเป็นศูนย์รวมของชาวซิกข์ ผู้อพยพมาจากแคว้นปัญจาบในประเทศอินเดียและมัสยิดอัตตักวาเป็นศูนย์รวมของชาวมุสลิมด้วยความแตกต่างที่ผสมกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวนี้ก่อให้เกิดการอยู่รวมกันของวัฒนธรรมที่หลากหลายโดยมีเหตุผลหลักทางเศรษฐกิจ คือ อพยพเข้ามาประกอบอาชีพ ภายในชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ อาคาร บ้านเรือนที่ยังคงมีความเป็นสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ งดงาม และทรงคุณค่า เรียงรายอยู่สองข้างถนนเจริญราษฎร์ อาทิอาคารรูปแบบจีนผสมล้านนา เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ที่สุด อยู่ในยุคสร้างบ้านแปงเมือง อาคารรูปแบบโคโลเนียลผสมล้านนาอาคารรูปแบบเรือนล้านนาตะวันตก ชุมชนพ่อค้าจีนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ย่านวัดเกต ชุมชนชาวคริสต์ ชุมชนชาวซิกข์ ชุมชนชาวมุสลิม และกลุ่มคนชาติพันธุ์อื่นๆ เช่นชนเผ่าลีซอ ลีซู ชนเผ่าม้ง ชนเผ่าปะกาเกอญอ ชนเผ่าลาหู่ ชนเผ่าอีก้อ ชนเผ่าไทยใหญ่ เป็นต้น มีศาสนสถาน 4 แห่ง ในชุมชนวัดเกต ได้แก่ วัดซิกข์ มัสยิดอัตตักวา โบสถ์คริสตจักรที่1 วัดเกตการาม สถานที่สำคัญในชุมชนวัดเกต สะพานนวรัฐ สะพานจันทร์สม ท่าน้ำในอดีตท่าน้ำริมแม่น้ำปิง(สะพานขัวแขก) ท่าน้ำวัดศรีโขงรวมทั้งอาณาบริเวณย่านวัดเกต ในปัจจุบันภายในวัดเกตการามมีแหล่งเรียนรู้ คือ พิพิธภัณฑ์วัดเกต มีศาลาบาตรพระวิหาร พระอุโบสถ โรงเรียนนักธรรมวัดสระเกษ หอธรรมหรือหอไตร หอระฆัง และพระธาตุเกศแก้วจุฬามณี ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่าทางศาสนา มีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำตุงโคม การตีกลองสะบัดชัย กลองปู่จา การประดิษฐ์ดอกไม้ใบตองและการสาน

โรงเรียนเทศบาลวัดเกตการามตั้งอยู่ในชุมชนบ้านวัดเกต ซึ่งเป็นชุมชนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ประเพณี วัฒนธรรม และภาษาพูด อย่างหลากหลายของกลุ่มคนที่อพยพเข้ามาอยู่ในชุมชนบ้านวัดเกต แม้แต่ในโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการามเองก็ความแตกต่างหลากหลายทางชาติพันธุ์ของนักเรียนภายในโรงเรียน เช่น ชาวม้ง ชาวปะกาเกอยอ ชาวลาหู่ ชาวอีก้อ ชาวไทใหญ่ เป็นต้น ทำให้เกิดความจำเป็นในการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กต่างวัฒนธรรม เรียนร่วมกัน ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างของหลักสูตรในโรงเรียนให้ยอมรับและเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของนักเรียนที่มีผลมาจาก

วัฒนธรรมในสังคมนั้น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนในด้านต่างๆ ตลอดจน คำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์และเป็นสุข (รสสุคนธ์ เนาวบุตร, 2557) ดังนั้น โรงเรียนเทศบาลวัดเกตการามจำเป็นต้องมีการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นลักษณะเฉพาะหรือความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละชาติพันธุ์ทำให้เกิดปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละชาติพันธุ์แตกต่างกัน ไปให้หลอมรวมของความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ผสมกลมกลืนและอยู่ร่วมกันได้อย่างอย่างลงตัว และการสร้างเจตคติทางบวกเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะนำไปสู่สมรรถนะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะที่สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล รวมทั้งการจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมและการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นได้

ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้ ผู้วิจัยเห็นถึงความจะเป็นในการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีความสำคัญทั้งในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในท้องถิ่น และการพัฒนาแบบอย่างการเรียนรู้ในยุคสมัยใหม่ การจัดการเรียนการสอนในนี้จะช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและท้องถิ่นของตนเอง โดยมีการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ชุมชนวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ถึงประวัติความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม เห็นความสำคัญของชุมชนท้องถิ่นของตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการามและชุมชนวัดเกตการาม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

3.1 เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจของครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างก่อนและหลังใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

3.2 เพื่อประเมินความสามารถในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ของครูหลังการใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80

3.3 เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่เทียบเกณฑ์ร้อยละ 80

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย โดยใช้วิธีการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการามและชุมชนวัดเกตการาม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และ ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการทดลองใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยได้ใช้การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย 1) ครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม จำนวน 15 คน 2) นักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 120 คน รวมทั้งหมด 135 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 2) แบบประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ของครูในการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ของครูผู้เข้าร่วมการพัฒนา และ 3) เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการามและชุมชนวัดเกตการาม โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้แบบบูรณาการ, แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น, การออกแบบหน่วยการเรียนรู้,การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบหน่วยบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน และการวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1.2 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและชุมชนวัดเกตการาม วิเคราะห์ศักยภาพและจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐาน พบว่าโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการามมีแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่สำคัญดังนี้ 1) แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับ ศาสนสถาน 4

แห่ง (วัดเกตการาม, มัสยิดอัลตักวา, คริสตจักร, วัดซิกส์) 2) แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลและภูมิปัญญาในท้องถิ่น : พระรังสิมันตุ์ ญาณโสภโณ (การถ่ายทอดเรื่องราว ประเพณีล่องสะเปา), คุณธงไชย บุญมา (ความชำนาญด้านการทำสะเปา) 3) แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม : การเลี้ยงเสื้อวัด, การทำบุญเมืองเชียงใหม่, การสรงน้ำพระธาตุเกษแก้วจุฬามณี, ประเพณีล่องสะเปา 4) วัฒนธรรมการแต่งกาย : ชาติพันธุ์ลีซอ , ลีซู, อาข่า, ไทยใหญ่, ปะหล่อง, ปะโอ, ดาราอั้ง, ม้ง, ไทย 5) วัฒนธรรมด้านอาหาร : ข้าวซอยอิสลาม, ข้าวเกรียบปากหม้อ, สาคูไส้หมูลุงขจร และ 6) พิพิธภัณฑ์วัดเกตการาม : ข้าวของเครื่องใช้ของคนต่างชาติที่เข้ามาค้าขายและอาศัยอยู่ในย่านวัดเกต, ข้าวของเครื่องใช้ที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนาพุทธ, ข้าวของเครื่องใช้ของเจ้านายฝ่ายเหนือ,ภาพถ่ายเก่าที่บอกเล่าเรื่องราวในอดีตของเมืองเชียงใหม่

2. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า 1) การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร : ครูวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยพิจารณามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา 2) การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น : ครูพิจารณาและวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสมและสอดคล้องกับประเด็นการเรียนรู้ในหลักสูตร แหล่งเรียนรู้เหล่านี้รวมถึง ทรัพยากร สถานที่ บุคคล ภูมิปัญญา วัสดุอุปกรณ์ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม คติ และความเชื่อของท้องถิ่น 3) การกำหนดรูปแบบและวิธีการบูรณาการ : ครูเลือกรูปแบบการบูรณาการที่เหมาะสมกับเป้าหมายการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และความเหมาะสมกับผู้เรียน รูปแบบการบูรณาการมี 4 รูปแบบ ได้แก่ 1. รูปแบบสอดแทรก 2. รูปแบบคู่ขนาน 3. รูปแบบสหวิทยาการ และ 4. รูปแบบโครงการ 4) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ : ครูวางแผนและออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน โดยกำหนดแหล่งเรียนรู้ สาระการเรียนรู้แกนร่วม และสร้างผังการบูรณาการเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหัวข้อแหล่งการเรียนรู้กับเนื้อหาวิชาต่างๆ 5) การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ : ครูวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยกำหนดหัวเรื่อง เวลาสอน สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ความรู้เดิมที่จำเป็น ลำดับขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ กิจกรรมเสนอแนะ และการบริหารจัดการแผนการจัดการเรียนรู้ 6) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ : ครูดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน เน้นการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ในสถานการณ์จริง และการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริง7) การประเมินผลการเรียนรู้ : ครูตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้ว่าตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยใช้วิธีการวัดและประเมินที่หลากหลายและมุ่งเน้นการประเมินตามสภาพจริง ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ต่อไป

3. การทดลองใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

3.1 ครูผู้เข้ารับการอบรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น จำนวน 15 คน มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เป็นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมิน ร้อยละ 80 ครบทุกคน ครูที่ได้รับการฝึกอบรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน มีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการฝึกอบรมเท่ากับ 27.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกับ 1.25 สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนฝึกอบรม

ซึ่งมีค่าเท่ากับ 16.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกับ0.98 มีคะแนนพัฒนาการหลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น10.10 คะแนน และมีผู้ได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไป จำนวน 6 คน แสดงให้เห็นว่าครูที่เข้ารับการอบรมตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนสูงขึ้น

3.2 ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 15 คน สามารถพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐาน ระดับดีมาก ทั้ง 15 คน

3.3 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ครูซึ่งได้รับการฝึกอบรมพัฒนาขึ้น จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนทั้งหมดจำนวน 120 คน มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 97.50 อยู่ในระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 6 หน่วยการเรียนรู้เท่ากับ 17.52 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81กเรียนร้อยละ 97.56 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 84.18

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานนี้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ (2553) ได้ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและฐานคิดที่ส่งผลต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านวงกลองยาวในอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า กลุ่มนักเรียนประถมศึกษาและกลุ่มผู้สูงอายุได้รับการถ่ายทอดเทคนิคการตี กลองยาวขั้นพื้นฐานผ่านวิธีการสาธิตวิธีการและการบอกเล่าโดยตรง ส่วนกลุ่มบุตรหลานของปราชญ์ชาวบ้านได้รับการถ่ายทอดเทคนิคตีกลองยาวขั้นสูงผ่านวิธีครูพักลักจำอย่างไรก็ตามกลุ่มนักเรียนประถมศึกษาและกลุ่มบุตรหลานได้รับการถ่ายทอดที่เหมือนกันคือเรื่องความเชื่อของวงกลองยาว ปัญหาสำคัญที่พบในการถ่ายทอดคือ 1) ปัญหาเรื่องการไม่ได้ถ่ายทอดบางเรื่อง เช่นการปลุกเสกกลองยาว และการผลิตกลองยาว 2) ปัญหาด้านการขาดผู้รับการถ่ายทอด 3) ปัญหาด้านการถ่ายทอดให้แก่ กลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา และ 4) ปัญหาด้านระยะเวลาของการถ่ายทอด สำหรับฐานคิดสำคัญของปราชญ์ชาวบ้านที่ส่งผลต่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ การเห็นคุณค่าของวงกลองยาว และความเชื่อมโยงระหว่างวงกลองยาวกับสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมของชุมชนและแววตา สุรินทร์ (2552) ที่พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการฟื้นฟูพันธุ์ผักพื้นบ้านในบ้านแมดและขยายผลพันธุ์ผักพื้นบ้านสู่ชุมชนบ้านส่องเหนือ มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) องค์ความรู้ 2) ผู้นำกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านแมด และกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านส่อง 3) สมาชิกกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านแมดและกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านส่องเหนือ 4) กลุ่มเยาวชน 5) คนในชุมชนบ้านแมดและบ้านส่องเหนือ 6) พี่เลี้ยงและอาจารย์ที่ปรึกษา 7) ทีมวิจัย 8) องค์กรหนุนเสริมและภาคีที่เกี่ยวข้อง 9) กระบวนการมีส่วนร่วม 10) การประสานงานและสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายนอก 11) การดำเนินการศึกษาวิจัยโดยมีพื้นฐาน ความคิดมาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนีย์ ใจเฉพาะ (2562) ที่พบว่า ชุมชนวัดเกตมีผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นรับการยืนยันจากชุมชนว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีความรู้ความสามารถจริงจากข้อมูลที่ได้มาประชุมผ่าน

ความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นฐานในการพัฒนาเป็นคู่มือสำหรับการบริหารจัดการศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษามีความเห็นชอบโดยรวมอยู่ในระดับมาก หลังจากที่นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ตามเนื้อหาคู่มือ นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นจากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ซึ่งผู้ปกครองมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่พบคือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ยังขาดการสำรวจแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลวัดเกต ซึ่งเป็นตำบลที่สถานศึกษาตั้งอยู่ให้เป็นปัจจุบัน รวมไปถึงการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษายังไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขข้อมูล

2. ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนตนเองอย่างลึกซึ้ง กระบวนการนี้ยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร ฉิมพลี(2555) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสานเกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ และถ่ายทอดสืบต่อกันมา จนกลายเป็นองค์ความรู้ประจำท้องถิ่นที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและการปลูกฝังวิธีคิด การดำเนินชีวิตประจำวันให้แก่ลูกหลาน เพื่อปฏิบัติสืบต่อกันมา 2) กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน 5 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ (1) การกำหนดความรู้เกี่ยวกับการกำหนดผลิตภัณฑ์ผ่านการคิด และตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกกลุ่มจากนั้นจึงนำไปสู่ (2) การแสวงหา และยึดกุมความรู้ที่มาจากภายในกลุ่มและภายนอกเพื่อให้เกิดความรู้เฉพาะของกลุ่มและนำไปสู่ (3) การแลกเปลี่ยนความรู้อย่างไม่เป็นทางการโดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีความรู้และทักษะในการผลิตมากขึ้น และเป็นที่มาของ (4) การจัดเก็บความรู้ในตัวบุคคล (5) การถ่ายทอดความรู้มีรูปแบบการถ่ายทอดอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยกระบวนการจัดการความรู้ดังกล่าวมีลักษณะเป็นวงจรที่เมื่อถ่ายทอดความรู้แล้วสามารถย้อนกลับไปกำหนดความรู้ในรูปแบบอื่นๆ ได้อย่างต่อเนื่อง และ 3) เงื่อนไขที่มีผลต่อการจดัการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสานประสบความสำเร็จมี 4 เงื่อนไขที่สำคัญ ได้แก่ (1) ความรู้ด้านการจัดการความรู้ (2) วัฒนธรรมองค์การ (3) ภาวะผู้นำ (4) โครงสร้างพื้นฐาน รวมไปถึงข้อค้นพบที่สำคัญของการวิจัยคือการพึ่งตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตเครื่องจักสานซึ่งจากองค์ประกอบหลักทั้ง 3 ประการนั้นนำไปสู่การพึ่งตนเองของกลุ่มองค์การชุมชนได้อย่างเหมาะสมโดยมีหลักการที่สำคัญ ได้แก่ การมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีความสามัคคี การยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและการมีใจรักในด้านการจักสาน และงานวิจัยของธวัชชัย บุญมี (2557) ที่พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้อาวุโสในชุมชน และสืบต่อไปยังลูกหลาน และผู้ที่สนใจเป็นรุ่นๆ ไป ภูมิปัญญาจะถูกนำไปใช้เมื่อมีงานฉลองต่างๆ ของวัด ชุมชน หรือการนำไปประกอบอาชีพ แต่ปัจจุบันมีผู้ให้ความสนใจน้อยมีเพียงกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น เพราะภูมิปัญญาแต่ละประเภทต้องใช้เวลาและความอดทนเพียรพยายามในการเรียนรู้อีกทั้งยังขาดการช่วยเหลือ หรือการสนับสนุนจากชุมชนที่ยังไม่เป็นรูปธรรม ขาดความต่อเนื่องอีกด้วย และสอดคล้องกับการวิจัยของอภิชาติ ใจอารีย์ (2557) ที่พบว่า องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูปหน่อไม้ของชุมชนบ้านพุเตยมีที่มา 2 ลักษณะคือ 1) ภูมิปัญญาดั้งเดิม 2) ความรู้ใหม่ที่ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาดั้งเดิมกับวิทยาการสมัยใหม่ที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ 4 ชนิด คือ หน่อไม้ดอง หน่อไม้ ต้มหน่อไม้แห้ง และซุปหน่อไม้สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของคนในชุมชนและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น จนกลายเป็นองค์ความรู้ประจำท้องถิ่นที่ผ่าน

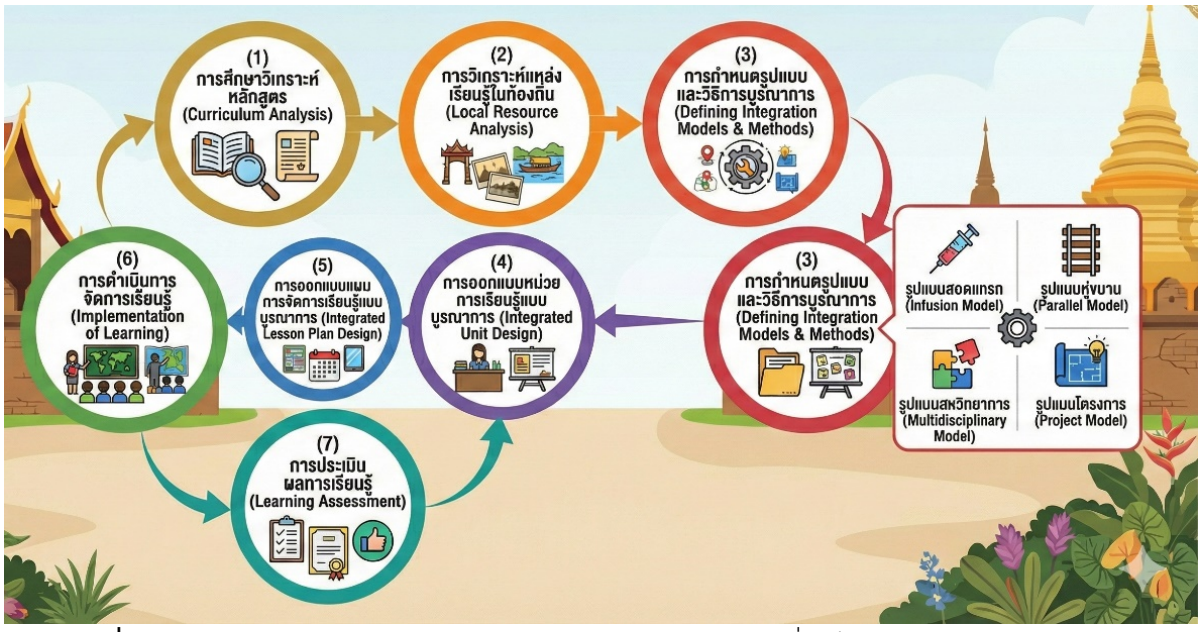
กระบวนการการเลือกสรร การเรียนรู้และถ่ายทอด จากรุ่นสู่รุ่น และเป็นวิถีชุมชนที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งกระบวนการจัดการความรู้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดความรู้ โดยผ่านการพิจารณาว่าเป็นความรู้ดั้งเดิมหรือความรู้ใหม่ที่ประยุกต์จากภูมิปัญญาเดิม 2) การแสวงหาความรู้ ที่มาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชนและการส่งเสริมจากหน่วยงานภายนอก 3) การแลกเปลี่ยนความรู้อย่างไม่เป็นทางการผ่านการพูดคุยและปรึกษาหารือ เพื่อการแก้ปัญญาในกระบวนการแปรรูป 4) การจัดการเก็บความรู้ส่วนใหญ่เป็นการจัดเก็บความรู้ในตัวบุคคล ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายอักษร 5) การถ่ายทอดความรู้ส่วนใหญ่มีลักษณะอย่างไม่เป็นทางการผ่านสมาชิกภายในครัวเรือน สำหรับเงื่อนไขสู่ความสำเร็จของการจัดการความรู้ ได้แก่ ความรู้ด้านการจัดการความรู้วัฒนธรรม วิถีชุมชน ผู้นำชุมชน ทรัพยากรท้องถิ่น และโครงสร้างพื้นฐาน

3. การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน โรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครู คุณภาพหน่วยการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ครูสามารถนำแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาใช้เป็นฐานการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจและเชื่อมโยงการเรียนรู้กับบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชนตนเองได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของชไมมน ศรีสุรักษ์ (2660) ที่พบว่า (1) ได้รูปแบบการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นบนฐาน ของภูมิปัญญาและสถานศึกษาในการพัฒนาและแก้ปัญหาการศึกษาในชุมชน 7 ด้าน ได้รับการ แก้ปัญหาตามแนวทางพัฒนา แบบสร้างตนเพื่อชีวิตและสังคม สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน (2) ประชาชนเกิดเป็นองค์ความรู้ในการวิจัยและพัฒนาการแก้ปัญหาการศึกษาจาก กิจกรรมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นกับชุมชนต่อไป และสอดคล้องกับการวิจัยของชลธิชา หอมฟุ้ง และศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย (2561) ที่พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาการดำรงชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและสามารถช่วยพัฒนามนุษย์ทั้งทางวัตถุและจิตใจ ด้วยเหตุที่ภูมิปัญญามีคุณค่ามหาศาลจึงทำให้การศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศตระหนักถึงความสำคัญและบูรณาการภูมิปัญญามาใช้อย่างสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน วิธีการบูรณาการภูมิปัญญามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำได้ 3 วิธี คือ 1) นำโรงเรียนออกสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) นำภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการเข้า สู่โรงเรียน 3) วิธีผสมผสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำมาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนา ผู้เรียนให้เกิดทักษะที่สำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ มีทักษะพื้นฐาน 1) สามารถ อ่านออก 2) เขียนได้ 3)คิดคำนวณได้ และทักษะที่จำเป็น คือ 1) คิดอย่างมีวิจารณญาณแก้ปัญหาได้ 2) คิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม 3)เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม 4) ทำงานร่วมกับผู้อื่น 5) ทักษะในการสื่อสาร 6) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ 7) ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ 8) มีความเมตตากรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญา สุวรรณโน, รุ่งทิพย์ปราโมทย์พันธุ์, ชญาน์ทัต เอี่ยวเรืองสุรัติ, ณัฐกา นาเลื่อน และจุฑารัตน์คชรัตน์ (2564) ที่พบว่า 1) เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในโครงการผลิตครู เพื่อพัฒนาท้องถิ่นมี 6 วิธีได้แก่ เทคนิคการกระตุ้นความคิด การใช้กระบวนการกลุ่ม การทดลอง การใช้ โครงงาน การใช้กระบวนการ STEM education & project base learning และการใช้สถานการณ์จำลอง และ 2) กระบวนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของครูมี 5 วิธี ได้แก่ การสำรวจข้อมูลโดยลงพื้นที่ในชุมชน การสำรวจและสัมภาษณ์คนในชุมชน การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง จากการเยี่ยมบ้านนักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน และ การตอบแบบสอบถามจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอ

เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีถึงดีมาก แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาท้องถิ่นและกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมสามารถส่งเสริมความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณา แสงสิงแก้ว (2562) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับท้องถิ่นศึกษา นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นหลังเรียน และมีเจตคติเชิงบวกต่อการเรียน สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงท้องถิ่นช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์และเจตคติของนักเรียน เช่นเดียวกับงานวิจัยของณัฐธิดา จันทร์หอม (2563) ที่พบว่า การใช้หน่วยการเรียนรู้บูรณาการศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นและมีความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง สอดคล้องการบูรณาการวัฒนธรรมช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น และจดจำเนื้อหาได้ดี และสอดคล้องกับการวิจัยของอาภาภรณ์ ไชยนา (2561) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงได้ดีขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องเหมือนกับผลวิจัยของผู้วิจัยที่นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้นเมื่อเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่มีรากฐานจากชุมชนส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือ คือ รูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

จากภาพที่ 1 มีอธิบายว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย (1) การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร (2) การวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น (3) การกำหนดรูปแบบและวิธีการบูรณาการ เลือกรูปแบบการบูรณาการที่เหมาะสมกับเป้าหมายการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และความเหมาะสมกับผู้เรียน รูปแบบการบูรณาการมี 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบสอดแทรก รูปแบบคู่ขนาน รูปแบบสหวิทยาการ รูปแบบโครงการ (4) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ (5) การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (6) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ (7) การประเมินผลการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. ผู้บริหารและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมและพัฒนาครู ควรส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานซึ่งได้ผ่านขั้นตอนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบ คุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิและมีการทดลองใช้ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขจนมีประสิทธิภาพไปใช้ในการฝึกอบรมครู เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2. ในการเริ่มต้นพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานในสถานศึกษา ครูควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ มีเนื้อหาสาระไม่ซ้ำซ้อน ในแต่ละระดับชั้น

1.3. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานอาจดำเนินการในรูปแบบของหลักสูตรเพิ่มเติม หรือ บูรณาการเป็นหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา

1.4. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพ มีสิ่งจำเป็นที่ควรพิจารณา ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น ความต้องการของชุมชน นักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารต้นสังกัด ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานกับร่วมกับกลุ่มเป้าหมายทางการศึกษา ทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อความหลากหลายและเชิงลึกของเนื้อหา องค์ความรู้ที่จะได้รับ

2.2. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานโดยใช้การวิจัยวิธีอื่นๆ นอกเหนือจากการวิจัยและพัฒนา เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

2.3. ควรมีการศึกษาผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานนี้ต่อการส่งเสริมตัวแปรตามด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับครู เช่น ความสามารถในการวางแผน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จารุณี มณีกุล. (2551). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมในการศึกษาพิเศษ. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ดวงมณี จงรักษ์ และคณะ. (2553). รายงานการวิจัยเรื่องการใช้การเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ในวัฒนธรรมและยอมรับความหลากหลายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี. ปัตตานี: ภาควิชาจิตวิทยาและแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ทิฆัมพร สมพงษ์ และคณะ. (2556). การบริหารสถานศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารหาดใหญ่วิชาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 14(1), 98.

บัญญัติ ยงย่วน และคณะ. (2551). การสำรวจการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของครูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 18(1), 124.

รสสุคนธ์ เนาวบุตร. (2557). แนวทางการจัดการศึกษาเรียนร่วมพหุวัฒนธรรม:กรณีศึกษาชุมชนบ้านป่าละอู อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร, 5(3), 82-90.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

LEARNING MANAGEMENT BASED ON COLLABORATIVE AND PROBLEM BASED LEARNING TO ENHANCE THEORETICAL KNOWLEDGE AND PERFORMANCE ABILITIES OF COLLEGE STUDENTS

[1]Liu Ningqi [2]Surapong Rattana [3]Nirat Jantharajit
[1, 2, 3]Nakhon Phanom University, Thailand
Corresponding Author E-mail: 664548540@qq.com

Article Received: June 27, 2025. Revised: December 17, 2025. Accepted: December 19, 2025.

Abstract

The purpose of this study is: 1) to explore the impact of problem-based collaborative learning management models on the theoretical knowledge and practical performance of college students in new media short video creation courses; 2) To assess its effectiveness in enhancing learning interest, problem-solving ability, teamwork and self-management. A mixed approach was used to study 25 second-year students at Sichuan Film and Television University. Data were collected through teaching experiments, questionnaires and interviews. Quantitative data were statistically analyzed, while qualitative data provided insights into the student experience.

The results show that the learning management model significantly enhances students' theoretical knowledge, learning interest, problem-solving ability, teamwork ability and self-management ability, and students also make significant progress in test scores and project performance. This study provides practical evidence and theoretical support for teaching reform in the field of new media education, and offers suggestions for future related research directions.

Keywords: Collaborative Learning, Problem-Based Learning, Theoretical Knowledge, Performance Ability

Introduction

In the context of the deep integration of the knowledge economy and digital technology, the field of education is undergoing a paradigm shift from knowledge imparting to ability development. Collaborative learning (CL) and project-based learning (PBL), as teaching models guided by constructivist theory, have become the focus of global education reform because they emphasize the learning essence of "social interaction - cognitive construction". Linda Harasim et al. (2015) pointed out that through the iterative process of "idea generation - organization - psychological integration", CL not only promotes students' deep understanding of knowledge, but also nurtures key 21st-century skills such as critical thinking and CL problem-solving ability. This student-discussion-centered model, in sharp contrast to technology-driven indoctrination, is an important guarantee of the quality of online education. At the same time, the explosive growth of the new media short video industry has created a demand gap for versatile talents. The problem of the disconnection between theory and practice and the singularity of ability development in traditional teaching is particularly prominent in new media short video creation courses. Industry practice shows that the entire process of short video creation, from topic selection and planning to operation and release, requires team members to carry out efficient CL in screenwriting, shooting, editing and other links, which is highly consistent with the educational concept of CL simulating real workflow (Shan Meixian, 2021).

Theoretically, CL can be traced back to Vygotsky's social and cultural theory, while PBL originated from the clinical teaching reform at McMaster University School of Medicine in Canada in the 1960s. The two models were widely promoted in North America and Europe after the 1980s, extending from medicine to disciplines such as engineering and education, forming a relatively mature theoretical framework. But in the field of new media education, especially in short video creation courses, there are still significant research gaps in their integrated application: problems such as the lack of industry-specific teaching models, unclear theoretical transformation paths, and the disconnection between performance ability assessment systems and platform algorithms need to be addressed urgently.

From theoretical budding to interdisciplinary application, the development of CL and PBL has gone through a long process. PBL first emerged in medical education in the 1960s as a "problem-based" teaching approach, pushing students to explore independently through real clinical cases. By the 1980s, both models were gradually systematized at universities in North America and Europe, with many institutions incorporating PBL into their curricula to develop students' critical thinking and team CL skills through carefully designed problem situations. During the same period, research on PBL focused mainly on how to construct efficient CL groups to facilitate member interaction, resulting in a variety of operational models including the splicing method (Wang Chunlei, 2002). From the late 20th

century to the early 21st century, the popularization of Internet technology has driven the digital transformation of these two models. The application of online CL platforms such as Moodle and Canvas broke the time and space limitations of CL; The introduction of VR and AR technologies creates more realistic problem scenarios for PBL.

China's exploration of CL and PBL began in the late 20th century with sporadic attempts in disciplines such as computer science, before a systematic theory was formed. In the mid-2000s, with the promotion of the concept of quality education, colleges and universities began to carry out PBL teaching practices in science and engineering majors such as mechanical engineering and electronic information engineering, cultivating students' comprehensive abilities through actual engineering project scenarios. During the same period, research on the application of CL in the basic education stage was also deepening. Zhang et al. (2005) proposed the four-element model of CL, providing a theoretical framework for classroom implementation. The development of mobile Internet and artificial intelligence technology has initiated the intelligent evolution stage of these two models. In new media-related majors, teachers began to use online CL tools to organize students to complete short video creation projects and share materials and track progress through platforms such as Tencent Docs and DingTalk. Educational researchers use big data technology to mine students' behavioral data in CL and PBL, such as the "behaviory-cognitive-social" three-dimensional engagement model constructed by Li Xin et al. (2022), which provides a quantitative basis for process assessment. The deep knowledge tracing model (DKVMN-KT) proposed by Li et al. (2025) intelligently groups CLS through AI algorithms, significantly enhancing the heterogeneity and complementarity of the group's knowledge structure.

In the field of CL, domestic scholars have developed a relatively systematic strategy system. Wang Chunlei (2002) proposed the principle of heterogeneous grouping of 3-6 people, emphasizing complementary abilities within groups and balanced levels between groups; Peng et al. (2020) confirmed the improvement effect of the flipped classroom model on students' interactive skills through the combination of the flipped classroom and CL. In short video creation teaching, some institutions have attempted to improve students' team CL ability and industry adaptability by clarifying team role divisions through phased tasks of "planning - shooting - editing - operation" and combining "process logs" to record members' contributions. The application of PBL in new media education has also achieved phased results. Qiu Xiuyu (2025) verified the promoting effect of PBL on students' inquiry ability through geography curriculum design driven by social hot issues; Tan Zhipeng (2024) confirmed the dual improvement of students' scientific inquiry ability and academic performance through the practice of PBL in biology courses.

Despite these advancements, there are three major bottlenecks in the application of CL and PBL in teaching of new media short video creation: First, the disconnection

between theory and practice has not been fundamentally resolved. In CL, the "free-rider" phenomenon due to the ambiguous division of tasks remains widespread. The second is the lack of depth in the application of intelligent tools. This makes it difficult for teachers to provide personalized guidance based on the differences in students' abilities and also lacks data support for adjusting teaching strategies. Thirdly, the assessment system is out of step with industry standards. The current performance assessment system is overly dependent on quantitative indicators, ignoring qualitative dimensions such as creative expression and cross-media narrative, and does not establish evaluation criteria that are in line with the algorithms of platforms like Douyin and Bilibili. Wu Gang (2012) pointed out that in short video teaching, there are also problems to varying degrees such as problem design polarization in PBL practice and the difficulty for teachers to transform their role from "knowledge authority" to "guide".

In this study, for the first time, an integrated teaching model of "CL+PBL" for new media short video creation was constructed. Through the closed-loop design of "creative collision - technical implementation - operational feedback", the problem of unclear theoretical transformation path was solved; The introduction of DKVMN-KT intelligent grouping technology and the three-dimensional evaluation system of "creativity - technology - collaboration" broke through the bottleneck of the existing platform's single function and one-sided evaluation; Through real project tasks in collaboration with MCN institutions, achieve a deep connection between teaching content and industry demands. This study will not only provide replicable practical solutions for new media education, but also offer new empirical cases for the application of constructivist learning theory in the digital age, promoting theoretical innovation in the digital transformation of education between CL and PBL.

Objectives of this Research

1. By implementing innovative teaching models and learning management strategies, address the disconnection between theoretical knowledge and practical application in traditional new media courses, as well as the limited development of multiple skills.

2. Provide effective solutions for cultivating short-video creators with both strong theoretical literacy and practical presentation skills.

Research Methodology

1. Research design

This study employed a combination of quantitative and qualitative research methods to explore the impact of cooperative learning and project-based learning on the academic performance and learning experience of college students. The study design included defining the population and sampling strategy, developing and validating research tools such as assessment of academic performance, questionnaires, interviews, and focus group guidelines. Data collection included systematic procedures for collecting numerical and descriptive data. The analysis process involves qualitative interpretation of the student experience and quantitative analysis using statistical methods to assess the effectiveness of collaborative learning and student satisfaction.

2. Research tools

Six main research tools were used in this study to collect quantitative and qualitative data: 1) curriculum plans, 2) student performance self-assessment forms (before and after the test), 3) teacher assessment forms, 4) student interview questionnaires, 5) teacher interview questionnaires, and 6) course achievement test papers.

3. Lesson plan

A 21-hour teaching plan was developed based on the textbook "New Media Short Video Creation". The course lasts for 16 weeks and consists of two 40-minute sessions each week, totaling 32 class hours. The teaching design combines collaborative learning (CL) and problem-based learning (PBL) methods that are consistent with the course objectives.

4 Achievement tests

Construct an integrated test to assess students' theoretical knowledge and practical application. It consists of multiple-choice questions, short-answer questions and essay questions, and is designed to assess students' ability to understand concepts, analytical thinking and the combination of theory and creative practice.

5. Questionnaire

To measure the changes in students' abilities, Likert scale questionnaires were conducted before and after the intervention. It covered five dimensions: cognitive ability, learning interest, problem-solving ability, teamwork ability, and self-management ability.

6. Validity and reliability

All research tools were evaluated by experts for content validity using the project-objective Consistency (IOC) approach, with an acceptable score range of 0.67 to 1.0. Reliability was ensured through pilot tests, and internal consistency and stability under different test conditions were confirmed.

7. Population and sample

The sample included 25 second-year students majoring in new media short video creation at Sichuan Film and Television University. Participants were selected using cluster random sampling.

8. Course design

The course is divided into four progressive modules: 1) Fundamentals, 2) Creative development, (3) Project practice, and 4) Integrated Presentation. Drawing on interdisciplinary theories from communication, media, and marketing, the course integrates online collaboration tools, industry expert lectures, and project tasks based on real-world media scenarios. The assessment methods include online quizzes, learning logs, project reports, peer reviews, etc., forming a comprehensive system of formative and summative evaluation.

9. Data collection process

The study received ethical approval from Sichuan Film and Television University. Informed consent was obtained from all participants and kept strictly confidential. All data were anonymized and deleted after the study was completed.

10. Data analysis and Results

Use descriptive statistical analysis of quantitative data from achievement tests to assess theoretical knowledge acquisition. Evaluate questionnaire and interview data to measure performance ability and learning outcomes within the CL and PBL frameworks. The analysis focused on average scores and standard deviations to identify significant changes in students' abilities.

Research Results

1. By implementing innovative teaching models and learning management strategies, address the disconnection between theoretical knowledge and practical application in traditional new media courses, as well as the limited development of multiple skills.

1.1 Questionnaire Survey

The questionnaire is divided into five sections: learning cognitive ability, learning interest, problem-solving ability, teamwork ability, and self-management ability. Data were collected based on students' responses to each item using a five-point Likert scale of 1 to 5 as follows: (1) very dissatisfied, (2) dissatisfied, (3) neutral, (4) satisfied, (5) very satisfied. The results showed that 25 students in the sample group (n=25) were pretested and posttested on collaborative learning and project-based learning methods, and the results showed that collaborative learning and project-based learning methods improved learning cognitive ability, learning interest, problem-solving ability, teamwork ability, and self-

management ability. Part A: Learning cognitive ability, Part B: Learning Interest, Part C: Problem-solving ability, Part D: Teamwork ability, Part E: Self-management ability.

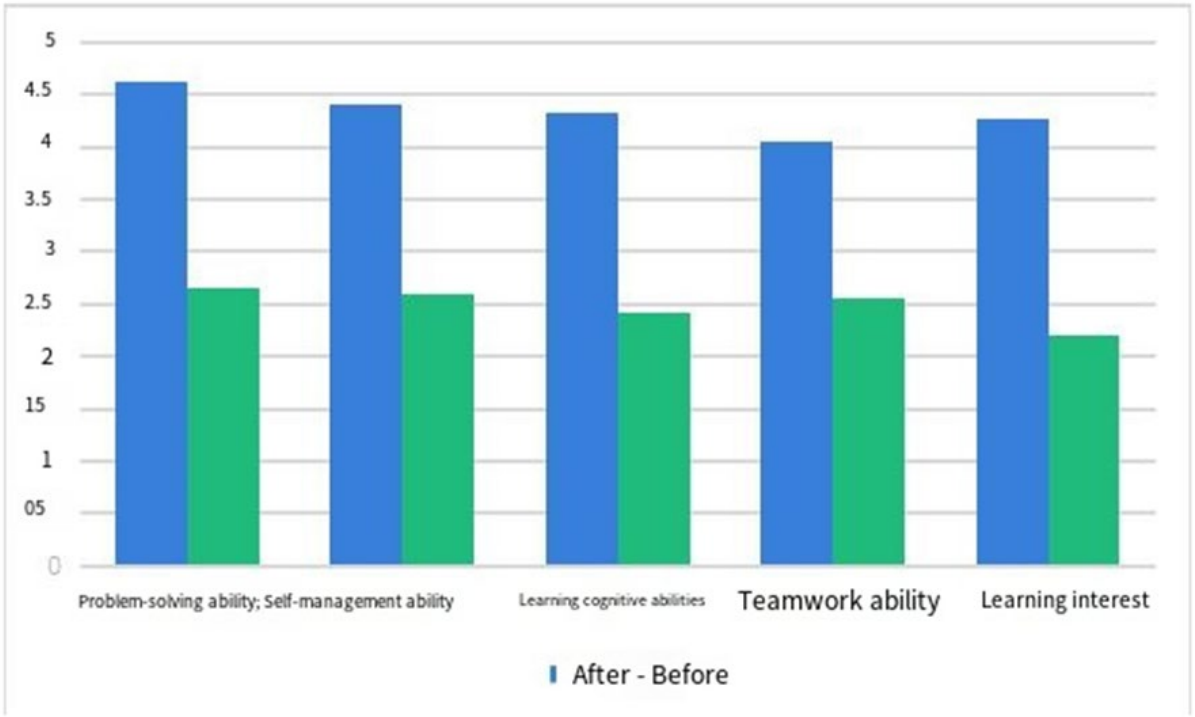

Figure 1 Pre-test and Post-test

Analysis of self-assessment data showed significant improvement in perceived achievement and skills in the experimental group. The average cognitive learning ability of the experimental group increased from 2.41 to 4.33, learning interest from 2.21 to 4.26, problem-solving interest from 2.66 to 4.63, teamwork from 2.56 to 4.06, and self-management from 2.6 to 4.4. These findings suggest that students exposed to blended learning strategies and project-based learning strategies have a higher level of interest in learning and greater confidence in their academic and practical abilities.

T-test: Pre -test and post-test differences test process and results

Table1 Results of the paired difference normality test

Key items	Sample	before	Sample size	Average	Standard deviation	Difference	t	p
Learning cognitive abilities	before	2.41	25	2.41	0.44	-1.92	-12.75	0.000 * *
	after	4.33	25	4.33	0.44			
Learning interest	before	2.21	25	2.21	0.36	-2.05	-11.91	0.000 * *
	after	4.26	25	4.26	0.65			
Problem-solving skills	before	2.66	25	2.66	0.4	-1.97	-21.4	0.000 * *
	after	4.63	25	4.63	0.19			
Teamwork ability	before	2.56	25	2.56	0.48	-1.5	-10.27	0.000 * *
	after	4.06	25	4.06	0.44			
Self-management skills	before	2.6	25	2.6	0.43	-1.8	-16.34	0.000 * *
	after	4.4	25	4.4	0.32			

* p<0.05 ** p<0.01

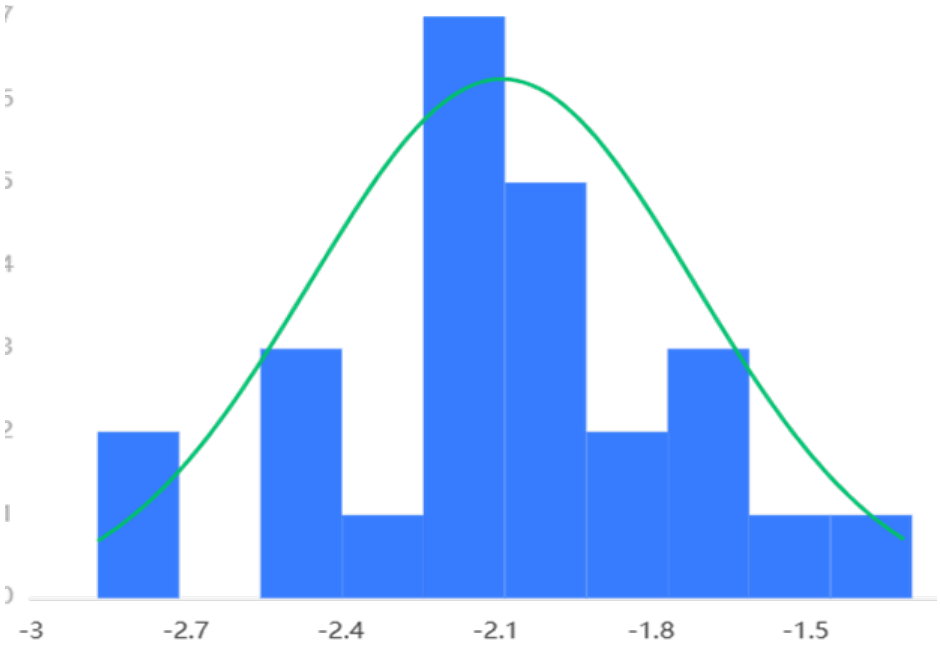

Figure 2 Histogram for normality test

Table2 Part A: Learning cognitive abilities

The results of paired *t-test* analysis

Number	item	Average	Standard deviation	Mean difference	*t*	*p*
1	Be able to complete learning and work tasks and meet the teacher's requirements for pre-test	2.48	0.71	-1.88	-8.060	0.000 **
	Be able to complete learning and work tasks and meet the teacher's requirements for post-test	4.36	0.70			
2	Be able to quickly understand new knowledge and new skills	2.48	0.77	-1.80	-6.803	0.000 **
	Be able to quickly understand the post-test of new knowledge and new skills	4.28	0.79			
3	During the learning process, I often have independent thinking and innovation pre-tests	2.28	0.84	-2.08	-9.327	0.000 **
	During the learning process, I often have independent thinking and innovative post-testing	4.36	0.64			

* $p<0.05$ ** $p<0.01$

Teaching methods based on collaborative learning and project-based learning, item 3, "During the learning process, I often have independent thinking and innovation, there is a 0.01 level of significance between the pre-test and post-test (t=-9.327, p=0.000), indicating that students consider collaborative learning to be significantly effective in improving students' cognitive abilities. These findings suggest that integrating the collaborative learning approach into students' learning can effectively increase student engagement, provide space and practice for independent thinking and innovation, and make the learning process focused.

Table 3 Part B: Learning Interest

The results of paired *t-test* analysis

Number	item	Average	Standard deviation	Mean difference	*t*	*p*
1	Be able to complete learning and work tasks and meet the teacher's requirements for pre-test	2.48	0.71	-1.88	-8.060	0.000 **
	Be able to complete learning and work tasks and meet the teacher's requirements for post-test	4.36	0.70			
2	Be able to quickly understand new knowledge and new skills	2.48	0.77	-1.80	-6.803	0.000 **
	Be able to quickly understand the post-test of new knowledge and new skills	4.28	0.79			
3	During the learning process, I often have independent thinking and innovation pre-tests	2.28	0.84	-2.08	-9.327	0.000 **
	During the learning process, I often have independent thinking and innovative post-testing	4.36	0.64			

* $p<0.05$ ** $p<0.01$

Based on collaborative learning and project-based learning methods, item 2 "Learning inspires me" showed 0.01 level of significance before and after tests (t=-15.336, p=0.000), indicating that students believe that integrating collaborative learning and project-based learning methods into students' learning can effectively increase students' learning interest. Students can increase their interest in learning by communicating problems with their classmates and discovering unknown problems in practice.

Table 4 Part C: Problem-solving skills

Paired *t-test* analysis results - Detailed format

Number	item	Average	Standard deviation	Mean difference	*t*	*p*
1	I volunteered to take on a challenging task for a pre-test	2.64	0.81	-1.76	-9.508	0.000 **
	I volunteered to take on challenging tasks for post-testing	4.40	0.50			
2	I insist on overcoming difficulties in order to complete the pre-test of learning and work tasks	2.72	0.54	-1.88	-12.035	0.000 **
	I insist on overcoming difficulties in order to complete the post-test of study and work tasks	4.60	0.50			
3	I can face difficulties calmly because I trust my ability to handle problems	2.64	0.57	-2.04	-12.134	0.000 **
	I can face difficulties calmly because I trust my ability to handle problems	4.68	0.48			
4	When facing a difficult problem, I can usually think of some ways to deal with it	2.64	0.57	-2.16	-15.698	0.000 **
	When faced with a difficult problem, I can usually think of some ways to deal with it after testing	4.80	0.41			

* $p<0.05$ ** $p<0.01$

The teaching methods based on collaborative learning and project-based learning showed an average difference of 2.16 in the test before and after item 4, "When faced with a difficult problem, I can usually think of some ways to deal with it," indicating that students consider collaborative learning and project-based learning to be more effective in improving students' problem-solving abilities. These findings suggest that through collaborative learning and project-based learning, students will be able to proactively identify problems and propose solutions, and obtain answers to problems in project practice, which is conducive to the improvement of students' problem-solving abilities.

Table 5 Part D: Teamwork skills

The results of paired *t-test* analysis

Number	item	Average	Standard deviation	Mean difference	*t*	*p*
1	I was able to work well with other classmates for the pre-test	2.52	0.71	-1.44	-6.035	0.000 * *
	I was able to cooperate well with other students for the post-test	3.96	0.79			
2	I can offer help to other students before the test	2.44	0.65	-1.56	-6.355	0.000 * *
	I can offer help to other students after the test	4.00	0.87			
3	I take the initiative to express my opinions in cooperative learning	2.64	0.99	-1.64	-6.073	0.000 * *
	In cooperative learning, I took the initiative to express my own opinions in the post-test	4.28	0.74			
4	I get new insights when listening to others. Pretest	2.64	0.64	-1.36	-5.733	0.000 * *
	I get new insights when listening to others' opinions. Post-test	4.00	0.82			

* $p<0.05$ ** $p<0.01$

Teaching methods based on collaborative learning and project-based learning showed significant differences (* p<0.05 ** p<0.01) in all pre - and post-tests, indicating that students consider collaborative learning and project-based learning to be more effective in improving teamwork. These findings suggest that integrating collaborative learning and project-based approaches into students' learning can effectively enhance their teamwork ability, and students can be more motivated to explore learning and increase their interest by discussing and completing problems together with classmates and discovering unknown problems in practice.

Table 6 Part E: Self-management skills

The results of paired *t-test* analysis

Number	item	Average	Standard deviation	Mean difference	*t*	*p*
1	I will draw up an appropriate study plan for the pre-test	2.60	0.76	-1.72	- 7.117	0.000 * *
	I will draw up a suitable study plan for a post-test	4.32	0.69			
2	I often check my learning progress over a period of time against my own learning goals in the pre-test	2.52	0.92	-1.84	- 7.184	0.000 * *
	I often take a post-test to check my learning progress over a period of time against my learning goals	4.36	0.70			
3	I strictly follow the school's discipline and requirements for the pre-test	2.56	0.87	-1.88	- 8.319	0.000 * *
	I will strictly abide by the school's discipline and requirements in the post-assessment	4.44	0.65			
4	I was able to make good use of my time for the pre-test	2.60	0.71	-1.92	- 8.913	0.000 * *
	I can make good use of my time for post-testing	4.52	0.65			
5	When studying, as soon as I find myself distracted, I immediately shift my attention to study for a pre-test	2.72	0.94	-1.24	- 5.167	0.000 * *
	When studying, as soon as I find myself distracted, I immediately shift my attention to the post-test of studying	3.96	0.68			

* $p<0.05$ ** $p<0.01$

Teaching methods based on collaborative learning and project-based learning showed significant differences in all pre - and post-tests (* p<0.05 ** p<0.01), indicating that students consider collaborative learning and project-based learning to be more effective in enhancing students' interest in learning. These findings suggest that integrating collaborative learning and project-based approaches into students' learning can effectively increase students' interest in learning. Students can be more motivated to explore learning by communicating problems with classmates and discovering unknown problems in practice.

2. Provide effective solutions for cultivating short-video creators with both strong theoretical literacy and practical presentation skills.

2.1 Course grades

The purpose of the examination is to test theoretical knowledge and practical application, ensuring a comprehensive assessment of students' learning. By setting multiple-choice questions to test the memory and understanding of basic knowledge such as the

basic concepts of short video creation and platform features. Multiple-choice questions test the comprehensive understanding of multi-dimensional knowledge of short video creation and the relevance of knowledge points. The short-answer questions test systematic thinking about the short video creation process and the ability to combine theory with practice. The final creative question comprehensively examines core creative skills such as camera design and the ability to translate theory into practice.

In the final exam, the average score of the experimental group reached 82%, higher than the average score of 74% of the traditional teaching method in history, demonstrating the effectiveness of the CL strategy and the PBL-based strategy in improving overall academic performance.

2.2 Student interviews

The student interview questionnaire consists of 5 open-ended questions that are contextualized and focused on specific learning experiences. The open-ended questions were used to obtain students' real feelings in CL and to supplement the limitations of quantitative data. Students mentioned that sessions such as "group creative brainstorming" and "project presentation" significantly increased engagement, confirming the motivational effect of CL. Students gave examples such as "Analysis of short video completion rate using communication theory", demonstrating the promotion of theoretical transformation by PBL, consistent with the conclusion in the study that "performance ability assessment increased by 34%".

2.3 Teacher interviews

The teacher interview questionnaire consists of 10 open-ended questions, based on teaching observations and specific cases. Evaluate the effectiveness of teaching strategies, capture teaching details, and combine quantification with quality. Teachers observed students' progress in areas such as "application of agenda-setting theory" and "integration of interdisciplinary knowledge", verifying that CL significantly enhanced theoretical knowledge mastery. Teachers noted a 27% increase in the "creative dimension" of students' assignment grading, which corresponted to an increase in the average score of the final exam from 74% to 82% as analyzed by data.

Research Discussion

This study aims to bridge the gap between theory and practice in new media courses and to develop short-video creators with both solid theory and practical skills. Results show that collaborative, project-based, and AI-assisted learning significantly enhance performance, technical ability, creativity, and teamwork.

Quantitative results show significant improvements in academic performance and technical operation skills (e.g., editing software usage increased by 37%), while qualitative

data highlight stronger engagement, motivation, and understanding through interactive and practical learning activities. By constructing a three-dimensional assessment model of "creativity – technology – collaboration" and integrating AI tools (e.g., intelligent grouping, progress monitoring, AIGC script generation), the study shows how these approaches bridge the gap between theory and practice and foster multiple skill development, including critical thinking, problem-solving, teamwork, and time management.

The assessment results show that the combination of collaborative learning (CL) and project-based learning (PBL) significantly improves students' academic performance and practical abilities. Final exam scores of the experimental group averaged 82%, compared to 74% under traditional teaching, reflecting stronger mastery of both theory and application through multiple-choice, short-answer, and creative tasks. Student interviews revealed that group brainstorming and project presentations increased engagement and helped transform theory into practice, while teachers observed marked progress in applying concepts such as communication theory and integrating interdisciplinary knowledge. Both teachers and students confirmed notable improvements in creativity, with data showing a 27% increase in creative performance and a 34% improvement in performance ability.

Research Body of Knowledge

The figure presents the framework model of learning management based on collaborative learning and problem-based learning, which serves as the foundation of this study.It illustrates key components, including strategies to enhance theoretical knowledge and performance abilities, as well as related instructional approaches designed for college students.

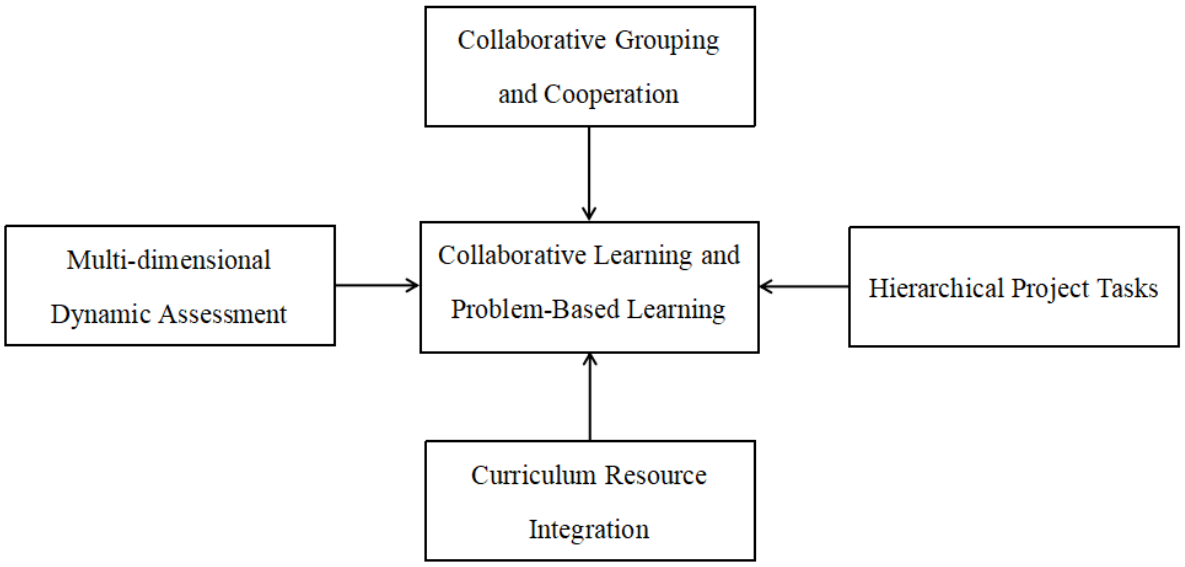

Figure 3 Research Body of Knowledge

Research Suggestion

1. Suggestions in practice

1.1 Expand collaborative and project-based learning in more courses and grades. This study focused only on a limited number of courses, but collaborative and project-based learning approaches can be applied to a wider range of topics and different grades to achieve more comprehensive learning outcomes.

1.2 Increase the use of multimedia tools and interactive elements. Positive feedback from students indicates that collaborative and project-based learning methods can create a feedback environment for learning. To maintain students' enthusiasm and engagement, teachers should incorporate more digital tools, interactive games and multimedia elements into vocabulary teaching.

1.3 Focus on the integration of multidisciplinary knowledge. While the collaborative and project-based learning approach is highly effective, students' basic knowledge structure restricts the development of this learning approach. Teachers should expand knowledge in combination with relevant subject knowledge and adopt the teaching method of "two teachers" to better improve the quality of relevant knowledge and ensure that students can better apply relevant subject knowledge in practice during the learning process. In this way, educators can give full play to the educational value of project-based learning.

2. Suggestions for research

2.1 Deepen the integration of intelligent tools with teaching: Develop a dynamic grouping system based on the DKVMN-KT model to track and monitor the distribution of students' attention in each stage of short video creation, automatically generate knowledge weak point repair solutions, and improve CL efficiency.

2.2 Build an industry demand-driven evaluation system: Develop algorithm docking plugins in collaboration with short video platforms, incorporate real operational indicators such as completion rate and interaction rate into the three-dimensional evaluation model, and enhance the fit between theoretical application and market demand.

References

Guo Hongya. (2020). Research on the Problems and strategies of Classroom Management of Primary School Senior Mathematics Based on Cooperative Learning. Hebei normal university.

Li Haojun, Liao Weixia, Wang Xuhui and Gao Peng. (2025). Collaborative learning grouping method incorporating deep Knowledge tracing optimization model. Journal of Zhejiang University of Technology, 53(3), 284-292.

Li Xin and Li Yanyan. (2022). Construction and application of digital representation models for learning inputs in collaborative learning contexts. Distance education in China, 8, 70-77.

Linda Harasim and Xiao Junhong. (2015). Theory and Practice of Collaborative Learning - The Fundamental Guarantee of Quality in Online Education. Distance education in China, 16(8), 5-79.

Peng Hongchao, Jiang Yuqing and Ma Shanshan. (2020). An Empirical analysis of collaborative learning based on Flipped Classroom: A Case Study of College Students' "Computer Network and Application" course [J]. Distance education in China, 1, 62-72.

Qiu Xiuyu. (2025). Let project-based learning lead students' autonomous development. Reference for Middle School Geography Teaching, 17, 63.

Shan Meixian, Dong Yan and Hong Rongzhao. (2021). Research on the Design and Application of Peer Online Collaborative Learning Activities Based on Project-based learning. Heilongjiang province higher education research, 39(1), 94-100.

Tan Zhipeng. (2024). Practical Research on Project-based learning (Project-based learning) teaching model for cultivating High School students' scientific Inquiry ability. South fujian normal university.

Tang Fenglin and Shen Jiliang. (2005). Project-based learning and the educational reality in China. Comparative Education Research, 1, 73-77.

Wu gang. (2012). Learning model based on the project type (learning) based on the project review [J]. Journal of shaanxi province education (high version), 4, 3-7.

Zhang Lifeng. (2014). Research on the Design and Application of PBL online Collaborative Learning Activities Based on Role Scripts and question prompts. China distance education, 40(2), 36-96.

Zhao Hua and Wu Liya. (2020). Application of problem-based learning management model in the teaching of nursing students in hospitals. Chinese medicine management journal, 28(15), 196-197.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีและทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา

A STUDY OF MUSIC LEARNING ACHIEVEMENT AND RECORDER PLAYING SKILLS THROUGH MUSIC CAMP ACTIVITIES FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS

[1]กัณฑ์อเนก แซ่เฮง Kananek Saeheng [2]ชุติมา วัฒนะคีรี Chutima Vatanakhiri
[3]สุพจน์ เกิดสุวรรณ์ Suphot Koedsuwan
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น Saint John's University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Arimfitbiken@gmail.com

Article Received: June 16, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีและทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีโดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาก่อนและหลังการเรียน 2) เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์และหัวของงานวิจัย ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเนื้อหาของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่จากการสำรวจมาวิเคราะห์ และขั้นตอนที่ 5 สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีในระดับชั้นประถมศึกษา โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ >.01 2) ทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ในระดับชั้นประถมศึกษา โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรี หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ >.01

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์, กิจกรรมค่ายดนตรี

Abstract

This research article investigates the learning achievement in music and recorder playing skills through music camp activities for elementary school students. The objectives were: 1) to study the music learning achievement of elementary school students before and after learning using music camp activities, and 2) to study the recorder playing skills of elementary school students after learning using music camp activities, with a criterion of higher than 70%. This was a quasi-experimental research study conducted in five steps: Step 1: Define the objectives and topic of the research; Step 2: Study relevant research content; Step 3: Create research instruments; Step 4: Analyze the collected data; Step 5: Conclude and discuss the results.

The research findings indicated that: 1) The achievement in music learning for primary school students using music camp activities was significantly higher after learning than before learning at a statistical significance of >.01 2) The recorder playing skills of primary school students using music camp activities after learning were significantly higher than the 70 percent criterion at a statistical significance of >.01

Keywords: Learning Achievement, Recorder Playing Skills, Music Camp Activities

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์มีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ จำเป็นต้องวางรากฐานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นระบบ ให้ทรัพยากรมนุษย์มีทักษะที่จำเป็นต่อศตวรรษที่ 21 คือมีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง เกิดการสร้างทักษะเพื่อให้เกิดการประกอบการตามความถนัดของตนเอง เป้าหมายคือให้คนไทยเป็นคนดีคนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนกับการพัฒนามนุษย์ตลอดชีวิต (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580, 2561)

การศึกษาเรียนรู้ดนตรีทำให้นักเรียนตระหนักถึงพหุปัญญาด้านดนตรีและสุนทรียศาสตร์ของมนุษย์ เกิดการปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน ดนตรีมีส่วนช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สุนทรียศาสตร์ และคุณค่าส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ดนตรีมีส่วนช่วยในการพัฒนาร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และส่งเสริมให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง ดนตรีเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อการเรียนรู้ดนตรี จึงได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของดนตรีและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ผู้ที่เรียนดนตรีสามารถวิเคราะห์และวิจารณ์คุณค่าของดนตรีในการถ่ายทอดความรู้สึก ชื่นชมดนตรีอย่างเป็นอิสระ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์ดนตรีและวัฒนธรรม ชื่นชมคุณค่าของดนตรีเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และนานาชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดนตรีมีส่วนในชีวิตประจำวันของมนุษย์อยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่แรกเกิดจนวันสุดท้ายของชีวิต การได้ยินเสียงกล่อมจากผู้เป็นแม่ การฟังเพลงเพื่อให้ความเพลิดเพลินให้เกิดความผ่อนคลาย ลดความตึงเครียดที่มาจากการศึกษาและการใช้ชีวิตประจำวันไปจนถึงการใช้ดนตรีเพื่อการรักษาโรคและดนตรียังใช้สำหรับงานศพ จะเห็นได้ว่า ดนตรีมีความสำคัญตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ทุกคน ระบบการศึกษาดนตรีจึงถูกนำมาใช้พัฒนามนุษย์ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา สอดคล้องกับประเสริฐศักดิ์ ขำศิริ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า ดนตรีเป็นภาษาสากลที่ผู้คนทุกเชื้อชาติและทุกภาษาเข้าใจเป็นอย่างดี ถึงแม้อาจจะคุยกันไม่ได้ก็ตาม แต่พวกเขาสามารถเล่นดนตรีด้วยกันได้ ดนตรีเป็นสิ่งที่ปลอบประโลมจิตวิญญาณ การรู้วิธีฟังเพลงและรู้สึกซาบซึ้งกับรสนิยมทางดนตรีของนักเรียน อาจเป็นสิ่งที่ดีและช่วยยุติความเจ็บปวดได้ชั่วคราว มีประโยชน์มากในการดำเนินชีวิต เช่น ช่วยให้จิตใจผ่อนคลาย ช่วยให้จิตใจสงบในช่วงเวลาที่นักเรียนรู้สึกถึงความเครียดหรือความโกรธได้ เสียงดนตรีสามารถกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกกล้าหาญในช่วงเวลาแห่งความกลัว เช่นเดียวกับอาหารที่ดีต่อร่างกาย ดนตรีก็ดีต่อจิตวิญญาณ เพราะเมื่อเราฟังเพลงไพเราะเรารู้สึกซาบซึ้ง เช่นเดียวกับที่เราเห็นสิ่งสวยงาม ชีวิตก็จะสดชื่นและรื่นรมย์มาก ดนตรีแสดงถึงความสามัคคี โลกดนตรีเป็นโลกที่สงบสุขให้ความรู้และให้ความบันเทิงเป็นประเพณีของมนุษย์

รีคอร์เดอร์เป็นเครื่องดนตรีสากลประเภทเครื่องเป่าลมไม้สร้างเสียงจากการเป่าลมที่ปากเป่า ลมที่เป่าเข้าไปจะกระทบกับปากนกแก้ว เกิดเป็นคลื่นเสียงในลำตัวเครื่อง ถือกำเนิดที่ประเทศอังกฤษในยุคกลาง การสร้างขึ้นไม่มีสิ่งใดซับซ้อนและไม่ใช่วัสดุที่หายากทำให้เป็นเครื่องดนตรีที่มีราคาไม่แพงเหมาะสมกับการเริ่มต้นและฝึกหัดดนตรีในระยะแรก การฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ เป็นการเสริมทักษะการเรียนรู้วิชาดนตรี จะทำให้นักเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีพื้นฐานของดนตรีได้นำความรู้นั้นมาใช้ฝึกซ้อมได้ลงมือทำจริง (Thomson, 1995)

การศึกษาในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความรู้และความสามารถของนักเรียนอย่างรอบด้าน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตและการทำงานในอนาคต รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายจึงถูกนำมาประยุกต์ใช้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านสื่อ การเรียนรู้จากสภาพแวดล้อม หรือการเรียนรู้จากผู้สอน กิจกรรมค่าย ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ด้วยลักษณะเฉพาะที่รวมนักเรียนที่มีความสนใจเดียวกันเข้ามาอยู่ในบริบททางสังคมที่เอื้อต่อการซึมซับและเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์จริง ค่ายเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ ได้แสดงออก และเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด การทำงานเป็นทีม และเสริมสร้างความมุ่งมั่นตั้งใจการใช้กิจกรรมค่ายยังช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความสุขสนุกสนานไม่กดดัน ทำให้นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาหรือแนวคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kolb, 1984) ในบริบทของการพัฒนาทักษะเฉพาะ เช่น การเล่นขลุ่ยรีคอร์เดอร์ การจัดกิจกรรมค่ายพร้อมกับการใช้แบบฝึกหัดที่ถูกออกแบบมาอย่างเป็นระบบยิ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง ตัวอย่างเช่น บทเพลงขลุ่ยรีคอร์เดอร์แต่ละเพลงประกอบด้วยทักษะหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการอ่านโน้ต การไล่เสียง การกดโน้ตที่มีระยะห่าง การควบคุมความดังของเสียง และการรู้จักการจับเครื่องดนตรี การฝึกฝนแบบมีแบบฝึกหัดที่ครอบคลุมทักษะเหล่านี้อย่างเป็นลำดับขั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะเฉพาะด้านซ้ำ ๆ และพัฒนาความแม่นยำก่อนที่จะเล่นเพลงเต็มได้ แบบฝึกหัดขลุ่ยรีคอร์เดอร์ที่จัดทำขึ้นนี้จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมทักษะ ช่วยลดภาระของครูผู้สอนในการจัดหาเนื้อหา และเป็นแนวทางให้นักเรียนสามารถทบทวนด้วยตนเองได้ในระยะยาว นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูผู้สอนสามารถสังเกตจุดเด่นหรือปัญหาของนักเรียนได้อย่างชัดเจน และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ทันท่วงที ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จทางด้านจิตใจและความคงทนของทักษะที่ได้รับการฝึกฝนการจัดกิจกรรมค่ายในลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดทักษะศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการส่งเสริมการพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับหลักการของการศึกษาผจญภัยและการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Dewey, 1938) ซึ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้เผชิญกับความท้าทาย เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน พัฒนาความสามารถในการปรับตัว และสร้างความตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นผ่านการลงมือปฏิบัติและการสะท้อนคิด

จากความสำคัญดังกล่าวเพื่อให้คนไทยเป็นคนดีคนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 ตระหนักถึงพหุปัญญาด้านดนตรีและสุนทรียศาสตร์ของมนุษย์ เกิดการปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน ผู้วิจัยจึงใช้กิจกรรมค่ายดนตรี โดยการใช้รีคอร์เดอร์ที่ใช้วัสดุที่หาง่ายทำให้เป็นเครื่องดนตรีราคาไม่แพงเหมาะสมกับการเริ่มต้นและฝึกหัดดนตรีในระยะแรก มาใช้จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพแก่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมค่ายดนตรีและมาศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีและทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ในระดับชั้นประถมศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีโดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาก่อนและหลังการเรียน

2. เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์หลังการเรียนโดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดไผ่ตัน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้คือ

2.1 กำหนดการกิจกรรมค่ายดนตรี

2.2 เอกสารประกอบกิจกรรมค่ายดนตรี จะเป็นสื่อให้ความรู้ระหว่างอยู่ในค่ายดนตรี ประกอบด้วยเนื้อหาระดับของเสียงบนบรรทัด 5 เส้น สัญลักษณ์ทางดนตรี ความสั้น-ยาว ของตัวโน้ต การจับขลุ่ยรีคอร์เดอร์และการเป่าโน้ตสเกลของขลุ่ยรีคอร์เดอร์

2.3 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านดนตรีก่อนเรียนและหลังเรียน การทดสอบก่อนเรียนแบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ เรื่อง ระดับของเสียงบนบรรทัด 5 เส้น สัญลักษณ์ทางดนตรี ความสั้น-ยาว ของตัวโน้ต และการใช้ขลุ่ยรีคอร์เดอร์ แล้วนำไปเรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์หลังจบการเข้าร่วมค่ายดนตรี

2.4 แบบวัดทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์หลังเรียน รูปแบบRubric Score 5 เรื่อง คือ ท่าทางการยืน การจับขลุ่ยรีคอร์เดอร์ ความถูกต้องของการไล่สเกลขึ้นลง ความถูกต้องของการบรรเลงเพลง London Bridge และความมั่นใจ

3. การดำเนินการจัดค่ายดนตรี การจัดค่ายดนตรีในครั้งนี้เป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยนักเรียนที่เลือกเข้าร่วมค่ายดนตรี เป็นกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดไผ่ตัน จำนวน 15 คน ดำเนินการจัดค่ายตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้ในค่ายดนตรีใช้ระยะเวลาจำนวน 2 วัน เวลา 12 ชั่วโมง

4. ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ดำเนินการจัดกิจกรรมค่ายดนตรีตามการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีและทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรี ที่ได้สร้างขึ้น

4.2 หลังจัดค่ายตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีและทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ด้านดนตรีและแบบวัดทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์โดยการใช้ Rubric Score หลังการฝึกอบรม แล้วนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานและสรุปผลการวิจัย

5. วิธีการทางสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวัดและประเมินผลจากข้อมูลที่ได้จากการจัดค่ายดนตรีนำไปวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์การประเมินตามการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีและทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีหลังการเข้าร่วมเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ T-Test (Dependent Samples) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538)

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีในระดับชั้นประถมศึกษา โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.93 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.28 คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 14.93 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.05 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ >.01

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีโดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ Dependent t – test และ Wilcoxon signed rank test

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	K	S.D.	t	sig	Wilcoxon signed rank test	sig
ก่อนเรียน	15	5.93	20	1.28				
					27.806	>.01	-3.439	>.01
หลังเรียน	15	14.93	20	2.05				

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบทั้งสองวิธีมีความสอดคล้องกัน โดยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีโดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 15 คน ก่อนเรียนค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 5.93 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.28 และหลังเรียนค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 14.93 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.05 ค่าความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 27.806 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ >.01

2. การวิเคราะห์ทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ในระดับชั้นประถมศึกษา โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรี หลังเรียนเทียบหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 16.87 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 2.50 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ >.01

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอรโดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	N	K	$\bar{X}$	S.D.	μ_0(70%)	t	sig
หลังเรียน	15	20	16.87	2.50	14	4.435	>.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอรโดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 15 คน หลังเรียนค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 16.87 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.50 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 เท่ากับ 14 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ >.01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นอภิปรายออกเป็น 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. จากสมมติฐานข้อที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีโดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีโดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ >.01 จะเห็นได้ว่าการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีและทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรี ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีของนักเรียนสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้กิจกรรมค่ายดนตรีเป็นการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นเกิดความสนุกสนานในการเรียนภายใต้กฎกติกาที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนจะต้องปฏิบัติฝึกทักษะระหว่างกิจกรรมค่ายดนตรี ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรา คงเรือง และณฐมนต์ คมขำ (2563) ที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดวิจารณญาณ คิดอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาอยู่ในระดับดี คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนการคิดวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กันในทางบวกระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของมูฮำมัด หะยีเลาะ, นิปัทมา การะมีแน และซูนัยซะห์ ดอเลาะ (2567) ที่พบว่า 1) ประสิทธิภาพของแต่ละกิจกรรมในค่ายภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้วยรูปแบบ B-SLIM อยู่ในระดับสูงมากโดยเฉพาะกิจกรรม English Phonics ที่มีค่าเฉลี่ยรวมสูงที่สุด ในขณะที่กิจกรรม Ice Breakingมีค่าเฉลี่ยรวมน้อยที่สุด และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้วยรูปแบบ B-SLIM มีความพึงพอใจระดับมากที่สุดทุกกิจกรรม นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรม English Songsมากที่สุด นักเรียนรู้สึกสนุกสนานมีการฝึกการออกเสียงและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสื่อสารมากขึ้น ดังนั้น การนำกิจกรรมที่หลากหลายผ่านรูปแบบ B-SLIM มาใช้ในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการเริ่มต้นกิจกรรมด้วยคำศัพท์ที่ง่ายไปสู่คำศัพท์ที่ยากตามลำดับสามารถลดทัศนคติเชิงลบของนักเรียนที่มีต่อภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี

2. จากสมมติฐานข้อที่ 2 ทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ในระดับชั้นประถมศึกษา โดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรี หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ผลการวิจัยพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ >.01 ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้กิจกรรมค่ายดนตรี สามารถพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ของนักเรียนซึ่งนักเรียนจะมีเทคนิคการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ไปในทิศทางเดียวกันสามารถใช้ขลุ่ยรีคอร์เดอร์ได้ถูกวิธีอ่านโน้ตได้อย่างถูกต้องการจับขลุ่ยรีคอร์เดอร์และสามารถใช้ขลุ่ยรีคอร์เดอร์บรรเลงบทเพลงได้ถูกต้อง กล้าแสดงออกมีบุคลิกท่าทางการใช้ขลุ่ยรีคอร์เดอร์ที่สง่าสวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับเทคนิควิธีการเป่าขลุ่ยรีคอร์เดอร์เบื้องต้นของไพโรจน์ มักสัมพันธุ์ (2553) ที่กล่าวไว้ว่า จับขลุ่ยรีคอร์เดอร์ด้วยมือซ้ายโดยให้มือซ้ายอยู่ด้านบน มือขวาอยู่ด้านล่างวางขลุ่ยรีคอร์เดอร์บนริมฝีปากและฟันหน้า ใช้นิ้วหัวแม่มือซ้ายปิดรูทำมุม 45 องศาขั้นนี้สำคัญที่สุดเพราะถ้าใช้นิ้วหัวแม่มือ ผิดจะทำให้มือผิดตำแหน่งไปด้วย มือที่ใช้นิ้วปิดเปิดรู รูที่ 1 นับจากด้านบนลงมาจะใช้นิ้วชี้มือซ้าย จากนั้นนิ้วต่างๆ ก็จะเรียงลงมาตามลำดับ ใช้นิ้วปิดเปิดรูเบาๆ ไม่ต้องกดแรง นิ้วหัวแม่มือมือขวาวางอยู่ใต้รูที่ 4-5 นิ้วที่ไม่ใช้ให้เลื่อนขึ้นเบาๆ โดยไม่โดนรูปิดเปิดขลุ่ย กดมุมปากไปข้างหน้า ขณะที่เป่า เป่าลมเข้าในขลุ่ยรีคอร์เดอร์เบาๆ ขณะที่เป่าต้องคิดที่จะทำให้เสียงที่ออกมาเสียงทู ใช้ลิ้นตัดลมเบาๆ ริมฝีปากและมือต้องมีการพักตลอดเวลา โน้ตทุกตัวเวลาเป่าใช้ลิ้นตัดลมทุกตัว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกิติศักดิ์ เสียงดี และอัญชลี บุญจันทึก (2567) ที่พบว่า 1) ทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการ

เรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเป่าขลุ่ยรีคอร์เดอร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกเป่าขลุ่ยรีคอร์เดอร์อยู่ในระดับมากที่สุด

จากงานวิจัยเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่า การใช้กิจกรรมค่ายดนตรีส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีและทักษะการปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์มีทิศทางคะแนนที่ดีขึ้น เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งขึ้น และยังทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนโดยใช้กิจกรรมค่ายดนตรี อีกทั้งยังเปิดประสบการณ์ในการเล่นดนตรีในโรงเรียนวัดไผ่ตันและช่วยพัฒนานักเรียนเรียนรู้การปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือ MSCKAT เป็นการนำองค์ความรู้ของการจัดการเรียนการสอนร่วมกับค่ายดนตรี เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการสร้างประสบการณ์ตรงให้แก่นักเรียนมากกว่าการเรียนในห้องเพียงอย่างเดียว ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะหลากหลาย เช่น การฟัง วิเคราะห์ ความจำ ประสานงานระหว่างมือและสมอง ซึ่งการจัดการค่ายดนตรี เปรียบเสมือนเครื่องมือการเรียนรู้เชิงลึกที่สามารถบูรณาการองค์ความรู้จากการสอนและการพัฒนานักเรียนได้อย่างรอบด้าน กิจกรรมทางดนตรีจึงไม่ใช่แต่เรื่องของความสามารถเฉพาะทางแต่คือ “พื้นที่การเรียนรู้” ที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถสรุปออกมาได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย MSCKAT อธิบายได้ ดังนี้

M = Music การใช้เสียงเพลงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของกิจกรรมค่ายดนตรี

S = Skill การใช้ทักษะความสามารถในการเรียนรู้ วิเคราะห์ กิจกรรมการเรียนการสอนได้

C = Camp กิจกรรมค่ายให้ผู้สนใจมารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมที่มีความสนใจเหมือนกัน ในการฝึกทักษะ การทำงานเป็นทีม

K = Knowledge การมีองค์ความรู้ ความสารถ ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หรือทักษะต่างๆ

A = Attitude การมีเจตคติที่ดีต่อการทำกิจกรรม

T = Teaching การถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สอนสู่นักเรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรให้มีการใช้สื่อมัลติมีเดีย คลิปวิดีโอ รูปภาพ เสียงดนตรีจะช่วยให้การจัดกิจกรรมค่ายมีความน่าสนใจสร้างบรรยากาศที่ดีและลดความตึงเครียดได้ดียิ่งขึ้น

1.2 ควรให้การเสริมแรงเชิงบวกแก่นักเรียน การให้คำชม การให้คะแนน หรือการให้รางวัลจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ กล้าแสดงออก และโต้ตอบกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนมากขึ้น เพื่อให้ชั้นเรียนมีชีวิตชีวาและน่าสนใจมากขึ้น

1.3 ผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆสามารถนำการใช้กิจกรรมค่ายไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการใช้กิจกรรมค่ายกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและช่วงชั้นอื่น

2.2 ควรศึกษาการเป่าขลุ่ยรีคอร์เดอร์ในทักษะที่สูงขึ้นโดยใช้แบบฝึกหัดประกอบการเรียนการสอน

2.3 ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีโดยการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กิติศักดิ์ เสียงดี และอัญชลี บุญจันทึก. (2567). การพัฒนาทักษะการเล่นดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 15(1), 123-135.

ประเสริฐศักดิ์ ขำศิริ. (2556). ความหมายดนตรี. แหล่งที่มา http://www.acn.ac.th/articles/mod/forum/discuss.php?d=95 สืบค้นเมื่อ 29 ธันวาคม 2567.

ไพโรจน์ มักสัมพันธุ์. (2553). หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มูฮำมัด หะยีเลาะ, นิปัทมา การะมีแน และซูนัยซะห์ ดอเลาะ. (2567). การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนมุสลิม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 35(1), 45-60.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

สุภัทรา คงเรือง และณฐมนต์ คมขำ. (2563). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 13(2), 80-95.

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก, หน้า 1. (13 ตุลาคม 2561).

Dewey, J. (1938). Experience and Education. New York, NY: Collier Books.

Kolb, D. A. (1984). Experiential learning: Experience as the source of learning and development. Prentice-Hall.

Priest, S. and Gass, M. A. (2018). Effective leadership in adventure programming. Human Kinetics.

Thomson, J. M. (Ed.). (1995). The Cambridge Companion to the Recorder. Cambridge: Cambridge University Press.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การประเมินโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติด โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช

EVALUATIONS OF NEW GENERATION ANTI-DRUG PROJECT UNDER TANGPOON MUNICIPAL KINDERGARTEN SCHOOL CHALOEM PHRA KIAT DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT

[1]ภัทรธร จินดาวัฒน์ Pattaratorn Jindawat [2]เบญจพร ชนะกุล Benchaporn Chanakul
[3]อโนทัย ประสาน Anotai Prasan
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: poochpoko7@gmail.com

Article Received: June 05, 2025. Revised: December 20, 2025. Accepted: December 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินด้านปฏิกิริยาของโครงการ 2) เพื่อประเมินด้านการเรียนรู้ของโครงการ 3) เพื่อประเมินด้านพฤติกรรมของโครงการ และ 4) เพื่อประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติด โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ประกอบด้วย 1) การวิจัยเชิงปริมาณคือการเก็บข้อมูลจากการคัดเลือกแบบเจาะจงโดยผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5-6 รวมทั้งสิ้น 90 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูสายชั้น ป.6 ประธานนักเรียนและครูฝ่ายกิจการนักเรียน รวมทั้งสิ้น 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินด้านปฏิกิริยาของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านวิทยากร รองลงมาคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโสตทัศนูปกรณ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการขั้นตอนการจัดกิจกรรม 2) ผลการประเมินด้านการเรียนรู้ของโครงการ พบว่า ความรู้ความเข้าใจจากการเข้าร่วมโครงการการประเมินโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน ก่อนเข้ารับการอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 5.12 และหลังเข้ารับการอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 8.31 เมื่อเปรียบเทียบค่า t-test แบบ Dependent พบว่า คะแนนหลังเข้ารับการอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนเข้ารับการอบรม โดยมีค่า t = 18.57 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการประเมินด้านพฤติกรรมของโครงการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนที่เข้าฝึกอบรมทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด รองลงมา คือ นักเรียนที่เข้าฝึกอบรมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ นักเรียนที่เข้าฝึกอบรมนำเสนอผลงานได้น่าสนใจ 4) ผลการประเมินผลลัพธ์ของผู้เข้าร่วมโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติด โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีจิตสาธารณะ ทุ่มเท เสียสละต่อองค์กรและสังคม รองลงมาคือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรักและซื่อสัตย์ต่อองค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อย

ที่สุด คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำความรู้ด้านยาเสพติดไปประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในเชิงคุณภาพพบว่าผู้เข้ารับการอบรมจะมีส่วนร่วมในกิจกรรม สถานศึกษามีการจัดบอร์ดให้ความรู้และมีการประชาสัมพันธ์ จะเป็นช่วงเช้าหน้าเสาธง และผู้บริหารเล็งเห็นถึงประโยชน์การจัดการอบรมในครั้งนี้ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อผู้เข้ารับการอบรมในด้านความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิต และมีความรู้เรื่องโทษ วิธีปฏิบัติตัวเองให้หลีกพ้นจากสารเสพติด นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านยาเสพติดไปประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ยาเสพติด, นักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติด, โรงเรียนอนุบาล

Abstract

This research article aims to evaluate the reactions of the project, the learning of the project, the behavior of the project and the results of the New Generation Anti-drug Project at Tangpoon Municipal Kindergarten School, located in Chaloem Phra Kiat District, Nakhon Si Thammarat Province. This research is a mixed method, consisting of; 1) The quantitative research involved data collection through purposive sampling of relevant participants. The sample group consisted of 90 participants, including school administrator, teachers, and students from primary levels 5-6. Data were analyzed using mean, standard deviation and t-test.2) The qualitative research involved in-depth interviews of relevant participants. Consisted of 5 participants, including the school administrator, project owner, teachers teaching primary levels 6, student-council president, and student affairs teacher. Data were analyzed using content analysis.

The research findings revealed that: 1) The learning of the project: Overall, the reaction was at a high level. When considering each aspect individually, the aspect with the highest mean was the speakers, followed by audio-visual facilities, and the aspect with the lowest mean was the activity process and steps. 2) The behavior of the project: It was found that the knowledge and understanding gained from participating in the " New Generation Anti-drug Project at Tangpoon Municipal Kindergarten School showed an average score of 5.12 before the training and 8.31 after the training. A dependent T-test comparison revealed that the scores after the training were significantly higher than the scores before the training, with a t-value of 18.57, which was statistically significant at the .05 level. 3) The behavior of the project: Overall, the behavior was at a high level. When considering each aspect individually, the aspect with the highest means was trained students completing tasks on time, followed by trained students listening to others' opinions, and the aspect with the lowest means was trained students presenting their work in an interesting way. 4) The results of the New Generation Anti-drug Project at Tangpoon Municipal Kindergarten School: Overall, the outcomes were at a high level. When considering each aspect individually, the aspect with the highest means was participants demonstrating public consciousness, dedication, and sacrifice for the organization and society. This was followed by participants showing love and

loyalty to the organization. The aspect with the lowest means was participants being able to apply drug-related knowledge to happily coexist with others. Qualitative findings showed that participants were actively involved in activities. The educational institution organized information boards and publicized the project, typically in the morning before the flagpole assembly. The administrators recognized the benefits of this training, which positively impacted participants in terms of correct knowledge and understanding. This influenced their lifestyle behaviors and provided them with knowledge about the dangers of drugs and how to avoid substance abuse. Students were able to effectively apply drug-related knowledge to coexist with others.

Keywords: Drug, New Generation Anti-Drug, Kindergarten School

บทนำ

ปัจจุบันยาเสพติดและอบายมุขเป็นปัญหาสำคัญของทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามและเป็นปัญหาที่สำคัญระดับชาติซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลกระทบต่อทุกด้านปัจจุบันนี้สิ่งเสพติดและอบายมุขนับว่าเป็นปัญหาสำคัญของประเทศเพราะล้วนเป็นบ่อเกิดของปัญหาอื่นๆ หลายด้านซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาสำคัญในการพัฒนาประเทศได้ ประกอบกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเกิดความซับซ้อนมากขึ้น ปัญหายาเสพติดและอบายมุขจึงแพร่กระจายเข้าสู่ชุมชนอย่างรวดเร็วซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องยากที่จะปราบปรามให้หมดสิ้นไปนอกจากนี้ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ (Human security) และยาเสพติดเป็นตัวการที่สำคัญในการบ่อนทำลายกำลังทรัพยากรบุคคลของชาติความรุนแรงของสถานการณ์ยาเสพติดจะเป็นตัวแปรที่สำคัญให้มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกรัฐบาลที่ผ่านมาต่างก็ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับที่สูงมากโดยการกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ (National agenda) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลเพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม (Protective regulatory policy) โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดยึดหลักผู้เสพคือผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาให้กลับมาเป็นคนดีของสังคมโดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อหาทางป้องกันและแก้ปัญหาร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558 – 2562 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ภูมิคุ้มกันให้กับทุกกลุ่มที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดป้องกันครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการและสังคมให้ปลอดภัยจากยาเสพติดรวมทั้งสร้างพลังความเข้มแข็ง และความยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2558) โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติดและอบายมุขที่พบในปัจจุบันนั้นมีการแพร่ระบาดเข้าสู่กลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งถือเป็นอนาคตของชาติเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยกำลังศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนและสถานศึกษาต่างๆ ยาเสพติดในสถานศึกษาจึงแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วรุนแรง มากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยง ไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักวิธีปฏิเสธ หลีกเลี่ยง ยาเสพติด และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่นกับยาเสพติดและอบายมุข ตลอดจนดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่อาจไปเกี่ยวข้อง

กับยาเสพติดจึงได้กำหนดนโยบายให้ผู้บริหารองค์กรหลัก หน่วยงานและสถานศึกษาดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขโดยมีเป้าหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งปลอดจากยาเสพติดและอบายมุข โดยปลอดยาเสพติด ปลอดสื่อลามกอนาจาร ปลอดการพนัน และปลอดการทะเลาะวิวาท (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในประเทศทวีความรุนแรงมากขึ้นและเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ และคาดว่าจะก่อให้เกิดผลร้ายต่อไปในอนาคต คือ ปัญหายาเสพติดให้ไทษที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาประเทศ การพัฒนาบุคลากรที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคตทำให้มีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยต้องให้ความรู้สร้างความเข้าใจและความตระหนักในโทษภัยของขาเสพติดแก่ประชาชน ทั้งในด้านประเภทลักษณะและสาเหตุของการติดยาเสพติด นอกจากนี้การใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและปราบปราม ตลอดจนการใช้ยุทธศาสตร์ 5 รั้ว ป้องกันปัญหายาเสพติด ได้แก่ รั้วชายแดน รั้วชุมชน รั้วสังคม รั้วโรงเรียน และรั้วครอบครัว ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติดของประเทศในทุกระดับ โดยรั้วชายแดนคือ การควบคุมการลักลอบขนย้ายขาเสพติดเข้ามาในประเทศบริเวณชายแคน รั้วชุมชนคือ การสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีกระบวนการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยชุมชน สังคม คือ การจัดระเบียบสังคม เพื่อให้สามารถควบคุมพื้นที่เสี่ยงต่างๆ ได้ เช่น สถานบันเทิง ร้านเกม เป็นต้น รั้วโรงเรียนคือการให้โรงเรียนมีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาและเขาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยง และรั้วครอบครัวคือการสร้างครอบครัวอบอุ่นและเข้มแข็ง (สุมิตร สุวรรณ, 2553) การแพร่ระบาดของยาเสพติคหลายประเภาในสถานศึกษากำลังทวีความรุมแรง และมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างราดเร็ว ทั้งรูปแบบความรุนแรงของฤทธิ์ยาและจำนวนผู้ติดยาเสพติดการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาบุคลากรและคุณภาพชีวิตของนักเรียน และประชาชนเป็นอย่างมาก รัฐบาลได้กำหนดให้ปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติและมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเขาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงไทยและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักปฏิเสธหลีกเสี่ยงยาเสพติดและใช่วลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเสี่ยงการหมกหมุ่น มั่วสุมกับยาเสพติด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

เยาวชน คืออนาคตของชาติประเทศไทยพบว่ามีเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งเกิดจากความตั้งใจและเกิดจากการหลงผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อีกทั้งยังมีปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสเข้าไปติดยาเสพติดเพิ่มมากขึ้นอีก เช่น เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้อยากลองต้องการเรียกร้องความสนใจการสร้างการยอมรับกล้าทำในสิ่งที่ท้าทาย การชักจูง และการหลอกลวง เป็นต้น เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเพียงพอต้องได้รับการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและการรู้โทษที่ร้ายแรงของสิ่งเสพติดอย่างเหมาะสมการรู้จักการหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดและสิ่งสำคัญ คือ การสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนโดยผนึกกำลังทุกภาคส่วนให้ร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบและร่วมแรงร่วมใจเป็นพลังของแผ่นดินที่จะต่อสู้เพื่อเอาชนะปัญหายาเสพติดและที่ผ่านมาการปราบปรามหรือเพิ่มโทษไม่ได้ทำให้ปัญหายาเสพติดหมดไปเพราะจากการสำรวจจำนวนผู้เสพยาเสพติดในประเทศไทยกลับมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นั่นแสดงว่า การปราบปรามอย่างเดียวไม่เพียงพอจำเป็นต้องมีนโยบายด้านอื่นมาสนับสนุนด้วยการดึงพลังของทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมกันทำงานแบบบูรณาการก็เป็นอีกวิธีทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนได้เป็นอย่างดี (สภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองใหญ่, 2562)

จากความสำคัญของปัญหาด้านยาเสพติดดังกล่าว โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูนตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องอบรมให้ความรู้และปลูกฝังให้นักเรียนจึงได้จัดโครงการอบรมและรณรงค์การแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565 ขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและเพื่อเป็นการอบรมให้ความรู้แก่เด็กนักเรียนในพื้นที่ ให้มีภูมิคุ้มกัน และป้องกันภัยยาเสพติด ซึ่งในโครงการได้มีการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ มีการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตัวแทนผู้ปกครองในพื้นที่ การประชุมหารือร่วมกันระหว่างคณะครูกับคณะกรรมการสถานศึกษา และสรุปผล ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะทำการประเมินโครงการอบรมและรณรงค์การแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยประยุกต์ใช้การประเมินของ Donald L. Kirkpatrick เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานตามโครงการ ข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อย ปัญหาอุปสรรคของโครงการ และผลของการประเมินโครงการจะเป็นประโยชน์แก่โรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานการศึกษาอื่นในการปรับปรุงการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินด้านปฏิกิริยาของโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อประเมินด้านการเรียนรู้ของโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อประเมินด้านพฤติกรรมของโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เพื่อประเมินด้านผลลัพธ์ของโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการประเมินโครงการอบรมและรณรงค์การแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูนในครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูนจำนวน 14 คน และนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 จำนวน 75 คน ในปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 90 คน

1.2 ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ใช้ในการประเมินโครงการอบรมและรณรงค์การแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูนในครั้งนี้ จำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ 1 คน ครูสายชั้น ป.6 1 คน ประธานนักเรียน 1 คน ครูฝ่ายกิจการนักเรียน 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถาม จำนวน 4 ฉบับ แบบสอบถามฉบับที่ 1 แบบสอบถามที่ใช้ประเมินด้านปฏิกิริยา แบบสอบถามฉบับที่ 2 แบบสอบถามที่ใช้ประเมินด้านการเรียนรู้ แบบสอบถามฉบับที่ 3 แบบสอบถามที่ใช้ประเมินด้านพฤติกรรม แบบสอบถามฉบับที่ 4 แบบสอบถามที่ใช้ประเมินด้านผลลัพธ์ ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม 1) ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ต้องการประเมิน 3) ขอหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือจากผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษาเพื่อนำแบบสอบถามฉบับร่างที่เสร็จที่แล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน 4) นำร่างแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นแต่ละฉบับส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ในการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของภาษาที่ใช้และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้างและรูปแบบ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถาม โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วเลือกคำถามที่มีค่า IOC เฉลี่ยตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป 5) คัดเลือกข้อคำถามที่มีผลการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไปไว้ใช้ 6) นำเครื่องมือที่พัฒนาให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) 7) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความคิดเห็นเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเดียว 8) รวบรวมแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 แบบสัมภาษณ์ วิธีสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีการจัดเตรียมข้อคำถามไว้ เป็นชุดคำถามที่สมบูรณ์ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการ และทำการสัมภาษณ์หรือซักถามตามประเด็นข้อคำถามที่จัดไว้แบบเจาะลึกเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการตีความด้วยทักษะของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและด้วยเหตุผลเชิงหลักการและทฤษฎีและสามารถแสดงผลการวิจัยด้วยตรรกะทางทฤษฎีที่เป็นไปได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

4.1 แจกแบบสอบถามผู้เข้าร่วมการอบรมโครงการอบรมและรณรงค์การแก้ไขปัญหายาเสพติด ในสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการตอบแบบสอบถามและ เก็บแบบสอบถามกลับ

4.2 ผู้ประเมินโครงการรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

4.3 แบบสัมภาษณ์ กำหนดวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ วางแผนคำถามที่จะถาม เลือกผู้สัมภาษณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

5.2 วิเคราะห์หาข้อมูลการประเมินปฏิกิริยา การเรียนรู้ พฤติกรรม และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนและโรงเรียน โดยค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลโดย การสังเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ และสรุปผลการสัมภาษณ์และนำไปใช้ในการวิจัยหรือการตัดสินใจ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินด้านปฏิกิริยาของโครงการการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านวิทยากร รองลงมาคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโสตทัศนูปกรณ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการขั้นตอนการจัดกิจกรรม

2. ผลการประเมินด้านการเรียนรู้ของโครงการการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านวิทยากร รองลงมาคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโสตทัศนูปกรณ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการขั้นตอนการจัดกิจกรรม

3. ผลการประเมินด้านพฤติกรรมของโครงการการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนที่เข้าฝึกอบรมทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด รองลงมา คือ นักเรียนที่เข้าฝึกอบรมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ นักเรียนที่เข้าฝึกอบรมนำเสนอผลงานได้น่าสนใจ

4. ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ของโครงการการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีจิตสาธารณะ ทุ่มเท เสียสละต่อองค์กรและสังคม รองลงมาคือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรักและซื่อสัตย์ต่อองค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำความรู้ด้านยาเสพติดไปประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในเชิงคุณภาพพบว่าผู้เข้ารับการอบรมจะมีส่วนร่วมในกิจกรรม สถานศึกษามีการจัดบอร์ดให้ความรู้และมีการประชาสัมพันธ์ จะเป็นช่วงเช้าหน้าเสาธง และผู้บริหารเล็งเห็นถึงประโยชน์การจัดการอบรมในครั้งนี้ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อผู้เข้ารับการอบรมในด้านความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิต และมีความรู้เรื่องโทษ วิธีปฏิบัติตัวเองให้หลีกพ้นจากสารเสพติด นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านยาเสพติดไปประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประเมินโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติด โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน ในส่วนของการประเมินด้านปฏิกิริยา ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านผลลัพธ์

รายการประเมิน	n = 90		ระดับคุณภาพ
	$\bar{X}$	S.D.	
การประเมินด้านปฏิกิริยา	4.09	0.81	มาก
การประเมินด้านการเรียนรู้	4.09	0.71	มาก
การประเมินด้านพฤติกรรม	4.19	0.68	มาก
การประเมินด้านผลลัพธ์	4.20	0.67	มาก
ภาพรวม	4.14	0.72	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การประเมินด้านปฏิกิริยา ด้านการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านลัพธ์ของโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติด โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน ปีการศึกษา 2565 มีความเหมาะสมระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการประเมินด้านปฏิกิริยาของโครงการการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านวิทยากร รองลงมาคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โสตทัศนูปกรณ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ เพราะวิทยากรที่ดำเนินการจัดโครงการเป็นผู้มีคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถตรงตามเนื้อหาหลักสูตร รวมทั้งเป็นผู้มีประสบการณ์ รอบรู้ในเนื้อหาที่สอนนอกจากนี้วิทยากรยังสามารถถ่ายทอดและสื่อสารได้น่าสนใจ เข้าใจง่าย ชัดเจน สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เข้ารับการอบรมได้เป็นอย่างดี มีสื่อการการอบรม และกิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสมตรงตามกลุ่มเป้าหมายผู้รับการฝึกอบรม นอกจากนี้วิทยากรยังมีบุคลิกภาพ ท่วงท่า น้ำเสียงที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรม สอดคล้องกับการวิจัยของดนุพงษ์ บูรณะพิมพ์ (2561) ที่พบว่า การประเมินโครงการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปฏิกิริยาตอบสนองมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับการวิจัยของวิเศษ ปิ่นพิทักษ์ (2565) ที่พบว่า การประเมินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านเทคโนโลยี สำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19 สรุปผลการประเมินด้านปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการอบรมในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินด้านการเรียนรู้ของโครงการการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ความรู้ความเข้าใจจากการเข้าร่วมโครงการอบรม การประเมินโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติด โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน พบว่า คะแนนหลังเข้ารับการอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนเข้ารับการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการวิจิยของวิเศษ ปิ่นพิทักษ์ (2565) ที่พบว่า การประเมินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านเทคโนโลยี สำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สรุปผลการประเมินด้านการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนทดสอบหลังเข้ารับการอบรมของผู้เข้ารับการอบรมมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการวิจัยของเอกราช พรหมแก้ว (2566) ที่พบว่า การประเมินโครงการนิทานคุณธรรมนำเด็กดีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลพิปูน โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริค สรุปผลการประเมินด้านการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่าผู้เรียนมีคะแนนหลังดำเนินโครงการสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินด้านพฤติกรรมของโครงการการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนที่เข้าฝึกอบรมทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด รองลงมาคือ นักเรียนที่เข้าฝึกอบรมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ นักเรียนที่เข้าฝึกอบรมนำเสนอผลงานได้น่าสนใจ ทั้งนี้เพราะโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน ปีการศึกษา 2565 เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับทราบถึงความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติด สอดคล้องกับการวิจัยของวิเศษ ปิ่นพิทักษ์ (2565)

ที่พบว่า การประเมินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านเทคโนโลยี สำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สรุปผลการประเมินด้านพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมในภาพรวมอยู่ ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของกำพล มีแก้ว (2566) ที่พบว่า การประเมินโครงการส่งเสริมการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โรงเรียนบ้านบางเนียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา สรุปผลการประเมินด้านพฤติกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินด้านผลลัพธ์ของโครงการการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติดโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีจิตสาธารณะ ทุ่มเท เสียสละต่อองค์กรและสังคม และนักเรียนสามารถรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ นำมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในการเรียนหรือทำกิจกรรมอื่นๆ รองลงมา คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรักและซื่อสัตย์ต่อองค์กร นักเรียนสามารถนำหลักการพัฒนาตัวเองเรื่องยาเสพติดไปประยุกต์ใช้ในการเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำความรู้ด้านยาเสพติดไปประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านยาเสพติดไปประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับการวิจัยของเอกราช พรหมแก้ว (2566) ที่พบว่า การประเมินโครงการนิทานคุณธรรมนำเด็กดีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลพิปูน โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริค สรุปผลการประเมินด้านผลลัพธ์ต่อองค์กรตามความคิดเห็นของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับการวิจัยของดนุพงษ์ บูรณะพิมพ์ (2561) ที่พบว่า การประเมินโครงการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการประเมินด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงาน ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการอบรมจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติด โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน ปีการศึกษา 2565 สถานศึกษามีการจัดบอร์ดให้ความรู้ และมีการประชาสัมพันธ์ จะเป็นช่วงเช้าหน้าเสาธง และผู้บริหารเล็งเห็นถึงประโยชน์การจัดการอบรมในครั้งนี้ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อผู้เข้ารับการอบรมในด้านความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิต และมีความรู้เรื่องโทษ วิธีปฏิบัติตัวเองให้หลีกพ้นจากสารเสพติด นักเรียนสามารถนำความรู้ด้านยาเสพติดไปประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การประเมินโครงการอบรมและรณรงค์การแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน โดยใช้รูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ประเมินปฏิกิริยา หมายถึง การประเมินความคิดเห็นของครูและนักเรียน ที่เข้าร่วมโครงการ ในด้านเนื้อหาตรงกับความต้องการหรือไม่ ระยะเวลาการอบรม วิทยากร อุปกรณ์ และโสตทัศนูปกรณ์ ที่ใช้ในการจัดโครงการ

2. ประเมินการเรียนรู้ หมายถึง การประเมินความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด ในด้านผลการประเมินทักษะในการปฏิบัติหลังอบรมของนักเรียนความรู้ความเข้าใจของครูและนักเรียนผู้เข้าร่วมอบรม การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ ก่อน-หลังการฝึกอบรม เกี่ยวกับความรู้/ความคิด

3. ประเมินพฤติกรรม หมายถึง เป็นการประเมินผลวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการอบรม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการใช้ชีวิต พฤติกรรมของครูและนักเรียนที่เข้าร่วมอบรม การนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

4. ประเมินผลลัพธ์ หมายถึง การประเมินผลเพื่อที่จะให้รู้ว่าการอบรมได้ก่อให้เกิดผลดีต่อตัวนักเรียน แนวทางการพัฒนาโครงการเยาวชนวัยใส ห่างไกลยาเสพติด การจัดโครงการสามารถจัดไปในรูปแบบใดได้บ้างในปีการศึกษาต่อไป สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการวางแผนและกำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้มีความชัดเจน ครอบคลุม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการมากยิ่งขึ้น ควรมีการชี้แจงขั้นตอนกิจกรรมล่วงหน้าให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจอย่างชัดเจน รวมถึงมีการบริหารเวลาและลำดับกิจกรรมอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความต่อเนื่องและลดความสับสนในระหว่างดำเนินกิจกรรม

1.2 ควรเพิ่มกิจกรรมหรือเวิร์กช็อปที่เน้นทักษะการนำเสนอ เช่น การพูดในที่ชุมชน การออกแบบสื่อ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการนำเสนอผลงาน

1.3 เน้นการติดตามผลการเรียนรู้ในระยะยาว ควรจัดให้มีการประเมินผลการนำความรู้ไปใช้จริงในระยะเวลาหลังจากอบรม เช่น การทำแบบทดสอบติดตามผล หรือแบบสอบถามการนำความรู้ไปใช้ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ในชีวิตจริง

1.4 ควรเพิ่มกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่ม การจำลองสถานการณ์ หรือการเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจมุมมองของผู้อื่น และรู้วิธีการนำความรู้ไปใช้ในบริบทของสังคมได้อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการประเมินโครงการอบรม โครงการนักเรียนยุคใหม่ห่างไกลยาเสพติด โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลทางพูน ปีการศึกษา 2565 ในทุกปีการศึกษาแล้วนำผลการประเมินมาเปรียบเทียบความสำเร็จในการดำเนินงานแต่ละปี

2.1 ควรมีการประเมินโครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนดำเนินงานขึ้นทุกโครงการ เพื่อได้ทราบผลการดำเนินโครงการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของทุกส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการในปีถัดไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กำพล มีแก้ว. (2566). การประเมินโครงการส่งเสริมการจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโรงเรียนบ้านบางเนียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ดนุพงษ์ บูรณะพิมพ์. (2561). การประเมินโครงการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิเศษ ปิ่นพิทักษ์. (2565). การประเมินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านเทคโนโลยี สำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของ โดนัลด์ แอล เคิร์กแพททริก (Donald L. Kirkpatrick). วารสารครุศาสตร์ปัญญา, 4(4), 47-57.

สภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองใหญ่. (2562). โครงการอบรมเครือข่ายเด็กและเยาวชนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. แหล่งข้อมูลhttp://www.nongyai101.go.th/userfiles/page/211158217942020.pdf สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2565.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2558). แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558 - 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักยุทธศาสตร์และติดตามนโยบาย.

สุมิตร สุวรรณ. (2553). การวิจัยและพัฒนาระบบงานของ กอ.รมน. ตามโครงสร้างใหม่: บทสรุปผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.

เอกราช พรหมแก้ว. (2566). การประเมินโครงการนิทานคุณธรรมนำเด็กดีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลพิปูน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง ตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์

THE PRIORITY NEED OF ACADEMIC MANAGEMENT OF WATBANGPHLIYAIKLANG SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF INTERACTIONAL COMPETENCIES

[1]นริสา เจริญศิริ Narisa Charoensiri [2]พงษ์ลิขิต เพชรผล Ponglikhit Petpon
[1, 2,]จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Narisariawviriyawong@gmail.com

Article Received: June 13, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง ตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ เป็นการวิจัยเชิงบรรยายโดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู จำนวน 45 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น($PNI_{modified}$)

สรุปผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง ตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified}$ = 0.513) รองลงมาเป็นด้านการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ = 0.474) และด้านวัดและประเมินผล($PNI_{modified}$ = 0.461)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารวิชาการ, สมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์

Abstract

The proposes of this research article were to study the need of developing academic management of Watbangphliyaiklang school based on the concept of interactional competencies. This is a Descriptive Research, and the research tool was a questionnaire. Data were collected from 45 samples including school directors and teachers. The data were analyzed by using descriptive statistics of, frequency, percentage, means, and priority needs index modified ($PNI_{modified}$).

The research results were as follows: The overall current of state was at the moderate level and the overall desirable state were at a high level, respectively. The data was analyzed by $PNI_{modified}$ revealed that curriculum development was the most needed ($PNI_{modified}$ = 0.513), followed by learning process development of schools ($PNI_{modified}$ = 0.474) and the measurement and evaluation ($PNI_{modified}$ = 0.461)

Keywords: Priority Needs, Academic Administration, Interactional Competencies

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปลายปี 2562 ได้ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อระบบการศึกษาไทย โดยสถานศึกษาต้องปรับตัวสู่การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ เพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของโรค ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยเฉพาะผลกระทบด้านลบที่พบว่าประสิทธิภาพการเรียนการสอนได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนขาดโอกาสในการฝึกปฏิบัติและการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งส่งผลให้คะแนนความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียนลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การระบาดของโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Young (2000) ที่อธิบายว่าสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์เป็นความสามารถในการโต้ตอบที่มีรูปแบบเฉพาะสำหรับการฝึกทักษะการพูดและการเขียน และ Walsh (2013) ที่นิยามว่าเป็นความสามารถของครูและผู้เรียนในการใช้ปฏิสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการไกล่เกลี่ยและส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเน้นการโต้ตอบที่สร้างขึ้นร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียนเพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ ผลกระทบเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาการของผู้เรียน และประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู

สภาพปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีมาอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ที่พบว่าส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งเป็นปัญหาที่สะสมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อเนื่องไปในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านภาษาของแรงงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการของประเทศในเอเชีย ปี 2552-2559 ลดลง () และสถานการณ์ COVID-19 ได้ทำให้ความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ข้อมูลจาก WIDA consortium พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียนยังคงลดลงต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้นการระบาดของ COVID-19 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลางซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จากการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565-2566 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และต่ำกว่าระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลระดับโลกที่พบว่า COVID-19 ส่งผลให้คะแนนสอบอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาลดลง 0.09 ถึง 0.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมลดลงประมาณ 0.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Makhlouf (2022) ที่ชี้ให้เห็นว่าสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์เน้นการสร้างความหมายร่วมกันระหว่างผู้โต้ตอบ มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากช่วยพัฒนาความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา สร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการสอนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน นำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล และ Subuhana (2023) ที่ระบุว่าสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์มีความจำเป็นต่อการพัฒนาความเข้าใจด้านวาทกรรม รูปแบบการสนทนา และการสื่อสารแบบอวัจนภาษา อันนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้และการประยุกต์ใช้การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การวิจัยของ Moorhouse, Li and Walsh (2023) พบว่า ครูต้องการสมรรถนะเฉพาะเพื่อใช้ปฏิสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งสามารถเรียกได้ว่า e-Classroom Interactional Competence (e-CIC) เพื่อไกล่เกลี่ยและช่วยเหลือการเรียนรู้ภาษาในระหว่างการเรียนออนไลน์

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดจุดเน้นสำคัญในปีงบประมาณ 2566 โดยมุ่งเน้นการแก้ไขผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ที่มีต่อผู้เรียน ด้วยการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาและฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss Recovery) สำหรับผู้เรียนทุกระดับ พร้อมทั้งส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) การวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์สามารถช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดย Tai (2024) พบว่า การใช้สมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนผ่านเทคโนโลยีช่วยสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เอื้อต่อปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและภาษา และการวิจัยของ Walsh (2012) แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนนำไปสู่ห้องเรียนที่มีการมีส่วนร่วมมากขึ้น มีการโต้ตอบที่หลากหลาย และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มขึ้นของโอกาสในการเรียนรู้ โรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลางจึงมุ่งส่งเสริมให้มีการต่อยอดแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และลงมือปฏิบัติจริงตามนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการและยกระดับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ว่า "โรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลางมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน" (โรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง พ.ศ.2567-2570, 2567) และสอดคล้องกับ Yahyazade et al. (2014) ที่สะท้อนถึงแนวทางการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษให้มีความเป็นปฏิสัมพันธ์มากขึ้น โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู เพื่อน และสื่อการเรียนรู้ สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนทุกระดับ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และนำไปสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษให้สูงขึ้น เพื่อตอบสนองต่อเป้าประสงค์ของโรงเรียนในการให้นักเรียนร้อยละ 90 มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ทั้งระดับปฐมวัยและประถมศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป ร้อยละ 90 มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ทั้งระดับปฐมวัยและประถมศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

จากสภาพปัญหาและความท้าทายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการของโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลางตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการ การศึกษานี้จะทำให้ทราบถึงช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น และสามารถจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการวางแผนและกำหนดแนวทางในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง ตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง และผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร 1 คน และครู 49 คน รวมทั้งหมด 50 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน และครู จำนวน 44 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน (E) ± 5% รวมเป็น 44 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง ตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการและแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจนและครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 กำหนดแบบประเมินโดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยโดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.5 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.6 ทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 45 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง ตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ แบบตอบสนองคู่ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับของ Best (1981)

4.3 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากสูตร ($PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลางตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ พบว่า โดยภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น คือ 0.483 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง ตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์

ด้านการบริหารวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ค่า PNI	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1.การพัฒนาหลักสูตร	2.513	0.791	ปานกลาง	3.802	0.694	มาก	0.513	1
2.การจัดการเรียนรู้	2.598	0.783	ปานกลาง	3.830	0.648	มาก	0.474	2
3.การวัดและประเมินผล	2.600	0.766	ปานกลาง	3.798	0.641	มาก	0.461	3
รวมทั้งหมด	**2.570**	**0.780**	ปานกลาง	**3.810**	**0.661**	มาก	**0.482**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง ตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ โดยภาพรวมคือ 0.482 ($PNI_{modified}$ = 0.482) พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}$ = 0.513)รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ = 0.474) และ การวัดและประเมินผลมีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{modified}$ = 0.461) ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง ตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ ทั้ง 3 ด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า องค์ประกอบการกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตรสถานศึกษา มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ($PNI_{modified}$ = 0.517) เมื่อพิจารณาข้อย่อยการใช้ภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามโครงสร้างไวยากรณ์ และระดับของภาษาได้เหมาะสม พบว่า ข้อย่อยการใช้ภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามโครงสร้างไวยากรณ์ และระดับของภาษาได้เหมาะสม ที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ ด้านการใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมตามระดับ ($PNI_{modified}$ = 0.545) และด้านการสื่อสารที่มีการโต้ตอบระหว่างกัน พบว่าข้อย่อยสนทนาภาษาอังกฤษกับเพื่อนนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{modified}$ = 0.491) องค์ประกอบการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาหรือตัวชี้วัดรายวิชาในหลักสูตร มีลำดับความต้องการจำเป็นรองลงมา ($PNI_{modified}$ = 0.509) เมื่อพิจารณาข้อย่อยการใช้ภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามโครงสร้างไวยากรณ์ และระดับของภาษาได้เหมาะสม พบว่า ข้อย่อยการใช้ภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามโครงสร้างไวยากรณ์ และระดับของภาษาได้เหมาะสม ที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ ด้านการใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมตามระดับ ($PNI_{modified}$ = 0.585) และด้านการสื่อสารให้ถูกต้องตามกาลเทศะ พบว่า ข้อย่อยการมีมารยาทในการพูดและการรับฟังคู่สนทนาในระหว่างสื่อสารภาษาอังกฤษมีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{modified}$ = 0.458)

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า องค์ประกอบการออกแบบและวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ($PNI_{modified}$ = 0.491) เมื่อพิจารณาข้อย่อยการจัดการ ควบคุมปริมาณ และเวลาในการสนทนาภาษาอังกฤษแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้อย่างเหมาะสม พบว่า ข้อย่อยจัดการ ควบคุมปริมาณ และเวลาในการสนทนาภาษาอังกฤษแลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้อย่างเหมาะสม ที่มีความต้องการ

จำเป็นสูงที่สุดคือ ด้านการบริหารเวลาและเนื้อหาในการพูดที่เหมาะสม ($PNI_{modified}$ = 0.522) และด้านการสื่อสารที่มีการโต้ตอบระหว่างกัน พบว่าข้อย่อยสนทนาภาษาอังกฤษ กับครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{modified}$ = 0.420) องค์ประกอบการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน สื่อ และแหล่งเรียนรู้ มีลำดับความต้องการจำเป็นรองลงมา ($PNI_{modified}$ = 0.457) เมื่อพิจารณาข้อย่อยการสนทนาภาษาอังกฤษกับเพื่อนนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการสนทนาภาษาอังกฤษ กับครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า ข้อย่อยการสนทนาภาษาอังกฤษกับเพื่อนนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนทนาภาษาอังกฤษ กับครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ ด้านการสื่อสารที่มีการโต้ตอบระหว่างกัน ($PNI_{modified}$ = 0.482) และด้านการใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมตามระดับ พบว่า ข้อย่อยการใช้ภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามโครงสร้างไวยากรณ์ และระดับของภาษาได้เหมาะสม มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{modified}$ = 0.444)

3. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า องค์ประกอบการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ($PNI_{modified}$ = 0.463) เมื่อพิจารณาข้อย่อยการใช้ภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามโครงสร้างไวยากรณ์ และระดับของภาษาได้เหมาะสม พบว่า ข้อย่อยการใช้ภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามโครงสร้างไวยากรณ์ และระดับของภาษาได้เหมาะสม ที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ ด้านการใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมตามระดับ ($PNI_{modified}$ = 0.500) รองลงมาคือ ด้านการบริหารเวลาและเนื้อหาในการพูดที่เหมาะสม ($PNI_{modified}$ = 0.491) และด้านการสื่อสารที่มีการโต้ตอบระหว่างกัน มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{modified}$ = 0.442)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลางตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่า $PNI_{modified}$ = 0.482 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีความต้องการในการพัฒนาการบริหารวิชาการตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสถานการณ์หลังโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังที่ WIDA consortium (2024) รายงานว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียนยังคงลดลงต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้นการระบาดของ COVID-19 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Moorhouse, Li and Walsh (2023) ที่ระบุว่า ครูต้องการสมรรถนะเฉพาะเพื่อใช้ปฏิสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนออนไลน์ (e-Classroom Interactional Competence: e-CIC)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.513) แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนต้องการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์อย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตรสถานศึกษา และการใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมตามระดับ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Walsh (2013) ที่นิยามสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ว่าเป็นความสามารถของครูและผู้เรียนในการใช้ปฏิสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการไกล่เกลี่ยและส่งเสริมการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ Yahyazade et al. (2014) ที่เน้นการพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษให้มีความเป็นปฏิสัมพันธ์มากขึ้นโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ Active Learning ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรที่สูงนี้เกิดจากการที่หลักสูตรปัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาทักษะการโต้ตอบและการสื่อสารภาษาอังกฤษของ

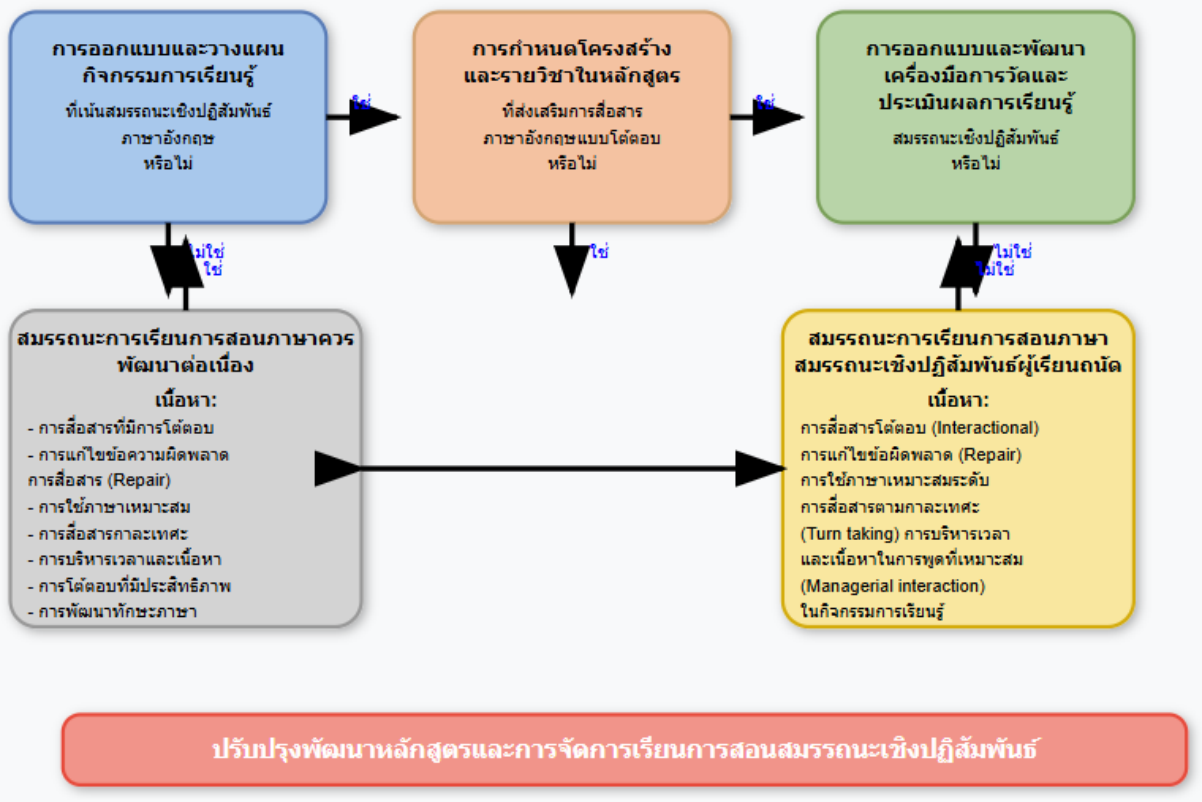
นักเรียนได้อย่างเพียงพอ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้เน้นการสร้างโอกาสในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ตามแนวคิดของ Young (2000) ที่อธิบายว่า สมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์เป็นความสามารถในการโต้ตอบที่มีรูปแบบเฉพาะสำหรับการฝึกทักษะการพูดและการเขียน

ด้านการจัดการเรียนรู้มีความต้องการจำเป็นในระดับที่สอง ($PNI_{modified}$ = 0.474) โดยเฉพาะการออกแบบและวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารเวลาและเนื้อหาในการพูดที่เหมาะสม ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าครูยังต้องการพัฒนาทักษะในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tai (2024) ที่พบว่า การใช้สมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนผ่านเทคโนโลยีช่วยสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เอื้อต่อปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและภาษา การที่การสนทนาภาษาอังกฤษกับครูได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความต้องการจำเป็นต่ำสุดในด้านนี้ ($PNI_{modified}$ = 0.420) อาจเป็นเพราะครูยังขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับนักเรียน หรือยังไม่มีกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ตามที่ Subuhana (2023) ระบุว่า สมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์มีความจำเป็นต่อการพัฒนาความเข้าใจด้านวาทกรรมและรูปแบบการสนทนา

แม้ว่าด้านการวัดและประเมินผลจะมีความต้องการจำเป็นต่ำสุด ($PNI_{modified}$ = 0.461) แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนยังคงต้องการการพัฒนาในด้านนี้ โดยเฉพาะการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผลการวิจัยนี้แตกต่างจากการศึกษาของโรงเรียนนานาชาติเด่นหล้า บริติช ที่พบว่า การวัดและประเมินผลมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified}$ = 0.272) ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน โรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลางเป็นโรงเรียนรัฐ ซึ่งอาจมีระบบการวัดและประเมินผลที่มีมาตรฐานชัดเจนอยู่แล้ว แต่ต้องการการปรับปรุงในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้มากกว่า อย่างไรก็ตาม การที่การสื่อสารที่มีการโต้ตอบระหว่างกันมีความต้องการจำเป็นต่ำสุด ($PNI_{modified}$ = 0.442) ในด้านนี้ ยังคงสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาเครื่องมือประเมินที่สามารถวัดความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ได้นั้นต้องคำนึงถึงการสื่อสารที่มีการโต้ตอบระหว่างกัน การแก้ไขข้อความที่ผิดพลาดในการสื่อสาร การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมตามระดับ การสื่อสารให้ถูกต้องตามกาละเทศะ และการบริหารเวลาและเนื้อหาในการพูดที่เหมาะสม ผู้สอนจึงจำเป็นต้องร่วมวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดี และร่วมกันดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการทบทวนหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มั่นใจว่ามีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษที่ถูกต้องเหมาะสมตามระดับอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถสรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

องค์ประกอบหลัก 3 ด้าน (แถวบน) ได้แก่ 1) การออกแบบและวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการ เน้นการออกแบบกิจกรรมที่เน้นสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ภาษาอังกฤษ 2) การกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตร เป็นขั้นตอนกลางที่เชื่อมโยงการออกแบบกับการประเมิน เน้นการสร้างหลักสูตรที่ส่งเสริมการสื่อสารแบบโต้ตอบ 3) การออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผล เป็นจุดสิ้นสุดของกระบวนการออกแบบ เน้นการสร้างเครื่องมือวัดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์แบบต่อเนื่องตามลำดับ

ความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข กระบวนการทำงานเป็นแบบ "ใช่/ไม่ใช่" โดย หากผ่านเกณฑ์ (ใช่) ⟶ ไปสู่ขั้นตอนถัดไป หากไม่ผ่านเกณฑ์ (ไม่ใช่) ⟶ ไปสู่การพัฒนาสมรรถนะ

องค์ประกอบสนับสนุน 2 ด้าน (แถวล่าง) ได้แก่ 1) สมรรถนะการเรียนการสอนภาษาควรพัฒนาต่อเนื่อง ประกอบด้วย การสื่อสารที่มีการโต้ตอบ การแก้ไขข้อความผิดพลาด การใช้ภาษาเหมาะสม การสื่อสารกาละเทศะ การใช้เวลาและเนื้อหา การโต้ตอบที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาทักษะภาษา 2) สมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ที่ผู้เรียนต้องพัฒนา ประกอบด้วย การสื่อสารโต้ตอบ การแก้ไขข้อผิดพลาด การใช้ภาษาเหมาะสมระดับ การสื่อสารตามกาละเทศะ และการบริหารเวลาและเนื้อหา มีความสัมพันธ์โต้ตอบกัน

ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ คือ กระบวนการของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รับข้อมูลย้อนกลับจากทุกองค์ประกอบที่เป็นพื้นฐานสำหรับการปรับปรุงวงจรใหม่ องค์ความรู้นี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์เป็นกระบวนการที่ต้องมีการบูรณาการทุกองค์ประกอบอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด คือ การพัฒนาหลักสูตร เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ทางผู้บริหารและครูควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาถึงแนวทางการพัฒนาหลักสูตรในปัจจุบันว่าสอดคล้องและเหมาะสมกับสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด หลังจากนั้นจึงร่วมวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดี และร่วมกันดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการทบทวนหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ในการพัฒนาหลักสูตรนอกจากการเน้นโครงสร้างและรายวิชาแล้ว ครูผู้สอนควรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษที่ถูกต้องเหมาะสมตามระดับอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีประโยชน์ต่อการพัฒนาความสามารถในการโต้ตอบและสื่อสารของผู้เรียน และใช้ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ระหว่างนักเรียนด้วยกันได้ ซึ่งหากมีการจัดกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนย่อมสามารถพัฒนาสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้อย่างเต็มที่

1.2 ในส่วนองค์ประกอบย่อยของการจัดการเรียนรู้ ด้านการออกแบบและวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด แสดงว่าผู้บริหารและครูยังให้ความสำคัญในการพัฒนาการออกแบบกิจกรรมที่ตอบสนองต่อสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลน้อยกว่าที่ควร การคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างการบริหารเวลาและเนื้อหาในการพูดกับความสามารถของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้การให้โอกาสในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทั้งกับครูและเพื่อนนักเรียนแก่ผู้เรียน ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการสื่อสารที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของตนเอง ผู้สอนจึงควรจัดการเรียนการสอนด้วยการเตรียมกิจกรรมที่มีระดับความซับซ้อนที่แตกต่างกัน มีความหลากหลาย และมีความยืดหยุ่นทั้งในด้านการโต้ตอบและเวลาในการสนทนา

1.3 ในด้านการวัดและประเมินผล แม้จะมีความต้องการจำเป็นต่ำสุด แต่ยังคงต้องการการพัฒนา โดยเฉพาะการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูผู้สอนควรพัฒนาเครื่องมือประเมินที่สามารถวัดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ได้อย่างแท้จริง เช่น การประเมินการสื่อสารที่มีการโต้ตอบระหว่างกัน การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมตามระดับ และการบริหารเวลาและเนื้อหาในการพูดที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนในการปฏิสัมพันธ์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาความต้องการจำเป็นเชิงลึกในด้านที่มีความต้องการสูง จากผลการศึกษาที่พบว่าการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์อย่างละเอียด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมสำหรับการพัฒนาหลักสูตรในระดับปฏิบัติการ

2.2 การศึกษาความต้องการจำเป็นหลังสถานการณ์โควิด-19 เนื่องจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความต้องการจำเป็นสอดคล้องกับสถานการณ์หลังโควิด-19 ควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษา

2.4 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการจำเป็น ควรศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อระดับความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการตามแนวคิดสมรรถนะเชิงปฏิสัมพันธ์ เช่น ประสบการณ์การสอน

ความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษของครู หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อให้เข้าใจสาเหตุของความต้องการจำเป็นในแต่ละระดับ

2.5 การศึกษาติดตามผลการนำความต้องการจำเป็นไปใช้ ควรมีการศึกษาติดตามผลการนำข้อมูลความต้องการจำเป็นไปใช้ในการพัฒนาการบริหารวิชากรในระยะยาว เพื่อดูว่าการแก้ไขปัญหาตามลำดับความต้องการจำเป็นส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพปัจจุบันให้เข้าใกล้สภาพที่พึงประสงค์มากขึ้นหรือไม่ และมีการเปลี่ยนแปลงของความต้องการจำเป็นอย่างไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). รายงานสถานการณ์การศึกษาไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

น้ำเพชร ปฐพีทอง และ พงษ์ลิขิต เพชรผล. (2565). ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนนานาชาติเด่นหล้า บริติช ตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 9(3), 122.

โรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง. (2567). แผนพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง พ.ศ. 2567-2570. สมุทรปราการ: โรงเรียนวัดบางพลีใหญ่กลาง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). จุดเน้นการดำเนินงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). รายงานการศึกษาไทย ปี พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

Best, J. W. (1981). Research in education. 4th ed. Prentice-Hall.

IMD World Competitiveness Center. (2009-2016). IMD world competitiveness yearbook 2009-2016. IMD.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Makhlouf, M. (2022). Interactional competence in L2 classroom discourse: A conversation analytic approach. Language Teaching Research, 26(3), 432-456.

Moorhouse, B. L., Li, Y. and Walsh, S. (2023). E-classroom interactional competencies: Mediating and assisting language learning during synchronous online lessons. RELC Journal, 54(1), 114-128.

Subuhana, C. (2023). Developing interactional competence through classroom discourse: A systematic review. Applied Linguistics Review, 14(2), 145-168.

Tai, K. W. H. (2024). Classroom interactional competence in an English medium instruction mathematics classroom: A creation of a technology-mediated translanguaging space. Linguistics and Education, 90.

Walsh, S. (2012). Conceptualising classroom interactional competence. Novitas-ROYAL, 6(1), 1-14.

Walsh, S. (2013). Classroom discourse and teacher development. Edinburgh University Press.

WIDA Consortium. (2024). English language proficiency assessment reports. WIDA.

Yahyazadeh, A., Amirian, Z. and Bagheri, M. S. (2014). Active learning for interactive EFL classes. English Language Teaching, 7(11), 127-135.

Young, R. F. (2000). Interactional competence: Challenges for validity. Applied Linguistics, 21(3), 366-377.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE SYSTEM IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF DISTRICT LEARNING PROMOTION CENTERS UNDER THE ANG THONG PROVINCIAL OFFICE OF LEARNING PROMOTION

[1]ณัติฐิญา พรหมทอง Nattiya Promthong [2]พรเทพ รู้แผน Pornthep Ruphan
[1, 2]มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Nattiya51@gmail.com

Article Received: June 10, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนระดับรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง 2) เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง วิธีดำเนินการวิจัยเป็นแบบผสานวิธีโดยใช้ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 122 คน มีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ทำหน้าที่ประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 และแบบสัมภาษณ์ชนิดแบบไม่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนระดับรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วยรายการปฏิบัติ 27 รายการ โดยแบ่งเป็น 8 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีรายการปฏิบัติ 3 รายการ ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีรายการปฏิบัติ 3 รายการ ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีรายการปฏิบัติ 3 รายการ ขั้นตอนที่ 4 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีรายการปฏิบัติ 5 รายการ ขั้นตอนที่ 5 การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีรายการปฏิบัติ 3 รายการ ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาประจำปีงบประมาณ มีรายการปฏิบัติ 3 รายการ ขั้นตอนที่ 7 การเสนอรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่สู่สาธารณชน มีรายการปฏิบัติ 4 รายการ และขั้นตอนที่ 8 การนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีรายการปฏิบัติ 3 รายการ

คำสำคัญ: ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, การประกันคุณภาพการศึกษา, ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้

Abstract

This research aimed 1) to study the implementation of internal quality assurance in educational institutions under the District Learning Promotion Centers affiliated with the Office of Learning Promotion in Ang Thong Province, and 2) to propose a development approach for an internal quality assurance system appropriate to the context of these institutions. The study employed a mixed-methods design. The quantitative phase included a population of 122 participants comprising school administrators, teachers, and educational personnel. The qualitative phase involved in-depth interviews with 8 key informants, including school administrators and quality assurance coordinators. Research instruments included a questionnaire, which demonstrated a reliability coefficient of 0.97, and an unstructured interview guide. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.

The results revealed that 1) the overall implementation of internal quality assurance within the target institutions was at a high level; and 2) the proposed development approach for the internal quality assurance system consisted of 27 practical guidelines categorized into 8 stages: (1) setting institutional education standards (3 guidelines), (2) developing quality improvement and annual action plans (3 guidelines), (3) implementing the educational development plan (4 guidelines), (4) monitoring and evaluating educational quality (4 guidelines), (5) conducting internal evaluations based on educational standards (4 guidelines), (6) preparing the annual self-assessment report (4 guidelines), (7) submitting and disseminating the report to relevant agencies and the public (4 guidelines), and (8) using evaluation results for strategic quality development planning (4 guidelines).

Keywords: Internal Quality Assurance System, Educational Quality Assurance, Learning Encouragement Center

บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในทุกระดับ โดยทำหน้าที่ควบคุมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Quality Control and Quality Improvement) ตามกรอบมาตรฐานที่กำหนดโดยรัฐ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม และความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) โดยเฉพาะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้บัญญัติให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีการเปิดเผยรายงานผลเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาและรองรับการประเมินจากภายนอก ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงระบบการประกันคุณภาพโดยเน้นการประเมินที่สะท้อนสภาพจริงของสถานศึกษา ผ่านแนวทางการประเมินแบบองค์รวม (Holistic Assessment) และการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Assessment) ควบคู่กับการใช้วิจารณญาณของผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgment) และการทบทวนโดยเพื่อนร่วมวิชาชีพ (Peer Review) เพื่อลดภาระงานเอกสารและเพิ่มความน่าเชื่อถือของการ

ประเมิน ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามของภาครัฐในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพให้ตอบโจทย์บริบทของสถานศึกษาอย่างแท้จริง (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561) อย่างไรก็ตาม สำหรับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเฉพาะศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ ความเข้าใจในหลักการประกันคุณภาพที่ยังไม่ชัดเจน การขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทาง การไม่มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการดำเนินงานที่ขาดความต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า หลายแห่งยังคงมุ่งเน้นเพียงการจัดทำรายงานโดยไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนหรือพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม (กรมส่งเสริมการเรียนรู้, 2566)

นอกจากนี้ สถานศึกษาหลายแห่งยังขาดกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงระบบ การถอดบทเรียน และการมีส่วนร่วมจากผู้บริหาร ครู และบุคลากร ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพให้เกิดผลลัพธ์เชิงพัฒนาอย่างแท้จริง ส่งผลให้การประกันคุณภาพยังไม่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพสถานศึกษาและความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้วยเหตุนี้ การมีแนวทางที่ชัดเจน เหมาะสม และสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง

จากความเป็นมาและคามสำคัญขอปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจดำเนินการศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง” โดยมุ่งหวังให้ได้แนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากร

1.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ 7 อำเภอ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง จำนวนทั้งหมด 122 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.05 ถึง 1.00 และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 จำนวน 47 ข้อ โดยแบ่งเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 4 ข้อ ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 7 ข้อ ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 7 ข้อ ขั้นตอนที่ 4 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 11 ข้อ ขั้นตอนที่ 5 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ ขั้นตอนที่ 7 การเสนอรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่สู่สาธารณชน จำนวน 4 ข้อ ขั้นตอนที่ 8 การนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนา จำนวน 4 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ขอหนังสือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง ปีการศึกษา 2567

3.2 ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยสอดซองจดหมายและติดแสตมป์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับ

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับแล้วทำการลงรหัสเพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วน ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบ มาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอ่างทอง การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยต่ำสุด ของแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงานการประกันภายในสถานศึกษามาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อนำเสนอแนวทาง โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และครูวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากค่าเฉลี่ยต่ำสุดของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแต่ละขั้นตอนมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยประสานงานโดยการนัดหมายรายบุคคล และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

4. การวิเคราะห์ข้อมูลนำข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก (μ = 3.82, σ =0.67) ขั้นตอนที่มีระดับการดำเนินงานอยู่ในอันดับสูงสุด คือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (μ = 4.01, σ =0.73) รองลงมา คือการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (μ = 3.89, σ =0.68) และขั้นตอนการดำเนินงานที่มีลำดับต่ำสุด คือ การนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (μ = 3.71, σ =0.73) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา	μ	σ	ความหมาย	ลำดับ
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.01	0.73	มาก	1
2. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	3.73	0.66	มาก	7
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	3.89	0.68	มาก	2
4. การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	3.77	0.69	มาก	5
5. การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	3.76	0.63	มาก	6
6. การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาประจำปีงบประมาณ	3.83	0.57	มาก	4
7. การเสนอรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่สู่สาธารณชน	3.84	0.68	มาก	3
8. การนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	3.71	0.73	มาก	8
รวม	**3.82**	**0.67**	มาก	

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง เป็นรายขั้นตอนพบว่า

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.01, σ =0.73) รายการที่มีการดำเนินงานต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร ร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์ความเชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ เพื่อนำมาใช้กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (μ = 3.81, σ =0.73)

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.73 σ =0.66) รายการที่มีการดำเนินงานต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรร่วมกันกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา ด้านต่างๆที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และยอมรับรวมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (μ = 3.39, σ =0.55)

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก(μ = 3.89 σ =0.68) รายการที่มีการดำเนินงานต่ำสุด คือ สถานศึกษาพัฒนาบุคลากรให้ความรู้ ทักษะในการจัดทำโครงการตามองค์ประกอบของสถานศึกษา (μ = 3.44, σ =0.52)

ขั้นตอนที่ 4 การติดตามและการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.77,σ =0.69)รายการที่มีการดำเนินงานต่ำสุด คือ สถานศึกษาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาได้ถูกต้องครบถ้วน (μ = 3.42, σ =0.54)

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.76 σ =0.63)รายการที่มีการดำเนินงานต่ำสุด คือ สถานศึกษาดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเน้นการตรวจสอบประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (μ = 3.38, σ =0.52)

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาประจำปีงบประมาณ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.83 σ =0.57) รายการที่มีการดำเนินงานต่ำสุด คือ สถานศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการรวบรวมทั้งข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลจากผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม เพื่อจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) (μ = 3.47, σ =0.50)

ขั้นตอนที่ 7 การเสนอรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่สู่สาธารณชน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.84 σ =0.68) รายการที่มีการดำเนินงานต่ำสุด คือ สถานศึกษาเผยแพร่รายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ต่อสาธารณชนผ่านทางช่องทางต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ จุลสาร สารสาร เว็บไซต์ การปฐมนิเทศผู้ปกครอง ฯลฯ (μ = 3.59, σ =0.56)

ขั้นตอนที่ 8 การนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 3.71 σ =0.73) รายการที่มีการดำเนินงานต่ำสุด คือ สถานศึกษามีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากร เพื่อถอดบทเรียนและสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง (μ = 3.36, σ =0.67)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง ทั้ง 8 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้สรุปรายการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของแต่ละขั้นตอน เพื่อนำมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์หาแนวทางการพัฒนาประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง

2. แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง ได้จากค่าเฉลี่ยต่ำสุดของการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา นำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยการสังเคราะห์เป็นแนวทางได้ 8 ขั้นตอน 27 รายการ คือ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 3 รายการ ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 3 รายการ ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจำนวน 3 รายการ ขั้นตอนที่ 4 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 5 รายการ ขั้นตอนที่ 5 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จำนวน 3 รายการ ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา จำนวน 3 รายการ ขั้นตอนที่ 7 การเสนอรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่สู่สาธารณชน จำนวน 4 รายการ ขั้นตอนที่ 8 การนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนา จำนวน 3 รายการ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง

ขั้นตอนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ขั้นตอนที่ 1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	1. จัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจร่วมกัน สถานศึกษาควรจัดอบรม ประชุม และเสวนา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักรู้ในมาตรฐานการศึกษา ผ่านการบรรยาย กรณีศึกษา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมวิเคราะห์และตีความมาตรฐานการศึกษา เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3. ใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (PLC) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบกลุ่ม การอภิปรายและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อพัฒนาการใช้มาตรฐานการศึกษาในบริบทของสถานศึกษา
ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	1.จัดประชุมและเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมทุกฝ่าย เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมเสนอแนวคิดและกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาการศึกษาร่วมกัน 2.ใช้การวิเคราะห์ SWOT และข้อมูลสารสนเทศประกอบการวางแผน วิเคราะห์บริบทภายในและภายนอกของสถานศึกษาโดยใช้ SWOT และข้อมูลย้อนหลัง เพื่อกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนและเป็นไปได้ 3.กำหนดแผนให้ครอบคลุมกลยุทธ์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และโครงการ วางแผนพัฒนาโดยระบุองค์ประกอบให้ครบถ้วน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

ขั้นตอนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	1. สถานศึกษาควรสำรวจความต้องการในการพัฒนาทักษะของบุคลากร พร้อมวิเคราะห์สภาพปัญหาและศักยภาพ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของตน 2. ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการโดยเน้นการเขียนโครงการตามองค์ประกอบที่ถูกต้อง ใช้กรณีศึกษา แบบฟอร์มมาตรฐาน และกิจกรรมฝึกปฏิบัติจริง โดยมีวิทยากรหรือพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา 3. ส่งเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (PLC) และจัดให้มีการติดตาม ประเมินผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนและหลังการอบรม เพื่อปรับปรุงคุณภาพอย่างเป็นระบบ
ขั้นตอนที่4 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	1. เครื่องมือประเมินควรพัฒนาโดยยึดตามตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษา พร้อมตรวจสอบความเที่ยงและความตรงทางเนื้อหา 2. ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีประสบการณ์ในสถานศึกษา และผ่านการกลั่นกรองโดยผู้เชี่ยวชาญ 3. เครื่องมือควรมีความหลากหลาย ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อวัดผลได้ครอบคลุมหลายมิติ 4. ควรพัฒนาจากข้อมูลผลการประเมินรอบก่อน และปรับปรุงต่อเนื่องให้ตอบสนองข้อจำกัดเดิม 5. การบูรณาการเทคโนโลยีและการใช้ข้อมูลจริงจากสภาพการจัดการเรียนรู้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามและประเมินผล
ขั้นตอนที่ 5 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	**1.** สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการประเมินภายใน โดยมีผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมดำเนินงาน เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส และการยอมรับในกระบวนการประเมินคุณภาพภายใน 2. การประเมินควรดำเนินตามกรอบมาตรฐานการศึกษาที่ชัดเจน พร้อมอ้างอิงหลักฐานเชิงประจักษ์จากการปฏิบัติงานจริง เพื่อสะท้อนคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างแท้จริง 3. ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการเก็บและจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมดำเนินการประเมินในลักษณะวนซ้ำ เพื่อนำผลลัพธ์ไปสู่การวางแผนปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา	1.การจัดเก็บข้อมูลควรดำเนินการโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย อาทิ แบบฟอร์มมาตรฐาน ระบบฐานข้อมูล และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานและผลการดำเนินงานที่ถูกต้อง ครบถ้วน และสามารถตรวจสอบได้ 2. ข้อมูลที่จัดเก็บควรถูกนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยอ้างอิงเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ตัวชี้วัด เป้าหมายของแผนพัฒนา หรือการวิเคราะห์ SWOT เพื่อประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพในทุกมิติ 3. การวิเคราะห์ข้อมูลควรมีความเชื่อมโยงเชิงระบบ โดยสะท้อนผลการดำเนินงาน จุดเด่น และข้อเสนอแนะ ให้สัมพันธ์กับแผนพัฒนาและตัวบ่งชี้ในรายงาน SAR อย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง
ขั้นตอนที่ 7 การเสนอรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อ	1. เผยแพร่รายงาน SAR ผ่านช่องทางออนไลน์ สถานศึกษาควรใช้เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ และระบบสารสนเทศในการเผยแพร่รายงาน เพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายและโปร่งใส

ขั้นตอนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
หน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่สู่สาธารณชน	2. จัดกิจกรรมสื่อสารข้อมูลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรจัดเวทีนำเสนอผล เช่น การประชุม ผู้ปกครองเปิดบ้าน หรือเสวนา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับข้อเสนอแนะ 3. จัดทำสื่อในรูปแบบที่เข้าใจง่าย แนะนำให้ใช้รายงานฉบับย่อ อินโฟกราฟิก หรือวิดีโอสั้น เพื่อสื่อสารข้อมูลให้ชัดเจนและเหมาะสมกับผู้รับสารหลากหลายกลุ่ม 4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่าย ควรเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายการศึกษาและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และใช้ข้อมูล SAR เพื่อร่วมพัฒนาสถานศึกษา
ขั้นตอนที่ 8 การนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	1. ควรจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรร่วมสะท้อนผลการประเมินร่วมกัน 2. ควรใช้ข้อมูลประเมินในการถอดบทเรียน มีการสังเคราะห์ผลประเมินเป็นบทเรียนหรือเอกสารสรุป เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และนำไปสู่การกำหนดแนวทางพัฒนาที่ชัดเจน 3. ควรเชื่อมโยงสู่การพัฒนาอย่างเป็นระบบ ข้อเสนอแนะจากการแลกเปลี่ยนถูกบูรณาการสู่การวางแผน การปฏิบัติงาน และการบริหาร เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้มาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในขั้นตอนของ “การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา” ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับขั้นตอนอื่น สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในการใช้มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นกรอบในการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่เน้นให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานที่สะท้อนบริบทและความต้องการของชุมชน พร้อมใช้เป็นแนวทางในการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ “การนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษา” ซึ่งชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดในการใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาต่อยอด โดยอาจเกิดจากปัจจัยหลากหลาย เช่น ขาดความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อมูลรายงาน SAR การขาดแนวทางหรือเครื่องมือที่เหมาะสม ตลอดจนการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดยังไม่เป็นระบบเพียงพอ สถานการณ์นี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรในการใช้ผลการประเมินเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการวางแผนและพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม

2. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยประกอบด้วย 8 ขั้นตอน โดยครอบคลุม 27 รายการปฏิบัติ ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 3 รายการปฏิบัติ พบว่า มีแนวทางการปฏิบัติอยู่ 3 รายการ โดยรายการที่สำคัญ สถานศึกษาควรเน้น

กระบวนการสร้างความเข้าใจ การมีส่วนร่วม และการใช้ PLC เป็นเครื่องมือพัฒนาร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถตีความและปรับใช้มาตรฐานได้อย่างเหมาะสมกับบริบท สอดคล้องกับงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย สุขใจ (2563) ที่พบว่า การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษาควรดำเนินการผ่านเวทีประชุม อบรม และการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงรวมถึงงานวิจัยของนันท์นภัส เกิดนิยม (2564) ที่พบว่า การพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม (PLC) เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจเชิงระบบเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

2.2 จากผลการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มี 3 รายการปฏิบัติ โดยมีรายการปฏิบัติที่สำคัญ คือ แผนที่มีคุณภาพควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์บริบทโดยใช้ SWOT และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถจัดทำแผนที่มีเป้าหมาย ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่สอดคล้องกับพันธกิจและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติพร จันทร์ลอย และคณะ (2563) ซึ่งพบว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการข้อมูลเชิงประจักษ์ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์บริบทอย่างรอบด้าน

2.3 จากผลการวิจัย ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มี 3 รายการปฏิบัติ โดยมีรายการปฏิบัติที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะของบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนและโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดกระบวนการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมตั้งแต่การวิเคราะห์บริบท การระบุความต้องการ ไปจนถึงการออกแบบกลยุทธ์และโครงการ ทั้งนี้ ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการเรียนรู้จากการลงมือทำจริง เช่น การเขียนแผน การใช้กรณีศึกษา และการมีพี่เลี้ยง เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเชิงระบบและทักษะที่จำเป็นในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุวรรณ เปรมฤดี (2563) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะของบุคลากรในการจัดทำแผนและโครงการโดยเน้นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่วิเคราะห์บริบทจนถึงการออกแบบแผน เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังแนะนำให้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการเรียนรู้จากการลงมือทำจริง โดยมีวิทยากรหรือพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา และมีผู้บริหารทำหน้าที่สนับสนุนทรัพยากรและส่งเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในองค์กร

2.4 จากผลการวิจัย ขั้นตอนที่4 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มี 5 รายการปฏิบัติ โดยมีรายการปฏิบัติที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรพัฒนาเครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษาควรดำเนินอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษา มีความเที่ยงตรงทางเนื้อหา และผ่านการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือควรครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ สะท้อนกระบวนการและผลลัพธ์ที่แท้จริง พร้อมมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องโดยอิงข้อมูลจากการประเมินที่ผ่านมา การบูรณาการเทคโนโลยีช่วยเพิ่มความแม่นยำและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาส่งผลให้การประเมินมีคุณภาพและใช้ได้จริงในระบบประกันคุณภาพภายใน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวลัยลักษณ์ วงศ์บุญสิน (2562) ที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง และกาญจนา ศรีปานทอง (2564) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำในการประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.5 จากผลการวิจัย ขั้นตอนที่ 5 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 3 รายการปฏิบัติ โดยมีรายการปฏิบัติที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรดำเนินการ

ประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม โดยจัดตั้งคณะกรรมการที่หลากหลาย ใช้กรอบมาตรฐานที่ชัดเจนและหลักฐานเชิงประจักษ์จากการปฏิบัติงานจริง พร้อมประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูล และดำเนินการประเมินแบบวนซ้ำ เพื่อวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิธิศ ศรีสุข (2564) และภัทราวดี สิริภัทรนนท์ (2562) ที่พบว่า การประเมินคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพควรจัดตั้งคณะกรรมการที่มีส่วนร่วม ใช้มาตรฐานที่ชัดเจน อ้างอิงหลักฐานเชิงประจักษ์ และบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.6 จากผลการวิจัย ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา มี 3 รายการปฏิบัติ โดยมีรายการปฏิบัติที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรมีกระบวนการจัดการข้อมูลเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยใช้เครื่องมือหลากหลายในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ตามเกณฑ์มาตรฐานและเป้าหมายของแผนพัฒนา และเชื่อมโยงผลวิเคราะห์สู่การจัดทำรายงาน SAR เพื่อสะท้อนคุณภาพและวางแผนพัฒนาอย่างมีทิศทาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชุติมา ทาสุรินทร์ (2564) และวรรณา อ่อนชมจันทร์ (2562) ที่พบว่า การประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยระบบจัดการข้อมูลที่ดี การมีส่วนร่วมของบุคลากร และการใช้ผลการประเมินเพื่อวางแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2.7 จากผลการวิจัย ขั้นตอนที่ 7 การเสนอรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่สู่สาธารณชน มี 4 รายการปฏิบัติ โดยมีรายการปฏิบัติที่สำคัญ คือการเผยแพร่รายงาน SAR ควรดำเนินอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และเข้าถึงได้ง่ายผ่านช่องทางออนไลน์และกิจกรรมสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พร้อมจัดทำสื่อสรุปที่เข้าใจง่าย และเปิดพื้นที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากผลการประเมินเพื่อวางแผนพัฒนาร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา แสนโสม (2561) และจิราภรณ์ ศรีสุวรรณ (2564) ที่พบว่า การเผยแพร่ SAR ผ่านสื่อที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

2.8 จากผลการวิจัย ขั้นตอนที่ 8 การนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 3 รายการปฏิบัติ โดยมีรายการปฏิบัติที่สำคัญ คือการใช้ผลการประเมินภายในควรดำเนินอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบ PLC สังเคราะห์ผลการประเมินเป็นบทเรียนวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน และบูรณาการข้อเสนอแนะเข้าสู่การวางแผนและบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณา อ่อนชมจันทร์ (2562) ที่พบว่า การใช้กระบวนการ PLC ทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีความเข้าใจร่วมกันและสามารถใช้ผลการประเมินในการวางแผนพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่นเดียวกับงานวิจัยของปรียาภรณ์ พันธุ์ศรี (2564) ที่พบว่า การสังเคราะห์ผลการประเมินเป็นบทเรียนส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างมีทิศทางและต่อเนื่อง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดอ่างทอง ประกอบไปด้วยการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจ การมีส่วนร่วม และการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ PLC เพื่อให้

ผู้เกี่ยวข้องสามารถตีความและประยุกต์ใช้มาตรฐาน 2) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแผนพัฒนาควรตั้งอยู่บนพื้นฐานการวิเคราะห์บริบทด้วย SWOT และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อให้ได้แผนที่มีเป้าหมาย ชี้วัด และกิจกรรม 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาผู้บริหารควรสนับสนุนการพัฒนาทักษะของบุคลากร โดยใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง พร้อมกำหนดกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน 4) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาควรพัฒนาเครื่องมือประเมินที่อิงตัวบ่งชี้ของมาตรฐาน มีความเที่ยงตรงและผ่านการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญ ควบคู่กับการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ 5) การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานของสถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการที่มีส่วนร่วม ใช้มาตรฐานที่ชัดเจนและหลักฐานจากการปฏิบัติงานจริง และใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินแบบวนซ้ำ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR)ควรมีระบบจัดการข้อมูลที่ดี ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ตามเป้าหมายแผนพัฒนา และเชื่อมโยงผลสู่รายงาน SAR อย่างครบถ้วน 7) การเสนอและเผยแพร่รายงานการประเมินตนเอง ควรใช้ช่องทางออนไลน์และกิจกรรมสื่อสารเพื่อเผยแพร่อย่างโปร่งใส จัดทำสื่อที่เข้าใจง่าย และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้ผลการประเมิน และ 8) การนำผลการประเมินไปใช้วางแผนพัฒนา ควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบ PLC สังเคราะห์ข้อมูลเป็นบทเรียน และบูรณาการข้อเสนอแนะสู่การวางแผนและบริหารจัดการอย่างมีทิศทาง สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ผลการประเมินคุณภาพภายใน เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัดที่สะท้อนผลการดำเนินงานจริงและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนามีทิศทางที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้

1.2 ผู้บริหารควรแสดงบทบาทผู้นำด้านการใช้ข้อมูล (Data Leadership) โดยให้ความสำคัญกับการนำผลรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ข้อมูลสารสนเทศ และข้อมูลผลการดำเนินงานมาใช้ประกอบการตัดสินใจและกำหนดนโยบายในทุกมิติของการบริหารจัดการสถานศึกษา

1.3 สถานศึกษาควรมีการจัดระบบการรายงานผลการประเมินตนเองที่โปร่งใสและเข้าถึงง่าย เพื่อให้บุคลากรสามารถใช้ข้อมูลในการสะท้อนผลการดำเนินงานของตน และส่งเสริมความตระหนักในบทบาทและความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.4 ผู้บริหารควรส่งเสริมกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายชุมชน เข้ามามีบทบาทในเวทีการตัดสินใจที่สำคัญ อาทิ การวิเคราะห์ข้อมูล SAR การจัดทำแผนพัฒนา หรือการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อเสริมสร้างความเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

1.5 ผู้บริหารควรส่งเสริมและขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) อย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นเวทีในการสะท้อนผลการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และถอดบทเรียนจากผลการประเมินตนเอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในเชิงลึก

1.6 สถานศึกษาควรประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการเอกสาร SAR ให้เป็นฐานข้อมูลกลางของสถานศึกษา ซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากทุกฝ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อการติดตาม ตรวจสอบ และพัฒนาในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หรือผลการประเมินจากหน่วยงานภายนอก เช่น สมศ. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของระบบคุณภาพต่อคุณภาพผู้เรียนหรือผลลัพธ์ทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ควรศึกษาปัจจัยเชิงระบบหรือเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายใน เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์การ ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อระบุเงื่อนไขเชิงนโยบายที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเรียนรู้. (2566). รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ ปีงบประมาณ 2565. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเรียนรู้.

กาญจนา ศรีปานทอง. (2564). การพัฒนาเครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษาตามบริบทของสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

จารุวรรณ เปรมฤดี. (2563). การพัฒนาทักษะครูในการเขียนแผนพัฒนาและโครงการตามมาตรฐานการศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จิราภรณ์ ศรีสุวรรณ. (2564). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ชุติมา ทาสุรินทร์. (2564). การพัฒนาระบบการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ฐิติพร จันทร์ลอย และคณะ. (2563). แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยใช้

การวิเคราะห์บริบท. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นันท์นภัส เกิดนิยม. (2564). การใช้กระบวนการ PLC เพื่อพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

นิธิศ ศรีสุข. (2564). การจัดตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในในโรงเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปรียาภรณ์ พันธุ์ศรี. (2564). การสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภัทราวดี สิริภัทรนนท์. (2562). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา.วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรรณา อ่อนชมจันทร์. (2562). การจัดทำรายงาน SAR โดยใช้ข้อมูลเชิงระบบในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วลัยลักษณ์ วงศ์บุญสิน. (2562). การพัฒนาเครื่องมือประเมินตามสภาพจริงสำหรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมชาย สุขใจ. (2563). แนวทางการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). รายงานสภาวะการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพภายในที่สะท้อนบริบทสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

อัจฉรา แสนโสม. (2561). การจัดทำและเผยแพร่รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1

NEEDS ASSESSMENT FOR BUILDING RELATIONSHIPS BETWEEN SCHOOLS AND COMMUNITIES USING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY PROCESS UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, EDUCATIONAL REGION 1

[1]แก้วอุษา แสงเขียว Keaw-u-sa Sangkiaw [2]ฐิติพร พิชญกุล Thitiporn Phitchayakun
[3]ชาญชัย วงศ์สิรสวัสดิ์ Chanchai Wongsirasawat
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage Pathumthani Province, Thailand
Corresponding Author E-mail: keawusa.sang@vru.ac.th

Article Received: July 06, 2025. Revised: December 19, 2025. Accepted: December 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 และ 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 358 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.979 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index : $PNI_{Modified}$

สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) ในภาพรวมของสภาพปัจจุบันของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 ทุกข้ออยู่ในระดับมาก และในภาพรวมของสภาพที่คาดหวังของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ค่าดัชนีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 อยู่ที่ $PNI_{modified}$ = .13

คำสำคัญ: โรงเรียนกับชุมชน, ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

This research article aimed to 1) to study the current and expected conditions of building school-community relationships through the Professional Learning Community (PLC) process under the Office of Secondary Educational Service Area, Education Region 1, and (2) to identify the essential needs for building school-community relationships through the PLC process under the same jurisdiction. This is a survey research study. The sample consisted of 358 government teachers and educational personnel under the Office of Secondary Educational Service Area, Education Region 1, in the academic year 2025, selected through stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.979. The statistical methods used for data analysis included mean, standard deviation, and essential needs analysis using the Modified Priority Needs Index : PNI Modified

The research results showed that: 1) Overall, the current condition of building relationships between schools and communities using professional learning community process under secondary educational service area office, educational region 1, was at a high level. As for the expected condition of building relationships between schools and communities using professional learning community process under secondary educational service area office, educational region 1, overall, it was at the highest level. 2) The essential needs index for of building relationships between schools and communities using professional learning community process under secondary educational service area office, educational region 1, was $PNI_{modified}$ = 0.13.

Keywords: Schools and Communities, Relationships Between Schools and Communities, Professional Learning Community

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (รวมถึงฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และ 2553) มุ่งเน้นให้การจัดการศึกษาพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพในทุกด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม เพื่อขับเคลื่อนประเทศให้แข่งขันในระดับสากลได้ โดยส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตย การเคารพกฎหมาย สิทธิ เสรีภาพ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ถือเป็นแนวทางการนำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สู่การปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับประเทศไทยสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวม การเน้นคนเป็นศูนย์กลาง และการเติบโตที่ลดความเหลื่อมล้ำ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 เป็นกรอบยุทธศาสตร์ระยะยาวที่เน้นความเสมอภาคทางการศึกษา การศึกษาเพื่อการมีงานทำ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการปรับตัวตามพลวัตโลก โดยมีเป้าหมาย 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ การเข้าถึง ความเท่าเทียม คุณภาพ ประสิทธิภาพ และการตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

กฎกระทรวง พ.ศ. 2550 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาแก่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ครอบคลุมด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ เพื่อให้การศึกษาเกิดประสิทธิภาพและตอบสนองต่อบริบทของท้องถิ่นอย่างเหมาะสม การพัฒนาครูในยุคปัจจุบันต้องอาศัยการสะท้อนคิด (Reflection) และการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (AAR) เพื่อพัฒนาทักษะในการเรียนรู้และปรับปรุงกระบวนการสอน ครูต้องเชื่อมโยงประสบการณ์จริงกับทฤษฎี พร้อมทั้งปรับตัวตามระบบการศึกษา ผ่านกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) โดยการทำงานร่วมกันในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต้องดำเนินการเป็นระบบ ได้แก่ (1) การเตรียมความพร้อมของบุคลากรและชุมชนให้เข้าใจแนวคิด School-Based Management (2) การติดตามและกำกับดูแลการดำเนินงานโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วม (3) การสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อใช้ทรัพยากรอย่างมีประโยชน์ และ (4) การสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน (สนอง โลหิตวิเศษ, 2561; หนูฤทธิ์ ไกรพล, 2558; ละดา ดอนหงษา และคณะ, 2559; Hord, S.M., 1997; Hipp K. and Huffman J., 2003)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมุ่งหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำคัญในการกำหนดแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ต่อสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5,176 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 358 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยนำจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้มาแบ่งสัดส่วน

โดยจำแนกตามกลุ่มจังหวัดของศึกษาธิการภาค 1 ได้แก่ 1) จังหวัดชัยนาท 2) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) จังหวัดลพบุรี 4) จังหวัดสระบุรี 5) จังหวัดสิงห์บุรี และ 6) จังหวัดอ่างทอง

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดย การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 6 องค์ประกอบ และสังเคราะห์กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบบตอบสนองคู่ (Dual Response)

4. การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม ดังนี้

4.1 ศึกษาและกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบเป็นแนวความคิดแล้วสร้างแบบสอบถามภายใต้กรอบแนวคิด

4.2 สร้างข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการ แล้วนำข้อคำถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาเป็นแบบสอบถามฉบับร่าง

4.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าตรงเชิงเนื้อหาของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยใช้สูตรคำนวณค่า IOC (Index of item objective Congruence) โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ +0.5 ขึ้นไป โดยมีค่าระหว่าง 0.6 -1.0

4.4 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbrach’s Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970) โดยใช้ค่าความเที่ยง 0.979

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยจัดทำบันทึกเสนอบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือผู้อำนวยการโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามในการวิจัย

5.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งแนบซองเปล่าและติดแสตมป์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ

6.2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของบุญชม ศรีสะอาด (2560)

6.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index : PNI Modified ของสุวิมล ว่องวานิช (2558)

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 ในภาพรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก (M = 3.46, SD = .72)

สภาพที่คาดหวังของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.69, SD = .50)

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 อยู่ที่ $PNI_{modified}$ = .13 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านภาวะผู้นำร่วม ($PNI_{modified}$ = .15) ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ($PNI_{modified}$ = .13) และด้านวิสัยทัศน์ร่วม ($PNI_{modified}$ = .10) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1	**ระดับความคิดเห็น**						**$PNI_{modified}$**	**ลำดับ**
	สภาพปัจจุบัน			**สภาพที่คาดหวัง**				
	M	**SD**	**ระดับ**	**M**	**SD**	**ระดับ**		
1. วิสัยทัศน์ร่วม	4.17	.72	มาก	4.61	.54	มากที่สุด	.10	6
2. ทีมร่วมแรงร่วมใจ	4.14	.84	มาก	4.68	.53	มากที่สุด	.13	2
3. ภาวะผู้นำร่วม	4.08	.87	มาก	4.67	.50	มากที่สุด	.15	1
4. การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ	4.21	.74	มาก	4.75	.70	มากที่สุด	.13	2
5. ชุมชนกัลยาณมิตร	4.20	.82	มาก	4.76	.49	มากที่สุด	.13	2
6. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน	4.13	.81	มาก	4.67	.48	มากที่สุด	.13	2
รวม	**4.16**	**.82**	**มาก**	**4.69**	**.50**	**มากที่สุด**	.13	

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 ในภาพรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ชัดว่า การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพในปัจจุบันขณะนั้นมีความจำเป็นเป็นอย่างมาก เพราะเป็นกระบวนการที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แสวงหาความรู้และทักษะใหม่ๆ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสายอาชีพและบริบทต่างๆ การพัฒนาวิชาชีพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร ช่วยให้บุคลากรมีความพร้อมที่จะรับมือกับความท้าทายใหม่ๆ และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนความก้าวหน้าในสายงานและสังคมโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของชนะการ เลี้ยงอำนวย (2566) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรจัดสรรเวลาในแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยกำหนดในตารางการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหาร อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง โดยนำประเด็นปัญหาจากการปฏิบัติงาน ทั้งงานด้านการจัดการเรียนการสอนและงานอื่นๆ มาร่วมกันวิพากษ์อย่างมีเหตุผล โรงเรียนควรจัดให้มีกิจกรรมเสวนามีการนำเสนอนวัตกรรมหรือแนวทางในการปฏิบัติงานที่ดี (Best Practice) พร้อมทั้งเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาให้คำแนะนำเพิ่มเติม และนำเผยแพร่สู่สาธารณะ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำคณะครูไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรมและแนวทางในการปฏิบัติงานที่ดี (Best Practice) และสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรพล ถนอม (2564) ที่พบว่า การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการเขียนโครงการ และเสนอขออนุมัติโครงการการประชุมเชิงปฏิบัติการ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการตามกำหนดการ การให้ความรู้เกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญบทบาทและหน้าที่ของครูและบุคลากรต่อโรงเรียนกับชุมชน การสร้างความความสัมพันธ์กับชุมชน แนวทางการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และให้ผู้เข้าร่วมประชุม เสนอทางการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) การศึกษาดูงาน ในขั้นเตรียมการคือการประชุม เพื่อสร้างความเข้าใจสร้างความตระหนัก และวิธีการที่โรงเรียนและชุมชนจะทำร่วมกัน ขั้นดำเนินการ คือ การทำกิจกรรมร่วมกัน มีการกำหนดกิจกรรม ผู้รับผิดชอบ งบประมาณ ระยะเวลา การประเมินผล ขั้นสรุปผล คือ การรายงานผลการศึกษาดูงานที่โรงเรียนต้นแบบได้จัดกิจกรรมให้โรงเรียนทราบแนวทางการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่ประสบผลสำเร็จ

1.2 สภาพที่คาดหวังของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร เห็นได้ว่าการมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนชี้แนะแนวทางในการเรียนรู้ให้สามารถปฏิบัติเป็นอย่างที่ดี รับฟัง คำปรึกษา หรือวิพากษ์วิจารณ์ด้วยความอดทนและสิ่งสำคัญที่สุด ไม่แนะนำไปในแนวทางที่เสื่อมเสีย มีเจตนา ที่มีร่วมกันคิดร่วมกันปฏิบัติ โดยผู้สามารถอธิบายสิ่งให้ง่ายได้เคยให้คำปรึกษาแนะนำว่ากล่าวตักเตือน ในทิศทางที่ดีได้ และถ่ายทอดประสบการณ์ผ่าน

กระบวนการกลุ่มเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทนา ภุมมา และคณะ (2564) ที่พบว่า รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามหลักกัลยาณมิตร ประกอบด้วย 1) มีพฤติกรรมที่เชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์เชิงวิชาชีพ และชีวิตมีความศรัทธาร่วมกัน 2) มีการเรียนรู้เพื่อสร้างพื้นที่และโอกาสในการเรียนรู้ เป็นวัฒนธรรมของตนเอง และโรงเรียนร่วมกัน 3) กลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมุ่งเน้นความเป็นชุมชนแห่งความสุข 4) มีรูปแบบการสื่อสารแบบเปิดใจกว้าง มีความไว้วางใจ เคารพซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทร สมาชิกร่วมกันทำงานแบบอุทิศตน 5) มีความสัมพันธ์ต่อกันเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 โดยภาพรวม พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 มีดัชนีอันดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 คือ ด้านภาวะผู้นำร่วม ลำดับที่ 2 คือ ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน และลำดับที่ 6 คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ทั้งนี้เห็นได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่ช่วยในสนับสนุนการดำเนินงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการสร้างกลุ่มบุคคลที่มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาตนเองและผู้เรียน โดยการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของชูชาติ พ่วงสมจิตร์ (2560) ที่พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อ ทั้งฝ่ายโรงเรียนและฝ่ายชุมชน โดยฝ่ายโรงเรียนควรถือเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่ง และควรเป็นฝ่ายรุกเข้าหา ชุมชนมากกว่าการเป็นฝ่ายตั้งรับ สำหรับกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้รับผิดชอบ สามารถปรับประยุกต์ได้ตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับการวิจัยของวาสนา ชูแสง (2557) ที่พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) งานให้บริการชุมชน 2) งานรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน 3) งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ 4) งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ และ 6) งานประชาสัมพันธ์

ความต้องการจำเป็น 2 อันดับแรก สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ภาวะผู้นำร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมการบริหารแบบประชาธิปไตย โดยกระจายอำนาจและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน จุดเด่นของภาวะผู้นำร่วม ได้แก่ การส่งเสริมภาวะผู้นำในตัวบุคลากร การกระจายอำนาจ และการสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ

ทีมร่วมแรงร่วมใจ การทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ระหว่างครูและบุคลากรทุกฝ่าย โดยมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน ครอบคลุมตั้งแต่การคิด วางแผน การปฏิบัติ การตัดสินใจ ไปจนถึงการประเมินและรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งช่วยยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ เน้นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความเห็น รู้จักตนเองและผู้เรียน รวมทั้งฝึกฝนทักษะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในรูปแบบนี้ช่วยให้ครูเติบโตในวิชาชีพ และส่งผลดีต่อคุณภาพ

ชุมชนกัลยาณมิตร สร้างบรรยากาศแห่งความเคารพ ความไว้วางใจ และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทีมงาน ทำให้เกิดความสุขในการทำงานร่วมกัน มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และร่วมกันสร้างจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทร

โครงสร้างสนับสนุนชุมชน มีการส่งเสริมสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน โดยลดวัฒนธรรมแบบราชการ และหันมาใช้วัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตร เน้นโครงสร้างแบบกระจายอำนาจ มีทีมงานที่คล่องตัว และจัดสรรเวลาและสถานที่ให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศึกษาธิการภาค 1 พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ เพราะช่วยสร้างกลุ่มที่มีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาครู ผู้เรียน และคุณภาพการเรียนการสอน ผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์ทั้งต่อโรงเรียนและชุมชนโดยโรงเรียนควรมีบทบาทเชิงรุกในการประสานสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) ภาวะผู้นำร่วม 4) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 5) ชุมชนกัลยาณมิตร และ 6) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

ความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1 อธิบายว่า

1. วิสัยทัศน์ร่วม การที่บุคลากรในสถานศึกษา ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และบุคลากรอื่นๆ ร่วมกันแสดงความเห็นและเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดข้อปฏิบัติและทิศทางการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสถาบันการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันทำให้ทุกฝ่ายสามารถมองเห็นเป้าหมายที่ชัดเจน เส้นทางที่ต้องเดินไป และสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริง ซึ่งช่วยให้การดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนมีทิศทางและการขับเคลื่อนที่มีความมุ่งหมายเดียวกัน โดยจะมีวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพที่มุ่งหวังผลลัพธ์ที่สำคัญคือการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การมีส่วนร่วม บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและการตัดสินใจ เพื่อให้ทุกคนรู้สึกว่ามีความเป็นเจ้าของในกระบวนการพัฒนาและมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร 2) มีวัตถุประสงค์ร่วม ทุกฝ่ายในโรงเรียนจะต้องมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์เดียวกันที่เป็นการพัฒนาและเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพและสามารถบรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และ 3) ค่านิยมร่วมกัน การสร้างค่านิยมที่เป็นเอกภาพ เช่น ความมุ่งมั่นในการพัฒนาการเรียนการสอน ความเคารพซึ่งกันและกัน ความเป็นมืออาชีพ และการทำงานเป็นทีม ช่วยให้ทุกคนมีความตั้งใจและมีแรงบันดาลใจในการทำงานร่วมกัน วิสัยทัศน์ร่วมจึงเป็นการสร้างความสามัคคีและความเข้าใจในเป้าหมายเดียวกัน ทั้งจากมุมมองของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ หรือจากการที่ทุกคนมีวิสัยทัศน์เดียวกันเพื่อพัฒนาองค์กรและการศึกษาของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ทีมร่วมแรงร่วมใจ กระบวนการที่บุคลากรในสถานศึกษาทุกระดับ ได้แก่ ครู, ผู้บริหาร และบุคลากรอื่นๆ ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยทุกคนแบ่งปันข้อมูลและประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อกัน ด้วยวิสัยทัศน์เดียวกัน เป้าหมายร่วมกัน และพันธกิจที่มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการทำงานร่วมกันนั้นต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการทำงานเพื่อผลลัพธ์ที่ดีที่สุดในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน ลักษณะของการทำงานร่วมกันในทีม ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การคิดร่วมกันและวางแผนร่วมกัน ทีมครูและบุคลากรต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวางแผนการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ได้วิธีการที่ดีที่สุดในการพัฒนาผู้เรียน 2) ความเข้าใจร่วมกัน ทุกคนในทีมต้องมีความเข้าใจในเป้าหมายเดียวกันและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนในทีม 3) ข้อตกลงร่วมกัน ทีมต้องมีข้อตกลงที่ชัดเจนในการทำงานและการปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 4) การตัดสินใจร่วมกัน การตัดสินใจต่างๆ ต้องเกิดจากการพูดคุยและการร่วมมือกันในทีม เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 5) แนวปฏิบัติร่วมกัน ทีมต้องมีการกำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในการทำงาน เช่น การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน ฯลฯ 6) การประเมินผลร่วมกัน ทีมต้องประเมินผลการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ 7) การรับผิดชอบร่วมกัน ทุกคนในทีมต้องรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายและร่วมกันรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน ทีมร่วมแรงร่วมใจ จึงเป็นการทำงานแบบมีความร่วมมืออย่างเต็มที่ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคิด การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล เพื่อให้บรรลุผลในเป้าหมายร่วมกัน คือ การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและการยกระดับการศึกษาของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

3. ภาวะผู้นำร่วม การที่ผู้บริหารใช้แนวทางประชาธิปไตยในการบริหาร โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในองค์กร พร้อมทั้งกระจายอำนาจการตัดสินใจให้สมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน

ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างภาวะผู้นำในตัวบุคคล และส่งเสริมการทำงานร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาวิชาชีพและการเปลี่ยนแปลงในวงการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น การนำแนวคิดนี้มาใช้ในโรงเรียนช่วยให้เกิดการร่วมมือระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนในการบริหารโรงเรียน โดยการสนับสนุนกันในด้านต่างๆ เพื่อให้ผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมาย องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำร่วม ประกอบด้วย 1) มีหลักประชาธิปไตย ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์กรมีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ช่วยสร้างบรรยากาศของการยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายและการทำงานร่วมกันอย่างเป็นธรรม 2) การกระจายอำนาจ การไม่จำกัดการตัดสินใจอยู่ที่ผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียว แต่การกระจายอำนาจให้แก่ผู้บริหารระดับต่างๆ และครูผู้สอน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนในการตัดสินใจและรับผิดชอบงานที่ตนเองดูแล 3) การตัดสินใจให้ความรับผิดชอบ การทำให้สมาชิกในองค์กรรับผิดชอบการตัดสินใจของตนเอง โดยมีการกระจายภาระหน้าที่ให้เหมาะสมกับบทบาทของแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนรู้สึกมีส่วนร่วมและพัฒนาภาวะผู้นำในตัวเอง และ 4) ภาวะผู้นำในตนเอง การส่งเสริมให้สมาชิกในทีม (เช่น ครู) พัฒนาภาวะผู้นำในตัวเอง โดยการสนับสนุนและช่วยเหลือให้สามารถทำหน้าที่ในการนำทีมและพัฒนาวิชาชีพของตนเองได้อย่างเต็มที่ โดยรวมแล้ว ภาวะผู้นำร่วมจึงเป็นแนวทางในการสร้างการทำงานร่วมกันที่มีคุณภาพ โดยที่ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการพัฒนาองค์กรไปในทิศทางที่มุ่งเน้นการเติบโตทั้งในด้านวิชาชีพและการเรียนการสอนของนักเรียน

4. การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ กระบวนการที่ครูและผู้บริหารร่วมกันเรียนรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ในงานการสอน โดยเน้นการพัฒนาวิชาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเติบโตทั้งในแง่ทักษะทางวิชาการและจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเองในวิชาชีพครู องค์ประกอบของการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและร่วมมือกันในการเรียนรู้ 2) บรรยากาศที่เปิดพื้นที่การเรียนรู้ การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในทีม 3) การเรียนรู้เพื่อรู้จักตนเองและผู้เรียน การพัฒนาตนเองและการเข้าใจผู้เรียนเพื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ และ 4) มีความฉลาดทางอารมณ์ การจัดการกับอารมณ์และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน โดยการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพแบบนี้จะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาและเติบโตในวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและความสัมพันธ์กับนักเรียน

5. ชุมชนกัลยาณมิตร ชุมชนที่มีปฏิสัมพันธ์เชิงวิชาการและสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันในบรรยากาศที่เคารพและจริงใจ มุ่งเน้นความสุขในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในลักษณะวัฒนธรรมที่เปิดเผย และมีคุณธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความเป็นอาชีพ ประกอบด้วย 1) ความรู้สึกปลอดภัย ทุกคนรู้สึกมั่นใจและปลอดภัยในการทำงาน 2) มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ 3) ความไว้วางใจ การสร้างความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน 4) เคารพซึ่งกันและกัน การให้ความเคารพและยอมรับความแตกต่าง และ 5) มีจริยธรรมแห่งความเอื้ออาทร การทำงานด้วยจริยธรรมและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การสร้างชุมชนกัลยาณมิตรนี้จะช่วยให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาวิชาชีพที่ดีในองค์กร

6. โครงสร้างสนับสนุนชุมชน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและการทำงานร่วมกันในโรงเรียน โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและให้กำลังใจครู รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งสามารถลดทอนวัฒนธรรมแบบราชการที่อาจจำกัดการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงเป็นวัฒนธรรมแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการที่เน้นการเคารพซึ่งกันและกัน ความร่วมมือ และการสนับสนุนซึ่งกันและกันในการทำงาน เพื่อสร้าง

สภาพแวดล้อมที่ทุกคนในโรงเรียนสามารถร่วมกันพัฒนาและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการสร้างทีมงานที่แข็งแกร่งและมีความคล่องตัวในการดำเนินการ ประกอบด้วย 1) โครงสร้างองค์การแบบไม่รวมศูนย์ การกระจายอำนาจให้กับชุมชน 2) เน้นรูปแบบทีมงานเป็นหลัก การทำงานร่วมกันในทีม 3) การสร้างขวัญกำลังใจ ส่งเสริมกำลังใจให้สมาชิก 4) พื้นที่อิสระในการสร้างสรรค์ ให้ความเสรีในการแสดงความคิดเห็น 5) มีความคล่องตัว การมีความยืดหยุ่นในการทำงาน และ 6) มีเวลา วาระ สถานที่ที่เอื้อต่อการดำเนินการ การจัดการเวลาและสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนา โครงสร้างนี้จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างครูและฝ่ายบริหาร และส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในชุมชนการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ต้องสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่องให้ทุกคนเข้าใจและรู้สึกมีส่วนร่วม โดยเชื่อมโยงวิสัยทัศน์กับแรงบันดาลใจส่วนบุคคลเพื่อกระตุ้นความมุ่งมั่นในการทำงาน

1.2 ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการเข้าใจบทบาทของแต่ละคน การสื่อสารที่ดี ความร่วมมือ การรับฟัง และความสัมพันธ์ที่ดีในทีม เพื่อให้เกิดความสามัคคีและประสิทธิภาพในการทำงาน

1.3 ด้านภาวะผู้นำร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และจัดกระบวนการให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

1.4 การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ควรเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบ เช่น อบรม ดูงาน ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พร้อมนำผลไปปรับใช้จริง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.5 ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ควรเน้นการสร้างความรู้สึกปลอดภัย และความไว้วางใจระหว่างสมาชิกในชุมชน เพื่อให้เกิดความสุขในการทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนกัน เพื่อให้ทุกคนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและมีความสุขในการทำงานและใช้ชีวิตร่วมกัน

1.6 ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกันและการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1

2.2 ควรศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศึกษาธิการภาค 1

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. แหล่งที่มาhttps://onec.go.th/onec_backoffice/uploaded/Category/Laws/RuleMetDistEdMnt2550-02-12-2010.pdf สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2567.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ฉันทนา ภุมมา และคณะ. (2564). สภาพปัจจุบันและปัญหาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษายโอกาสทางการศึกษายโอกาสทางการศึกษายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 8(3), 247-255.

ชนะการ เลี้ยงอำนวย. (2566). แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2560). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. วารสารมนุษศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะมหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(2), 13-43.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ละดา ดอนหงษา และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน “การส่งเสริมการอ่านเพื่อความเข้าใจ” : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนสงเปลือย. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1 สร้างเสริมสหวิทยาการ ผสมผสานวัฒนธรรมไทย ก้าวอย่างมั่นใจเข้าสู่ AC.

วัชรพล ถนอม. (2564). การพัฒนาแนวทางสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนบ้านดอยช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

วาสนา ชูแสง. (2557). การดำเนินงานการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สนอง โลหิตวิเศษ. (2561). ชุมชนแห่งการเรียนรู้. สารานุกรมศึกษาศาสตร์, 51, 31-40.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สุรางค์ ลำดวน. (2547). สภาพและปัญหาการบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หนูฤทธิ์ ไกรพล. (2558). การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

อรษา หวังสวาท. (2549). บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเอกชน สังกัดอัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

อัจฉราวดี บัวเกตุ. (2547). การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

Cronbach. Lee J. (1970). Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York: Harper & Row.

Hipp, K. and Huffman, J. (2003). Professional learning communities: Assessment–development–effects. Paper presented at the meeting of the International Congress for School Effectiveness and Improvement. Sydney, Australia.

Hord, S. M. (1997). Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement. Texas: Southwest Educational Development Laboratory.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน
FINANCIAL LITERACY LEVEL OF TEACHERS IN BAANSANFUN KINDERGARTEN

[1]อภิวุฒิ อุณหวัฒนางกูร Apiwut Unhawattanangkun
[2]อภิรดี จริยารังษีโรจน์ Apiradee Jariyarangsiroge
[1, 2]จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Apiwut.unh@baansanfun.org

Article Received: July 07, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Method Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน ประชากร คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน จำนวน 46 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน ครูหัวหน้าระดับชั้น จำนวน 4 คน ครูประจำชั้น จำนวน 16 คน ครูผู้ช่วย จำนวน 22 คน และครูธุรการ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดระดับความฉลาดรู้ทางการเงินจากรายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2565 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต

ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันมีระดับคะแนนเฉลี่ยความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ที่ 15.3 จาก 20 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 76.3 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรไทยทั่วไปที่ร้อยละ 71.4 โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบความฉลาดรู้ทางการเงิน พบว่า ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันมีคะแนนด้านพฤติกรรมทางการเงิน มีระดับเฉลี่ย 7.2 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 79.5 และทัศนคติทางการเงินมีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.3 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.8 สูงกว่าคนไทยโดยเฉลี่ย แต่มีคะแนนด้านความรู้ทางการเงิน 4.8 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 68.9 ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าประชากรไทยทั่วไปเพียงเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 69.7

คำสำคัญ: ความฉลาดรู้ทางการเงิน, ความรู้ทางการเงิน, พฤติกรรมทางการเงิน, ทัศนคติทางการเงิน

Abstract

This Research article is a descriptive method study aimed at examining the level of financial literacy among teachers at Baansanfun Kindergarten. The population consisted of teachers and educational personnel at Baansanfun Kindergarten, totaling 46 participants. These included 1 Deputy Director for Academic Affairs, 4 Head Teachers, 16 Homeroom Teachers, 22 Assistant Teachers, and 3 Administrative Teachers. The research instrument used was the Financial Literacy Assessment Tool based on the 2022 Financial Skills Survey Report by the Bank of Thailand, which covers three key components: financial knowledge, financial behavior, and financial attitudes. Data analysis was conducted using frequency, percentage, and arithmetic mean.

The results revealed that the teachers had an average financial literacy score of 15.3 out of 20, equivalent to 76.3%, which is higher than the average score of the general Thai population at 71.4%. However, when examining each component individually, it was found that teachers scored higher than the national average in financial behavior (79.5%) and financial attitudes (81.8%), but slightly lower in financial knowledge (68.9%) compared to the national average (69.7%). These findings reflect the strengths of teachers in financial behavior and attitudes but suggest a need for further enhancement in theoretical financial knowledge.
Keywords: Financial Literacy, Financial Knowledge, Financial Behavior, Financial Attitude

บทนำ

ปัญหาหนี้สินได้กลายมาเป็นประเด็นที่สร้างความน่าวิตกกังวลให้กับรัฐบาลในหลายประเทศทั่วโลก Borge Brende ประธาน World Economic Forum ได้แสดงมุมมองต่อเศรษฐกิจโลกในขณะนี้ว่ากำลังตกอยู่ในวิกฤตที่น่ากังวล เนื่องจากการเติบโตที่อ่อนแอและสัดส่วนหนี้ทั่วโลกพุ่งแตะระดับสูงสุด ซึ่งเป็นหนี้ปริมาณมหาศาลที่โลกไม่ได้ประสบมาเลยนับตั้งแต่สงครามนโปเลียน ความเห็นกึ่งคำเตือนนี้ มีขึ้นระหว่างการประชุมพิเศษว่าด้วยความร่วมมือระดับโลก การเติบโต และพลังงานเพื่อการพัฒนาของ World Economic Forum ที่จัดขึ้นที่กรุงริยาด เมืองหลวงของประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อวันอาทิตย์ที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2567 (เดอะสแตนดาร์ด, 2567) สำหรับสถานการณ์หนี้สินครัวเรือนของไทย มีการรายงานผลการศึกษาภาวะหนี้สินครัวเรือนผู้มีรายได้น้อยของประเทศไทย พบว่า ยังคงมีการขยายตัวของหนี้เกิดขึ้น แม้อัตราการเติบโตจะมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องก็ตาม จากการที่สถาบันการเงินมีความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้น แต่อัตราการเติบโตดังกล่าวก็ยังคงแซงหน้าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจ และเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน, 2559) และเมื่อกล่าวถึงอัตราส่วนหนี้ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product, GDP) จะสะท้อนให้เห็นว่า หนี้ครัวเรือนของไทยปรับตัวสูงขึ้นมากในทศวรรษที่ผ่านมา จากการเปรียบเทียบข้อมูลในปี พ.ศ. 2553 หนี้ครัวเรือนปรับตัวจากระดับ 60% ต่อ GDP มาอยู่ที่ประมาณ 90% ต่อ GDP ในปี พ.ศ. 2563 คงระดับสูงไว้อย่างต่อเนื่อง ล่าสุด ณ สิ้นไตรมาส 3/2565 หนี้สินครัวเรือนไทยมีจำนวน 14.9 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็น 86.8% ต่อ GDP (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2566) ปัญหานี้ยังคงเกิดขึ้นและก่อตัวอยู่ในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลายาวนาน สอดคล้องกับข้อมูลในรายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย โดยธนาคารแห่งประเทศไทย ระบุว่า สภาวการณ์ปัจจุบันที่คนไทยเป็นหนี้เร็วขึ้น และมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถชำระหนี้ได้ตรงเวลา สะท้อนให้เห็นถึงจุดอ่อนในการขาดทักษะการบริหารจัดการเงิน ซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559) ซึ่งการสำรวจทักษะทางการเงินของไทยนั้น ได้เริ่มดำเนินการสำรวจเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2545 และยังคงดำเนินการสำรวจอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุก 2 - 3 ปี การสำรวจทักษะทางการเงินนี้ได้มีการพัฒนาต่อยอดในเวลาต่อมา ทั้งยังได้รับความร่วมมือในการสำรวจจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำหรับการสำรวจครั้งที่ 3 เป็นต้นมา ในปี พ.ศ. 2553 เพื่อให้การสำรวจเป็นไปอย่างครอบคลุมและกระจายในทุกภูมิภาคของประเทศ รวมถึงมีการปรับปรุงส่วนของความรู้ทางการเงินเพิ่มเติมตามแนวทางเดียวกับโครงการสำรวจของ OECD ในครั้งที่ 4 ปี พ.ศ. 2556 เพื่อให้การสำรวจเป็นไปตามมาตรฐานและสามารถเปรียบเทียบกับต่างประเทศได้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556) จากรายงานอีกหลายฉบับที่ได้มีการเผยแพร่ตลอดระยะเวลา

ที่ผ่านมา ล้วนกล่าวถึงปัญหาที่คนไทยเริ่มเป็นหนี้เมื่ออายุยังน้อย เป็นหนี้นานขึ้น และยังมีหนี้ในระดับสูงแม้เข้าสู่วัยเกษียณอายุ โดยเฉพาะสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลที่มีสัดส่วนค่อนข้างสูง และมีแนวโน้มการผิดนัดชำระหนี้สูงเช่นกัน (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วยอึ๊งภากรณ์, 2560) ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการเข้าถึงสินเชื่อประเภทดังกล่าวได้ง่าย ขณะที่ผู้ใช้บริการทางการเงินขาดความเข้าใจในผลิตภัณฑ์สินเชื่อ เช่น การเข้าใจผิดเกี่ยวกับการชำระหนี้ขั้นต่ำ และการมีพฤติกรรมการบริโภคเกินตัว โดยขาดทักษะทางการเงินที่ดีในการบริหารจัดการหนี้ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับความสามารถชำระหนี้ของตน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) แสดงให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาหนี้สิน ว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งจากการขาดทักษะทางการเงิน หลายคนต้องพึ่งพาการกู้ยืมทั้งในและนอกระบบเพื่อตอบสนองความต้องการเงินในชีวิตประจำวัน รวมถึงความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้น ปัญหานี้ไม่เพียงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชากรเท่านั้น แต่ยังย้อนกลับไปก่อให้เกิดอุปสรรคต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมทำให้ประชากรไม่สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน

การเป็นหนี้สินของประชากร เป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม ความไม่เพียงพอของความรู้ทางการเงินทำให้ผู้คนไม่สามารถวางแผนและจัดการทรัพยากรทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดภาระหนี้สินที่เกินตัว ขาดการเตรียมพร้อมเพื่ออนาคต และทำให้ช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างประชากรกลุ่มต่างๆ ขยายตัวมากขึ้น ปัญหาเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินในระดับประชากร ซึ่งจะช่วยให้ประชากรสามารถตัดสินใจทางการเงินได้ดีขึ้น ลดความเสี่ยงทางการเงิน และเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่มั่นคงให้กับทุกกลุ่มในสังคม ตามเป้าประสงค์ในการส่งเสริมทักษะทางการเงินที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืน รวมทั้งจะช่วยบรรเทาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในสังคมได้ในระดับหนึ่งด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2556) การเผชิญกับปัญหาหนี้สิน แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางการเงินให้กับประชากรไทย ซึ่งการส่งเสริมความรู้ทางการเงินในระดับประชากรไม่เพียงแต่ช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถจัดการการเงินได้ดีขึ้น แต่ยังช่วยให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาวอีกด้วย

จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 – 2569 ในหมวดที่ 1 การลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยในหัวข้อ 1.3 แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการขับเคลื่อนนโยบาย ในการพัฒนาและแก้ปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและเห็นผลเป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) สืบเนื่องจากกระแสสังคมและสภาพปัญหาที่สั่งสมมาเป็นเวลาหลายสิบปี สำนักข่าวต่างพากันตีแผ่ประเด็นนี้เพื่อสร้างความตระหนักรู้ส่งผลไปยังภาครัฐ ที่ต้องเร่งหาทางแก้ไขปัญหาและเยียวยาครู อย่างไรก็ดี การก่อหนี้โดยขาดการประเมินกำลังของตัวเอง หรือขาดความเข้าใจ ไม่ได้เป็นเฉพาะในกลุ่มครูมีที่โอกาสเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้หลากหลายเท่านั้น คนไทยกลุ่มอื่นๆ ก็มีกลุ่มผู้กู้ที่ทำพฤติกรรมคล้ายๆ กันในบางกลุ่ม ซึ่งสะท้อนถึง “Financial Literacy” หรือความรู้ความเข้าใจเรื่องการเงินที่ขาดหายไปของคนไทย (กรุงเทพธุรกิจ, 2563)

ครูไทยซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาศักยภาพของเยาวชน แต่ในปัจจุบัน ครูจำนวนมากประสบปัญหาหนี้สินที่สูงและไม่สามารถจัดการได้อย่างเหมาะสม (ไทยพีบีเอส, 2567) ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ความสามารถในการทุ่มเทให้กับงาน และสถานะของครูในชุมชน การเพิ่มพูนความฉลาดรู้ทางการเงินในกลุ่มครูสามารถช่วยลดภาระหนี้สินได้ผ่านการเสริมทักษะในการจัดการเงิน เช่น การทำงบประมาณ การควบคุมค่าใช้จ่าย การออมอย่างสม่ำเสมอ และการลดการก่อหนี้ที่ไม่จำเป็น ครูที่มี

ทักษะในการจัดการการเงินของตนเองจะสามารถเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนและชุมชนได้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการวางแผนการเงินอย่างมีวินัยและมีประสิทธิภาพ ในระยะยาว การลดภาระหนี้สินในกลุ่มครูจะช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวครูและมีผลต่อภาพรวมของสังคม

การสนับสนุนความฉลาดรู้ทางการเงินในระดับชาติและการลดภาระหนี้สินในกลุ่มครูจะนำไปสู่ประโยชน์ที่สำคัญ เนื่องจากจุดเริ่มต้นของหนี้ครู ส่วนมากมาจากการก่อหนี้ที่ไม่จำเป็นอย่างหนี้ที่นำมาใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน ซึ่งท้ายที่สุดแล้วการก่อหนี้เหล่านี้ก็มาจากการขาดการวางแผนทางการเงินหรือความรู้ความเข้าใจในการบริหารเงินที่คลาดเคลื่อน นำไปสู่ภาระหนี้ที่มากเกินกว่าจะบริหารจัดการได้ (กรุงเทพธุรกิจ, 2563)

ในบริบทของโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน การพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงิน ให้กับครูจะช่วยให้ครูมีการจัดการด้านการเงินที่ดีขึ้น ลดความเครียดจากปัญหาหนี้สิน และสามารถมุ่งเน้นการสอนและการดูแลนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ครูที่มีความรู้ทางการเงินยังสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชนและสร้างพื้นฐานให้กับนักเรียนตั้งแต่วัยเยาว์ในการเห็นคุณค่าของการจัดการเงินอย่างมีระเบียบวินัย โรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันจึงไม่เพียงแค่เป็นสถานศึกษาที่พัฒนาความรู้ให้กับเด็กๆ เท่านั้น แต่ยังมีส่วนช่วยขับเคลื่อนสังคมให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการการเงินอย่างยั่งยืน

ครูในโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันกำลังประสบปัญหาเดียวกันกับครูในภาครัฐ แม้ว่าจะปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนเอกชน ที่มีสภาพแวดล้อมแตกต่างกันก็ตาม แต่ก็ยังพบเจอปัญหาในลักษณะใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหา หนี้นอกระบบ ปัญหาความขัดแย้งจากการกู้ยืมระหว่างครู รวมถึงการขาดการวางแผนเกษียณอย่างเหมาะสม ในช่วงภาคเรียนที่หนึ่งของปีการศึกษา 2567 โรงเรียนได้ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่ครูในหลายกรณี เพื่อบรรเทาภาระที่เกิดขึ้น และยังพบว่าครูมีแนวโน้มที่จะขอรับการสนับสนุนทางการเงินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ภาระหนี้สินของครูส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อสุขภาพกายใจ (well-being) และคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญ โดยครูที่มีภาระหนี้สูงมักเผชิญกับความเครียด ความวิตกกังวล และภาวะหมดไฟในการทำงาน (burnout) ซึ่งนำไปสู่ปัญหาด้านสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้า นอนไม่หลับ และสมาธิลดลง สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ครูไม่สามารถทุ่มเทให้กับการจัดการเรียนรู้ได้เต็มที่ คุณภาพการสอนจึงลดลง ไม่สามารถวางแผนหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ ขาดพลังในการดูแลนักเรียน และอาจทำให้บรรยากาศในห้องเรียนตึงเครียดมากขึ้น นอกจากนี้ ครูที่มีภาระหนี้มากยังมีแนวโน้มขาดงาน ทั้งนี้ความวิตกกังวลทางการเงินยังส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพคือ การก่อให้เกิดความเครียดเรื้อรัง ทำให้ครูมีแนวโน้มขาดงานเพิ่มสูงขึ้น การขาดงานดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องของกระบวนการเรียนการสอน และกระทบต่อผลลัพธ์ทางการเรียนของนักเรียน จึงส่งผลกระทบให้การทำงานที่มีประสิทธิภาพลดลง และความวิตกกังวลทางการเงินที่เพิ่มมากขึ้น (Nargis Sultana et al., 2024) นอกจากนี้อัตราการลาออกหรือเปลี่ยนอาชีพของครูกลุ่มนี้ยังสูงกว่ากลุ่ม ครูที่มีเสถียรภาพทางการเงิน ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนครูและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาในระยะยาว ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความมั่นคงทางการเงินของครูมีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนาการศึกษาของประเทศโดยรวม การที่ครูมีภาระหนี้สินแล้วส่งผลกระทบกับชีวิตและคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างไรการที่ครูมีภาระหนี้สินส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต well-being และการจัดการเรียนการสอน (การทำงาน)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 แหล่งข้อมูล ศึกษาและค้นคว้าจากเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) สังเคราะห์จาก Financial Services Authority (2005), Adele Atkinson et al., (2007), OECD (2022), ธนาคารแห่งประเทศไทย (2556), ปรินทร์ ทองเผือก (2561) และสุทธิ สีพิกา (2566)

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสังเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิด คือ ความฉลาดรู้ทางการเงิน นำไปสู่การวัดระดับความฉลาดรู้ทางการเงิน

2. ศึกษาระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน

2.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูล 1) ประชากร คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน ครูหัวหน้าระดับชั้น จำนวน 4 คน ครูประจำชั้น จำนวน 16 คน ครูผู้ช่วย จำนวน 22 คน และครูธุรการ จำนวน 3 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดระดับความฉลาดรู้ทางการเงินจากรายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2565 โดยธนาคารแห่งประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และตอนที่ 2 แบบวัดระดับความฉลาดรู้ทางการเงิน เป็นแบบสอบถามถามปลายปิด ที่มีลักษณะเป็นการประเมินตนเอง (self-assessment) โดยครอบคลุมคำถามเชิงความรู้ พฤติกรรม และทัศนคติทางการเงิน ซึ่งผู้ตอบจะต้องเลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของตนเองจากตัวเลือกที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ประกอบด้วยข้อคำถามหลายรูปแบบ ทั้งการเลือกแบบหลายตัวเลือก แบบมาตรประมาณค่า และแบบเลือกได้หลายคำตอบ ทั้งนี้ คำถามถูกออกแบบให้เข้าใจง่าย ครอบคลุมสถานการณ์จริงที่ผู้ตอบอาจพบเจอ เพื่อสะท้อนระดับทักษะและความเข้าใจทางการเงินในชีวิตประจำวัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูล ที่ได้จากการวัดระดับความฉลาดรู้ทางการเงิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean)

สรุปผลการวิจัย

ระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน สรุปผลการวิจัยจำแนกตามระดับความฉลาดรู้ทางการเงินในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงินและทัศนคติทางการเงิน ซึ่งมีผลการวิจัยดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระดับความฉลาดรู้ทางการเงิน และองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการเงินในแต่ละด้าน

คะแนนเฉลี่ยในแต่ละกลุ่ม	ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy)	ความรู้ทางการเงิน (Financial Knowledge)	พฤติกรรมทางการเงิน(Financial Behavior)	ทัศนคติทางการเงิน (Financial Attitude)
คะแนนเฉลี่ยครู (คะแนน) โรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน	15.3 / 20	4.8 / 7	7.2 / 9	3.3 / 4
คำนวณเป็นร้อยละ (%)	76.3	68.9	79.5	81.8
อ้างอิงคะแนนเฉลี่ยคนไทย (%) จากการรายงานผลของ ธปท. ปี 2565	71.4	69.7	70.3	76.8
คะแนนเฉลี่ย OECD 2563 (%)	60.5	62.8	59.2	59.2

จากตารางที่ 1 ระดับความฉลาดรู้ทางการเงิน จากการสำรวจประชากรครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันทั้งหมด 46 คน พบว่า ครูมีระดับคะแนนเฉลี่ยความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial Literacy: FL) อยู่ที่ 15.3 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน หรือ คิดเป็นร้อยละ 76.3 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของคนไทยในปี 2565 ที่ร้อยละ 71.4 เล็กน้อย

ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายองค์ประกอบ พบว่า ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันมีคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมทางการเงิน และด้านทัศนคติทางการเงิน สูงกว่า คะแนนเฉลี่ยของคนไทยที่ร้อยละ 9.2 และร้อยละ 5.0 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบด้านความรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันกับคะแนนเฉลี่ยของคนไทย พบว่าคะแนนเฉลี่ยของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของคนไทยเพียงเล็กน้อยที่ร้อยละ 0.8

ตารางที่ 2 สรุปคะแนนผู้ตอบข้อคำถามจำแนกตามแต่ละองค์ประกอบ

ความรู้ทางการเงิน	**คะแนนที่ได้รับ / จำนวนข้อ**	**0 / 7**	**1 / 7**	**2 / 7**	**3 / 7**	**4 / 7**	**5 / 7**	**6 / 7**	**7 / 7**		
	ความถี่	1	0	1	4	10	15	12	3		
	ร้อยละ	2.2	0	2.2	8.7	21.7	32.6	26.1	6.5		
พฤติกรรมทางการเงิน	**คะแนนที่ได้รับ / จำนวนข้อ**	**0 / 9**	**1 / 9**	**2 / 9**	**3 / 9**	**4 / 9**	**5 / 9**	**6 / 9**	**7 / 9**	**8 / 9**	**9 / 9**
	ความถี่	0	0	0	1	1	0	11	13	15	5
	ร้อยละ	0	0	0	2.2	2.2	0	23.9	28.3	32.6	10.9
ทัศนคติทางการเงิน	**คะแนนที่ได้รับ / จำนวนข้อ**	**0 / 4**	**0.5 / 4**	**1.0 / 4**	**1.5 / 4**	**2.0 / 4**	**2.5 / 4**	**3.0 / 4**	**3.5 / 4**	**4.0 / 4**	
	ความถี่	0	0	0	2	1	4	17	7	15	
	ร้อยละ	0	0	0	4.3	2.2	8.7	37	15.2	32.6	

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบที่ 1) ด้านความรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันอยู่ที่ 4.8 คะแนน จากคะแนนเต็ม 7 คะแนน โดยครูส่วนมากตอบถูกต้องจำนวน 4 ถึง 6 ข้อ จากทั้งหมด 7 ข้อ นอกจากนี้ยังมีครูผู้ตอบถูกต้องทุกข้อทั้งหมด 3 คน ในขณะที่มีครูผู้ที่ตอบผิดทุกข้อ 1 คน องค์ประกอบที่ 2) คะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันอยู่ที่ 7.2 คะแนน จากคะแนนเต็ม 9 คะแนน โดยครูส่วนมากตอบถูกต้องเป็นจำนวน 6 ถึง 8 ข้อจากทั้งหมด 9 ข้อ นอกจากนี้ยังมีครูผู้ตอบถูกต้องทุกข้อทั้งหมด 5 คน ในขณะที่ มีครูผู้ที่ได้คะแนน 3 และ 4 คะแนน จำนวนอย่างละ 1 คน องค์ประกอบที่ 3) ด้านทัศนคติทางการเงินจำนวนครูส่วนใหญ่มีคะแนน ตั้งแต่ 3.0 - 4.0 คะแนน โดยครูที่ได้คะแนน 3.0 3.5 และ 4.0 คิดเป็นร้อยละ 37.0 ร้อยละ 15.2 และ ร้อยละ 32.6 ตามลำดับ

ระดับความฉลาดรู้ทางการเงินตามคะแนนที่คาดหวัง

เมื่อแบ่งกลุ่มคนไทยตามองค์ประกอบความฉลาดรู้ทางการเงินโดยใช้เกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง (ตามตารางที่ 9) โดยผู้ที่มีระดับองค์ประกอบความฉลาดรู้ทางการเงินสูง หมายถึง ผู้ที่มีคะแนนตามเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง ส่วนผู้ที่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินต่ำ หมายถึง ผู้ที่มีระดับคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เกณฑ์การพิจารณาคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง

เกณฑ์ (คะแนนเต็ม)	**คะแนนที่คาดหวัง**
ความรู้ทางการเงิน (7 คะแนน)	มากกว่าหรือเท่ากับ 5 คะแนน
พฤติกรรมทางการเงิน (9 คะแนน)	มากกว่าหรือเท่ากับ 6 คะแนน
ทัศนคติทางการเงิน (4 คะแนน)	มากกว่าหรือเท่ากับ 3 คะแนน
ที่มา: กำหนดเกณฑ์คะแนนโดยธนาคารแห่งประเทศไทย อิงจากการให้คะแนนของ OECD	

ทั้งนี้พบว่า ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันส่วนใหญ่ จำนวน 25 คน คิดเป็น ร้อยละ 54.3 มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงทั้ง 3 ด้าน รองลงมาคือกลุ่มที่ได้คะแนนสูงอย่างน้อย 2 ด้าน จำนวน 17 คน ประกอบไปด้วย ครูที่มีองค์ประกอบด้านความรู้ทางการเงิน (FK) และพฤติกรรมทางการเงิน (FB) ระดับสูง จำนวน 4 คน และครูที่มีองค์ประกอบด้านพฤติกรรมทางการเงิน (FB) และทัศนคติทางการเงิน (FA) ระดับสูง จำนวน 13 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.0 และกลุ่มสุดท้ายที่มีคะแนนสูงอย่างน้อย 1 ด้าน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 คือ ด้านความรู้ทางการเงิน (FK) จำนวน 1 คน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน (FB) 2 คน และด้านทัศนคติทางการเงิน (FA) จำนวน 1 คน

ตารางที่ 4 จำนวนครูที่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าเกณฑ์คะแนนที่คาดหวัง แบ่งตามข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไป		**f**	**สูงกว่าค่าคาดหวัง 3 ด้าน**	**สูงกว่าค่าคาดหวัง 2 ด้าน**			**สูงกว่าค่าคาดหวัง 1 ด้าน**		
		%	**K+B+A**	**K+B**	**K+A**	**B+A**	**K**	**B**	**A**
เพศ	**ชาย**	f	2						
		%	4.3						
	หญิง	f	23	4		13	1	2	1
		%	50.0	8.7		28.3	2.2	4.3	2.2

ข้อมูลทั่วไป		f / %	สูงกว่าค่าคาดหวัง 3 ด้าน	สูงกว่าค่าคาดหวัง 2 ด้าน			สูงกว่าค่าคาดหวัง 1 ด้าน		
			K+B+A	K+B	K+A	B+A	K	B	A
Generation	X	f	8	2		3			
		%	17.4	4.3		6.5			
	Y	f	7			6	1	1	
		%	15.2			13.0	2.2	2.2	
	Z	f	10	2		4		1	1
		%	27.1	4.3		8.7		2.2	2.2
อายุงาน	0 - 5 ปี	f	11	2		4		1	1
		%	23.9	4.3		8.7		2.2	2.2
	6 - 15 ปี	f	4			3			
		%	8.7			6.5			
	มากกว่า 15 ปี	f	10	2		6	1	1	
		%	21.7	4.3		13.0	2.2	2.2	
ตำแหน่ง	ครูผู้ช่วย	f	11	2		5	1	2	1
		%	23.9	4.3		19.0	2.2	4.3	2.2
	ครูประจำชั้น / ประจำวิชา	f	8	2		6			
		%	17.4	4.3		13.0			
	หัวหน้าระดับ / หัวหน้าแผนก	f	2			2			
		%	4.3			4.3			
	ครูธุรการ	f	3						
		%	6.5						
	รองผู้อำนวยการ	f	1						
		%	2.2						
คุณวุฒิ	ปริญญาตรี	f	23	4		13	1	2	1
		%	50.0	8.7		28.3	2.2	4.3	2.2
	ปริญญาโท	f	2						
		%	4.3						

หมายเหตุ : K = ความรู้ทางการเงิน (Knowledge) B = พฤติกรรมทางการเงิน (Behavior) A = ทัศนคติทางการเงิน (Attitude) f = ความถี่ (frequency) และ % = ร้อยละ (Percentage)

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูเพศหญิงส่วนมากมีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าค่าคาดหวังทั้ง 3 ด้าน จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ครูที่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าค่าคาดหวังทั้ง 2 ด้าน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 โดยครูที่มีองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการเงินสูงทั้ง 2 ด้าน คือด้านความรู้ทางการเงินและด้านพฤติกรรมทางการเงิน (K+B) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 และครูที่มีระดับความฉลาดรู้ด้านพฤติกรรมทางการเงินและด้านทัศนคติทางการเงินสูง (B+A) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 มีครูส่วนน้อยที่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงเพียง 1 ด้าน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 โดยครูที่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงเพียงด้านความรู้ทางการเงิน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และด้านทัศนคติ

ทางการเงิน จำนวน 1 คน 2 คน และ 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.2 ร้อยละ 4.3 ร้อยละ 2.2 ตามลำดับ ส่วนครูเพศชายมีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงทั้ง 3 ด้าน จำนวน 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.3

เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ช่วงวัย (Generation) พบว่า ครูส่วนใหญ่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าค่าคาดหวังทั้ง 3 ด้าน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3 โดยเป็น Generation X Y และ Z จำนวน 8 คน 7 คน และ 10 คน ตามลำดับ ทั้งนี้พบครูบางส่วนจำนวน 13 คน ที่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงเพียง 2 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมทางการเงินและด้านทัศนคติทางการเงิน (B+A) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 โดยเป็น Generation X Y และ Z จำนวน 3 คน 6 คน และ 4 คน ตามลำดับ

หากพิจารณาตามเกณฑ์ช่วงอายุงาน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าค่าคาดหวังทั้ง 3 ด้าน (K+B+A) จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3 โดยเป็นครูที่มีช่วงอายุงาน 0 - 5 ปี จำนวน 11 คน ครูที่มีช่วงอายุงาน 6 - 15 ปี จำนวน 4 คน และ ครูที่มีอายุงานมากกว่า 15 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 23.9 ร้อยละ 8.7 และ ร้อยละ 21.7 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามตำแหน่งงาน พบว่า ครูทั้งหมดในตำแหน่ง รองผู้อำนวยการและครูธุรการมีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าค่าคาดหวังทั้ง 3 ด้าน ในขณะสัดส่วนระหว่าง ครูที่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าค่าคาดหวังทั้ง 3 ด้าน (K+B+A) ต่อ ครูที่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินไม่ถึงเกณฑ์ค่าคาดหวังในทุกด้านมีสัดส่วน 1:1 ที่ สำหรับครูในตำแหน่ง ครูหัวหน้าระดับ ครูประจำชั้น และครูผู้ช่วย ที่สัดส่วน 2:2 คน สัดส่วน 8:8 คน และ สัดส่วน 11:11 คน ตามลำดับ

ส่วนสุดท้ายพิจารณาตามคุณวุฒิ พบว่า ครูทั้งหมดที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทเป็นระดับสูงสุด มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าเกณฑ์ค่าคาดหวังทั้ง 3 ด้าน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ในขณะที่ครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าเป็นระดับสูงสุด มีชุดข้อมูลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเกณฑ์ข้อมูลทั่วไปด้านอื่นๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

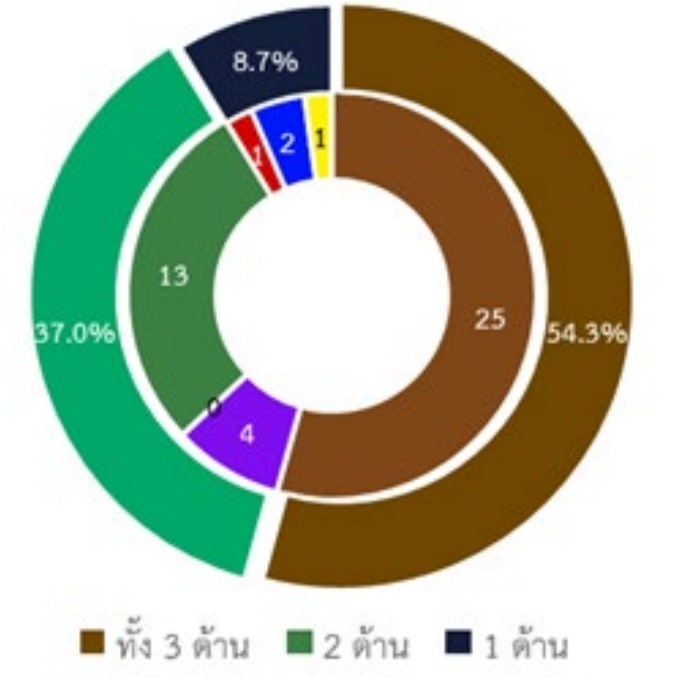
ผลการศึกษาระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน พบว่า ในภาพรวมระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของครูอนุบาลบ้านสานฝันอยู่ในระดับสูงกว่าค่าคาดหวัง โดยเฉพาะระดับความฉลาดรู้ด้านพฤติกรรม (ร้อยละ 79.5) และด้านทัศนคติทางการเงิน (ร้อยละ 81.8) ซึ่งครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของคนไทย ข้อค้นพบเหล่านี้สะท้อนถึงจุดแข็งด้านพฤติกรรมและด้านทัศนคติทางการเงินของครู ในขณะที่ระดับความฉลาดรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันด้านความรู้ทางการเงิน (ร้อยละ 68.9) ที่มีคะแนนน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ยของคนไทยเล็กน้อย (ร้อยละ 69.7) ที่เก็บข้อมูลโดย ธนาคารแห่งประเทศไทยผ่านรายงานการสำรวจทักษะทางการเงินในปี 2565 ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับรายงานการสำรวจทักษะทางการเงินในปี 2563 ที่พบว่า ครูมีคะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติทางการเงินสูงที่สุด ตามด้วยพฤติกรรมทางการเงิน ส่วนความรู้ทางการเงินเป็นอันดับสุดท้ายเช่นกัน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการส่งเสริม ด้านความรู้ทางการเงินเพื่อใช้ในการตัดสินใจทางการเงินสู่การบรรลุเป้าหมายทางการเงิน (Vera Intanie Dewi et al., 2020)

หากนำคะแนนในแต่ละองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการเงินมาเปรียบเทียบกันยังแสดงให้เห็นอีกว่า ความรู้ทางการเงิน เป็นองค์ประกอบที่มีครูเป็นจำนวนมาก ราว 1 ใน 3 ของครูทั้งหมดที่มีคะแนนไม่ถึงค่าคาดหวัง สะท้อนออกมาเป็นคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดที่ ร้อยละ 68.9 ซึ่งนับเป็นองค์ประกอบของความ

ฉลาดรู้ทางการเงินด้านที่มีระดับคะแนนเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้การขาดการพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมออาจเป็นหนึ่งในเหตุผลที่บ่งบอกถึงระดับคะแนน ที่สะท้อนออกมาผ่านการวัดระดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ที่สรุปผลการวิจัย ว่าองค์ประกอบด้านทัศนคติทางการเงินเป็นองค์ประกอบที่มีคะแนนเป็นอันดับแรก ด้านพฤติกรรมทางการเงินเป็นลำดับต่อมา และด้านความรู้ทางการเงินเป็นลำดับสุดท้าย (เกื้อกูล ตรีพูนผล, 2566)

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ความฉลาดรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน ซึ่งสามารถสรุปองค์ประกอบได้ 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ทางการเงิน 2) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และ 3) ด้านทัศนคติทางการเงิน โดยองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันเรียงลำดับจากระดับมากไปน้อยได้ ดังนี้ ด้านทัศนคติมีคะแนนสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ลำดับถัดมาคือด้านพฤติกรรมทางการเงิน และลำดับสุดท้ายคือด้านความรู้ทางการเงิน หากพิจารณาถึงจำนวนด้านที่มีคะแนนสูงกว่าค่าคาดหวัง ซึ่งหมายความถึงว่าองค์ประกอบของความฉลาดรู้ด้านนั้นอยู่ในระดับสูง ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันจำนวนกว่าครึ่งมีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 องค์ประกอบ ทั้งนี้ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันอีกราว 1 ใน 3 มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ในระดับสูง 2 องค์ประกอบ และมีเพียงครูบางส่วนที่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ในระดับสูงเพียงด้านเดียว ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สัดส่วนครูที่มีคะแนนองค์ประกอบความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าค่าคาดหวัง

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

แผนภาพโดนัทวงนอก แสดงถึงสัดส่วนครูที่มีคะแนนองค์ประกอบความฉลาดรู้ทางการเงินสูงทั้ง 3 ด้าน สูง 2 ด้าน และสูงเพียง 1 ด้าน และแผนภาพโดนัทวงในแสดงถึงจำนวนครูในแต่ละกลุ่มครูที่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินแตกต่างกัน ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 6 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่1 ระดับความฉลาดรู้ทางการ

เงินสูงทั้ง 3 ด้าน กลุ่มที่2 ระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูง 2 ด้านคือด้านความรู้ทางการเงินและด้านพฤติกรรมทางการเงิน (K+A) กลุ่มที่3 ระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูง 2 ด้านคือด้านพฤติกรรมทางการเงินและด้านทัศนคติทางการเงิน (B+A) กลุ่มที่4 กลุ่มที่5 และกลุ่มที่6 คือระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงเพียง 1 ด้านคือด้านความรู้ทางการเงิน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน ด้านทัศนคติทางการเงิน ตามลำดับ

จากผู้ให้ข้อมูลคือครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝันทั้งหมด จำนวน 46 คน มีครูกลุ่มแรกจำนวน 25 คนที่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงในทุกองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คิดเป็นร้อยละ 54.3 ของจำนวนครูทั้งหมด หมายความว่าครูเป็นจำนวนเกินครึ่งมีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูง ในกลุ่มที่สอง คือครูที่มีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินสูงใน 2 องค์ประกอบจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 เมื่อดูในรายละเอียดของกลุ่มที่สอง มีครูจำนวน 4 คน ที่องค์ประกอบด้านความรู้และพฤติกรรมทางการเงินสูง (K+B) และมีครูจำนวน 13 คนที่มีองค์ประกอบด้านพฤติกรรมและทัศนคติทางการเงินสูง (B+A) แต่ไม่พบครูที่มีความรู้และพฤติกรรมทางการเงินสูง (K+A) ในกลุ่มที่สาม ครูจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 ซึ่งนับเป็นครูจำนวนน้อยที่มีองค์ประกอบสูงเพียง 1 ด้าน คือด้านความรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านทัศนคติ จำนวน 1 คน 2 คน และ 1 คน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน โดยคณะผู้บริหารโรงเรียน สามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาครูด้านความฉลาดรู้ทางการเงินในด้านความรู้ทางการเงินเป็นลำดับแรก และจัดทำเป็นแนวทางการพัฒนาครูด้านความรู้ทางการเงินในลำดับต่อไป

1.2 ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน สามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการพัฒนาตนเองรายบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาความรู้ ทักษะด้านการเงินของครูต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความรู้ทางการเงินของครู เพื่อยกระดับความฉลาดรู้ของครูในภาพรวมของโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน

2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่องวิธีการในการพัฒนาความรู้ทางการเงินของครูโรงเรียนอนุบาลบ้านสานฝัน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 - 2569. แหล่งที่มา https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/49252.pdf สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2568.

กรุงเทพธุรกิจ. (2563). 'หนี้ครู' ภาพสะท้อนความรู้ด้านการเงินของคนไทย. แหล่งที่มา https://www.bangkokbiznews.com/news/862221 สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2568.

เกื้อกูล ตรีพูนผล. (2566). การศึกษาสุขภาวะทางการเงินและการมีพลังรักในการสอนของครูดนตรีอิสระในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เดอะสแตนดาร์ด. (2567). ประธาน World Economic Forum เตือน สัดส่วนหนี้ทั่วโลกพุ่งสูงสุดนับตั้งแต่สงครามนโปเลียน. แหล่งที่มา https://thestandard.co/wef-president-we-havent-seen-this-kind-of-debt-since-the-napoleonic-wars/ สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2568.

ตรีพูนผล, เกื้อกูล, ทันตะเวช สยา และอุทัยสุข ดนีญา. (2023). ทักษะทางการเงินและความวิตกกังวลทางการเงินของครูดนตรีอิสระ ในโรงเรียนเอกชนนอกระบบ จังหวัดกรุงเทพมหานคร. วารสารดนตรีบ้านสมเด็จฯ, 5(2), 65-82.

ไทยพีบีเอส. (2567). ครู 9 แสนคน หนี้ท่วม "1.4 ล้านล้านบาท" สพฐ.เร่งแก้ให้ทันปี 67. แหล่งที่มา https://www.thaipbs.or.th/news/content/335030 สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2567.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2556). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2556. แหล่งที่มา https://www.bot.or.th/content/dam/bot/image/research-and-publications/2556ThaiFLsurvey.pdf สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2568.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2559. แหล่งที่มา https://www.bot.or.th/content/dam/bot/image/research-and-publications/2559ThaiFLsurvey.pdf สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2568.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2563. แหล่งที่มา https://www.bot.or.th/content/dam/bot/image/research-and-publications/2563ThaiFLsurvey.pdf สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2568.

ธนาคารออมสิน, ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจ และเศรษฐกิจฐานราก. (2559). การสำรวจสถานการณ์หนี้ครัวเรือนในกลุ่มผู้มีรายได้น้อย. แหล่งที่มา https://www.gsb.or.th/gsbresearch/published-works/1441/ สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2567.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2566). หนี้ครัวเรือน: ความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ความไม่ยั่งยืน. แหล่งที่มา https://econ.nida.ac.th/2023/03/หนี้ครัวเรือน-ความเปรา/ สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2567.

สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วยอึ๊งภากรณ์. (2560). X-Ray พฤติกรรมการกู้ของคนไทยผ่าน Big Data ของเครดิตบูโร. แหล่งที่มา https://www.pier.or.th/abridged/2017/14/ สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2568.

Dewi, Vera Intanie, Febrian, Erie, Effendi, Nury, Anwar, Mokhamad and Nidar, Sulaeman Rahman. (2020). Financial literacy and its variables: The evidence from Indonesia. Economics & Sociology, 13(3), 133-154.

Sultana, Nargis, Zummer, Aysha, Fatima, Hina and Hameed, Rashid. (2024). Financial anxiety and job performance in educational settings: analyzing the effects of financial stress on teachers and staff. Review of Applied Management and Social Sciences, 7(4), 373-390.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยม

DEVELOPMENT OF DEMOCRATIC CITIZENSHIP CHARACTERISTICS THROUGH SOCIAL AND PUBLIC SERVICE ACTIVITIES OF RAJAVINIT MATTHAYOM SCHOOL STUDENTS

[1]เทพฤทธิ์ ยอดใส Thepparith Yodsai [2]สรสิริ วรวรรณ Sornsiri Worrawan
[3]สุภาวดี วงษ์สกุล Supawadee Wongsakul
[1, 2, 3]**สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ Panyapiwat Institute of Management, Thailand**
Corresponding Author E-mail: Thepprith@gmail.com

Article Received: August 22, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม 2) เพื่อออกแบบกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม และ 3) เพื่อทดลองใช้และประเมินผลกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 2) แบบประเมินการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์กระบวนการพัฒนากิจกรรม 3) แบบประเมินการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกิจกรรม 4) แบบประเมินพฤติกรรมที่แสดงออกถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการสร้างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน (P) การจัดองค์กร (O) การดำเนินการ (D) การควบคุม (C) และการประเมินผล (A) 2) ผลการออกแบบกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสร้างสุขในสถานศึกษา กิจกรรมจิตอาสา ทำดีเพื่อแผ่นดิน กิจกรรมรวมพลังสร้างสัปปายะสู่ชุมชน 3) ผลการทดลองใช้และประเมินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย พบว่า หลังใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และผลการดำเนินกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย, กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์, คุณลักษณะ, นักเรียน

Abstract

This research aims to study the guidelines for creating social and public service activities that promote democratic citizenship at Rajavinit Mathayom School.Design social and public service activities that enhance democratic citizenship at Rajavinit Mathayom School and implementation and evaluate social and public social benefit activities that promote democratic citizenship at Rajavinit Mathayom School. The research tools used include: 1) focus group discussion record forms; 2) evaluation forms for assessing the appropriateness, feasibility, and usefulness of the activity development process; 3) evaluation forms for assessing the appropriateness, feasibility, and usefulness of the activities themselves; and 4) behavioral assessment forms measuring traits indicative of democratic citizenship.

The research findings revealed that: 1) the guidelines for developing social and public service activities to promote democratic citizenship at Rajavinit Mathayom School should consist of the following steps: Planning (P), Organizing (O), Doing (D), Controlling (C), and Assessing (A); 2) the designed activities include three main components: “Creating Happiness in School,” “Volunteer Spirit – Doing Good for the Nation,” and “Joining Forces to Build a Harmonious Community”; 3) the implementation results showed a high level of overall effectiveness. Moreover, after participating in these social and public service activities, the experimental group's level of democratic citizenship significantly improved compared to before the implementation.

Keywords: Democratic Citizenship, Social and Public Service Activities, Characteristics, Students

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 และฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 มาตราที่ 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมาตราที่ 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ นำไปสู่การจัดทำกรอบความคิดสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579) ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (Democratic Citizenship Education) เน้นน้ำหนักไปที่การพัฒนาให้พลเมืองเป็นคนดี มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมถึงให้ความสำคัญกับความรู้ความเข้าใจเชิงการเมืองมากขึ้น (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557) นักวิจัยและนักวิชาการได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มีความสำคัญไว้

อย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตาม จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่จำเป็นต่อผู้เรียน ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) ความเคารพ ประกอบด้วย 2 คุณลักษณะย่อย ได้แก่ (1) ความเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น (2) ความเคารพในกฎ กติกา และบรรทัดฐานทางสังคม 2) ความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 2 คุณลักษณะย่อย ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง (2) ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น สังคมและประเทศชาติ และ 3) การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 2 คุณลักษณะย่อย ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคมและประเทศชาติ (2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555; ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ, 2556; ศูนย์การเรียนรู้การเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ 3, 2558; ปรัชญา ชุ่มนาเสียว, 2559; เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย และจรูญ พานิชย์ผลินไชย, 2560; ภาสุดา ภาคาผล และมนังค์ อังควาณิช, 2560; มานิตตา ชาญไชย, 2560; สป.ศธ., 2561; สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563; Westheimer and Kahne, 2004; Westheimer, 2015; Fuentes-Moreno et al., 2020) ทั้งนี้ การพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยดังกล่าวได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยประยุกต์ใช้วิธีการอย่างหลากหลายและควรเลือกให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (ภาสุดา ภาคาผล และมนังค์ อังควาณิช, 2560)

โรงเรียนราชวินิต มัธยม เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยเน้นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองไทยที่มีคุณภาพในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและพลโลกโดยผ่านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน และ 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ กระนั้นแม้ว่าโรงเรียนราชวินิต มัธยมจะจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย แต่เมื่อพิจารณาผลการประเมินโครงการจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนราชวินิต มัธยม (SAR : Self Assessment Report) พบว่า ร้อยละความสำเร็จแต่ละโครงการยังไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (โรงเรียนราชวินิต มัธยม, 2563)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้สร้างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยสร้างกิจกรรมย่อยเพิ่มเติม 3 กิจกรรมได้แก่ 1) กิจกรรมสร้างสุขในสถานศึกษา 2) กิจกรรมจิตอาสา ทำดีเพื่อแผ่นดิน 3) กิจกรรมรวมพลังสร้างสัปปายะสู่ชุมชน ซึ่งกิจกรรมย่อยทั้ง 3 กิจกรรมต้องขับเคลื่อนด้วยกระบวนการ PODCA ได้แก่ 1) การวางแผน (Plan: P) คือ การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ทิศทาง วิธีการและขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย 2) การจัดองค์กร (Organization : O) คือ กระบวนการจัดทรัพยากร และการจัดระบบการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร 3) การดำเนินการ (Doing : D) คือการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ 4) การควบคุม (Control : C) คือการกำกับ ติดตาม การปฏิบัติเป็นไปตามแผนและมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติหรือไม่ และ 5) การประเมินผล (Assessment : A) คือ การแก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย เพื่อให้เกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม

2. เพื่อออกแบบกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม

3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สังเคราะห์แนวทางในการสร้างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญขึ้นไป เลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มนักวิชาการเป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา เลือกแบบเจาะจง จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มและสรุปให้ได้แนวทางการสร้างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

2.1 ยกร่างกิจกรรมโดยให้ครูและบุคลากรของโรงเรียนราชวินิต มัธยมจำนวน 24 คน ร่วมกันออกแบบแต่ละกิจกรรม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 24 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการ จำนวน 4 คน ครูผู้สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการยกร่างกิจกรรม คือ แบบบันทึกการประชุมยกร่างกิจกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ผลและสรุปให้ได้ร่างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.2 ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ ร่างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยมกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารสถานศึกษา และ 2) กลุ่มนักวิชาการ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของร่างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ผู้วิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยได้นำกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม และวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินผลกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม

3.1 ทดลองใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยมที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้คือนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 2,140 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 325 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95 จากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วน โดยในการหากลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นใช้การประชาสัมพันธ์ในการรับอาสาสมัครที่มีความเต็มใจที่จะร่วมโครงการเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมสร้างสุขในสถานศึกษา 2) กิจกรรมจิตอาสาทำดีเพื่อแผ่นดิน 3) กิจกรรมรวมพลังสร้างสัปปายะสู่ชุมชน

3.2 ประเมินผลการใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ผู้วิจัยได้ประเมินผลการใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 325 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินผลการใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม และผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินผลการใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม วิเคราะห์ในภาพรวม และจำแนกเป็นรายข้อและรายด้าน

สรุปผลการวิจัย

1. แนวทางการสร้างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม

1.1 แนวทางการสร้างและพัฒนากิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม โรงเรียนควรประชุมวางแผนคณะทำงานดำเนินงานกิจกรรม ควรมีนักวิชาการ ภาคีเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ชัดเจน มีโครงการ กิจกรรม และกระบวนการบริหารที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

1.2 กระบวนการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีกระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การวางแผน (P) 2) การจัดองค์กร (O) 3) การดำเนินการ (D) 4) การควบคุม (C) 5) การประเมินผล (A)

2. การออกแบบกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม

2.1 กิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสร้างสุขในสถานศึกษา กิจกรรมจิตอาสา ทำดีเพื่อแผ่นดิน และกิจกรรมรวมพลังสร้างสัปปายะสู่ชุมชน โดยแต่ละกิจกรรมมีกระบวนการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีตัวชี้วัดคุณลักษณะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3 ด้าน ได้แก่ 1) พลเมืองที่มีความเคารพ 2) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ 3) พลเมืองที่มีส่วนร่วม

2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกระบวนการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นในภาพรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นในภาพรวม มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละรายกิจกรรมพบว่าด้านความเคารพด้านความรับผิดชอบ และด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การทดลองใช้และประเมินผลกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม

3.1 จากการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยก่อนและหลังการใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม โดยจำแนกตามคุณลักษณะในภาพรวม พบว่า ก่อนการทดลองใช้กิจกรรม นักเรียนมีระดับคุณลักษณะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และหลังการทดลองใช้กิจกรรม นักเรียนมีระดับคุณลักษณะในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายละเอียดเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ด้านความรับผิดชอบ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความเคารพอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 จากการประเมินผลการทดลองยังพบว่า หลังใช้กิจกรรม ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวทางการสร้างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม

1.1 แนวทางการสร้างกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ควรประชุมวางแผนคณะทำงานในการดำเนินกิจกรรม

ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม และควรมีนักวิชาการ ภาคีเครือข่าย องค์กรต่างๆ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สร้างความรู้ความเข้าใจให้บุคลากรทุกฝ่ายให้เห็นความสำคัญของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การประชุมของภาคีเครือข่าย หรือองค์กรต่างๆ เป็นการสร้างความมีส่วนร่วมและข้อตกลงในการดำเนินกิจกรรมควรเป็นกระบวนการที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงซึ่งช่วยให้นักเรียนมีความเป็นพลเมืองในระบอบระชาธิปไตยอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐฤทัย สุชาติล้ำพงศ์ (2563) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้บริหารควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนและตระหนักถึงส่วนรวม

1.2 กระบวนการการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) ด้านการวางแผน (Plan) 2) ด้านการจัดองค์กร (Organization) 3) ด้านการดำเนินการ (Doing) 4) ด้านการควบคุม (Control) 5) ด้านการประเมินผล (Assessment) ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า กระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน มีแนวโน้มที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หากดำเนินการโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงอย่างมีขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยวรภัทร ภู่เจริญ (2543) ที่กล่าวว่า การทำงานที่เป็นระบบ คือ การทำงานที่เป็นระบบเพื่อพัฒนา ประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงานประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ วางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และการปรับปรุง

2. ผลการออกแบบกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม

2.1 กิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมสร้างสุขในสถานศึกษา 2) กิจกรรมจิตอาสา ทำดีเพื่อแผ่นดินและ 3) กิจกรรมรวมพลังสร้างสัปปายะสู่ชุมชน โดยแต่ละกิจกรรมมีตัวชี้วัดคุณลักษณะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3 ด้าน โดยแต่ละกิจกรรมได้ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามความถนัดและความสนใจ ผู้เรียนมีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) ที่ให้แนวทางไว้ว่า กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ต้องการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ โดยต้องมีการจัดกิจกรรมพร้อมทั้งมีหลักฐานที่แสดงว่ามีการจัดกิจกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรและเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

2.2 การตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกระบวนการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ในภาพรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมีกระบวนการดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยสถาบันพระปกเกล้า (2560) เรื่องแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยบนฐานสมรรถนะความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ของเยาวชนไทยมีการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีกระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจน

2.3 การตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ในภาพรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละกิจกรรมพบว่า กิจกรรมสร้างสุขในสถานศึกษา กิจกรรมจิตอาสา ทำดีเพื่อแผ่นดิน กิจกรรมรวมพลังสร้างสัปปายะสู่ชุมชน ส่งเสริมด้านความเคารพ ด้านความรับผิดชอบ และด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมเป็นกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติจริงภายใต้การมีส่วนร่วมกับผู้อื่นและชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะเคารพกฎระเบียบโดยแต่ละกิจกรรมต้องระยะเวลาในการหล่อหลอมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับแนวคิดของปรีชา ศิลาชัย (2565) ที่กล่าวว่า ระดับพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยทั้ง 3 ด้าน จะเกิดขึ้นต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนและต้องใช้ระยะเวลาที่ต่อเนื่องกันในการดำเนินกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีพัฒนาการของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่เหมาะสมมากขึ้น

3. ผลการทดลองใช้และประเมินผลกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม

3.1 ผลการทดลองใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย พบว่า ก่อนการทดลองใช้กิจกรรม นักเรียนมีระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และหลังการทดลองใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม นักเรียนมีระดับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากกิจกรรมเป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการซึมซับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย กิจกรรมยังสร้างโอกาสให้ได้ร่วมแก้ปัญหาซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะที่สอดคล้องความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรนุช มงคลนาวิน (2557) พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมประชาธิปไตย เพราะผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีผลการทดลองใช้กิจกรรมที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยค่าเฉลี่ยสูงสุดในลำดับแรก คือ ความรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเป็นเป็นเพราะการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ต้องใช้การระดมความคิดและต้องสร้างสรรค์ผลงานจากที่ได้ทำการศึกษา เกี่ยวกับประเด็นปัญหา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้จักการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการผิดชอบต่อภาระงานภายในกลุ่มของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา อยุทธศิริกุล (2561) ที่พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนที่อยู่ในระดับมาก คือ คุณลักษณะพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ทั้งนี้เป็นเพราะภายในโรงเรียนได้ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้รู้จักที่จะเข้ากลุ่มเพื่อนหรือเข้าร่วมกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เพื่อฝึกถึงความรับผิดชอบที่มีบทบาทต่อสังคมด้วยการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้พัฒนาทัศนคติ พฤติกรรม จากการได้มีส่วนร่วมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจในสิทธิตนเอง เคารพต่อผู้อื่น

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับสอง คือ การมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมศึกษาในประเด็นปัญหาที่ตนเองสนใจ และเกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาจนทำให้ผู้เรียนมีความกล้าตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับผลการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ที่กล่าวว่า การที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมจากการได้ลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรม

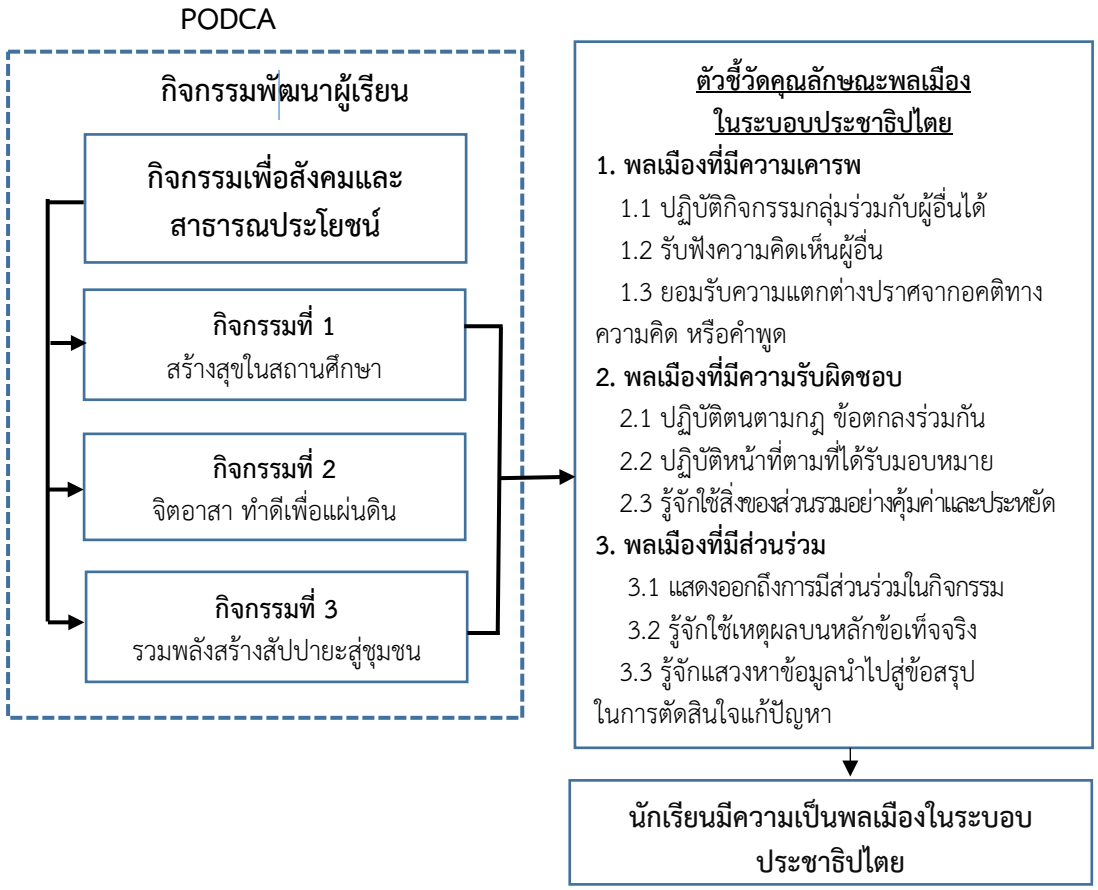
ผ่านประเด็นปัญหาสังคม ที่ได้อภิปรายแสดงความเห็นด้วยหลักของเหตุผลเกี่ยวกับปัญหาจากการทำงานกลุ่มจะส่งผลให้ตัวผู้เรียนเกิดการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น ในด้านความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จะเป็นตัวเชื่อมโยงประสบการณ์กับสังคมที่ผู้เรียนได้อยู่อาศัย

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับสาม คือ ด้านความเคารพ ทั้งนี้เป็นเพราะในการทำกิจกรรมจะเริ่มด้วยการเสริมแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มในการระดมหาข้อมูล ทำความเข้าใจและกำหนดประเด็นถึงสิ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ตนสนใจร่วมกันและให้ผู้เรียนได้ร่วมกันสรุป สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ์ ยิ่งยงค์ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ค้นพบว่า ในการทำกิจกรรมที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการทำงานเป็นกลุ่มและได้ลงมือปฏิบัติ มีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้คุณลักษณะของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเกิดการพัฒนาอยู่ในระดับสูงขึ้นได้ เนื่องด้วยผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกถึงการแสดงออกที่จะเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการรับรู้เข้าใจถึงสิทธิของตนเองและบุคคลอื่น รวมถึงยอมรับที่จะรับฟังความเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

3.2 จากการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยม พบว่า หลังการใช้กิจกรรม นักเรียนมีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของโรงเรียนราชวินิต มัธยม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริงโดยมีการวางแผนการดำเนินการร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนในการทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตนเอง สอดคล้องงานวิจัยของอรนุช มงคลนาวิน (2557) ที่พบว่า กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมประชาธิปไตย กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยยังส่งเสริมการทำงานเป็นทีมโดยส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม และส่งเสริมคุณค่าและเจตคติที่ดีต่อประชาธิปไตย สอดคล้องงานวิจัยของกาญจนา ศรีงาม (2562) ที่พบว่า กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ส่งเสริมความทำงานเป็นทีม มีการแบ่งหน้าที่ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ชุมชนและสังคมดีขึ้นสอดคล้องงานวิจัยของรวีวรรณ วงค์เดชานันทร์ (2566) ที่พบว่า การฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมหรือจิตสาธารณะทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และรู้ผลกระทบที่มีต่อผู้อื่นและชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา ศิลาชัย (2565) ที่พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ กิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เพิ่มขึ้น สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรกำหนดนโยบายในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างกิจกรรม

1.2 โรงเรียนควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

1.3 โรงเรียนควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยและการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกัน

1.4 การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ควรให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงโดยมีการวางแผนการดำเนินการร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนในการทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งต่อไปควรสังเคราะห์ตัวแปรของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในด้านอื่นนอกเหนือจาก ด้านความเคารพ ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วม

2.2 กิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอาจกำหนดจากกิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมนักเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมชุมชมหรือชมรม

เอกสารอ้างอิง

ณัฐฤทัย สุชาติล้ำพงศ์. (2563). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนราชวินิตมัธยมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย และ จรูญ พานิชย์ผลินไชย. (2560). ความเป็นพลเมืองของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยนเรศวร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 23(1), 1-13.

ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัย ธุรกิจบัณฑิตย์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ปรัชญา ชุ่มนาเสียว. (2559). รายงานการวิจัยสมรรถนะหลักของพลเมืองไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง Civic Education. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

ปรีชา ศิลาชัย. (2565). การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาสุดา ภาคาผล และมนังค์ อังควาณิช. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยใช้กิจกรรมบริการสังคมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย. Veridian E-Journal, Silpakorn Universit, 10(3), 1914-1929.

มานิตตา ชาญไชย. (2560). ความเป็นพลเมืองกับการบริหารจัดการตนเองของชุมชนไทย. รัฏฐาภิรักษ์, 4(59), 78-95.

โรงเรียนราชวินิต มัธยม. (2563). สารสนเทศ 2563. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนราชวินิต มัธยม.

วรภัทร์ ภู่เจริญ. (2544). แนวการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

ศูนย์การเรียนรู้การเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ 3. (2558). คู่มือการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิถี ประชาธิปไตยของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยและการเลือกตั้งตำบล. สงขลา: สำนักรณรงค์และเผยแพร่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2558). คู่มือพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). กรอบแนวคิดหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย. กรุงเทพมหานคร: เทคนิคอิมเมจ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). รายงานการวิจัยการศึกษาความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

อัจฉรา อยุทธศิริกุล. (2561). การศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Fuentes-Moreno, C., Sabariego-Puig, M. and Ambros-Pallarés, A. (2020). Developing Social and Civic Competence in Secondary Education through The Implementation and Evaluation of Teaching Units and Educational Environments. Humanities and Social Sciences Communications, 7(39), 1-12.

Westheimer, J. (2015). What Kind of Citizen. New York: Teacher College Press.

Westheimer, J. and Kahne, J. (2004). What Kind of Citizen? The Politics of Teaching for Democracy. American Educational Research Journal, 41(2), 1-30.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครูในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING HUMAN RESOURCES MANAGEMENT FOR ENHANCING ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF TEACHERS IN THE PAKHEENOPPAWAT CONSORTIUM UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 2

[1]ภีมข์ ศุภชลาศัย Bheme Suphajalasaya [2]นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul
[1,2]จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author E-mail: bsuphajalasaya@gmail.com

Article Received: June 04, 2025. Revised: December 20, 2025. Accepted: December 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 งานวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา 9 คน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และข้าราชการครู 252 คน รวมทั้งหมด 270 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็น มีค่าความเที่ยงสูง (Cronbach's Alpha = 0.945) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครูในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการพัฒนาบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม คือ 0.373 ($PNI_{Modified}$ = 0.373) โดยด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ($PNI_{Modified}$ = 0.412) รองลงมา คือ ด้านการให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ($PNI_{Modified}$ = 0.370) และด้านการพัฒนาบุคลากร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{Modified}$ = 0.337)

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล, ความผูกพันต่อองค์กร, ครู

Abstract

This research aimed to study the current and desired conditions of human resources management for enhancing organizational commitment of teachers in the Pakheenoppawat Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, and investigate the priority needs for developing human resources management for enhancing organizational commitment of teachers in the Pakheenoppawat Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. The study employed a survey research approach. The population included 9 school principals and 9 deputy directors responsible for human resource management selected through purposive sampling and 252 teachers selected using stratified random sampling, totally 270. Data were collected using a questionnaire with a high reliability coefficient (Cronbach's Alpha = 0.945). Data analysis involved frequency, percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$).

The research findings revealed as follows; The overall current state of human resources management for enhancing organizational commitment of teachers in the Pakheenoppawat Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 was at a moderate level. The aspect of teacher development had the highest average, which was at a high level. The overall desired state of human resources management for enhancing organizational commitment of teachers in the Pakheenoppawat Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 was at the highest level. The aspect of compensation and welfare had the highest average, which was at the highest level. And the overall priority needs for developing human resources management for enhancing organizational commitment of teachers in the Pakheenoppawat Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 was 0.373 ($PNI_{Modified}$ = 0.373). The aspect with the highest priority needs index was performance appraisal ($PNI_{Modified}$ = 0.412), followed by compensation and welfare ($PNI_{Modified}$ = 0.370) and teacher development had the lowest priority needs index ($PNI_{Modified}$ = 0.337).

Keywords: Human Resources Management, Organizational Commitment, Teachers

บทนำ

สถาบันการศึกษาเป็นองค์กรที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีภารกิจในการจัดการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาการพัฒนาประเทศ ดังนั้นสถาบันการศึกษาจำเป็นที่จะต้องมีบุคลากรที่มีลักษณะเฉพาะ มีความสามารถ มีคุณภาพและมีประโยชน์หรือประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้น (ภัค วรธนเตชินท์ และคณะ, 2565) สอดคล้องกับวิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา (2561) ได้กล่าวว่า ครูถือเป็นส่วนที่มีความสำคัญในระบบการศึกษาของประเทศไทยและเป็นปัจจัยที่กำหนดคุณภาพของโรงเรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนไปยังผู้เรียนโดยตรง เนื่องจากครูมีหน้าที่จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพครบทุกมิติ

การพัฒนาครูให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นจึงมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล ตามที่ ภารดี อนันต์นาวี (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาว่าเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา ทำให้การดำเนินงานเกิดความคล่องตัว ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานรวมทั้งได้รับการยกย่องและมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญในการบริหารงานบุคคล

การรักษาบุคลากรที่มีความสามารถให้อยู่กับองค์กรได้อย่างยาวนานจึงถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการดำเนินการขององค์กร เพราะหากเสียบุคลากรที่มีความสามารถไปก็เท่ากับว่าเสียองค์ความรู้ในส่วนนั้นๆ ไป ทำให้ต้องคัดสรรบรรจุแต่งตั้งบุคลากรในส่วนนั้นมาทดแทน ส่งผลให้เกิดปัญหาความไม่ต่อเนื่องของงานและประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงเสียงบประมาณเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้บริหารองค์กรจะต้องตระหนักในการสร้างและรักษาบุคลากรที่มีความสามารถไว้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2558) อีกทั้ง ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2550) ยังได้กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพและความสามารถของบุคลากรเป็นเรื่องที่ผู้บริหารทุกคนต้องให้ความสนใจ และเอาใจใส่ต่อบุคลากรของตนเองมากยิ่งขึ้นเพราะจะทำให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กร

ความผูกพันของครูที่มีต่อโรงเรียนจึงถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดที่ดีที่สุดของการมีประสิทธิผลโรงเรียนอย่างแท้จริง หากครูมีความผูกพันที่ดีต่อโรงเรียนแล้ว ครูก็จะมีความมุ่งมั่งตั้งใจที่จะทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย กล่าวได้ว่าครูที่มีความผูกพันกับโรงเรียนจะมีแนวโน้มที่จะอยู่กับโรงเรียนได้นานกว่า และเต็มใจทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพราะเมื่อครูมีความผูกพันต่อโรงเรียนก็จะมีการแสดงออกในรูปของพฤติกรรมที่ต่อเนื่องไม่เปลี่ยนแปลง (วาสนา ส้วยเกร็ด, 2553) สอดคล้องกับแนวคิดของ Allen and Meyer (1990) ที่ได้กล่าวถึงความผูกพันต่อองค์กร เป็นสภาวะทางจิตใจที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์กร และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจว่าจะยังคงเป็นสมาชิกขององค์กรนั้นต่อไป ประกอบด้วย 1) ความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึก 2) ความผูกพันต่อองค์กรด้านความต่อเนื่อง และ 3) ความผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐานทางสังคม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจหลักในด้านการส่งเสริม สนับสนุน และบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างทั่วถึง ซึ่งมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 52 โรงเรียน และมีการรวมกลุ่มของโรงเรียนที่เรียกว่า “สหวิทยาเขต” เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ โดยแบ่งเป็น 6 สหวิทยาเขต ซึ่งสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ เป็นสหวิทยาเขตที่ประกอบไปด้วย 9

โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ยานนาเวศ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา โรงเรียนนนทรีวิทยา โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โรงเรียนวัดสุทธิวราราม โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย และโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2566) จากการศึกษาข้อมูลบุคลากรย้อนหลัง 4 ปี ของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีซึ่งเป็นหนึ่งในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่อยู่ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ พบว่า มีอัตราการลาออก และการย้ายออกค่อนข้างสูง (โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี, 2567)

แม้ว่าจะได้รับอัตราที่ทดแทนเข้ามาในแต่ละปีจากการบรรจุแต่งตั้ง และการรับย้ายก็ตามแต่การที่บุคลากรมีอัตราการย้ายออกและการลาออกค่อนข้างสูงในช่วงเวลาที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานตามภารกิจของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับนิดา แก้วสว่าง และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2562) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนครูบ่อยทำให้โรงเรียนเสียโอกาสในหลายด้าน เช่น ต้นทุนที่ใช้และเสียไปในการพัฒนาครู ความรู้สะสมที่ขาดหายไปกับครูคนเก่า และโรงเรียนมีความเสี่ยงในการศึกษาพฤติกรรมของครูใหม่ที่มีต่อเด็กทำให้นักเรียนเกิดความไม่ต่อเนื่องในการเรียนการสอนซึ่งล้วนเป็นผลเสียจากการเปลี่ยนครูทั้งสิ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารงานบุคคลที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และเสริมสร้างให้ครูเกิดความผูกพันต่อองค์กร สามารถปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 9 คน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และข้าราชการครู 252 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) และคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) รวมทั้งหมด 270 คน จากโรงเรียนในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) จำนวน 6 ข้อ และตอนที่

2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 21 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์ รวมถึงได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient: α) มีค่าเท่ากับ 0.945 ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงและสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ผ่านระบบ Google Forms โดยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับของ John W. Best (1981)

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามขอบข่ายการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

การบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{Modified}$	ลำดับที่
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
1. การพัฒนาบุคลากร	3.542	0.874	มาก	4.737	0.494	มากที่สุด	0.337	3
2. การประเมินผลการปฏิบัติงาน	3.351	0.967	ปานกลาง	4.732	0.533	มากที่สุด	0.412	1
3. การให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ	3.459	0.903	ปานกลาง	4.739	0.527	มากที่สุด	0.370	2
รวม	**3.451**	**0.919**	**ปานกลาง**	**4.736**	**0.518**	**มากที่สุด**	**0.373**	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.451, S.D. = 0.919) ขอบข่ายการบริหารงานบุคคลที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.542, S.D. = 0.874) ขอบข่ายการบริหารงานบุคคลที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.459, S.D. = 0.903) และขอบข่ายการบริหารงานบุคคลที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.351, S.D. = 0.967)

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.736, S.D. = 0.518) ขอบข่ายการบริหารงานบุคคลที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.739, S.D. = 0.527) ขอบข่ายการบริหารงานบุคคลที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.737, S.D. = 0.494) และขอบข่ายการบริหารงานบุคคลที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.732, S.D. = 0.533)

3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม คือ 0.373 ($PNI_{Modified}$ = 0.373) ขอบข่ายการบริหารงานบุคคลที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($PNI_{Modified}$ = 0.412) ขอบข่ายการบริหารงานบุคคลที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น รองลงมา คือ ด้านการให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ($PNI_{Modified}$ = 0.370) และขอบข่ายการบริหารงานบุคคลที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{Modified}$ = 0.337)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการพัฒนาบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ มีการดำเนินการตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ.2567 ที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีจรรยาบรรณ และจิตวิญญาณความเป็นครู รวมถึงมีการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2566) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในสภาพปัจจุบัน คือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นถึงระบบการประเมินที่ยังไม่สามารถสะท้อนศักยภาพหรือผลการปฏิบัติงานของครูได้อย่างเป็นธรรมและโปร่งใส สอดคล้อง

กับArmstrong (2006) ได้เสนอว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถจูงใจให้บุคลากรพัฒนาตนเองได้ โดยการประเมินไม่ควรเป็นเพียงการตัดสินผลลัพธ์ หากแต่ควรเป็นกระบวนการร่วมมือระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน เพื่อกำหนดเป้าหมาย พัฒนาแนวทางการทำงาน และสะท้อนผลการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงพฤติกรรมการทำงานและการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรอย่างยั่งยืน ในส่วนของสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของครูที่ต้องการให้โรงเรียนมีแนวทางการบริหารที่ส่งเสริมความมั่นคงทางสวัสดิการ การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน และการได้รับการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่า ครูให้ความสำคัญอย่างมากกับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับทั้งในด้านการเลื่อนเงินเดือน การได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ สวัสดิการ และความรู้สึกถึงการได้รับการดูแลจากองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ อำนวยชัย และฮิบรอฮิม สารีมาแซ (2567) ที่ได้กล่าวถึงการให้รางวัลและการพิจารณาขั้นเงินเดือนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรอย่างชัดเจน การให้สิ่งตอบแทนอย่างเหมาะสมส่งผลต่อความทุ่มเทในการปฏิบัติงานยังคงมีอิทธิพลสูงต่อความรู้สึกผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร การสร้างระบบค่าตอบแทนที่ยุติธรรม จึงเป็นกลไกสำคัญในการรักษาและดึงดูดบุคลากรให้ปฏิบัติงานในองค์กรอย่างมั่นคงและยั่งยืน

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐาน ชัดเจน เป็นธรรม และสามารถสะท้อนศักยภาพและผลงานที่แท้จริงของครูได้อย่างแม่นยำ ระบบการประเมินที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีผลโดยตรงต่อโอกาสในความก้าวหน้าในวิชาชีพ การได้รับรางวัล ซึ่งเป็นพื้นฐานของความผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับ Hina, Siraj, R. and Yasmeen (2025) ที่พบว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อองค์กรมีแนวปฏิบัติที่โปร่งใส มีระบบติดตามผล และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์

ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในลำดับที่ 2 คือ ด้านการให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ สะท้อนให้เห็นว่าครูในสถานศึกษาให้ความสำคัญอย่างมากกับการได้รับสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสมจากองค์กรทั้งในรูปแบบของการเลื่อนเงินเดือน สวัสดิการด้านสุขภาพ การช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน การยกย่องเชิดชูเกียรติ และสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงในชีวิตและวิชาชีพ ความต้องการเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องสร้างแรงจูงใจและตอบแทนความทุ่มเทของครูอย่างเหมาะสมและยุติธรรมเมื่อครูได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการที่มีความเหมาะสมกับภาระงาน สอดคล้องกับ Mardani (2025) ที่กล่าวว่า ค่าตอบแทนมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรมากกว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจเนื่องจากค่าตอบแทนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ ในการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กร บุคลากรที่รู้สึกว่าตนได้รับค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรมย่อมเกิดความภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่ และเชื่อมั่นว่าองค์กรเห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนทุ่มเท การบริหารจัดการด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการจึงไม่ได้มีบทบาทเพียงในเชิงระบบบัญชี หรือการจ่ายผลตอบแทนเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างแรงจูงใจ เสริมความภักดี และลดแรงต่อต้านในองค์กร

ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร สะท้อนให้เห็นว่าครูในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์มีการรับรู้ว่าโรงเรียนมีการดำเนินงานในด้านนี้อยู่แล้วในระดับหนึ่งซึ่งเป็นการดำเนินการตามนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 ในข้อที่ 10 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2567) ซึ่งได้มีแนวทางในการพัฒนาผู้บริหาร และครูผ่านการขับเคลื่อนของกลุ่มบริหารงานบุคคล เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาวิชาชีพเพื่อให้มีวิทยฐานะที่สูงขึ้น รวมถึงมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาตนเองและวิชาชีพในหัวข้อต่างๆ เช่น การอบรมสัมมนาทางวิชาการการนำเสนอผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ การอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาครูสู่มืออาชีพ การอบรมการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การอบรมเชิงปฏิบัติการในการบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2567) ส่งผลให้ความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์มีไม่มากนัก อย่างไรก็ตามการที่ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับสุดท้ายนั้นไม่ได้หมายความว่าการพัฒนาบุคลากรจะไม่มีความจำเป็นในการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น หากแต่ควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจึงควรดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเป็นระบบสอดคล้องกับความต้องการของครู เนื่องจากการพัฒนาบุคลากรมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มพูนทักษะ เสริมแรงจูงใจ และทำให้ครูรู้สึกว่าได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากโรงเรียนส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ Kadiresan et al. (2015) ที่ได้กล่าวถึงการฝึกอบรมและพัฒนามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความตั้งใจลาออก เมื่อบุคลากรได้รับโอกาสในการพัฒนาย่อมรู้สึกผูกพันกับองค์กรมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะอยู่กับองค์กรในระยะยาว ลดปัญหาการลาออกหรือการโยกย้ายบุคลากรซึ่งถือเป็นประเด็นสำคัญในบริบทของสถานศึกษาที่ต้องการรักษาครูที่มีคุณภาพไว้กับโรงเรียนให้ยาวนานที่สุด

โดยสรุปผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสะท้อนศักยภาพของครูได้อย่างเป็นธรรม ชัดเจน และเชื่อถือได้ รองลงมาคือ ด้านการให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ที่มีบทบาทในการจูงใจ สร้างขวัญกำลังใจ และเสริมสร้างความมั่นคงในวิชาชีพ ในขณะเดียวกันด้านการพัฒนาบุคลากร แม้จะมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในลำดับสุดท้าย แต่ยังคงมีความสำคัญในการเพิ่มพูนทักษะ เสริมแรงจูงใจ และทำให้ครูรู้สึกว่าได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากโรงเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีองค์ความรู้ในการวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครู ในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ควรเริ่มต้นจากการพัฒนาด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด สะท้อนถึงความจำเป็นในการจัดให้มีระบบประเมินที่โปร่งใส เป็นธรรม และสามารถสะท้อนผลการปฏิบัติงานของครูได้อย่างแท้จริง ระบบดังกล่าวจะช่วยสร้างแรงจูงใจ ความภาคภูมิใจ และส่งเสริมความผูกพันต่อโรงเรียนในระยะยาว ต่อมาคือการพัฒนาด้านการให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างความมั่นคงในวิชาชีพ เสริมแรงจูงใจ และตอบแทนความทุ่มเทของครูอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม การจัดระบบค่าตอบแทนที่สอดคล้องกับภาระงานของครู จะช่วยให้ครูเกิดความรู้สึกว่าตนได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าในบทบาทหน้าที่ของตน และในการพัฒนาด้านสุดท้ายคือด้านการพัฒนาบุคลากร แม้จะมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในลำดับสุดท้าย แต่ก็ยังคงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร เนื่องจากการพัฒนาบุคลากรมีบทบาทในการเพิ่มพูนทักษะ เจตคติ และความพร้อมในการปฏิบัติงาน รวมถึงความก้าวหน้าในวิชาชีพครู

จากภาพองค์ความรู้ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าหากผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์มีการพัฒนาการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครูตามลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยเริ่มจากการพัฒนาการประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ และการพัฒนาบุคลากร ตามลำดับแล้ว จะมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างให้ครูเกิดความผูกพันต่อองค์กร ตามแนวคิดของ Allen and Meyer (1990) ทำให้ครูมีความรู้สึกเชิงบวกต่อโรงเรียน มีความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายของโรงเรียน มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ และมีความต้องการที่จะดำรงตนเป็น

สมาชิกที่ดีของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 1) ความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึก 2) ความผูกพันต่อองค์กรด้านความต่อเนื่อง และ 3) ความผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐานทางสังคม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู ให้มีความชัดเจน โปร่งใส และยุติธรรม โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน เพื่อให้ผลการประเมินสามารถสะท้อนศักยภาพและผลงานของครูได้อย่างแท้จริงนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ ควรพัฒนาการให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ให้มีความเหมาะสมกับภาระงานของครู มีการสวัสดิการด้านสุขภาพ การยกย่องเชิดชูเกียรติ และการให้ความช่วยเหลือในกรณีต่าง ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมขวัญกำลังใจ และความผูกพันต่อองค์กร

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน และการสร้างผลงานทางวิชาการ เพื่อเพิ่มพูนทักษะ เสริมแรงจูงใจ และส่งเสริมให้ครูเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่ของตนซึ่งจะนำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของครูในสหวิทยาเขตภาคีนพวัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติในระดับโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยแวดล้อมอื่นที่อาจส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูร่วมด้วย เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศองค์การ หรือแรงจูงใจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมและสามารถพัฒนาแนวทางการบริหารงานบุคคลได้อย่างครอบคลุมและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

จักรพงษ์ อำนวยชัย และฮิบรอฮิม สารีมาแซ. (2567). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการทหารในกรมทหารราบที่ 151 จังหวัดนราธิวาส. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 4(5),171-188.

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2550). การจัดการความขัดแย้งในองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ออฟเซ็ท ครีเอชั่น.

นิดา แก้วสว่าง และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2562). ปัจจัยการคงอยู่ของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีเอกชน ตามความคิดเห็นของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จังหวัดสงขลา. วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา, 2(3), 53-70.

ภัค วรธนเตชินท์, ระวิง เรืองสังข์ และทองดี ศรีตระการ. (2565). การสร้างความผูกพันตามหลักพุทธธรรมต่อองค์กรของครู สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสาร มจร บาฬีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์, 9(1), 135-149.

ภารดี อนันต์นาวี. (2551). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มนตรี.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2558). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. (2567). ข้อมูลสถิติอัตราการย้ายและลาออกของข้าราชการครู โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี พ.ศ. 2563-พ.ศ. 2566. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี.

วาสนา ส้วยเกร็ด. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา. (2561). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2565 - 2567) ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2567 - 2570). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. (2567). รายงานผลการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการจัดการศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2567. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. (2567). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2.

Allen, N. J. and Meyer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance and normative commitment to the organization. Journal of Occupational Psychology, 63(1), 1-18.

Armstrong, M. (2006). Performance Management: Key Strategies and Practical Guidelines. Kogan Page.

Hina, Siraj, R. and Yasmeen. (2025). Strategic Human Resource Management and Employee Outcomes: A Comprehensive Literature Review on the Impact of SHRM Practices on Job Satisfaction and Organizational Commitment. The Critical Review of Social Sciences Studies, 3, 3154-3164.

John W. Best. (1981). Reseach in Education. 4 th ed. Prentice - Hall Inc.

Kadiresan, V., Selamat, M., Sugumaran, S. and Ramendran, C. (2015). Performance Appraisal and Training and Development of Human Resource Management Practices (HRM) on Organizational Commitment and Turnover Intention. Asian Social Science, 11, 162-162.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Mardani, D. (2025). The Influence of Compensation and Empowerment on Organizational Commitment. Siber Journal of Advanced Multidisciplinary, 2(4), 445-452.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT เพื่อพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจในรายวิชาสังคมศึกษา

A STUDY OF LEARNING MANAGEMENT WITH SWOT TECHNIQUE TO DEVELOP DECISION-MAKING ABILITIES IN SOCIAL STUDIES

[1]ธฤต ทองก้อน Tharit Thongkon [2]อัญชลี ศรีกลชาญ Anchalee Srikolchan
[3]ศุภณัฐ พานา Supanut Pana
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand
Corresponding Author E-mail: oaktharit@gmail.com

Article Received: July 03, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จากประชากร 15 ห้องเรียน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยมีหน่วยการสุ่มเป็นห้องเรียน 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 4 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 16 คาบ และแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ มีลักษณะการตอบเป็นแบบเขียนตอบสั้น โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการตัดสินใจ แบบแผนการทดลองใช้แผนการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบ one sample และ t - test dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT หลังเรียนเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT พบว่า คะแนนของความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้เทคนิค SWOT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเรียนรู้, ความสามารถในการตัดสินใจ, สังคมศึกษา

Abstract

This research article aims to: 1) investigate students' decision-making ability after participating in learning activities using the SWOT technique, and 2) compare students' decision-making ability before and after the implementation of these activities. The sample consisted of 40 eleventh-grade students from Samut Prakan School in the first semester of the 2024 academic year. The participants were selected from a population of 15 classrooms using cluster sampling, with one classroom randomly chosen as the sampling unit. The

research instruments included four instructional units, totaling 16 class periods, and a decision-making ability test in the form of short-answer questions, with a scoring rubric designed to assess decision-making skills. The study employed a one-group pretest-posttest design. The data were analyzed using mean, standard deviation, one-sample t-test, and dependent t-test.

The findings revealed that: 1) the students' post-test decision-making scores were significantly higher than the 80% benchmark at the .01 level, and 2) the comparison of pre-test and post-test scores indicated that students' decision-making ability significantly improved after participating in the SWOT-based learning activities at the .01 level.

Keywords: Learning Activities, Decision-Making Ability, Social Studies

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจได้สร้างบริบทใหม่ที่ซับซ้อน ส่งผลให้บทบาทของการศึกษาเปลี่ยนจากการถ่ายทอดความรู้ ไปสู่การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ (Darling-Hammond และ al, 2020; Partnership for 21st Century Learning, 2019) โดยเฉพาะทักษะการตัดสินใจ ถือเป็นรากฐานสำคัญที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเผชิญสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน คิดอย่างมีเหตุผล และรับผิดชอบต่อผลการเลือกของตน (National Research Council, 2024; Simon, 1960)

วิชาสังคมศึกษานับเป็นพื้นที่สำคัญในการบ่มเพาะทักษะเหล่านี้ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่จำเป็นต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจที่รอบคอบ (Banks, 2006; National Council for the Social Studies, 2013) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในประเทศไทยกลับเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในระดับหลักสูตร วิธีการสอน และความพร้อมของครูผู้สอน โดยยังคงเน้นการท่องจำและการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจและไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริงได้ (พระสิทธิชัย รินฤทธ และสุรีพร ชาบุตรบุณฑริก, 2563)

ปัญหานี้สะท้อนให้เห็นว่า แนวทางการสอนแบบดั้งเดิมยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาทักษะการตัดสินใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นช่วงวัยที่นักเรียนต้องเตรียมตัวเผชิญกับการเลือกทางชีวิต ทั้งด้านการเรียนต่อ อาชีพ และบทบาทในฐานะพลเมือง (Dewey, 1938; Gagne และ Berliner, 1986) ความล้มเหลวในการส่งเสริมทักษะการตัดสินใจอาจมีรากเหง้ามาจากการเรียนรู้ที่ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์หรือประเมินผลลัพธ์ของแต่ละทางเลือกอย่างถี่ถ้วน (Corey, 2018; นวรัตน์ กฤตเวทิน, 2546)

เพื่อตอบสนองต่อปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้นำเสนอการประยุกต์ใช้เทคนิค SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) ซึ่งเป็นเครื่องมือวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ที่นิยมใช้ในภาคธุรกิจ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การประเมินสถานการณ์จากหลายมิติ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (David, 2011; Wheelen และ Hunger, 2018)

แม้ว่าเทคนิค SWOT จะถูกพัฒนาเพื่อการวางแผนองค์กร แต่มีการศึกษาในต่างประเทศที่แสดงให้เห็นว่า เทคนิคนี้สามารถนำมาปรับใช้ในการศึกษาระดับบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการ

ส่งเสริมกระบวนการคิดและการตัดสินใจ (AlMarwani, 2020; Shinoj, 2015) อย่างไรก็ตาม SWOT ก็มีข้อจำกัด เช่น การมุ่งเน้นเพียงการวิเคราะห์สถานการณ์โดยขาดกรอบการลงมือปฏิบัติที่ชัดเจน หรืออาจขึ้นอยู่กับประสบการณ์และทักษะของผู้ใช้ในการประเมินปัจจัยต่างๆ (Gürel, 2017) ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้หากไม่มีการออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน

ในบริบทของการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา เทคนิค SWOT จึงมีศักยภาพที่จะถูกนำมาใช้ในหลายมิติ ทั้งการวิเคราะห์เหตุการณ์ทางสังคม การอภิปรายแบบกลุ่ม การประเมินทางเลือกเชิงเหตุผล และการตัดสินใจเชิงจริยธรรม โดยการบูรณาการอย่างเป็นระบบสามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดระดับสูงและเชื่อมโยงบทเรียนกับสถานการณ์จริงได้ดียิ่งขึ้น (AlMarwani, 2020; Shinoj, 2015)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT ต่อการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนในรายวิชาสังคมศึกษา โดยคาดว่าผลการวิจัยจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางใหม่ในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อบริบทการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสามารถเสริมสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi -experimental Research) ซึ่งไม่มีกลุ่มควบคุม เพื่อลดอคติในงานวิจัยกึ่งทดลองนี้ จึงมีการวัดผลก่อนและหลังการใช้ตัวแปรต้นสามารถช่วยตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการทดลองได้ชัดเจนขึ้น โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 600 คน จำนวน 15 ห้องเรียน 2) กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยมีหน่วยการสุ่มเป็นห้องเรียน สุ่มมา 1 ห้องเรียน มีนักเรียน จำนวน 40 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT เพื่อพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจในรายวิชาสังคมศึกษา 4 หน่วยการเรียนรู้ มีจำนวนแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 8 แผน 16 คาบ

2.2 แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ ซึ่งแบบวัดที่ใช้นี้จะเป็นแบบทดสอบอัตนัยเขียนตอบแบบสั้น โดยมีสถานการณ์กำหนดให้ มีจำนวนข้อของแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ โดยนำขั้นตอนของการตัดสินใจ ทั้ง 4 ขั้นตอน มากำหนดจำนวนข้อสอบที่จะใช้สร้างสถานการณ์ (Popham, 2017) โดยมีจำนวนตามหน่วย การเรียนรู้ที่ง 4 หน่วย หน่วยการเรียนรู้ละ 4 ข้อย่อย รวมทั้งหมด 16 ข้อ ในส่วนของการให้คะแนนได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจให้คะแนนจากการเขียนตอบอัตนัย โดยสร้างเป็นเกณฑ์ Scoring Rubric 4 ระดับ ตั้งแต่ 3 คะแนน ไปจนถึง 0

คะแนน ตามความถูกต้องและความสอดคล้องของคำตอบจากประเด็นที่ถาม รวมถึงการเลือกที่จะไม่ตอบ (Popham, 2017)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SWOT เพื่อพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจในรายวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SWOT ที่จัดทำขึ้นทั้งหมด 8 แผนไปตรวจสอบโดย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านที่มีความรู้สอดคล้องกับเครื่องมือในงานวิจัยได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญในด้านหลักสูตรและการสอน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษาหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล หรือวิจัยการศึกษา ดำเนินการหาคุณภาพด้านความเที่ยงตรง(Validity) โดยพิจารณาจากค่า IOC ได้ค่าความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงต่อไป ซึ่งผลของค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SWOT ทั้งหมด 8 แผน จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 ท่าน มีค่าเท่ากับ 1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SWOT ที่ได้ปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.2 แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบความสามารถในการตัดสินใจ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่มีค่ามากกว่า 0.6 ขึ้นไป นำมาปรับปรุงแก้ไขคำถาม ตัวเลือก และการใช้ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT เพื่อพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.1 การออกแบบการทดลอง การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538)

4.2 การนำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT เพื่อพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ และเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ใช้เวลา 8 สัปดาห์ รวม 16 คาบ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) จัดปฐมนิเทศ เพื่อทำความเข้าใจกับผู้เรียนถึงวิธีการเรียน บทบาทของผู้เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ และวิธีการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยนำเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย หนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัย และหนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัยสำหรับผู้มีอำนาจกระทำการแทนบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีไปยังผู้เข้าร่วมการวิจัยและผู้แทนโดยชอบธรรมลงนามยินยอมด้วยความสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย 2) ผู้วิจัยทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ 3) ดำเนินการทดลอง โดยจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ด้วยเทคนิค SWOT เพื่อพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ ผู้วิจัยทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้สัปดาห์ละ 2 คาบ จำนวน 8 สัปดาห์ รวม 16 คาบ 4) ผู้วิจัยทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ หลังจากการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานและสรุปผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการใช้เครื่องมือวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบทางสถิติ แล้วเขียนบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้ 1) สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน คือ การทดสอบค่าที แบบ one sample และ t - test dependent)

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคSWOT พบว่าคะแนนของความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้เทคนิค SWOT หลังเรียนเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 (38.4 คะแนน) คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งไว้

ตารางที่ 1 คะแนนความสามารถในการตัดสินใจหลังเรียนเปรียบเทียบกับเกณฑ์

เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการตัดสินใจกับเกณฑ์						
	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 80	$\bar{X}$	S.D.	t	p - Value
หลังเรียน	48	38.4	45.5	3.49	13.0	.001

จากตารางที่ 1 แสดงผลคะแนนความสามารถในการตัดสินใจ พบว่า คะแนนของความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้เทคนิค SWOT หลังเรียนเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 (38.4 คะแนน) โดยมีคะแนนเต็ม 48 คะแนน ซึ่งคะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT พบว่า คะแนนของความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้เทคนิค SWOT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการตัดสินใจก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT

	n	$\bar{X}$	SD	t	p-value
ก่อนเรียน	40	38.8	6.15	7.49	.001
หลังเรียน	40	45.5	3.49		

จากตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT พบว่า คะแนนของความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้เทคนิค SWOT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาสู่การอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการตัดสินใจหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SWOT ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Simon (1960) ที่กล่าวว่าการตัดสินใจที่มีคุณภาพต้องอาศัยการรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายมิติและวิเคราะห์อย่างมีระบบ รวมทั้งแนวคิดของ Bazerman and Moore (2013) ที่กล่าวถึงการประเมินทางเลือกโดยใช้กรอบการคิดแบบ SWOT ช่วยให้การตัดสินใจมีความรอบคอบมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธิดา สีบัวบาน (2553) ซึ่งศึกษาผลของการจัดกิจกรรมฝึกอบรมที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมมีพัฒนาการด้านการตัดสินใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยนี้ยืนยันว่า เมื่อผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีแนวทางและแบบแผนที่ชัดเจน จะสามารถพัฒนาทักษะการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับงานวิจัยของรัตนา เขตผดุง (2559) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนมักขาดโอกาสในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ เนื่องจากการเรียนการสอนที่ยังเน้นการบรรยายและท่องจำเป็นหลัก ผลการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้จึงมีนัยสำคัญที่แสดงให้เห็นว่า หากนำเทคนิค SWOT ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีความชัดเจนในการวิเคราะห์ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้มากขึ้น และเกิดการพัฒนาทักษะการคิดและการตัดสินใจอย่างแท้จริง จากผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เทคนิค SWOT ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการวิเคราะห์สถานการณ์ แต่ยังสามารถเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนในบริบทของการเรียนรู้สังคมศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT พบว่า คะแนนของความสามารถในการตัดสินใจโดยใช้เทคนิค SWOT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทางทักษะที่ชัดเจน โดยจากผลคะแนน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจหลังเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ในระดับดีมากทั้งหมดและสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจก่อนเรียนในทุกหน่วยการเรียนรู้ โดยเฉพาะหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง "สังคมมนุษย์" ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 11.70 (S.D. = 0.80) แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตัวเองจากสถานการณ์พื้นฐานในชีวิตประจำวันได้ดี เนื่องจากเป็นเรื่องใกล้ตัว สามารถเข้าใจได้ง่าย รองลงมาคือหน่วยที่ 3 "พลเมืองดี" ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยที่ 11.50 (S.D. = 0.91) และหน่วยที่ 2 "วัฒนธรรมไทย" ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยที่ 11.45 (S.D. = 1.21) โดยทุกหน่วยการเรียนรู้มีคะแนนอยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้เทคนิค SWOT ในการวิเคราะห์สถานการณ์และตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง "สิทธิมนุษยชน" แม้จะมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดที่ 10.90 (S.D. = 1.43) แต่ก็ยังอยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นถึงการตอบสนองต่อเนื้อหาที่มีความซับซ้อนและนามธรรมมากขึ้น และอาจจะยังห่างไกลจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนบางคน ซึ่งอาจต้องอาศัยประสบการณ์ในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ นอกจากนี้ยังพบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ถึงแม้จะอยู่ในระดับดี

มากทั้งหมด แต่มีแนวโน้มคะแนนที่ลดลง สะท้อนให้เห็นถึงการเรียงลำดับความยากและซับซ้อนของเนื้อหาที่มีการเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก จากเรื่องใกล้ตัวไปสู่เรื่องไกลตัวผู้เรียน ตั้งแต่เรื่องของตนเองไปจนถึงบริบทของโรงเรียน ชุมชน และสังคม

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการตัดสินใจก่อนและหลังเรียน พบว่าคะแนนความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนหลังเรียนด้วยเทคนิค SWOT สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบโดยใช้ SWOT ว่าเป็นเครื่องมือส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ผลลัพธ์นี้เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Simon (1960) ที่ระบุว่า การตัดสินใจที่มีคุณภาพต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน ทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phadermrod al. (2019) ที่ว่า การใช้ SWOT Analysis ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถเสริมสร้างทักษะการคิดและการตัดสินใจในรายวิชาสังคมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก SWOT เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกได้อย่างเป็นระบบ อันนำไปสู่การตัดสินใจที่มีเหตุผลมากขึ้น นอกจากนี้ยังตรงกับข้อค้นพบของ AlMarwani (2020) ที่ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้ผ่านกรอบ SWOT ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์และตัดสินใจได้ดีขึ้นในบริบทการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแสดงผลลัพธ์ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Simon, 1960) ที่ระบุว่าการตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อเปรียบเทียบทางเลือกและเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุด เทคนิค SWOT จึงเป็นเครื่องมือที่สามารถสนับสนุนการตัดสินใจภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลและทรัพยากร โดยช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดระบบความคิดได้อย่างเป็นขั้นตอน และมองสถานการณ์จากหลายมุมมอง นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายได้ตามกรอบแนวคิด “Reflective Decision-Making” (Brookfield, 1987) ซึ่งเน้นการไตร่ตรองในกระบวนการตัดสินใจ เทคนิค SWOT ช่วยให้ผู้เรียนตั้งคำถามต่อจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่ตนเองเผชิญ และใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการวางแผนอย่างมีเหตุผลซึ่งเสริมสร้างการคิดอย่างเป็นระบบและความตระหนักรู้ในตนเอง (self-awareness) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย คือ การสังเคราะห์ความรู้ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT เพื่อพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียน โดยมีกระบวนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนของ SWOT เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะนี้ ซึ่งประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ปัญหา ผู้เรียนใช้ SWOT เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทั้งภายใน (จุดแข็ง-จุดอ่อน) และภายนอก (โอกาส-อุปสรรค) ของสถานการณ์ 2) การออกแบบทางเลือก ผู้เรียนสร้างสรรค์ทางเลือกในการแก้ปัญหาจากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ 3) การประเมินทางเลือก ผู้เรียนพิจารณาข้อดีและข้อเสียของแต่ละทางเลือก 4) การตัดสินใจเลือก ผู้เรียนเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ โมเดลยังชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ท้าทาย และบทบาทของครูในการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม ล้วนมีส่วนช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SWOT มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และท้ายที่สุดทักษะการตัดสินใจที่ได้รับการพัฒนาขึ้นนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการใช้เทคนิค SWOT ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มักถูกนำไปใช้ในระดับองค์กรหรือบริบทของผู้ใหญ่ จึงอาจยังไม่เกิดความคุ้นเคยหรือเข้าใจในกระบวนการอย่างแท้จริง ดังนั้น ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมโดยอธิบายหลักการ แนวคิด และขั้นตอนการใช้เทคนิค SWOT อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมฝึกวิเคราะห์ตนเองผ่านสถานการณ์ที่มีความใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อสร้างความเข้าใจและทักษะในการประยุกต์ใช้เทคนิคดังกล่าวในบริบททางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การเลือกและเรียงลำดับเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรวางแผนในการเลือกเนื้อหาที่ท้าทายและเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และสามารถนำทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ และจัดเรียงลำดับเนื้อหาโดยเริ่มต้นจากเนื้อหาที่ง่าย ใกล้ตัวผู้เรียน สามารถเข้าใจได้ง่ายก่อน แล้วจึงเพิ่มความยากและซับซ้อนของเนื้อหามากขึ้นตามลำดับ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความคุ้นเคยและประสบการณ์ในการวิเคราะห์ SWOT ตนเอง ในบริบทต่างๆ ทั้งโรงเรียน ชุมชนและสังคม

1.3 แนวทางในการวิเคราะห์ SWOT จากเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนนำเทคนิค SWOT ฝึกวิเคราะห์ตัวเองในบริบทต่างๆ จากสถานการณ์ที่กำหนด แต่จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในบางครั้ง พบว่า ผู้เรียนบางส่วนหลุดจากการวิเคราะห์ SWOT โดยไม่ได้มองจากตัวเองไปวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นในเรื่องทั่วไป ผู้วิจัยจึงควรให้ความสำคัญและคอยแนะนำผู้เรียนให้มีแนวทางในการตัดสินใจจากการวิเคราะห์ตัวเองตามเป้าหมายของการนำเทคนิค SWOT ประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรระบุในหลักสูตรให้มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการวิเคราะห์สถานการณ์จากหลากหลายมิติ (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง เช่น ปัญหาสังคม สิ่งแวดล้อม หรือการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

2.2 การประยุกต์ใช้เทคนิค SWOT ร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้อื่นๆ เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้เทคนิค SWOT ร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้อื่นๆ ที่เหมาะสม เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) หรือการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation-Based Learning) การผสมผสานเทคนิคเหล่านี้อาจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนให้มีความซับซ้อนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 การขยายผลสู่รายวิชาอื่น ควรศึกษาการประยุกต์ใช้เทคนิค SWOT ในรายวิชาอื่นๆ ที่ต้องการพัฒนาทักษะการตัดสินใจ เช่น สุขศึกษา การงานอาชีพ หรือวิทยาศาสตร์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของเทคนิค SWOT ในวงกว้าง

2.4 การติดตามผลพฤติกรรมการตัดสินใจในสถานการณ์ใหม่ ควรจัดกิจกรรมประเมินซ้ำ (delayed post-test) ในระยะ 3–6 เดือนหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ เพื่อประเมินว่าผู้เรียนยังสามารถใช้กรอบการคิดแบบ SWOT ในการตัดสินใจในสถานการณ์ใหม่ได้หรือไม่ เช่น ผ่านสถานการณ์จำลอง (simulation) หรือการแก้ปัญหาในชีวิตจริง

เอกสารอ้างอิง

กุลธิดา สีบัวบาน. (2553). การศึกษาผลการใช้การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่มีต่อกระบวนการการตัดสินใจเพื่อเลือกอาชีพและเปรียบเทียบกระบวนการตัดสินใจเพื่อเลือกอาชีพก่อนและหลังเข้าร่วมการฝึกอบรม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นวรัตน์ กฤตเวทิน. (2546). การสร้างแบบสอบการตัดสินใจเรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษา ลานไตรมิตร จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พระสิทธิชัย รินฤทธ และสุรีพร ชาบุตรบุณฑริก. (2563). การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. Journal of Roi Kaensarn Academi, 5(2), 206-207.

รัตนา เขตผดุง. (2559). การประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

AlMarwani, M. (2020). Pedagogical potential of SWOT analysis: An approach to teaching critical thinking. Thinking Skills and Creativity, 38.

Banks, J. A. (2006). Cultural diversity and education: Foundations, curriculum, and teaching. 5th ed. Boston: Pearson Education.

Bazerman, M. H., and Moore, D. A. (2013). Judgment in managerial decision making. 8th ed. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

Brookfield, S. D. (1987). Developing critical thinkers: Challenging adults to explore alternative ways of thinking and acting. San Francisco: Jossey-Bass.

Corey, G., Corey, M. S. and Callanan, P. (2018). Theory and practice of counseling and psychotherapy. 10th ed. Boston, MA: Cengage Learning.

Darling-Hammond, L. al. (2020). Implications for educational practice of the science of learning and development. Applied Developmental Science.

David, F. R. (2011). Strategic management: Concepts and cases. 13th ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Dewey, J. (1938). Experience and education. New York: Macmillan.

Gagne, R. M. and Berliner, D. C. (1986). Educational psychology. 4th ed. Chicago: Rand McNally College Publishing Company.

Gürel, E. and Tat, M. (2017). SWOT Analysis: A Theoretical Review. The Journal of International Social Research, 10(51), 994–1006.

National Council for the Social Studies. (2013). The college, career, and civic life (C3) framework for social studies state standards. Silver Spring, MD: National Academies Press.

National Research Council. (2024). Education for 21st century skills: Cognitive processes in learning and decision-making. Washington, DC: National Academies Press.

Partnership for 21st Century Learning. (2019). Framework for 21st century learning. Washington, DC: Partnership for 21st Century Learning.

Phadermrod, B. al. (2019). Importance performance analysis based SWOT analysis. International Journal of Information Management, 44, 194–203.

Popham, W. J. (2017). Classroom assessment: What teachers need to know. 8th ed. Pearson.

Shinoj, P. (2015). SWOT analysis for assessing entrepreneurship readiness. Kochi: SEETTD, CMFRI.

Simon, H. A. (1960). The new science of management decision. Englewood Cliffs, NJ Prentice-Hall.

Wheelen, T. L. and Hunger, J. D. (2018). Strategic management and business policy. 15th ed. Boston: Pearson Education.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

AN INSTRUCTION BASED ON SOCIAL COGNITIVE LEARNING THEORY AND METACOGNITION APPROACH TO IMPROVE SELF-AWARENESS AND SOCIAL SKILLS FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

[1]Mou Haiyan [2]Watcharee Sangboonraung [3]Nirat Jantharajit
[1, 2, 3]Nakhon Phanom University, Thailand
Corresponding Author E-mail: 843460990@qq.com

Article Received: July 18, 2025. Revised: December 17, 2025. Accepted: December 19, 2025.

Abstract

The purpose of this study was: 1) To compare self-awareness of Bachelor degree students between before and after learned based on social cognitive learning theory and metacognition approach. 2) To compare social skills of Bachelor degree students between before and after learned based on social cognitive learning theory and metacognition approach. The research samples were 30 bachelor students of China college in the academic year 2023. The research instruments consisted of 1) Instructional plans 2) The assessment form for self-awareness, 3) The assessment form for social skills of students. 4) Descriptive statistics and t-test for Dependent samples.

The research results revealed as follows: 1) The students learned based on social cognitive learning theory and metacognition approach had higher of self-awareness at after learning than before learning, at the .05 level of significance. 2) The students learned based on social cognitive learning theory and metacognition approach had higher of social skills at after learning than before learning at the .05 level of significance.

Keywords: Instruction, Social Cognitive Learning Theory and Metacognition Approach, Self-Awareness, Social Skills

Introduction

In the results of many examinations, it is found that junior college students have good scores in theoretical knowledge in the course of "Social Etiquette", but their practical and expressive abilities are relatively weak. This reflects a common issue in educational settings, where the acquisition of theoretical knowledge does not necessarily translate into effective behavioral or social performance in real-life situations. As students prepare to enter society and the workforce, the ability to express themselves appropriately and confidently in various social settings becomes just as essential as mastering academic content. A common form of teaching students important socially appropriate behaviors is by teaching social skills.

Gresham, Van, and Cook (2006) assert that social skills are a set of competencies that "1) facilitate initiating and maintaining positive social relationships, 2) contribute to peer acceptance and friendship development, 3) result in satisfactory school adjustment, and 4) allow students to cope with and adapt to the demands of the school environment." These competencies play a critical role in helping students function effectively in both academic and social contexts.

Social skills are best taught with explicit, systematic, and consistent instruction. Researchers have reported positive effects of social skills training on the behavior of students ranging from kindergarten to high school. Social skills training has been successfully applied in general education, special education, and school wide settings. Although specific programs vary, social skill instruction is typically based on a social modeling paradigm where the targeted skill is demonstrated, students are guided to emulate the modeled behavior and get multiple opportunities to practice the behavior, and receive feedback and reinforcement for their performance. In addition to these key factors, the basic template for teaching culturally responsive social skills includes (a) teaching skills most important to the target population, (b) using culturally relevant materials to provide a rationale for the skill, along with teaching it, (c) including culturally specific competent peer models, (d) incorporating the students' personal experiences into the instruction, and (e) applying the skill within culturally specific parameters. Social skill instruction is a method to teach and model for students' important social skills that are needed to be successful in school and other socially based environments. It also has positive effects on student academic performance. Social skill instruction is important for all students, but it is particularly important for students who do not easily acquire social skills through their natural environment (Sugai and Horner, 2009). Social skills are often taught within a framework which includes the following components: (a) all students can learn social skills; (b) social skills instruction is most effective when individualized to the student's needs; and (c) social skills must be generalized once they are learned (Schoenfeld, Rutherford, Gable and Rock, 2008). This approach ensures that students not only learn how to behave in one specific context but are able to apply social skills across multiple settings, including the classroom, extracurricular activities, and future workplaces. Despite students having adequate theoretical knowledge, there exists a significant gap in practical application. This issue is particularly relevant for the target group of this study-undergraduate students of Sichuan Film and Television University-who are preparing for careers in media, performance, communication, and related fields, where social expression and interpersonal communication are essential. Therefore, an emphasis solely on theoretical knowledge without corresponding practical competence poses a serious problem in their educational preparation.

To address this issue, instruction must distinguish between performance and knowledge deficits. That is, whether the student has the skill in his/her behavioral repertoire and simply fails to display it or if the student does not know how to perform the skill. Motivating contingencies would be emphasized in the former case while direct instruction as well as incentives would be needed for the latter (Schoenfeld et al., 2008).

To increase the effectiveness of social skills instruction, a sound social skills program should do the following: 1) Teach students to identify alternative pro-social behaviors and strategies. 2) Provide students with models that demonstrate pro-social behaviors and strategies. 3) Provide multiple opportunities for students to practice the behavior and 4) Directly reinforce socially appropriate behaviors and strategies. Students should be given feedback that is specific, immediate, frequent, and positive. The feedback should also be specific to the needs of individual student. To help maintain appropriate social skills, and should learn through strategies of self-monitoring, self-evaluation, and self-feedback conditions (Schoenfeld et al., 2008).

Learning based on social learning theory proposes that many behaviours develop as a result of our observing what other people do. An investigation by Bandura et al. (1963) of behaviour learned from observation showed that children were more likely to be aggressive when they had observed another person behaving aggressively. They were also more likely to be aggressive when they had observed the person being praised for what he or she had done. This indicates that they had learned the social expectations and the likely outcomes for this type of behaviour.

The same principle can be applied in a positive instructional environment. When students observe peers engaging in effective social behaviors and receiving positive feedback or rewards, they are likely to emulate those behaviors. This approach is especially suitable for students who need support in developing social skills, as they learn not just by being told what to do but by seeing it in action and being guided to practice it themselves. In parallel, learning based on metacognition approach is particularly important when asking students to engage in complex tasks. Mental modeling involves three important steps: 1) Showing students the reasoning involved. 2) Making students conscious of the reasoning involved. 3) Focusing students on applying the reasoning. These steps are usually carried out through verbal statements that walk learners through the process of attaining a correct solution. This process enables students to take more responsibility for their learning, make thoughtful decisions, and adapt more readily to changing social demands.

Therefore, research study to improve self-awareness and social skills of students through social learning theory and metacognition approach is highly necessary. The social skills lessons involved modeling, roleplaying, and discussion of using social skills in real life situations. Whereas, participation and individual outcomes related to three primary domains:

disruptive behaviors, classroom habits, and social emotional behavior. The contribution to knowledge is expected to get new knowledge to support educational work and create new ideas for improving effective instructional procedure successfully and enhance a student learning with achievement motivation, and also improve of higher self-awareness and social skills of students. It also aligns with the broader goal of equipping students with not only academic but also social and emotional competencies necessary for success in real-world environments.

In terms of research scope, the study focuses on undergraduate students of Sichuan Film and Television University, and applies instructional content assigned to subjects under the researcher's responsibility. The research variables include an independent variable-learning management based on social cognitive learning theory and metacognition approach-and dependent variables: self-awareness and social skills. Definitions used in the research are consistent with the existing literature. Self-awareness represented the inception of the social psychology of self-awareness. Self-awareness theory takes into account the consequences of focusing attention on the self. The most common results of self-focused attention are, 1) conscious awareness can be established by directly focusing attention on oneself, and 2) when individuals experience this sense of conscious awareness, they begin to experience a sense of self-consciousness. Social skills identified three general definitions of social skills which include: (a) peer acceptance definition, (b) behavioral definition, and (c) social validity definition. These definitions provide a comprehensive framework for evaluating student behavior, peer interactions, and social outcomes.

In conclusion, this study is highly relevant in the current educational context where the development of social-emotional competencies is as critical as academic achievement. The integration of social cognitive learning theory and metacognitive approaches in instruction offers a promising pathway to help students translate theoretical knowledge into practical, socially appropriate behaviors. The research findings are expected to contribute to a more holistic understanding of student development and support the design of future instructional models aimed at enhancing both self-awareness and social skills.

Objectives of this Research

1. To compare self-awareness of undergraduate students between before and after learned based on social cognitive learning theory and metacognition approach.

2. To compare social skills of undergraduate students between before and after learned based on social cognitive learning theory and metacognition approach

Research Methodology

1. Research design

This research study employed a one-group pretest-posttest design. The research samples were 30 undergraduate students of Sichuan Film and Television University in the academic year 2023, assigned by using cluster random sampling method. The research instruments consisted of 15 instructional plans designed to support learning activities based on social learning theory and metacognition approach, a self-awareness assessment form with 10 rating scale items (total score of 50), and a social skills assessment form with 12 rating scale items (total score of 60). The data collection procedure included administering the assessment forms at three stages: before learning, mid-learning, and after learning management. The instruments were reviewed and validated by three experts, with all items showing an Index of Objective Congruence (IOC) of 1.00. Data were analyzed using descriptive statistics and a t-test for dependent samples.

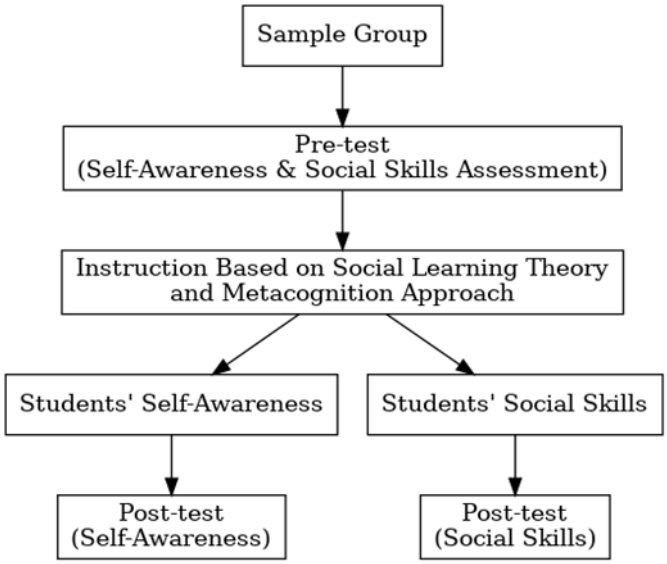

Figure 1 Flow of Research Design

2. Population and Research Samples

Research Population are undergraduate students of Sichuan Film and Television University in the academic year 2023, that assigned with the total of 60 students.

Research Samples are 30 undergraduate students of Sichuan Film and Television University in the academic year 2023, that assigned in experimental group of participants by using cluster random sampling method.

3. Research Instruments

This research employed three types of instruments to gather data on the dependent variables of self-awareness and social skills of students. These instruments

include instructional plans constructed based on social learning theory and metacognition approach, a self-awareness assessment form, and a social skills assessment form. Each tool was developed through a systematic process involving theory study, instrument construction, expert validation, revision, and try-out to ensure effectiveness and appropriateness for the research objectives.

3.1 Instructional plans that designed and construct to support learning activities and instructional activities are composed of 15 lesson plans for participants learning in the context of social learning theory and metacognition approach. The process of construction instruments was as the followings: Construction of the Instructional Plans, researcher assign concern knowledge and proceed with these steps:

1. Study about related knowledge, principles, and theories about subject content, and research studies to support design of instructional plans based on social learning theory and metacognition approach.

2. Construct of 15 instructional plans, that each plan present with the critical details of learning objectives, content conception, instructional activities or instructional process, learning medias and resources, learning assessment, and appendix of instructional plan.

3. Present instructional plans with concern experts to approve for correctness and appropriate of content details and revise for effective planning successfully. That supported with evaluating the quality of instructional plans based on 5 level of rating scales.

4. Improve of instructional plans based on new approach for experimentation and preparing to support for try-out with concern student group. In addition, find out the inappropriate details to improve instructional plans with more effectively.

5. Researcher plan and design for instructional plans to experiment with research participants completely and proceed to gather data of dependent variables based on research purposes.

3.2 The assessment form support gathering data for dependent variable, which this self-awareness assessment form was designed for 10 items of rating scale with total scores of 50 scores. Construction of assessment form for self-awareness characteristics of students be operated with this process;

1. Study about related knowledge, principles, concept, theories and conceptual frame work of self-awareness variable, and concern this research study concept to support design the assessment form, that based on affective assessment context.

2. Construct of self-awareness assessment form for rating scale condition, through rubric-scoring approach. That each item of rating scale is designed connect with each affection and performance indicators which this assessment form maybe assigned with the

evidence expressed unconcern performance abilities, including appropriate conditions or criterions for judging of correct score level.

3. Present the assessment form for self-awareness characteristic of students to concern experts for judgement in correct and validity of each assessment item through check for validity of each item, with assessing for the Index of Objective Congruence (IOC) based on three experts that revealed 1.00 for all of 10 items with full scores of 50 points. In addition, revise of inappropriate assessing context with more correct and higher quality instrument for research study.

4. Plan and prepare this assessment form for trying-out with concern student group. In addition, revised some details of instrument to confirm the quality of the research results.

5. Researcher plan and design for organizing assessment form to support gathering research data of self-awareness with the students in experimental group based on the context of before learning, between half learning, and after learning management in research study.

3.3 The assessment form support gathering data for dependent variable, which this social skills assessment form was designed for 12 items of rating scale with total scores of 60 scores. Construction of assessment form for social skills characteristics of students be operated with this process;

1. Study about related knowledge, principles, concept, theories and conceptual framework of social skills variable, and concern this research study concept to support design the assessment form, that based on affective assessment context.

2. Construct of social skills assessment form for rating scale condition, through rubric-scoring approach. That each item of rating scale is designed connect with each affection and performance indicators which this assessment form is assigned with the evidence expressed in concern performance abilities with 5 levels of effective characteristics, including appropriate 12 elements for judging of correct score level with total of 60 points.

3. Present the assessment form for social skills characteristic of students to concern experts for judgement in correct and validity of each assessment item through check for validity of each item, with assessing for the Index of Objective Congruence (IOC) based on three experts that revealed IOC value for each item of 1.00. In addition, revise of inappropriate assessing context with more correct and higher quality instrument for research study.

4. Plan and prepare this assessment form for trying-out with concern student group. In addition, revised some contents of instrument to confirm the quality of the research results.

5. Researcher plan and design for organizing assessment form to support gather in research data of social skills with the students in experimental group based on the condition of before learning and after learning management in research study.

4. Data Collection

The researcher planned to use each research instrument to collect data from participants before and after learning management, following proper procedures such as obtaining consent at each stage. Data on students' self-awareness and social skills were gathered according to the research objectives before and after the study.

5. Data Analysis

Research data were categorized and analyzed using appropriate statistical methods to compare pre- and post-scores of self-awareness and social skills. Both descriptive and inferential statistics were applied, including dependent sample t-tests, ensuring statistical assumptions were met.

6. Statistical Methods

Statistical analysis included descriptive statistics (means and standard deviations) and inferential statistics (dependent samples t-test) to support research purposes and hypotheses regarding students' self-awareness and social skills.

Research Results

1. To compare self-awareness of undergraduate students between before and after learned based on social cognitive learning theory and metacognition approach.

1.1 Research Participants

(1) Age Range: This study involves first-year students, usually between the age of 18 and 19.

(2) Grade Level: 30 participants are first -year students from the University of Sichuan Film and Television, Chengdu, China.

1.2 Self-Awareness Result

The paired sample T-test for Dependent samples showed that there was a significant difference in the value of Self-Awareness of students in research samples between before and after intervention or learning management through social cognitive theory and Metacognitive learning. This finding confirms the effectiveness of the intervention and provides valuable insights for this course. The findings and research on these aspects will be further explained in the following chapters.

Table 1 Paired-Samples T-Test Results for Reading ability

Statistical Indicator	Before Learning	After Learning	T-value	df	P-value
Mean Score	31.30	39.20	18.85	29	0.000*
Standard Deviation	2.30	2.17	-	-	-

*p≤.05

Self-awareness Score Visualization

Figure 2 Scatter-plot of Pretest and Post-test Scores

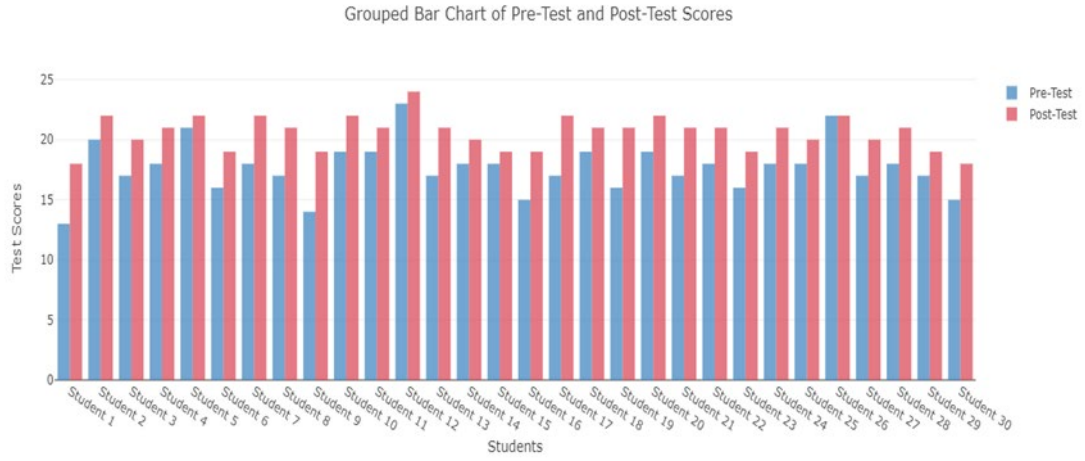

Figure 3 Bar Chart of Pretest and Post-test Scores

Based on the provided scatter plot (Before vs After Test Scores) and bar chart (Average and Standard Deviation of Before and After Test Scores) for the students' self-awareness (See figures 5.1, 5.2), here are some observations:

(1) Overall Trend: The scatter plot illustrates the individual changes in pre-test and post-test scores among students. The majority of points lie above the positive diagonal line, indicating that, overall, students have made progress in self-awareness.

(2) Score Comparison: The bar chart compares the scores between the pre-test and post-test. It is evident from the bar chart that, overall, students' average scores in the

post-test are significantly higher than in the pre-test. This further supports the trend observed in the scatter plot, indicating that instructional intervention has a positive impact on students' self-awareness.

2. To compare social skills of undergraduate students between before and after learned based on social cognitive learning theory and metacognition approach.

Through statistical analysis, the paired sample T-test results show that: value of t – test (Dependent samples) according to the criteria of statistical significance, when $p < 0.05$, there was a significant difference in social skills variable between before and after the intervention. Specifically, the means and standard deviation of social skills before and after intervention proposed in this study, and provides a solid data foundation for further discussion of research question. It also provides an empirical basis with reference value for subsequent relevant research and practical application.

Table 1 Paired-Samples T-Test Results for Social Skills of Students

Variable	M	D	t	df	p
Students' Scores in Different Tests			19.66	29	0.000*
Test Scores (First Test)	35.96	2.26			
Test Scores (Second Test)	44.93	2.78			

*p≤.05

The results obtained from the paired-samples t-test showed that there was a significant difference in the value of social skills of students in research samples between before and after intervention or learning management through social cognitive theory and Metacognitive learning. This finding confirms the effectiveness of the intervention and provides valuable insights for this course. The findings and research on these aspects will be further explained in the following chapters.

Analytical Writing Score Visualization.

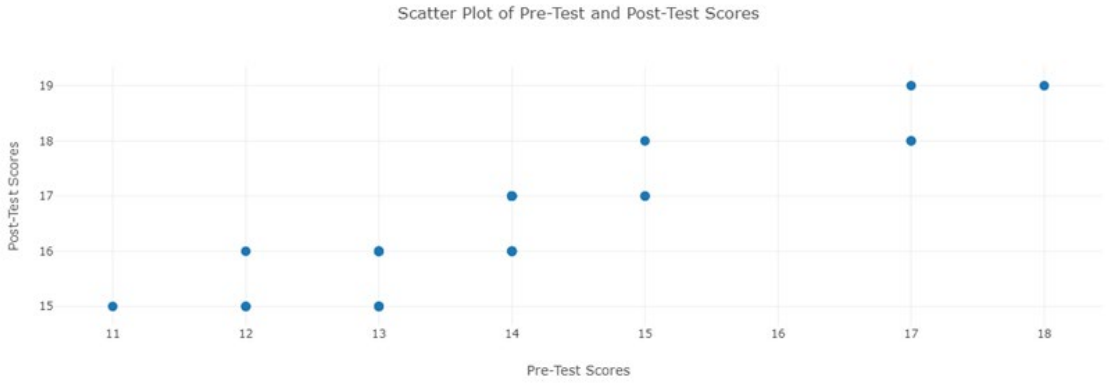

Figure 4 Scatter-plot of Pretest and Post-test Scores

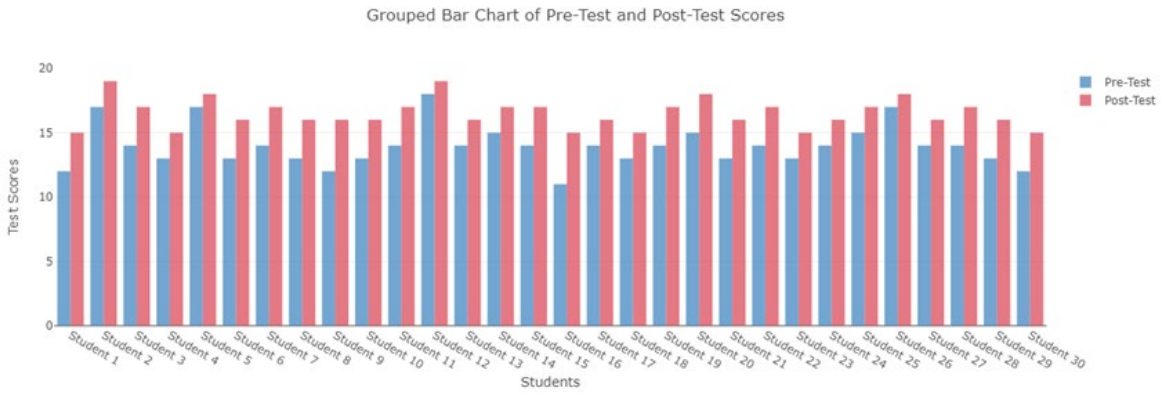

Figure 5 Bar Chart of Pretest and Post-test Scores

The scatter plot illustrates the individual changes in pre-test and post-test scores among students. The majority of points lie above the positive diagonal line, indicating that, overall, students have made progress in social skills.

The bar chart compares the scores between the pre-test and post-test. It is evident from the bar chart that, overall, students' average scores in the post-test are significantly higher than in the pre-test. This further supports the trend observed in the scatter plot, indicating that instructional intervention has a positive impact on students' social skills.

Research Discussion

The results of self-awareness and social skills need to be explained in the context of positive facets. According to statistical analysis, there is a correlation between self-awareness and social skills. As self-awareness improves, social skills also tend to improve correspondingly. This phenomenon can be explained by several aspects. Social Cognitive Learning plays a crucial role within the constructivist framework. It posits that students, through interaction and collaboration with others and engaging in meaningful tasks, can achieve a deeper understanding of knowledge and apply it to real-world situations. In developing self-awareness and social skills, social cognitive learning creates a learning environment where students can build cognitive and emotional skills through collaborative problem-solving in mathematics and social interaction. By solving problems together, students construct knowledge actively, share perspectives, and develop better understanding. Interacting in social contexts links mathematical learning to real-world relevance, fostering social awareness and responsibility. This open environment encourages students to learn from others' thinking, broadening cognitive flexibility and societal insights.

Adopting social cognitive learning and metacognitive approaches stimulates student motivation. These approaches emphasize active participation and collaboration, creating meaningful and engaging learning. Students construct knowledge through personal

experiences, enhancing intrinsic motivation. Social interaction allows for shared success and positive learning atmosphere, increasing interest and connection with tasks. Successful academic experiences improve confidence, encourage deeper thinking, and enhance awareness of societal issues. Practical application of math in real-world problems increases purpose and value in learning, fostering enthusiasm and awareness of subject utility.

Social cognitive learning emphasizes social interaction, crucial for developing social skills and responsibility. Students collaborate in math and social problem-solving, expressing views and listening to others, which builds communication skills. Team tasks foster interdependence and mutual support, enhancing teamwork and social responsibility. Addressing real-world issues integrates disciplinary knowledge with societal relevance, encouraging commitment to social values. Such interaction helps form a supportive community, reduces stress, increases interest, and promotes deeper concern for social issues. These experiences improve individual development and create an effective environment for cultivating social awareness.

Research Body of Knowledge

The body of knowledge for this study was concentrated in social cognitive learning theory and metacognition approach, which integrated concerned theoretical and pedagogical frameworks.

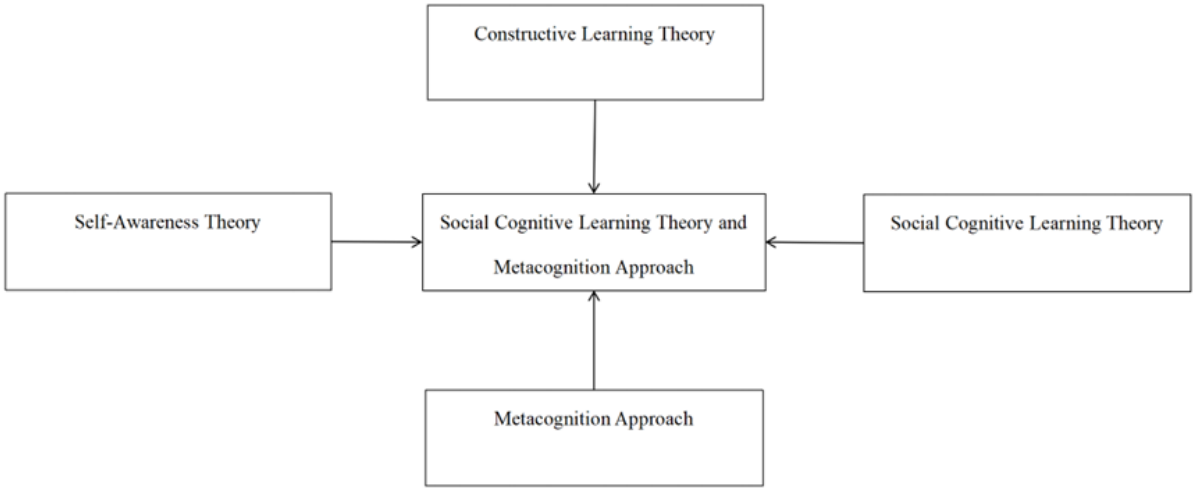

Figure 6 Knowledge framework

Research Suggestion

1. Suggestions in practice

Sample representative limitations: The study sample may not be fully representative of the population or context of the entire field of education administration. For example, data collection may focus on specific regions, school types, or levels of education,

which limits the generality of findings to broader educational management scenarios, such as educational institutions in different national cultural contexts.

Deviation of data collection method: If questionnaire survey is used, there may be problems such as unreasonable question design, subjective bias of respondents or memory errors, which may lead to inaccurate data. However, the interview method may be influenced by factors such as the guidance of the interviewee and the interviewee's reluctance to disclose the real situation, which makes the collected data deviate from the reality, thus affecting the reliability of the analysis results.

Difficulty in variable control: Education management involves many complex variables, and it is difficult to accurately control all interfering factors. For example, when studying the influence of a certain teaching management strategy on student achievement, it is impossible to exclude the additional effects of individual differences, family environment and social factors on student achievement, which will blur the real relationship between core variables in the study and reduce the persuasiveness of data analysis conclusions.

Data timeliness: The education landscape is constantly evolving, and the time lag between data collection and analysis can cause results to lag behind reality. Factors such as new educational policies, technological applications, or changes in social attitudes may not be taken into account during data analysis, resulting in conclusions based on existing data that cannot adapt to the dynamic development of educational management and greatly reduce the value of current and future practice guidance.

2. Suggestions for research

Long-term Outcome Tracking: Further research can track students' learning outcomes over a more extended period to gain a deeper understanding of the impact of vocabulary-based and collaborative learning methods on reading comprehension and writing abilities in the medium to long term.

In-depth Investigation of Individual Differences: Future research can delve more deeply into exploring the responses of different student groups to vocabulary-based and collaborative learning methods, considering factors such as learning styles, proficiency levels, and interests.

Comparison of Different Teaching Activities: Future research could conduct more nuanced comparisons, juxtaposing our approach with other teaching strategies to comprehensively understand the effectiveness of various teaching methods in enhancing reading comprehension and writing abilities.

Integration of Educational Technology: Consider integrating educational technology into vocabulary-based and collaborative learning methods to further enhance student engagement and disciplinary application.

By openly addressing limitations and proposing future research directions, we aim to provide a helpful framework for other researchers to continue refining and advancing the study of vocabulary-based and collaborative learning methods.

References

Bandura, A., Ross, D. and Ross, S. A. (1963). A comparative test of the status envy, social power, and secondary reinforcement theories of identificatory learning. The Journal of Abnormal and Social Psychology, 67(6), 527.

Gresham, F. M., Van, M. B. and Cook, C. R. (2006). Social Skills Training for Teaching Replacement Behaviors: Remediating Acquisition Deficits in At-Risk Students. Behavioral Disorders, 31(4), 363–377.

Schoenfeld, Naomi Rutherford, Robert Gable, Robert and Rock, Marcia. (2008). ENGAGE: A Blueprint for Incorporating Social Skills Training in to Daily Academic Instruction. Preventing School Failure, 52, 17-28.

Stajkovic, A.D. and Luthans, F. (1998). Social Cognitive Theory and Self-efficacy: Implications for Motivation Theory and Practice.

Sugai, G. and Horner, R. H. (2009). Defining and describing schoolwide positive behavior support. In Handbook of positive behavior support. Boston, MA: Springer US.

Vaughn, S., Kim, A., Morris-Sloan, C. V., Hughes, M. T., Elbaum, B. and Sridhar, D. (2003). Social skills interventions for young children with disabilities: A synthesis of group design studies. Remedial and Special Education, 24, 2-15.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

THE PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING CARING LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER TACHALOM SCHOOL CONSORTIUM IN SAMUTSAKORN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

[1]ฐิติภา ดาบสมเด็จ Thitipa Dabsomdej [2]นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul
[1, 2]**จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand**
Corresponding Author E-mail: 6680038427@student.chula.ac.th

Article Received: June 03, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 8 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 8 คน และผู้แทนครู โดยสำรวจข้อมูลจากครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้างาน หัวหน้าสายชั้น และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 24 คน รวม 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.989 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก โดยภาวะผู้นำที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ การรู้ศักยภาพของตนเองในการให้ความใส่ใจต่อครูและบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน) ($PNI_{modified}$ = 0.868) การพัฒนาครูและบุคลากรในเรื่องความใส่ใจ และการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาความใส่ใจ ($PNI_{modified}$ = 0.838) การเข้าใจครูและบุคลากรอย่างถ่องแท้ ($PNI_{modified}$ = 0.737) และรู้วิธีการหรือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับความต้องการ ความกังวลของครูและบุคลากรทางการศึกษา และส่งเสริมความสนใจของครูและบุคลากรในเรื่องต่างๆ ($PNI_{modified}$ = 0.723)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำที่เอาใจใส่, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research aimed to: 1) study the current and deriable conditions of caring leadership of School Administrators under Tachalom School Consortium In Samutsakorn Primary Educational Service Area Office; 2) investigating the priority needs for developing caring leadership of School Administrators Under Tachalom School Consortium in Samutsakorn

Primary Educational Service Area Office. The study employed a survey research methodology. The population included 8 school directors, 8 deputy directors, and 24 teacher representatives who served as department heads, grade-level leaders, and heads of learning areas, totally 40, selected through purposive sampling. Data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.989. Statistical methods used in the analysis included percentage, mean, standard deviation, and modified priority needs index (PNImodified).

The research findings revealed that, overall, the current level of caring leadership among school administrators was moderate, while the desired level was high. The highest need was awareness of one's own potential in caring for teachers, personnel, and stakeholders such as parents and students (PNImodified = 0.868), followed by development of attentiveness among teachers and staff and the creation of supportive contexts for such development (PNImodified = 0.838), deep understanding of teachers and personnel (PNImodified = 0.737), and knowledge of effective strategies for addressing the needs and concerns of educational personnel and enhancing their engagement (PNImodified = 0.723), respectively.

Keywords: Caring Leadership, School Administrators, Primary School

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารกิจการของสถานศึกษา ทั้งการวางแผน ปฏิบัติงาน ควบคุม กำกับ ดูแลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไปและงานอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562; สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562) ซึ่งการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจที่รวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีทักษะและความรู้ที่ก้าวหน้าเพื่อให้สามารถสนับสนุนและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าคือการศึกษา เนื่องจากการศึกษานั้นเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนไทยได้พัฒนาตนเองด้านต่างๆ ตั้งแต่แรกเกิด หรืออาจกล่าวได้ว่าการศึกษานั้นสามารถเกิดขึ้นตลอดชีวิต การศึกษานั้นช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติต่างๆ พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งความสำคัญดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ในมาตรา 6 ที่กล่าวว่า การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษ ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่สุดในการบริหารสถานศึกษาจะช่วยให้การศึกษาเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งการที่ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการใส่ใจ สนับสนุน และพัฒนาครูและบุคลากร มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกมิติ (Leithwood, 2003) โดยการใส่ใจนี้จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและการสนับสนุนเชิงบวกแก่ครูและบุคลากรช่วย

เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีในสถานศึกษา โดยจะส่งผลต่อครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เกิดความรู้สึกที่ดีต่องาน และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมในเรื่องสุขภาพจิต มีขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้คนมีเป้าหมายและพลังในการฝ่าฟันอุปสรรค ทำให้คนมีความคิดเชิงบวก ช่วยสนับสนุนให้คนกล้าคิด กล้าทำ จนนำไปสู่เป้าหมายของงานและความสำเร็จได้ (สฎายุ ธีระวณิชตระกูล และณัฏฐา แตงกำ, 2560)

ความใส่ใจของผู้บริหารในสถานศึกษามีความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เต็มไปด้วยการสนับสนุนและแรงจูงใจในการทำงานสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารที่มีความใส่ใจและเห็นคุณค่าในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาจะสามารถส่งเสริมภาวะผู้นำและความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การใส่ใจจากผู้บริหารยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมือและการเรียนรู้ร่วมกันเกิดเป็นวัฒนธรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพและมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผลในระยะยาว ความใส่ใจของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเสริมสร้างความสำเร็จในการศึกษาและพัฒนาองค์กรทางการศึกษาในระยะยาวและยั่งยืน

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเป็นกระบวนการสำคัญที่มีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาที่เป็นจุดเน้นจากแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2565) เพื่อเป็นรากฐานในการสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุด ให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะและภาวะผู้นำที่เหมาะสมในการบริหารจัดการสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาระดับประเทศและจุดเน้นในแผนปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2567) การพัฒนานี้เกิดขึ้นจากความตระหนักถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารในการนำองค์กรให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา มีความใส่ใจ สนับสนุน และส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ที่เน้นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานตามนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ของสำนักคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2567 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานการศึกษา สามารถนำไปใช้ในการวางแผน ปรับปรุง แก้ไข พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาที่ดีขึ้นอันจะส่งผลต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และผู้ให้ข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน 8 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 8 คน และผู้แทนครูจากครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้างาน หัวหน้าสายชั้น และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 24 คน รวม 40 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนในสหวิทยาเขตท่าฉลอม ทั้ง 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเอกชัย โรงเรียนวัดบางหญ้าแพรก โรงเรียนวัดสามัคคีศรัทธาราม โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม โรงเรียนสมุทรมณีรัตน์ โรงเรียนวัดชีผ้าขาว โรงเรียนวัดใหญ่จอมปราสาท และโรงเรียนหลวงแพทย์โกศลอุปถัมภ์

2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีจำนวน 30 ข้อ 4 ด้าน ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม 10 - 15 นาที เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert rating scale) ซึ่งได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of objective congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์พิจารณา โดยมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.67 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s alpha coefficient) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.989 จากการทดสอบ

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งได้จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา จากนักวิชาการและนักการศึกษา

3. ออกแบบและกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม ดังนี้ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check lists) ตอนที่ 2 สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่และเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น/เสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด

4. ดำเนินการสร้างข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจนและครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

5. กำหนดแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

6. ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง และเนื้อหาของแบบสอบถามฯ กำหนดความคิดเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือนำจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสาขาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บข้อมูลวิจัยจากผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนประถมศึกษาในสหวิทยาท่าฉลอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ เสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในสหวิทยาท่าฉลอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้วยตนเอง

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลตามระยะเวลา โดยนำส่ง และเก็บเอกสารด้วยตนเอง ระหว่างเดือนมีนาคม – พฤษภาคม

3.4 ผู้วิจัยติดตามการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนทั้งหมด

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ใช้การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่าในสภาพปัจจุบันระดับภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาแนวทางพัฒนาครูโรงเรียนสันต์เสริมวิทย์ ตามแนวคิดความเป็นผู้นำโรงเรียนที่มีความใส่ใจ (อภิญญา สัตยานนท์, 2562) ที่รายงานว่า สภาพปัจจุบันของความเป็นผู้นำโรงเรียนที่มีความใส่ใจของครูโรงเรียนสันต์เสริมวิทย์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน นั่นหมายความผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครยังขาดภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ และมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในระดับเร่งด่วน (ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากกว่า 0.5) โดยเฉพาะการรู้ศักยภาพของตนเองในการให้ความใส่ใจต่อครูและบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน) การพัฒนาครูและบุคลากรในเรื่องความใส่ใจ และการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาความใส่ใจ การเข้าใจครูและบุคลากรอย่างถ่องแท้ และการรู้วิธีการหรือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับความต้องการ ความกังวลของครูและบุคลากรทางการศึกษา และส่งเสริมความสนใจของครูและบุคลากรในเรื่องต่าง ๆ ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

ภาวะผู้นำที่เอาใจใส่	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	M	SD	แปลผล	M	SD	แปลผล		
1.เข้าใจครูและบุคลากรอย่างถ่องแท้	2.613	0.575	ปานกลาง	4.538	0.555	มากที่สุด	0.737	3
2. รู้วิธีการหรือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับความต้องการ ความกังวลของครูและบุคลากรทางการศึกษา และส่งเสริมความสนใจของครูและบุคลากรในเรื่องต่าง ๆ	2.633	0.633	ปานกลาง	4.538	0.555	มากที่สุด	0.723	4
3. รู้ศักยภาพของตนเองในการให้ความใส่ใจต่อครูและบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน)	2.429	0.641	น้อย	4.536	0.598	มากที่สุด	0.868	1
4. พัฒนาครูและบุคลากรในเรื่องความใส่ใจ และการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาความใส่ใจ	2.489	0.607	น้อย	4.575	0.560	มากที่สุด	0.838	2
รวม	**2.528**	**0.619**	**ปานกลาง**	**4.551**	**0.567**	**มากที่สุด**	**0.800**	

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า โดยรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับ “ปานกลาง” สำหรับสภาพปัจจุบัน และอยู่ในระดับ “มาก” สำหรับสภาพพึงประสงค์ สะท้อนถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

การวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นจำแนกตามองค์ประกอบ โดยใช้ค่าดัชนีความจำเป็นจำเป็น ($PNI_{modified}$) พบว่า 3 อันดับแรกที่มีค่าดัชนีสูงสุด ได้แก่ รู้ศักยภาพของตนเองในการให้ความใส่ใจต่อครูและบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน) ($PNI_{modified}$ = 0.868) บ่งชี้ว่าผู้บริหารมีความสามารถในการตระหนักถึงความชอบ ความสนใจ และการรู้เท่าทันสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อตัวผู้บริหารเอง การมีความเข้าใจและยอมรับในจุดแข็ง ข้อจำกัด ความมีใจโน้มเอียงและอคติของตน และการมีความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาความใส่ใจของตนเองอย่างต่อเนื่อง พัฒนาครูและบุคลากรในเรื่องความใส่ใจ และการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาความใส่ใจ ($PNI_{modified}$ = 0.838) ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารควรมีความสามารถในการพัฒนาครูและบุคลากรผ่านวิธีการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ โดยใช้การถ่ายทอดระหว่างบุคคล การสร้างแรงบันดาล

ใจ การมีระบบการทำงาน ระบบการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาชีพ หรือระบบการแก้ปัญหาร่วมกันที่เอื้อต่อการแสดงออกถึงความใส่ใจ นอกจากนี้ยังหมายถึง ความสามารถในการเป็นแบบอย่างของผู้นำที่มีความใส่ใจ โดยการแสดงออกผ่านทุกๆ การกระทำ (actions) การมีปฏิสัมพันธ์ (interactions) และการสร้างความสัมพันธ์ (relationships) กับผู้อื่น และการส่งเสริมและปลูกฝังบรรยากาศของความใส่ใจในทุกมิติของโรงเรียน เข้าใจครูและบุคลากรอย่างถ่องแท้ ($PNI_{modified}$ = 0.737) สะท้อนถึงความจำเป็นในการการพัฒนาผู้บริหารให้มีความสามารถในการฟัง การตั้งคำถาม การสังเกต และการประเมิน เชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ เพื่อเรียนรู้ครูและบุคลากรเพื่อให้เข้าใจในความต้องการ ปัญหา สิ่งที่ทำให้เกิดความสุข สิ่งที่ทำให้กังวล หรือเงื่อนไขต่างๆ ของครูและบุคลากร รวมไปถึงเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทต่างๆ ของครูและบุคลากร ทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคลและเป็นกลุ่มในเรื่องของเชื้อชาติ ชนชั้น เพศสภาพ รสนิยมทางเพศ ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา และสิ่งรอบๆ ตัวของเขาเหล่านั้น

ส่วนภาวะผู้นำที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ รู้วิธีการหรือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับความต้องการ ความกังวลของครูและบุคลากรทางการศึกษา และส่งเสริมความสนใจของครูและบุคลากรในเรื่องต่างๆ ($PNI_{modified}$ = 0.723) สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีความเข้าใจและความสามารถในการเลือก การปรับเปลี่ยนวิธีการหรือกลยุทธ์ในการจัดการกับความต้องการความกังวล หรือความสนใจของครูและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมตามสถานการณ์หรือบริบทเฉพาะบุคคล นอกจากนี้ยังหมายถึงความสามารถในการแนะนำ อธิบายวิธีการหรือกลยุทธ์ให้กับครูและบุคลากรในการนำไปใช้จริงได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และการประเมินตนเองเพื่อทบทวนผลของการใช้วิธีการหรือกลยุทธ์ดังกล่าว

โดยสรุป ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ ได้แก่ การรู้ศักยภาพของตนเองในการให้ความใส่ใจต่อครูและบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน) การพัฒนาครูและบุคลากรในเรื่องความใส่ใจ และการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาความใส่ใจ การเข้าใจครูและบุคลากรอย่างถ่องแท้ และรู้วิธีการหรือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับความต้องการความกังวลของครูและบุคลากรทางการศึกษา และส่งเสริมความสนใจของครูและบุคลากรในเรื่องต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนถึงการที่ผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ยังต้องพัฒนาภาวะผู้นำที่มีความเอาใจใส่ โดยสมรรถนะของภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ที่ยังไม่สูงมาก ได้แก่ รู้วิธีการหรือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับความต้องการ ความกังวลของครูและบุคลากรทางการศึกษา และส่งเสริมความสนใจของครูและบุคลากรในเรื่องต่างๆ เข้าใจครูและบุคลากรอย่างถ่องแท้ พัฒนาครูและบุคลากรในเรื่องความใส่ใจ และการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาความใส่ใจ และรู้ศักยภาพของตนเองในการให้ความใส่ใจต่อครูและบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน) ตามลำดับ แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ในสภาพปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครที่ยังต้องได้รับการพัฒนา ตามที่ Pamela Abbott and Liz Meerabeau (1998) ได้กล่าวว่า ความใส่ใจและ

ความห่วงใยนั้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีความใส่ใจครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เพียงพอเพื่อให้การทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ซึ่งตรงกับที่ Christopher Day (2004) กล่าวถึงแนวคิดที่ว่า ครูจะสามารถทำงานได้ดีขึ้นเมื่อพวกเขาได้รับการดูแลเอาใจใส่ และสอดคล้องกับที่ C P van der Vyver (2016) ได้กล่าวว่า ผู้นำที่เอาใจใส่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูและผลการศึกษาของผู้เรียนภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวกำหนดสภาพโรงเรียนและมีบทบาทสำคัญต่อประสบการณ์และสภาพการทำงาน การจัดการเรียนการสอนของครู

3. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบ $PNI_{modified}$ พบว่า ความต้องการจำเป็นเร่งด่วนมีลำดับจากมากไปน้อย โดยอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 รู้ศักยภาพของตนเองในการให้ความใส่ใจต่อครูและบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน) ($PNI_{modified}$ = 0.868) เป็นภาวะผู้นำที่มีความต้องการจำเป็นในลำดับท้าย แต่ยังคงมีความสำคัญในความสามารถในการตระหนักถึงความชอบ ความสนใจ และการรู้เท่าทันสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อตัวผู้บริหารเอง การมีความเข้าใจและยอมรับในจุดแข็ง ข้อจำกัด ความมีใจโน้มเอียงและอคติของตน และการมีความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาความใส่ใจของตนเองอย่างต่อเนื่อง

3.2 พัฒนาครูและบุคลากรในเรื่องความใส่ใจและการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาความใส่ใจ ($PNI_{modified}$ = 0.838) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารยังต้องมีความสามารถในการพัฒนาครูและบุคลากรผ่านวิธีการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ โดยใช้การถ่ายทอดระหว่างบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจ การมีระบบการทำงาน ระบบการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาชีพ หรือระบบการแก้ปัญหาร่วมกันที่เอื้อต่อการแสดงออกถึงความใส่ใจ นอกจากนี้ยังหมายถึง ความสามารถในการเป็นแบบอย่างของผู้นำที่มีความใส่ใจ โดยการแสดงออกผ่านทุกๆ การกระทำ (actions) การมีปฏิสัมพันธ์ (interactions) และการสร้างความสัมพันธ์ (relationships) กับผู้อื่น และการส่งเสริมและปลูกฝังบรรยากาศของความใส่ใจในทุกมิติของโรงเรียน

3.3 เข้าใจครูและบุคลากรอย่างถ่องแท้ ($PNI_{modified}$ = 0.737) ผู้บริหารยังต้องมีความสามารถในการฟัง การตั้งคำถาม การสังเกต และการประเมิน เชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ เพื่อเรียนรู้ครูและบุคลากรเพื่อให้เข้าใจในความต้องการ ปัญหา สิ่งที่ทำให้เกิดความสุข สิ่งที่ทำให้กังวล หรือเงื่อนไขต่างๆ ของครูและบุคลากร รวมไปถึงเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทต่างๆ ของครูและบุคลากร ทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคลและเป็นกลุ่ม ในเรื่องของเชื้อชาติ ชนชั้น เพศสภาพ รสนิยมทางเพศ ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา และสิ่งรอบๆ ตัวของเขาเหล่านั้น เป็นต้น

3.4 รู้วิธีการหรือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับความต้องการ ความกังวลของครูและบุคลากรทางการศึกษา และส่งเสริมความสนใจของครูและบุคลากรในเรื่องต่างๆ ($PNI_{modified}$ = 0.723) เป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีความต้องการในการพัฒนาในลำดับแรก ผู้บริหารยังขาดความเข้าใจและความสามารถในการเลือก การปรับเปลี่ยนวิธีการหรือกลยุทธ์ในการจัดการกับความต้องการความกังวล หรือความสนใจของครูและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมตามสถานการณ์หรือบริบทเฉพาะบุคคล นอกจากนี้ยังหมายถึงความสามารถในการแนะนำ อธิบายวิธีการหรือกลยุทธ์ให้กับครูและบุคลากรในการนำไปใช้จริงได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และการประเมินตนเองเพื่อทบทวนผลของการใช้วิธีการหรือกลยุทธ์ดังกล่าว

การวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครมีความต้องการจำเป็นสูงในทุกสมรรถนะของการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ โดยเฉพาะในด้านการรู้ศักยภาพของตนเองในการให้ความใส่ใจต่อครูและบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน) การพัฒนาครูและบุคลากรในเรื่องความใส่ใจ และการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาความใส่ใจ การเข้าใจครูและบุคลากรอย่างถ่องแท้ และการรู้วิธีการหรือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับความต้องการ ความกังวลของครูและบุคลากรทางการศึกษา และส่งเสริมความสนใจของครูและบุคลากรในเรื่องต่างๆ โดยการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ประจำปีงบประมาณ 2567 ในด้านการบริหารและจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2567) และเป็นไปตามมาตรฐานการบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศที่ให้ความสำคัญของภาวะผู้นำของผู้บริหารในการนำองค์การไปสู่เป้าหมาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2565)

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยผู้นำที่เอาใจใส่หมายการที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกทางพฤติกรรมถึงความเอาใจใส่ผ่านภาวะผู้นำทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะหลักที่ 1 การทำความเข้าใจครูและบุคลากรอย่างถ่องแท้สมรรถนะหลักที่ 2 การรู้จักวิธีการหรือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับความต้องการ ความกังวลของครูและบุคลากรทางการศึกษา และเพื่อส่งเสริมความสนใจต่างๆ สมรรถนะหลักที่ 3 การรู้จักศักยภาพของตนเอง เพื่อนำมาพัฒนาความใส่ใจของตน สมรรถนะหลักที่ 4 การพัฒนาครูและบุคลากรในเรื่องความใส่ใจ และการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาและการแสดงความใส่ใจผ่านคำพูด ผู้นำที่มีความเอาใจใส่จะต้องมีสมรรถนะ 4 ด้าน โดยแต่ละด้านมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำที่เอาใจใส่

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

ภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จะต้องแสดงออกทางพฤติกรรมถึงความเอาใจใส่ผ่านภาวะผู้นำทั้ง 4 สมรรถนะ โดยมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับ ดังนี้

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำลำดับที่ 1 คือ สมรรถนะหลักที่ 3 คือ การรู้จักศักยภาพของตนเองในการให้ความใส่ใจต่อครูและบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน) ($PNI_{modified}$ = 0.868) หมายถึง ความสามารถในการตระหนักถึงความชอบ ความสนใจ และการรู้เท่าทันสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อตัวผู้บริหารเอง การมีความเข้าใจและยอมรับในจุดแข็ง ข้อจำกัด ความมีใจโน้มเอียงและอคติของตน และการมีความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาความใส่ใจของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สมรรถนะหลักที่ 3 ประกอบไปด้วย 4 สมรรถนะย่อย ได้แก่ 1) การตระหนักถึงความชอบ ความสนใจ และสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อตนเอง 2) ความเข้าใจในจุดแข็งและข้อจำกัดของตนเอง 3) ความมีใจโน้มเอียงและอคติของตนเอง และ 4) มีความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนาความใส่ใจของตนเองอย่างต่อเนื่อง

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำลำดับที่ 2 คือ สมรรถนะหลักที่ 4 คือ การพัฒนาครูและบุคลากรในเรื่องความใส่ใจ และการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาและการพูดถึงความใส่ใจ ($PNI_{modified}$ = 0.838) หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาครูและบุคลากรผ่านวิธีการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ โดยใช้การถ่ายทอดระหว่างบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจ การมีระบบการทำงาน ระบบการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาชีพ หรือระบบการแก้ปัญหาร่วมกันที่เอื้อต่อการแสดงออกถึงความใส่ใจ นอกจากนี้ยังหมายถึง ความสามารถในการเป็นแบบอย่างของผู้นำที่มีความใส่ใจ โดยการแสดงออกผ่านทุกๆ

การกระทำ (actions) การมีปฏิสัมพันธ์ (interactions) และการสร้างความสัมพันธ์ (relationships) กับผู้อื่น และการส่งเสริมและปลูกฝังบรรยากาศของความใส่ใจในทุกมิติของโรงเรียน

สมรรถนะหลักที่ 4 ประกอบไปด้วย 2 สมรรถนะย่อย ได้แก่ 1) การพัฒนาครูและบุคลากรผ่านวิธีการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และ 2) การสร้างสภาพแวดล้อมและบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาความใส่ใจ

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำลำดับที่ 3 คือ สมรรถนะหลักที่ 1 คือ การทำความเข้าใจครูและบุคลากรอย่างถ่องแท้ ($PNI_{modified}$ = 0.737) หมายถึง ความสามารถในการฟัง การตั้งคำถาม การสังเกต และการประเมิน เชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ เพื่อเรียนรู้ครูและบุคลากรเพื่อให้เข้าใจในความต้องการ ปัญหา สิ่งที่ทำให้เกิดความสุข สิ่งที่ทำให้กังวล หรือเงื่อนไขต่างๆ ของครูและบุคลากร รวมไปถึงเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทต่างๆ ของครูและบุคลากร ทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคลและเป็นกลุ่ม ในเรื่องของเชื้อชาติ ชนชั้น เพศสภาพ รสนิยมทางเพศ ภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา และสิ่งรอบๆ ตัวของเขาเหล่านั้น เป็นต้น

สมรรถนะหลักที่ 1 ประกอบด้วย 4 สมรรถนะย่อย ได้แก่ 1) การฟังให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ 2) การตั้งคำถามให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ 3) การสังเกตให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และ 4) การเรียนรู้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำลำดับที่ 4 คือ สมรรถนะหลักที่ 2 คือ การรู้จักวิธีการหรือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับความต้องการ ความกังวลของครูและบุคลากรทางการศึกษา และส่งเสริมความสนใจของครูและบุคลากรในเรื่องต่าง ๆ ($PNI_{modified}$ = 0.723) หมายถึง ความเข้าใจและความสามารถในการเลือก การปรับเปลี่ยนวิธีการหรือกลยุทธ์ในการจัดการกับความต้องการความกังวลหรือความสนใจของครูและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมตามสถานการณ์หรือบริบทเฉพาะบุคคล นอกจากนี้ยังหมายถึงความสามารถในการแนะนำ อธิบายวิธีการหรือกลยุทธ์ให้กับครูและบุคลากรในการนำไปใช้จริงได้อย่างชัดเจนถูกต้อง และการประเมินตนเองเพื่อทบทวนผลของการใช้วิธีการหรือกลยุทธ์ดังกล่าว

สมรรถนะหลักที่ 2 ประกอบไปด้วย 3 สมรรถนะย่อย ได้แก่ 1) การเลือกวิธีการหรือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม 2) การปรับเปลี่ยนวิธีการหรือกลยุทธ์อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม และ 3) การนำวิธีการหรือกลยุทธ์ไปใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ตามสมรรถนะที่มีระดับความต้องการจำเป็นสูง โดยควรรู้จักศักยภาพของตนเองในการให้ความใส่ใจต่อครูและบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน) เป็นลำดับแรก จากนั้นจึงพัฒนาครูและบุคลากรในเรื่องความใส่ใจ และการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาและการพูดถึงความใส่ใจ และทำความเข้าใจครูและบุคลากรอย่างถ่องแท้

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตท่าฉลอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ไปสนับสนุนให้โรงเรียนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลตระหนักถึงความสำคัญและส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำที่เอาใจใส่มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ในด้านรู้จักศักยภาพของตนเองในการให้ความใส่ใจต่อครูและบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน) ด้านพัฒนาครูและบุคลากรในเรื่องความใส่ใจและการสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนาและการพูดถึงความใส่ใจ และด้านทำความเข้าใจครูและบุคลากรอย่างถ่องแท้จากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 ลำดับแรก

2.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตท่าฉลอม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). นโยบายและจุดเน้นการพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สฎายุ ธีระวณิชตระกูล และณัฏฐา แตงกำ่า. (2560). คุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566-2570. สมุทรสาคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (2567). แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2567. สมุทรสาคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.

อภิญญา สัตยานนท์. (2562). แนวทางการพัฒนาครูโรงเรียนสันต์เสริมวิทย์ ตามแนวคิดความเป็นผู้นำโรงเรียนที่มีความใส่ใจ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

C P van der Vyver. (2016). Principals transforming schools as caring leaders North-West University. South Africa.

Christopher Day. (2004). The passion of successful leadership. School Leadership & Management, 24(4), 425-437.

Leithwood, K. A. and Reihl, C. (2003). What We Know About Successful School Leadership. National College for School Leadership, Nottingham.

Pamela Abbott and Liz Meerabeau. (1998). The Sociology of the Caring Professions. Publisher: Routledge.

Smyle M. (2016). Caring School Leadership. University of Illinois.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การพัฒนาความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี
CONCEPTS DEVELOPMENT IN SOCIAL STUDIES, RELIGION AND CULTURE FOR BEING A GOOD CITIZEN

[1]นวพล เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา Nawaphon Seniwongse Na Ayudhya
[2]กิตติคุณ รุ่งเรือง Kittikoon Rungruang [3]นาตยา ปิลันธนานนท์ Nataya Pilanthananond
[1, 2]มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand
[3]มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Kasetsart University, Thailand
Corresponding Author E-mail: nawaphonmoth@gmail.com

Article Received: July 04, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสู่ความเป็นพลเมืองดี 2) เพื่อประเมินความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสู่ความเป็นพลเมืองดี เป็นการวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) ที่นำเสนอความคิดรวบยอดและคำอธิบายที่ได้มาจากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์จากมหาวิทยาลัยหรือจากหน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสโนวบอล (Snowball Sampling) 2) ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำนวน 63 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 2 ระยะ ได้แก่ 1) การพัฒนาความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี 2) การประเมินคุณภาพความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ประเมินความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดทั้ง 5 สาระ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป) 2) ครูผู้สอนประเมินว่าความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดทั้ง 5 สาระ มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป)

คำสำคัญ: ความคิดรวบยอด, สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, พลเมืองดี

Abstract

This research aims to: 1) develop concepts in Social Studies, Religion and Culture at the upper secondary school level for being a good citizen, and 2) evaluate concepts in Social Studies, Religion and Culture at the upper secondary school level for being a good citizen. This basic research presents conceptual frameworks and explanatory content derived from national learning standards and indicators. The sample consists of: 1) 15 experts in Social

Sciences and Humanities from universities or other educational institutions, selected through snowball sampling 2) 63 high school teachers of Social Studies, Religion and Culture under the Secondary Educational Service Area Office Nonthaburi, selected via simple random sampling. The research was conducted in two phases: 1) development of concepts in Social Studies, Religion and Culture for being a good citizen, and 2) quality evaluation of concepts in Social Studies, Religion and Culture for being a good citizen. The data analysis utilized content analysis, mean and standard deviation.

The research findings revealed that: 1) Social Sciences and Humanities experts evaluated the concepts and explanations of concepts in all five strand as highly appropriate (with mean scores of 3.51 and above); and 2) teachers evaluated the concepts and explanations of concepts in all five strand as highly appropriate for implementation in teaching and learning (with mean scores of 3.51 and above).

Keywords: Concept, Social Studies Religion and Culture, Good Citizen

บทนำ

ความคิดเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทำงานของสมองผ่านประสบการณ์เดิม สิ่งเร้า และสภาพแวดล้อมรอบตัว (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551) การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการคิดจึงควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ซึ่งปรากฏให้เห็นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ที่กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ความเป็นพลวัตของสังคมและขอบข่ายความรู้ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ความคิดรวบยอดจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูลหรือข้อเท็จจริงสมองจะใช้ทักษะการคิดขั้นพื้นฐานในการจำแนกความเหมือนและความแตกต่างหาลักษณะร่วมเพื่อจัดกลุ่ม จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนสร้างความคิดรวบยอดซึ่งเป็นการคิดขั้นสูง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่มากขึ้นย่อมส่งผลให้ความคิดรวบยอดกว้างขว้างและครอบคลุมมากเช่นกัน จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายและพัฒนาไปสู่ความรู้ที่เรียกว่า ข้อสรุป หลักการ และทฤษฎี โดยความละเอียดลึกซึ้งของความคิดรวบยอดจะแตกต่างกันตามวัย วุฒิภาวะ ความรู้ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล (นาตยา ปิลันธนานนท์, 2542)

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาขาวิชาหนึ่งที่มุ่งศึกษาการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีทั้งความสัมพันธ์กันและความแตกต่างหลากหลาย ผู้เรียนสามารถปรับตนเองให้เข้ากับบริบทสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิตในฐานะปัจเจกบุคคลและสมาชิกหนึ่งในสังคมจนเป็นพลเมืองที่มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในปัจจุบันยังคงเผชิญปัญหาสำคัญ โดยครูผู้สอนมักใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากกว่าการสอนแบบบูรณาการมุ่งนำเสนอข้อเท็จจริงตามแบบเรียนมากกว่าให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้เชิงความคิดรวบยอดด้วยตนเอง

ประกอบกับการวัดประเมินที่เน้นความรู้ความจำมากกว่าทักษะกระบวนการคิด จึงไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง (ดรุณี จำปาทอง, 2560; สิริวรรณ ศรีพหล, 2560) การสอนที่เน้นการท่องจำทำให้ผู้เรียนมองว่าการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นเพียงการเตรียมตัวสอบโดยขาดการเชื่อมโยงความรู้เข้าสู่ชีวิตประจำวัน (ผู้จัดการออนไลน์, 2561)

ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นช่วงวัยสำคัญที่กำลังค้นหาตนเองและเตรียมตัวสู่โลกภายนอก พร้อมทั้งเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรม (กระทรวงสาธารณสุข, 2546) การจัดการเรียนการสอนจึงต้องมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีที่มีความรู้คุณธรรม จริยธรรม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อยู่ร่วมกับผู้อื่นและสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ทั้งนี้ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ได้กำหนดกลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นคนดีให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อเชื่อมโยงสู่อาชีพและการมีงานทำอันสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี, 2566)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่ต้องหลุดพ้นจากการมุ่งสอนเพียงข้อเท็จจริงสู่การสอนที่ส่งเสริมการสร้างความคิดรวบยอด เพื่อเตรียมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของชาติอันเป็นหมายสำคัญของวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และเพื่อเป็นแนวทางให้แก่ครูผู้สอนที่จะนำไปเลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสู่ความเป็นพลเมืองดี
2. เพื่อประเมินคุณภาพของความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสู่ความเป็นพลเมืองดี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยพื้นฐานมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี ประกอบไปด้วย

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ความคิดรวบยอด จากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดทั้ง 5 สาระ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวความคิดเรื่องพลเมืองดี เพื่อกำหนดความคิดรวบยอดทั้ง 5 สาระ สำหรับสอบถามผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่มีข้อคำถามเป็นคำถามปลายเปิด โดยผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์จากมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ จำนวน 15 คน แบ่งเป็นสาระละ 3 คน (ชุติมา จันทรมณี, 2567) โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบสโนวบอล (Snowball Sampling) เพื่อให้ได้คำอธิบายความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดีของแต่ละคำ

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน มาสังเคราะห์เป็นคำอธิบายความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี ทั้ง 5 สาระ โดยแยกเป็นรายสาระ

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบความเหมาะสม นำคำอธิบายความคิดรวบยอดที่ผ่านการสังเคราะห์เสนอกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม โดยใช้แบบสอบถามผลการสังเคราะห์คำอธิบายความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดีสำหรับผู้เชี่ยวชาญ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ที่ให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ตรวจสอบคุณภาพ และผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นสถิติสำหรับใช้วิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประมาณค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ประมาณค่าระดับความคิดเห็นตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556)

ระยะที่ 2 การประเมินคุณภาพความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี ประกอบไปด้วย

ขั้นที่ 1 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามผลการสังเคราะห์คำอธิบายความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดีสำหรับครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน การตรวจสอบคุณภาพใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พร้อมทั้งนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำนวน 63 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกูล, 2561)) และผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นสถิติสำหรับใช้วิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประมาณค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ประมาณค่าระดับความคิดเห็นตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การกำหนดความคิดรวบยอด ทั้ง 5 สาระ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับความคิดรวบยอดและพลเมืองดี ผู้วิจัยจึงระบุและจัดเรียงลำดับความคิดรวบยอดที่คำนึงถึงขอบข่ายและการจัดลำดับ (scope and sequence) และพิจารณาถึงความเที่ยง (Validity) ความมีนัยสำคัญ (Significance) ความเหมาะสม (Appropriateness) การนำไปใช้ (Utility)

ความสามารถในการเรียนรู้ (Learnability) ความคงทน (Durability) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Sufficiency) และความเป็นไปได้ (Feasibility) รวมไปถึงช่วงวัย วุฒิภาวะ ความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายความคิดรวบยอดทั้ง 5 สาระ จึงสามารถกำหนดได้ จำนวน 39 คำ

1.2 การสังเคราะห์คำอธิบายความคิดรวบยอดที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อพิจารณาคำสำคัญที่มีลักษณะร่วมกันและตีความคุณลักษณะที่ปรากฏ จากนั้นสรุปเป็นคำอธิบายความคิดรวบยอดสำหรับแต่ละคำในแต่ละสาระ

1.3 การตรวจสอบความเหมาะสมของคำอธิบายความคิดรวบยอดโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ซึ่งหมายถึงมีความเหมาะสมในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของคำอธิบายความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี จากผู้เชี่ยวชาญ

คำอธิบายความคิดรวบยอดที่	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	แปลความหมาย
	1	2	3				
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม							
1. ศาสนา	4	5	4	4.50	0.47	มากที่สุด	ใช้ได้
2. ศาสดา	4	5	4	4.50	0.47	มาก	ใช้ได้
3. หลักคำสอน	5	5	3	4.00	0.94	มาก	ใช้ได้
4. ศาสนิกชน	5	5	4	4.67	0.47	มาก	ใช้ได้
5. การพัฒนาจิต	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
6. ความดีกับความชั่ว	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม							
1. โครงสร้างทางสังคม	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
2. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
3. วัฒนธรรม	5	5	4	4.67	0.47	มากที่สุด	ใช้ได้
4. กฎหมาย	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
5. สิทธิมนุษยชน	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
6. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
7. การประสานประโยชน์	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
8. ประชาธิปไตย	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
9. ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
10. พลเมือง	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์							
1. ระบบเศรษฐกิจ	2	5	5	4.00	1.41	มาก	ใช้ได้
2. ระบบสหกรณ์	4	5	5	4.67	0.47	มากที่สุด	ใช้ได้
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
4. การพัฒนาเศรษฐกิจ	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
5. นโยบายการเงิน	3	5	5	4.33	0.94	มาก	ใช้ได้

คำอธิบายความคิดรวบยอดที่	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	แปลความหมาย
	1	2	3				
6. นโยบายการคลัง	3	5	5	4.33	0.94	มาก	ใช้ได้
7. เศรษฐกิจระหว่างประเทศ	3	5	5	4.33	0.94	มาก	ใช้ได้
8. การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ	3	5	5	4.33	0.94	มาก	ใช้ได้
9. เศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์	4	5	5	4.67	0.47	มากที่สุด	ใช้ได้
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์							
1. กาลเวลา	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
2. วิธีการทางประวัติศาสตร์	5	5	4	4.67	0.47	มากที่สุด	ใช้ได้
3. ประเด็นทางประวัติศาสตร์	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
4. สถาบันพระมหากษัตริย์	4	4	5	4.33	0.47	มาก	ใช้ได้
5. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย	5	4	5	4.67	0.47	มากที่สุด	ใช้ได้
6. อารยธรรม	5	4	5	4.67	0.47	มากที่สุด	ใช้ได้
7. การขยายอิทธิพล	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
8. โลกาภิวัตน์	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์							
1. กระบวนการทางภูมิศาสตร์	5	4	5	4.67	0.47	มากที่สุด	ใช้ได้
2. สภาพทางภูมิศาสตร์	4	5	4	4.33	0.47	มาก	ใช้ได้
3. ภัยพิบัติ	3	4	4	3.67	0.47	มาก	ใช้ได้
4. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
5. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์	5	5	5	5.00	0.00	มากที่สุด	ใช้ได้
6. การพัฒนาที่ยั่งยืน	3	5	5	4.33	0.94	มาก	ใช้ได้

จากตารางที่ 1 พบว่า คำอธิบายความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้ง 5 สาระ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.67 – 5.00 ซึ่งคำอธิบายความคิดรวบยอดทั้ง 39 คำ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จึงหมายความว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้

2. ผลประเมินคุณภาพของความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสู่ความเป็นพลเมืองดี ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี จำนวน 63 คน ประเมินความเหมาะสมของคำอธิบายความคิดรวบยอด โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ ต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ซึ่งหมายถึงมีความเหมาะสมในระดับมากและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลประเมินคุณภาพของความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสู่ความเป็นพลเมืองดี จากครูผู้สอน

คำอธิบายความคิดรวบยอดที่	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	แปลความหมาย
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม				
1. ศาสนา	4.67	0.57	มากที่สุด	ใช้ได้
2. ศาสดา	4.68	0.56	มากที่สุด	ใช้ได้
3. หลักคำสอน	4.63	0.58	มากที่สุด	ใช้ได้
4. ศาสนิกชน	4.46	0.59	มาก	ใช้ได้
5. การพัฒนาจิต	4.43	0.59	มาก	ใช้ได้
6. ความดีกับความชั่ว	4.60	0.58	มากที่สุด	ใช้ได้
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม				
1. โครงสร้างทางสังคม	4.75	0.51	มากที่สุด	ใช้ได้
2. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม	4.67	0.54	มากที่สุด	ใช้ได้
3. วัฒนธรรม	4.59	0.56	มากที่สุด	ใช้ได้
4. กฎหมาย	4.70	0.53	มากที่สุด	ใช้ได้
5. สิทธิมนุษยชน	4.75	0.51	มากที่สุด	ใช้ได้
6. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	4.51	0.59	มากที่สุด	ใช้ได้
7. การประสานประโยชน์	4.49	0.59	มาก	ใช้ได้
8. ประชาธิปไตย	4.65	0.48	มากที่สุด	ใช้ได้
9. ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.44	0.56	มาก	ใช้ได้
10. พลเมือง	4.62	0.55	มากที่สุด	ใช้ได้
สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์				
1. ระบบเศรษฐกิจ	4.62	0.55	มากที่สุด	ใช้ได้
2. ระบบสหกรณ์	4.60	0.64	มากที่สุด	ใช้ได้
3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.63	0.55	มากที่สุด	ใช้ได้
4. การพัฒนาเศรษฐกิจ	4.70	0.46	มากที่สุด	ใช้ได้
5. นโยบายการเงิน	4.76	0.43	มากที่สุด	ใช้ได้
6. นโยบายการคลัง	4.79	0.41	มากที่สุด	ใช้ได้
7. เศรษฐกิจระหว่างประเทศ	4.67	0.48	มากที่สุด	ใช้ได้
8. การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ	4.70	0.46	มากที่สุด	ใช้ได้
9. เศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์	4.62	0.58	มากที่สุด	ใช้ได้
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์				
1. กาลเวลา	4.44	0.67	มาก	ใช้ได้
2. วิธีการทางประวัติศาสตร์	4.75	0.44	มากที่สุด	ใช้ได้
3. ประเด็นทางประวัติศาสตร์	4.63	0.58	มากที่สุด	ใช้ได้
4. สถาบันพระมหากษัตริย์	4.33	0.62	มาก	ใช้ได้
5. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย	4.49	0.56	มาก	ใช้ได้
6. อารยธรรม	4.70	0.53	มากที่สุด	ใช้ได้
7. การขยายอิทธิพล	4.48	0.64	มาก	ใช้ได้
8. โลกาภิวัตน์	4.38	0.66	มาก	ใช้ได้

คำอธิบายความคิดรวบยอดที่	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	แปลความหมาย
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์				
1. กระบวนการทางภูมิศาสตร์	4.78	0.42	มากที่สุด	ใช้ได้
2. สภาพทางภูมิศาสตร์	4.71	0.46	มากที่สุด	ใช้ได้
3. ภัยพิบัติ	4.83	0.38	มากที่สุด	ใช้ได้
4. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.76	0.43	มากที่สุด	ใช้ได้
5. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์	4.83	0.38	มากที่สุด	ใช้ได้
6. การพัฒนาที่ยั่งยืน	4.62	0.49	มากที่สุด	ใช้ได้

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของคำอธิบายความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี ทั้ง 5 สาระ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.33 – 4.83 ซึ่งคำอธิบายความคิดรวบยอดทั้ง 39 คำ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จึงหมายความว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาและประเมินความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสู่ความเป็นพลเมืองดีมีความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอด จาก 5 สาระทั้งหมด 39 คำ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จึงมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้การพัฒนาความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสู่ความเป็นพลเมืองดี ได้จากการศึกษาเอกสารและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สอดคล้องกับแนวคิดของ Wiggins and McTighe (2005) ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล (2547) และวรรณรัตน์ ศรีกนก (2561) โดยการสกัดความคิดรวบยอดที่สำคัญโดยวิเคราะห์ลักษณะร่วมหรือคำสำคัญที่ปรากฏร่วมกันในแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด พร้อมทั้งพิจารณาถึงความเที่ยง ความมีนัยสำคัญ ความเหมาะสม การนำไปใช้ ความสามารถในการเรียนรู้ ความคงทน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และความเป็นไปได้ สอดคล้องกับ Ornstein and Hunkins (2017) นาตยา ภัทรแสงไทย (2525) ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล (2547) และเอมจันทร์ สุวินทวงศ์ (2526) และจัดลำดับความคิดรวบยอดต้องคำนึงถึงขอบข่ายและลำดับการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับ Ornstein and Hunkins (2017) Wiggins and McTighe (2005) นาตยา ปิลันธนานนท์ (2564) วรรณรัตน์ ศรีกนก (2561) และวลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) อีกทั้งการกำหนดคำอธิบายความคิดรวบยอดต้องสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของลักษณะร่วมต่างๆ สอดคล้องกับ Merrill (1977) และนาตยา ภัทรแสงไทย (2525) รวมไปถึงการนำความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดไปตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอน สอดคล้องกับวรรณรัตน์ ศรีกนก (2561) นอกจากนี้ ความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดมีลักษณะ ดังนี้ 1) ลักษณะของความคิดรวบยอด ส่วนใหญ่เป็นนามธรรม มีความซับซ้อน และบางคำเป็นความคิดรวบยอดพื้นฐานหรือความคิดรวบยอดร่วมของสาระอื่นๆ ในวิชาสังคมศึกษาฯ ซึ่งสอดคล้องกับลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล (2547) 2) ลักษณะเป็นความคิดรวบยอดหลัก มีความกว้างขวาง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้โดยไม่ยึดโยงกับเนื้อหาหรือข้อเท็จจริงมากเกินไป สอดคล้องกับปริณดา แป้นแก้ว (2559) ที่กล่าวว่า ควรมีการจัดกลุ่มความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกันในแต่ละสาระให้เป็นความคิดรวบยอดใหญ่เพื่อลดความ

ซ้ำซ้อนและเพิ่มความยืดหยุ่น 3) ประเภทของความคิดรวบยอด แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ คำนาม ค่านิยม วิธีการ สอดคล้องกับนาตยา ภัทรแสงไทย (2525) 4) ขอบข่ายและการบูรณาการของความคิดรวบยอด (scope and integration) คำอธิบายความคิดรวบยอดสะท้อนขอบข่ายของเนื้อหาความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติและค่านิยมภายใต้สาระและมาตรฐานของวิชา และยังแสดงถึงการเชื่อมโยงและบูรณาการกับความคิดรวบยอดสาระอื่นๆ สอดคล้องกับนาตยา ปิลันธนานนท์ (2564) ที่กล่าวว่า การกำหนดขอบข่ายจะควบคู่กับการบูรณาการ นอกจากนี้ ความคิดรวบยอดที่ได้ยังมีขอบข่ายที่แสดงถึงความเที่ยง ความสำคัญ ความเหมาะสม การนำไปใช้ ความสามารถในการเรียนรู้ ความคงทน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และความเป็นไปได้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการคัดเลือกเนื้อหาสำหรับหลักสูตรของ Ornstein and Hunkins (2017) นาตยา ปิลันธนานนท์ (2564) นาตยา ภัทรแสงไทย (2525) ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล (2547) วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) และเอมจันทร์ สุวินทวงศ์ (2526) 5) การจัดลำดับและความต่อเนื่องของความคิดรวบยอด (sequence and continuity) สะท้อนถึงการลำดับการเรียนรู้ที่สำคัญต่อผู้เรียน สอดคล้องกับ Ornstein and Hunkins (2017) Wiggins and McTighe (2005) นาตยา ปิลันธนานนท์ (2564) วรรณรัตน์ ศรีกนก (2561) และวลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) สอดคล้องกับนาตยา ปิลันธนานนท์ (2564) ที่กล่าวว่า การกำหนดขอบข่ายนำไปสู่การจัดลำดับและความต่อเนื่อง

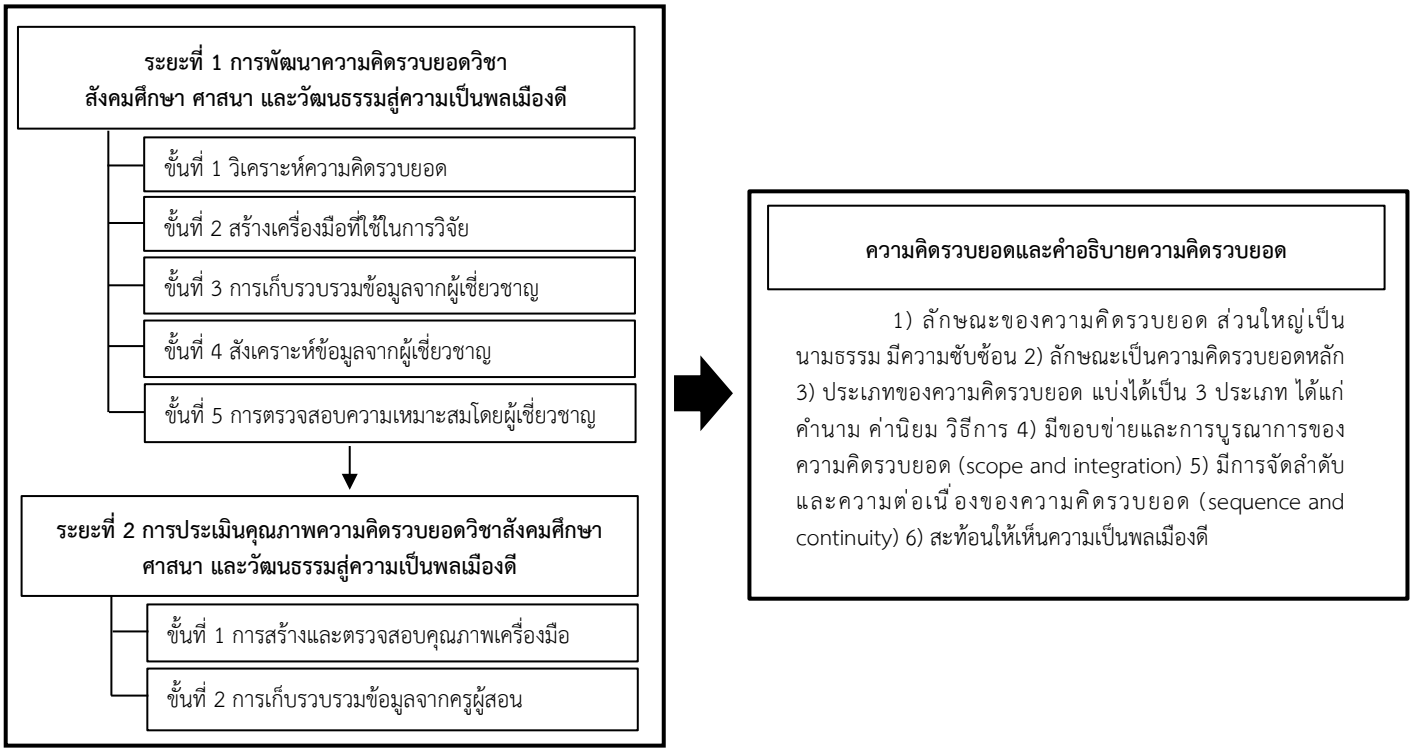
นอกจากนี้ยังสะท้อนการจัดลำดับชั้นความคิดรวบยอดจากกว้างไปสู่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น สอดคล้องกับ Ausubel (1963, อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2554) 6) ความเป็นพลเมืองดี ความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดสะท้อนการบูรณาการความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติ และค่านิยมที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี สะท้อนถึงความมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด การแก้ปัญหาและการใช้ทักษะชีวิต รวมถึงเจตคติและค่านิยมในการมีส่วนร่วมทางสังคม การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดที่ได้จึงสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติ ความสำคัญ และเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมถึงเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นการบูรณาการความรู้สู่ความเป็นพลเมืองดีที่มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติ และค่านิยมที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทั้งในประเทศและโลก สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล (2533) วลัย พานิช (2542) ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2548) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะของพลเมืองดี รวมถึงนาตยา ปิลันธนานนท์ (2564) ที่ระบุว่า เป้าหมายของวิชาสังคมศึกษามุ่งสร้างสังคมที่เข้มแข็งผ่านการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี

2. ผลประเมินความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสู่ความเป็นพลเมืองดี พบว่าอยู่ในระดับมาถึงมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ เนื่องจากความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดเหล่านี้ได้มาจากการศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่สะท้อนความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติ และค่านิยมที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ความคิดรวบยอดนั้น การกำหนดขอบข่ายและการจัดลำดับยังสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดทั้ง 5 สาระ และการลำดับเนื้อหาที่ต่อเนื่องกันโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะ ความสนใจ การเรียนรู้ และความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวลัย พานิช (2549) ที่กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดีเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ที่กำหนดจุดหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายละกรอบทิศทางในการ

พัฒนาคุณภาพผู้เรียน รวมถึงลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล (2533) ที่ระบุว่า วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นแกนกลางความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับความเป็นพลเมืองดี นอกจากนี้ ความคิดรวบยอดที่ได้มีลักษณะเป็นความคิดรวบยอดหลักที่ครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้โดยไม่ยึดโยงกับเนื้อหาหรือข้อเท็จจริงตามหนังสือแบบเรียนมากเกินไป สอดคล้องกับปริณดา แป้นแก้ว (2559) ที่เสนอความคิดรวบยอดใหญ่เพื่อความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งการคัดเลือกเนื้อหาและกำหนดขอบข่ายยังคำนึงถึงเกณฑ์ความเที่ยง ความมีนัยสำคัญ ความเหมาะสม การนำไปใช้ ความสามารถในการเรียนรู้ ความคงทน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และความเป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ornstein and Hunkins (2017) นาตยา ภัทรแสงไทย (2525) ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล (2547) วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) และเอมจันทร์ สุวินทวงศ์ (2526) รวมไปถึงความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดยังสะท้อนความสำคัญของการจัดลำดับโดยคำนึงถึงขอบข่ายและลำดับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยและแนวคิดของชรินทร์ มั่งคั่ง (2553) นาตยา ปิลันธนานนท์ (2564) ปริณดา แป้นแก้ว (2559) วรรณรัตน์ ศรีกนก (2561) วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) และไอลดา มณีกาศ (2557) ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดลำดับ (sequence) เนื้อหาด้านต่างๆ และความคิดรวบยอดซึ่งมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ครูผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองดีตามเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาระดับชาติ โดยการพัฒนาความคิดรวบยอดที่ต้องวิเคราะห์ความคิดรวบยอดจากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเอกสารต่างๆ เพื่อให้ได้ความคิดรวบยอดที่สำคัญของทั้ง 5 สาระ พร้อมทั้งสร้างแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อนำมาการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นคำอธิบายความคิดรวบยอดและนำกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมผ่านการทำแบบสอบถาม โดยความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดที่ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญนั้นนำไปให้ครูผู้สอนประเมินความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้จัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ทั้งนี้ ความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นนามธรรม มีความซับซ้อน เป็นความคิดรวบยอดหลัก ซึ่งสามารถจำแนกประเภทได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ คำนาม ค่านิยม วิธีการ มีขอบข่ายและการบูรณาการของความคิดรวบยอด (scope and integration) มีการจัดลำดับและความต่อเนื่องของความคิดรวบยอด (sequence and continuity) และสะท้อนให้เห็นความเป็นพลเมืองดีอันเป็นเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาระดับชาติ สรุปได้ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาความคิดรวบยอดวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยนี้ครูผู้สอน นักวิจัยทางการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาวิธีการสอนสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้สอดคล้องกับเป้าหมายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยต้องคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 การนำความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดไปใช้ในการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงการบูรณาการความรู้ ทักษะ กระบวนการ เจตคติและค่านิยมที่มุ่งสู่ความเป็นพลเมืองดี เนื่องจากธรรมชาติและเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นการศึกษาในลักษณะของการบูรณาการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี

1.3 ครูผู้สอนสามารถนำความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ต้องยึดโยงกับหนังสือแบบเรียนทั่วไป โดยใช้ความคิดรวบยอดเป็นฐานที่นำไปสู่การคัดเลือกเนื้อหาหรือตัวอย่างต่างๆ สำหรับใช้ในการเรียนการสอน

1.4 ครูผู้สอนสามารถนำความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดไปออกแบบรายวิชาหรือหน่วยการเรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการโดยใช้ความคิดรวบยอดเป็นฐาน

1.5 กระทรวงศึกษาธิการสามารถนำความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดยอดไปใช้เป็นแนวทางการกำหนดความคิดรวบยอดหลักที่เป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษาระดับชาติ ดังเช่น National Council for the Social Studies (NCSS) ของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษาไว้ 10 ประเด็น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำกระบวนการการพัฒนาความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดที่สำคัญให้แก่ผู้เรียนไปประยุกต์ใช้ในระดับชั้นอื่นหรือรายวิชาอื่น

2.2 ควรพัฒนาความคิดรวบยอดและคำอธิบายความคิดรวบยอดที่สำคัญในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองดีของชาติหรือความเป็นพลโลกอันเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาระดับชาติ

2.3 ควรนำความคิดรวบยอดหลักที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาหรือหลักสูตรที่ใช้ความคิดรวบยอดเป็นฐาน (Concept-Based Curriculum) ภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2546). คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570). แหล่งที่มา https://main.spmnonthaburi.go.th/5944/ สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2566.

ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2553). การศึกษาเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา. รายงานวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชุติมา จันทรมณี. (2567). การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักและวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ. แหล่งที่มา https://www.ubu.ac.th/web/files_up/08f2016052609460061.pdf สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2567.

ดรุณี จำปาทอง. (2560). สภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับการศึกษาภาคบังคับ. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 10(2), 121-135.

นาตยา ปิลันธนานนท์. (2542). การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Concept Learning). กรุงเทพมหานคร: แม็ค.

นาตยา ปิลันธนานนท์. (2564). สังคมศึกษา: ยุคมาตรฐานกำกับ. กรุงเทพมหานคร: โรจนพริ้นท์ติ้ง.

นาตยา ภัทรแสงไทย. (2525). ยุทธวิธีการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง.

ปริณดา แป้นแก้ว. (2559). การวิเคราะห์ความคิดรวบยอดทางสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ผู้จัดการออนไลน์. (2561). “ครูสังคมยุด 4.0” สอนด้วยข่าว-โหลดแอป-เล่นเกมส์-ไม่เน้นท่องจำ. แหล่งที่มา https://mgronline.com/live/detail/9610000116096 สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2565.

ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล. (2533). การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลาวัณย์ วิทยาวุฒิกุล. (2547). การพัฒนามโนมติและหลักการในวิชาสังคมศึกษา ในเอกสารชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วรรณรัตน์ ศรีกนก. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ความคิดรวบยอดเป็นฐาน. วารสารพยาบาลทหารบก, 19(3), 10-18.

วลัย พานิช. (2542). ความเป็นพลเมืองดีในวิชาสังคมศึกษา: การวิเคราะห์หลักสูตรสังคมศึกษา ในประมวลบทความการเรียนการสอนและการวิจัยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วลัย พานิช. (2549). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก: บทบาทสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในประมวลบทความ เรื่อง หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). สังคมศาสตร์และสังคมศึกษา ในประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธีทางวิชาสังคมศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2548). รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี. แหล่งที่มา https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/349-file.pdf สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด : ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สิริวรรณ ศรีพหล. (2560). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้มโนมติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 10(1), 72-85.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2554). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกูล. (2561). การวิจัยทางการศึกษา: แนวคิดและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอมจันทร์ สุวินทวงศ์. (2526). กลวิธีสอนสังคมศึกษา: การพัฒนาความคิดและค่านิยม. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไอลดา มณีกาศ. (2557). การใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องภูมิศาสตร์ประเทศไทยเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Merrill, M. David. (1977). Teaching concepts: an instructional design guide. Englewood Cliffs, N.J.: Educational Technology Publications.

Ornstein, A.C. and Hunkins, F.P. (2017). Curriculum: Foundations, Principles, and Issues. 7th ed. Vivar, Malaysia: Pearson Education.

Wiggins, G. and McTighe, J. (2005). Understanding by design. 2nd ed. Virginia USA: Association for Supervision and Curriculum Development.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGY IN PARCEL MANAGEMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE JURISDICTION OF THE PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

[1]นันทวดี อุบลวัตร Nunthawadee Ubonlawut [2]ชัยยศ เดชสุระ Chaiyot Dechsura
[3]พรเทพ รู้แผน Phonthep Rupan
[1, 2, 3]**มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand**
Corresponding Author E-mail: Nunthawadee.u@gmail.com

Article Received: September 15, 2025. Revised: December 22, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยมี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่พัสดุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จากสถานศึกษาจำนวน 29 โรงเรียน จำนวน 87 คน เป็นการเก็บข้อมูลทั้งหมดทุกแห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การนำเสนอแนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า สภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจำหน่ายพัสดุ รองลงมา คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบำรุงรักษาพัสดุ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการควบคุมพัสดุ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดหาพัสดุ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุตามลำดับ 2) แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ควรมีการดำเนินการแบ่งตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน

คำสำคัญ: การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล, การบริหารงานพัสดุ, สถานศึกษา

Abstract

This research article aims 1) to study the use of digital technology in parcel management in educational institutions. Under the jurisdiction of the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office 2) to present guidelines for developing the use of digital technology in parcel management in educational institutions. Under the jurisdiction of the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office, there are 2 steps: 1) study the use of digital technology in Supplies management in educational institutions Under the jurisdiction of the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office, the population includes educational institution administrators. Chief Procurement Officer Parcel officer Under the jurisdiction of the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office From 29 educational institutions, totaling 87 people, all data was collected everywhere. The research tool is a questionnaire. The questionnaire has the characteristics of a scale of 5 Level (Rating Scale) Statistics used in data analysis include averages and standard deviations. 2) Presentation of guidelines for developing the use of digital technology in supplies management in educational institutions. Under the jurisdiction of the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office By interviewing 7 experts by specific selection methods. The tools used in the research are interviews and Content data analysis.

The research results found that; 1) Use of digital technology in parcel management in educational institutions. Under the jurisdiction of the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office, it was found that the overall condition was at a high level. The area with the highest average is the use of digital technology in parcel distribution, followed by the use of digital technology in parcel maintenance The use of digital technology to control parcels the use of digital technology in procuring supplies and the area with the lowest average is the use of digital technology in planning the demand for supplies, respectively. 2) Guidelines for developing the use of digital technology in supplies management in educational institutions. Under the jurisdiction of the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office, it was found that there should be action Breakdown by component of the five areas.

Keywords: The Use of Digital Technology, Materials Management, Educational Institutions

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่บริหารจัดการสถานศึกษาซึ่งงานพัสดุที่จะช่วยเสริมสร้างและให้บริการแก่งานอื่นๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานพัสดุต้องจัดหาโดยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญในด้านงานพัสดุ เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดต่างๆ เกิดขึ้น (ทิพวรรณ วันไสยา, 2558) ได้กล่าวไว้ว่า นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภารกิจจัดหาพัสดุมาใช้อำนวยความสะดวกเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นแล้วนั้น สถานศึกษาทุกแห่งจะมีเจ้าหน้าที่พัสดุ ทำหน้าที่หลัก คือ จัดหาพัสดุมาแก่บุคลากรในโรงเรียน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเจ้าหน้าที่พัสดุมักเป็นครูประจำการผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัสดุ หรือผู้ได้รับแต่งตั้งจากผู้บริหารสถานศึกษาให้มีหน้าที่หรือปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัสดุนอกเหนือจากงานสอน ทำให้เจ้าหน้าที่พัสดุต้องรับภาระทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านพัสดุ ส่งผลให้การจัดหาพัสดุอาจเกิดความล่าช้า

จากรายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) และรายงานผลการดำเนินงานตามแผนดำเนินงาน สภาพการปฏิบัติงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัญหาเรื่องด้านกระบวนการบริหารการจัดการ และจุดที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ จัดเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา, 2565) รวมทั้งการขาดแคลนบุคลากรและบุคลากรบางกลุ่มภารกิจมีจำนวนจำกัดแต่ภาระงานมีจำนวนมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา, 2565) จึงทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามกำหนดระยะเวลา รวมทั้งปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กพบปัญหาที่ว่าอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยี ไม่เพียงพอ ไม่มีบุคลากรด้านเทคโนโลยี และโรงเรียนมีงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์เทคโนโลยีค่อนข้างน้อย (Jason Beach, 2015, บทคัดย่อ) การใช้คอมพิวเตอร์ในด้านการศึกษาค่อนข้างน้อย ทุนส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนางานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่เพียงพอ (บุญเลิศ แสวงทอง, 2552) ดังนั้นจึงควรมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานด้านพัสดุมากขึ้น ทำให้งานพัสดุมีความเป็นระบบ ช่วยลดภาระงานเอกสาร และสะดวก รวดเร็ว ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่นำไปสู่การเป็นสังคมดิจิทัล ทำให้เกิดยุคอินเทอร์เน็ต เนื่องจากการพัฒนาอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีโปรแกรมและการใช้ร่วมกับเครื่องคอมพิวเตอร์และสามารถเคลื่อนที่ไปพร้อมกับคนได้ตลอดเวลา ไทยแลนด์ 4.0 ที่เน้นขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วน ด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมของประเทศให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) เทคโนโลยีดิจิทัลยังนำมาช่วยในการประกอบธุรกิจต่างๆ เช่น การศึกษา การแพทย์ ที่ล้วนแต่มีบทบาทสำคัญต่อการใช้ชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, 2562) โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นต้องมีทักษะความเข้าใจและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานพัสดุภายในสถานศึกษา นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว ผู้ปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่พัสดุก็จำเป็นที่จะต้องมีทักษะและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเหล่านี้มาใช้ด้วยเช่นกัน ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบอินเตอร์เน็ต เว็บไซต์ โปรแกรมต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในจัดทำเอกสารงานพัสดุ การเผยแพร่ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง จะเห็นได้ว่า สามารถช่วยการบริหารงานพัสดุในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวถึงปัญหาการบริหารงานพัสดุตั้งแต่ต้นนั้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานวิจัยในเรื่องการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา อันเป็นท้องที่ปฏิบัติราชการของผู้วิจัยเพื่อผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะสามารถนำใช้เป็นแนวทางและข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานพัสดุให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานของตนที่จะเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเกิดผลดีต่อการจัดการที่ดี คุ้มค่า ประหยัด และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยใช้รูปแบบสอบถาม

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่พัสดุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จากสถานศึกษาจำนวน 29 โรงเรียน จำนวน 87 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จำนวน 5 คน และนำไป Try out กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและมีบริบทใกล้เคียง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 2) ข้อคำถามสภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และทำการประมวลผลข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การนำเสนอแนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยใช้รูปแบบสัมภาษณ์

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารทางการศึกษา จำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้บริหารทางการศึกษา จำนวน 1 คน และผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานเงินและสินทรัพย์ จำนวน 1 คน โดยมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยมีผลคุณสมบัติ คือ สถานศึกษามีผลการประเมิน

โรงเรียนสุจริต (ITA) อยู่ในระดับดีขึ้นไป และมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งไม่น้อยกว่า 3 ปี และกลุ่มที่ 3 นักวิชาการด้านพัสดุ จำนวน 1 คน และนักวิชาการด้านเทคโนโลยี จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน มาศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานพัสดุ และเลือกประเด็นที่มีสภาพการดำเนินการน้อยที่สุดจากขั้นตอนที่ 1 มาดำเนินการสัมภาษณ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์โดยนำผลสัมภาษณ์แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ใช้การสังเคราะห์เนื้อหาความสอดคล้องและจัดข้อมูลให้มีกระบวนการที่สมบูรณ์ เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

สรุปผลการวิจัย

1. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า สภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจำหน่ายพัสดุ รองลงมา คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบำรุงรักษาพัสดุ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการควบคุมพัสดุ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดหาพัสดุ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ ตามลำดับ โดยสรุปรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ พบว่า สภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Google forms, E-mail, Line หรือช่องทางการติดต่ออื่น ๆ ในสำรวจความต้องการพัสดุในแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่จะต้องทำของสถานศึกษา รองลงมา คือ สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Microsoft Office ในการสรุปผลความต้องการใช้พัสดุของบุคลากรแต่ละฝ่ายงาน/กลุ่มสาระฯ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ โปรแกรม Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, Line หรืออื่น ๆ ในการประชุมเพื่อวิเคราะห์และสรุปความต้องการพัสดุในแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่จะต้องทำของสถานศึกษา

1.2 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดหาพัสดุ พบว่า สภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (EGP) หรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ มาใช้ในการดำเนินการจัดหาพัสดุตามแผนงานที่กำหนดไว้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุอย่างเคร่งครัด รองลงมา คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Microsoft Office หรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ มาใช้ในการแต่งตั้งคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อ/จัดจ้างพัสดุตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุอย่างเคร่งครัด และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ E-mail, Website, Facebook page ของสถานศึกษา หรือ

เทคโนโลยีดิจิทัลอื่นๆ ในการประสานขอความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ ในการขอรับการสนับสนุนพัสดุ/ครุภัณฑ์ ที่เอื้อต่อการดำเนินงานของโรงเรียน

1.3 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการควบคุมพัสดุ พบว่า สภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Microsoft Excel, Microsoft Word หรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่นๆ ในการทำเอกสาร/หลักฐานประกอบการรับวัสดุ รองลงมา คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Microsoft Excel, Microsoft Word หรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ ในการทำเอกสาร/หลักฐานประกอบการจ่ายวัสดุ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Google Drive, Microsoft Office หรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ มาใช้ในการจัดทำบัญชีวัสดุแต่ละประเภท โดยที่สามารถแยกชนิดได้อย่างชัดเจน

1.4 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบำรุงรักษาพัสดุ พบว่า สภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Microsoft Excel หรือ Microsoft Word หรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ ในการทำรายงานการบำรุงรักษาพัสดุ/ครุภัณฑ์ประจำปี รองลงมา คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Microsoft Excel หรือ Microsoft Word หรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ ในการทำบันทึกการซ่อมบำรุงรักษาและประวัติการซ่อมบำรุงรักษา และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Website หรือ Facebook page ของสถานศึกษาหรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ มาใช้ในการให้ความรู้แก่บุคลากร เกี่ยวกับการซ่อมแซม บำรุงรักษาพัสดุ/ครุภัณฑ์

1.5 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจำหน่ายพัสดุ พบว่า สภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Microsoft Excel, Microsoft Word หรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ ในการทำรายงานการจำหน่ายพัสดุประจำปี รองลงมา คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Microsoft Office หรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ มาใช้ในการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินราคาพัสดุที่จะจำหน่าย และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Website, Facebook page ของสถานศึกษาหรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ ประกาศขายทอดตลาด

2. แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีจำนวน 20 รายการ แบ่งตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ซึ่งพิจารณาองค์ประกอบเป็นรายด้านแล้วสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ 1) สถานศึกษาวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุโดยให้เจ้าหน้าที่ใช้ Microsoft Excel หรือ Google Sheets พร้อมสูตรคำนวณอัตโนมัติ ทำฐานข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลผ่าน Google Drive 2) สถานศึกษาทำปฏิทินประชุมออนไลน์ในการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุร่วมกันผ่าน Google Calendar ใช้ Line ในการแจ้งเตือน พร้อมลิงก์ 3) สถานศึกษามีการประชุมวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุผ่าน Microsoft Teams, Zoom หรือ Google Meet และทำแบบประเมินผลผ่าน Microsoft Forms หรือ Google Form

2.2 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดหาพัสดุ.1) สถานศึกษากำหนดให้เจ้าหน้าที่ใช้แอป Shopee, Lazada และร้านค้าออนไลน์ที่ได้รับความเชื่อถือในการจัดหาพัสดุ สั่งซื้อพัสดุ และจัดเก็บข้อมูลผ่าน Google Drive 2) สถานศึกษามีการอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดหาพัสดุ 3) สถานศึกษามีการพัฒนาเว็บไซต์โรงเรียน ใช้ Facebook Page ในการประชาสัมพันธ์การจัดหาพัสดุ และใช้ Line หรือ E-mail เป็นช่องทางในการติดต่อ

2.3 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการควบคุมพัสดุ 1) สถานศึกษาใช้ Microsoft Access, เทมเพลตมาตรฐานใน Microsoft Excel หรือโปรแกรมบัญชี ในการควบคุมพัสดุ 2) สถานศึกษาใช้ระบบคลังข้อมูลกลางด้วย Google Workspace, Google Forms, E-mail หรือสร้างระบบฐานข้อมูลกลาง เป็นช่องทางติดต่อและควบคุมพัสดุ 3) สถานศึกษาใช้ Google Drive หรือ Cloud Storage ในการสำรองและเข้าถึงเอกสารการควบคุมพัสดุ 4) สถานศึกษามีการพัฒนาแบบฟอร์มดิจิทัลในการควบคุมพัสดุที่สามารถเข้าถึงได้ทั้งทางสมาร์ตโฟนและ คอมพิวเตอร์ อาจมีการใช้ Line ในการแจ้งเตือนและติดตาม 5) สถานศึกษามีการอบรมเจ้าหน้า บุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการควบคุมพัสดุ

2.4 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบำรุงรักษาพัสดุ 1) สถานศึกษาใช้ Google Forms ในการสำรวจสภาพพัสดุเพื่อการบำรุงรักษา และสรุปแบบเรียลไทม์โดยใช้ระบบ Dashboard 2) สถานศึกษาใช้ Microsoft OneDrive, Microsoft Office เช่น Microsoft Excel ในการจัดทำรายงานสภาพพัสดุ เพื่อบำรุงรักษาต่อไป และใช้ Google Drive จัดเก็บเอกสาร 3) สถานศึกษาใช้ Line หรือ E-mail เป็นช่องทางแจ้งเตือนและติดตามพัสดุในระหว่างการบำรุงรักษา 4) สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์โรงเรียน, Facebook Page, Facebook Messenger หรือ Line Official Account เกี่ยวกับการบำรุงรักษาพัสดุ 5) สถานศึกษามีการอบรมเจ้าหน้าที่และบุคลากรเกี่ยวข้องเรื่องการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบำรุงรักษาพัสดุผ่านโพสต์ไลฟ์สดบน Facebook Page และจัดทำแบบทดสอบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มอื่นๆ

2.5 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจำหน่ายพัสดุ 1) สถานศึกษารวบรวมข้อมูลพัสดุที่จะจำหน่ายโดยใช้ Google Forms มีการใช้ Microsoft Office เช่น Microsoft Word, Microsoft Excel จัดทำเอกสารการจำหน่ายพัสดุ และจัดเก็บเอกสารบน Google Drive หรือระบบคลาวด์ 2) สถานศึกษาใช้ Microsoft Outlook ในการส่งเอกสารการจำหน่ายพัสดุ นัดหมายการประชุมผ่านปฏิทินออนไลน์ ใช้ Microsoft Teams หรือ Google Workspace ในการประชุมและติดตามความคืบหน้าในการจำหน่ายพัสดุ 3) สถานศึกษาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจำหน่ายพัสดุผ่าน Line, E-mail, Facebook Page, เว็บไซต์โรงเรียน 4) สถานศึกษามีการอบรมเจ้าหน้าที่และบุคลากรเกี่ยวข้องด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจำหน่ายพัสดุ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจำหน่ายพัสดุ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบในงานพัสดุจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ซึ่งเป็นกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่นี้ต้องทำตามอย่างเคร่งครัดแต่อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีกฎ ระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศ หรือแนวปฏิบัติที่ได้มีการกำหนดเป็นทิศทางในการปฏิบัติ แต่ก็ยังมีปัญหาที่พบในการปฏิบัติหน้าที่เนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่างในการปฏิบัติหน้าที่ หากบุคลากรที่ทำหน้าที่ด้านงานพัสดุต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญและความเชี่ยวชาญทางด้านงานพัสดุ จะทำให้การดำเนินงานได้สำเร็จด้วยดี ผู้รับผิดชอบต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานพัสดุเพื่อให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิธิกานต์ กาลจักร (2564)

ที่พบว่า แม้จะมีกฎหมาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน แต่ ความสำเร็จของงานพัสดุขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ และความชำนาญของผู้รับผิดชอบโดยตรง

2. การนำแนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ได้มาจากผลการวิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 อันดับสุดท้าย ในองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน สามารถอภิปรายผลรายการที่มีความสำคัญมากสุด ดังนี้

2.1 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ พบว่า สภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายการที่มีความสำคัญมากสุด คือ สถานศึกษาวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุโดยให้เจ้าหน้าที่ใช้ Microsoft Excel หรือ Google Sheets พร้อมสูตรคำนวณอัตโนมัติ ทำฐานข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลผ่าน Google Drive ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โปรแกรมเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่มีความยืดหยุ่นสูง บุคลากรสามารถออกแบบตาราง คำนวณสูตร และสร้างรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของสถานศึกษาได้อย่างอิสระ ไม่เหมือนกับระบบสำเร็จรูปที่อาจมีข้อจำกัดด้านการใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา แสงสิน (2561) ที่พบว่า การใช้เครื่องมือที่มีความยืดหยุ่นสูง เช่น โปรแกรมตารางคำนวณ สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของสถานศึกษาได้ดีกว่าระบบสำเร็จรูปที่มีข้อจำกัด

2.2 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดหาพัสดุ พบว่า สภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายการที่มีความสำคัญมากสุด คือ สถานศึกษากำหนดให้เจ้าหน้าที่ใช้แอป Shopee, Lazada และร้านค้าออนไลน์ที่ได้รับความเชื่อถือในการจัดหาพัสดุ สั่งซื้อพัสดุ และจัดเก็บข้อมูลผ่าน Google Drive ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การจัดหาพัสดุส่วนใหญ่ของสถานศึกษายังคงมุ่งเน้นไปที่การจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบพัสดุภาครัฐ ซึ่งมีขั้นตอนและแบบแผนที่ชัดเจนอยู่แล้ว การขอรับการสนับสนุนจากภายนอกจึงเป็นช่องทางที่ไม่ใช่กระบวนการหลัก และไม่ได้ถูกกำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริมา พานิช (2560) ที่พบว่า การขอรับการสนับสนุนจากภายนอกไม่ได้เป็นกระบวนการหลัก และไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเหมือนการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบพัสดุภาครัฐ

2.3 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการควบคุมพัสดุ พบว่า สภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายการที่มีความสำคัญมากสุด คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Google Drive, Microsoft Office หรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่นๆ มาใช้ในการจัดทำบัญชีวัสดุแต่ละประเภท โดยที่สามารถแยกชนิดได้อย่างชัดเจน อาจเป็นเพราะ การใช้แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซช่วยลดขั้นตอนและประหยัดเวลาในการจัดหาพัสดุอย่างมาก เนื่องจากบุคลากรสามารถค้นหา เปรียบเทียบราคา และสั่งซื้อสินค้าได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปยังร้านค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิชา ศรีวงษ์ (2561) ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Drive, Microsoft Office หรืออีคอมเมิร์ซ ช่วยให้การจัดทำบัญชีและการจัดหาพัสดุมีความรวดเร็ว ประหยัดเวลา และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบำรุงรักษาพัสดุ พบว่า สภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายการที่มีความสำคัญมากสุด คือ สถานศึกษาใช้ Microsoft Access, เทมเพลตมาตรฐานใน Microsoft Excel หรือโปรแกรมบัญชี ในการควบคุมพัสดุ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการใช้ Excel ที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานได้ตามความต้องการเฉพาะหน้า การเปลี่ยนไปใช้โปรแกรมฐานข้อมูลที่มีกฎระเบียบและโครงสร้างที่ตายตัว จึงอาจต้องใช้เวลาในการปรับตัวและสร้างความยุ่งยากในระยะเริ่มต้น ทำให้บุคลากรยังคงยึดติดกับวิธีการที่คุ้นเคย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา แสงสิน

(2561) ที่พบว่า บุคลากรมักเลือกใช้เครื่องมือที่คุ้นเคยอย่าง Excel มากกว่าการเปลี่ยนไปใช้โปรแกรมฐานข้อมูลที่ซับซ้อนและมีข้อจำกัดตายตัว เพราะช่วยลดความยุ่งยากและตอบสนองการทำงานได้ทันที

2.5 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจำหน่ายพัสดุ พบว่า สภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายการที่มีความสำคัญมากสุด คือ สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล อาทิ Website, Facebook page ของสถานศึกษาหรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่นๆ ประกาศขายทอดตลาด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การประกาศผ่านช่องทางดิจิทัลที่มีการระบุรายละเอียด รูปภาพ และเงื่อนไขการขายอย่างชัดเจน ช่วยสร้างความโปร่งใสและทำให้ผู้สนใจสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของการบริหารงานภาครัฐที่เน้นความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิชา ศรีวงษ์ (2561) ที่พบว่า การประกาศขายทอดตลาดผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น เว็บไซต์หรือเพจของสถานศึกษา เป็นวิธีการที่ช่วยสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และตอบสนองต่อการบริหารงานภาครัฐในยุคดิจิทัล

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวางแผนกำหนดความต้องการพัสดุ เน้นการใช้เครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลความต้องการและวางแผนการจัดซื้อ
2. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดหาพัสดุ เน้นช่องทางการสั่งซื้อและการติดต่อสื่อสารกับร้านค้า
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการควบคุมพัสดุ เน้นการทำบัญชีคุมทะเบียนและการตรวจสอบสถานะพัสดุ
4. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบำรุงรักษาพัสดุ เน้นการแจ้งซ่อม ติดตามผล และรายงานสภาพพัสดุ
5. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจำหน่ายพัสดุ เน้นขั้นตอนการปลดระวางพัสดุที่เสื่อมสภาพ

สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาความรู้ด้านการใช้ Microsoft Excel, Google Sheets และระบบคลาวด์ เช่น Google Drive แก่เจ้าหน้าที่พัสดุ พร้อมจัดทำคู่มือหรือเทมเพลตมาตรฐานสำหรับการวางแผนและจัดเก็บข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความถูกต้อง และความต่อเนื่องในการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่น่าเชื่อถืออย่างมีระบบ พร้อมจัดทำคู่มือการสั่งซื้อและการจัดเก็บข้อมูลผ่าน Google Drive อย่างเป็นมาตรฐาน เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความถูกต้องในการจัดหาพัสดุของสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำบัญชีพัสดุอย่างต่อเนื่อง พร้อมจัดทำมาตรฐานการบันทึกและแยกประเภทวัสดุอย่างชัดเจน เพื่อเพิ่มความถูกต้อง โปร่งใส และสะดวกต่อการตรวจสอบพัสดุของสถานศึกษา

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้ Microsoft Access, เทมเพลตมาตรฐานใน Microsoft Excel และโปรแกรมบัญชีอย่างเป็นระบบ พร้อมจัดอบรมหรือคู่มือการใช้งาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความถูกต้องในการควบคุมพัสดุของสถานศึกษา

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประกาศขายทอดตลาดอย่างเป็นระบบ พร้อมจัดทำมาตรฐานการนำเสนอข้อมูลและรูปภาพ เพื่อเพิ่มความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ซื้อ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาประสิทธิภาพและผลกระทบของการใช้ Microsoft Excel, Google Sheets และระบบคลาวด์ต่อความถูกต้องและความต่อเนื่องในการวางแผนและจัดเก็บข้อมูลพัสดุ

2.2 ควรวิจัยการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการจัดหาพัสดุ โดยเน้นความโปร่งใส ความถูกต้องและความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล

2.3 ควรสำรวจแนวทางการจัดทำบัญชีพัสดุด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการจัดหมวดหมู่วัสดุเพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติที่มาตรฐานและสามารถตรวจสอบได้ง่าย

2.4 ควรวิจัยผลของการใช้ Microsoft Access, เทมเพลต Excel และโปรแกรมบัญชีต่อประสิทธิภาพและความถูกต้องในการควบคุมพัสดุ

2.5 ควรศึกษาแนวทางและผลลัพธ์ของการประกาศขายทอดตลาดผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลต่อความโปร่งใสและความเชื่อมั่นของผู้ซื้อ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). แหล่งที่มา http://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/ 2017/20170313-Education-Development-Plan-12.pdf. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2562.

ทิพวรรณ วันไสยา. (2558). สภาพการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนมัธยมศึกษา. กลุ่มบริหารการเงินและสินทรัพย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37. (สัมภาษณ์ 9 เมษายน 2558).

นิธิกานต์ กาลจักร (2564). แนวทางการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญเลิศ แสวงทอง. (2552). สภาพการดำเนินงานและความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. (2565). รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา.

สิริมา พานิช. (2560). การระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนเพื่อการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจิตรา แสงสิน. (2561). การพัฒนาระบบการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สุวิชา ศรีวงษ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. (2562). หนังสือพิมพ์เดลินิวส์.วันจันทร์ที่ 25 กุมภาพันธ์ 2562. แหล่งที่มา https://www.dailynews.co.th/article/694969. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2566.

Beach, J. R. (2015). An Examination of the Professional Development Needs of Teachers in Their Use of Technology in the Classroom. Doctoral dissertation. University of the Cumberlands.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี

PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING TECHNOLOGY LEADERSHIP OF NONTHABURI MUNICIPALITY SCHOOL ADMINISTRATORS

[1]ฐิติกร ทิพย์สุวรรณ Thitikorn Thipsuwan [2]นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul
[1, 2]จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author E-mail: 6680177027@student.chula.ac.th

Article Received: June 03, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี และ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 6 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 6 คน และผู้แทนครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่าย จำนวน 24 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 48 คน รวม 84 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC = 1.00) และมีค่าความเที่ยงสูง (Cronbach's Alpha = 0.985) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมือง รองลงมา คือ ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพ ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการออกแบบเชิงระบบ และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมือง รองลงมา คือ ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพ ด้านการออกแบบเชิงระบบ ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน 2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการออกแบบเชิงระบบ ($PNI_{modified}$ = 0.423) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน ($PNI_{modified}$ = 0.414) ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพ ($PNI_{modified}$ = 0.406) และด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ ($PNI_{modified}$ = 0.321) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมือง ($PNI_{modified}$ = 0.312)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research article aimed to: 1) study the current state and desired state of technology leadership of Nonthaburi municipality school administrators; 2) investigate the priority needs for developing technology leadership of Nonthaburi municipality school administrators. This study employed a descriptive research design. The population included 6 of school principals, 6 of deputy principals, 24 of heads of divisions, and 48 of heads of departments, totaly 84, selected through purposive sampling. The research instrument was a questionnaire, which had been validated for content validity (IOC = 1.00) and demonstrated high reliability (Cronbach's Alpha = 0.985). The data were analyzed using frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, the Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$), and content analysis.

The research findings revealed as follow. 1) Overall, the current state of technology leadership of Nonthaburi municipality school administrators was at a moderate level. The highest-rated dimension was Equity and Citizenship Advocate, followed by Visionary Planner, Empowering Leader and Connected Learner, respectively. The lowest-rated dimension was Systems Designer. The desired state of technology leadership of Nonthaburi municipality school administrators was, overall, at the highest level. The highest-rated dimension was Equity and Citizenship Advocate, followed by Visionary Planner, Empowering Leader and Systems Designer, respectively. The lowest-rated dimension was Connected Learner. 2) In terms of priority needs for developing technology leadership of Nonthaburi municipality school administrators, the dimension with the highest priority need was Systems Designer ($PNI_{modified}$ = 0.423), followed by Connected Learner ($PNI_{modified}$ = 0.414), Empowering Leader ($PNI_{modified}$ = 0.406), and Visionary Planner ($PNI_{modified}$ = 0.321), respectively. The dimension with the lowest priority need was Equity and Citizenship Advocate ($PNI_{modified}$ = 0.312)

Keywords: Priority Need, Technology Leadership, School Administrator

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงทุกมิติของชีวิตมนุษย์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ระบบการศึกษาไทยจึงต้องปรับตัวเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 ตามแนวทางของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้สามารถแข่งขันได้ในระดับโลก โดยใช้เทคโนโลยีเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ของประชาชนทุกช่วงวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาหรือ EdTech จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และเสริมสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้

การเปลี่ยนแปลงการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้หมายถึงเฉพาะการพัฒนาเครื่องมือหรือโครงสร้างพื้นฐาน แต่ยังครอบคลุมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและสามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม (สุกัญญา

แช่มช้อย, 2561) ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี (Technology Leadership) ของผู้บริหารจึงมีความสำคัญ เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนและการใช้เทคโนโลยีของครูอย่างมีประสิทธิภาพ (Fisher, 2013) นอกจากนี้การขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารเป็นอุปสรรคหลักที่ทำให้ครูไม่สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เต็มศักยภาพ แม้จะมีทรัพยากรด้านเทคโนโลยีเพียงพอ (Alan, 2004; Watts, 2009) และจากรายงานของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ ระบุว่าหนึ่งในสาเหตุหลักที่การนำเทคโนโลยีไปใช้ในโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จคือการขาดภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมให้ผู้บริหารมีทักษะด้านดิจิทัล ความรู้เท่าทันเทคโนโลยี และวิสัยทัศน์ในการวางแผนเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน

เทศบาลนครนนทบุรีในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566–2570 และแผนปฏิบัติการดิจิทัลระยะ 5 ปี เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาในสังกัดทั้ง 6 แห่งให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เทศบาลนครนนทบุรี, 2567; สำนักการศึกษา เทศบาลนครนนทบุรี, 2564) แผนดังกล่าวครอบคลุมการจัดระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง การจัดคลังข้อมูลแบบคลาวด์ การส่งเสริมอุปกรณ์ดิจิทัล และการพัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการวางแผนและตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และจากผลการติดตามแผนการดำเนินงานในรอบ 3 ปีงบประมาณที่ผ่านมา พบว่า การพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารทางด้านเทคโนโลยียังมีการดำเนินการน้อย ทำให้ระดับความพร้อมทางเทคโนโลยีของผู้บริหารยังอยู่ในระดับที่ควรพัฒนา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ งานวิจัยของ Kulophas and Kim (2020) และ Wei, Piaw and Kannan (2017) พบว่าภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถด้าน ICT ของครู และส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบันอย่างชัดเจน การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีจึงมีความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่เหมาะสม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงระบบจากบริบทท้องถิ่น และเสนอแนวทางพัฒนาที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายและการวางแผนพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำที่ทันสมัย สามารถยกระดับคุณภาพสถานศึกษา และขับเคลื่อนการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 6 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 6 คน และผู้แทนครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่าย จำนวน 24 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 48 คน รวม 84 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนนครนนท์วิทยา 1 วัดท้ายเมือง โรงเรียนนครนนท์วิทยา 2 วัดทินกรนิมิต โรงเรียนนครนนท์วิทยา 3 วัดนครอินทร์ โรงเรียนนครนนท์วิทยา 4 วัดบางแพรกเหนือ โรงเรียนนครนนท์วิทยา 5 ทานสัมฤทธิ์ และโรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนคร และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แบบสอบถามดังกล่าวผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ รวมถึงมีค่าความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient: α) เท่ากับ 0.985 ซึ่งแสดงถึงความน่าเชื่อถือสูงของแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2568 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบ Google Forms

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี ใช้การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับ ของ Best (1981) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมือง ($\bar{X}$ = 3.657, S.D. = 0.930) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 3.588, S.D. = 0.857) ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพ ($\bar{X}$ = 3.364, S.D. = 0.805) ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X}$ = 3.317, S.D. = 0.913) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการออกแบบเชิงระบบ ($\bar{X}$ = 3.312, S.D. = 0.852) สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมือง ($\bar{X}$ = 4.798, S.D. = 0.447) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 4.738, S.D. = 0.506) ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้าง

ศักยภาพ ($\bar{X}$ = 4.729, S.D. = 0.501) ด้านการออกแบบเชิงระบบ ($\bar{X}$ = 4.712, S.D. = 0.474) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{X}$ = 4.690, S.D. = 0.502) (ดังในตารางที่ 1)

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการออกแบบเชิงระบบ ($PNI_{modified}$ = 0.423) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน ($PNI_{modified}$ = 0.414) ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพ ($PNI_{modified}$ = 0.406) และด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ ($PNI_{modified}$ = 0.321) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมือง ($PNI_{modified}$ = 0.312) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ค่า	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$PNI_{modified}$	
1. การสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมือง	3.657	0.930	0.312	4.798	0.447	มากที่สุด	0.312	5
2. การวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์	3.588	0.857	มาก	4.738	0.506	มากที่สุด	0.321	4
3. การเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพ	3.364	0.805	ปานกลาง	4.729	0.501	มากที่สุด	0.406	3
4. การออกแบบเชิงระบบ	3.312	0.852	ปานกลาง	4.712	0.474	มากที่สุด	0.423	1
5. การเรียนรู้ร่วมกัน	3.317	0.913	ปานกลาง	4.690	0.502	มากที่สุด	0.414	2
รวม	**3.448**	**0.884**	ปานกลาง	**4.733**	**0.487**	มากที่สุด	**0.373**	

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรีให้ความสำคัญต่อบทบาทของตนในการส่งเสริมความเสมอภาคในการเข้าถึงเทคโนโลยี การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และการปลูกฝังคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดิจิทัลอย่างมีจริยธรรม โดยอาจสะท้อนถึงแนวโน้มของนโยบายท้องถิ่นและระดับประเทศที่เน้นความเท่าเทียมในการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล อีกทั้งอาจได้รับแรงส่งจากการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ของเทศบาล เช่น การติดตั้งอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในโรงเรียน การจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีที่เพียงพอ และการจัดกิจกรรมที่มุ่งสร้างความตระหนักรู้เรื่องสิทธิและความปลอดภัยออนไลน์ ให้กับผู้เรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในสภาพปัจจุบัน คือ ด้านการออกแบบเชิงระบบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารยังขาดความสามารถ

ในการออกแบบโครงสร้างระบบ ICT ภายในโรงเรียนให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการออกแบบระบบสนับสนุนครู บุคลากร และผู้เรียนผ่านโครงสร้างการบริหารที่ยืดหยุ่น อาทิ การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ ระบบติดตามผลการใช้เทคโนโลยี และการจัดทรัพยากรด้านดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ Anderson and Dexter (2005) ที่ว่า ผู้นำด้านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพควรสามารถวางแผนระบบที่บูรณาการทั้งเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน และการบริหารจัดการได้อย่างสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ในขณะที่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในสภาพที่พึงประสงค์ คือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแม้ผู้บริหารคาดหวังถึงความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภายในองค์กร แต่ยังมองว่าความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวต่ำกว่าด้านอื่น โดยอาจมีข้อจำกัดในด้านเวลา โครงสร้างภาระงาน หรือวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนในระดับนโยบายและการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ Fullan (2004) และ Richard and Rebecca (2013) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ร่วมกันของครูและบุคลากรในสถานศึกษาผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จะเกิดขึ้นได้จริงก็ต่อเมื่อผู้นำมีความมุ่งมั่น ส่งเสริม และจัดสรรเวลาให้แก่ครูอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในบริบทของโรงเรียนสังกัดเทศบาลยังอาจเผชิญข้อจำกัดด้านโครงสร้างบริหารและการนิเทศภายใน

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการออกแบบเชิงระบบซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังขาดความสามารถในการออกแบบและบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ทั้งด้านการวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การกำหนดแนวทางการใช้งานเทคโนโลยี การประเมินผลกระทบ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Redish and Chan (2007) ที่เน้นว่า ผู้นำทางเทคโนโลยีควรมีบทบาทในการวางรากฐานของระบบสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับการบริหารและการเรียนการสอนอย่างชัดเจน และยังสอดคล้องกับ International Society for Technology in Education (2024) ที่ระบุว่า ผู้นำด้านเทคโนโลยีควรสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ออกแบบเชิงระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการสร้างระบบนิเวศดิจิทัลที่ยั่งยืนภายในองค์กรการศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566–2570 ของเทศบาลนครนนทบุรี ซึ่งมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารและครูด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นให้ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการระบบงานผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพมีการวางระบบที่เป็นองค์รวม และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักการศึกษา เทศบาลนครนนทบุรี, 2564) ดังนั้น ค่าความต้องการจำเป็นในด้านนี้จึงสะท้อนภาพความต้องการพัฒนาที่สอดรับกับแนวทางการพัฒนาในเชิงนโยบายอย่างชัดเจน

ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 คือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งแสดงถึงความต้องการในการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ภายในองค์กร เช่น การจัดให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การเรียนรู้ร่วมกับครูและบุคลากรในองค์กร และการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนความรู้กับเครือข่ายภายนอก อย่างไรก็ตามความต้องการนี้อาจเกิดจากข้อจำกัดด้านเวลา โครงสร้างงาน และวัฒนธรรมองค์กรที่ยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2004) ที่ระบุว่า ความยั่งยืนของนวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัลขึ้นอยู่กับการมีภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนผ่านจากการบริหารแบบสั่งการไปสู่การบริหารแบบมีส่วนร่วม

ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คือ ด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพซึ่งแสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษายังต้องพัฒนาทักษะและแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้ครูและ

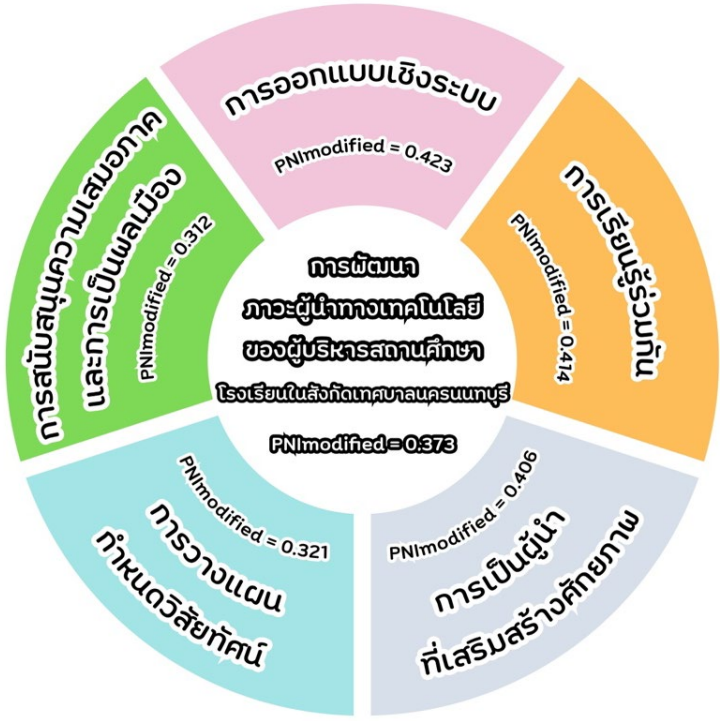
บุคลากรในโรงเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fisher (2013) ที่เสนอว่า การพัฒนาเทคโนโลยีในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จต่อเมื่อผู้นำมีบทบาทในการจูงใจและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและปลอดภัย

ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 4 คือ ด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ ซึ่งมีค่าความต้องการจำเป็นน้อยกว่าด้านอื่น แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาผู้นำให้สามารถสร้างและสื่อสารวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนด้านเทคโนโลยีให้กับบุคลากรทุกระดับ โดยเฉพาะในโลกการศึกษายุคดิจิทัล ซึ่งต้องการการวางแผนระยะยาวอย่างมีเป้าหมายและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง (Yukl, 2006)

ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมือง แม้จะมีค่าต่ำที่สุด แต่ยังแสดงถึงความจำเป็นในระดับหนึ่ง อาจตีความได้ว่าผู้บริหารมีความสามารถในด้านนี้ในระดับพึงพอใจแล้ว จึงไม่ได้รับการระบุว่าเป็นจุดที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน อย่างไรก็ตาม ต้องไม่มองข้ามการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านนี้ เนื่องจากเป็นพื้นฐานของการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลที่เน้นความเท่าเทียม การเข้าถึง และความปลอดภัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีควรเริ่มต้นจากการวางรากฐานด้านการออกแบบเชิงระบบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความจำเป็นสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารจำเป็นต้อง

พัฒนาความสามารถในการออกแบบระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่รองรับการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างยั่งยืน จากนั้นจึงพัฒนาด้านการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมภายในองค์กร โดยเฉพาะการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารและครู เมื่อมีระบบและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาแล้ว จึงสามารถส่งเสริมด้านการเป็นผู้นำที่เสริมสร้างศักยภาพ เพื่อสนับสนุนให้บุคลากรกล้าคิด กล้าทดลอง และมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี ขั้นตอนต่อมาคือด้านการวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะในการกำหนดทิศทางการใช้เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา และขั้นสุดท้ายคือด้านการสนับสนุนความเสมอภาคและการเป็นพลเมือง แม้จะมีระดับความจำเป็นน้อยที่สุด แต่ก็เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมและปลูกฝังจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียน

จากภาพองค์ความรู้ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เริ่มจากการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมความร่วมมือในองค์กรการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร การกำหนดวิสัยทัศน์ และการส่งเสริมความเสมอภาค เพื่อให้ผู้บริหารสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เทศบาลนครนนทบุรีควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อยกระดับความสามารถให้สามารถออกแบบระบบเทคโนโลยีที่บูรณาการกับการบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 เทศบาลนครนนทบุรีควรจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางเทคโนโลยี (Professional Learning Community: PLC) ระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล

1.3 เทศบาลนครนนทบุรีควรสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณสำหรับการพัฒนาเทคโนโลยีในโรงเรียน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างระบบบริหารจัดการข้อมูล การพัฒนาทักษะดิจิทัลของครู และการจัดการความปลอดภัยทางไซเบอร์สำหรับนักเรียน

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองตามองค์ประกอบที่มีระดับความต้องการจำเป็นสูง โดยเฉพาะด้านการออกแบบเชิงระบบและการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและมาตรฐานการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้นำทางการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงลึกโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น ทัศนคติ วัฒนธรรมองค์กร และการสนับสนุนจากต้นสังกัด

2.2 ควรศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียง เพื่อขยายขอบเขตการพัฒนาให้เป็นวงกว้างมากขึ้น

2.3 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี

เอกสารอ้างอิง

กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ เทศบาลนครนนทบุรี. (2567). แผนปฏิบัติการดิจิทัลระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) เทศบาลนครนนทบุรี. นนทบุรี: เทศบาลนครนนทบุรี.

สำนักการศึกษา เทศบาลนครนนทบุรี. (2564). แผนพัฒนาการศึกษา (พ.ศ.2566 - 2570) เทศบาลนครนนทบุรี. นนทบุรี: เทศบาลนครนนทบุรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Alan, S. (2004). A Study of the Technology Leadership of Texas high School Principals University of North Texas.

Anderson, R. E. and Dexter, S. (2005). School technology leadership: An empirical investigation of prevalence and effect. Educational Administration Quarterly, 41(1), 49-82.

Best, J. W. (1981). Reseach in Education. 4th ed. Prentice Hall.

Fisher, D. M. (2013). The 21st-Century Principal: A Correlational Study of Technology Leadership and Technology Integration in Texas K-12 Schools. ERIC.

Fullan, M. (2004). Leadership & sustainability: System thinkers in action. Corwin Press.

International Society for Technology in Education. (2024). ISTE Standards: For Education Leaders. International Society for Technology in Education. From https://iste.org/standards/education-leaders Retrieved October 28, 2024.

Kulophas, D. and Kim, M. (2020). How “Thailand 4.0” principals applied leadership and technology towards teacher learning: Three case studies. Kasetsart Journal of Social Sciences, 41(3), 620–625.

Redish, T. and Chan, T. C. (2007). Technology leadership: Aspiring administrators’ perceptions of their leadership preparation program. Electronic Journal for the Integration of Technology in Education, 6, 123-139.

Richard D. and Rebecca D. (2013). Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work TM. Solution Tree Press.

Watts, C. D. (2009). Technology leadership, school climate, and technology integration: A correlation study in K–12 public schools The University of Alabama.

Wei, L. M., Piaw, C. Y. and Kannan, S. (2017). Relationship between principal technology leadership practices and teacher ICT competency. MOJEM: Malaysian Online Journal of Educational Management, 4(3), 13-36.

Yukl, G. (2006). Leadership in Organizations. 6th ed. Pearson Education.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

NEEDS FOR DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL INNOVATIVE ORGANIZATION UNDER SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

[1]อารีรัตน์ บัวบาน Areerat Buaban [2]ฐิติพร พิชญกุล Thitiporn Pichayakul
[3]กันต์ฤทัย คลังพหล Kanreutai Klangphahol
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage Pathum Thani Province, Thailand
Corresponding Author E-mail: areerat.bua@vru.ac.th

Article Received: July 24, 2025. Revised: December 19, 2025. Accepted: December 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 393 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำแนกตามขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมเท่ากับ 0.378 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านความสำคัญของบุคลากร ด้านทักษะบุคลากร ด้านบรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม ด้านการติดตามและประเมินนวัตกรรม และด้านวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ

คำสำคัญ: องค์กรแห่งนวัตกรรม, ความต้องการจำเป็น, สถานศึกษา

Abstract

The purpose this research article were to study the needs for development of educational innivative organization under Saraburi primary educational service area office 2. The research was quantitative with a sample group consisted of 393 administrators and teachers under Saraburi primary educational service area office 2, Samples were defined using Krejcie and Morgan and a stratified random sampling method was employed based on school size. The research instrument was a questionnaire using a 5-point Likert scale, with a reliability

coefficient of .99. Data were anlyzed using frequency, percentage , mean, standard deviation and prioritization of need using the Modified Priority Need Index.

The research results were found as follows:The needs for development of educational innivative organization under Saraburi primary educational service area office 2 in overall was index of 0.378. When considering individual aspect, the first priority was organizational structure, the second was the importance of personnel, the thired was personnel skills, the fourth was creative organizational climate, the fifth was effective communication, the sixth was innovation learning organization, the seventh was monitoring and evaluation of innovation and the eighth was shared vision.

Keywords: Innovative Organization, Needs, Educational institutions

บทนำ

ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและการสร้างสังคมที่มีความยั่งยืน โดยมีการสนับสนุนให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการและการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 การศึกษาไทยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณธรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม โดยมีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบท และความต้องการของผู้เรียนในแต่ละพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ยังได้กำหนดให้สถานศึกษามีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารจัดการการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างนวัตกรรมและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิผล โดยมีการส่งเสริมในเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งระบุในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนายุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีเป้าหมายที่ 3 คือ การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการพัฒนานวัตกรรม หรือการนำนวัตกรรมมาใช้ นวัตกรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านต่างๆ กับทุกองค์กร ทั้งด้านการศึกษา และด้านการบริหาร (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2564) การเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นหน่วยงานที่เติบโตและสร้างความเข้มแข็งบนฐานของนวัตกรรม (Innovation-driven Organization) (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2563) ต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากร ซึ่งได้แก่ ครู บุคลากรทางการศึกษา งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ แต่สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ ผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล มีองค์ความรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์ มีกลยุทธ์นำนวัตกรรมมาพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ หรือเรียกได้ว่า ผู้นำนักคิดสร้างสรรค์หรือนวัตกร (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2561) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม สร้างค่านิยม ส่งเสริม สนับสนุน ครู บุคลากรทางการศึกษาให้มีความกล้าคิด กล้าทำ เพื่อสร้างขีดความสามารถของบุคลากร สร้างบบรรยากาศที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการให้รางวัลตอบแทน

เพื่อเป็นแรงกระตุ้นบุคลากรในการพัฒนานวัตกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่ “องค์กรแห่งนวัตกรรม” (Innovative Organization) ผลลัพธ์ที่ได้ปรากฏได้ชัดกับคุณภาพของผู้เรียน

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ซึ่งมีสถานศึกษาในความรับผิดชอบจำนวน 135 แห่ง ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายการศึกษาในทุกระดับ โดยมีเป้าหมายหลักในการยกระดับคุณภาพการศึกษา พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีความเชี่ยวชาญ ในการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ และสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมที่มีความพร้อมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย การดำเนินการดังกล่าว ใช้กรอบแนวคิด การบริหารจัดการวงจรคุณภาพ PDCA โดยมีนวัตกรรม SMILE Model เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีผลสำเร็จที่มุ่งหวัง ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านผู้เรียน (Good student) 2) ด้านครู (Good Teacher) 3) ด้านผู้บริหาร (Good Directors) 4) ด้านโรงเรียน (Good School) 5) ด้านองค์กร (Good Organization) จากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2567) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ได้มีการวิเคราะห์องค์กร (SWOT Analysis) พบว่า ด้านกลยุทธ์ของหน่วยงานมีการปรับเปลี่ยนนโยบายจึงทำให้การจัดการศึกษาไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ด้านค่านิยมร่วมกันของสมาชิกในหน่วยงาน บุคลากรบางส่วนยึดรูปแบบและวิธีการสอน/การทำงานแบบเดิมทำให้ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เกิดความล่าช้าและจัดการการเรียนการสอนไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ที่ระบุในแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 -2570 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2567) ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งมุ่งเน้นให้สถานศึกษามีนวัตกรรมในการจัดการศึกษา มีรูปแบบในการบริหารจัดการที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วมกับชุมชน และภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2, 2567) สถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญและมุ่งพัฒนาองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นขององค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ว่าอยู่ในระดับใด เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูล หรือหาแนวทางในการพัฒนาองค์แห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา เมื่อสถานศึกษามีการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมอย่างจริงจังจะส่งผลต่อสถานศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 102 คน ครูจำนวน 1,675 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ที่ได้จากการเปรียบเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด กับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง 393 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 81 คน และครู จำนวน 312 คน โดยแบ่งชั้นภูมิ (Stratified) พิจารณากำหนดให้ขนาดสถานศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 เป็นชั้นภูมิ ซึ่งในที่นี้แบ่งออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่ 1) ขนาดเล็ก 2) ขนาดกลาง 3) ขนาดใหญ่ จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายโดยมีขนาดของสถานศึกษาเป็นหน่วยของการสุ่มตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ขององค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา จากเอกสาร ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างแบบสอบถามการวิจัย กำหนดรูปแบบข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง นำเสนอแก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถาม กับเนื้อหา โดยใช้สูตรหาค่า IOC (Item-Objective Congruence Index) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.8 จำนวน 1 ข้อ และ เท่ากับ 1.00 จำนวน 39 ข้อ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ หรือ มากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา สามารถนำไปใช้ได้ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม (Try Out) กลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและมีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น 0.99

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดทำบันทึกเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ให้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ นำหนังสือเสนอผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วนำหนังสือที่ผ่านการพิจารณาแล้วเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ให้กลุ่มตัวอย่างโดยใช้แพลตฟอร์ม

Google Forms ในการตอบแบบสอบถามโดยแสกนผ่าน QR-Code และนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบข้อคำถามและวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ขององค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) จัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากสูงไปต่ำ โดยใช้สูตร (PNImodified) ซึ่งพัฒนาโดยสุวิมล ว่องวาณิช (2562)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยมีผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัจจุบันในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

การพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2	ระดับสภาพปัจจุบัน		
	M	SD	แปลผล
1. วิสัยทัศน์ร่วม	3.62	0.64	มาก
2. โครงสร้างองค์กร	3.26	0.41	ปานกลาง
3. การติดตามและประเมินผลนวัตกรรม	3.60	0.56	มาก
4. การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	3.35	0.43	ปานกลาง
5. ความสำคัญของบุคลากร	3.27	0.44	ปานกลาง
6. ทักษะบุคลากร	3.31	0.39	ปานกลาง
7. บรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์	3.32	0.38	ปานกลาง
8. องค์กรแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม	3.34	0.39	ปานกลาง
รวม	**3.38**	**0.46**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับสภาพปัจจุบันของการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (M = 3.38 , SD = 0.46) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ร่วม มีค่าค่าเฉลี่ยสูงสุด (M = 3.62 , SD = 0.64) รองลงมา คือ ด้านการติดตามและประเมินผลนวัตกรรม (M = 3.60 , SD = 0.56) ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (M = 3.35 , SD = 0.43) ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม (M = 3.34 , SD = 0.39) ด้านบรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ (M = 3.32 , SD = 0.38) ด้านทักษะบุคลากร (M = 3.31 , SD = 0.39) ด้านความสำคัญของบุคลากร (M = 3.27 , SD = 0.44) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านโครงสร้างองค์กร (M = 3.26 , SD = 0.41)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพที่พึ่งประสงค์ในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

การพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2	ระดับสภาพที่พึ่งประสงค์		
	M	SD	แปลผล
1. วิสัยทัศน์ร่วม	4.72	0.43	มากที่สุด
2. โครงสร้างองค์กร	4.54	0.33	มากที่สุด
3. การติดตามและประเมินผลนวัตกรรม	4.76	0.32	มากที่สุด
4. การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	4.58	0.34	มากที่สุด
5. ความสำคัญของบุคลากร	4.55	0.34	มากที่สุด
6. ทักษะบุคลากร	4.56	0.32	มากที่สุด
7. บรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์	4.56	0.32	มากที่สุด
8. องค์กรแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม	4.49	0.43	มาก
รวม	**4.60**	**0.35**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านการติดตามและประเมินผลนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (M = 4.76 , SD = 0.32) รองลงมา คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม (M = 4.72 , SD = 0.43) ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (M = 4.58 , SD = 0.34) ด้านทักษะบุคลากรและด้านบรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากัน (M = 4.56 , SD = 0.32) ด้านความสำคัญของบุคลากร (M = 4.55 , SD = 0.34) ด้านโครงสร้างองค์กร (M = 4.54 , SD = 0.33) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ องค์กรแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม (M = 4.49 , SD = 0.43)

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

การพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 2	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	ความต้องการจำเป็น	
			$PNI_{modified}$	ลำดับที่
1. วิสัยทัศน์ร่วม	3.62	4.72	0.345	8
2. โครงสร้างองค์กร	3.26	4.54	0.406	1
3. การติดตามและประเมินผลนวัตกรรม	3.60	4.76	0.355	7
4. การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	3.35	4.58	0.383	5
5. ความสำคัญของบุคลากร	3.27	4.55	0.405	2
6. ทักษะบุคลากร	3.31	4.56	0.390	3
7. บรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์	3.32	4.56	0.384	4
8. องค์กรแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม	3.34	4.49	0.357	6

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าดชนีลำดับความต้องการจำเป็น เรียงตามลำดับ คือ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านความสำคัญของบุคลากร ด้านทักษะบุคลากร ด้านบรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม ด้านการติดตามและประเมินผลนวัตกรรม และด้านวิสัยทัศน์ร่วม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษายังมีข้อจำกัดหลายด้านที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะในประเด็นโครงสร้างองค์กร การสนับสนุนด้านทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Burns and Stalker (1961) ที่ระบุว่าองค์กรที่จะสามารถพัฒนาอย่างสร้างสรรค์และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ ควรมีโครงสร้างแบบ "Organic" ที่เน้นความยืดหยุ่น การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ และการทำงานเป็นทีมมากกว่าโครงสร้างแบบลำดับขั้น

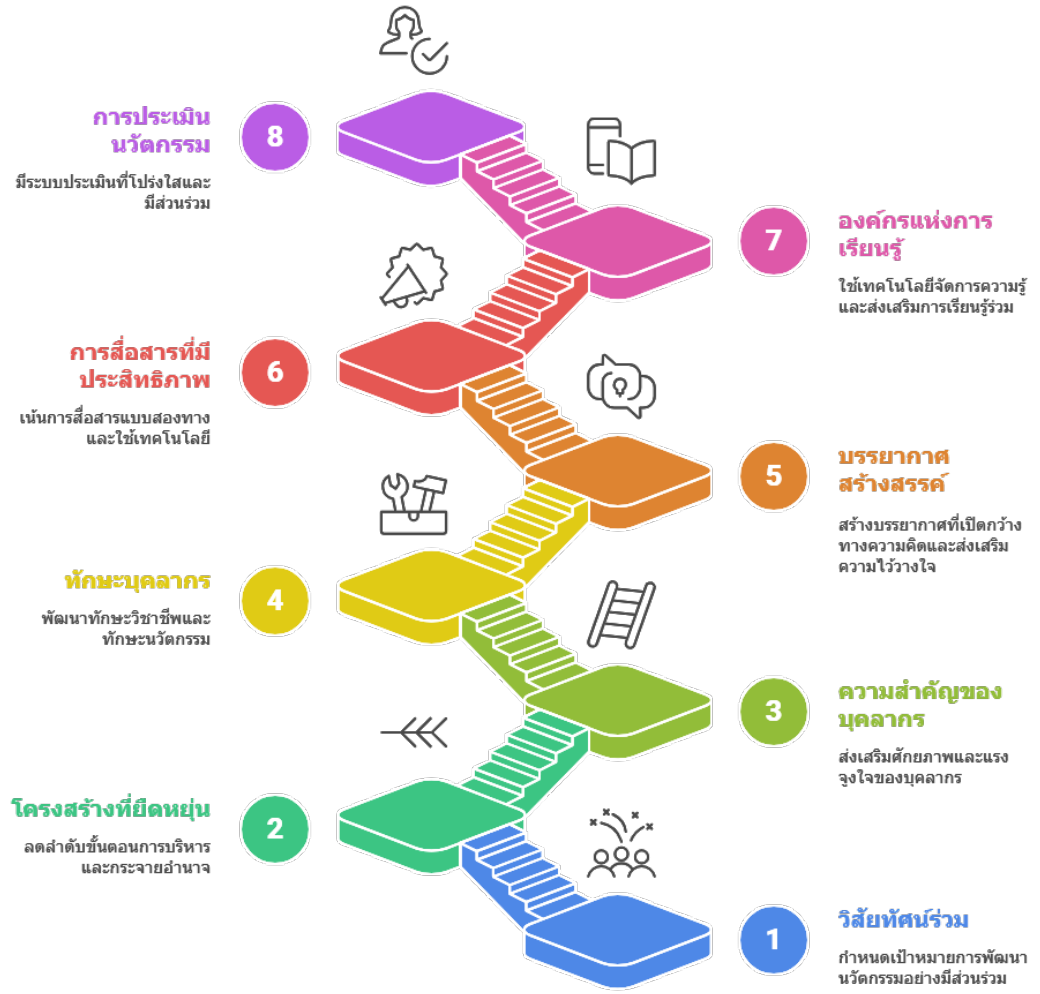
2. ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของบุคลากรในสถานศึกษาต่อการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในด้านการติดตามและประเมินผลนวัตกรรม ด้านวิสัยทัศน์ร่วม และด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Peter Senge (1990) ที่เสนอว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ควรประกอบด้วยการมีวิสัยทัศน์ร่วม การคิดเชิงระบบ และการเสริมสร้างความสามารถของบุคลากรในองค์กรอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านโครงสร้างองค์กร สะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้ยืดหยุ่น กระจายอำนาจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปานชนก ด้วงอุดม (2562) ที่พบว่า ด้านโครงสร้างองค์กรมีความจำเป็นสูงที่สุด และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Mintzberg (1979) ที่กล่าวถึงความเหมาะสมของโครงสร้างองค์กรในยุคการเปลี่ยนแปลง ด้านความสำคัญของบุคลากร และ ด้านทักษะบุคลากร แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและครูมีความต้องการให้มีการส่งเสริมด้านทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ และแรงจูงใจในการคิดริเริ่มนวัตกรรม ซึ่งสอคล้องกับงานวิจัยของธัญรดี หิรัญกิตติกร (2564) พบว่า ความสำคัญของบุคลากร มีความต้องการจำเป็นสูงสุด และยังสอดคล้องกับทฤษฎี Human Capital ของ Becker (1993) ที่เน้นว่า การลงทุนในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคลากรจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ขององค์กรในระยะยาว ด้านบรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ การมีบรรยากาศที่เปิดกว้าง อิสระ และไม่กดดัน มีความสำคัญต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Amabile (1996) ที่ชี้ให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมสร้างสรรค์ คือ ปัจจัยหลักที่ทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการริเริ่มสิ่งใหม่ ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่มีประสิทธิภาพมีผลโดยตรงต่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การทำงานร่วมกัน และการลดความขัดแย้งในองค์กร ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของ Daft and Lengel (1986) ที่เสนอว่า เครื่องมือการสื่อสาร

ที่หลากหลายและมีคุณภาพจะเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดเก็บองค์ความรู้ภายในยังเป็นประเด็นที่มีความจำเป็น โดยเฉพาะการพัฒนาให้สถานศึกษาเป็น Learning Organization ตามแนวคิดของ Nonaka and Takeuchi (1995) ซึ่งเสนอ SECI Model ว่าด้วยการสร้างและแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กร ด้านการติดตามและประเมินผลนวัตกรรม และ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม แม้จะมีระดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับที่ควรพัฒนา เพื่อทำให้องค์กรมีระบบที่ชัดเจนในการประเมินและถ่ายทอดเป้าหมายร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kaplan and Norton (1996) ที่เน้นการวัดผลด้วย Balanced Scorecard

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ 8 ด้าน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 มี 8 ด้าน ดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์ร่วม หมายถึง ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายการพัฒนานวัตกรรมอย่างมีส่วนร่วม โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและคำนึงถึงอนาคต เพื่อให้บุคลากรสามารถสร้างและต่อยอดนวัตกรรมได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งส่งเสริมการร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมถึงการยกย่องและให้รางวัลแก่ไอเดียที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ควรสื่อสารวิสัยทัศน์แบบสองทาง ผ่านตัวอย่างและกิจกรรมที่ทำได้จริง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและทำให้ทุกคนเข้าใจเป้าหมายเดียวกัน

2. ด้านโครงสร้างองค์กร หมายถึง สถานศึกษามีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น สามารถปรับตัวได้รวดเร็วตามสถานการณ์ ลดขั้นตอนการบริหารงาน เพื่อความรวดเร็วในการตัดสินใจกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้บุคลากรทุกระดับ สร้างทีมงานข้ามสายงานเพื่อการทำงานแบบบูรณาการ

3. ด้านความสำคัญของบุคลากร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน สร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสร้างสรรค์นวัตกรรม

4. ด้านทักษะบุคลากร หมายถึง สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาทักษะวิชาชีพและทักษะด้านนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมภาวะผู้นำ สนับสนุนความคิดริเริ่มและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างระบบสนับสนุนและให้รางวัลในการคิดค้นนวัตกรรม

5. ด้านบรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ซึ่งกันและกัน มีความไว้วางใจและทำงานเป็นทีม ไม่เน้นการลงโทษ แต่เน้นการเรียนรู้จากความผิดพลาด สร้างพื้นที่ในการทดลองและสร้างสรรค์นวัตกรรม

6. ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การสื่อสารที่เน้นการสื่อสารแบบสองทางนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กรและสร้างช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย

7. ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม หมายถึง สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีในการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้นวัตกรรมซึ่งกันและกัน สร้างระบบฐานความรู้และแบ่งปันภายในองค์กร เช่น เว็บไซต์ ไดร์ฟ หรือ งานวิจัย

8. ด้านการติดตามและประเมินผล หมายถึง สถานศึกษามีการประเมินที่โปร่งใสและยุติธรรม ใช้ผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากศึกษาความต้องการจำเป็น พบว่า โครงสร้างองค์กร มีค่าสูงสุด สถานศึกษาควรปรับโครงสร้างองค์กรให้มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวมากขึ้น ลดลำดับขั้นของการบริหาร และเพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรภายในสถานศึกษา

1.2 งานวิจัยนี้สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.2 ควรขยายการวิจัยไปยังเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างและแนวปฏิบัติที่ดี

2.3 ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จของสถานศึกษาที่สามารถพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมได้อย่างเป็นประจักษ์

เอกสารอ้างอิง

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2561). ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์การ: แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.

ธัญรดี หิรัญกิตติกร. (2564). การศึกษาความต้องการความเป็นองค์กรนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรังสิต.

ปานชนก ด้วงอุดม. (2562). การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. (2567). แผนพัฒนาการศึกษาฉบับทบทวน ปี 2567. สระบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2.

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2563). การจัดการสู่องค์กรนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: ทริปเปิลว้าว คอร์ปอเรชั่น.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2564). การบริหารสู่องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษา. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Amabile, T. M. (1996). Creativity in context: Update to the social psychology of creativity. Westview Press.

Becker, G. S. (1993). Human capital: A theoretical and empirical analysis with special reference to education. 3rd ed. The University of Chicago Press.

Burns, T. and Stalker, G. M. (1961). The management of innovation. Tavistock.

Daft, R. L. and Lengel, R. H. (1986). Organizational information requirements, media richness and structural design. Management Science, 32(5), 554-571.

Kaplan, R. S. and Norton, D. P. (1996). The balanced scorecard: Translating strategy into action. Harvard Business School Press.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.

Mintzberg, H. (1979). The structuring of organizations: A synthesis of the research. Prentice-Hall.

Nonaka, I. and Takeuchi, H. (1995). The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation. Oxford University Press.

Senge, P. M. (1990). The fifth discipline: The art and practice of the learning organization. Doubleday.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

PRIORITY NEEDS FOR DEVELOPING ACADEMIC MANAGEMENT OF TRIAMUDOMSUKSA PATTANAKARN SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF MEANINGFUL LEARNING

[1]ณัชชา ปัสสามั่น Nutcha Passaman [2]นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul
[1, 2]จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author E-mail: 6680040627@student.chula.ac.th

Article Received: June 01, 2025. Revised: December 20, 2025. Accepted: December 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีประชากรในการวิจัย คือ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วยคณะผู้บริหาร จำนวน 5 คน และครู จำนวน 189 คน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และครู จำนวน 125 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .973 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการวัดประเมินผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดประเมินผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) .384 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{Modified}$ = .394) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = .387) และด้านการวัดประเมินผลมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{Modified}$ = .371)

คำสำคัญ: การเรียนรู้อย่างมีความหมาย, การบริหารวิชาการ, โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ,

Abstract

This research article aimed to: 1) study the current and desired conditions of academic administration at Triamudomsuksa Pattanakarn School based on the concept of meaningful learning, and 2) examine the priority needs for developing academic administration of Triamudomsuksa Pattanakarn School according to the concept of meaningful learning. This study employed a survey research design. The population was Triamudomsuksa Pattanakarn School, under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. The key informants included 5 administrators selected by purposive sampling and 125 teachers selected through simple random sampling. The research instrument was a 5-point Likert scaled questionnaire with a reliability coefficient of .973. The data were analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation, and the Modified Priority Needs Index $PNI_{Modified}$).

The research findings revealed as follows: 1) The overall current condition of academic administration was at a moderate level. Among the three aspects, the assessment and evaluation aspect had the highest mean, followed by the learning management aspect, and the curriculum development aspect with the lowest mean. The overall desired condition was at the highest level. The curriculum development aspect had the highest mean, followed by the learning management aspect, and the assessment and evaluation aspect with the lowest mean. 2) The overall needs for academic administration development based on the concept of meaningful learning had a Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) of .384. By aspect, the curriculum development aspect had the highest priority need $PNI_{Modified}$ = .394), followed by the learning management aspect ($PNI_{Modified}$ = .387), and the assessment and evaluation aspect with the lowest priority need ($PNI_{Modified}$ = .371).

Keywords: Meaningful Learning, Academic Administration, Triamudomsuksa Pattanakarn School

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 - 2570) ได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาผู้เรียนระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเอง มีสมรรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน โดยการพัฒนาระบบแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาครูและผู้ประกอบอาชีพแนะแนวให้สามารถร่วมวางแผนเส้นทางการเรียนรู้การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ดังนั้น ในแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570 จึงได้กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา สำหรับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายและทักษะการเรียนรู้ บริหารจัดการตนเองเป็น มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างสุขภาวะ และสร้างงานที่เหมาะสมกับช่วงวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ที่ผ่านมาตัวชี้วัดความสำเร็จทางการศึกษามีอยู่มากมาย แต่ส่วนใหญ่เป็นความสำเร็จเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ เช่น จำนวนการเข้าเรียนหรือจำนวนการสำเร็จการศึกษาที่เพิ่มขึ้น การเพิ่มโอกาสทาง

การศึกษาผ่านนโยบายต่างๆ ของรัฐ แต่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาที่ยังไม่ได้รับการพัฒนามากพอ โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และการผลิตกำลังคนตามความต้องการของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น กระทรวง ศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายและจุดเน้น ประจำปีงบประมาณ 2566 เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ครูจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นพบพรสวรรค์ ความสนใจ ความถนัดในอาชีพของตนเองด้วยการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) ทั้งในห้องเรียน สถานประกอบการ รวมทั้งการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มและห้องดิจิทัลให้คำปรึกษาแนะนำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

สถานศึกษาจึงต้องมีกระบวนการที่ช่วยให้เด็กและเยาชนไทยได้รู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คิดเป็น ใช้ชีวิตเป็น ตลอดจนสามารถตัดสินใจและวางแผนการศึกษา วางแผนอาชีพด้วยตนเอง และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) จากการสำรวจข้อมูลในโรงเรียน พบว่า ผู้เรียนส่วนมากไม่ทราบเป้าหมายในการเรียน ไม่สามารบอกได้ว่าตนเองมีความชอบหรือถนัดเกี่ยวกับด้านใดซึ่งจะมีผลต่อการเลือกสายเรียนต่อ โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทำให้ผู้เรียนส่วนมากไม่สามารถตัดสินใจเลือกสายการเรียนได้ (ณัฏฐ์ชุดา สุภาพจน์, 2564) โดยผู้เรียนในช่วงวัยนี้มักเผชิญกับความสับสน ไม่แน่ใจในความต้องการความสนใจ หรือแม้แต่ความถนัดของตนเองอย่างชัดเจน ส่งผลให้บางคนเลือกเรียนตามความคาดหวังของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง หรือเลือกตามเพื่อน โดยไม่ได้พิจารณาว่าสาขานั้นตรงกับความสนใจและศักยภาพของตนเองหรือไม่ ซึ่งอาจนำไปสู่การเรียนในสาขาที่ไม่สอดคล้องกับตนเองอย่างแท้จริง (ลออ สมใจ, 2557)

การเรียนรู้อย่างมีความหมายเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการอธิบายของผู้สอน ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของเนื้อหา สาระสำคัญ หรือมโนทัศน์ต่างๆ โดยเมื่อผู้เรียนรับฟังด้วยความเข้าใจและตั้งใจก็จะสามารถจัดระเบียบความรู้เหล่านั้นเป็นหมวดหมู่ เชื่อมโยงกับความรู้เดิมในโครงสร้างทางปัญญาจนเกิดเป็นความรู้ที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ (Ausubel, 1963) การจัดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและมีคุณค่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนรักในการเรียนรู้หรือสิ่งที่เรียน (Passion) โดยเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจอย่างมีความสุข เรียนในสิ่งที่โลกต้องการ (Mission) โดยเรียนในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2567) เมื่อผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองรักหรือใฝ่ฝัน การเรียนรู้ดังกล่าวจะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะและกระบวนการคิด ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ตนเองได้อย่างชัดเจนว่ามีความสนใจ ความถนัด และศักยภาพในด้านใดบ้าง จากนั้น ผู้เรียนจะสามารถขยายขอบเขตเนื้อหาการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย กว้างขวาง และลึกซึ้งยิ่งขึ้นนำไปสู่การเรียนรู้ในสิ่งที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ และฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่องจนเกิดความเชี่ยวชาญในระดับมืออาชีพซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีความหมายและมีคุณค่าต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง ทั้งในด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และการเตรียมความพร้อมสู่โลกแห่งการทำงานในอนาคต (สุกัญญา แช่มช้อย และคณะ, 2567)

การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เนื่องจากงานบริหารวิชาการเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานวิชาการโดยการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่กำหนดขึ้น เพื่อเป็นการวางพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (ประภา บุญรักษ์ และคณะ, 2567) นอกจากนี้การบริหารวิชาการยังมีความสำคัญในการปลูกฝังให้นักเรียนมีทักษะความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์และการคิดเชิงนวัตกรรมจึงถือเป็นหน้าที่สำคัญของสถานศึกษาในการปรับบทบาทของตัวเอง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย มีทักษะในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และนำสู่การสร้างนวัตกรรมในอนาคต (อมรรัตน์ ศรีพอ, 2561)

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ดำเนินการจัดการศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จากรายงานสารสนเทศของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปีการศึกษา 2566 พบว่า แม้โรงเรียนมีการบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นคุณภาพด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ยังปรากฏข้อจำกัดที่สะท้อนถึงการขาดกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีความหมายอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในด้านความเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรายงานระบุว่า ผู้เรียนส่วนหนึ่งยังขาดทักษะในการประยุกต์ใช้ความรู้กับสถานการณ์ในชีวิตจริง เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ยังเน้นเนื้อหาทางทฤษฎีมากกว่ากระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน และไม่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือสร้างคุณค่าในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ, 2566) นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้เรียนบางส่วนยังไม่มีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน ซึ่งสะท้อนถึงการขาดเป้าหมายในการเรียนรู้ อันเนื่องมาจากระบบการจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นหาความสนใจหรือความถนัดของตนเอง และไม่มีเวทีสำหรับการตั้งคำถาม แสดงความคิดเห็น หรือแสดงศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ในชั้นเรียนอย่างเต็มที่ (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ, 2566) ในด้านความกระตือรือร้นและ ความสัมพันธ์เชิงบวก แม้โรงเรียนมีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน แต่กิจกรรมหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง ทำให้ผู้เรียนบางกลุ่มยังไม่สามารถพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียน และยังขาดแรงจูงใจภายในในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ, 2566) การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้แนวทางการเรียนรู้อย่างมีความหมาย สามารถแก้ไขปัญหาการขาดทักษะผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2567) โดยการเรียนรู้อย่างมีความหมายจะเน้นการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมในโครงสร้างความคิดของผู้เรียน ทำให้เกิดการเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในบริบทชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Novak, 2002) ดังนั้น การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายจึงมีความสำคัญในการออกแบบระบบการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ และทักษะที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาที่เป็นช่วงเวลาสำคัญของการค้นหาตนเองและวางรากฐานชีวิตในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัย คือ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2. ผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งหมด 130 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และครู จำนวน 125 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check lists) จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เป็นแบบตอบสนองคู่ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการ และแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย 2) สร้างแบบสอบถามโดยยึดประเด็นการศึกษาวิจัยตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมขอบเขตของการศึกษาอย่างครบถ้วน 3) นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเครื่องมือ พร้อมทั้งรับข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงและแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้ในการวิจัย 4) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงและผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาตามกรอบแนวคิดที่กำหนด และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแบบสอบถามให้ถูกต้องสมบูรณ์ โดยผลการตรวจสอบ พบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องในแต่ละข้ออยู่ระหว่าง .67 ถึง 1.00 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์ 5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามในตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบพบว่าแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .973 ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงและสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้ 6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้เสร็จสมบูรณ์ เสนอแก่อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และความสมบูรณ์ของเครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงจากผู้ให้ข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผ่านระบบ Google Form โดยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างชัดเจนแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย จำแนกตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ และแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และสรุปดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

การบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ		ประเด็น	แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย: ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	ความตั้งใจในการเรียนรู้	ความสัมพันธ์เชิงบวก	ความเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง	ความคิดสร้างสรรค์	โดยรวมรายด้าน
1. การพัฒนาหลักสูตร	1.1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน กำหนดจุดมุ่งหมายและผลลัพธ์การเรียนรู้	**สภาพปัจจุบัน**	3.508 (มาก)	3.446 (ปานกลาง)	3.523 (มาก)	3.331 (ปานกลาง)	3.369 (ปานกลาง)	3.435 (ปานกลาง)
		สภาพที่พึงประสงค์	4.792 (มากที่สุด)	4.885 (มากที่สุด)	4.754 (มากที่สุด)	4.838 (มากที่สุด)	4.762 (มากที่สุด)	4.806 (มากที่สุด)
		$PNI_{Modified}$	.366	.417	.349	.453	.413	.399
		ลำดับ	4	2	5	1	3	(1)
	1.2 การออกแบบโครงสร้างหลักสูตร เลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับชั้นและบริบททางสังคม	**สภาพปัจจุบัน**	3.377 (ปานกลาง)	3.331 (ปานกลาง)	3.608 (มาก)	3.423 (ปานกลาง)	3.485 (ปานกลาง)	3.445 (ปานกลาง)
		สภาพที่พึงประสงค์	4.746 (มากที่สุด)	4.762 (มากที่สุด)	4.723 (มากที่สุด)	4.854 (มากที่สุด)	4.831 (มากที่สุด)	4.783 (มากที่สุด)
		$PNI_{Modified}$	.405	.430	.309	.418	.386	.389
		ลำดับ	3	1	5	2	4	(2)
โดยรวมด้านการพัฒนาหลักสูตร		**สภาพปัจจุบัน = 3.440 , สภาพที่พึงประสงค์ = 4.795 , $PNI_{Modified}$ = .394 , ลำดับที่ 1**						

การบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ		ประเด็น	แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย: ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	ความตั้งใจในการเรียนรู้	ความสัมพันธ์เชิงบวก	ความเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง	ความคิดสร้างสรรค์	โดยรวมรายด้าน
2. การจัดการเรียนรู้	2.1 การออกแบบและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเป้าหมายทางการศึกษา	สภาพปัจจุบัน	3.300 (ปานกลาง)	3.438 (ปานกลาง)	3.500 (ปานกลาง)	3.569 (มาก)	3.585 (มาก)	3.478 (ปานกลาง)
		สภาพที่พึงประสงค์	4.823 (มากที่สุด)	4.838 (มากที่สุด)	4.769 (มากที่สุด)	4.923 (มากที่สุด)	4.831 (มากที่สุด)	4.837 (มากที่สุด)
		$PNI_{Modified}$	.462	.407	.363	.379	.348	.391
		ลำดับ	1	2	4	3	5	(1)
	2.2 การจัดสภาพแวดล้อมและใช้ทรัพยากรการเรียนรู้อย่างเหมาะสม รวมถึงใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	สภาพปัจจุบัน	3.454 (ปานกลาง)	3.385 (ปานกลาง)	3.469 (ปานกลาง)	3.377 (ปานกลาง)	3.469 (ปานกลาง)	3.431 (ปานกลาง)
		สภาพที่พึงประสงค์	4.769 (มากที่สุด)	4.723 (มากที่สุด)	4.708 (มากที่สุด)	4.785 (มากที่สุด)	4.746 (มากที่สุด)	4.746 (มากที่สุด)
		$PNI_{Modified}$	.381	.395	.357	.417	.368	.383
		ลำดับ	3	2	5	1	4	(2)
โดยรวมด้านการจัดการเรียนรู้			**สภาพปัจจุบัน = 3.455 , สภาพที่พึงประสงค์ = 4.792 , $PNI_{Modified}$ = .387 , ลำดับที่ 2**					
3. การวัดประเมินผล	3.1 การกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และมีการพัฒนาเครื่องมือที่เหมาะสมกับการวัดประเมินผลการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน	3.492 (ปานกลาง)	3.462 (ปานกลาง)	3.492 (ปานกลาง)	3.569 (มาก)	3.454 (ปานกลาง)	3.494 (ปานกลาง)
		สภาพที่พึงประสงค์	4.762 (มากที่สุด)	4.838 (มากที่สุด)	4.723 (มากที่สุด)	4.931 (มากที่สุด)	4.746 (มากที่สุด)	4.800 (มากที่สุด)
		$PNI_{Modified}$	.363	.398	.352	.381	.374	.374
		ลำดับ	4	1	5	2	3	(1)
	3.2 การวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง และมี	สภาพปัจจุบัน	3.515 (มาก)	3.523 (มาก)	3.485 (ปานกลาง)	3.462 (ปานกลาง)	3.477 (ปานกลาง)	3.492 (ปานกลาง)

การบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ	ประเด็น	แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย					
		ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	ความตั้งใจในการเรียนรู้	ความสัมพันธ์เชิงบวก	ความเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง	ความคิดสร้างสรรค์	โดยรวมรายด้าน
การวัดประเมินผลหลักสูตรสำหรับปรับปรุงการเรียนการสอน	**สภาพที่พึงประสงค์**	4.777 (มากที่สุด)	4.808 (มากที่สุด)	4.677 (มากที่สุด)	4.838 (มากที่สุด)	4.800 (มากที่สุด)	4.780 (มากที่สุด)
	$PNI_{Modified}$	.359	.365	.342	.398	.381	.369
	ลำดับ	4	3	5	1	2	(2)
โดยรวมด้านการวัดประเมินผล	**สภาพปัจจุบัน = 3.493 , สภาพที่พึงประสงค์ = 4.790 , $PNI_{Modified}$ = .371 , ลำดับที่ 3**						
รวมทั้งหมด	**สภาพปัจจุบัน = 3.463 , สภาพที่พึงประสงค์ = 4.792 , $PNI_{Modified}$ = .384**						

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยภาพรวมทั้งสามด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.463, SD = .680) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ด้านการวัดประเมินผล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.493, SD = .673) โดยในรายข้อย่อย ด้านการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และมีการพัฒนาเครื่องมือที่เหมาะสมกับการวัดประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.494, SD = .621) รองลงมา คือ ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง และมีการวัดประเมินผลหลักสูตรสำหรับปรับปรุงการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 3.492, SD = .673) 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.455, SD = .664) ในรายข้อย่อย ด้านการออกแบบและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเป้าหมายทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 3.478, SD = .631) รองลงมา คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและใช้ทรัพยากรการเรียนรู้อย่างเหมาะสม รวมถึงใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X}$ = 3.431, SD = .695) และ 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.440, SD = .701) ในรายข้อย่อย ด้านการออกแบบโครงสร้างหลักสูตร เลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับชั้นและบริบททางสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.445, SD = .711) รองลงมา คือ ด้านการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน กำหนดจุดมุ่งหมายและผลลัพธ์การเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.435, SD = .691)

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยภาพรวมทั้งสามด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.792, SD = .416) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.795, SD = .394) โดยในรายข้อย่อย ด้านการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน กำหนดจุดมุ่งหมายและผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.806, SD = .411) รองลงมา คือ ด้านการออกแบบโครงสร้างหลักสูตร เลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับชั้นและบริบททางสังคม ($\bar{X}$ = 4.783, SD = .427) 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.792, SD = .414) ในรายข้อย่อย การออกแบบและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเป้าหมายทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.837, SD = .378) รองลงมา คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและใช้ทรัพยากรการเรียนรู้อย่างเหมาะสม รวมถึงใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X}$ = 4.746, SD = .443) และ 3) ด้านการวัดประเมินผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.790, SD = .415) ในรายข้อย่อย ด้านการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และมีการพัฒนาเครื่องมือที่เหมาะสมกับการวัดประเมินผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.800, SD = .408) รองลงมา คือ ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง และมีการวัดประเมินผลหลักสูตรสำหรับปรับปรุงการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.780, SD = .422)

3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) อยู่ที่ .384 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

3.1 ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุดเป็นอันดับ 1 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{Modified}$ = .394) โดยในรายข้อย่อย ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด คือ ด้านการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน กำหนดจุดมุ่งหมายและผลลัพธ์การเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = .399) รองลงมา คือ ด้านการออกแบบโครงสร้างหลักสูตร เลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระดับชั้นและบริบททางสังคม ($PNI_{Modified}$ = .389)

3.2 ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นอันดับที่ 2 คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = .387) ในรายข้อย่อย ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด คือ ด้านการออกแบบและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเป้าหมายทางการศึกษา ($PNI_{Modified}$ = .391) รองลงมา คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและใช้ทรัพยากรการเรียนรู้อย่างเหมาะสม รวมถึงใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ($PNI_{Modified}$ = .383)

3.3 ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นอันดับ 3 คือ ด้านการวัดประเมินผล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{Modified}$ = .371) ในรายข้อย่อย ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด คือ ด้านการกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และมีการพัฒนาเครื่องมือที่เหมาะสมกับการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ($PNI_{Modified}$ = .374) รองลงมา คือ ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง และมีการวัดประเมินผลหลักสูตรสำหรับปรับปรุงการเรียนการสอน ($PNI_{Modified}$ = .369)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย สามารถอภิปรายผลได้ในประเด็นสำคัญ ดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตร เป็นองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด โดยเฉพาะในประเด็นด้านการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ผลดังกล่าวสะท้อนว่า แม้โรงเรียนมีความพยายามในการพัฒนาหลักสูตรในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ในระดับสูงได้ สอดคล้องกับรายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปีการศึกษา 2566 ที่ระบุว่า โรงเรียนมีการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร เช่น การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก และการใช้ PLC เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แต่ในการดำเนินการเหล่านี้ยังคงต้องเสริมสร้างความต่อเนื่องให้ตอบโจทย์เชิงคุณภาพยิ่งขึ้น (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ, 2566) ทั้งนี้ แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายต้องอาศัยกระบวนการออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองต่อชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Huang and Chiu (2015) ที่เสนอว่า การเรียนรู้อย่างมีความหมายต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริง มีความเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้เรียน และตั้งอยู่บนปัญหาหรือภารกิจที่มีความหมายต่อชีวิตจริง

ต่อมาในด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในประเด็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและเป้าหมายการศึกษา ผลลัพธ์นี้ชี้ให้เห็นถึงช่องว่างที่สำคัญระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติในห้องเรียน สอดคล้องกับรายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปีการศึกษา 2566 ที่มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ โดยการเน้นเสริมสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ, 2566) สอดคล้องกับแนวคิดของ Hakkarainen et al. (2007) และ Keskitalo et al. (2011) ที่เน้นว่า การเรียนรู้อย่างมีความหมายต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างกระตือรือร้น โดยผู้เรียนต้องมีบทบาทเป็นเจ้าของการเรียนรู้ผ่านการตั้งเป้าหมาย การคิดวิเคราะห์ และการทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง

ในด้านการวัดและประเมินผล แม้จะเป็นด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยในสภาพปัจจุบันสูงสุด แต่ยังคงมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นที่แสดงให้เห็นว่า การวัดผลในรูปแบบเดิมอาจยังไม่ตอบโจทย์การประเมินที่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยเฉพาะในประเด็นการวัดผลตามสภาพจริงที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงและความเข้าใจที่ลึกซึ้งของผู้เรียนมากกว่าการจำเนื้อหาหรือการทดสอบแบบเลือกตอบ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปีการศึกษา 2566 ที่ระบุว่า การประเมินผลยังมีการใช้แบบทดสอบมาตรฐานทั่วไปมากกว่าการใช้รูปแบบการประเมินที่เน้นกระบวนการคิด การวิเคราะห์ หรือการเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ, 2566) แนวทางที่เหมาะสมควรเป็นการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ที่เน้นการวัดความเข้าใจผ่านกิจกรรมที่มีความหมาย เช่น โครงงาน การสะท้อนคิด และการทำงานกลุ่ม ซึ่งแนวทางนี้ได้รับการสนับสนุนจากงานของ Novak (2002) ที่เสนอว่า การเรียนรู้อย่างมีความหมายต้องมีการประเมินผลที่วัดความเข้าใจลึก ไม่ใช่แค่ความจำ หรือทักษะปลายทางเพียงอย่างเดียว

โดยสรุปแล้ว ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การบริหารวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ โดยภาพรวมยังมีความท้าทายในการพัฒนาให้บรรลุสภาพที่พึงประสงค์ในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด สะท้อนถึงความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพของการออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับข้อมูลรายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปีการศึกษา 2566 ที่ระบุว่า โรงเรียนมีจุดที่ควรพัฒนาในด้านการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่ยังคงเน้นบทบาทของผู้สอนเป็นศูนย์กลาง มากกว่าการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อีกทั้งยังขาดการเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้กับประสบการณ์จริงของผู้เรียน (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ, 2566) ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและมีความหมายต้องเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง เพื่อสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2567)

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย สรุปภาพองค์ความรู้ในการวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการวิจัยศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการวิจัยศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความหมายถูกเชื่อมโยงโดยตรงกับองค์ประกอบของงานบริหารวิชาการของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด ($PNI_{Modified}$ = .394) 2) การจัดการเรียนรู้ เป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในลำดับที่สอง ($PNI_{Modified}$ = .387) และ 3) การวัดประเมินผล เป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำที่สุด ($PNI_{Modified}$ = .371) ซึ่งองค์ประกอบของการบริหารวิชาการทั้ง 3 ด้านนี้เป็นกลไกหลักของโรงเรียนในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา โดยการพัฒนาหลักสูตรที่ดีจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงและส่งเสริมการคิดอย่างสร้างสรรค์ เช่นเดียวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะเอื้อต่อการสร้างความกระตือรือร้น ความตั้งใจ และความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้เรียนกับครูและเพื่อนร่วมชั้น นอกจากนี้ การวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพควรออกแบบให้เป็นเครื่องมือที่สะท้อนความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ไปใช้ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความหมายในการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

และในภาพเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายกับการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบ โดยเน้นว่า การพัฒนาการบริหารวิชาการในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการควรมุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายในหมู่ผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ความตั้งใจในการเรียนรู้ ความสัมพันธ์เชิงบวก ความเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง และความคิดสร้างสรรค์ องค์ประกอบเหล่านี้สะท้อนถึงคุณลักษณะของผู้เรียนที่ได้รับการออกแบบผ่านระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้เรียนต้องมีบทบาทเชิงรุกในกระบวนการเรียนรู้ และต้องสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า (Novak, 2002) ทั้งนี้ การเรียนรู้อย่างมีความหมายไม่ได้เกิดขึ้นจากผู้เรียนเพียงลำพัง แต่ต้องได้รับการสนับสนุนจากระบบการจัดการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างชัดเจน มีการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย และมีการประเมินผลที่สะท้อนกระบวนการคิดของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2567)

ในภาพรวม ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหมดในภาพที่ 1 ชี้ให้เห็นว่า หากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการมีการพัฒนาการบริหารวิชาการที่ตอบสนองต่อองค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ย่อมจะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสร้างผู้เรียนที่มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และใช้ชีวิตได้อย่างมีความหมาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเร่งส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าใจแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายอย่างลึกซึ้ง พร้อมทั้งจัดให้มีการอบรมเสริมความรู้และสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เช่น การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง เนื่องจาก ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและระดับมากที่สุด ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนยังมีความท้าทายในการนำแนวคิด

การเรียนรู้อย่างมีความหมายไปใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในบริบทของการเรียนการสอนประจำวัน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรร่วมมือกันวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรที่ยืดหยุ่น ให้สามารถปรับใช้กับสภาพจริงของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นได้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ เนื่องจาก ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรนับว่าเป็นกระบวนการสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางของการเรียนรู้ วางกรอบเนื้อหาและประสบการณ์ที่ตอบสนองต่อความสนใจ ความสามารถ และบริบทของผู้เรียน รวมถึงเป็นรากฐานสำคัญในการเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้กับเป้าหมายทางการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ไปต่อยอดในการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ เพื่อพัฒนาแนวทางหรือกลยุทธ์ในการออกแบบหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดความกระตือรือร้น ความตั้งใจในการเรียนรู้ และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์จริง ตลอดจนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะครูผู้สอน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เนื่องจากผลการวิจัยชี้ว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรเป็นจุดที่มีความจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด และครูผู้สอนถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการแปลงหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพ การวิจัยในประเด็นนี้จะช่วยกำหนดแนวทางในการพัฒนาทักษะของครูด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และการประเมินผลที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้อย่างมีความหมายอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2566. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

ณัฏฐ์ชุดา สุภาพจน์. (2564). การพัฒนาการรู้จักตนเองด้านการศึกษาและอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในเขตจตุจักรและเขตลาดพร้าว. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 10(2), 79–91.

ประภา บุญรักษ์ และคณะ. (2567). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 16.

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ. (2566). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปีการศึกษา 2566. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ.

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ. (2566). รายงานผลปฏิบัติงานสารสนเทศ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ.

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ. (2566). รายงานสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2566. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ.

ลออ สมใจ. (2557). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อวุฒิภาวะ ทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). หลักการบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น สำหรับครูและผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566 - 2570). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). แนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและมีคุณค่าสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ.2566-2570. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุกัญญา แช่มช้อย และคณะ. (2567). แนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและมีคุณค่าสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. Journal of Education and Innovation, 26(1). 371-385.

อมรรัตน์ ศรีพอ. (2561). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Ausubel, D. P. (1963). The psychology of meaningful verbal learning. Grune & Stratton.

Hakkarainen, P., Saarelainen, T. and Ruokamo, H. (2007). Towards meaningful learning through digital video supported, case based teaching. Australasian Journal of Educational Technology, 23(1). 87-109.

Huang, Y. M. and Chiu, P. S. (2015). The effectiveness of a meaningful learning-based evaluation model for context-aware mobile learning. British Journal of Educational Technology, 46(2), 437-447.

Keskitalo, T., Pyykkö, E. and Ruokamo, H. (2011). Exploring the meaningful learning of students in Second Life. Journal of Educational Technology & Society, 14(1), 16-26.

Novak, J. D. (2002). Meaningful learning: The essential factor for conceptual change in limited or inappropriate propositional hierarchies leading to empowerment of learners. Science education, 86(4), 548-571.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITIES BASED ON COMPETENCY-BASED LEARNING TO PROMOTE POLITICAL LITERACY OF UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

[1]ชิตณรงค์ บัวงาม Chitnarong Buangam [2]อัญชลี ศรีกลชาญ Anchalee Srikolchan
[1, 2]มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand
Corresponding Author E-mail: chitnarong@g.swu.ac.th

Article Received: July 15, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระยะที่ 2 การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการเมือง 101 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นและแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ dependent-samples t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักการของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ได้แก่ ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ขั้นที่ 2 การบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดและประเมินผล รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ 2) นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีการรู้เท่าทันทางการเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ, การรู้เท่าทันทางการเมือง

Abstract

This research study aimed to develop and evaluate the effectiveness of learning activities based on a competency-based learning approach in promoting the political literacy of upper secondary school students. The research procedure was divided into two phases: Phase 1 involved developing learning activities based on competency-based learning to promote political literacy among upper secondary school students, and Phase 2 focused on evaluating the outcomes of implementing these learning activities. The research sample

consisted of 30 Mathayom 5 students enrolled in the Politics 101 course during the second semester of the 2024 academic year, selected using purposive sampling. The research instruments included the developed learning activities and a political literacy measurement for upper secondary school students. The data were analyzed using mean, standard deviation, and a dependent-samples t-test.

The results of the study were as follows: 1) The developed learning activities consisted of the principles of competency-based learning and the steps for implementing this approach: Step 1, determining competency-based learning objectives; Step 2, integrating learning content; Step 3, designing competency-based learning activities; and Step 4, reflection and evaluation. Additionally, guidelines for competency-based assessment and evaluation were established. 2) Students who participated in these learning activities demonstrated significantly higher levels of political literacy after the intervention compared to before, at the statistical significance level of $p < .05$.

Keywords: Learning Activities, Competency-Based Learning, Political Literacy

บทนำ

การพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของสังคมไทยที่ต้องส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพความแตกต่างหลากหลาย ยึดมั่นความเท่าเทียมเป็นธรรมในสังคม ความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย และการเรียนรู้ผ่านการให้การศึกษาทางการเมืองเพื่อส่งเสริมให้พลเมืองมีความตื่นตัวทางการเมืองและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (2560) หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ก. (1) บัญญัติให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมตลอดทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน และให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด ขณะเดียวกันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542) หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 7 ได้กำหนดความมุ่งหมายในกระบวนการเรียนรู้ว่าต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นต้น จากความมุ่งหมายของประเทศดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและเป้าหมายในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติทางการเมืองของพลเมืองในสังคมไทย

ทั้งนี้ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในปัจจุบันมีลักษณะของการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การทำกิจกรรมทางการเมือง และการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยการใช้ Facebook, Twitter หรือ X, Instagram และ Line เป็นต้น (ธิติยา จารุไพบูลย์พันธ์, 2563; ภาณุวัฒน์ มัธยมนันทน์, 2561; รพีพร ธงทอง, 2564; วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และรัตนาวดี ลาพาย,

2563) และผลสำรวจเยาวชนของ คิด for คิดส์ ในรายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2023 พบว่า เยาวชนอายุ 15-25 ปีมีความฝันให้เสรีภาพทางความคิดได้รับการคุ้มครองและสังคมเปิดพื้นที่เพื่อคนหลากหลาย ฝันถึงการทลายระบบอุปถัมภ์และเส้นสาย พร้อมทั้งแก้ปัญหาการทุจริต และต้องการการปฏิรูปเศรษฐกิจให้ทุกคนกินดีอยู่ดีและมีโอกาสเสมอภาคกัน (วรดร เลิศรัตน์ และสรัช สินธุประมา, 2566) จากผลสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนและงานวิจัยในข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนใส่ใจกับปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมและมีแรงจูงใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แต่ในทางกลับกันงานวิจัยของวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และรัตนาวดี ลาพาย (2563) ที่พบว่า เยาวชนบางส่วนมีความรู้สึกไม่แน่ใจว่าระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน (ร้อยละ 7.0) ไม่แน่ใจว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย (ร้อยละ 3.0) และไม่แน่ใจกับความเหมาะสมของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ร้อยละ 20.0) นอกจากนี้ งานวิจัยของพรรชรนันท์ สายจันดี, ธรรรมนิตย์ วราภรณ์ และชัยยศ จินารัตน์ (2565) ที่พบว่า การรับรู้ทางการเมือง การกล่อมเกลาทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของรพีพร ธงทอง (2564) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและจิตสำนึกทางการเมืองของเยาวชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานทางการเมืองที่ถูกต้องเพื่อแก้มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเมืองดังกล่าวข้างต้นและพัฒนาทักษะทางการเมืองที่สำคัญสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุระหว่าง 16-18 ปี) ที่เริ่มมีความสนใจในสถานการณ์ทางการเมืองและเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมืองของประเทศในอนาคต โดยครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจากสถานการณ์ต่างๆ ในสังคม เพื่อให้เกิดกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เอื้อให้นักเรียนปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตและนำไปสู่การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองเพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเมืองซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า “แนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ” มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้ให้ถึงระดับที่สามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ในการดำเนินชีวิตได้ (Mkonongwa, 2018; O'Sullivan and Bruce, 2014; Scheopner Torres, Brett, and Cox, 2015; คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562, 2563, 2564; สุจิตรา ปทุมลังการ์, 2552) ซึ่งงานวิจัยที่นำแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียน พบว่า สามารถช่วยพัฒนาและส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนได้ (ชวัลนุช จันธิมา, 2565; ณัฐวดี กูละพัฒน์ และสิรินาถ จงกลกลาง, 2565; ประเสริฐ อุตรา และสิรินาถ จงกลกลาง, 2566; อภิญญา สืบมา และสิรินาถ จงกลกลาง, 2565) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนและพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติทางการเมืองที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตประจำวันได้ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของสังคมไทยและเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นแนวทางในการพัฒนาการรู้เท่าทันทางการเมืองของผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาทั้งในรายวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (R1 - D1) มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันทางการเมืองและแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์นิยามและองค์ประกอบเชิงพฤติกรรมของการรู้เท่าทันทางการเมือง หลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และแนวทางการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการออกแบบและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 การออกแบบและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับร่าง

1.2.1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันทางการเมือง เพื่อกำหนดขอบเขตขององค์ประกอบเชิงพฤติกรรมของการรู้เท่าทันทางการเมือง และนำมากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

1.2.2 การบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะมาวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนรู้ที่นักเรียนจำเป็นต้องรู้และเข้าใจ จากนั้นนำเนื้อหาดังกล่าวมาบูรณาการเพื่อลดสาระการเรียนรู้และเอื้อให้ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งมากขึ้น

1.2.3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นนำจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะและเนื้อหาการเรียนรู้ที่ได้จากการบูรณาการมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 10 กิจกรรมการเรียนรู้

1.2.4 การสะท้อนคิดและการประเมินผล ผู้วิจัยกำหนดคำถามสำหรับเป็นแนวทางของการสะท้อนคิดในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดเป็นคำถามปลายเปิด (open-ended question) ได้แก่ 1) นักเรียนรู้สึกอย่างไรบ้างจากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ 2) จากกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ และทัศนคติใหม่ๆ อะไรบ้าง 3) นักเรียนจะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้กับชีวิตจริงอย่างไร และผู้วิจัยกำหนดแนวทางการประเมินผลในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งวัดและประเมินผลตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้

1.3 การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง

1.3.1 ผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่างตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ประเมินคุณภาพและให้ข้อเสนอแนะในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือในการประเมิน คือ แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นแบบมาตรประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ

1.3.2 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ ฉบับร่าง โดยการหาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ฯ พิจารณาค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จึงจะนำไปใช้ในการทดลองได้ ทั้งนี้ ผลการประเมินคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ฉบับร่าง

ผู้วิจัยนำผลการประเมินคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ฯ และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงจนได้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง และนำกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างและศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระยะต่อไป

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (R2 - D2) มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

2.1 การออกแบบงานวิจัย

2.1.1 ระเบียบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิจัยและพัฒนา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design)

2.1.2 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 549 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2567)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติม (วิชาเลือกเสรี) ส 30219 การเมือง 101 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นนักเรียนที่ผ่านการเรียนในรายวิชาพื้นฐาน ส 31102 หน้าที่พลเมือง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรสถานศึกษาและมีผลการเรียนในรายวิชาดังกล่าวอยู่ระหว่าง 1.00 - 3.50

2.2 การออกแบบและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 การสร้างแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมือง ผู้วิจัยร่างแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ (situational test) ภายใต้สถานการณ์ 5 สถานการณ์ จำนวนข้อคำถาม 30 ข้อ แต่ละข้อคำถามมีตัวเลือกจำนวน 4 ตัวเลือก กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อคำถาม (scoring rubrics) 4 ระดับ และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันทางการเมือง

2.2.2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมือง ผู้วิจัยนำแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมืองไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อ

ปรับปรุงแก้ไข โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นที่ต้องการประเมิน (Index of Item Objective Congruence: IOC) ทั้งนี้ ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมือง พบว่า ค่า IOC ของแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และผู้เชี่ยวชาญไม่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม

2.2.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมืองฉบับร่างที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการทำแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมือง

2.2.4 ผู้วิจัยนำคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.745 และผลการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการทำแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมือง พบว่า 1) นักเรียนใช้เวลาในการทำแบบวัดฯ ประมาณ 30 - 45 นาที และ 2) ควรจัดบรรยากาศระหว่างการทำแบบวัดฯ ในลักษณะของห้องสอบ เพื่อให้นักเรียนมีสมาธิและไตร่ตรองตลอดช่วงเวลาของการประเมิน

2.3 ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.3.1 ผู้วิจัยทดสอบการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมืองที่พัฒนาขึ้น ใช้ระยะเวลาทดสอบ 45 นาที

2.3.2 ผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะฯ จำนวน 10 กิจกรรม ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประเมิน และการสะท้อนคิดของนักเรียนหลังการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้

2.3.3 ผู้วิจัยทดสอบการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมือง ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลาทดสอบ 45 นาที

2.3.4 ผู้วิจัยดำเนินการตรวจและประเมินคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองจากแบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมือง และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยเปรียบเทียบคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ dependent-samples t-test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

2.4 การปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผลการวัดและประเมินตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ และผลการสะท้อนคิดของนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ นำไปสู่ผลลัพธ์ของงานวิจัยครั้งนี้ คือ กิจกรรมการ

เรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในงานวิจัยนี้ ได้นำแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะมาเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักการของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ได้แก่ ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ขั้นที่ 2 การบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดและประเมินผล รวมทั้งแนวทางการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ซึ่งมีสาระสำคัญในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้ฯ ออกแบบโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Competency-Based Learning) ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ () การเรียนรู้ฐานสมรรถนะมุ่งเน้น “การปฏิบัติ” โดยการปฏิบัติภาระงาน (task-oriented activities) ของผู้เรียน หรือการจัดประสบการณ์/สถานการณ์ที่หลากหลายของครู เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการค้นหาคำตอบหรือความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และมีปฏิสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้ให้ถึงระดับที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตจริง และสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ครูผู้สอนกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่จัดไว้อย่างเป็นลำดับ เป็นกรอบในการพัฒนาให้ผู้เรียนทำอะไรได้ (ในระดับที่กำหนด) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต 3) ครูผู้สอนบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์หรือความรู้ในศาสตร์นั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานการแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต เพื่อลดสาระการเรียนรู้และผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งมากขึ้นและฝึกฝนการใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ 4) ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง โดยสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกัน และมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ไปตามความถนัดและความสามารถของตน สามารถเรียนรู้ไปได้เร็ว-ช้าตามจังหวะการเรียนรู้ของตนเอง (self-pacing) 5) ครูผู้สอนมีบทบาทในการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับปรุงแก้ไขและให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และผู้เรียนร่วมสะท้อนคิด (reflection) การเรียนรู้ที่ผ่านมาของตนเอง และ 6) ผู้เรียนต้องสามารถแสดงพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ในบริบทหรือสถานการณ์ใหม่ๆ ก่อนที่จะก้าวสู่การเรียนรู้ขั้นต่อไป โดยใช้การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ครูผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้และสอนซ่อมเสริม ให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้ มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ครูผู้สอนต้องมีความชัดเจนว่าต้องการพัฒนาสมรรถนะอะไรให้แก่ผู้เรียน อธิบายสมรรถนะนั้นๆ ให้เห็นชัดเจนเป็นรูปธรรม และวิเคราะห์ว่าผู้เรียนจำเป็นต้องรู้อะไร ต้องมีเจตคติและคุณลักษณะอย่างไร และต้องมีทักษะอะไรบ้างที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามที่ต้องการ โดยกำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่สะท้อนความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงานการแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต

ขั้นที่ 2 การบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์หรือความรู้ในศาสตร์นั้นๆ ที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่กำหนดไว้ เพื่อลดสาระการเรียนรู้และผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งมากขึ้นและฝึกฝนการใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ

ขั้นที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ครูผู้สอนจะออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง และเน้น “การปฏิบัติ” โดยจะต้องสามารถทำให้ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ผู้เรียนแต่ละคนอาจจะพบกับสถานการณ์ที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ความสนใจ ความถนัด และระดับสมรรถนะ โดยกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ไปได้เร็ว-ช้าตามจังหวะการเรียนรู้ของตนเอง (self-pacing) และครูผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) แก่ผู้เรียนเป็นระยะเพื่อการปรับปรุงพัฒนาและให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีจำนวน 10 กิจกรรม รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สาระสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ชื่อกิจกรรมการเรียนรู้	สาระสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้
จุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะของกิจกรรมที่ 1-3: นักเรียนเป็นผู้ที่มีความตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยและความเป็นธรรมทางสังคม นำเจตคติดังกล่าวเป็นแรงจูงใจในการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์และสืบค้นข้อมูลในประเด็นปัญหาที่มีผลต่อชีวิตของตนเองและสังคม และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการทางการเมือง	
1. การเมืองเรื่องใกล้ตัว	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองกับการดำเนินชีวิตประจำวันโดยการสำรวจสภาพแวดล้อมรอบตัวของแต่ละบุคคลว่ามีความเกี่ยวข้องกับการเมืองอย่างไรและนำผลการสำรวจมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน จากนั้นร่วมกันเสนอแนวทางการอธิบายอย่างมีเหตุผลเพื่อปรับเปลี่ยนความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเมืองของบุคคลอื่น
2. ประเทศไทย “ทำไมต้องประชาธิปไตย?”	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย โดยเรียนรู้หลักการ ข้อดี ข้อจำกัดของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและระบอบการปกครองแบบเผด็จการ และร่วมกันวิเคราะห์ว่า “ประเทศไทยควรจะ...ประชาธิปไตยหรือเผด็จการ?” โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยการซักค้าน (jurisprudential model) เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้
3. “การเมือง” แก้ไขปัญหาทางสังคมได้อย่างไร?	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงความเป็นธรรมทางสังคม ฝึกตั้งคำถามเชิงวิพากษ์และสืบค้นข้อมูลในประเด็นปัญหาที่นักเรียนสนใจและมีผลต่อชีวิตของตนเองและสังคม และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการทางการเมือง โดยนักเรียนจะสำรวจปัญหารอบตัวที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือชุมชนและเลือกศึกษาปัญหาที่คิดว่ามีผลกระทบต่อตนเองและคนในสังคมมากที่สุด โดยใช้กระบวนการ “What-Why-How” เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้
จุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะของกิจกรรมที่ 4-7: นักเรียนตระหนักถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของตนเอง และใช้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณที่ตนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทาง การเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	
4. “ก่อนลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ” เราควรทำอย่างไร?	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ตระหนักถึงสิทธิและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณในการออกเสียงประชามติ โดยนักเรียนจะได้สัมภาษณ์บุคคลที่เคยใช้สิทธิออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อสอบถามถึงวิธีการตัดสินใจก่อนการออกเสียงประชามติ นำเสนอผลการสัมภาษณ์ในชั้นเรียน และร่วมกันถอดบทเรียนวิธีการตัดสินใจก่อนการออกเสียงประชามติ จากนั้นจะร่วมกันศึกษารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและใช้สถานการณ์จำลองการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ “ถ้านักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสามารถลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ นักเรียนจะไปลงประชามติหรือไม่ไปลงประชามติ และถ้าไปลงประชามติ จะเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวหรือไม่ เพราะเหตุใด”
5. เราจะมีส่วนร่วมแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและ	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงสิทธิและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณในการมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่าง ๆ โดยนักเรียนจะได้สำรวจการเข้าชื่อเสนอแก้ไข

กฎหมายได้อย่างไร?	เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายในระบบการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (ระบบ e-initiative) และเลือกศึกษาร่างกฎหมายที่ตนเองสนใจ จากนั้นใช้สถานการณ์จำลอง “ถ้านักเรียนเป็นผู้มีสิทธิเข้าชื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายดังกล่าว นักเรียนจะร่วมเข้าชื่อเสนอกฎหมายดังกล่าวหรือไม่ เพราะเหตุใด”
6. “รู้ก่อนเลือกตั้ง” เตรียมตัวอย่างไรก่อนไปเลือกตั้ง?	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงสิทธิและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรระดับประเทศและท้องถิ่น โดยนักเรียนจะสำรวจและศึกษาว่าในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งตามทะเบียนบ้านของตนเองที่ผ่านมา ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละบุคคลมีคุณสมบัติอย่างไร และผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองต่าง ๆ มีนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นหรือประเทศอย่างไร โดยศึกษาจากฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและฐานข้อมูลออนไลน์ของพรรคการเมืองต่าง ๆ จากนั้นใช้สถานการณ์จำลอง “ถ้านักเรียนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในขณะนั้น นักเรียนจะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด และเลือกพรรคการเมืองใด หรือไม่ประสงค์ลงคะแนนเพราะเหตุใด”
7. “การเมืองโปร่งใส” เราจะตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างไร?	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงสิทธิและตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน โดยนักเรียนจะได้ศึกษาการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ และประชาชน จากนั้นวิเคราะห์ว่า “ในฐานะประชาชนเราจะสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างไร?” และลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเสนอข้อร้องเรียนปัญหาที่พบเจอในชีวิตประจำวันของตนเองผ่านแพลตฟอร์มบริหารจัดการปัญหาเมือง (Traffy Fondue)
จุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะของกิจกรรมที่ 8: นักเรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไปใช้ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองหรือแนวทางในการพัฒนาประเทศ และประเด็นที่มีความกังวลทางการเมืองกับบุคคลอื่นหรือบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วยเหตุและผล และยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง	
8. “สภากาแฟ (World Café)” การเมืองเป็นเรื่องที่ทุกคนพูดได้!	กิจกรรมการเรียนรู้นี้นักเรียนจะร่วมกันสำรวจและคัดเลือกประเด็นปัญหาทางการเมืองในปัจจุบันที่นักเรียนมีความกังวลหรือมีการถกเถียงกันมากที่สุด เพื่อนำประเด็นดังกล่าวมาร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยใช้กระบวนการเสวนาสภากาแฟ (World Café)
จุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะของกิจกรรมที่ 9: นักเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ และประเด็นปัญหาทางการเมืองในประเทศหรือประเทศอื่น ๆ อย่างรอบด้าน และพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนที่จะเชื่อหรือนำมาประกอบการตัดสินใจทางการเมือง	
9. การติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมี “วิจารณญาณ”	กิจกรรมการเรียนรู้นี้นักเรียนจะเรียนรู้ลักษณะของข่าวปลอมจากการวิเคราะห์ข่าวปลอมในฐานข้อมูลของศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และสืบค้นข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์หรือประเด็นทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาอย่างลึกซึ้งโดยใช้เทคนิค SQ5R และวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ว่ามีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด
จุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะของกิจกรรมที่ 10: นักเรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุและผลของปัญหาทางการเมืองที่อาจจะเกิดขึ้นเพื่อที่จะเตรียมตัวรับมือกับผลที่กำลังจะเกิดขึ้นตามมา ปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อปัญหาทางการเมืองเพื่อให้มองเห็นถึงมุมมองทางบวกจากปัญหาที่เกิดขึ้น และหาข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ในการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองโดยยึดหลักสันติวิธี	
10. “ความเครียดทางการเมือง” จัดการได้อย่างไร?	กิจกรรมการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นให้นักเรียนฝึกจัดการกับความเครียดทางการเมือง โดยร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ว่า “ในขณะนี้หรือที่ผ่านมา ตนเองมีความเครียดจากปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นในเรื่องใดบ้าง” จากนั้นนักเรียนวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ วิธีการหรือทางเลือกในการเตรียมตัวรับมือกับผลที่กำลังจะเกิดขึ้นตามมา และแนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองดังกล่าวโดยยึดหลักสันติวิธี โดยใช้เครื่องมือ “ต้นไม้ปัญหา (Issue trees)” ร่วมกับ “เทคนิค Why Why Analysis” และนำผลการศึกษาในข้างต้นไปวิเคราะห์เพื่อนำเสนอข้อดี โอกาสหรือมุมมองทางบวกต่อปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดและประเมินผล ผู้เรียนจะสะท้อนคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของตนเอง และครูผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะต้องสามารถแสดงพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ในบริบทหรือสถานการณ์นั้นๆ ให้สำเร็จตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้ (performance criteria) ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ครูผู้สอนจะต้องสอนซ่อมเสริมให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้เรียน จนกระทั่งผ่านเกณฑ์จึงจะสามารถไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ลำดับต่อไป

ทั้งนี้ แนวทางการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะมี 2 ระยะ คือ 1) การประเมินระหว่างการจัดการเรียนรู้ (formative assessment) เป็นการวัดและประเมินผลในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามดูความก้าวหน้าและให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) โดยวัดจากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้ (performance criteria) ใช้การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงและความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ผู้เรียนจะได้รับการประเมินไปตามลำดับขั้นที่กำหนด ถ้าไม่ผ่านตามเกณฑ์การปฏิบัติจะได้รับการสอนซ่อมเสริมจนกระทั่งผ่านจึงจะก้าวไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ลำดับต่อไป และ 2) การประเมินรวบยอดหรือการประเมินผลสรุป (summative assessment) เป็นการวัดและประเมินผลหลังจากจบการเรียนรู้ทุกกิจกรรม โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น คือ แบบวัดการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเครื่องมือวัดและประเมินผลใช้สถานการณ์เป็นฐาน เพื่อให้บริบทการวัดและประเมินตามสภาพจริงมากขึ้น

2. ผลการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจากแบบวัด การรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีระยะเวลาในการวัดห่างกัน 12 สัปดาห์ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการทดสอบที ของคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบเชิงพฤติกรรมของการรู้เท่าทันทางการเมือง	ก่อนเรียน			หลังเรียน			t	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมือง	2.26	0.35	ปานกลาง	3.25	0.38	มาก	17.67	< 0.05
2. การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุและผล	2.24	0.31	ปานกลาง	3.28	0.33	มาก	19.11	< 0.05
3. การใช้วิจารณญาณติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมือง	2.16	0.39	ปานกลาง	3.28	0.35	มาก	16.54	< 0.05
4. การจัดการกับความเครียดทางการเมืองของตนเอง	2.34	0.49	ปานกลาง	3.38	0.40	มาก	11.50	< 0.05
5. การมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	2.21	0.38	ปานกลาง	3.32	0.37	มาก	14.32	< 0.05
รวม	**2.25**	**0.26**	**ปานกลาง**	**3.30**	**0.25**	**มาก**	**33.26**	**< 0.05**

*n = 30

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$) คะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง หลังเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.30, S.D. = 0.25) ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนที่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.25, S.D. = 0.25) และจากการทดสอบค่าที (dependent-samples t-test) พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะมีการรู้เท่าทันทางการเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้ ผลความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองแยกตามองค์ประกอบเชิงพฤติกรรมระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า ด้านการใช้วิจารณญาณติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมืองมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุและผล ด้านการจัดการกับความเครียดทางการเมืองของตนเอง และด้านการเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมือง ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประเด็นอภิปรายเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีหลักการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการรู้เท่าทันทางการเมือง โดยการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และเจตคติทางการเมือง นำไปใช้ในการทำความเข้าใจกิจกรรมทางการเมือง การตัดสินใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมืองที่ตื่นตัวทางการเมืองในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองได้ สอดคล้องกับที่ วิชัย ตันศิริ (2547) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนทางการเมืองสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายควรที่จะสอนจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในการเมืองไทย และมูลนิธิการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทย (2556) อธิบายแนวทางการเรียนการสอนเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยว่า ควรเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะ พฤติกรรม และการนำไปใช้ให้ปฏิบัติจริง ไม่ใช่เน้นแต่ความรู้ความเข้าใจ แต่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสำนึกรับใช้สังคมผ่านการตั้งคำถาม ศึกษาหาข้อมูล และคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับหลักการของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะและแต่ละขั้นตอนสามารถส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นขั้นตอนที่ครูจะกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่สะท้อนความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีความชัดเจนจะช่วยให้ครูสามารถวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ความรู้ทักษะ และเจตคติตามเป้าหมายการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับที่ สุจิตรา ปทุมลังการ์ (2552) อธิบายว่า การเรียนรู้ฐานสมรรถนะจะต้องกำหนดผลการเรียนรู้หรือสมรรถนะอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสิ่งที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติได้ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562, 2563, 2564) ที่ได้อธิบายว่า ครูต้องมีมาตรฐานสมรรถนะและจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะที่จัดไว้อย่างเป็นลำดับ

สำหรับเป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ครูมีเป้าหมายที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนทำอะไรได้ในระดับที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ โดยการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่มีความชัดเจนจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์เนื้อหาการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้และนำเนื้อหาดังกล่าวมาบูรณาการร่วมกัน และการบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้เมื่อต้องนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงมุ่งหมายไปที่การประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต มากกว่าที่จะเรียนรู้เพื่อความรู้ความเข้าใจเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ O'Sullivan and Bruce (2014) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นแนวทางพหุวิทยาการ (multidisciplinary approach) ซึ่งสมรรถนะมีลักษณะเป็นแบบองค์รวม แนวทางการเรียนรู้จึงต้องบูรณาการและเป็นองค์รวม และคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2562) อธิบายว่าการเรียนรู้ฐานสมรรถนะจะต้องมีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง เพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนจะออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น “การปฏิบัติ” โดยจะต้องสามารถทำให้ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบบริบทของกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เช่น “กิจกรรม ‘รู้ก่อนเลือกตั้ง’ เตรียมตัวอย่างไรก่อนไปเลือกตั้ง? ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนทดลองนำความรู้ไปใช้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ผ่านมาในเขตเลือกตั้งของตนเอง หรือกิจกรรม “การเมืองโปร่งใส” เราจะตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างไร ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้เสนอข้อร้องเรียนปัญหาที่พบเจอในชีวิตประจำวันของตนเองผ่านแพลตฟอร์มบริหารจัดการปัญหาเมือง (Traffy Fondue)” สอดคล้องกับที่ O'Sullivan and Bruce (2014) ได้อธิบายว่า ครูจะต้องสร้างหรือมองหาบริบทที่มีความหมายต่อนักเรียน (meaningful contexts) และแนวทางการเรียนรู้ไม่ควรเป็นกระบวนการให้ข้อมูล แต่ควรเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้ได้กำหนดแนวทางสำคัญที่ครูต้องให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) แก่ผู้เรียนเป็นระยะ เพราะเป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับทราบความก้าวหน้าและข้อควรปรับปรุงต่างๆ นำไปสู่การพัฒนาตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ ดังที่ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2562) ได้อธิบายว่าการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อการปรับปรุงพัฒนา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ฐานสมรรถนะประสบความสำเร็จ ขณะเดียวกันกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นทั้ง 10 กิจกรรม ผู้วิจัยได้ออกแบบโดยเรียงลำดับการพัฒนาองค์ประกอบเชิงพฤติกรรมของการรู้เท่าทันทางการเมือง เริ่มจากการพัฒนาการเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-3 เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเมืองและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ทางการเมืองที่มีต่อตนเองและสังคม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ในกิจกรรมต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562, 2563, 2564) ได้อธิบายว่าเจตคติหรือทัศนคติ (attitude/attribute) เป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ครูควรสร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจ กระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำตนเองและกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ (self-directed learning) จากนั้นจึงเป็นกลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4-7 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ

ปัจจุบัน ทั้งนี้ กลุ่มกิจกรรมดังกล่าวสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8 ที่มุ่งเน้นการแสดงความคิดเห็นทาง การเมืองด้วยเหตุและผล และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 9 ที่มุ่งเน้นการใช้วิจารณญาณติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมือง จะเห็นได้ว่ากลุ่มกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4-9 ที่มีจำนวน 6 กิจกรรมการเรียนรู้ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้เรียน เพราะการมีส่วนร่วมทาง การเมืองถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการเป็นผู้ที่รู้เท่าทันทางการเมืองและการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ดังที่ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2562) ได้อธิบายว่า การรู้เท่าทันทางการเมืองของบุคคลจะต้องสามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้ที่ตนจะเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการทางการเมือง ทั้งนี้ หลังจากที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-9 อาจเกิดความกังวลหรือความเครียดจากการติดตามข่าวสารทางการเมือง หรือสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันไม่เป็นไปตามที่ตนเองคาดหวัง จึงนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 10 ที่มุ่งเน้นการจัดการกับความเครียดทางการเมืองของตนเองด้วยการประเมินสถานการณ์ใหม่ว่าไม่ได้เลวร้ายอย่างที่คิด (cognitive reappraisal) และหาจุดสมดุลระหว่างความสบายใจของตนเองกับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Ford et al., 2023)

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนคิดและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะสะท้อนคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของตนเองที่ครอบคลุมในประเด็นเกี่ยวกับความรู้สึกระหว่างปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ความรู้ ทักษะ และเจตคติใหม่ๆ ที่ตนเองได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ และการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง สอดคล้องกับที่ O'Sullivan and Bruce (2014) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเป็นการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (reflective learning) ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้สะท้อนคิดความต้องการ แรงจูงใจ วิธีการ ความก้าวหน้า ผลลัพธ์ ฯลฯ ของตนเอง และ ในขั้นตอนนี้ครูจะประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเกณฑ์การปฏิบัติที่กำหนดไว้ (performance criteria) ร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ครูจะสอนซ่อมเสริมให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้เรียน จนกระทั่งผ่านเกณฑ์จึงจะสามารถไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ลำดับต่อไปได้ ดังที่ สุจิตรา ปทุมลังการ์ (2552) ได้อธิบายว่าการประเมินฐานสมรรถนะให้ความสำคัญกับการประเมินแบบย่อย (formative assessment) อย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามดูความก้าวหน้า วินิจฉัยจุดด้อย จุดเด่นของผู้เรียน และให้ข้อมูลย้อนกลับ จะเห็นได้ว่าการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะมุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา (assessment for improvement) ไม่ใช่การประเมินเพื่อตัดสิน (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล, 2562)

2. ประเด็นอภิปรายเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น

ผลการเปรียบเทียบการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า นักเรียนมีการรู้เท่าทันทางการเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกองค์ประกอบเชิงพฤติกรรมจึงสามารถอนุมานได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีผลต่อการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 5 ด้าน อันเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะมีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่จัดไว้อย่างเป็นลำดับและมีความชัดเจนในการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติทางการเมืองในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในการค้นหาความรู้ด้วยตนเองตามการจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงอย่างหลากหลาย ทำให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดและประเมินผลของครูที่มุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนามากกว่าการตัดสิน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Santi Indra (2019) ที่พบว่า การที่นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงในการจัดการปัญหาทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ ความตระหนักทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยที่นำแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดรู้หรือการรู้เท่าทัน (literacy) ของผู้เรียน เช่นเดียวกันกับงานวิจัยนี้ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และการรู้เท่าทันสื่อ หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ชวัลนุช จันธิมา, 2565) และทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ประเสริฐ อุตรา และสิรินาถ จงกลกลาง, 2566)

ผลของการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยคะแนนการรู้เท่าทันทางการเมืองในแต่ละองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนในช่วงก่อนเรียนที่อยู่ในระดับปานกลางมีการเพิ่มขึ้นในช่วงหลังเรียนเป็นระดับมากในทุกองค์ประกอบเชิงพฤติกรรมตามลำดับ ดังนี้

ด้านการใช้วิจารณญาณติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมืองมีการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนมากที่สุด โดยพฤติกรรมบ่งชี้ดังกล่าวได้รับการส่งเสริมผ่านการลงมือปฏิบัติที่ต้องสืบค้นข้อมูลทางการเมืองผ่านทางออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ จึงส่งผลให้นักเรียนได้วิเคราะห์และพิจารณาไตร่ตรองความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่หลากหลายมุมมองตลอดการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-10 สอดคล้องกับงานวิจัยของธิติยา จารุไพบูลย์พันธ์ (2563) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันข่าวการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถ้าผู้เรียนมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากและอ่านข่าวการเมืองในหลากหลายมุมมอง จะยิ่งมีความรู้เท่าทันข่าวการเมือง

ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมีการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนใกล้เคียงกับด้านการใช้วิจารณญาณติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมือง สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบให้ทุกกิจกรรมมีเป้าหมายให้นักเรียนได้ ลงมือปฏิบัติในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตั้งแต่ระดับการติดตามข่าวสารและกิจกรรมทางการเมือง การรณรงค์ให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การออกเสียงประชามติการเลือกตั้ง การร่วมเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ไปจนถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจ ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2559) กล่าวว่า การสร้างสำนึกพลเมืองควรมุ่งสร้างให้ผู้ศึกษามีส่วนร่วมทาง การเมืองที่เหมาะสมผ่านการลงมือปฏิบัติ เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

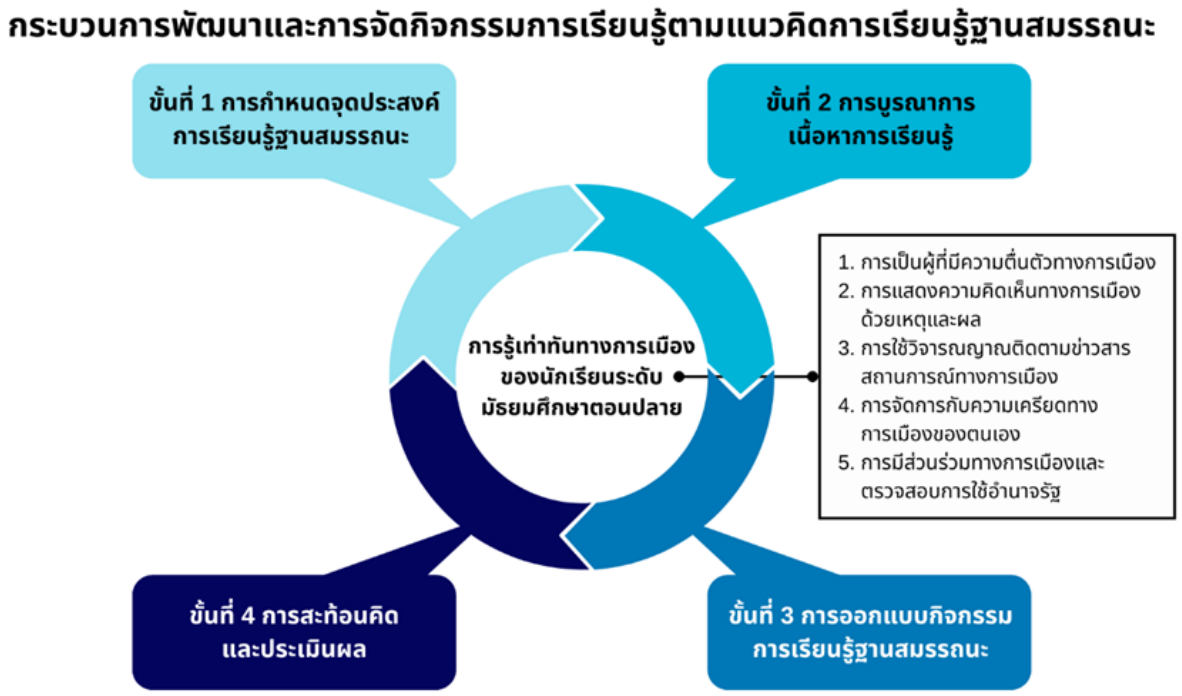
ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุและผลมีการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนเท่ากับด้านการจัดการกับความเครียดทางการเมืองของตนเอง ทั้งนี้พฤติกรรมบ่งชี้ด้านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุและผลได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองของผู้เรียนในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้มีกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นที่มี “ข้อสนับสนุน” หรือเหตุผลจากความรู้ความเข้าใจหรือประสบการณ์ทางการเมืองของตนเองและหลักฐานเชิงประจักษ์ต่างๆ ประกอบกับการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ จึงทำให้พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนผ่านการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนและเปิดกว้างทางความคิดตามพฤติกรรมของผู้เรียนในปัจจุบันที่ตื่นตัวต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนเอง ดังงานวิจัยของรพีพร ธงทอง (2564) ที่พบว่า เด็กและเยาวชน

ไทยสมัยใหม่มีทัศนคติว่าความต้องการในการแสดงออกทางการเมืองเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมและไม่จำกัดขอบเขต และการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดหรือร้องเรียนความเดือดร้อนเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และพฤติกรรมบ่งชี้ด้านการจัดการกับความเครียดทางการเมืองของตนเองได้รับการพัฒนาตามข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของ Ford et al. (2023) ที่กล่าวว่า การจัดการกับความเครียดทางการเมืองควรเบี่ยงเบนความสนใจตนไปเรื่องอื่น ประเมินสถานการณ์ใหม่ว่ามันไม่เลวร้ายอย่างที่คิดและการหาจุดสมดุลระหว่างความสบายใจของตนเองกับประโยชน์สาธารณะ ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาอย่างรู้เท่าทัน ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้เข้าใจบริบทของปัญหาอย่างรอบด้านก็มีความสบายใจมากยิ่งขึ้น

ด้านการเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นด้านที่มีการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนน้อยที่สุดจากพฤติกรรมบ่งชี้ทั้ง 5 ด้าน อันเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนเจตคติทางการเมืองนั้นต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความตระหนักรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาพฤติกรรมบ่งชี้ดังกล่าวเป็นลำดับแรกในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-3 ผ่านการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเมืองกับประเด็นปัญหาทางสังคมรอบตัว ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิชัย ตันศิริ (2547) ได้อธิบายว่า การพัฒนาบุคลิกภาพและวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5-6 ควรเป็นการสอนที่เน้นเชิงปรัชญาการเมืองและสังคมในแนวดิ่งมากกว่าแนวนอน กล่าวคือมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์แบบนักปรัชญา ต้องการให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ประเด็นของความยุติธรรม ความเสมอภาค เสรีภาพ เป็นต้น ดังนั้น การที่ผู้เรียนจะพัฒนาการเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองได้อย่างคงที่นั้น ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ กระบวนการพัฒนาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ขั้นที่ 2 การบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ และขั้นที่ 4 การสะท้อนคิดและประเมินผล ซึ่งสามารถส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 5 องค์ประกอบเชิงพฤติกรรมได้ ได้แก่ 1) การเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมือง 2) การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยเหตุและผล 3) การใช้วิจารณญาณติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมือง 4) การจัดการกับความเครียดทางการเมืองของตนเอง และ 5) การมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนที่จะนำกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้ ควรศึกษาให้เข้าใจในหลักการของการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ แนวทางการวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ เพื่อให้สามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ชุมชน และผู้เรียน ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถนำแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติหรือสมรรถนะด้านต่างๆ ของผู้เรียนได้

1.2 การเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะให้ความสำคัญกับการนำความรู้ ทักษะ และเจตคติไปลงมือปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง จึงควรมีเวลาที่เพียงพอต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล และถ้านำไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาที่มีเวลาเรียน 1 คาบต่อสัปดาห์ ควรออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ในชั้นเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในช่วงเวลาอื่นๆ นอกห้องเรียนเพิ่มเติม หรือผู้สอนในโรงเรียนนั้นๆ สามารถร่วมกันบูรณาการการเรียนรู้ระหว่างรายวิชาต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความเชื่อมโยงของความรู้ ทักษะ และเจตคติในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเป็นองค์รวมและมีเวลาในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงของการรู้เท่าทันทางการเมืองในแต่ละระยะการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล โดยการใช้ตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลง เช่น normalized gain score และการนำเสนอพัฒนาการรายบุคคลด้วยกราฟเส้น (line graph) ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำข้อมูล

มาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาและนำเสนอการรู้เท่าทันทางการเมืองที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และระดับอุดมศึกษา รวมทั้งควรมีการนำแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการรู้เท่าทันทางการเมืองของผู้เรียนระดับต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นในรูปแบบอื่นๆ เช่น การพัฒนารายวิชาฐานสมรรถนะ การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ฯลฯ

2.3 ควรมีการศึกษาโดยนำแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะไปพัฒนาคุณลักษณะหรือสมรรถนะของพลเมืองด้านต่างๆ ต่อไป เช่น สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง/ตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizenship with Global Mindedness) ความเป็นนวัตกรสังคม ความเป็นผู้ประกอบการ ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). รายงานเฉพาะเรื่องที่ 12 หลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ชวัลนุช จันธิมา. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสุขศึกษาและการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐวดี กูละพัฒน์ และสิรินาถ จงกลกลาง. (2565). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารราชพฤกษ์, 20(1), 59 - 70.

ธิติยา จารุไพบูลย์พันธ์. (2563). การรู้เท่าทันข่าวการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประเสริฐ อุตรา และ สิรินาถ จงกลกลาง. (2566). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 8(2), 55 - 64.

พรรชรนันท์ สายจันดี, ธรรรมนิตย์ วราภรณ์ และชัยยศ จินารัตน์. (2565). การรับรู้ทางการเมืองการกล่อมเกลาทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในประเทศไทย. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน, 6(2), 26-40.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74ก หน้า 1-23. (19 สิงหาคม 2542).

ภาณุวัฒน์ มัธยมนันทน์. (2561). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มูลนิธิการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทย. (2556). กรอบแนวคิดหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย. กรุงเทพมหานคร: เทคนิคอิมเมจ.

รพีพร ธงทอง. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ของเด็กและเยาวชน. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 16(1), 27-40.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40ก หน้า

1-90. (6 เมษายน 2560).

วรดร เลิศรัตน์ และสรัช สินธุประมา. (2566). เด็กและครอบครัวไทยในสองทางแพร่ง: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2023. แหล่งที่มา https://kidforkids.org/child-family-situation-report-2023/. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2567.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ และรัตนาวดี ลาพาย. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทย: มูลเหตุ รูปแบบ และผลที่เกิดขึ้นตามมา. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 7(1), 1-18.

วิชัย ตันศิริ. (2547). วัฒนธรรมการเมืองและการปฏิรูป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2562). การประเมินตามสภาพจริงอิงสมรรถนะ. แหล่งที่มา http://www.curriculumandlearning. com/?page=Books&language=th. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2567.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ชุดความฉลาดรู้ (literacy). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). เข้าใจสมรรถนะอย่างง่ายๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่ายๆ ฉบับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). คู่มือการนำกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สุจิตรา ปทุมลังการ์. (2552). ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะและการประเมินผล. หนังสือพิมพ์สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและอาชีพ ฉบับเดือนมกราคม 2552. 1-11.

อภิญญา สืบมา และสิรินาถ จงกลกลาง. (2565). ผลการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 10(2), 71 - 83.

Ford, B. Q., Feinberg, M., Lassetter, B., Thai, S. and Gatchpazian, A. (2023). The political is personal: The costs of daily politics. Journal of Personality and Social Psychology, 125(1), 1-28.

Mkonongwa, L. M. (2018). Competency-based teaching and learning approach towards quality education. From https://www.semanticscholar.org/paper/Competency-based-teaching-and-learning-approach-Mkonongwa/3c9e58278db5a26a24bd576328946a622ba994bb?utm_source=direct_link. Retrieved February 26, 2024.

O'Sullivan, N. and Bruce, A. (2014). Teaching and Learning in Competency Based Education. From https://www.researchgate.net/publication/269810124_Teaching_and_Learning_in_Competency_Based_Education. Retrieved February 26, 2024.

Santi Indra, A. (2019). Enhancing Active Citizenship and Political Literacy among Young Voters in High School. Paper presented at the Proceedings of the Social and Humaniora Research Symposium.

Scheopner Torres, A., Brett, J. and Cox, J. (2015). Competency-Based Learning: Definitions, Policies, and Implementation (ED-IES-12-C-0009). From https://www.researchgate.net/publication/316558365_Competency-Based_Learning_Definitions_Policies_and_Implementation. Retrieved February 26, 2024.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

A STUDY OF FACTORS HINDERING ENGLISH SPEAKING AMONG LOWER SECONDARY STUDENTS IN THE NONG LUANG SCHOOL GROUP, LAN KRABUE DISTRICT, KAMPHAENG PHET PROVINCE

[1]นันณภัชสรณ์ ดิลกพรชัยกุล Nunnapachsorn Dilokpornchaikul
[2]สุรัตนา อดิพัฒน์ Surattana Adipat
[1, 2]มหาวิทยาลัยรามคำแหง Ramkhamhaeng University, Thailand
Corresponding Author E-mail: 6614590004@rumail.ru.ac.th

Article Received: June 13, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 80 คน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามงานวิจัย โดยมีขั้นตอนการวิจัย คือ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามงานวิจัยการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน 2) ปัจจัยด้านการเรียนการสอน และ 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน วิเคราะห์ผลการวิจัยด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลที่กำหนดไว้โดยใช้แบบประเมินเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านที่ 1 ด้านตัวผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนขาดความมั่นใจในตนเองขณะพูดภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านที่ 3 ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รูปแบบและวิธีการสอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่เน้นการแปลความหมาย (Grammar Translation) มากกว่าการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และปัจจัยด้านที่ 2 ด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนขาดโอกาสในการพูดภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คำสำคัญ: ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน, ปัจจัยด้านการเรียนการสอน, ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

Abstract

This study aimed to investigate the factors impeding the development of English-speaking skills among lower secondary students (Mathayomsuksa 1–3) in the Nong Luang School Group, Lan Krabue District, Kamphaeng Phet Province. The sa mple group consisted of 80 Mathayomsuksa 1–3 students from schools in the Nong Luang School Group, Lan Krabue District, Kamphaeng Phet Province. The study was conducted using a survey research approach. The research instrument used in this study was a questionnaire. The research was conducted through the following procedures: analyzed a questionnaire focused on three principal domains: (1) learner-related factors, (2) instructional factors, and (3) learning environment factors. Analyze the research results using percentage, mean (M), and standard deviation (S.D.), and compare them with the predetermined criteria for interpretation. The assessment was based on a 5-point Likert scale.

The research findings revealed that learner-related factors had the highest mean score, indicating a high level of impact. An analysis of individual items in this category found that the students' lack of self-confidence while speaking English received the highest mean score. The second highest category was learning environment factors, which yielded a moderate level of impact. An analysis of individual items in this category showed that the most prominent issue was the teaching approach, with most teachers employing grammar-translation methods rather than emphasizing English communication. Lastly, instructional factors were also found to have a moderate impact. The highest scoring item in this category indicated that students lacked opportunities to communicate in English with native speakers.

Keywords: Learner-Related Factors, Instructional Factors, Learning Environment Factors, Lower Secondary Students

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันในระดับโลก ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้เป็นสื่อกลางในการติดต่อด้านการค้าขายระหว่างประเทศ การศึกษา และการทูตต่างๆ ซึ่งในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการฝึกทักษะการสื่อสาร (Communication) เพื่อให้เกิดความสามารถในการสื่อสารทั้งในด้านการสื่อสารด้วยเหตุและผล รวมถึงการสื่อสารอย่างเป็นระบบและมีวิจารณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนาพร รุจิโฉม (2561) ที่กล่าวว่า หลายๆ ประเทศได้มีการยึดเอาภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาชีวิตและการทำงาน เพราะปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เราทุกคนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ในระบบการศึกษาไทย มีการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งในปี พ.ศ. 2559 มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเวลาเรียน ตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ในช่วงชั้นที่ 1 ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 โดยจากเดิมมีการจัดการเรียนการสอน

ในรายวิชาภาษาอังกฤษ 40 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา ปรับเปลี่ยนเป็น 200 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเป็นอย่างมาก เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีเจคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ และสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารอย่างง่ายได้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก ซึ่งในเล่มหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษในบริบทของแต่ละโรงเรียนนั้นมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการบริหารงานวิชาการในเรื่องการกำหนดโครงสร้างรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับพิชญ์ภัชกัญจน์ ปานเผือก (2561) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในแต่ละปีการศึกษา เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากครูผู้สอนมีวิธีการสอนที่เหมาะสมก็จะสามารถทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนยิ่งขึ้น (Adipat, 2023) รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เสริมสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสม โดย ดาราลัย ไชมะเริง (2555) ให้ข้อเสนอแนะว่า ขนาดของห้องเรียนที่ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนส่งผลต่อบรรยากาศการเรียนรู้ภายในห้องเรียน รวมถึงความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ไม่เพียงพอ

นอกจากนี้ โดยทั่วไปครูผู้สอนมักจะให้ความสำคัญกับทักษะการอ่านมากกว่าการพูดภาษาอังกฤษ เนื่องจากการวัดและประเมินผลส่วนใหญ่ใช้แบบทดสอบในการวัดผลการเรียนรู้ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดย สุทิชญา ประทุม (2566) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นการจัดการเรียนรู้โดยครูเป็นผู้บรรยาย แต่นักเรียนจะไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน ซึ่งทำให้ส่วนใหญ่ไม่เกิดการพูดสื่อสารในห้องเรียน ขาดโอกาสในการใช้ภาษาอังกฤษให้เป็นชีวิตประจำวันซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีผลผลิตทางการศึกษา (A theory of educational productivity) ของ Walberg Herbert (1989) ที่กล่าวว่า ปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของตัวผู้เรียน ประกอบด้วย เจคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย พฤติกรรมการสอนของครู กลยุทธ์ในการเรียนของผู้เรียน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน

จากที่ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านประดาเจ็ดรัง ต.หนองหลวง อ.ลานกระบือ จ.กำแพงเพชร ในช่วงระยะเวลา 1 ปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่กล้าพูดภาษาอังกฤษในห้องเรียน ขาดโอกาสในการสื่อสารภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษา ไม่สามารถเลือกใช้คำที่เหมาะสมหรือเรียบเรียงคำพูดให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ที่เรียนมาได้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร โดยแบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความยากในการพูดภาษาอังกฤษ 3 ด้าน ดังนี้ ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน ปัจจัยด้านการเรียนการสอน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ตามทฤษฎีผลผลิตทางการศึกษา (Herbert, 1989) เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับใช้

ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพูดภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปปรับใช้ในสถานการณ์อย่างง่ายในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร จำนวน 100 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร จำนวน 80 คน แบ่งออกเป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองหลวง จำนวน 50 คน นักเรียนโรงเรียนบ้านบึงมาลย์ จำนวน 15 คน และนักเรียนโรงเรียนบ้านประดาเจ็ดรัง จำนวน 15 คน โดยใช้การสุ่มแบบง่าย จากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) เพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร

2.2 กำหนดประเด็นหลักที่ผู้วิจัยต้องการวัดประเด็นหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านตัวผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

2.3 สร้างข้อความหรือคำถามบนแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ.กำแพงเพชร โดยมีส่วนประกอบเนื้อหาที่จำแนกได้ดังนี้ (1) วัตถุประสงค์ของงานวิจัย (2) คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม (3) เนื้อหาที่ต้องการถาม จำนวน 24 ข้อ โดยครอบคลุมปัจจัย 3 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน 2) ปัจจัยด้านการเรียนการสอน และ 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

2.4 ระบุเกณฑ์ความเห็นด้วย ตามหลักเกณฑ์ลิเคิร์ท (Likert scale) 5 ระดับ ดังนี้ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย และ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2.5 ระบุค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ดังนี้ 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.41-4.20 หมายถึง มาก 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง 1.81-2.60 หมายถึง น้อย และ 1.00-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด (Best, 1977; อ้างใน จรูญ หงส์เจริญ, 2542)

2.6 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาโดยประเมินความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม หลังจากนั้น นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index หรือ IOC) ด้วยเกณฑ์+1 (สอดคล้อง) -1

(ไม่สอดคล้อง) หรือ 0 (ไม่แน่ใจ) ผลการพิจารณาและประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คนเห็นพ้องกันว่าข้อคำถามบนแบบสอบถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน จำนวน 23 ข้อ และตัดทิ้งจำนวน 1 ข้อ ผลลัพธ์ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับ 0.88 ซึ่งแสดงถึงความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Turner et al., 2002) หลังจากนั้น นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.7 นำแบบสอบถามไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จากโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนหนองหลวง จำนวน 40 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.8 นำข้อมูลจากการทดลองหาค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 – 1.00 ทุกข้อ

2.9 นำข้อมูลจากการทดลองหาค่าสัมประสิทธิแอลฟาของครอนบาคเพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิแอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.87 ในระดับดี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2568

3.1 จัดเตรียมห้องเรียนและอธิบายคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

3.2 แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอมถามออนไลน์และแบบสอบถามเอกสาร ตามความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละโรงเรียน

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามลงในโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ Microsoft Excel

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการดำเนินการตามขั้นตอน วิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร ด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลที่กำหนดไว้โดยใช้แบบประเมินเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

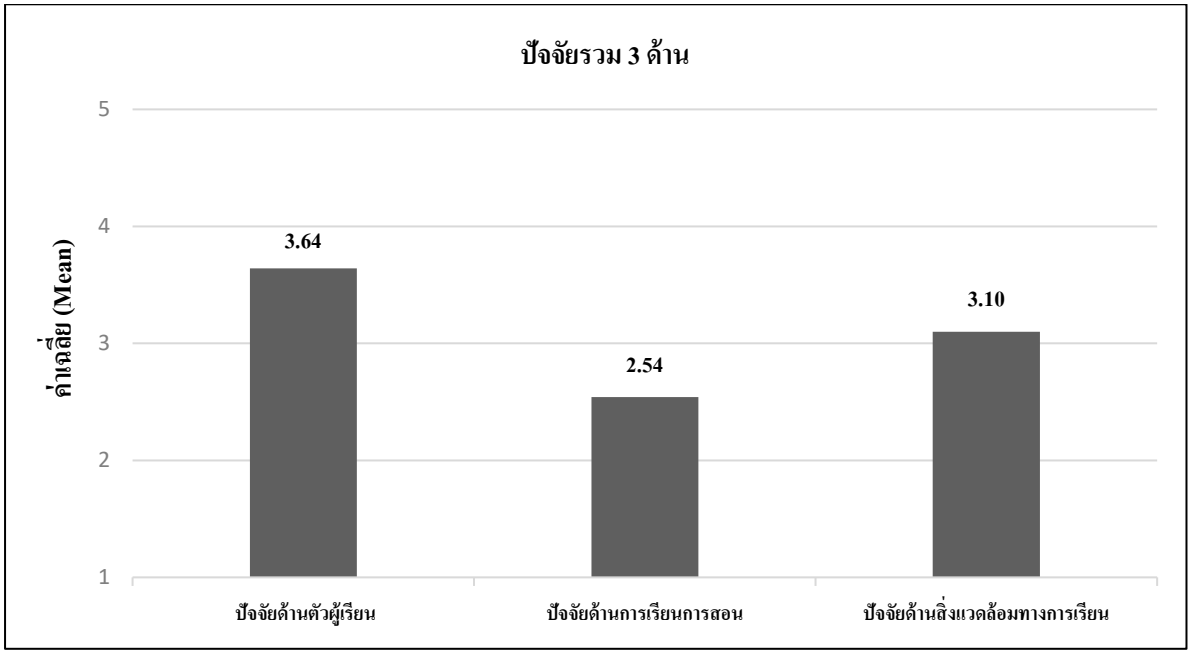
4.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลหาคุณภาพของเครื่องมือ 1) ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับจุดประสงค์ (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งวิเคราะห์ผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS 2) ค่าอำนาจจำแนก (discrimination) และความเชื่อมั่น (reliability) รายข้อของแบบสอบถาม โดยทดสอบกับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 40 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach’s alpha coefficient) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาพรวมการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน (n) /ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วยมาก (4)	เห็นด้วยปานกลาง (3)	เห็นด้วยน้อย (2)	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1)			
ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน	149 (23.28)	190 (29.69)	227 (35.47)	61 (9.53)	13 (2.03)	3.64	.29	มาก
ปัจจัยด้านการเรียนการสอน	38 (5.94)	98 (15.31)	205 (32.03)	127 (19.84)	172 (26.88)	2.54	.62	ปานกลาง
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน	75 (13.39)	114 (20.36)	216 (38.57)	101 (18.04)	54 (9.64)	3.10	.35	ปานกลาง

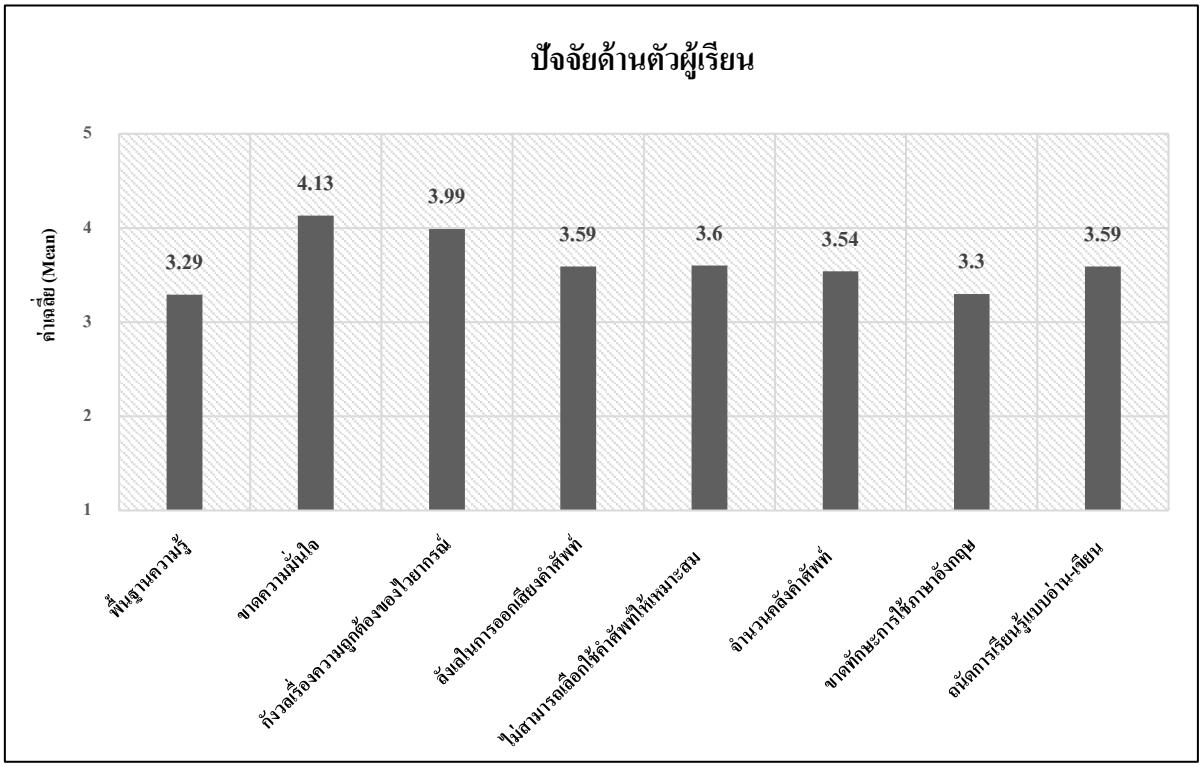
ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาพรวมปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร

จากตารางที่1 และภาพที่ 1 พบว่า ระดับความเห็นด้วยในภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร พบว่า ปัจจัยด้านที่ 1 ด้านตัวผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านที่ 3 ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยด้านที่ 2 ด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายด้านการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร มีประเด็นหลัก 3 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร ด้านที่ 1 ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน

ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน (n) /ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วยมาก (4)	เห็นด้วยปานกลาง (3)	เห็นด้วยน้อย (2)	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1)			
1. พื้นฐานความรู้ (Background Knowledge) ของนักเรียนส่งผลต่อการพูดภาษาอังกฤษ	7 (8.75)	14 (17.50)	54 (67.50)	5 (6.25)	0 (0)	3.29	.72	ปานกลาง
2. นักเรียนขาดความมั่นใจในตนเองขณะพูดภาษาอังกฤษ	37 (46.25)	21 (26.25)	17 (21.25)	5 (6.25)	0 (0)	4.13	.96	มาก
3. นักเรียนกังวลเรื่องความถูกต้องของไวยากรณ์ (Grammar) เมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษ	32 (40)	23 (28.75)	18 (22.50)	6 (7.50)	1 (1.25)	3.99	1.02	มาก
4. นักเรียนลังเลในการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง	15 (18.75)	28 (35)	27 (33.75)	9 (11.25)	1 (1.25)	3.59	.96	มาก
5. นักเรียนไม่สามารถเลือกใช้คำศัพท์ให้เหมาะสมกับบริบทในการพูด	13 (16.25)	31 (38.75)	30 (37.50)	3 (3.75)	3 (3.75)	3.60	.94	มาก
6. นักเรียนมีจำนวนคลังคำศัพท์ที่ใช้ในการพูดภาษาอังกฤษน้อย	12 (15)	27 (33.75)	34 (42.50)	6 (7.50)	1 (1.25)	3.54	.89	มาก
7. นักเรียนขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน	15 (18.75)	20 (25)	24 (30)	16 (20)	5 (1.25)	3.30	1.17	ปานกลาง
8. นักเรียนถนัดการเรียนรู้แบบอ่าน-เขียนมากกว่าการฟัง-พูด	18 (22.50)	26 (32.50)	23 (28.75)	11 (13.75)	2 (2.50)	3.59	1.06	มาก
สรุปผลรวม	**149 (23.28)**	**190 (29.69)**	**227 (35.47)**	**61 (9.53)**	**13 (2.03)**	**3.64**	**.29**	**มาก**

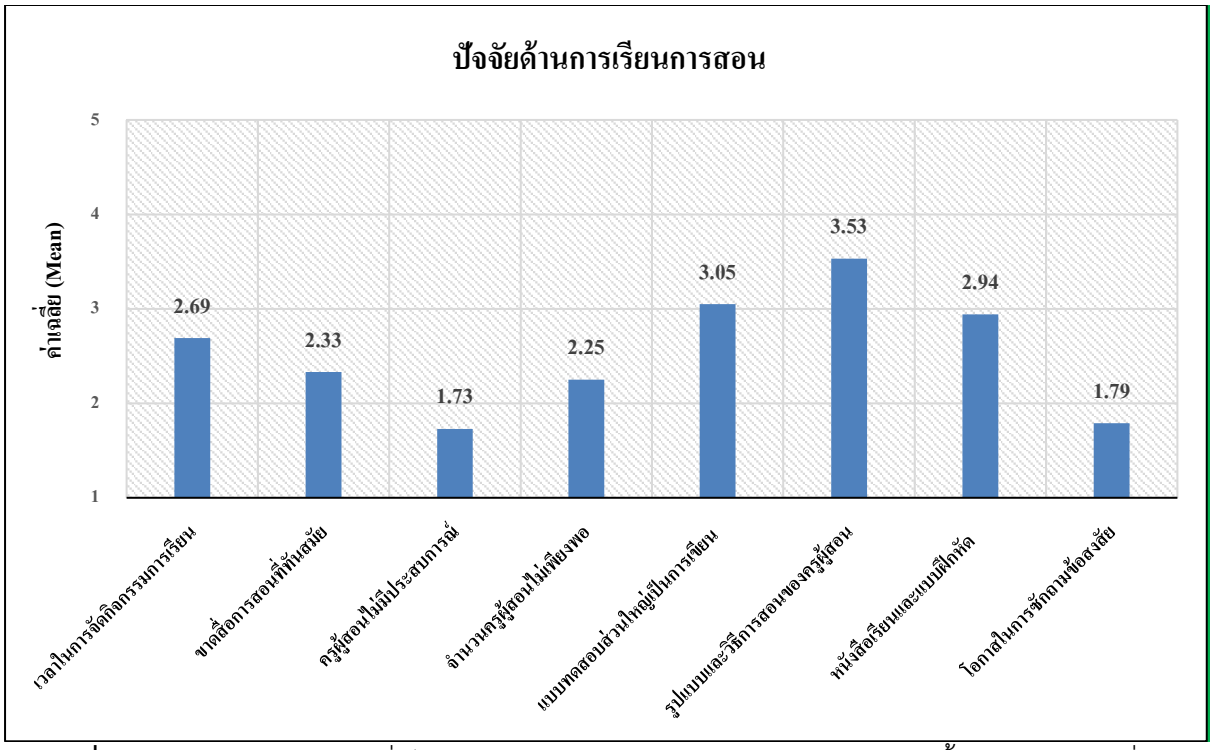

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรีย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร

จากตารางที่ 2 และภาพที่ 2 พบว่า ระดับความเห็นด้วยของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร ด้านที่ 1 ด้านตัวผู้เรียน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับความเห็นด้วยมาก ($\bar{x}$ = 3.64, S.D. = .29) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนขาดความมั่นใจในตนเองขณะพูดภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 4.13, S.D. = .96) รองลงมา ได้แก่ นักเรียนกังวลเรื่องความถูกต้องของไวยากรณ์ (Grammar) เมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษ ($\bar{x}$ = 3.99, S.D. = 1.02) นักเรียนไม่สามารถเลือกใช้คำศัพท์ให้เหมาะสมกับบริบทในการพูด ($\bar{x}$ = 3.60, S.D. = .94) นักเรียนลังเลในการออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง ($\bar{x}$ = 3.59, S.D. = .96) นักเรียนถนัดการเรียนรู้แบบอ่าน-เขียน มากกว่าการฟัง-พูด ($\bar{x}$ = 3.59, S.D. = 1.06) นักเรียนมีจำนวนคลังคำศัพท์ที่ใช้ในการพูดภาษาอังกฤษน้อย ($\bar{x}$ = 3.54, S.D. = .89) นักเรียนขาดทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ($\bar{x}$ = 3.30, S.D. = 1.17) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ พื้นฐานความรู้ (Background Knowledge) ของนักเรียนส่งผลต่อการพูดภาษาอังกฤษ ($\bar{x}$ = 3.29, S.D. = .72

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร ด้านที่ 2 ปัจจัยด้านการเรียนการสอน

ปัจจัยด้านการเรียนการสอน	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน (n) /ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วยมาก (4)	เห็นด้วยปานกลาง (3)	เห็นด้วยน้อย (2)	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1)			
1. เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	5 (6.25)	11 (13.75)	30 (37.50)	22 (27.50)	12 (15)	2.69	1.09	ปานกลาง
2. ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัยและน่าสนใจ	3 (3.75)	8 (10)	24 (30)	22 (27.50)	23 (28.75)	2.33	1.11	ปานกลาง
3. ครูผู้สอนไม่มีประสบการณ์ในการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ	3 (3.75)	4 (5)	9 (11.25)	16 (20)	48 (60)	1.73	1.09	น้อย
4. จำนวนครูผู้สอนไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน	4 (5)	6 (7.5)	17 (21.25)	32 (40)	21 (26.25)	2.25	1.08	น้อย
5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่จะเป็นการเขียน ไม่มีการใช้แบบทดสอบแบบฟัง-พูด	7 (8.75)	13 (16.25)	45 (56.25)	7 (8.75)	8 (10)	3.05	1.01	ปานกลาง
6.รูปแบบและวิธีการสอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่เน้นการแปลความหมาย (Grammar Translation) มากกว่าการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	7 (8.75)	31 (38.75)	40 (50)	1 (1.25)	1 (1.25)	3.53	.73	มาก
7. หนังสือเรียนและแบบฝึกหัด ไม่เอื้อต่อการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	7 (8.75)	21 (26.25)	26 (32.50)	12 (15)	14 (17.50)	2.94	1.22	ปานกลาง
8. ครูผู้สอนไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยในการสื่อสารภาษาอังกฤษภายในห้องเรียน	2 (2.50)	4 (5)	14 (17.50)	15 (18.75)	45 (56.25)	1.79	1.06	น้อย
สรุปผลรวม	**38 (5.94)**	**98 (15.31)**	**205 (32.03)**	**127 (19.84)**	**172 (26.88)**	**2.54**	**.62**	**ปานกลาง**

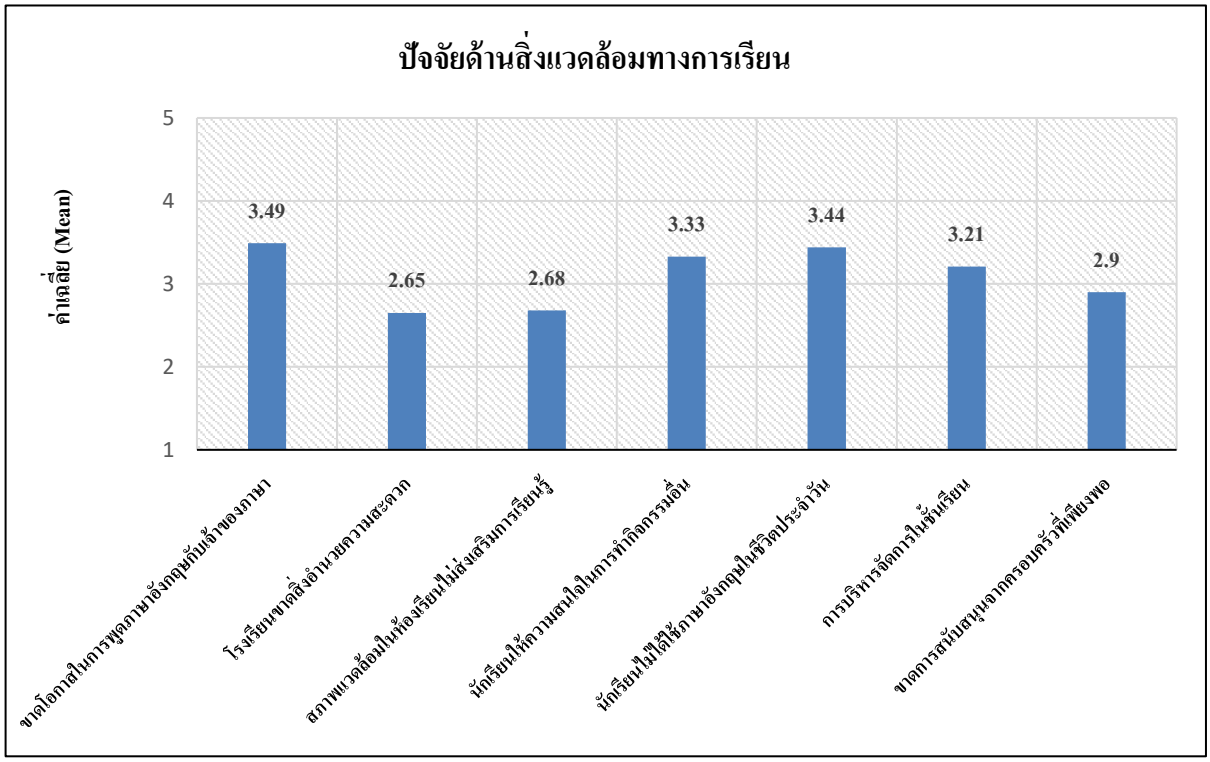

ภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร

จากตารางที่ 3 และภาพที่ 3 พบว่า ระดับความเห็นด้วยของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร ด้านที่ 2 ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับความเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.54, S.D. = .62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รูปแบบและวิธีการสอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่เน้นการแปลความหมาย (Grammar Translation) มากกว่าการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.53, S.D. = .73) รองลงมา ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่จะเป็นการเขียน ไม่มีการใช้แบบทดสอบแบบฟัง-พูด ($\bar{X}$ = 3.05, S.D. = 1.01) หนังสือเรียนและแบบฝึกหัดไม่เอื้อต่อการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 2.94, S.D. = 1.22) เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 2.69, S.D. = 1.09) ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัยและน่าสนใจ ($\bar{X}$ = 2.33, S.D. = 1.11) จำนวนครูผู้สอนไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 2.25, S.D. = 1.08) ครูผู้สอนไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยในการสื่อสารภาษาอังกฤษภายในห้องเรียน ($\bar{X}$ = 1.79, S.D. = 1.06) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูผู้สอนไม่มีประสบการณ์ในการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ ($\bar{X}$ = 1.73, S.D. = 1.09)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร ด้านที่ 3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน (n) /ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความเห็น
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วยมาก (4)	เห็นด้วยปานกลาง (3)	เห็นด้วยน้อย (2)	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1)			
1. นักเรียนขาดโอกาสในการพูดภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษา	16 (20)	24 (30)	27 (33.75)	9 (11.25)	4 (5)	3.49	1.09	ปานกลาง
2. โรงเรียนขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทางภาษา อาทิเช่น ห้องปฏิบัติการทางภาษา โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น	6 (7.5)	12 (15)	26 (32.50)	20 (25)	16 (20)	2.65	1.18	ปานกลาง
3. การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนไม่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันของนักเรียน	2 (2.5)	15 (18.75)	28 (35)	25 (31.25)	10 (8)	2.68	1.00	ปานกลาง
4. นักเรียนให้ความสนใจในการทำกิจกรรมอื่นในเวลาว่างมากกว่าการฝึกพูดภาษาอังกฤษ	11 (13.75)	21 (26.25)	34 (42.50)	11 (13.75)	3 (3.75)	3.33	1.00	ปานกลาง
5. นักเรียนไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอย่างง่ายในชีวิตประจำวันกับกลุ่มเพื่อนขณะอยู่นอกห้องเรียน	16 (20)	20 (25)	32 (40)	7 (8.75)	5 (6.25)	3.44	1.10	ปานกลาง
6. การบริหารจัดการในชั้นเรียนส่งผลต่อการพูดภาษาอังกฤษ อาทิเช่นการจัดโต๊ะนักเรียน การจับคู่หรือแบ่งกลุ่มจำนวนนักเรียนทำกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น	10 (12.50)	14 (17.50)	43 (53.75)	9 (11.25)	4 (5)	3.21	.98	ปานกลาง
7. นักเรียนขาดการสนับสนุนจากครอบครัวที่เพียงพอในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน	14 (17.50)	8 (10)	26 (32.50)	20 (25)	12 (15)	2.90	1.29	ปานกลาง
สรุปผลรวม	**75 (13.39)**	**114 (20.36)**	**216 (38.57)**	**101 (18.04)**	**54 (9.64)**	**3.10**	**.35**	**ปานกลาง**

ภาพที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร

จากตารางที่ 4 และภาพที่ 4 พบว่า ระดับความเห็นด้วยของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ. ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร ด้านที่ 3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับความเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.10, S.D. = .35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนขาดโอกาสในการพูดภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.49, S.D. = 1.09) รองลงมา ได้แก่ นักเรียนไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอย่างง่ายในชีวิตประจำวันกับกลุ่มเพื่อนขณะอยู่นอกห้องเรียน ($\bar{X}$ = 3.44, S.D. = 1.10) นักเรียนให้ความสนใจในการทำกิจกรรมอื่นในเวลาว่างมากกว่าการฝึกพูดภาษาอังกฤษ ($\bar{X}$ = 3.33, S.D. = 1.00) การบริหารจัดการในชั้นเรียนส่งผลต่อการพูดภาษาอังกฤษ อาทิเช่น การจัดโต๊ะนักเรียน การจับคู่หรือแบ่งกลุ่มจำนวนนักเรียนทำกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น ($\bar{X}$ = 3.21, S.D. = .98) นักเรียนขาดการสนับสนุนจากครอบครัวที่เพียงพอในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน ($\bar{X}$ = 2.90, S.D. = 1.29) การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนไม่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันของนักเรียน ($\bar{X}$ = 2.68, S.D.= 1.08) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ โรงเรียนขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทางภาษา อาทิเช่น ห้องปฏิบัติการทางภาษา โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ($\bar{X}$ = 2.65, S.D. = 1.18)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นในภาพรวมและรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยความเห็นด้วยสูงสุดนำมาอภิปรายผลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ในภาพรวม พบว่า ด้านที่ 1 ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร มีค่าเฉลี่ยความเห็นด้วยสูงสุด สอดคล้องกับการศึกษาของนงสมร พงษ์พานิช (2551) ได้ศึกษาปัญหาของการพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้วยวาจา ของนิสิตคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา ที่เรียนวิชาการสื่อสารด้วยวาจา ในภาคปลายปีการศึกษา 2550 จำนวน 89 คน และในภาคต้นปีการศึกษา 2551 จำนวน 90 คน รวม 179 คน โดยการใช้แบบสอบถามแบบประเมินค่า การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการพูดภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการในที่ชุมชนของนิสิตคือ การขาดความมั่นใจในตนเอง สืบเนื่องมาจากมีความรู้พื้นฐานทางด้านภาษาอังกฤษไม่เพียงพอสำหรับการสื่อสาร มีจำนวนคำศัพท์น้อย ขาดทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสารในสภาพจริง รองลงมาคือ ด้านที่ 3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน และด้านที่ 2 ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีผลผลิตทางการศึกษา (A theory of educational productivity) ของ Walberg Herbert (1989) นักวิจัยด้านการศึกษาวิทยาลัยการศึกษา ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของตัวนักเรียน ประกอบด้วย 1) ความสามารถหรือความรู้พื้นฐานของนักเรียน ซึ่งวัดโดยแบบทดสอบมาตรฐานตามปกติ 2) พัฒนาการ ตามดัชนีตามลำดับอายุหรือระยะการเจริญเติบโต และ 3) แรงจูงใจหรือมโนทัศน์ตนเองที่มีต่อการเรียนรู้ ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4) ระยะเวลาที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และ 5) คุณภาพของประสบการณ์การสอนของครู และหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 6) บ้าน 7) กลุ่มสังคมในห้องเรียน 8) กลุ่มเพื่อนนอกโรงเรียน และ 9) การใช้เวลาว่างนอกโรงเรียน

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านตัวผู้เรียนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด หากนักเรียนขาดความมั่นใจในตนเองขณะพูดภาษาอังกฤษกับผู้อื่น จะส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ดี ซึ่งอาจเกิดจากความกังวลเรื่องความถูกต้องของไวยากรณ์ มีจำนวนคลังคำศัพท์ไม่เพียงพอต่อการพูดภาษาอังกฤษ จนไม่สามารถเลือกใช้คำศัพท์ให้เหมาะสมกับบริบทของการพูด อาจสืบเนื่องมาจากรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูที่ส่วนใหญ่เน้นการแปลความหมายมากกว่าสอนให้นักเรียนพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร อีกทั้งยังขาดโอกาสในการพูดภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษาและไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอย่างง่ายในชีวิตประจำวันกับกลุ่มเพื่อนหรือครอบครัวของตนเองขณะอยู่นอกห้องเรียน

2. ด้านตัวผู้เรียน พบว่า ระดับความเห็นด้วยของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 นักเรียนขาดความมั่นใจในตนเองขณะพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นปัจจัยด้านตัวผู้เรียนในเชิงจิตวิทยา สอดคล้องกับการศึกษาของ Haidara (2016) ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการการทบทวนเชิงทฤษฎี บันทึกภาคสนาม การสังเกต และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างกับนักเรียน 20 คน เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพูดภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษในอินโดนีเซีย ซึ่งข้อมูลที่ได้ นำมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงโต้ตอบที่พัฒนาโดย

Miles and Huberman (1994) ที่พบว่า ปัจจัยทางจิตวิทยาส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนอย่างแท้จริง แม้ว่านักเรียนส่วนใหญ่จะมีคลังคำศัพท์และไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในระดับที่ดี แต่พวกเขาก็ไม่มั่นใจขณะพูดภาษาอังกฤษ ปัญหาส่วนใหญ่คือ กลัวพูดผิดพลาด รู้สึกเขินอาย รู้สึกลังเลและขาดความมั่นใจขณะพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Polishchuk (2017) ที่พบว่า ผู้เข้าร่วมการศึกษานี้เผชิญกับอุปสรรคด้านภาษา คำศัพท์และไวยากรณ์ อุปสรรคทางจิตวิทยา กลัวการพูดผิดพลาด กลัวการพูดต่อหน้าชั้นเรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Normawati et al. (2023) ได้ศึกษาความยากลำบากของผู้เรียน EFL ในการพูดภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาภาควิชาที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษภาคการศึกษาแรกของมหาวิทยาลัย Universitas Tidar ซึ่งเรียนภาษาอังกฤษเป็นชั้นเรียนทั่วไป โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลซึ่งครอบคลุม 6 แง่มุมตามแนวคิดทักษะการพูดของ Brown (2004) ที่พบว่า มีปัญหาหลัก 3 ประการ คือ ไวยากรณ์ (48%) นักศึกษาไม่มีความเชี่ยวชาญด้านไวยากรณ์ ฉะนั้นในการสนทนากับผู้อื่นมักพบข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ การออกเสียง (27%) นักศึกษามีปัญหาการออกเสียงคำศัพท์ที่ไม่ชัดเจน ซึ่งนำไปสู่ความไม่ถูกต้องในการให้ข้อมูล คำศัพท์ (12%) นักศึกษาขาดความเชี่ยวชาญด้านความหมายของคำศัพท์และเรื่องที่ท้าทายมากที่จะใช้คำศัพท์ให้เหมาะสมและตรงกับบริบทที่ต้องการจะสื่อความหมายและแง่มุมอื่นๆ น้อยกว่า 10%

สรุปได้ว่า นักเรียนอาจเกิดความกลัวพูดผิดพลาด กังวลเกี่ยวกับความถูกต้องของไวยากรณ์ กลัวการพูดต่อหน้าชั้นเรียน รู้สึกเขินอาย รู้สึกลังเลในการออกเสียงคำศัพท์และขาดความมั่นใจขณะพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการขาดทักษะการใช้ภาษาในการสื่อสารในสถานการณ์จริง ขาดความเชี่ยวชาญด้านความหมายของคำศัพท์ จึงเป็นเรื่องท้าทายมากของผู้เรียนที่จะใช้คำศัพท์ให้เหมาะสมและตรงกับบริบทให้ถูกต้อง

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ระดับความเห็นด้วยของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 6 รูปแบบและวิธีการสอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่เน้นการแปลความหมาย (Grammar Translation) มากกว่าการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Al-Sobhi and Preece (2018) ที่พบว่า ปัญหาสำคัญที่มีอิทธิพลต่อกระบวนสอนทักษะการพูด ได้แก่ ไม่มีการใช้แบบทดสอบแบบฟัง-พูด ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่จะเป็นการเขียน วิธีการสอนของครูไม่ใช้วิธีการสอนเพื่อการสื่อสาร ใช้วิธีการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง (teacher-centered) ซึ่งในด้านการจัดการเรียนการสอนของเพื่อให้นักเรียนสามารถพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้นั้น มีข้อจำกัดหลายประการ อาทิเช่น เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอ จำนวนครูที่ไม่เพียงพอ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่เป็นการเขียน ไม่มีการใช้แบบทดสอบแบบฟัง-พูด สอดคล้องกับการศึกษาของ Dwijayani, I. and Musigrungsi, S. (2022) ที่พบว่า ความท้าทายในการสอนของครูผู้สอนต้องเผชิญในการจัดการเรียนการสอนด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนไทย ได้แก่ ข้อจำกัดด้านเวลา สื่อการสอน ความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักเรียน แรงจูงใจในการเรียนของครูต่องานพูด และแบบวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ไม่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

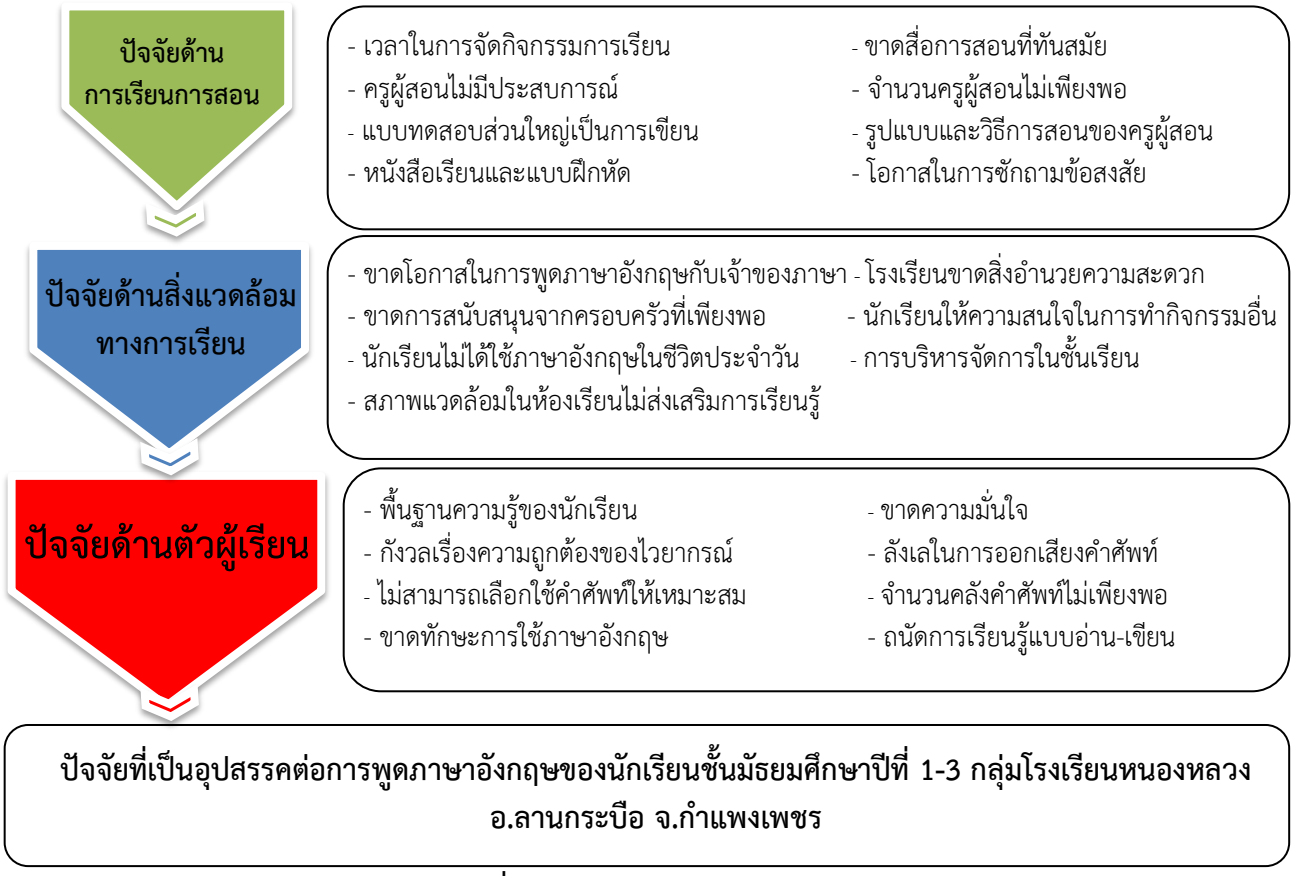
สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการเรียนการสอนทั้งรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอ หนังสือเรียนและแบบฝึกหัดไม่เอื้อต่อการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร รวมถึงการวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เน้นทักษะการเขียนมากกว่าการพูด ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะในการพูดภาษาอังกฤษ

4. ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน พบว่า ระดับความเห็นด้วยของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ. กำแพงเพชร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 1 นักเรียนขาดโอกาสในการพูดภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Dong (2022) ที่พบว่า ความยากลำบากในการพูดของนักศึกษาเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางภาษา ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ดังนี้ ปัจจัยทางภาษา เช่น การขาดความรู้ คำศัพท์ในการสร้างประโยคที่ใช้ในการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ เป็นต้น ปัจจัยทางจิตวิทยา เช่น ขาดความมั่นใจในการพูด เป็นต้น และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เช่น ขาดสภาพแวดล้อมสำหรับการฝึกพูด ฝึกใช้ภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษานอกห้องเรียน ด้วยเหตุนี้โรงเรียนจึงควรมีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน บริหารจัดการในชั้นเรียนให้เหมาะสมและสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน รวมถึงการได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนกับกลุ่มเพื่อนหรือผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ซึ่งหากผู้เรียนได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมเพื่อการพัฒนาตนเองในด้านการพูดภาษาอังกฤษอย่างเต็มที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสารถในด้านการใช้ภาษาและสามารถประยุกต์ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธันยานี เคนคำภา (2566) ที่พบว่า เมื่อพิจารณารายด้านลำดับจากมากไปน้อย ปัจจัยด้านโรงเรียน พบว่า โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สืบค้นความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษและมีสื่อการเรียนที่ทันสมัย อยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านครูผู้สอน พบว่า ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยในการสื่อสารภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านผู้เรียน พบว่า นักเรียนตระหนักถึงประโยชน์ต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก และปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า ครอบครัวของนักเรียนสนับสนุนในการเรียนภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปได้ว่า แม้ว่านักเรียนจะขาดโอกาสในการพูดภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษา แต่หากมีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดีและสร้างสรรค์ โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สืบค้นความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษและมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยในการสื่อสารภาษาอังกฤษ หรือโรงเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทางภาษา อาทิเช่น ห้องปฏิบัติการทางภาษา โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกพูด ฝึกใช้ภาษาอังกฤษกับกลุ่มเพื่อนหรือผู้ปกครองนอกห้องเรียน ก็จะสามารถพัฒนาความด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นได้

องค์ความรู้การวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กลุ่มโรงเรียนหนองหลวง อ.ลานกระบือ จ.กำแพงเพชร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการวิจัยและเรียบเรียงองค์ความรู้ที่ได้ในรูปของ “แบบจำลอง 3 มิติของปัจจัยอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน” ดังในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

มิติที่ 1: ปัจจัยด้านตัวผู้เรียน (Learner-Related Factors) เป็นมิติที่มีผลกระทบสูงสุดต่อการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านความมั่นใจ ความรู้พื้นฐานทางภาษาอังกฤษต่ำ ขาดคลังคำศัพท์ และไม่มีทักษะในการใช้ภาษาจริงในการสื่อสาร ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนถึงการขาดแรงจูงใจและการรับรู้ตนเองในเชิงบวกต่อการเรียนภาษา มิติที่ 2: ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน (Instructional Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนของครู หลักสูตร และโอกาสในการฝึกพูดภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง การเน้นการเรียนแบบท่องจำหรือการแปลไวยากรณ์ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะการสื่อสารในสถานการณ์จริง ซึ่งชี้ว่า คุณภาพของประสบการณ์การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และมิติที่ 3: ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน (Learning Environment Factors) ประกอบด้วยบริบททางบ้าน กลุ่มเพื่อน และโอกาสในการใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียน ซึ่งมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการพูดของผู้เรียน สภาพแวดล้อมที่ขาดแรงสนับสนุนหรือขาดแหล่งเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสฝึกฝนอย่างเป็นธรรมชาติและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านตัวผู้เรียน ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนานและผ่อนคลาย ใช้วิธีการเสริมแรงบวก อาทิเช่น การชมเชย การให้รางวัล การให้คะแนน ให้กับนักเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ลองพูดภาษาอังกฤษได้อย่างมั่นใจโดยไม่ต้องกังวลว่าจะพูดผิดพลาด

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรใช้รูปแบบและวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะด้านการพูดภาษาอังกฤษการสื่อสาร โดยใช้สื่อการสอนเทคโนโลยีที่น่าสนใจ แอพพลิเคชั่นทางการศึกษา ลดการใช้วิธีการสอนแบบแปลความหมาย (Grammar Translation)

1.3 ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ครูผู้สอนและโรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน จัดกิจกรรมที่นักเรียนได้ฝึกพูดหรือฝึกใช้ภาษาอังกฤษอย่างง่ายในชีวิตประจำวัน เช่น ภาษาอังกฤษวันละคำ หรือ Greeting in the morning เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน เช่น ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านครอบครัว เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กระทรวงศึกษาธิการ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กาญจนาพร รุจิโฉม. (2561). การสื่อสารภาษาอังกฤษของคนไทยกับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21. วารสารศิลปการจัดการ, 2(3), 199–210.

จรูญ หงส์เจริญ. (2542). การวัดและประเมินผลการศึกษา. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ดาราลัย ไซมะเริง. (2555). การศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในโรงเรียนกวดวิชาจังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธันยานี เคนคำภา. (2566). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 18(1), 149–161.

ธีราภรณ์ พลายเล็ก. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์. วารสารวิจัยและพัฒนา, 3, 52–58.

นงสมร พงษ์พานิชย์. (2554). การศึกษาปัญหาของการพูดภาษาอังกฤษในการสื่อสารด้วยวาจาของนิสิตคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา ตุลาคม 2550 ถึงกันยายน 2551. วารสารมนุษยศาสตร์, 18(1), 86–97.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

พระสิทธิศักดิ์ ธมฺมทายาโท, ยุทธนา พูนเกิดมะเริง, ประพันธ์ นึกกระโทก และจำนง ปผาลา. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนิสิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ปี 1-4 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 7(1), 23–37.

พิชญ์ภัชกัญจน์ ปานเผือก. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). สถิติวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุทิชญา ประทุม. (2566). การพัฒนาเกมไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเรื่องประโยคเงื่อนไขโดยใช้การวิจัยอิงการออกแบบ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Adipat, S. (2023). An artificial intelligence-enhanced phenomenon-based learning approach for interdisciplinary understanding and speaking skills. International Journal of Instruction, 16(3), 531–550.

Al-Sobhi, B. M. S. and Preece, A. S. (2018). Teaching English speaking skills to the Arab students in the Saudi School in Kuala Lumpur: Problems and solutions. International Journal of Education & Literacy Studies, 6(1), 1–11.

Dong, M. H. (2022). A study on factors affecting of English-majored students' difficulties in their speaking performance. European Journal of Foreign Language Teaching, 6(1), 121–131.

Dwijayani, I. and Musigrungsi, S. (2022). Investigating speaking tasks in relation to the communicative goals: Possibilities and obstacles. Studies in English Language and Education, 9(2), 501–520.

Haidara, Y. (2016). Psychological factor affecting English speaking performance for the English learners in Indonesia. Universal Journal of Educational Research, 4(7), 1501–1505.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.

Normawati, A., Nugrahaeni, D. A., Manggolo, N. S. K. H. and Susanto, A. I. F. (2023). EFL learners' difficulties in speaking English. ELECTRUM, 1(1), 1–9.

Polishchuk, O. (2017). Communication barriers faced by English language learners at a university level: Factors and solutions. Science and Education, 8, 44–48.

Shannon, C. E. (1948). A mathematical theory of communication. Bell System Technical Journal, 27(3), 379–423.

Turner III, R. C. and Carlson, L. (2003). Indexes of item-objective congruence for multidimensional items. International Journal of Testing, 3(2), 163–171.

Walberg, H. J. (1984). Improving the productivity of America's schools. Educational Leadership, 41(8), 19–27.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ

NEEDS FOR ACADEMIC MANAGEMENT OF BAANBUNDITNOI SCHOOL BASED ON THE CONCEPT OF ENTREPRENEURIAL MINDSET

[1]ณัฐวัตร พงษ์สะอาด Natthawat Phongsaard [2]เพ็ญวรา ชูประวัติ Penvara Xupravati
[1, 2]จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author E-mail: n.phongsaard@gmail.com

Article Received: June 09, 2025. Revised: December 20, 2025. Accepted: December 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับกรอบคิดแบบผู้ประกอบการของนักเรียนโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย โดยมีขั้นตอนการวิจัย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 300 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 4 คน ครู จำนวน 43 คน และผู้ปกครอง จำนวน 252 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อวัดระดับกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ และแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับกรอบคิดแบบผู้ประกอบการของนักเรียน อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนมีกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ ในด้านความต้องการความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับสูง โดยด้านความสามารถด้านนวัตกรรม รองลงมาคือ ภาวะผู้นำในตนเองอยู่ในระดับสูง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง ความกล้าเสี่ยงอยู่ในระดับสูง ความคิดที่ยืดหยุ่นอยู่ในระดับสูง ตามลำดับ 2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ ในภาพรวมเท่ากับ 0.599 เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นรายด้าน พบว่า การวัดผลประเมินผล มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, กรอบคิดแบบผู้ประกอบการ, การบริหารวิชาการ

Abstract

This research article aims to: 1) examine the level of entrepreneurial mindset among students at Baanbunditnoi School, and 2) investigate the needs of academic administration development at Baanbunditnoi School based on the concept of entrepreneurial mindset. This is a descriptive research study involving 300 participants, comprising one school director, four deputy directors, 43 teachers, and 252 parents. The research instruments included a questionnaire measuring students' entrepreneurial mindset and another assessing the current

and desired conditions of academic administration in alignment with the entrepreneurial mindset framework. The data were analyzed using frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$).

The findings revealed that: 1) The overall level of student's entrepreneurial mindset was high. When analyzed by aspect, the highest mean score was in the need for achievement, followed by innovation ability, self-leadership, creativity, risk-taking, and cognitive flexibility, all of which were at a high level. 2) The overall priority need for developing academic administration based on the entrepreneurial mindset was 0.599. In terms of specific aspects, the highest need was found in measurement and evaluation, followed by curriculum development and instructional management, respectively.

Keywords: Needs, Entrepreneurial Mindset, Academic Administration

บทนำ

ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ของประเทศไทยซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน หนึ่งในประเด็นสำคัญคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถแข่งขันในระดับโลกได้ โดยมีการเน้นให้การศึกษามีบทบาทในการสร้างคนที่มีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล และสามารถปรับตัวได้ในบริบทของเศรษฐกิจใหม่ที่เน้นการพัฒนานวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) การศึกษาในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จึงเน้นที่การส่งเสริมการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเพียงเนื้อหาทางวิชาการ แต่ยังต้องมีการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา การคิดเชิงนวัตกรรม และการปรับตัวในบริบทที่ซับซ้อน ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneurial mindset) ที่เน้นการพัฒนาทักษะในการเผชิญกับความท้าทายและการสร้างโอกาสใหม่ๆ (OECD, 2018) นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติยังมุ่งพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น การนำแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการมาใช้ในการพัฒนาการบริหารวิชาการในระดับประถมศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ตอบสนองต่อเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อย่างชัดเจน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

กรอบคิดแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneurial mindset) เป็นแนวคิดที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการมองหาโอกาสใหม่ การปรับตัวต่อสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แนวคิดนี้เป็นมากกว่าการสร้างธุรกิจ แต่ยังครอบคลุมถึงทักษะชีวิตในทุกๆ ด้าน เช่น การเป็นผู้นำ การบริหารจัดการความเสี่ยง การตัดสินใจที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการทำงานในสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน (Heidi M. Neck, 2023) แนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการยังช่วยเสริมสร้างทัศนคติในด้านความเป็นเจ้าของ ความมุ่งมั่นในการบรรลุเป้าหมาย และการมองหาโอกาสในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่มีกรอบคิดแบบผู้ประกอบการจะมีความยืดหยุ่นสูง และสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ดี (Lackéus et al., 2015)

การนำแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่งที่ได้รับความสนใจมากขึ้นในหลายประเทศ เนื่องจากเป็นการมุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะให้นักเรียนสามารถคิดเชิง

สร้างสรรค์ นวัตกรรม และมีความคิดริเริ่ม แนวคิดนี้ไม่ได้จำกัดเพียงการเตรียมนักเรียนสำหรับการเป็นผู้ประกอบการเท่านั้น แต่ยังเน้นการพัฒนาสมรรถนะด้านการแก้ปัญหา การรับผิดชอบ และการสร้างคุณค่าให้กับผู้อื่น ระบบการศึกษาในยุโรป โดยเฉพาะโครงการ Erasmus+ ได้นำกรอบคิดนี้เข้ามาใช้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ผ่านการทำกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง เช่น การทำโครงการหรือการจำลองสถานการณ์ในชีวิตจริง ซึ่งแนวทางเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่เพียงเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ยังส่งผลต่อการพัฒนาส่วนบุคคลและสังคมโดยรวมอีกด้วย (Seeber, 2021) แนวคิดนี้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับความต้องการของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 โดยปรับการเรียนการสอนให้เน้นพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และความรับผิดชอบต่อสังคม แนวคิดนี้ถูกบูรณาการในหลายโรงเรียนทั่วโลกเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจโลก โรงเรียนในหลายประเทศนำแนวคิดนี้ไปใช้ผ่านโครงการที่เน้นการปฏิบัติจริง เช่น การทำโครงงานและการแก้ปัญหาที่แท้จริง ซึ่งเป็นการสร้างทักษะที่สำคัญต่อการสร้างอนาคตที่ยั่งยืน (forum, 2020) นักเรียนที่มีกรอบคิดแบบผู้ประกอบการจะมีความมั่นใจในตนเอง และสามารถรับมือกับความท้าทายทางสังคมและเศรษฐกิจได้ดีขึ้น

หลายประเทศในยุโรปและอเมริกาเหนือได้นำแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา เช่น ฟินแลนด์ สหรัฐอเมริกา และสวีเดน ซึ่งได้ปรับใช้แนวคิดนี้ในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา โดยมีการเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง การทดลองทำธุรกิจขนาดเล็ก และการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อน (Johannisson, 2011) หลายประเทศได้เริ่มนำแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการมาใช้ในระบบการศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น ฟินแลนด์ ซึ่งได้บูรณาการการศึกษาด้านผู้ประกอบการเข้ากับหลักสูตรระดับพื้นฐานผ่านการปฏิรูปหลักสูตร โดยเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและภาคธุรกิจ เพื่อพัฒนาทักษะเชิงสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา ประเทศอื่นๆ เช่น สหรัฐอเมริกา และจีน ก็ได้มีการใช้แนวทางคล้ายกันในการส่งเสริมวัฒนธรรมการเป็นผู้ประกอบการ โดยในสหรัฐฯ มีการบูรณาการทักษะผู้ประกอบการในทุกระดับการศึกษา ส่วนจีนได้ใช้แนวทางการสร้างชาติที่เน้นนวัตกรรมภายในปี 2020 ผ่านการศึกษาเชิงผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนโดยภาครัฐ แนวทางเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างทักษะการปรับตัวและการคิดสร้างสรรค์ในบริบททางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Seikkula-Leino, 2011)

ในประเทศไทย แนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการเริ่มถูกนำมาใช้ในระบบการศึกษาโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา การนำแนวคิดผู้ประกอบการมาใช้ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมของเมืองลับแลในจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นฐานในการเรียนรู้ กระบวนการนี้ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้ประกอบการดิจิทัล ผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์และการใช้สื่อเทคโนโลยี ทั้งนี้ รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยให้นักเรียนมีความรู้และความสามารถในการปรับตัวและประยุกต์ใช้ทักษะด้านผู้ประกอบการในบริบทที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังช่วยให้การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มาประกอบ et al., 2024) การพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการของนักศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ผ่านการจัดการเรียนการสอนเชิงปฏิบัติที่เน้นการฝึกฝนในสถานการณ์จริง แนวคิดนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดเชิงนวัตกรรม มองเห็นโอกาสในการทำธุรกิจ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบธุรกิจ การเรียนการสอนแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะพื้นฐานที่เน้นการมองเห็น

โอกาส ระยะการตระหนักถึงสมรรถนะของผู้ประกอบการ และระยะการประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ซึ่งแนวทางนี้ช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินธุรกิจได้จริง (นิจิรา, 2019)

การส่งเสริมกรอบคิดแบบผู้ประกอบการตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากเด็กในช่วงวัยนี้มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะพื้นฐานอย่างรวดเร็ว การปลูกฝังทักษะการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานที่แข็งแกร่งในการพัฒนาทักษะเพิ่มเติมในอนาคต (Dweck, 2006) การมีกรอบคิดแบบผู้ประกอบการตั้งแต่ระดับประถมศึกษายังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงทักษะทางวิชาการกับชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะเหล่านี้ตั้งแต่อายุยังน้อยจะช่วยเพิ่มความมั่นใจในตนเอง และเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต (Robinson & Aronica, 2015)

ประเทศไทยมีสถานการณ์เศรษฐกิจที่ค่อนข้างกระจุกอยู่ตามเมืองใหญ่ๆ ส่งผลให้ผู้คนจากจังหวัดที่ไม่ใช่จังหวัดที่มีบริษัทใหญ่ไปตั้งต้องย้ายเข้ามทำงานในเมืองใหญ่ ต้องย้ายถิ่นฐาน ด้วยเหตุนี้เองทำให้ไม่เกิดการพัฒนาภายในจังหวัด ไม่เกิดการสร้างอาชีพในจังหวัดเล็ก ผู้คนไหลเข้าสู่เมืองใหญ่หมดหรือ Centralization โรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อยเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นจังหวัดเล็กห่างออกไปจากจังหวัดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลาง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นผู้ประกอบการส่งเสริมให้สามารถประกอบอาชีพในจังหวัดที่เป็นถิ่นฐาน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถ พัฒนาถิ่นฐานอย่างยั่งยืนและช่วยให้พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น การศึกษาเรื่องการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการของโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย จะมีส่วนช่วยในการสร้างผู้เรียนให้มีทักษะในศตววรรษที่ 21 วางรากฐานตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกรอบคิดแบบผู้ประกอบการของนักเรียนโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ประชากร คือ ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย จำนวน 672 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย จำนวน 252 คน ได้มาจากการแบบสุ่มชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน (E) ±5% วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากประชากรทั้งหมด คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน และครู จำนวน 43 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ใช้แบบสอบถามเพื่อวัดระดับกรอบคิดแบบผู้ประกอบการของนักเรียน โดยสังเคราะห์องค์ประกอบจาก Stanley Cromie (2000) Stephen Spinelli, Jr., Rob Adams (2015) Thomas N. Duening (2010) Eva Cools and Herman Van Den Broeck (2006) และ Thomas G. and Sophia Rodriguez (2018)โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) จำนวน 2 ข้อ ตอนที่ 2 สอบถามระดับกรอบคิดแบบผู้ประกอบการของนักเรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ใช้แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการ โรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 สอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารกิจการนักเรียนฯ ซึ่งลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบตอบสนองคู่ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 96 ข้อ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการบริหารวิชาการ

3. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดำเนินการศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการบริหารวิชาการและกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้จัดทำแบบสอบถามขึ้นตามนิยามเชิงปฏิบัติของตัวแปรวิจัย พร้อมทั้งออกแบบข้อคำถามให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของกรอบแนวคิดดังกล่าว จากนั้นนำแบบสอบถามส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (IOC) ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ไม่ต่ำกว่า 0.50 จึงจะได้รับการคัดเลือกให้คงไว้ในการใช้จริง ได้ค่า IOC $>$ 0.67 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในด้านเนื้อหา ถ้อยคำ และความเหมาะสมของภาษา แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งก่อนจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอหนังสืออนุญาตจากสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อได้รับอนุญาตเรียบร้อยแล้ว ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 ราย ทั้งในรูปแบบการแจกแบบสอบถามฉบับพิมพ์ด้วยตนเอง และการจัดส่งผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) โดยแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาครบถ้วนและสามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด จำนวน 300 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่แจกไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลใน 2 ระดับ

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง และ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยวิเคราะห์ระดับกรอบคิดแบบผู้ประกอบการของนักเรียน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์ประกอบต่างๆ ของการบริหารวิชาการโดยใช้ดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นที่ปรับปรุงแล้ว Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ตามแนวทางของสุวิมล ว่องวาณิช (2558) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนและเหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับกรอบคิดแบบผู้ประกอบการของนักเรียนโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย

ระดับกรอบคิดแบบผู้ประกอบการของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีระดับกรอบคิดแบบผู้ประกอบการของนักเรียน อยู่ในระดับสูง (M = 3.85, SD = 0.84) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนมีกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ ในด้านความต้องการความสำเร็จ อยู่ในระดับสูง (M = 3.95, SD = 0.84) ความสามารถด้านนวัตกรรม อยู่ในระดับสูง (M = 3.92, SD = 0.83) ภาวะผู้นำในตนเอง อยู่ในระดับสูง (M = 3.91, SD = 0.81) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ในระดับสูง (M = 3.86, SD = 0.83) ความกล้าเสี่ยง อยู่ในระดับสูง (M = 3.81, SD = 0.86) ความคิดที่ยืดหยุ่น อยู่ในระดับสูง (M = 3.67, SD = 0.85) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับกรอบคิดแบบผู้ประกอบการของนักเรียนจากการประเมินของผู้ปกครอง

กรอบคิดแบบผู้ประกอบการ	M	SD	แปลผล	ลำดับ
1. ความกล้าเสี่ยง	3.81	0.86	สูง	5
2. ความคิดที่ยืดหยุ่น	3.67	0.85	สูง	6
3. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.86	0.83	สูง	4
4. ความต้องการความสำเร็จ	3.95	0.84	สูง	1
5. ภาวะผู้นำในตนเอง	3.91	0.81	สูง	3
6. ความคิดด้านนวัตกรรม	3.92	0.83	สูง	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	**3.85**	**0.84**	**สูง**	

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ พบว่า ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ ในภาพรวม = 0.599 เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า การวัดผลประเมินผล มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมาคือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ในส่วนขององค์ประกอบแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ พบว่า ความกล้าเสี่ยง มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมาคือ ภาวะผู้นำในตนเอง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ

องค์ประกอบการบริหารวิชาการ		องค์ประกอบแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ							
		1. ความกล้าเสี่ยง	2. ความคิดที่ยืดหยุ่น	3. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4. ความต้องการความสำเร็จ	5. ภาวะผู้นำในตนเอง	6. ความสามารถด้านนวัตกรรม	$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	**D**	2.965	3.128	3.072	3.076	3.059	3.138	0.607	2
	I	4.916	4.934	4.934	4.961	4.944	4.961		
	$PNI_{modified}$	0.658	0.577	0.605	0.612	0.616	0.580		
2. การจัดการเรียนรู้	**D**	3.100	3.201	3.159	3.197	3.128	3.163	0.571	3
	I	4.961	4.972	4.975	4.972	4.947	4.947		
	$PNI_{modified}$	0.600	0.553	0.574	0.554	0.581	0.564		
3. การวัดผลประเมินผล	**D**	2.958	3.083	3.015	3.062	3.000	3.062	0.631	1
	I	4.942	4.953	4.947	4.953	4.937	4.937		
	$PNI_{modified}$	0.670	0.606	0.640	0.617	0.645	0.612		
รวม	**D**	3.014	3.144	3.091	3.118	3.070	3.128	0.599	
	I	4.940	4.953	4.953	4.963	4.944	4.950		
	$PNI_{modified}$	0.638	0.575	0.602	0.591	0.610	0.582		

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า ระดับกรอบคิดผู้ประกอบของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบิดา-มารดา อาจทำให้ประเมินเกินจริง (เข้าข้างลูก) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Stangor (2017) ที่กล่าวว่า ผลการประเมินของผู้ปกครองอาจได้รับอิทธิพลจากอคติจากความต้องการเสริมภาพลักษณ์ตนเอง ซึ่งเป็นแนวโน้มที่บุคคลมักมองตนเองหรือผู้ใกล้ชิดในแง่บวกมากกว่าความเป็นจริง เพื่อรักษาระดับความภาคภูมิใจในตนเอง ในรายด้าน ด้านที่สูงที่สุดคือความต้องการความสำเร็จ สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีเป้าหมายและมีความต้องการในการบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ McClelland (1958) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีความต้องการความสำเร็จในระดับสูงจะตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย มุ่งเน้นการพัฒนาตนเอง และชอบรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน นอกจากนี้พบว่า นักเรียนมีความคิดที่ยืดหยุ่นต่ำที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนทำตามแบบแผน ไม่พลิกแพลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dweck (2006) ที่กล่าวว่า นักเรียนระดับประถมศึกษามีระดับความคิดที่ยืดหยุ่นต่ำที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มในการทำตามแบบแผนและไม่พลิกแพลง พฤติกรรมดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากความคิดแบบตายตัว (fixed

mindset) ที่ทำให้เด็กเชื่อว่าความสามารถของตนเองไม่สามารถพัฒนาได้ ส่งผลให้หลีกเลี่ยงความท้าทายและไม่พยายามหาวิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดผู้ประกอบการ ในภาพรวมคือ 0.599 เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายบริหารวิชาการ พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ การวัดและประเมินผล รองลงมาคือ การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารวิชาการเป็นหัวใจหลักในโรงเรียน เป็นงานที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Semeja (2018) ที่กล่าวว่า การใช้วิธีการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ในการส่งเสริมกรอบคิดผู้ประกอบการในนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยพบว่า การเรียนรู้ผ่านโครงการที่เน้นการแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะผู้ประกอบการในเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการวัดประเมินผล การออกแบบการวัดประเมินอย่างเหมาะสม สามารถพัฒนากรอบคิดผู้ประกอบการของนักเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wigner (2022) ที่กล่าวไว้ว่า การมีเครื่องมือประเมินที่ออกแบบอย่างเหมาะสม ไม่เพียงแต่ช่วยวัดผลเท่านั้น แต่ยังมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาแนวคิดผู้ประกอบการในตัวผู้เรียน ผ่านการให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ที่ชัดเจนแก่ครูและนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (formative assessment) ที่เน้นการใช้ผลการประเมินเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ผู้บริหารเป็นผู้คิดนโยบาย วิสัยทัศน์ และกำหนดทิศทาง ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อปลูกฝังความเป็นกรอบคิดผู้ประกอบการตั้งแต่เด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nwosu (2023) ที่กล่าวว่า บทบาทของทีมบริหารสถานศึกษา (School Management Teams - SMTs) ในการส่งเสริมการศึกษาด้านผู้ประกอบการ พบว่า SMTs มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร จัดสรรทรัพยากร พัฒนาครู และสร้างความร่วมมือกับชุมชน เพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนากรอบคิดผู้ประกอบการในผู้เรียน

ทั้งความกล้าเสี่ยง (risk-taking) และ ภาวะผู้นำในตนเอง (self-leadership) เป็นองค์ประกอบกรอบคิดผู้ประกอบการที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างชัดเจน หลักสูตรควรออกแบบโดยบรรจุ experiential learning เช่น การจำลองสถานการณ์ธุรกิจ การจัดโครงงาน และการเสริมบทบาทผู้นำของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Azizah (2024) ที่พบว่า การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง เช่น experiential education และ project-based learning ช่วยเพิ่ม both risk-taking propensity และ self-leadership skills ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบของกรอบคิดแบบผู้ประกอบการถูกเชื่อมโยงโดยตรงกับองค์ประกอบของการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ได้แก่ 1) การวัดผลประเมินผล ซึ่งมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด PNImodified = .631) ด้านที่มีความต้องการจำเป็นรองลงมา คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (PNImodified = .607) และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ การจัดการเรียนรู้ (PNImodified = .571) ซึ่งองค์ประกอบของการบริหารวิชาการทั้ง 3 ด้านนี้ เป็นกลไกหลักของโรงเรียนในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา โดยการมีการวัดผลประเมินผลที่ดี จะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนากรอบคิดแบบผู้ประกอบการได้

และในภาพเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการกับการบริหารวิชาการ โดยเน้นว่าการการบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อยควรส่งเสริมให้พัฒนากรอบคิดแบบผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ คือ ความกล้าเสี่ยง ความคิดที่ยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความต้องการความสำเร็จ ภาวะผู้นำในตนเอง และความสามารถด้านนวัตกรรม องค์ประกอบเหล่านี้สะท้อนถึงคุณลักษณะของผู้เรียนที่ได้รับการออกแบบผ่านระบบการบริหารวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

ในภาพรวมความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหมดในภาพที่ 1 ชี้ให้เห็นว่า หากโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อยมีการพัฒนาการบริหารวิชาการที่ตอบสนองต่อองค์ประกอบกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน และความเป็นผู้ประกอบการตั้งแต่วัยเยาว์ในระดับโรงเรียน สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารวิชาการของโรงเรียนบ้านบัณฑิตน้อย ตามแนวคิดกรอบคิดแบบผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลที่ไม่ใช่เพียงแค่ตรวจวัดความรู้ แต่ควรเน้นการประเมินทักษะผู้ประกอบการ โดยใช้การประเมินแบบเป็นองค์รวม (holistic rubric) และการประเมินเพื่อพัฒนา (formative assessment) อย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายด้านการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดผู้ประกอบการในระดับประถมศึกษา ทั้งในการพัฒนาหลักสูตร การอบรมครู และการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านโครงการ (project-based learning) และการตั้งเป้าหมายส่วนบุคคลของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษากรอบคิดผู้ประกอบการจากการประเมินของครูและนักเรียนควบคู่กันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้าน ควรใช้วิธีการประเมินแบบสามเหลี่ยมข้อมูล (data triangulation) โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครอง ครู และนักเรียน เพื่อลดอคติในการประเมิน และเพิ่มความแม่นยำของผลลัพธ์

2.2 พัฒนาและทดลองใช้เครื่องมือประเมินกรอบคิดผู้ประกอบการอย่างเป็นระบบ ควรมีการออกแบบเครื่องมือประเมินที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย โดยเน้นทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ พร้อมทั้งนำไปทดลองใช้จริงในสถานศึกษาหลายแห่ง เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการประเมินและการพัฒนากรอบคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

นิจิรา บำรุงกิจ, ชญาพิมพ์ อุสาโห และพฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2562). การบริหารวิชาการของวิทยาลัยอาชีวศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะผู้ประกอบการของนักศึกษา. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47(1), 144-162.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 (ฉบับย่อ). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาตร์ชาติ (2566-2580). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สุทธาภา มาประกอบ, ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ และอัจฉรา ศรีพันธ์. (2567). การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการดิจิทัลโดยทุนทางวัฒนธรรมเมืองลับแลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 9(4), 111–119.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Adams, S. (2015). New Venture Creation: Entrepreneurship for the 21st Century. McGraw-Hill Irwin.

Azizah, Z., Solfema, S., Darmansyah, D., Zen, Z., Handrianto, C., and Rasool, S. (2024). Enhancing entrepreneurship skills through project based learning: A study on package C learners in entrepreneurship education. Community Practitioner.

Broeck, E. (2006). Can trait and cognitive characteristics predict entrepreneurial orientation? Vlerick Leuven Gent Management School Working Paper Series.

Cromie, S. (2000). Assessing entrepreneurial inclinations: Some approaches and empirical evidence. European Journal of Work and Organizational Psychology.

Duening, T. N. (2010). Five minds for the entrepreneurial future. The Journal of Entrepreneurship.

Dweck, C. (2006). Mindset: The new psychology of success Random House. New York, NY.

Forum, w. e. (2020). world economic forum : Schools of the future.

Heidi M. Neck, C. P. N. and Emma L. Murray. (2023). Entrepreneurship: The practice and mindset. SAGE Publications.

Johannisson, B. (2011). Towards a practice theory of entrepreneuring. Small business economics, 36, 135-150.

Lackéus, M., Lundqvist, M. and Middleton, K. W. (2015). Opening up the black box of entrepreneurial education.

McClelland, D. C. (1961). The achieving society. N. J.: Van Nostrand Co.

Nwosu, N. N., Asikhia, O. A. and Okolie, U. C. (2023). School management team's role in entrepreneurial education delivery in Nigerian secondary schools. Academy of Entrepreneurship Journal. 13(2), 87-98.

OECD (2018). The future of education and skills Education 2030. From https://www.oecd.org/education/2030-project/contact/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf Retrieved July 8, 2022.

Robinson, K. and Aronica, L. (2015). Creative schools: Revolutionizing education from the ground up. Penguin UK.

Rodriguez, T. G. S. (2018). Measuring entrepreneurial mindset in youth: Learnings from NFTE's Entrepreneurial Mindset Index. NFTE Research Brief.

Seeber, G. (2021). Entrepreneurial school projects in EU's erasmus program: An evaluation with regard to standards of entrepreneurship education. Journal of Entrepreneurship Education, 24(5), 1-22.

Seikkula-Leino, J. (2011). The implementation of entrepreneurship education through curriculum reform in Finnish comprehensive schools. Journal of Curriculum Studies, 43(1), 69-85.

Semeja, T., Masek, A., and bin Mustapha, R. (2018). The development of an entrepreneurial mindset in primary education. European Journal of Education, 3, 427-439.

Stangor, C. and Walinga, J. (2017). Self-enhancement bias. In V. Zeigler-Hill & T. K.

Wigner, A., Kuang, S. and Miceli, K. (2022). Assessing entrepreneurial mindsets – A work-in-progress paper exploring how to create and deploy quantitative and qualitative assessments for student entrepreneurial mindset development. the American Society for Engineering Education (ASEE) Annual Conference & Exposition.

Yamane, T. (1967). Statistics: An introductory analysis. New York: Harper and Row.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

AN INSTRUCTION BASED ON SIMULATION STRATEGY WITH COLLABORATIVE LEARNING TO ENHANCE READING AND WRITING ABILITIES FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

[1]Yang Ruohan [2]Sarit Srikhao [3]Nirat Jantharajit
[1, 2, 3]Nakhon Phanom University, Thailand
Corresponding Author E-mail: 635890804@qq.com

Article Received: July 09, 2025. Revised: December 17, 2025. Accepted: December 19, 2025.

Abstract

Numerous examinations and research findings from various schools indicate that students require improvement in language learning, particularly in reading and writing skills, to support effective communication. Enhancing English communication abilities within social and real-life contexts is crucial for students' future success. This research aimed to: 1) compare the English reading abilities of undergraduate students before and after instruction based on simulation strategy and collaborative learning, and 2) compare their English writing abilities before and after the same instruction. The study involved 22 undergraduate students from Sichuan Film and Television University in the academic year 2023, assigned to an experimental group using cluster random sampling. Research instruments included lesson plans, reading ability assessment forms, and writing ability assessment forms. Statistical analysis was conducted using descriptive statistics and a t-test for dependent samples.

The results showed that students who received instruction based on simulation strategy and collaborative learning demonstrated significantly higher English reading and writing abilities post-instruction at the .05 level of significance.

Keywords: Instruction Based on Simulation Strategy and Collaborative Learning, Reading Abilities, Writing Abilities.

Introduction

In the results of many examinations in various schools and research studies were found that many students in third grade and other primary education are also needed to improve reading and writing abilities in language learning, especially English learning to support their communication successful. Whereas these contexts are important learning outcomes for many students in primary educational level, because in social context and their life situation also need to encourage or develop English communication ability for effective learning and enhance their occupation successfully in the future.

For the key characteristics of learning activities based on simulation approach be concentrated in interesting problem situations, that appropriate concern with learner abilities and their needs. In addition, learning activity based on simulation approach can motivate student learning successful to get capacities in aloud reading or speaking for each vocabulary and sentence effectively with correct grammatic or syntax contexts of English learning. This is one key element of language learning to support correct communication through writing practices in class room contexts. It is found that some Third-Grade students in China have reading ability with can't read aloud and sentence writing correctly. Some researchers explained that learning activities those can enhance students speaking or aloud reading and writing words or simply sentences with correct condition must support with drills and practices several times in appropriate situation.

Reading strategy is one of many factors influencing understand in meaning and concept or detail of content that emerge from reading context. If a reader wants to gain a better understanding of what is being read, he or she needs to know which strategies to use, how to use them, and at what time to use those reading strategies during the reading process (Paris et al., 1983). However, the employment of reading strategies depends not only on types of reading strategies but also on the usage and the efficiency and effectiveness of integrating the employed reading strategies with other reading strategies (Anderson, 1991). According to some academic experts employed reading strategy should be selected through three criteria: 1) the chosen reading strategy is consistent with a cognitively based view of the reading process, 2) the chosen reading strategy is appropriate to the target group, and 3) the chosen reading strategy has been proved that it is learnable (Dole et al., 1991). Whereas learning activity to get understand in words and sentences meaning for first elementary level, should assign activities based on simply events and interesting context to motivated student learned successfully.

In reading contexts of oral language. The reader must learn to manipulate the relationships between the symbols of speech (sounds) and the graphic symbols that represent them (Feng, 1990). According to this view, reading is speech coded by letters. Teachers with a phonics orientation emphasize reading as either the synthesis or analysis of words, while de-emphasizing meaning. They tend to believe that reading is, primarily, the mechanical skill of decoding, of turning the printed symbols into sounds (oral symbols) which are language (Harste and Burke, 1977). Proponents posit that such decoding skills should be taught in a systematic, sequential manner. In this orientation, reading is treated as one of the four language arts, each taught separately from the others. Reading is viewed as a set of broad components, each equal in treatment of vocabulary, decoding, grammar, and comprehension (Feng, 1990). Skills advocates believe the key to reading success is word identification from which comprehension follows. Emphasis is placed on helping the reader identify each printed word and then relate

these words to a meaningful context which is affected by the reader's prior knowledge, interests, etc. (Shanklin, 1989).

The focus of the whole language instructional approach is on the learning process rather than the product. Listening, speaking, reading, and writing are taught as closely integrated subjects. In their assessment of needed literacy reform, Allington and Walmsley (1995) conclude that the integrated instructional practices which combined reading with writing and other content areas produced the highest performance results among the 4th, 8th and 12th graders taking the NAEP 1992 Report Card assessment. Allington and Walmsley (1995) also indicate the failure of the best reform efforts may be due to this lack of an integrated approach. With the instructional emphasis being upon integrating the language arts whenever possible, growth in one language arts area leads to growth in one or more of the remaining areas. Manning (2006) points out that products actually get better when processes are emphasized. For example, the frequency of the processes of writing by enhance the comprehension of the content students are studying. both whole language teachers and content area teachers will enhance the comprehension of the content students are studying. The whole language approach emphasizes "empowerment," through which both the teacher and the student have input as to what will be taught and the materials and activities to be used. These activities incorporate children's literature and writing and follow the underlying philosophy of the whole language approach in that children are expected to learn to read and write naturally, just as they learned to listen and speak.

An experiential learning exercise, has been identified as the most important part of simulation learning and is also important for learning in other activities utilized in language arts education. These activities included utilizing simulation preparation activities, aligning their debriefing practices with a specific debriefing method or learning theory, utilizing intentional debriefing, establishing safety, maintaining a supportive demeanor, encouraging student-led debriefing, engaging the student learner, using debriefing aids, promoting recognition of learning, facilitating to the level of the learner, attending to the debriefing environment, and providing post-debriefing activities. Simulation is a pedagogy using one or more typologies to promote, improve, or validate a participant’s progression from novice to expert. Bland, Topping, and Wood (2011) analyzed the concept of simulation as a learning strategy in education. Five critical attributes were identified, which included creating a hypothetical opportunity, authentic representation, active participation, integration, repetition, evaluation, and reflection. Simulation was described as an active learning strategy that offers a dynamic approach for theory to be integrated with practice. In addition, simulation learning offers a review of actions, evaluation of self and others, feedback, and a place to develop a plan for future actions (Bland, Topping, & Wood, 2011). Teaching was defined in this review as “what the educator provides the student in terms of goals, methods, objectives, and outcomes”.

Learning was defined as “the processes by which the student changes skills, knowledge, and dispositions through a planned experience”. The reference or mention a learning theory in the simulation design or assessment of student learning, while using simulation as a teaching method or strategy. In addition, of the 16 articles that used a learning-based foundation, only two considered learning a cognitive accomplishment. These two studies examined learning from a social/affective and cognitive perspective, whereas many studies focused on how learning is acquired. Therefore, the review concluded that simulation is primarily being used as a teaching modality. Even when student thinking was considered, only components of self-efficacy, not conceptual learning, were measured (Kaakinen & Arwood, 2009).

Whereas instructional theory to support naturally effective collaborative learning that concern with problem solving as much as possible, and naturally effective group Process. The benefits of collaboration can include the opportunity to view a problem from multiple perspectives which may be vastly different from our own, the opportunity to develop better interpersonal skills, and the challenge to critically think through a problem and present our ideas in a cogent manner to others. In addition, the solution or product of our collaborative work can be superior to what any one person could have created alone. Often there is greater creativity in numbers. This is reflected in the notion that the whole is more than the sum of its parts. (Nelson. 1998: 2) More recently, such researchers and theorists as Johnson and Johnson (1975). These approaches fall under the widely used label cooperative learning. The primary aims of cooperative learning are to provide guidelines on how to organize learning groups and to provide structured learning activities, such as the jigsaw method, think-pair-share, and Student Teams Achievement Divisions (Slavin, 1995).

Therefore, the context of simulation activity and collaborative learning approach can encourage learners get successful in reading and writing abilities. In this research study need to encourage research participants to develop effective reading and writing in language learning for undergraduate students successfully.

Objectives of this Research

1. To compare the reading abilities of undergraduate students in English before and after learning based on simulation strategy and collaborative learning.

2. To compare the writing abilities of undergraduate students in English before and after learning based on simulation strategy and collaborative learning.

Research Methodology

1. Research design

This research study employed a one-group pretest-posttest design. The research samples were 22 undergraduate students, assigned by using cluster random sampling method. The research instruments consisted of 15 lesson plans for learning management based on simulation strategy and collaborative learning, a reading ability assessment form, and a writing ability assessment form. The data collection procedure included administering pre-tests and post-tests of reading and writing abilities before and after the instruction. Data were analyzed using descriptive statistics and a t-test for dependent samples.

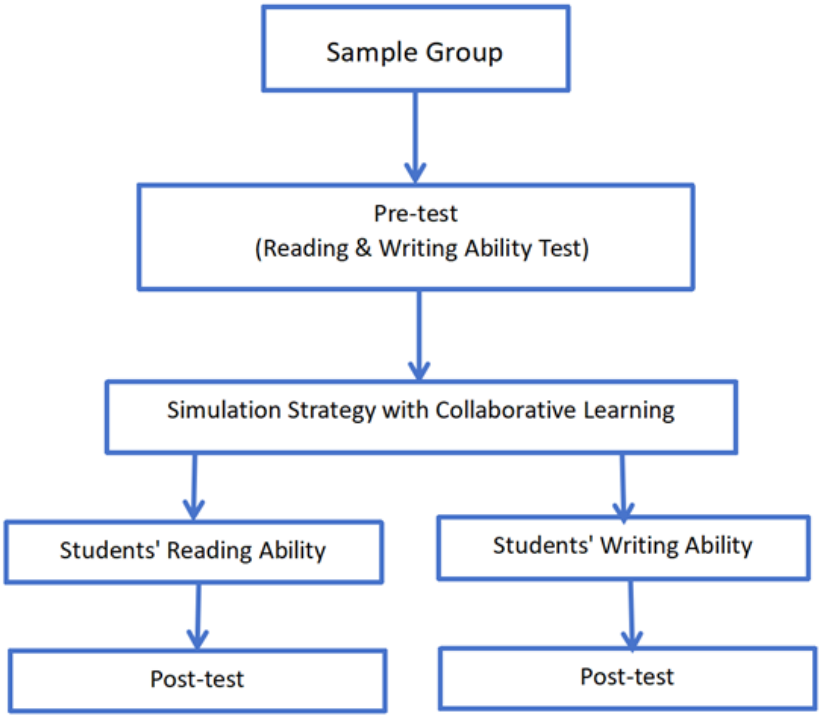

Figure 1 Flow of Research Design

2. Population and Research Samples

The research targeted undergraduate students at Sichuan Film and Television University during the 2023 academic year. A total of 56 students constituted the research population, from which 22 students were selected as the research sample through cluster random sampling to form the experimental group.

3. Research Instruments

To achieve the objectives of this study, three primary research instruments were used: instructional plans, a reading ability test, and a writing ability test. Each instrument was carefully designed and validated to ensure its effectiveness in supporting data collection and measuring the impact of the instructional intervention on students' language abilities.

3.1 The instructional plans: A total of 15 lesson plans were constructed to incorporate simulation strategies and collaborative learning activities. The researcher first reviewed relevant theories, principles, and prior studies to guide the instructional design. Each plan included essential components such as learning objectives, content outlines, instructional processes, teaching materials, and assessment methods. After the initial development, the plans were reviewed by experts to evaluate their content accuracy, appropriateness, and overall quality using a 5-point rating scale. Revisions were made based on expert feedback, and a try-out was conducted with a sample student group to identify areas for improvement. The finalized instructional plans were then used during the experimental phase to guide the learning process and collect data on the dependent variables.

3.2 The reading ability test: Its construction was based on a thorough review of relevant theories and frameworks related to reading and cognitive ability. Each test item was carefully aligned with specific cognitive skills and included clear scoring criteria. The test was evaluated by three experts to determine the validity of each item, with the Index of Objective Congruence (IOC) for all items ranging between 0.66 and 1.00. Following expert review, necessary revisions were made to enhance the test's clarity and effectiveness. A pilot test was conducted with a small group of students to ensure reliability before administering the test to the experimental group both before and after the instructional intervention.

3.3 The writing ability test: Also consisting of 30 multiple-choice items, the test was constructed based on theories of writing and cognitive skill assessment. Each item was designed to reflect specific aspects of writing ability and included criteria for scoring based on correct or incorrect responses. Like the reading test, the writing test underwent expert validation, achieving IOC values between 0.66 and 1.00. Revisions were made to address any weaknesses identified by the experts. A try-out was then conducted, and final adjustments were made to ensure the test's appropriateness and quality. This instrument was used to evaluate students' writing performance before and after the instructional treatment.

4. Data Collection

Researcher planned to implement each type of research instrument to collect related data from participants in appropriate situation and support with research participants based on correct approach, such as present the consent document with concern participants before collecting data in each process

5. Data Analysis

Researcher categorized research data to support using statistical analysis with appropriate types that based on each research purpose for both of descriptive statistics and inferential statistics. And also check to approve for correcting with statistical assumptions and its purposes, to analyze for Reading ability and Writing ability of students based on test result

data. 1) Presented Descriptive Statistics for pre-test and post-test of students with Mean and Standard Deviation values. 2) Presented the results of t-test for dependent samples to explain the result of testing inferential statistic to explain comparison results of difference between pre-test and post-test scores based on research purposes and research hypotheses. Researcher categorize research data to support using statistical analysis with appropriate statistical types that based on each research purpose for both of descriptive statistics and inferential statistics (t-test for Dependent sample). And also check to approve for correcting with statistical assumptions and its purposes.

6. Statistic Data Analysis

Statistical methods require systematic collection of data so that relevant groups are represented in the data (Appannaiah, Reddy and Ramanath, 2010). This study was implemented through assessment forms of dependent variables that composed of reading and writing abilities of research samples. Whereas, the research data then was analyzed by statistical methods described below.

Descriptive statistics analysis was used to examine the distribution, mean, and additionally, dependent samples t-test was used to examine whether there was a difference among before and after scores of dependents variables in this study.

Research Results

1. To compare the reading abilities of undergraduate students in English before and after learning based on simulation strategy and collaborative learning.

Descriptive statistics and Paired-Samples t-test results of reading ability for research samples.

For the same group of students, a paired-samples t-test was conducted to examine potential differences between average test scores of reading ability at two different points in time. The paired-samples t-test results, presented in Table 4.1, reveal a significant difference in scores between the pre-test and post-test: $t(21) = 29.78$, $p < 0.05$. This indicates a statistically significant improvement in students' reading ability on the first and the second test comparison.

Table 1 Paired-Samples T-Test Results for Reading ability

Variable of Reading Ability	M	SD	t	df	p
Students' Scores in Different Tests			29.78	21	0.000*
Test Scores (First Test)	15.36	2.06			
Test Scores (Second Test)	20.30	1.56			

*p≤.05

The results obtained from the paired samples t-test indicate that students assigned learning management through Simulation strategy and Collaborative learning revealed higher of post-test scores than pre-test scores of reading ability in this instructional procedure, at the .05 level of significance. In addition, students had reading ability before and after learning of average scores 15.36 and 24.91 respectively

Reading Comprehension Score Visualization

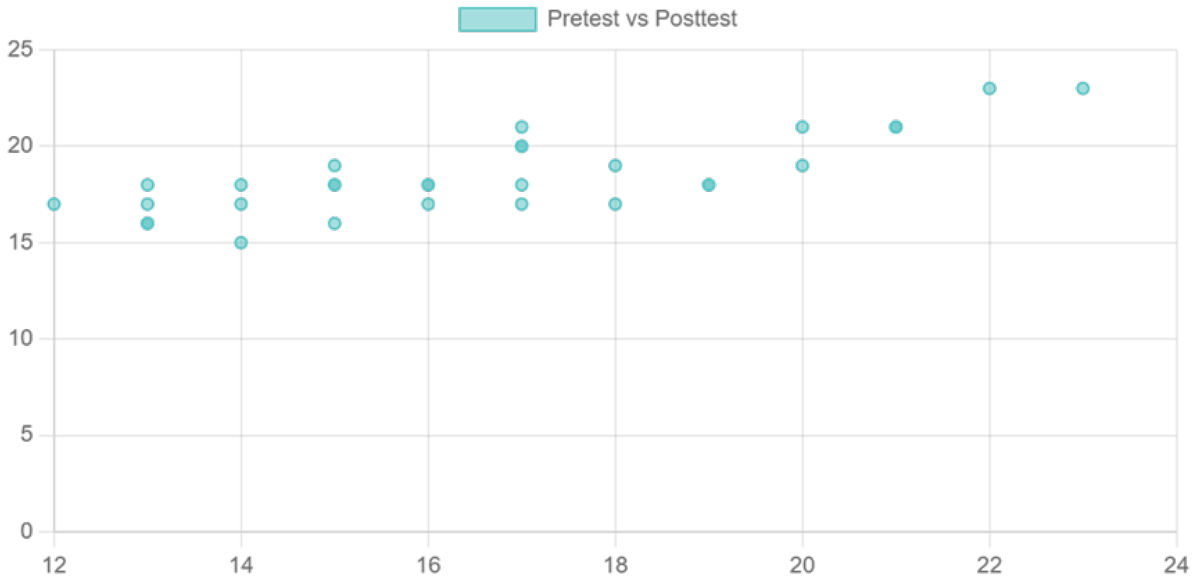

Figure 2 Scatter-plot of Pretest and Post-test Scores

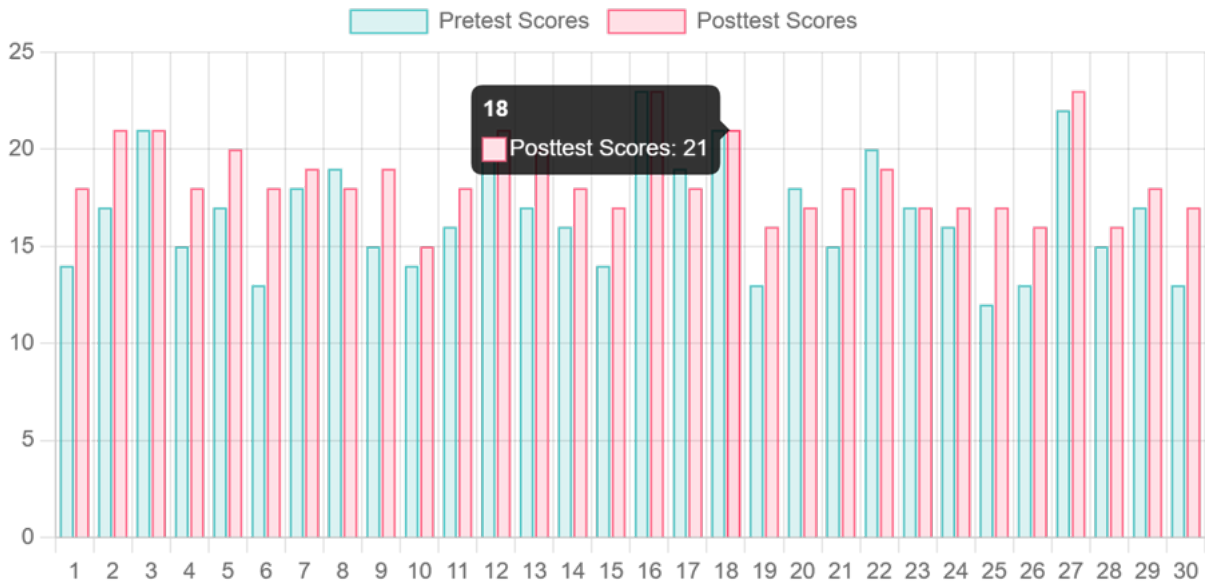

Figure 3 Bar Chart of Pretest and Post-test Scores

Based on the provided scatter plot (Before vs After Test Scores) and bar chart (Average and Standard Deviation of Before versus After Test Scores) for the students' reading comprehension skill, here are some observations:

Similar to the previous dataset, the scatter plot reveals a general upward trend. The majority of data points are positioned above the diagonal line, suggesting that, on average, students demonstrate higher scores in the post-test as compared to the pretest.

As can be seen from the bar chart, the post-test scores of the experimental group seem to be higher than the pretest scores in most cases, which may indicate that the experimental group has made some progress in reading comprehension ability.

2. To compare the writing abilities of undergraduate students in English before and after learning based on simulation strategy and collaborative learning.

Descriptive Statistics and Paired-Samples t-test Results of writing ability for research samples.

For the same group of students, a paired-samples t-test was conducted to examine potential differences between average test scores of writing ability at two different points in time. The paired-samples t-test results in Table 4.2, reveal a statistically significant difference in their scores across the two tests, $t(21) = 28.35$, $p < 0.05$. This indicates a statistically significant improvement of students' writing ability on the first and the second test comparison.

Table 2 Paired-Samples T-Test Results for Writing Ability

Variable of Reading Ability	M	SD	t	df	p
Students' Scores in Different Tests	-	-	28.35	21	0.000*
Test Scores (First Test)	16.36	1.62			
Test Scores (Second Test)	23.68	1.96			

*p≤.05

The results obtained from the paired samples t-test indicate that students assigned learning management through Simulation strategy and Collaborative learning revealed higher of post-test scores than pre-test scores of writing ability in this instructional procedure, at the .05 level of significance.

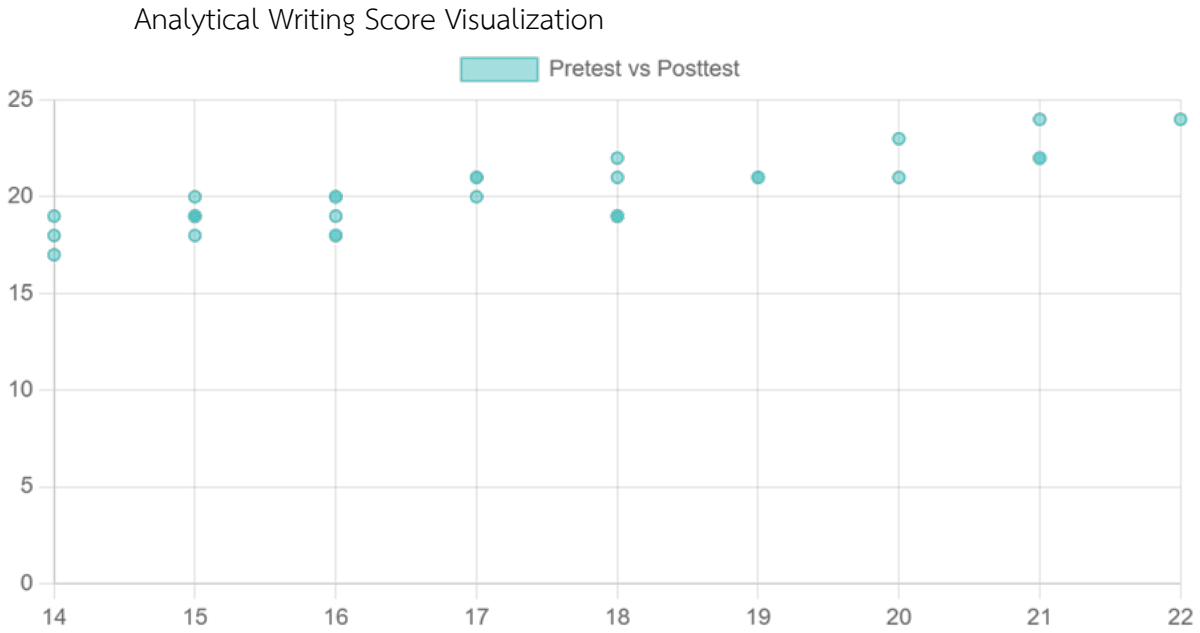

Figure 4 Scatter-plot of Pretest and Post-test Scores

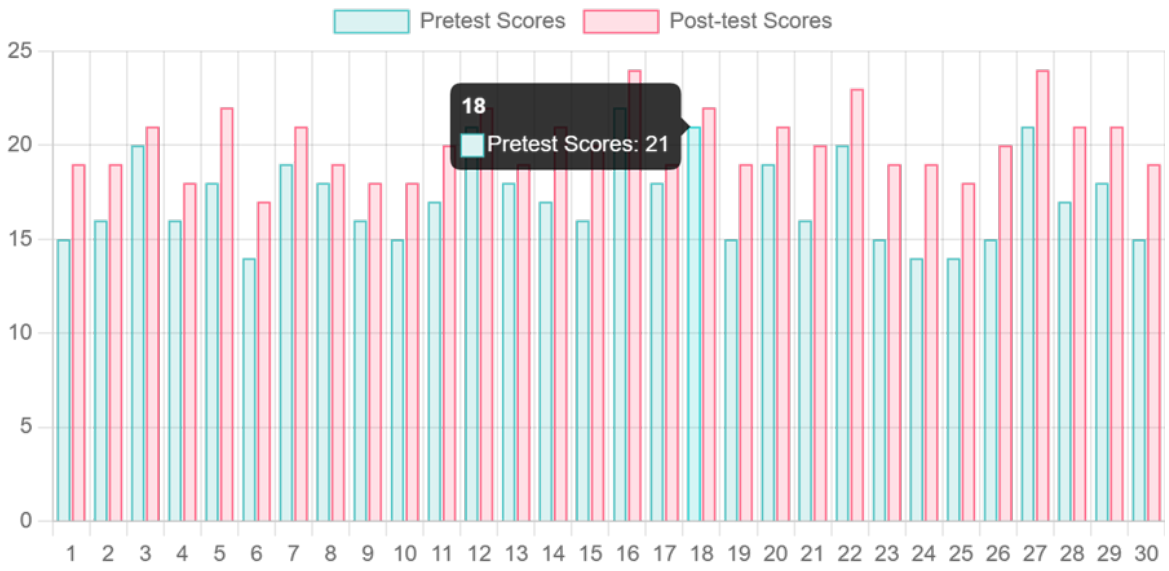

Figure 5 Bar Chart of Pretest and Post-test Scores

Based on the provided scatter plot (Before vs After Test Scores) and bar chart (Before vs After Test Scores) for the students' writing ability (See figures 5.3, 5.4), here are some observations:

Similar to the previous dataset, the scatter plot reveals a general upward trend. The majority of data points are positioned above the diagonal line, suggesting that, on average, students demonstrate higher scores in post-test as compared to the pretest.

As can be seen from the bar chart, the post-test scores of the experimental group seem to be higher than the pretest scores in most cases, which may indicate that the experimental group has made some progress in analytical writing skill.

Research Discussion

The paired-samples t-test results indicate a significant improvement in reading ability scores within the experimental group, that learning based on simulations and collaborative strategies. The average test score on the Reading Ability Test Paper increased from 15.36 (pre-test mean) to 24.91 (post-test mean), $t(21) = 29.78$, $p < .05$. This improvement was showed statistically significant at .05 level.

Similarly, the students' competencies in writing ability revealed empowerment based on simulations and collaborative strategies, noteworthy enhancement in writing ability of post-test higher than pre-test. The paired-samples t-test demonstrated a statistically significant increase in average scores from 16.36 (pre-test mean) to 23.68 (post-test mean), $t(21) = 28.35$, $p < .05$. This improvement was showed statistically significant at .05 level.

According to statistical data, the undergraduate students who learned based on simulations approach with collaborative learning activities, show higher of reading comprehension and writing abilities than before learning.

Research Body of Knowledge

The body of knowledge for this study was concentrated in simulation strategy and collaborative learning, which integrated concerned theoretical and pedagogical frameworks.

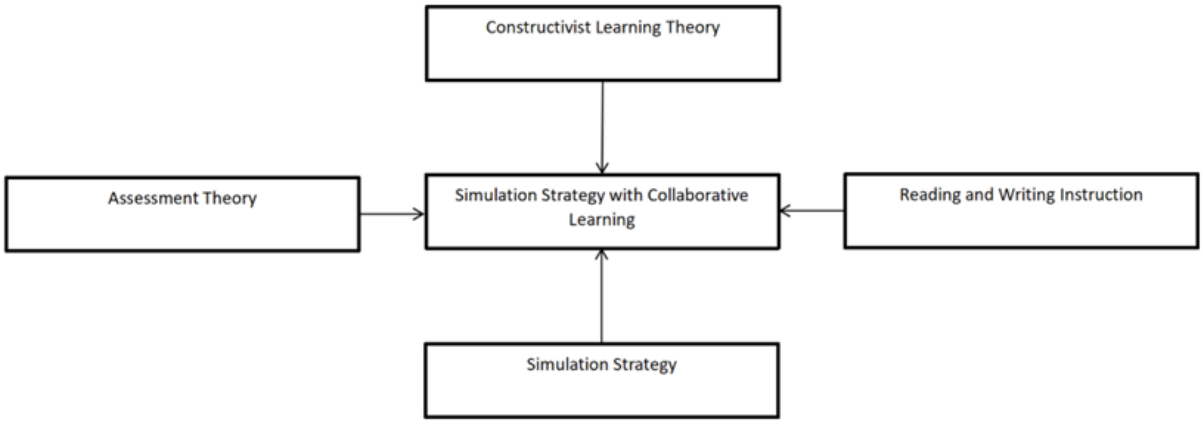

Figure 6 Knowledge framework

Research Suggestion

1. Suggestions in practice

1.1 Sample Selection Limitations

Our study primarily focuses on undergraduate students, thus the generalizability of our conclusions to students of different grades and age groups may be constrained. Future research could broaden the sample range, including students from various grades and disciplines, to validate the universality of our approach.

1.2 Duration of the Study

Due to time and resource constraints, our study was conducted over a relatively short period. A more extended research duration could offer more comprehensive data, better assessing the long-term impact of our methods on students' learning outcomes.

1.3 Differences in Educational Environments

Our research was conducted in a specific educational setting, potentially limiting the external validity of our results. Future research could be conducted in diverse cultural and educational systems to confirm the effectiveness of our methods in different contexts.

2. Suggestions for research

2.1 Long-term Outcome Tracking

Further research can track students' learning outcomes over a more extended period to gain a deeper understanding of the impact of vocabulary-based and collaborative learning methods on reading comprehension and writing abilities in the medium to long term.

2.2 In-depth Investigation of Individual Differences

Future research can delve more deeply into exploring the responses of different student groups to vocabulary-based and collaborative learning methods, considering factors such as learning styles, proficiency levels, and interests.

2.3 Comparison of Different Teaching Activities

Future research could conduct more nuanced comparisons, juxtaposing our approach with other teaching strategies to comprehensively understand the effectiveness of various teaching methods in enhancing reading comprehension and writing abilities.

2.4 Integration of Educational Technology

Consider integrating educational technology into vocabulary-based and collaborative learning methods to further enhance student engagement and disciplinary application.

By openly addressing limitations and proposing future research directions, we aim to provide a helpful framework for other researchers to continue refining and advancing the study of vocabulary-based and collaborative learning methods.

References

Allington, R. L. and Walmsley, S. A. (1995). No Quick Fix: Rethinking Literacy Programs in America's Elementary Schools. Language and Literacy Series. Teachers College Press. 1234 Amsterdam Avenue, New York.

Anderson, N. J. (1991). Individual differences in strategy use in second language reading and testing. The modern language journal, 75(4), 460-472.

Appannaiah, H. R., Reddy, P. N. and Ramanath, H. R. (2010). Business Research Methods: including Skill Development. Himalaya Publishing House.

Arwood, E. and Kaakinen, J. (2009). Simulation based on language and learning (SIMBaLL): The model. International Journal of Nursing Education Scholarship, 6(1). 1-20.

Bland, A. J., Topping, A. and Wood, B. (2011). A concept analysis of simulation as a learning strategy in the education of undergraduate nursing students. Nurse education today, 31(7), 664-670.

Dole, J. A., Duffy, G. G., Roehler, L. R. and Pearson, P. D. (1991). Moving from the old to the new: Research on reading comprehension instruction. Review of educational research, 61(2), 239-264.

Feng, Jianhua. (1990). Match or Mismatch: The Relationship between Teachers' Beliefs about Reading and Their Reading Instructional Practices.

Harste, J.C. and Burke, C.L. (1977). A new hypothesis for reading teacher education: Both the teaching and learning of reading are theoretically based. In P.D. Pearson (Ed.), Reading research, theory and practice 26th yearbook of the National Reading Conference). Chicago, IL: National Reading Conference.

Johnson, K. R. (1975). Black dialect shift in oral reading. Journal of Reading, 18(7), 535-540.

Manning, Maryann, and Tsuguhiko Kato. (2006). Teaching Strategies: Phonemic Awareness: A Natural Step toward Reading and Writing. Childhood Education, 82(4), 241-243.

Paris, S. G., Lipson, M. Y. and Wixson, K. K. (1983). Becoming a strategic reader. Contemporary educational psychology, 8(3), 293-316.

Shanklin, Nancy L. and Lynn K. Rhodes. (1989). Comprehension instruction as sharing and extending. The Reading Teacher, 42(7), 496-500.

Slavin, R. E. (1995). Cooperative learning: Theory, research, and practice. 2nd ed. Boston, MA: Allyn & Bacon.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

THE EFFECTS OF LEARNING ACTIVITY MANAGEMENT USING COGNITIVELY GUIDED INSTRUCTION AND QUESTIONING TECHNIQUES TO ENHANCE MATHEMATICAL PROBLEM SOLVING ABILITY ON SIMILARITY FOR MATHAYOMSUKSA THREE STUDENTS

[1]พัชริญา อ่อนเงิน Patchariya Onngen [2]ชานนท์ จันทรา Chanon Chuntra
[3]ทรงชัย อักษรคิด Songchai Ugsonkid
[1, 2, 3]**มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Kasetsart University, Thailand**
Corresponding Author E-mail: feducnc@ku.ac.th

Article Received: June 09, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และ 2) ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 38 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม จากจำนวน 10 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม จำนวน 10 แผน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นข้อสอบอัตนัยที่ให้นักเรียนแสดงวิธีทำ จำนวน 4 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 นำเสนอปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลและแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 นำเสนอแนวคิดและคำตอบ และขั้นที่ 4 อภิปรายคำตอบ โดยครูมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ นำเสนอสถานการณ์ปัญหาให้แก่นักเรียน สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างทำกิจกรรมเพื่อให้คำแนะนำ คอยอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับสื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ ใช้คำถามกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ในการหาแนวทางแก้ปัญหา สนับสนุนให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการอภิปรายร่วมกัน ในส่วนบทบาทของนักเรียนคือ วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา แสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเองหรือทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีส่วนร่วมในการนำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ แสดงความคิดเห็น และร่วมกันอภิปรายจนได้ข้อสรุป และ 2) นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การสอนแนะให้รู้คิด, การใช้คำถาม, ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the characteristics of learning activities on similarity for Mathayomsuksa three students using cognitively guided instruction and questioning techniques to enhance mathematical problem-solving ability, and 2) to study the mathematical problem-solving ability on similarity of Mathayomsuksa three students using cognitively guided instruction and questioning techniques. The sample in this research consisted of 38 Mathayomsuksa three students of one classroom who were studying in the second semester of the academic year 2024 at Tharua “nittayanukul” school that was selected by cluster random sampling from 10 classrooms. The research instruments included 10 mathematics lesson plans on similarity using cognitively guided instruction and questioning techniques, and a mathematical problem-solving ability test on similarity for Mathayomsuksa three students which was a subjective test consisting of 4 items that required students to show their solutions. The data were analyzed in term of percentage, mean, standard deviation, and t-test statistics.

The research finding revealed that 1) the characteristics of learning activities on similarity using cognitively guided instruction and questioning techniques to enhance mathematical problem-solving ability consisted of 4 steps: (1) presenting the problem, (2) analyzing data and solving the problem, (3) presenting ideas and solution, and (4) discussing the solution. The roles of the teacher in conducting the learning activities included presenting problem situations to students, observing students’ behaviors during the activities to provide guidance, facilitating the use of media, equipment, and tools, using questions to stimulate analytical thinking in the problem-solving process, and the teacher also encouraged students to engage in knowledge exchange and collaborative discussions. The roles of the students were to analyze the problem situations, seeking problem solving strategies individually or collaboratively, participating in presentations, exchanging knowledge, expressing opinions, and engaging in discussions to reach conclusions. And 2) students had mathematical problem-solving ability on similarity after receiving the learning activities using cognitively guided instruction and questioning techniques were higher than the 60 percent criterion at the .05 level of significance.

Keywords: Cognitively Guided Instruction, Questioning, Mathematical Problem Solving Ability

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ระบบการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับโลกที่ซับซ้อนและมีการแข่งขันสูงขึ้น ระบบการศึกษาทั่วโลกจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่เรียกว่า “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ดังที่ วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ว่าสาระวิชามีความสำคัญแต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าของนักเรียนเอง โดยครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

การเรียนรู้คณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 หัวใจสำคัญของการเรียนรู้ไม่ได้อยู่ที่การจดจำสูตรหรือกระบวนการคิดคำนวณเท่านั้น แต่ยังมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนไว้ 5 ด้าน ประกอบด้วย ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งล้วนเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตและการทำงานในโลกยุคปัจจุบัน จากหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ปัญหา และประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในสถานการณ์ต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) โดยทักษะเหล่านี้สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญและแนวคิดของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ และใช้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ คณิตศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา ซึ่งเป็นรากฐานของการเรียนรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ และการดำเนินชีวิตประจำวัน (National Research Council, 2012) และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในบริบทที่หลากหลาย

อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาของไทยยังคงเผชิญปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับแนวทางการสอนคณิตศาสตร์ ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถแสดงวิธีการคำนวณและหาคำตอบตามตัวอย่างที่กำหนดมากกว่าการพัฒนาทักษะ และกระบวนการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ซึ่งวิธีการเรียนรู้เช่นนี้อาจไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ในปัจจุบัน ส่งผลให้นักเรียนขาดความเข้าใจเชิงลึกและไม่สามารถนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลายได้ โดยจากการศึกษาผลการประเมินโครงการ PISA (Programme for International Student Assessment) ซึ่งเป็นโครงการที่ใช้วัดสมรรถนะของนักเรียนในด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของปี 2022 พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์เท่ากับ 394 คะแนน ซึ่งลดลงจากปี 2018 ถึง 25 คะแนน และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD ที่ 472 คะแนน โดย 68.3% ของนักเรียนไทยอยู่ในระดับสมรรถนะต่ำกว่ามาตรฐาน (ต่ำกว่า Level 2) และมีเพียง 1% ที่อยู่ในระดับสูงสุด (ระดับ 5–6) เทียบกับค่าเฉลี่ย OECD ที่ 9% (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) จากผลคะแนน PISA ข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนไทยขาดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา หรือได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ต้องปรับการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ ทำให้นักเรียนขาดโอกาสเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ ทำให้เกิด Learning Loss หรือความถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่ง PISA ไม่ได้วัดเพียงการคำนวณ แต่เน้นวัดการประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตจริง เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลการตีความ และการแก้ปัญหาซับซ้อน และประกอบกับผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนรายวิชาคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนมีปัญหาอย่างมากในการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการคิดวิเคราะห์ การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล และการนำคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในบริบทชีวิตจริง เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาอาจไม่ได้เน้นการสร้างประสบการณ์ตรงและกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติอย่างเพียงพอ ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการฝึกฝนทักษะการคิด และไม่สามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ทางคณิตศาสตร์กับสถานการณ์จริงที่พบได้ สอดคล้องกับที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560) ได้ระบุว่า การเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีโอกาสคิดวิเคราะห์ และเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดและการแก้ปัญหาจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย

การศึกษาในปัจจุบันควรให้ความสำคัญกับแนวทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหาและการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่ออนาคต ซึ่งสอดคล้องกับการสอนแนะให้รู้คิด (Cognitively Guided Instruction: CGI) ซึ่งเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์และการเชื่อมโยงแนวคิด เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนแนะให้รู้คิดจึงเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถทางการคิดของผู้เรียน เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำกับและประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง รวมถึงสร้างความเข้าใจในแนวคิดเชิงคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบ (Flavell, 1979; Veenman, Van Hout-Wolters and Afflerbach, 2006) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิด (CGI) มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสร้างองค์ความรู้ และการแก้ปัญหาโดยครูเป็นผู้สนับสนุนให้นักเรียนเกิดแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเสนอปัญหา ครูควรเลือกปัญหาที่น่าสนใจและมีความสอดคล้องกับบริบทในชีวิตจริงของนักเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและแก้ปัญหา ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการแก้ปัญหาและระหว่างนักเรียนแก้ปัญหา ครูคอยอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับสื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ ขั้นที่ 3 ขั้นรายงานคำตอบและวิธีการแก้ปัญหา ครูเลือกถามนักเรียนถึงวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหาพร้อมเหตุผลโดยครูอาจใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนแสดงแนวคิดของตนเองออกมา และขั้นที่ 4 ขั้นอภิปรายคำตอบและวิธีการที่ใช้ ครูให้นักเรียนทั้งชั้นช่วยกันอภิปรายถึงคำตอบและวิธีการที่แตกต่าง (Carpenter et al, 1999; Hiebert et al, 1997 อ้างใน เวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรัสดี เกรียมโพธิ์ (2564) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่ศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การสอนแนะให้รู้คิดสามารถเพิ่มพูนความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับแนวคิดทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะเมื่อใช้ร่วมกับคำถามที่ส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การใช้คำถามที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหายังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผลและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น สอดคล้องกับที่ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2559) ได้สรุปความสำคัญของคำถามไว้ว่า การใช้คำถามเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครูได้สำรวจความรู้เดิมของผู้เรียน กระตุ้นความสนใจผู้เรียนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนมองปัญหาในหลากหลายแง่มุมและเชื่อมโยง

แนวคิดต่างๆ เมื่อมีการอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนจะสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดนอกจากนี้ คำถามยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงประสิทธิภาพการสอนของครู โดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์การใช้คำถามที่ท้าทายและเหมาะสมจะช่วยส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบ ค้นหาแนวทางในการแก้โจทย์ปัญหาและพัฒนากระบวนการคิดเชิงตรรกะ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์จึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน

จากความสำคัญของปัญหาและการศึกษาแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม เพื่อศึกษาลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมุ่งหวังว่าผลการศึกษาครั้งนี้จะสามารถนำใช้ในการไปพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อ การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์
2. ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย มีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 279 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 38 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากจำนวน 10 ห้องเรียน โดยนักเรียนแต่ละห้องเรียนได้รับการจัดกลุ่มแบบคละความสามารถ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม จำนวน 10 แผน ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องเหมาะสมของเนื้อหา ภาษา จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้ายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ โดยมี ค่าดัชนีความยากอยู่ระหว่าง 0.46 – 0.62 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.65 – 0.79 และค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ เท่ากับ 0.93

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระจากโครงการปริญญาโท ภาคพิเศษ สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนท่าเรือ “นิตยานุกูล” เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

3.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คาบ คาบละ 50 นาที

3.3 เมื่อดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ครบทั้ง 10 แผน ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย มาทำการทดสอบกับนักเรียน ในคาบเรียนที่ 11 โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 50 นาที

3.4 นำผลจากการสังเกตพฤติกรรมขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่องรอยการทำใบกิจกรรม และข้อมูลจากการบันทึกหลังการสอนมาใช้ในการสรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม

3.5 นำผลการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย ของกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าร้อยละ และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 60

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม ใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่องรอยการทำใบกิจกรรมและข้อมูลจากการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

4.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและร้อยละของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เริ่มด้วยการนำเสนอสถานการณ์ในชีวิตจริงหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนเพื่อสร้างความสนใจ รวมถึงทบทวนความรู้เดิมที่นำมาช่วยในการแก้ปัญหา เรื่อง ความคล้าย หรือเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหา เรื่อง ความคล้าย ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 นำเสนอปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลและแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 นำเสนอแนวคิดและคำตอบ และขั้นที่ 4 อภิปรายคำตอบ โดยครูมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ นำเสนอสถานการณ์ปัญหาให้แก่นักเรียน สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างทำกิจกรรมเพื่อให้คำแนะนำ คอยอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับสื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ และใช้คำถาม

กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ในการหาแนวทางแก้ปัญหา สนับสนุนให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการอภิปรายร่วมกัน ในส่วนบทบาทของนักเรียน คือ วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา แสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเองหรือทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีส่วนร่วมในการนำเสนอ แลกเปลี่ยนความรู้ แสดงความคิดเห็น และร่วมกันอภิปรายจนได้ข้อสรุป

2. ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็มในภาพรวม สรุปผลได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 60 ของนักเรียนในภาพรวม

คะแนน	n	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
หลังเรียน	38	9	24	18.29	4.39	5.46*	.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามในภาพรวม มีคะแนนสูงสุด 24 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 9 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.29 คะแนน จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.21 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ยังพบว่า ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม โดยวิเคราะห์ตามด้านที่ประเมิน ซึ่งให้นักเรียนแก้โจทย์ปัญหาอย่างละเอียด 4 ด้าน พบว่า 1) ด้านการทำความเข้าใจปัญหาอยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.90 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 94.74 2) ด้านการวางแผนแก้ปัญหาอยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.78 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.29 3) ด้านการแก้ปัญหาอยู่ในระดับพอใช้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.36 คิดเป็นร้อยละ 67.76 และ 4) ด้านการสรุปคำตอบอยู่ในระดับพอใช้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 0.54 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 53.95

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ที่มีประเด็นสำคัญดังนี้

ขั้นที่ 1 นำเสนอปัญหา ครูนำเสนอสถานการณ์ปัญหาที่น่าสนใจและหลากหลายโดยเชื่อมโยงกับบทเรียนหรือสถานการณ์ในชีวิตจริงของผู้เรียน ก่อนเริ่มทำกิจกรรมครูอธิบายลักษณะของกิจกรรมและจุดประสงค์ที่ต้องการเมื่อเสร็จกิจกรรม พร้อมทั้งตอบข้อซักถามในประเด็นที่นักเรียนเกิดความสงสัยเพิ่มเติม ตัวอย่างเช่น ให้นักเรียนแสดงวิธีการหาคำตอบในแต่ละข้อต่อไปนี้โดยละเอียด มีกรณีที่นักเรียนตั้งคำถามว่าในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับรูปสามเหลี่ยมที่คล้ายกันจำเป็นต้องเขียนแสดงการพิจารณาว่ารูปสามเหลี่ยมทั้งสองรูปคล้ายกันหรือไม่ หรือไม่สามารถละเว้นได้ ครูได้ตอบคำถามดังกล่าวโดยให้เหตุผลว่า การฝึกเขียนแสดง

กระบวนการพิจารณาจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการใช้ภาษาและเหตุผลทางคณิตศาสตร์ในลักษณะที่เป็นทางการมากขึ้น อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ครูสามารถตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนในแต่ละขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้การให้คำแนะนำเป็นไปอย่างตรงจุด โดยเฉพาะในกรณีที่นักเรียนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือใช้หลักการไม่ถูกต้อง จากการตอบคำถามของครูส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมและจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ จากการสังเกตพบว่า นักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ สะท้อนให้เห็นว่าการเตรียมความพร้อมผ่านการชี้แจงที่ชัดเจนและการตอบข้อสงสัยอย่างตรงประเด็น มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลและแก้ปัญหา ครูให้นักเรียนทำความเข้าใจและวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาที่กำหนด อย่างไรก็ตาม พบว่า นักเรียนบางส่วนเขียนคำตอบในลักษณะบรรยาย ส่งผลให้มีข้อความที่ ยาวและไม่กระชับ ครูจึงแนะนำให้นักเรียนพิจารณาข้อมูลใหม่อีกครั้ง โดยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนวิเคราะห์ว่าสิ่งที่โจทย์กำหนดให้และสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบนั้นสอดคล้องกับข้อมูลในภาพอย่างไร และสามารถเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้หรือไม่ ในขั้นตอนการแก้ปัญหามุ่งเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง หรือผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม โดยให้นักเรียนร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหาและแสดงวิธีการอย่างเป็นลำดับขั้น มีเหตุผล และคำนึงถึงความเชื่อมโยงของข้อมูล เพื่อให้เข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้งและสามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จากการสังเกตพบว่า ในบางกลุ่มมีการมอบหมายให้สมาชิกคนเดิมเป็นผู้เขียนคำตอบและแสดงวิธีการแก้ปัญหาเพียงคนเดียว ครูจึงได้เสนอแนวทางการทำงานกลุ่มใหม่ โดยส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น ผ่านการอธิบายแนวคิด ซักถามข้อสงสัย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนมีบทบาทในการเขียนแสดงวิธีการแก้ปัญหา นอกจากนี้ ครูยังใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวคิด ซึ่งจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถคิดวิเคราะห์และเข้าใจปัญหาได้อย่างถูกต้อง สามารถระบุสิ่งที่โจทย์กำหนดให้และสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบได้อย่างแม่นยำ อีกทั้งยังสามารถเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของปัญหาและแสดงวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง สะท้อนให้เห็นว่าการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ และการมีส่วนร่วมของครูในฐานะผู้ชี้แนะแนวทางนั้น มีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 นำเสนอแนวคิดและคำตอบ นักเรียนนำเสนอแนวคิดวิธีการแก้ปัญหาและคำตอบของตนเอง โดยใช้วิธีการสุ่มลำดับการนำเสนอ เพื่อส่งเสริมความพร้อมและความเท่าเทียมในการแสดงออก ขณะที่นักเรียนนำเสนอ ครูทำหน้าที่สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และใช้คำถามเพื่อชี้แนะและกระตุ้นให้นักเรียนอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการคิดและวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหา รวมถึงเหตุผลที่เลือกใช้วิธีดังกล่าว โดยมีนักเรียนเน้นอธิบายการคำนวณมากกว่าการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์หรือนักเรียนใช้รูปสามเหลี่ยมที่คล้ายกันในการแก้ปัญหาแต่ไม่อธิบายสมบัติของความคล้ายหรือแนวทางการพิจารณาที่นำมาสู่ข้อสรุปของรูปสามเหลี่ยมสองรูปที่คล้ายกัน โดยครูใช้คำถามกระตุ้นและให้นักเรียนสะท้อนคิด ได้แก่ วิธีการหาคำตอบของนักเรียนเป็นอย่างไร คำตอบที่กลุ่มของนักเรียนได้คืออะไร นอกจากวิธีการที่นำเสนอสามารถใช้วิธีการอื่นได้หรือไม่ นักเรียนจะทำอย่างไรเพื่อโน้มน้าวเพื่อนกลุ่มอื่นว่าคำตอบของกลุ่มนักเรียนถูกต้องและนักเรียนบอกว่ารูปสามเหลี่ยมสองรูปนั้นคล้ายกันนักเรียนทราบได้อย่างไร เป็นต้น ซึ่งจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถอธิบายกระบวนการคิดของตนได้อย่างเป็นลำดับมากขึ้น มีการให้เหตุผลประกอบการเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาและการสรุปคำตอบ อีกทั้งสามารถเปรียบเทียบวิธีการของตนเอง

กับแนวทางอื่นๆ ได้ ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการด้านการนำเสนออย่างมีขั้นตอนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

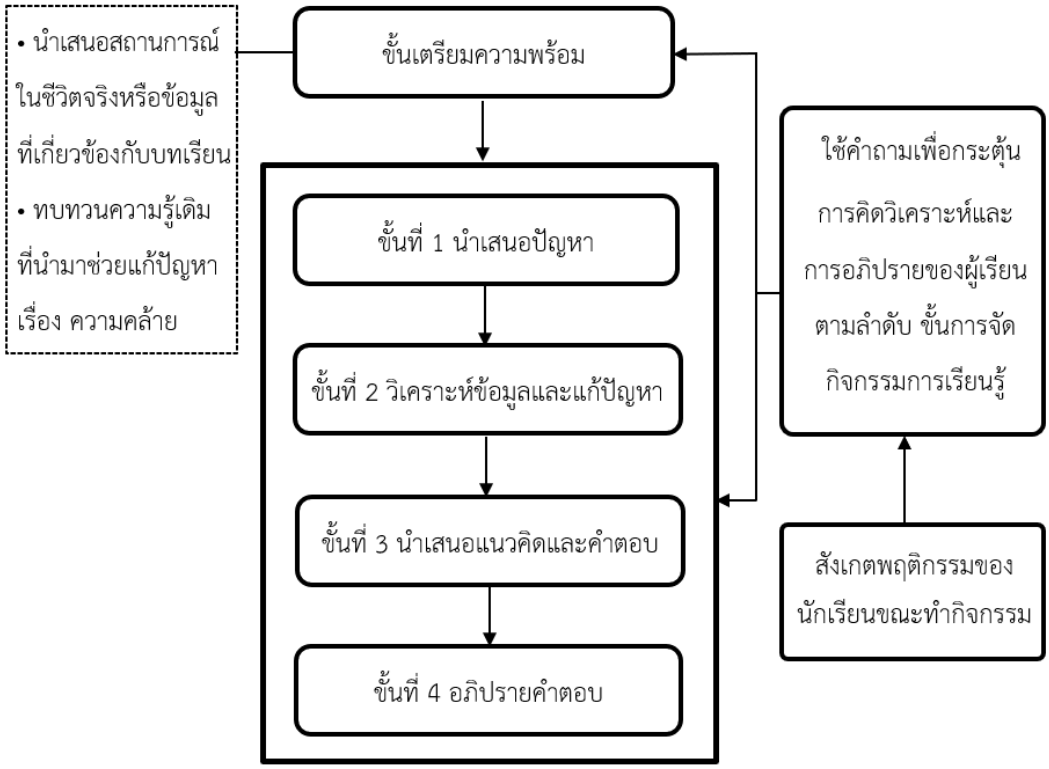
ขั้นที่ 4 อภิปรายคำตอบ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการแก้ปัญหาที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ โดยให้นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนแนวคิด พูดคุยเปรียบเทียบวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหาทั้งในลักษณะที่เหมือนกันและแตกต่างกัน และครูใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดประเด็นในการวิเคราะห์อภิปรายแนวคิดอย่างมีเหตุผลและร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบ จนสามารถสรุปเป็นแนวทางแก้ปัญหาได้ เช่น คำตอบของกลุ่มนักเรียนเหมือนหรือแตกต่างจากกลุ่มเพื่อนอย่างไร นักเรียนมีวิธีการที่เหมือนหรือแตกต่างจากกลุ่มเพื่อนอย่างไร นักเรียนคิดว่าวิธีการของกลุ่มใดเป็นวิธีที่ดีที่สุดเพราะเหตุใด เป็นต้น ซึ่งคำถามเหล่านี้มีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนแนวคิดของตนเองร่วมกับความคิดเห็นของผู้อื่น จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล และมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการแก้ปัญหาของตนเองกับของเพื่อนได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ สถานการณ์ดังกล่าวเป็นสถานการณ์ที่สนับสนุนให้นักเรียนใช้วิธีการหลากหลายในการแก้ปัญหาและสามารถร่วมกันสรุปคำตอบได้ โดยตระหนักว่าในบางกรณีอาจไม่ได้มีคำตอบที่ตายตัวเพียงคำตอบเดียว คำตอบที่ได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการคิด เหตุผล และความสมเหตุสมผลที่แต่ละกลุ่มสามารถอธิบายและนำเสนอได้อย่างครบถ้วน

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความคล้าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม พบว่า ในภาพรวมของคะแนนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับดี โดยนักเรียนได้คะแนนสูงสุด 24 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 9 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.29 คะแนน จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.21 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร (2556) ที่ได้ทำการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงสถิติและการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ไปสู่ชีวิตจริงโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะ ให้รู้คิด (CGI) ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงสถิติและการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ไปสู่ชีวิตจริงหลังเรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรัสดี เกรียมโพธิ์ (2564) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูง สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น มีผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน อาจเป็นผลมาจากการที่นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดที่มีการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาที่หลากหลาย ฝึกให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ พิจารณาทางเลือกและหาแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ จนนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หรือประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในบริบทของชีวิตจริง

ได้ด้วยตนเอง โดยมีครูทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ สนับสนุน และใช้คำถามเพื่อกระตุ้นแนวคิด ส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นลำดับขั้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความคล้าย โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 นำเสนอปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลและแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 นำเสนอแนวคิดและคำตอบ และขั้นที่ 4 อภิปรายคำตอบ สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อาจใช้ปัญหาที่มีความน่าสนใจและสัมพันธ์กับประสบการณ์หรือความรู้เดิมของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา รวมถึงสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ การส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงจะช่วยเพิ่มความสนุกสนานในการเรียนรู้ และกระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้และความกระตือรือร้นในการเรียนมากยิ่งขึ้น

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาของผู้เรียน มักต้องใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรม

อย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนควรมีการวางแผนและบริหารจัดการเวลาอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างขั้นตอนกิจกรรมกับเวลาที่ใช้ เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์ตามที่ตั้งไว้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดและสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถาม เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเข้าใจปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เมื่อครูจัดให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม พบว่านักเรียนบางกลุ่มมอบหมายหน้าที่ให้สมาชิกเพียงคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบงานด้านต่างๆ เช่น เขียนแสดงวิธีการแก้ปัญหา นำเสนอแนวคิด และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้สมาชิกคนอื่นมีส่วนร่วมน้อยลง ครูควรกำหนดให้มีการสลับบทบาทกันอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนได้มีโอกาสพัฒนาทักษะการคิดและการสื่อสารร่วมกัน รวมทั้งครูควรเดินสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างทั่วถึง ในระหว่างทำกิจกรรมและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามหรือแสดงความคิดเห็น เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับการใช้คำถามว่าสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้หรือความสามารถในด้านอื่นๆ ได้หรือไม่ เช่น ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เนื่องจากในการแก้โจทย์ปัญหา นักเรียนต้องแสดงการพิจารณาสมบัติของรูปสามเหลี่ยมสองรูปที่คล้ายกันโดยการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ประกอบเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาได้และความสามารถในการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีขั้นตอนที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการนำเสนอ แลกเปลี่ยนความรู้และอภิปรายแนวคิดในการแก้ปัญหา

เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: วีพรินท์ (1991) จำกัด.

ชัยวัฒน์ อุ้ยปาอาจ. (2552). ผลของการใช้แนวการสอนแนะให้รู้คิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชุติมา ฉุนอิ่ม. (2558). “การพัฒนาการคิดเชิงคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามของบาดแฮม (Badham). วารสารวิจัยการพัฒนาชุมชน, 8(3), 104–115.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ตถาตาพับลิเคชั่น.

วิลาสินี สุขทอง. (2567). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบแนะให้รู้คิดร่วมกับเทคนิคการคิด พูด เขียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(3), 155–168.

เวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร. (2552). การสอนแนะให้รู้คิด (Cognitively Guided Instruction: CGI): รูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์. วารสารศึกษาศาสตร์, 21(1), 1–11.

เวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร. (2556). การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงสถิติและการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ไปสู่ชีวิตจริงโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGD) ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารศึกษาศาสตร์, 24(2), 15–33.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). ผลการประเมิน PISA 2022 คณิตศาสตร์. แหล่งที่มา https://pisathailand.ipst.ac.th สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2568.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุนิสา บุญมา. (2563). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติสเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 21(1), 77–91.

สุรัสดี เกรียมโพธิ์. (2564). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ร่วมกับการใช้คำถามระดับสูงที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

Carpenter, T. P. et al. (1999). Children’s Mathematics: Cognitively Guided Instruction. Portsmouth, NH: Heinemann.

Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry. American Psychologist, 34(10), 906–911.

Hiebert, J.C. et al. (1997). Making sense: Teaching and learning mathematics with understanding. Portsmouth, NH: Heinemann.

National Research Council. (2012). Education for Life and Work: Developing Transferable Knowledge and Skills in the 21st Century. Washington, DC: The National Academies Press.

Veenman, M. V. J., Van Hout-Wolters, B. and Afflerbach, P. (2006). Metacognition and learning: Conceptual and methodological considerations. Metacognition and Learning, 1(1), 3–14.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
DEVELOPING WORK PLANNING SKILLS BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY THROUGH ACTIVITY-BASED LEARNING AMONG UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

[1]นฤมล บุญเจริญ Narumon Booncharoen [2]จารุวรรณ ขำเพชร Jaruwan Kampetch
[3]อชิระ อุตมาน Achira Uttaman
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand
Corresponding Author E-mail: narumon.boon@g.swu.ac.th

Article Received: June 15, 2025. Revised: December 29, 2025. Accepted: December 30, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน 2) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ จำนวน 20 คน ที่สนใจและเข้าร่วมกิจกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) แบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้โดยกิจกรรมมีลำดับขั้น 4 กิจกรรม ได้แก่ 1.พอเพียงสู่แผนงาน, 2.วางแผนอย่างเป็นระบบ, 3.ปรับแผนอย่างสร้างสรรค์, และ4.วางแผนรายบุคคล 2) หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, ทักษะวางแผนการทำงาน, การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

Abstract

This action research aimed 1) to develop work planning skills based on the Philosophy of Sufficiency Economy (SEP) in upper secondary school students through activity-based learning, and 2) to study the results of developing work planning skills based on SEP in upper secondary school students who participated in the activity-based learning. This research was an action research study with a sample group of 20 upper secondary school students

from Ratjavinit Bangkaepankhum School who voluntarily participated in the activities. The research instruments included: 1) activity-based learning activities designed to develop work planning skills based on the Philosophy of Sufficiency Economy, and 2) an assessment form for work planning skills based on the Philosophy of Sufficiency Economy. Data were analyzed using mean and standard deviation.

The research findings revealed that 1) The developed activity-based learning activities could effectively develop work planning skills based on the Philosophy of Sufficiency Economy in upper secondary school students. The activities comprised four sequential steps: 1. Sufficiency leading to a plan, 2. Systematic planning, 3. Creative plan adjustment, and 4. Individual planning. 2) After participating in the activity-based learning activities, upper secondary school students demonstrated a high level of overall work planning skills based on the Philosophy of Sufficiency Economy.

Keywords: Philosophy of Sufficiency Economy, Work Planning Skills, Activity-Based Learning

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ส่งผลให้การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนในวัยเรียน ซึ่งเป็นช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อสู่การดำรงชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม พบว่านักเรียนจำนวนมากยังคงขาดทักษะการวางแผนการทำงาน ซึ่งเป็นความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย วางขั้นตอน และใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผลและพอประมาณ งานวิจัยของหทัยรัตน์ บุณโยปัษฎัมภ์ (2561) ชี้ให้เห็นว่า เยาวชนไทยประสบปัญหาการขาดทักษะด้านการวางแผน การตัดสินใจ และการจัดการตนเอง ส่งผลให้เผชิญกับปัญหาทางสังคมที่ซับซ้อน เช่น การติดเกม การตั้งครรภ์ไม่พร้อม การใช้สารเสพติด และการกระทำความรุนแรง ซึ่งล้วนสะท้อนถึงการขาดทักษะชีวิตที่จำเป็น เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการควบคุมตนเองเพื่อเผชิญกับสิ่งเร้าในสังคม นอกจากนี้ ระบบการศึกษาไทยยังคงให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาการมากกว่าการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างเป็นองค์รวม ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการฝึกฝนการวางแผนและจัดการตนเองอย่างเป็นระบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

จากปัญหาดังกล่าว การส่งเสริมและพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้นักเรียนสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ประกอบด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีคุณธรรมและความรู้เป็นเงื่อนไขพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของลัลัญจกร นิลกาญจน์, ปัญญา เลิศไกร และสุดาวรรณ์ มีบัว (2560) และจริยา ติ่งแย้มศรี (2565) พบว่าการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนช่วยสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลายด้าน เช่น การทำงานเป็นทีม ทักษะการประสานงาน และความพร้อมในการทำงาน รวมถึงช่วยให้นักเรียนฝึกฝนการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด การจัดการรายรับ-รายจ่ายอย่างมีเหตุผล การออม และการตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นรากฐานสำคัญของการวางแผนการทำงานอย่างยั่งยืน การมุ่งเน้นที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นเหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการทาง

ความคิดและความรับผิดชอบสูงขึ้น (ชไมพร สีมา, 2562) ทำให้พวกเขามีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาและสังเกตในบริบทของโรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ พบว่า นักเรียนจำนวนไม่น้อยยังคงขาดทักษะการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ เช่น การตั้งเป้าหมาย การจัดลำดับความสำคัญ การบริหารเวลา และการเตรียมรับมือกับอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญสำหรับวัยรุ่นในศตวรรษที่ 21 (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2562) ด้วยเหตุนี้ การเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning: ABL) จึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ เตชะนอก และคณะ (2563) ชี้ว่า ABL ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยฝึกฝนการคิดวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของจรินทร์ ทรงพุฒิปัญญา (2566) ที่พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ งานวิจัยของเพ็ญนภา ตลับกลาง (2562) และณัฐวุฒิ สกุณี (2559) ยังยืนยันว่า การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การวางแผน การทำงานเป็นทีม และทักษะการแก้ปัญหาได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบและการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีส่วนร่วม และเรียนรู้ผ่านสถานการณ์ใกล้ตัว ซึ่งเป็นกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงาน เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกตั้งเป้าหมายของตน วางลำดับขั้นตอนการทำงาน ประเมินความเสี่ยง และบริหารเวลาและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม โดยมีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (ABL) ที่เหมาะสม เช่น การออกแบบกิจกรรมในรูปแบบโครงงานกลุ่ม การจำลองสถานการณ์ (simulation) และการใช้กิจกรรมฐานการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องวางแผนและลงมือปฏิบัติภายในเวลาที่กำหนด และเน้นให้มีการสะท้อนผล (reflection) หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถประเมินตนเอง ปรับปรุงการวางแผน และพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในการดำเนินงานต่อไป การบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (ABL) เข้ากับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมทักษะการวางแผนการทำงานในบริบทของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างเป็นรูปธรรม

จากความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นในการส่งเสริมให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีทักษะการวางแผนการทำงานที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถบูรณาการผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานในกิจกรรมชุมนุมของโรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งออกแบบและประเมินผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานของนักเรียน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ฝึกคิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียน การดำรงชีวิต และการทำงานในอนาคต นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังคาดว่าจะเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครูผู้สอนและสถานศึกษานำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ และเป็นต้นแบบการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบกิจกรรมเป็นฐาน (ABL) เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตแก่นักเรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 799 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ ที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความสมัครใจ จำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 กิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 แบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

4.1 กิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) สำรวจความต้องการและเป้าหมายของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษางานวิจัย เอกสาร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ในการออกแบบแผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ 4 แผนกิจกรรม รวม 12 ชั่วโมง ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 พอเพียงสู่แผนงาน, กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 วางแผนอย่างเป็นระบบ, กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ปรับแผนอย่างสร้างสรรค์ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 วางแผนรายบุคคล 3) นำมาตรวจสอบคุณภาพของแผนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และนำผลไปปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 4) ผู้วิจัยนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการจัดกิจกรรม

4.2 แบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เกี่ยวกับทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นตัวบ่งชี้ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนี้ (1) การใช้ความรู้ในการวางแผน (2) การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน (3) การวางแผนแบบพอประมาณ (4) การวางแผนอย่างมีเหตุผล (5) การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน 2) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 3) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เกี่ยวกับกิจกรรมชุมนุม 4) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์และมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ จากเอกสารของสถานศึกษา 5) สร้างแบบประเมินทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกณฑ์การตรวจให้คะแนน โดยนำคะแนนมาคิดเป็นค่าเฉลี่ยและแปลความหมายเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ซึ่งแบบประเมินมีส่วนประกอบดังนี้ (1) ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน (2) การประเมินทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการประเมินตนเองของนักเรียน ได้แก่ ทักษะที่วิเคราะห์สังเคราะห์ได้จากการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 5 ด้าน 6) นำแบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของคุณภาพ ความถูกต้องของการใช้ภาษา ข้อคำถาม เพื่อนำมาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ และ 7) นำแบบประเมินไปใช้กับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในคาบชุมนุม จำนวน 12 ชั่วโมง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน จะได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับขั้นการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (ABL) 5 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้

ครั้งที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้พอเพียงสู่แผนงาน	จำนวน 3 ชั่วโมง
ครั้งที่ 2 กิจกรรมการเรียนรู้วางแผนอย่างเป็นระบบ	จำนวน 3 ชั่วโมง
ครั้งที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ปรับแผนอย่างสร้างสรรค์	จำนวน 3 ชั่วโมง
ครั้งที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้วางแผนรายบุคคล	จำนวน 3 ชั่วโมง

5.2 ดำเนินการประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสรุปผลการดำเนินกิจกรรม

6. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการวิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมินทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่นักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเองซึ่งสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นจึงนำมาแปลความหมายแบบมาตราส่วนประเมินค่าเป็น 5 ระดับเพื่อสรุปผลการวิจัย และสถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ เพื่อหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการวิจัยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน ตามลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ 4 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พอเพียงสู่แผนงาน

ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เริ่มจากการนำนักเรียนเข้าสู่บทเรียนจากการเปิดวิดีทัศน์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนได้ทบทวนความหมายความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเชื่อมโยงการประยุกต์ใช้แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนงานเบื้องต้น โดยมีกิจกรรมหลักเป็นการถอดบทเรียนจากโครงการพระราชดำริ ได้แก่ โครงการฝนหลวง โครงการหญ้าแฝก โครงการแก้มลิง โครงการกังหันน้ำชัยพัฒนา และโครงการแกล้งดิน เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างการวางแผนการทำงานที่ผสานแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกิจกรรมได้ออกแบบให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาโครงการพระราชดำริเพื่อถอดบทเรียนการวางแผนการทำงานจากโครงการพระราชดำริ และวิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนการทำงาน จากการตั้งคำถามถึงที่มา ปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหาโครงการต่างๆ ทำให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่าง ความพอประมาณ มีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันกับการวางแผนการทำงาน และเข้าใจมิติความรู้และคุณธรรมได้ชัดเจน มีสื่อประกอบการเรียน ได้แก่ วิดีทัศน์โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและใบกิจกรรม ช่วยกระตุ้นความสนใจและสะท้อนผลการเรียนได้

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง วางแผนอย่างเป็นระบบ

ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้นักเรียนสร้างประสบการณ์และการเรียนรู้จากการฝึกจัดทำแผนงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่กำหนดประเด็นที่จะศึกษา วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย วิธีดำเนินงาน งบประมาณ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล ซึ่งกระบวนการกิจกรรมนี้ เน้นกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนร่วมระดมความคิด สร้างแผนงานที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ ตามโครงสร้างของแผนงานคุณภาพ PDCA มีขั้นตอนที่ชัดเจน คือ การกำหนดขั้นการวางแผน (Plan) ขั้นการปฏิบัติ (DO) ขั้นการตรวจสอบ (Check) และขั้นการปรับปรุง (Action) เพื่อให้นักเรียนออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับขั้นตอนการวางแผนสู่การปฏิบัติจริง นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาแผนงาน และนำเสนอผังมโนทัศน์ของกลุ่มตนเอง โดยนักเรียนสามารถเลือกเขียนแผนงานที่กลุ่มตนสนใจตามโจทย์กิจกรรมที่กำหนดทั้ง 4 มิติ คือ กิจกรรมด้านสังคม กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ และกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ในแผนมีการระบุวัตถุประสงค์ เชื่อมโยงกับปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ปัญหาได้เป็นลำดับขั้น ครูกระตุ้นให้นักเรียนคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น ช่วยให้นักเรียนเห็นกิจกรรมที่หลากหลาย

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ปรับแผนอย่างสร้างสรรค์

ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ให้เป็นกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรม กล่าวคือ นักเรียนกลับมาทบทวนแผนงานจากกิจกรรมที่ 2 หลังจากได้ปฏิบัติมาแล้ว และประเมินผลการนำแผนไปปฏิบัติจริงในระยะสั้น เพื่อค้นหาว่าจากแผนที่วางแผนไว้มีอะไรทำสำเร็จและอะไรควรปรับปรุง แผนนี้มีกิจกรรมหลักคือ การรายงานผล บันทึกปัญหาและอุปสรรค นำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงแผนงานให้สมบูรณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 มีความเชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 ทำให้นักเรียนไม่เพียงแต่เขียนแผน แต่ยังได้ทดลองปฏิบัติจริง ได้สะท้อนผล และปรับปรุงแผน โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการดำเนินกิจกรรมและการอภิปรายร่วมกัน ด้านผลลัพธ์ผู้เรียนพบว่านักเรียนเข้าใจการพัฒนาการวางแผนการทำงานมากขึ้น รู้จักประเมินผลด้วยเหตุผลและความรอบคอบ รวมถึง

นักเรียนเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนแผนกรณีที่การดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง เช่น กิจกรรมติดป้ายประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ภายในโรงเรียน พบอุปสรรคหลัก เรื่อง สื่อที่ทำไม่ค่อยสร้างความสนใจ เพราะนักเรียนขาดทักษะออกแบบกราฟิก ทำให้ป้ายครั้งแรกยังไม่น่าสนใจ นักเรียนจึงต้องปรับให้น่าสนใจอีกครั้งก่อนนำไปติดประกาศ, กิจกรรมเสียงตามสายให้ความรู้ตอนเช้า พบอุปสรรคหลัก เรื่อง เวลาจำกัดแค่ช่วงเวลา 07.00 น. – 07.25 น. เท่านั้น และโรงเรียนมีกิจกรรมแทรกหัวข้อให้ความรู้ที่นักเรียนวางแผนไว้ นักเรียนจึงต้องปรับเรื่องให้เข้ากับกิจกรรมโรงเรียนและปรับเวลาเพื่อประชาพันธ์อย่างอื่นด้วย, กิจกรรมบอร์ดสื่อรักเทศกาลสำคัญ พบอุปสรรคหลัก เรื่อง งบประมาณไม่พอเพราะนักเรียนคำนวนอุปกรณ์ไม่ครบ และสมาชิกลืมนำอุปกรณ์มาจึงต้องแก้ไขปัญหาระดมเงินเพิ่มและไปยืมอุปกรณ์จากครู และกิจกรรมพี่สอนน้องเรื่องการออมเงิน พบอุปสรรคหลัก เรื่อง สถานที่จัดกิจกรรม เพราะแผนที่วางไว้จะจัดกิจกรรมกับระดับชั้น ม.1 ในคาบอบรมคุณธรรมซึ่งจัดที่หอประชุมของโรงเรียน แต่หอประชุมใช้สำหรับกิจกรรมอื่นกระทันหัน ทำให้นักเรียน ม.1 ต้องไปเรียนในห้องประจำตัวเอง นักเรียนจึงไปจัดกิจกรรมในห้องเรียนได้เพียงห้องเดียว

กิจกรรมเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง วางแผนรายบุคคล

ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมเรียนรู้ที่ 4 เน้นการประยุกต์ความรู้ไปใช้ โดยนักเรียนจะได้นำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาจากการทำกิจกรรมการวางแผนงานกลุ่มสู่การปฏิบัติจริงแล้วนั้น มาสร้างแผนงานรายบุคคล ให้นำเสนอรูปแบบกิจกรรมที่นักเรียนสนใจอยากจะทำที่สุด พร้อมวิเคราะห์ความเป็นไปได้และเตรียมนำไปปฏิบัติในระยะยาว โดยมุ่งให้นักเรียนใช้ทักษะทั้งหมดที่ได้ฝึกจากกิจกรรมที่ 1–3 มาบูรณาการ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความพร้อมที่จะดำเนินโครงการจริง กิจกรรมนี้มุ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง สร้างแรงจูงใจด้วยการให้เลือกปัญหาหรือความสนใจที่แท้จริงของนักเรียนแต่ละคน ผลลัพธ์ที่ได้คือนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจได้สรุปเป็น “แผนของฉัน” ที่เฉพาะ เจาะจงกับเรื่องที่นักเรียนสนใจ กิจกรรมที่นักเรียนเสนอมามีทั้งกิจกรรมที่ทำในโรงเรียนและกิจกรรมที่ทำนอกโรงเรียน เช่น แผนกิจกรรมบริจาคโลหิต แผนกิจกรรมจิตอาสาพยาบาล แผนกิจกรรมจิตอาสาบ้านพักคนชรา แผนกิจกรรมสุขาดีใช้ถูกวิธีมีความสุข แผนกิจกรรมทิ้งขยะถูกที่เริ่มที่ตัวเรา แผนกิจกรรมบอร์ดสวยในห้องเรียน แผนกิจกรรมออมวันละนิดจิตแจ่มใส แผนกิจกรรมธนาคารความดี เป็นต้น เมื่อนักเรียนนำเสนอกิจกรรมของตัวเอง จะมีการคัดเลือกกิจกรรมจากเพื่อน เพื่อนำไปขยายเป็นกิจกรรมที่จะทำในปีการศึกษาต่อไป ทั้งนี้ทุกกิจกรรมสะท้อนให้เห็นว่าได้ส่งเสริมทักษะและเจตคติในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนได้ชัดเจน

โดยสรุป การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานนี้ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ช่วยยกระดับศักยภาพการวางแผน การคิดวิเคราะห์ตลอดจนส่งเสริมคุณธรรมและการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตและการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต

2. ผลการศึกษาการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยผลการประเมินของนักเรียนประเมินตนเอง และผู้วิจัยประเมินนักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ลำดับที่	รายการประเมิน	นักเรียนประเมินตนเอง			ผู้วิจัยประเมินนักเรียน		
		$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1	การใช้ความรู้ในการวางแผน	4.49	0.26	มาก	**4.41**	**0.25**	มาก
2	การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน	4.53	0.25	มากที่สุด	4.54	0.23	มากที่สุด
3	การวางแผนแบบพอประมาณ	4.42	0.28	มาก	4.30	0.29	มาก
4	การวางแผนอย่างมีเหตุผล	4.40	0.28	มาก	4.20	0.29	มาก
5	การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน	4.06	0.25	มาก	**3.94**	**0.25**	มาก
ภาพรวม		**4.38**	**0.27**	**มาก**	**4.28**	**0.26**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนได้ทำการประเมินตนเองในด้านการใช้ความรู้ในการวางแผน อยู่ในระดับมาก การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด การวางแผนแบบพอประมาณ อยู่ในระดับมาก การวางแผนอย่างมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับมาก สรุปคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผู้วิจัยประเมินนักเรียนในด้านการใช้ความรู้ในการวางแผน อยู่ในระดับมาก การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด การวางแผนแบบพอประมาณ อยู่ในระดับมาก การวางแผนอย่างมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับมาก สรุปคะแนนค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน โดยมีผลการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาความต้องการ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมเป็นฐาน ข้อมูลพื้นฐาน บริบททางสังคมของกลุ่มประชากรและสถานศึกษา จากเอกสาร บทความ งานวิจัยของนักวิชาการต่างๆ รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนากิจกรรมตามลำดับขั้นการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน ซึ่งประกอบไปด้วย 4 กิจกรรมที่มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่การสร้างความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน การลงมือปฏิบัติจริง การสะท้อนผล และการประยุกต์ใช้ในการวางแผนรายบุคคล ส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและเกิดการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามที่ตั้งเป้าไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-based Learning) ที่ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนผ่านกิจกรรมช่วยส่งเสริมทักษะการคิดและการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิผล

โดยสรุป การพัฒนากิจกรรมเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานทั้ง 4 กิจกรรม ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนได้ สามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมตั้งแต่การสร้างความรู้พื้นฐาน การลงมือปฏิบัติ การประเมินสะท้อนผล จนถึงการประยุกต์ใช้จริง (ภัทรสร นรเหรียญ, 2562) นักเรียนเกิดทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครบทั้ง 5 ด้าน ผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมและสนุกกับการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น ดังที่มาริษา ศรีษะแก้ว และสถาพร วิชัยรัมย์ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายของการดำเนินการต่าง ๆ บนพื้นฐานของความมีเหตุผล ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยมีเงื่อนไขส่งเสริม คือ ความรู้และคุณธรรม การจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ก็ได้บูรณาการหลักการนี้ในทุกขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานควบคู่ไปกับการซึมซับคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม

2. ผลการศึกษาผลการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน โดยพิจารณาจาก 5 ตัวบ่งชี้ทักษะสำคัญ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการในทุกด้าน ดังนี้

2.1 การใช้ความรู้ในการวางแผน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ นักเรียนแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการนำความรู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวางแผนได้อย่างเป็นระบบ ทั้งการรวบรวมข้อมูล กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน และคาดการณ์ผลลัพธ์อย่างเป็นระบบ ซึ่งแตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมที่นักเรียนยังขาดทักษะนี้ การที่นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เช่น ด้านการเงิน การออกแบบกราฟิก หรือการจัดการขยะ มาใช้ในการวางแผนได้อย่างเหมาะสม ทำให้แผนงานมีความน่าเชื่อถือและเป็นไปได้มากขึ้น สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้น “เงื่อนไขด้านความรู้” เป็นเงื่อนไขพื้นฐานในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง การพัฒนาทักษะด้านนี้ถือเป็นรากฐานสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ

2.2 การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด กล่าวคือ นักเรียนแสดงออกถึงคุณธรรมหลายประการในระหว่างการวางแผนและดำเนินงานตามแผน ทั้งความซื่อสัตย์ ความตรงไปตรงมา ความรับผิดชอบ ความมีวินัย และจิตอาสา ซึ่งล้วนสอดคล้องกับ “เงื่อนไขด้านคุณธรรม” ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกิจกรรมเป็นฐานเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกคุณธรรมเหล่านี้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การทำงานกลุ่มที่ฝึกความรับผิดชอบ การทำกิจกรรมจิตอาสาที่ฝึกความมีน้ำใจ และการนำเสนอผลงานที่ฝึกความซื่อสัตย์ในการยอมรับจุดอ่อนของตนเอง กระบวนการเรียนรู้แบบนี้ช่วยปลูกฝังคุณธรรมผ่านการปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่ต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นและแก้ไขปัญหาร่วมกัน ส่งผลให้การวางแผนงานของนักเรียนมีประสิทธิภาพและความรอบคอบมากขึ้น

2.3 การวางแผนแบบพอประมาณ อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ นักเรียนมีความเข้าใจและสามารถนำหลัก “ความพอประมาณ” มาปรับใช้ในการวางแผนได้อย่างชัดเจน จากเดิมที่อาจวางแผนใหญ่เกินกำลังหรือใช้งบประมาณเกินความจำเป็น หลังการเรียนรู้และเผชิญปัญหาจริง นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะปรับขนาดกิจกรรมให้พอเหมาะพอดีกับเวลาและทรัพยากรที่มี เช่น การปรับลดขอบเขตของกิจกรรมให้เหมาะสม การรู้จักเผื่อเหลือเผื่อขาดสำหรับงบประมาณสำรองหรือเวลาสำหรับขั้นตอนสำคัญ แสดงให้เห็นถึงการจัดทำแผนงานที่อยู่บนพื้นฐานทางสายกลาง ไม่เกินตัวหรือน้อยเกินไป การพัฒนาทักษะนี้เป็นผลจากการเพิ่มพูนความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ที่รอบคอบมากขึ้น

2.4 การวางแผนอย่างมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีในการใช้เหตุผลรองรับการวางแผนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินงาน ไปจนถึงการประเมินผล นักเรียนสามารถอธิบายเหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจได้อย่างชัดเจน และพร้อมที่จะพิจารณา ยอมรับ รวมถึงปรับปรุงแผนของตนอย่างมีเหตุผลเมื่อได้รับคำแนะนำ การที่นักเรียนตั้งคำถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงเหตุผลเชิงสรุปจากประสบการณ์ทำกิจกรรม แสดงให้เห็นถึงวุฒิภาวะการคิดแบบองค์รวมที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ต้องมีการไตร่ตรองและสรุปบทเรียน

2.5 การวางแผนโดยสร้างภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ นักเรียนมีความตระหนักรู้และให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันในการวางแผนมากขึ้นอย่างชัดเจน นักเรียนแสดงให้เห็นถึงการคำนึงถึงแผนสำรองหรือวิธีแก้ไขปัญหาล่วงหน้าสำหรับสถานการณ์ไม่คาดฝัน เช่น การเตรียมสถานที่สำรองกรณีฝนตก การเปลี่ยนแปลงการใช้สถานที่กระทันหัน หรือการเผื่อเหลือเผื่อขาดด้านงบประมาณและเวลา การเผชิญปัญหาหลังจากได้ลงมือปฏิบัติจริงตามแผนงานในกิจกรรมเรียนรู้ที่ 2 ทำให้นักเรียนได้รับบทเรียนโดยตรง เรื่องความสำคัญของการมีภูมิคุ้มกัน ส่งผลให้นักเรียนเข้าใจว่า การวางแผนควรคิดถึงปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลกระทบด้วยเสมอ การที่นักเรียนนำเสนอความเสี่ยงและแนวทางรับมือในแผนของตนเองอย่างเป็นระบบมากขึ้น สะท้อนว่านักเรียนมีภูมิคุ้มกันทางความคิดในการจัดการกับความไม่แน่นอนแล้วในระดับหนึ่ง ทักษะนี้จะพัฒนาต่อไปได้อีกเมื่อนักเรียนมีโอกาสทำกิจกรรมที่ซับซ้อนขึ้นในอนาคต

การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถพัฒนาได้จากการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบนี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังและเสริมสร้างทักษะในมิติต่างๆ ได้แก่ ความรู้ คุณธรรม ความพอประมาณ การใช้เหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคงและปลอดภัยในอนาคต

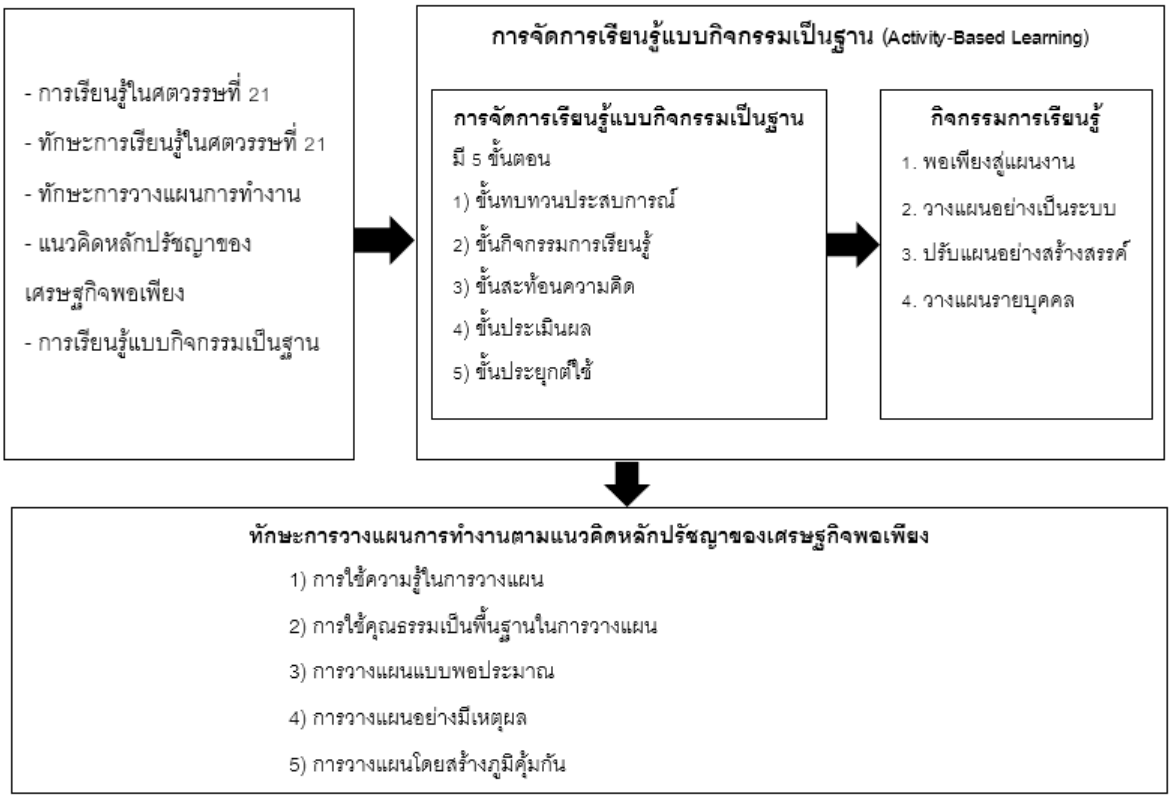
องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากวิจัย คือ การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง งานวิจัยนี้ได้นำแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) มาใช้เป็นกรอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะด้านการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ

การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นทบทวนประสบการณ์ ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นสะท้อนความคิด ขั้นประเมินผล และขั้นประยุกต์ใช้ ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะถูกออกแบบให้เชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ การตัดสินใจ และการลงมือปฏิบัติจริง ได้แก่ กิจกรรมพอเพียงสู่แผนงาน วางแผนอย่างเป็นระบบ ปรับแผนอย่างสร้างสรรค์ และวางแผนรายบุคคล

ผลจากการจัดการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าว ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานได้อย่างครอบคลุม ทั้งในด้านความรู้ คุณธรรม ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน โดยเฉพาะการใช้ความรู้ในการวางแผน การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ การวางแผนอย่างรอบคอบเหมาะสมกับบริบท การพิจารณาผลที่อาจเกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล และการเตรียมการรับมือกับความเสี่ยงอย่าง

สร้างสรรค์ ทั้งนี้ สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและยั่งยืนในสังคมยุคใหม่ สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาทักษะการวางแผนการทำงานตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดทำหลักสูตรและการเรียนการสอนสังคมศึกษา โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับชั้น โดยเน้น กิจกรรมเป็นฐาน (ABL) ที่ส่งเสริมการวางแผนและคุณลักษณะที่ดี

1.2 ออกแบบกิจกรรมที่เน้นการคิดวิเคราะห์จากประสบการณ์ตรง เพื่อให้นักเรียนเชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับชีวิตจริงได้

1.3 ครูผู้สอนควรปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ และควรให้ข้อเสนอแนะ (Feedback) รายบุคคล เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาได้ตรงจุดและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรออกแบบในรูปแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยมีการเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบกิจกรรมเป็นฐานในการพัฒนาทักษะวางแผนการทำงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อศึกษาประสิทธิผลและความเหมาะสมในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่เฉพาะเจาะจง

2.3 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังวิชาอื่นๆ เพื่อศึกษาประสิทธิผลและความเหมาะสมในการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานในบริบทที่แตกต่างกันเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

จรินทร์ ทรงพุฒิปัญญา. (2566). การพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8(3), 1005-1010.

จริยา ติ่งแย้มศรี. (2565). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. รายงานวิจัยในชั้นเรียน. เชียงราย: โรงเรียนในจังหวัดเชียงราย.

ชไมพร สีมา. (2562). พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนกรพิทักษ์ศึกษา รายวิชา 463 401. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐวุฒิ สกุณี. (2559). การพัฒนาเจตคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และพฤติกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพ็ญนภา ตลับกลาง. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนกิจกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเชียนเขต. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภัทรสร นรเหรียญ. (2562). การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถในการฟัง การพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มาริษา ศรีษะแก้ว และสถาพร วิชัยรัมย์. (2562). เศรษฐกิจพอเพียง: แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 3(1), 22-37.

มูลนิธิยุวพัฒน์. (2562). ทักษะชีวิต สิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่นศตวรรษที่ 21. แหล่งที่มา https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/ สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2567.

ลัญจกร นิลกาญจน์, ปัญญา เลิศไกร และสุดาวรรณ์ มีบัว. (2560). เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 9(1), 203-211.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานการศึกษาสภาวะการศึกษาไทย พ.ศ. 2561/2562 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์. (2560). ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 11(25), 88-89.

หทัยรัตน์ บุณโยปัษฎัมภ์. (2561). การศึกษาการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 21, 276-293.

อมรรัตน์ เตชะนอก, รัชนี จรุงศิรวัฒน์ และพระฮอนด้า วาทสทฺโท. (2563). การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7(9), 1-15.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

แนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

THE GUIDELINE FOR PROMOTING A HAPPY WORKPLACE ORGANIZATION BASED ON THE PRINCIPLE APARIHANIYADHAMMA OF BAN NONGHIN SCHOOL, NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

[1]โกวิท กุกแก้ว Kowit Kukkaew [2]มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak
[3]ปรีชา สามัคคี Pricha Samakhkhi
[1, 2, 3]**มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand**
Corresponding Author E-mail: suparat@nst3.go.th

Article Received: June 12, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และแบบสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า สุขภาพดี (Happy body) มีการดำเนินการด้านการส่งเสริมสุขภาพโดยสนับสนุนให้บุคลากรตรวจสุขภาพประจำปีที่ยังขาดแบบแผนหรือการวางแผนที่ดี ความจริงจังและชัดเจนอีกทั้งยังขาดแกนนำที่มีความรู้ความสามารถโดยตรงด้ายการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heart) การวางโครงสร้างให้บุคลากรรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองการทำงานมุ่งให้บุคลากรทำงานร่วมกัน สร้างความสันพันธ์อันดีระหว่างบุคลากร และรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ส่งผลให้สามารถสร้างความร่วมมือในการทำงาน สร้างความสัมพันธ์อันดี ทำให้บุคลากรมีความเข้าอกเข้าใจกัน ส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพทางสังคมที่ดี อุปสรรคที่พบ คือการประสานงาน ทัศนคติในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การสื่อสาร สมรรถนะและความสามารถที่แตกต่างของบุคลากร ทำให้การดำเนินการด้านการมีน้ำใจไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ด้านการมีคุณธรรม มีการวางแผนในการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนและบุคลากร การจัดทำโครงการคุณธรรม จัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาส่งผลให้บุคลากรได้รับการพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม แต่อุปสรรคคือขาดการวางแผนในการดำเนินการและยังขาดแกนนำที่มีความรู้ความสามารถ ขาดความต่อเนื่องทำให้บุคลากรบางส่วนยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ด้านสังคมดี ประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

มีการสร้างเครือข่ายชุมชน ส่งผลมีสัมพันธภาพทางสังคมที่ดี มีการเกื้อกูลเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันแต่ยังพบอุปสรรคคือครูยังขาดมนุษย์สัมพันธ์และความใกล้ชิดกับชุมชน ขาดทักษะในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ด้านใฝ่เรียนรู้ มีการว่างนโยบายให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเองตามสายงานที่ตนรับผิดชอบ ส่งผลให้บุคลากรได้รับการพัฒนาด้านความรู้ และเพิ่มศักยภาพในการทำงานของตนเองมากขึ้นแต่ยังพบอุปสรรคคือบุคลากรไม่ค่อยมีเวลาพัฒนาตนเองเนื่องด้วยภาระงานค่อนข้างเยอะ ด้านมีความสุขในการทำงานมีการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงานส่งผลให้บุคลากรมีความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัวแต่ยังพบอุปสรรคคือภาระงานที่มากเกินไปความขัดแย้งระหว่างบุคลากร และความร่วมมือของบุคลากร 2) แนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ การมีสุขภาพดี (Happy body) การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heart) การมีคุณธรรม (Happy Soul) การมีสังคมดี (Happy Society) การใฝ่เรียนรู้ (Happy Brain) การมีความสุขในการทำงาน (Happy Work-life) โดยประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม 7 ประกอบด้วย ได้แก่ (1) ประชุมเนืองนิตย์ (2) พร้อมเพรียงกันประชุม (3) ยอมรับมติที่ประชุม (4)การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา (5) การให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรีหรือผู้ที่อ่อนแอกว่า (6) การให้ความเคารพต่อสถานที่ (7) การให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อท่านผู้มาเยือน 3) การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า เป็นไปได้ เหมาะสม และเป็นประโยชน์
คำสำคัญ: การส่งเสริม, องค์กรแห่งความสุข, โรงเรียน

Abstract

The study aimed to study the current conditions in development of the creative leadership of school administrators in Cha-Uat District, to investigate the development of the creative leadership based on The Viddhi-Dhamma of school administrators in Cha-Uat District, and to propose guidelines for the development of the creative leadership based on The Viddhi-Dhamma for school administrators Cha-Uat District. The study was conducted employing a qualitative research method. Key informants from the interviews were 15 participants, 5 experts and 7 specialists in group discussion. The research tools employed were in-depth interviews, expert interviews, and group discussion. Qualitative data were analyzed using content analysis to assess feasibility, appropriateness, and usefulness.

The findings were as follows: 1) The current conditions in development of the creative leadership of school administrators in Cha-Uat District found that in terms of imagination, school administrators inspire and encourage teamwork, providing teachers with opportunities to express their opinions and develop new innovations. However, obstacles include slow operations and a lack of clarity, leading to uncertainty and conflicts. Regarding flexibility, administrators listen to the opinions of personnel and are open to change, resulting in creative development and a positive learning environment. However, challenges include delays in implementation, resistance, and a lack of support from school personnel. In terms of vision, administrators set clear and creative goals, ensuring a definite direction for operations

while allowing school personnel to participate in achieving success. This fosters motivation and commitment among staff toward school development. Nevertheless, obstacles such as a lack of understanding among personnel, insufficient internal support, and limited resources hinder the full realization of the intended vision. With regard to trust, administrators acknowledge differing viewpoints and promote fair organizational progress, leading to an improved working atmosphere. However, a lack of clarity sometimes causes confusion and uncertainty among staff. Concerning creativity, administrators emphasize skill and experience enhancement among personnel while encouraging teamwork. This fosters openness to learning and continuous professional development. However, conflicts may arise due to resistance from personnel who oppose creative approaches. 2) Guidelines for promoting a happy organization based on the principles of Aparihaniyadhamma at Ban Nong Hin School, under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, consist of six elements: good health (Happy Body), kindness and willingness to help others (Happy Heart), moral integrity (Happy Soul), positive social relationships (Happy Society), eagerness for learning (Happy Brain), and happiness at work (Happy Work-life). These elements are applied through the seven principles of Aparihaniyadhamma, which include: (1) holding regular meetings, (2) attending meetings in unity, (3) accepting the resolutions of the meetings, (4) obeying superiors, (5) respecting and protecting the rights of women or the vulnerable, (6) showing respect for sacred places, and (7) taking care of and showing hospitality to visitors. 3) As for the proposal of a guideline in the development of strategic leadership based on The Viddhi-Dhamma school administrators in Cha-Uat District was found to be feasible, appropriate, and beneficial.

Keywords: Promoting, Happy Workplace Organization, School

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ของโลกในปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม เทคโนโลยีและนวัตกรรม ส่งผลให้การทำงานของทุกวิชาชีพได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงจึงจำเป็นอย่างยิ่ง โดยบุคคลที่สามารถปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะสามารถดำเนินชีวิตและสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข ซึ่งการทำงานที่มีเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอย่อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิต คุณภาพในการทำงาน และส่งผลโดยตรงต่อความสุขในการทำงานของบุคลกรในองค์กร (นพมาศ ยามกระโทก และคณะ, 2565) ถ้าบุคลากรในองค์กรมีคุณภาพ มีความสุขในการทำงาน งานก็จะประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรจึงมีความสำคัญที่เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จขององค์กร ซึ่งองค์กรจะขับเคลื่อนไปในทิศทางลบหรือทิศทางบวกขึ้นอยู่กับความสุขในการทำงาน เพราะถ้าบุคลากรในองค์กรมีความสุขในการทำงาน จะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ขององค์กรในภาพรวม (นูร์ปาซียะห์ กูนา, 2561)

องค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace) เป็นแนวคิดที่มุ่งดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ “คนทำงานในองค์กร” ซึ่งนับเป็นบุคคลสำคัญและเป็นทรัพยากรหลักขององค์กร โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรทุกคนในองค์กรมีความสุขในการทำงาน เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความขัดแย้งในองค์กร โดยยึดหลักการสำคัญว่าเมื่อคนทำงานในองค์กรมีความสุข การทำงานก็จะมีประสิทธิภาพ (ปรมต วรรณบวร, 2560) โดยศูนย์สร้างเสริมสุขภาวะองค์กร (Happy Workplace) ภายใต้สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้สร้างแนวทางการส่งเสริมสุขในที่ทำงานขึ้นเป็นความสุขพื้นฐาน 8 ประการ (HAPPY 8) ประกอบด้วย สุขภาพดี (Happy Body) น้ำใจงาม (Happy Heart) การผ่อนคลาย (Happy Relax) การหาความรู้ (Happy Brain) คุณธรรม (Happy Soul) ใช้เงินเป็น (Happy Money) ความสุขของครอบครัว (Happy Family) และสังคมดี (Happy Society) (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2566) ดังนั้น องค์กรแห่งความสุข หรือสถานศึกษาแห่งความสุข จะมีลักษณะเป็นองค์กรที่บุคลากรมีความพึงพอใจต่อการทำงาน ดังนั้น การพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งความสุข องค์กรควรให้ความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานทรัพยากรบุคคลและส่งเสริมให้เกิดความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร และมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรแห่งความสุขอย่างยั่งยืนต่อไป โดยหลักพุทธธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการสร้างองค์กรแห่งความสุขตามพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 และ อปริหานิยธรรม 7 (สมชาย ชัยเชษฐ์ดำรงกุล, 2563)

อปริหานิยธรรม 7 เป็นธรรมที่ทำให้ไม่เสื่อม เป็นธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม และเป็นธรรมที่นำความสุข ความเจริญมาสู่หมู่คณะ โดยหลักธรรมจะเน้นความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความสามัคคีของหมู่คณะและการเคารพนับถือซึ่งกัน เป็นหลักธรรมที่สอนให้รู้จักหลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างองค์กรให้เข้มแข็ง และมีความสุข ซึ่งความสุข ความเจริญของบุคลากรย่อมอ้างอิงจากองค์กรหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน (พระมหายุทธพิชัย สิริชโย, 2561) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ต่อการขับเคลื่อนการบริหารจัดการการศึกษา และพัฒนาบุคลากรให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีความสุข เพื่อให้บริหารองค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ โดยการบริหารองค์กรตามอปริหานิยธรรม 7 ประกอบด้วย 1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4) เคารพผู้อาวุโส 5) คุ้มครองสตรี 6) เคารพปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ 7) จัดให้ความอารักขา คุ้มครองป้องกัน อันชอบธรรม (เขมานันท์ ขบวนฉลาด, 2564) แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย ซึ่งการนำหลักธรรมอปริหานิยธรรมมาช่วยในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรหรือสถานศึกษา นอกจากจะก่อให้เกิดความรักความสามัคคีภายในองค์กรแล้ว ยังก่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่ดีและมีคุณค่าต่อองค์กรหรือสถานศึกษาอีกด้วย

โรงเรียนบ้านหนองหิน ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้กำหนดพันธกิจในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ ซึ่งจากพันธกิจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นภารกิจสำคัญของการบริหารคนและการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หากขาดบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะจัดการบริหารได้ดีเพียงใด หรือมีเงิน มีวัสดุสิ่งของมากเพียงใด ก็ไม่สามารถที่จะทำให้งานในหน่วยงานนั้นสำเร็จลุล่วงด้วยดี ดังนั้นการบริหารงานที่ดีต้องสามารถทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสุข มีขวัญและกำลังใจที่จะรวบรวมพลังกาย ความสามารถและสติปัญญาที่จะทำงานอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน (สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับหลักอปริหานิยธรรม 7 ที่ผู้บริหารสถาบันการศึกษาและบุคลากรสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารและปฏิบัติงานที่จะทำให้เกิดองค์กรแห่งความสุขได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร ส่งผลให้การทำงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสามารถนำพาความเจริญรุ่งเรืองมาสู่องค์กร อันเนื่องมากจากความร่วมแรงร่วมใจของบุคลากรภายในสถานศึกษา และประการที่สำคัญที่สุดคือ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากครูที่เอาใจใส่ และมีความกระตือรือร้นในการทำงานอันเกิดจากการสร้างความสุขในสถานศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้ภายในองค์กรอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมความสุขของสถานศึกษาต่อไปอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1ขั้นตอนการศึกษาสภาพองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดย การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยใน 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสร้างเครื่องมือ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดประเด็นการร่างกระบวนแนวทาง 3) นำฉบับร่างแนวทางปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับฉบับร่าง และนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและใช้เกณฑ์ในการวัดค่าดัชนี ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และตรวจสอบความถูกต้องมาจัดทำฉบับสมบูรณ์ และนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแนวทางทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน การสร้างเครื่องมือ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์แนวทางการทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติมและ 2) นำร่างแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม การสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำฉบับร่างมาประเมินความเป็นไปได้ที่ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้ 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่มใช้ฉบับร่างแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถตอบปัญหาที่จะเข้าไปศึกษาได้ (2) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (3) ขั้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล (4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดข้อความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ 2) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ เชิงลึก 3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดข้อความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้วิจัยจัดการประชุมแบบสนทนากลุ่ม 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มพร้อมด้วยแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และข้อสรุป เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุข นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น และแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอผลการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพในการจัดทำร่างแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สร้างเป็นแนวทางตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน ดำเนินการโดยการนำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า

1.1 การดำเนินการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุข ด้านสุขภาพดี ของโรงเรียนบ้านหนองหินมีการสนับสนุนให้บุคลากรตรวจสุขภาพประจำปีแต่ยังขาดแบบแผนหรือการวางแผนที่ดี อีกทั้งยังขาดแกนนำที่มีความรู้ความสามรถโดยตรงไม่สามารถดำเนินกิจจะกรรมให้มีประสิทธิภาพส่งผลให้บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนเพื่อดูแลตนเองด้านสุขภาพ ทั้งยังมีข้อจำกัดเรื่องของภาระงาoและเวลาว่างของบุคลากรในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งควรมีการกำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมให้มีความชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง

1.2 การดำเนินการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขด้านการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นของโรงเรียนบ้านหนองหิน มุ่งเน้นให้บุคลากรทำงานร่วมกัน สร้างความสันพันธ์อันดีต่อกันและรู้จักเสียสละ สร้างความร่วมมือในการทำงาน ทำให้บุคลากรมีความเข้าอกเข้าใจกัน และสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้แต่ด้วยการประสานงานบังขาดชัดเจนรวมถึงทัศนคติในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นของแต่ละคนมีความแตกต่างจนเกิดความเข้าใจผิดในการทำงาน ดังนั้นควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมทัศนคติเชิงบวก กิจกรรมนอกเวลาทำงาน มีการสื่อสารกันอย่างเปิดเผย เพื่อเสริมสร้างมิตรภาพและสร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากร

1.3 การดำเนินการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขด้านการมีคุณธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหินมีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยกำหนดให้มีกิจกรรมไหว้พระสวดมน มีการจัดทำโครงการคุณธรรม จัดกิจกรรมค่ายคุณธรรม เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญต่างๆ ส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลด้านคุณธรรม บุคลากรได้รับการพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม แต่ยังขาดแกนนำรวมไปถึงมีการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมที่ขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารควรวางแผนบริหารจัดการและกำหนดเป้าหมาย วิธีการดำเนินงานด้านคุณธรรม มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานและสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวทางการดำเนินการ

1.4 การดำเนินการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขด้านสังคมดีของโรงเรียนบ้านหนองหินมีการจัดการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อประสานความร่วมมือกับชุมชน สร้างเครือข่ายชุมชนให้มีส่วนร่วมในการสอดส่องดูรวมถึงการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของทางชุมชนส่งผลโรงเรียนได้รับการยอมรับของชุมชนและมีสัมพันธภาพทางสังคมที่ดีต่อกัน เกิดความรักความสามัคคีต่อกัน มีการเกื้อกูลเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน แต่บุคลากรยังขาดความใกล้ชิดกับชุมชน ขาดทักษะในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ขาดแหล่งทุนสนับสนุนกิจกรรมชุมชน ผู้บริหารควรศึกษาสภาพความสัมพันธ์กับชุมชน สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของทั้งสองฝ่าย สร้างความเข้าใจและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ปรับวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เอื้อต่อการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม

1.5 การดำเนินการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขด้านใฝ่เรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองหินมีนโยบายให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเองตามสายงานที่ตนรับผิดชอบและส่งเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเองร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้บุคลากรได้รับการพัฒนาด้านความรู้ และเพิ่มศักยภาพในการทำงานของตนเองมากขึ้น แต่ด้วยภาระงานของบุคลากรทำให้ไม่ค่อยมีเวลาพัฒนาตนเองและกิจกรรมที่บุคลากรสนใจบางกิจกรรมต้องเสียค่าใช้จ่าย ดังนั้นต้องกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้และควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในการเข้าร่วมการพัฒนาตนเอง

1.6 การดำเนินการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขด้านมีความสุขในการทำงานของโรงเรียนบ้านหนองหิน มีการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงาน สนับสนุนการทำงานเป็นทีมมีการมอบหมายงานที่ตรงกับศักยภาพของบุคลากรวางแผนเวลาทำงานที่ยืดหยุ่นและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสุขภาพ ทำให้มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี และสามารถทำให้บุคลากรมีความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว แต่ด้วยภาระงานที่มีมาก การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ จนเกิดความขัดแย้งระหว่างบุคลากร ดังนั้นผู้บริหารต้องวางแผนกระจายงานให้สมดุล ลดงานที่ไม่จำเป็น ใช้นโยบายที่เคร่งครัดเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรม สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร

2. การศึกษาแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรม ของโรงเรียนบ้านหนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพและการศึกษาเอกสารในการดำเนินงานมาเขียนร่างแนวทางการดำเนินงานและได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน เรื่อง การส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรม ของโรงเรียนบ้านหนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 5 คน เพื่อดำเนินการในการร่างแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) มีสุขภาพดี (Happy body) 2) มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heart) 3) มีคุณธรรม (Happy Soul) 4) มีสังคมดี (Happy Society) 5) มีการใฝ่เรียนรู้ (Happy Brain) และ 6) มีความสุขในการทำงาน (Happy Work-life) โดยประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม ประกอบด้วย 1) ประชุมเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม 3) ยอมรับมติที่ประชุม 4) การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา 5) ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรีหรือผู้ที่อ่อนแอกว่า 6) ส่งเสริมรักษาประเพณีวัฒนธรรมองค์กร และ 7) สนับสนุนคนดี เลือกคนดีมีความสามารถ

3. การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดการสนทนากลุ่มด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Meet ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนบ้านหนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า สภาพองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนบ้านหนองหิน 1) ด้านการมีสุขภาพดีของโรงเรียนบ้านหนองหิน โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรตรวจสุขภาพประจำปี แต่ยังขาดแผนที่เป็นระบบ ความชัดเจน และแกนนำที่มีความรู้เฉพาะทาง 2) ด้านการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น มีการส่งเสริมให้บุคลากรช่วยเหลือกันยังไม่มีแบบแผนที่ดี ขาดความจริงจังและขาดแกนนำที่มีความสามารถโดยตรง 3) ด้านการมีคุณธรรม มีการส่งเสริมคุณธรรมผ่านกิจกรรมสวดมนต์ โครงการคุณธรรม ค่ายคุณธรรม และการเข้าร่วมวันสำคัญทางศาสนา รวมถึงการยกย่องบุคลากรที่เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม 4) ด้านการมีสังคมดี โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ สร้างเครือข่ายชุมชนให้มีส่วนร่วมดูแลโรงเรียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในกิจกรรมชุมชน 5) ด้านการใฝ่เรียนรู้ มีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรตามสายงาน สนับสนุนการเข้าร่วมอบรมและพัฒนาทักษะร่วมกับหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง 6) ด้านการมีความสุขในการทำงาน ปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการทำงาน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การมอบหมายงานตามศักยภาพ มีเวลาทำงานที่ยืดหยุ่น และสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสุขภาพและสันทนาการ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของจิระภา สมัครพงษ์ (2564) ที่พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อองค์วงกรแห่งความสุขในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านมีสังคมที่มีความสุข ด้านมีคุณธรรม ด้านมีน้ำใจงาม ด้านการผ่อนคลาย ด้านมีสุขภาพดีด้านใช้เงินเป็น ด้านการหาความรู้ด้านมีครอบครัวที่ดี

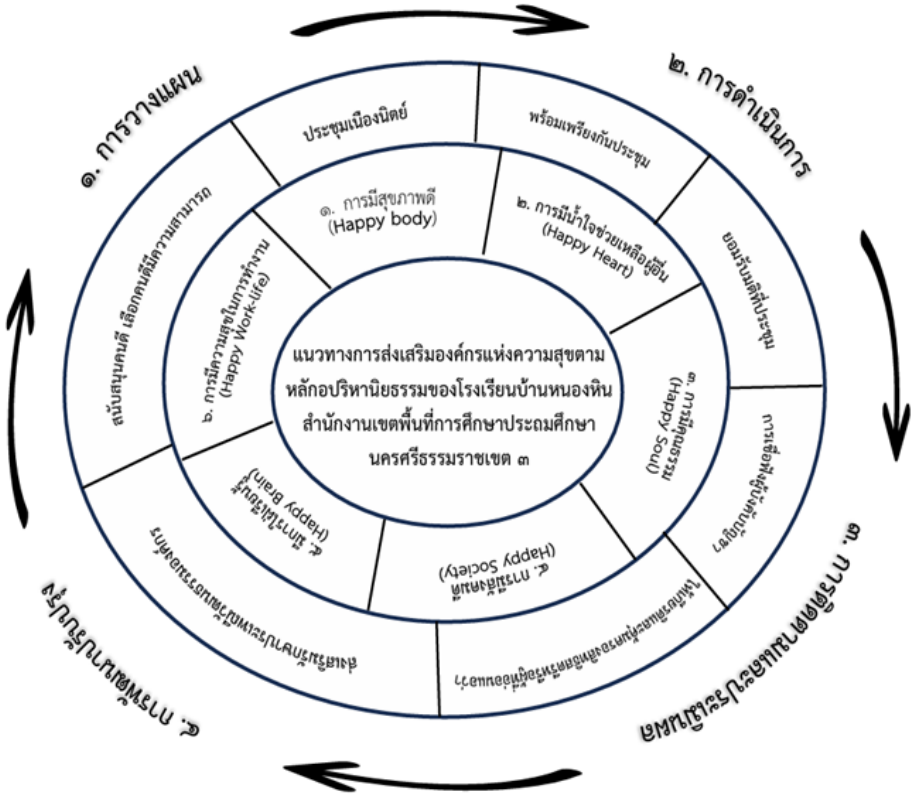
2. แนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีความจำเป็นต่อผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องยึดหลักอปริหานิยธรรม ในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) มีสุขภาพดี (Happy body) 2) มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heart) 3) มีคุณธรรม (Happy Soul) 4) มีสังคมดี (Happy Society) 5) มีการใฝ่เรียนรู้ (Happy Brain) และ 6) มีความสุขในการทำงาน (Happy Work-life) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีหลักธรรมในการบริหารงาน ให้เป็นไปได้อย่างบรรลุผลตามเป้าหมายของสถานศึกษา คือ หลักอปริหานิยธรรม ประกอบด้วย 1) ประชุมเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม 3) ยอมรับมติที่ประชุม 4) การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา 5) ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรีหรือผู้ที่อ่อนแอกว่า 6) ส่งเสริมรักษาประเพณีวัฒนธรรมองค์กร และ 7) สนับสนุนคนดี เลือกคนดีมีความสามารถ เพราะว่าเป็นแนวทางที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ปัญหาและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานอย่างมีศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการบริหารจัดการการศึกษาและพัฒนาบุคลากรให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีความสุข เพื่อให้บริหารองค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเขมานันท์ ขบวนฉลาด (2564) ที่พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม มียุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ. 2561–2565) ดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 ด้าน มีด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น บริหารงานตามหลักการบริหารราชการแผ่นดิน และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหาร 2) อปริหานิยธรรม หมายถึง ธรรมของผู้ปกครองหรือของผู้บริหารอันเป็นที่ตั้งแห่งความเจริญฝ่ายเดียว ไม่มีความเสื่อม มี 7 ประการ ได้แก่ (1) หมั่นประชุมกันเป็นประจำ (2) พร้อมเพรียงกันประชุม (3) ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ (4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ (5) ไม่ลุแก่อำนาจ (6) ให้ความ

เคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน และ (7) การจัดการอารักขา บำรุง คุ้มครอง โดยธรรมแก่พระสงฆ์ และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลประทัดบุ มีการนำหลักอปริหานิยธรรมทั้ง 7 ประการมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กร เพราะอปริหานิยธรรมเป็นหลักธรรมทำให้เกิดความเจริญไม่มีความเสื่อม ทั้งส่วนตนและส่วนรวม เน้นให้คนในองค์กรมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความสามัคคีและความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพ

3. จากผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ทุกองค์ประกอบ ซึ่งการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องคำนึงถึงหลักการบริหารการศึกษาที่ถูกต้อง มีคุณธรรมเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) มีสุขภาพดี (Happy body) 2) มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heart) 3) มีคุณธรรม (Happy Soul) 4) มีสังคมดี (Happy Society) 5) มีการใฝ่เรียนรู้ (Happy Brain) และ 6) มีความสุขในการทำงาน (Happy Work-life) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ 1) ประชุมเนืองนิตย์ การประชุม การปรึกษาหารือ การพูดคุย การประสานงานกันอยู่เป็นประจำ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 2) พร้อมเพรียงกันประชุม หมายถึง การประชุมเลิกประชุม และทำกิจกรรมที่ควร–ทำโดยพร้อมเพียงกัน การลงมติเห็นชอบร่วมกัน เน้นการมีส่วนร่วมภายในองค์กรเพื่อทำให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กร 3) ยอมรับมติที่ประชุม การไม่บัญญัติหรือไม่ล้มเลิกระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ หรือกฎระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ตามความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือตามความต้องการของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง 4) การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา การปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาและผู้นำชุมชน เพื่อให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรและชุมชน 5) ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรีหรือผู้ที่อ่อนแอกว่า การเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมและ บริหารภายในองค์กรและชุมชนให้มากขึ้น โดยมีบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ขององค์กร ในสัดส่วนที่ทัดเทียมกับผู้ชาย และได้รับความคุ้มครองโดยชอบธรรมตามกฎหมาย 6) ส่งเสริมรักษาประเพณีวัฒนธรรมองค์กร ทุกสถานที่มีสิ่งที่สำคัญและเป็นที่เคารพบูชาของคนในองค์กรนั้นๆ ดังนั้น ทุกคนจะต้องให้ความเคารพ ไม่ดูหมิ่น หรือหลบหลู่ และ 7) สนับสนุนคนดีเลือกคนดีมีความสามารถ การให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อท่านผู้มาเยือนนั้น จะต้องให้ความเคารพอย่างจริงใจ มีการปฏิสันถาร พร้อมทั้งเชื่อฟังคำแนะนำจากท่านผู้รู้เหล่านั้น ที่ได้มาเยือนถึงองค์กรของเรา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสมบัติ เจนสระคู, จิราภรณ์ ผันสว่าง และพระครูวิจิตรปัญญาภรณ์ (2561) ที่พบว่า การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารตามหลักอปริหานิยธรรม 7 โรงเรียนการกุศลของวัด ทางพระพุทธศาสนา ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้บริหารควรบริหารจัดการโดยให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานในด้านต่างๆ ด้านไม่ลุแก่อำนาจ ความอยาก ความเห็นแก่ตัว ผู้บริหารโรงเรียนควรรับฟังความคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะของครู และบุคลากรทางการศึกษา ด้านเคารพสักการะสิ่งที่ชุมชนนั้นนับถือ รักสันติ ขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ ผู้บริหารโรงเรียนควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของชุมชนตามโอกาสที่เหมาะสม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 สามารถสรุปองค์ประกอบได้ 6 ด้าน คือ 1) มีสุขภาพดี (Happy body) 2) มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heart) 3) มีคุณธรรม (Happy Soul) 4) มีสังคมดี (Happy Society) 5) มีการใฝ่เรียนรู้ (Happy Brain) และ 6) มีความสุขในการทำงาน (Happy Work-life) โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ คือ หลักอปริหานิยธรรม ประกอบด้วย 1) ประชุมเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม 3) ยอมรับมติที่ประชุม 4) การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา 5) ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรีหรือผู้ที่อ่อนแอกว่า 6) ส่งเสริมรักษาประเพณีวัฒนธรรมองค์กร และ 7) สนับสนุนคนดี เลือกคนดีมีความสามารถ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้ แนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 3 ดังนี้

1. การมีสุขภาพดี (Happy body) มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารกำหนดแนวทางและกลยุทธ์ในการส่งเสริมสุขภาพบุคลากร ต้องเริ่มต้นจากการประชุมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของครูและบุคลากร (พร้อมเพรียงกันประชุม) 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติจริง โดยมีการสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างให้บุคลากรมีเสรีภาพในการเลือกแนวทางดูแลสุขภาพของตนเอง

(ยอมรับมติที่ประชุม,การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา) 3) ติดตามผลการดำเนินงานด้านสุขภาพและประเมินผลโดยอาศัยแนวคิดเชิงระบบและการพิจารณาอย่างรอบคอบ (ยอมรับมติที่ประชุม) 4) ผู้บริหารสถานศึกษานำผลการประเมินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนำเสนอให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบทุกฝ่ายร่วมสะท้อนผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพครูและบุคลากร (การตรวจสอบและปรับปรุง)

2. การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Happy Heart) มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชุมวางแผนดำเนินงานด้านการส่งเสริมการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (ประชุมกันเนืองนิตย์, ยอมรับมติที่ประชุม) 2) ผู้บริหารต้องนำแผนการดำเนินงานด้านการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นที่วางไว้จากการประชุมนำไปลงไปปฏิบัติจริง ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย (เคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของกันและกัน, การให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี,เคารพหลักศีลธรรมและความถูกต้อง) 3) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อผู้บริหารและครูบุคลากรได้มีการติดตามการดำเนินงานด้านการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นการประเมินผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ (ยอมรับมติที่ประชุม) 4) ผู้บริหารนำผลการประเมินการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นนำเสนอให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ หลังจากการประเมินผลแล้ว ควรมีการตรวจสอบและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน (สนับสนุนคนดี เลือกคนดีมีความสามารถ)

3. การมีคุณธรรม (Happy Soul) มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องร่วมกันกำหนดแนวทางเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางศีลธรรมของโรงเรียน (ประชุมเนืองนิตย์) 2) ผู้บริหารและครูนำแผนการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร ไปปฏิบัติจริง เพื่อให้ครูและบุคลากรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมในการทำงาน (พร้อมเพรียงกันประชุม) 3) ผู้บริหารต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการด้านส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในองค์กร เพื่อวัดประสิทธิภาพของแผนงาน (ยอมรับมติที่ประชุม,เคารพหลักศีลธรรมแลความถูกต้อง) 4) นำผลจากการวิเคราะห์และประเมินผลที่ได้รายงานต่อผู้เกี่ยวข้องทราบดำเนินการตรวจสอบและปรับปรุง (การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา,เคารพหลักศีลธรรมแลความถูกต้อง)

4. การมีสังคมดี (Happy Society) มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการวางแผนการดำเนินงานด้านการมีสังคมดีเพื่อการกำหนดแนวทางและกลยุทธ์เพื่อสร้างบรรยากาศทางด้านสังคมที่ดี (ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม) 2) ผู้บริหารนำแผนดำเนินงานด้านการมีสังคมดีไปปฏิบัติจริงเพื่อให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี (ส่งเสริมรักษาประเพณีวัฒนธรรมองค์กร) 3) ผู้บริหารต้องตรวจสอบมาตรการที่ดำเนินไปนั้น ได้ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรและชุมชน (การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา) 4) ผู้บริหารนำผลการประเมินมาปรับปรุงแนวทางดำเนินงานด้านการมีสังคมดีโดยสรุปผลการดำเนินงาน (การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา)

5. การใฝ่เรียนรู้ (Happy Brain) มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง (ยอมรับมติที่ประชุม) 2) ผู้บริหารสถานศึกษา และครูนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมโดยการจัดอบรมและพัฒนาความรู้ให้กับครูอย่างเป็นระบบ (การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา) 3) ผู้บริหารและครูติดตามประเมินผลว่าโครงการที่ดำเนินไปนั้นบรรลุเป้าหมายหรือไม่ โดยการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของครู (ยอมรับมติที่ประชุม) 4) ผู้บริหารมีการประชุมครูบุคลากรเพื่อประเมินสรุปผลและวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโครงการใฝ่เรียนรู้ เพื่อระบุแนวทางและกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จ (ส่งเสริมรักษาประเพณีวัฒนธรรมองค์กร)

5. การความสุขในการทำงาน (Happy Work-life) มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนกำหนดแนวทางเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีความสุข (ประชุมเนืองนิตย์) 2) ผู้บริหารและครูนำแผนไปปฏิบัติจริง เพื่อให้ครูรู้สึกพึงพอใจและมีความสุขกับการทำงาน โดยเริ่มจากการพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน (ยอมรับมติที่ประชุม) 3) ผู้บริหารและครูมีการติดตามและประเมินผลเป็นขั้นตอน ที่ช่วยให้มั่นใจได้ว่ามาตรการที่ดำเนินไปสามารถส่งเสริมความสุขในการทำงานของครูได้จริง (ยอมรับมติที่ประชุม) 4) ผู้บริหารมีการประชุมครูบุคลากรเพื่อประเมินผลและนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์และปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (พร้อมเพรียงกันประชุม)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับปรุงและพัฒนาเพื่อการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรม ได้แก่ ประชุมเนืองนิตย์ พร้อมเพรียงกันประชุม ยอมรับมติที่ประชุม การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรีหรือผู้ที่อ่อนแอกว่า และส่งเสริมรักษาประเพณีวัฒนธรรมองค์กร ด้วยการฝึกฝนตนเองและปฏิบัติต่อผู้อื่นอยู่เสมอ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุน บุคลากรในการดำเนินงานทุกด้าน พัฒนาคนในองค์กรอย่างมีเป้าหมาย พร้อมต่อการรับความเปลี่ยนแปลง นำพาองค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีนโยบาย การจัดโครงการหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีในองค์กร เพื่อลดความขัดแย้งหรือความเห็นต่าง โดยยึดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานเป็นสำคัญโดยใช้หลักอปริหานิยธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนบ้านหนองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับหลักการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรมของสถานศึกษาอื่นๆ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมหรือการแสวงหาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการสร้างองค์กรแห่งความสุขตามหลักอปริหานิยธรรม

เอกสารอ้างอิง

ขมานันท์ ขบวนฉลาด. (2564). การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมเพื่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลประทัดบุ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. มหาจุฬาคชสาร, 12(1), 133-142.

จิระภา สมัครพงษ์. (2564). องค์กรแห่งความสุข ในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

นพมาศ ยามกระโทก และคณะ. (2565). ความสุขในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร. Journal of Modern Learning Development, 7(9), 341-356.

นูร์ปาซียะห์ กูนา. (2561). ความสุขในการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี.. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปรมต วรรณบวร. (2560). การสร้างองค์กรแห่งความสุขด้วยหลักพุทธธรรม. นวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 1(1), 25-38.

พระมหายุทธพิชัย สิริชโย. (2561). การบริหารงานตามหลักอปหานิยธรรม. วารสารสมาคมศิษย์เก่า, 7(2), 139-147.

สมชาย ชัยเชษฐ์ดำรงกุล. (2560). ศึกษาหลักพุทธธรรมในการสร้างองค์กรแห่งความสุข. รายงานวิชาการการพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 12 สถาบันพระปกเกล้า.

สมบัติ เจนสระคู, จิราภรณ์ ผันสว่าง และพระครู วิจิตรปัญญาภรณ์. (2561). การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารตามหลักอปริหานิยธรรม 7 โรงเรียนการกุศลของวัดทางพระพุทธศาสนา ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 1(2), 15-27.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2566). Happy 8 Workplace. แหล่งที่มา http://www.thaihealth.or.th/Content สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2566.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. (2533). รายงานการดำเนินงานตามนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลของสานักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประจำปีงบประมาณ 2566. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3.

เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิโรรัตน์. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

กลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง

MANAGEMENT STRATEGIES FOR RESEARCH, INNOVATION, AND INVENTION TO ENHANCE STUDENT DEVELOPMENT AT TRANG TECHNICAL COLLEGE

[1]เทพินทร์ บัวอินทร์ Thepin Buain [2]บุญเลิศ วีระพรกานต์ Boonlert Weeraponkan
[3]พระครูประโชติกิจจาภรณ์ PhrakhruPrachotkitchaphon
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Hs8lsm@gmail.com

Article Received: August 13, 2025. Revised: December 23, 2025. Accepted: December 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ 2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ และ 3) เพื่อนำเสนอและประมินกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีขั้นตอนการวิจัยขั้นตอนแรกในการศึกษาสภาพแวดล้อมเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ในขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน และขั้นตอนการนำเสนอและประเมินกลยุทธ์สนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพแวดล้อมการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ มีจุดแข็งคือจุดแข็งของสถานศึกษาคือ ด้านโครงสร้างและนโยบายทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีโครงสร้างชัดเจน และมีโอกาสคือด้านเทคโนโลยีสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในทุกระดับ ทั้งในการบริหารจัดการ การเรียนการสอน และการสื่อสาร ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง 2) กลยุทธิ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง ประกอบด้วยปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ ซึ่งในแต่ละกลยุทธ์จะมีองค์ประกอบย่อยดังนี้ (1) เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ (2) ตัวชี้วัดความสำเร็จ (3) โครงการและกิจกรรม โดยกลยุทธ์ในบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 บริหารจัดการเพื่อเร่งขยายการขับเคลื่อนงานวิจัย นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาทักษะบุคลากรเพื่อสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมทรัพยกรและแหล่งเรียนรู้ เพื่อการสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 5 ขับเคลื่อนสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ 3) ผลการนำเสนอและประเมินกลยุทธิ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: กลยุทธ์, งานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์, ผู้เรียน

Abstract

This research article aims to: 1) study the management environment for research, development, innovation and invention; 2) create a management strategy framework for research, development, innovation and invention; and 3) present and evaluate the proposed management strategy for research, development, innovation and invention to develop students at Trang Technical College. This was a qualitative research with the research process as follows: the first step, an environmental analysis, involved collecting data through in-depth interviews with 15 key informants; the second step, the strategy creation, involved in-depth interviews with 10 experts; and the final step, the strategy presentation and evaluation, involved focus group discussions with 8 experts. Data were analyzed using content analysis.

The research results found that: 1) The management environment for research, development, innovation and invention had strengths in the educational institution, namely structure and policy, possibly because the institution had a clearly structured research and innovation management system; and opportunities lie in technology, as the institution has adopted technology at all levels, including management, teaching, and communication, which was conducive to the development of students at Trang Technical College. 2) The management strategy for research, development, innovation and invention to develop students at Trang Technical College consists of philosophy, vision, mission, goals, and strategies. Each strategy had the following sub-components: (1) strategic goals, (2) success indicators, and (3) projects and activities. The strategy for managing research, development, innovation, and invention to develop students at Trang Technical College consists of 5 strategies: Strategy 1: Managing to accelerate the expansion of research, innovation, and invention; Strategy 2: Promoting and developing personnel skills to create inventions and innovations; Strategy 3: Promoting and enhancing the learning process through research and innovation; Strategy 4: Promoting resources and learning sources for creating inventions and innovations; and Strategy 5: Driving inventions and innovations towards practical application. 3) The results of the presentation and evaluation of the strategies for managing research, development, innovation, and invention to develop students at Trang Technical College showed that they were appropriate, feasible, and beneficial, and could be implemented.

Keywords: Strategy, Research and Development of Innovation and Invention, Students

บทนำ

ประเทศไทยจัดทำกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561- 2580) ในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความสามารถของประเทศในระยะต่อไปโดยยึดเป้าหมายในการยกระดับประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจำเป็นต้องปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจทั้งระบบเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและส่งผลให้เกิดการยกระดับรายได้ และในขณะเดียวกันการพัฒนาดังกล่าวจะต้องส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำลดลง ดังนั้น การพัฒนาประเทศในระยะต่อไปจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องสร้างเศรษฐกิจใหม่ที่จะช่วยยก ระดับการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการพัฒนาในช่วง 20 ปีข้างหน้าจะมุ่งเน้นการวิจัย พัฒนานวัตกรรมและนำเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้และต่อยอดภาคการผลิตและบริการในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มผลิตภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการในปัจจุบันไปสู่ภาคการผลิตและบริการใหม่ที่มีศักยภาพ การพัฒนารูปแบบการค้าให้สอดรับกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป การส่งเสริมให้เกิดสังคมผู้ประกอบการ การพัฒนาทักษะและความสามารถของแรงงาน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญ กับการพัฒนากลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการและการท่องเที่ยว โดยให้ประเทศสามารถยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น ขณะที่มีอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศไทย ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต รวมทั้งรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก ในขณะเดียวกันจำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยสนับสนุน ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่ออำนวยความสะดวก และลดต้นทุนในการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ เงินทุน บุคลากร และเชื่อมโยงประเทศไทยกับประชาคมโลก และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสู่อนาคต

จากการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะยาว 20 ปี กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ ภายใต้วิสัยทัศน์ของแผนพัฒนากรศึกษาแห่งชาติ 20 ปี(พ.ศ. 2560 - 2579) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาไว้ใน กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งได้มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีสมรรถนะ ทักษะ และคุณลักษณะที่สำคัญจำเป็นในศตวรรษที่ 21 และตรงกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ยกระดับคุณวุฒิการศึกษาและวิชาชีพของประชากรในวัยเรียนและวัยทำงานและเพิ่มผลิตภาพของกำลังแรงงานพัฒนาฝีมือแรงงานระดับสูงและผู้มีความสามารถพิเศษหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการศึกษา การวิจัย การผลิตและการพัฒนาในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของปรับทิศทางการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาและบัณฑิตที่มุ่งเน้นคุณภาพมากกว่า ปริมาณเพื่อขับเคลื่อนประเทศด้วยการวิจัยและนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ตามทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และการพัฒนาประเทศสู่ประเทศไทย 4.0 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการวิจัยในการพัฒนาคน เพื่อเพิ่มผลผลิต มูลค่า ทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศกระบวนการการพัฒนาการวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศจะเป็นแนวทาง หนึ่งในการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการศึกษาตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสถานการณ์ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดนโยบายด้านยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ในระยะเวลา 15 ปี (พ.ศ. 2555 - 2569) ดำเนินงานที่สำคัญคือความสามารถในการบูรณาการกระบวนการวิจัยในการบริหารจัดการภายใต้การบริหารจัดการอาชีศึกษาจึงได้กำหนดให้มีสำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาขึ้นเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานระดับสำนักและสถานศึกษาในสังกัดให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินการวิจัยและพัฒนาอย่างบูรณาการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา กระบวนการเร่งรัดการพัฒนาการวิจัย นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ และเทคโนโลยี หนึ่งในการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเผยแพร่นวัตกรรมองค์ความรู้ เทคโนโลยีเพื่อสร้างและพัฒนาอาชีพให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย สร้างนวัตกรรม พัฒนาองค์ความรู้ เพื่อการพัฒนาอาชีพ โดยกำหนดนโยบายการพัฒนาการอาชีวศึกษาในเชิงมิติ คือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านการเรียนการสอน คือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาระบบการเรียนรู้สู่การเป็นผู้ประกอบการทั้งนี้การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี เพื่อให้การอาชีวศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตั้งแต่การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมทางวิชาชีพการเชื่อมโยงการวิจัยกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ มีกลไกนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับแต่ละสาขาวิชา

ด้วยหน้าที่งานวิจัย พัฒนา นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งอยู่ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือของวิทยาลัยเทคนิคตรัง มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้ ส่งเสริม สนับสนุน นักเรียนนักศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษา เกี่ยวกับการวิจัย การพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เพื่อประโยชน์ ในการจัดการศึกษา การประกอบอาชีพ และประโยชน์โดยรวมของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น วิเคราะห์ วิจัย และประเมินผลการใช้หลักสูตร ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียน การสอน การใช้เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ทางการศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน การใช้ อาคารสถานที่และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการเรียนการสอนและประเมินผลการจัดอบรมและการจัดกิจกรรมในสถานศึกษารวบรวมและเผยแพร่ผลการวิเคราะห์ วิจัย และการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ การพัฒนาสถานศึกษา การบริหาร และการพัฒนาวิชาชีพรวมทั้งผลงานทางวิชาการของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ดังนั้น วิทยาลัยเทคนิคตรังซึ่งเป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในสาขาวิชาต่างๆ ตามความต้องการของผู้เรียน สถานประกอบการ และชุมชน ในส่วนของปัญหาด้าน คุณภาพผู้เรียนส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาการบริหารสถานศึกษาซึ่งมีผลโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียน โดยเฉพาะการบริหารจัดการด้านวิจัยนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ อาจเนื่องมาจากการคุณภาพผู้เรียน โดยเฉพาะการบริหารจัดการด้านวิจัยนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการไม่ครบตามวงจรการบริหารงานคุณภาพซึ่งอาจขาด การติดตามตรวจสอบ และการพัฒนาด้านวิจัยนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการเผยแพร่ พัฒนาต่อยอดและนำไปใช้สู่การบริการสังคมการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือการที่จะพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพ การบริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนา การบริหารจัดการของงานในฝ่ายอย่างเข้มแข็งและที่สำคัญ ต้องส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการด้าน งานวิจัยนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์อาชีวศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้อง โดยตรงกับคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะด้านความรู้

และทักษะ และมี ความสามารถในการประยุกต์ใช้คุณภาพผ่านมาตรฐานตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ และตามความ ต้องการของสถานประกอบการและชุมชน

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของกลยุทธ์การบริหารงานวิจัย พัฒนา นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ อย่างมีระบบและเป้าหมายที่ชัดเจนจึงได้จัดทำกลยุทธ์การบริหารงานขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา เน้นการฝึก เสริมสร้างทักษะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการคิดและปฏิบัติควบคู่กัน อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งในการบริหารงาน งานวิจัย พัฒนา นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ ในการจัดการการศึกษา การนำไปประกอบอาชีพ ประโยชน์โดยรวมของสังคม ชุมชนท้องถิ่น และต่อสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง
3. เพื่อนำเสนอและประมินกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรังโดยวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อนโอกาสอุปสรรค รวมทั้งศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับร่างแบบสัมภาษณ์กลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยจัดทำเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก และเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งประเด็นคำถาม ประกอบด้วย ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและเทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งประเด็นคำถาม ประกอบด้วย กลยุทธ์ โครงสร้างและนโยบายของสถานศึกษา ผลผลิตและบริการ บุคลากร ประสิทธิภาพทางการเงิน วัสดุทรัพยากร การบริหารจัดการ

ขั้นตอนที่ 3 ปรับร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกการศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง ตามคำแนะนำและจัดทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลา สัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) ในการสัมภาษณ์และไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ด้วยการเลือกเจาะจงคุณสมบัติ

ขั้นตอนที่ 5 ผู้วิจัยนำข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแบบกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรังมาสรุปและวิเคราะห์เป็นข้อมูลในการสร้างแบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในต่อไป

ระยะที่ 2 ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์ การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง

ขั้นตอนที่ 1 นำผลการวิเคราะห์ SWOT สภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อร่างกลยุทธ์

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรังโดยกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ปรัชญา เป้าหมาย กลยุทธ์ และแผนงาน

ขั้นตอนที่ 3 นำร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรังเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชียวชาญจำนวน 10 คน ด้วยการเลือกเจาะจงคุณสมบัติ

ระยะที่ 3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำร่างกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง มาจัดทำเป็นร่างแบบสนทนากลุ่ม และร่างแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์

ขั้นตอนที่ 2 นำร่างแบบสนทนากลุ่ม และร่างแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียน จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ด้วยการเลือกเจาะจงคุณสมบัติ

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้งได้กลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาทั้งในแง่เชิงบวกและเชิงลบ โดยสภาพแวดล้อมภายนอกศึกษาตามแนวคิด PEST พบว่า โอกาสที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาต่อไปได้นั้น คือ ด้านเทคโนโลยีสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในทุกระดับ ทั้งในการบริหารจัดการ การเรียนการสอน และการสื่อสาร ซึ่งช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพและคุณภาพของการศึกษาอย่างรอบด้าน ทั้งต่อครู นักเรียน และผู้ปกครองและด้านที่อาจจะเป็น

อุสรรค คือ ด้านทางเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในการสร้างผลงานของนักเรียนสถานศึกษายังขาดการสนับสนุนงบประมาณโดยตรงสำหรับนักเรียนขณะเดียวกัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้ไม่แน่นอนและมีรายได้น้อย ส่งผลให้ไม่สามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียนหรือการทำผลงานได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การจัดทำผลงานสิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และนวัตกรรมบางประเภทมีต้นทุนสูงทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์และขั้นตอนการดำเนินการ ทำให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาผลงานของนักเรียน ส่วนสภาพแวดล้อมภายในตามแนวคิด 2S4M พบว่า จุดแข็งของสถานศึกษาคือ ด้านโครงสร้างและนโยบายทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีโครงสร้างชัดเจน โดยมีการจัดตั้งทีมงานเฉพาะด้านเพื่อดูแลและประสานงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนและกำหนดโครงการพร้อมเป้าหมายที่ชัดเจน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นไปตามภาระงานที่เหมาะสม มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลกิจกรรมด้านวิจัยและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งส่งเสริมการกระจายอำนาจให้บุคลากรสามารถตัดสินใจดำเนินงานได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ จุดอ่อนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานคือ สถานศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดสรรและการบริหารงบประมาณที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน ได้แก่ การได้รับงบประมาณล่าช้าไม่สอดคล้องกับแผนที่วางไว้ ข้อจำกัดด้านระเบียบพัสดุและจัดซื้อจัดจ้างที่ซับซ้อนทำให้การจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีใหม่ทำได้ยาก นอกจากนี้ กิจกรรมด้านนวัตกรรม เช่น หุ่นยนต์ หรือกิจกรรมเร่งด่วน ยังขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ ขณะเดียวกัน งบประมาณสำหรับการเรียนการสอนด้านวิจัยและสิ่งประดิษฐ์ก็ไม่เพียงพอ และกระบวนการเบิกจ่ายงบประมาณยังต้องผ่านการอนุมัติจากหน่วยงานต้นสังกัด

2. การสร้างกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง ผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก P-E-S-T และสภาพแวดล้อมภายใน 254M ของ การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนและนำมาวิเคราะห์ SWOT ผลการวิเคราะห์พบว่า สถานศึกษาอยู่ในช่องเครื่องหมาย STARS ดาวรุ่ง ซึ่งหมายความว่า มีสถานภาพแวดล้อมภายในที่เข้มแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินการกำหนดกลยุทธ์กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 1 บริหารจัดการเพื่อเร่งขยายการขับเคลื่อนงานวิจัย นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาทักษะบุคลากรเพื่อสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมทรัพยกรและแหล่งเรียนรู้ เพื่อการสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 5 ขับเคลื่อนสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์

3. การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียน ผลการนำเสนอกลยุทธ์ โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อสรุปที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้ โดยกลยุทธ์จะประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าหมาย 4) กลยุทธ์ ซึ่งในแต่ ละกลยุทธ์จะมีองค์ประกอบย่อยดังนี้ (1) มาตรกร (2) ตัวชี้วัดความสำเร็จ (3) เป้าหมาย (4) โครงการ/กิจกรรม ซึ่งกลยุทธ์ในบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียน นั้นจะต้องประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ทั้งนี้กลยุทธ์ที่ 1 บริหารจัดการเพื่อเร่งขยายการขับเคลื่อนงานวิจัย นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาทักษะบุคลากรเพื่อสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมทรัพยกรและแหล่งเรียนรู้ เพื่อการสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 5 ขับเคลื่อนสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ การติดตามและประเมินผล กลยุทธ์การบริหารงานวิจัย

พัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียน การการติดตามและประเมินผลกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรังควรดำเนินการระดับสถานศึกษาโดยดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดวิธี การติดตามและประเมินผลการนำกลยุทธ์ไปใช้ 2) จัดทำเครื่อง มือการประเมินผลการนำกลยุทธ์ ไปใช้ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย (1) ข้อมูลทั่วไป (2) แบบประเมินแบบประมาณค่า (3) ข้อเสนอแนะอื่นๆ 3) แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตาม และประเมินผล และ4) ดำเนินการติดตามประเมินผลภาคเรียนละ 1 ครั้ง 5. คณะกรรมการนิเทศติดตาม และประเมินผล ดำเนินการสรุปแจ้งให้ผู้ เกี่ยวข้องทราบเพื่อนำไปปรับปรุงต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียน พบว่า การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินปฏิบัติงานของ บุคลาการในสถานศึกษาทั้งในแง่เชิงบวกและเชิงลบว่าเป็นอย่างไร และมีจะต้องพัฒนาไปในทิศทางใด สภาพแวดล้อมการบริหารองค์กรแบ่งได้ 2 ประเภท คือสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน โดยสภาพแวดล้อมภายนอกตามแนวคิด PEST พบว่า โอกาสคือด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านที่เป็นอุสรรค คือ ด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม ภายในตามแนวคิด 254M จุดแข็งคือ ด้านโครงสร้างและนโยบาย จุดอ่อนคือ ด้านประสิทธิภาพทาง การเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรพนา ศรีสถานนท์ (2562) ที่พบว่า 1) สภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านองค์การอยู่ในระดับมากส่วนด้านการเรียนรู้ ด้านบุคคล ด้านความรู้ ด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างมากต่อการพัฒนาสถานบันรัชต์ภาคสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้คือปัจจัยด้านโครงสร้างด้านภาวะผู้นำ ด้านกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ด้านวัฒนธรรมขององค์การ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการให้รางวัลหรือการจูงใจ ด้านการบริหารจัดการที่ดีปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องอย่างมากต่อการพัฒนาสถานบันรัชต์ภาคสู่องค์การแห่งการเรียนรู้คือด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมและเทคโนโลยีในขณะที่ ด้านกฎหมายและด้านเศรษฐกิจมีความเกี่ยวข้องในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปิยนันท์ พัชรสำราญเดช (2560) ที่พบว่า 1) กรอบแนวคิดการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนประกอบด้วยการบริหารวิชาการและการบริหารกิจการนักเรียน กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองประกอบด้วย การร่วมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่บ้าน การรวมเป็นอาสาสมัครที่โรงเรียน และการร่วมตัดสินใจในการดำเนินการของโรงเรียน และกรอบแนวคิดความต้องการของสถานประกอบการประกอบด้วย ทักษะทางเทคนิคในการทำงานเฉพาะด้าน ทักษะทางพฤติกรรม และทักษะทางสติปัญญา 2) สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนด้านการบริหารวิชาการเมื่อจำแนกตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนตามแนวคิดความต้องการของสถานประกอบการอยู่ในระดับมาก ในขณะที่สภาพปัจจุบันของด้านการบริหารกิจการนักเรียนทั้ง 2 แนวคิดอยู่ในระดับมาก สำหรับสภาพพึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ ในระดับมากทุกด้าน 3) จุดแข็งของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง คือ การบริหารกิจการนักเรียน ส่วนจุดอ่อน คือ การบริหารวิชาการ และจุดแข็งของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดความต้องการของสถานประกอบการ คือ การบริหารวิชาการ ส่วนจุดอ่อนคือ การบริหารกิจการนักเรียน โอกาสของการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา

เอกชนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองและความต้องการของสถานประกอบการ ด้านการบริหารวิชาการ คือ สภาพเศรษฐกิจ ด้านการบริหารกิจการนักเรียน คือ สภาวะสังคม และ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สำหรับภาวะคุกคามด้านการบริการ คือ สภาวะสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ด้านการบริหารกิจการนักเรียน

2. การสร้างกลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียน พบว่า สถานภาพของการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียน อยู่ใน ช่องเครื่องหมาย STARS ดาวรุ่ง คือ มีสถานภาพภายในที่เข้มแข็งและสภาพแวดล้อม ภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินการ กำหนดกลยุทธ์ กำหนดกลยุทธ์ การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียน กลยุทธ์ ควรมี ลักษณะ ดังนี้ มีการบริหารเพื่อพัฒนาและส่งเสริมองค์กรให้ มีความพร้อมอย่างสมบูรณ์ แบบครบทุกด้าน มี การกำหนด ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โดยได้ กลยุทธ์การบริหารการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง มี 5 กลยุทธ์ คือกลยุทธ์ที่ 1 บริหารจัดการเพื่อเร่งขยายการขับเคลื่อนงานวิจัย นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาทักษะบุคลากรเพื่อสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมทรัพยกรและแหล่งเรียนรู้ เพื่อการสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 5 ขับเคลื่อนสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ และในแต่ละกลยุทธ์มีองค์ประกอบย่อยคือเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิรดี จริยารังษีโรจน์ (2562) ที่พบว่า กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาตามแนวคิดแรงงานที่มีนวัตกรรมในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ประกอบด้วยกลยุทธ์ของอุตสาหกรรมเป้าหมายทั้ง 10 อุตสาหกรรม โดยมีกลยุทธ์ในด้านการพัฒนาหลักสูตร ใน 9 อุตสาหกรรมเป้าหมายโดยคุณลักษณะแรงงานที่มีนวัตกรรมที่ต้องมุ่งเน้นในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะความสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองและไม่กลัวปัญหาที่ซับซ้อน และ คุณลักษณะความสามารถวิเคราะห์ตนเองได้ว่าไม่รู้อะไร ใฝ่รู้และเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ๆตลอดชีวิต และกลยุทธ์ด้านการจัดการเรียนการสอน ใน 9 อุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยคุณลักษณะแรงงานที่มีนวัตกรรมที่ต้องมุ่งเน้นในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ คุณลักษณะการมีจินตนาการและคิดสร้างสรรค์ และกลยุทธ์ด้านการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ใน 9 อุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยคุณลักษณะแรงงานที่มีนวัตกรรมที่ต้องมุ่งเน้นในการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ได้แก่ คุณลักษณะการมีแรงกระตุ้นในการทำงานจากภายในและสามารถจูงใจหรือชักนำผู้อื่นให้เกิดการทำงานร่วมกันได้ คุณลักษณะความอดทน มุ่งมั่น และพากเพียรในการทำงาน และ คุณลักษณะการมีจินตนาการและคิดสร้างสรรค์

3. ผลการนำเสนอและประเมินกลยุทธิ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง มี 5 กลยุทธ์ คือกลยุทธ์ที่ 1 บริหารจัดการเพื่อเร่งขยายการขับเคลื่อนงานวิจัย นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมและพัฒนาทักษะบุคลากรเพื่อสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมทรัพยกรและแหล่งเรียนรู้ เพื่อการสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 5 ขับเคลื่อนสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ และในแต่ละกลยุทธ์มีองค์ประกอบย่อยคือเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพีรสิชณ์ มีสมสาร (2561) ที่พบว่า กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาการรู้ดิจิทัลของนักเรียนนักศึกษา ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก คือ 1) พัฒนาหลักสูตร

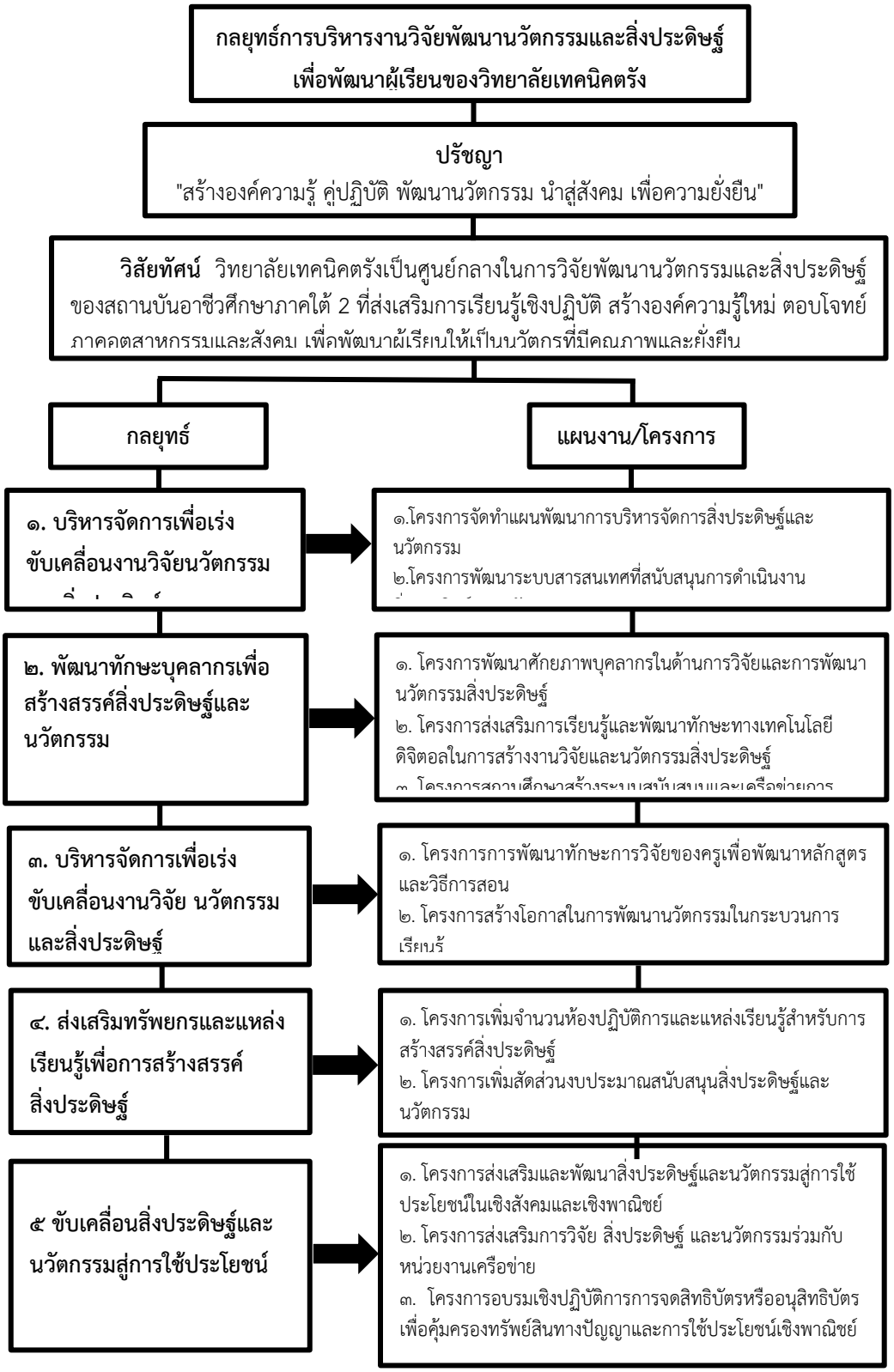
สถานศึกษาอาชีวศึกษาสู่การพัฒนาการรู้ดิจิทัล กลยุทธ์รอง 2) ยกระดับการเรียนการสอน การฝึกงาน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรสู่การเพิ่มสมรรถนะด้านการรู้เข้าใจ และรู้สร้างสรรค์ดิจิทัล กลยุทธ์รอง 3) ปรับกระบวนการการวัดและประเมินผลเพื่อเสริมสร้างการรู้ใช้ การรู้เข้าใจ และการรู้สร้างสรรค์ดิจิทัล มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเกริกก้อง มังคละพฤกษ์ (2560) ที่พบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดการเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน ประกอบไปด้วย 6 กลยุทธ์หลัก คือ 1) พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน 2) ปรับปรุงการเรียนการสอนเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน 3) ปรับปรุงงานวัดผล และประเมินผลเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน 4) ส่งเสริมงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา เสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน 5) พัฒนางานส่งเสริมวินัยเสริมสร้างค่านิยมในการทำงานn และ 6) พัฒนางานโครงการพิเศษและการบริการชุมชน เสริมสร้างค่านิยมในการทำงานโดยมีกลยุทธ์รอง 18 กลยุทธ์ และวิธีดำเนินการ 36 วิธี มีคามเหมาะสมในการนำไปใช้จริง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ กลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรังสภาพแวดล้อมภายนอก PEST และสภาพแวดล้อมภายใน 2S4M มีสภาพแวดล้อมภายในที่เข้มแข็งในด้านโครงสร้างและนโยบายและสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสในด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการดำเนินการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พร้อมทั้งได้เรียนรู้ถึงการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สามารถใช้ในการบริหารได้จริง 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 บริหารจัดการเพื่อเร่งขับเคลื่อนงานวิจัยนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาทักษะบุคลากรเพื่อสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและนวัตกรรม กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมทรัพยกรและแหล่งเรียนรู้เพื่อการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม และกลยุทธ์ที่ 5 ขับเคลื่อนสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์

กลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรังได้ จากการสังเคราะห์ได้องค์ความรู้ใหม่ คือ หลักการและเหตุ ผลวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ และทิศทางในการบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบซึ่งสมารถนำไปปรับใช้ได้กับวิทยาลัยเทคนิคตรัง ดังในภาพที่ 1

.

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคตรัง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายด้านการบริหารงานวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับพันธกิจขององค์กร พร้อมจัดทำแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้การดำเนินงานเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2 ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญของการการบริหารงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนและนำกลยุทธ์ ไปใช้อย่างจริงจัง

1.3 จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐาน ทีมสนับสนุนทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ครูและนักเรียนสามารถดำเนินโครงการวิจัยและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำกลยุทธ์ที่ได้จากงานวิจัยไปทดลองใช้ในสถานศึกษาจริง และศึกษาผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้เกิดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือขยายผลต่อไป

2.2 ควรมี การศึกษาวิจัย จัดทำร่างคู่มือโดยอ้างอิงจากผลการศึกษาวิเคราะห์เขียนคู่มือให้เข้าใจง่าย มีรูปภาพประกอบ และเป็นระบบแผนผังขั้นตอนการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ตั้งแต่แนวคิดจนถึงการใช้งานจริง

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดหรือเกณฑ์ในการประเมินผลความสำเร็จของงานวิจัยและสิ่งประดิษฐ์อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านคุณภาพ กระบวนการ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง

เอกสารอ้างอิง

เกริกก้อง มังคละพฤกษ์. (2560). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาตามแนวคิดการเสริมสร้างค่านิยมในการทำงาน. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ. (2559). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ20ปี (พ.ศ. 2560-2579). กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

ปิยนันท์ พัชรสำราญเดช. (2560). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองและความต้องการของสถานประกอบการ. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรพนา ศรีสถานนท์. (2562). กลยุทธ์ในการพัฒนาสถาบันรัชภาคย์สู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

พีรสิชณ์ มีสมสาร. (2561). กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาการรู้ดิจิทัลของนักเรียนนักศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2554). ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานโยบายยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในระยะ 15 ปี (พ.ศ.2555-2569). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2555). ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

อภิรดี จริยารังษีโรน์. (2562). กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาตามแนวคิดแรงงานที่มีนวัตกรรมในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Robert E. Hoskission, Michael A. Hitt and R. Duane Ireland. (2004). Competitivefor advantage. United States Of America: Thomson South-Western.

Thompson, Arthur A. Jr. and A.J. Strickland. (1995). Strategic management: Concept and Cases. 8th ed. NewYork: Business.

Wheelen, Thomas L. and David J. Hunger. (2002). Strategic Management and Business Policy. 8th ed. NewJersey: Prentice – Hall.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม

ENHANCING EDUCATIONAL GOALS AMONG GRADE 9 STUDENTS USING BUDDHIST GUIDANCE PSYCHOLOGY AT LAEM BUA WITTAYA SCHOOL, NAKHON PATHOM PROVINCE

[1]วรินทร์ธร เกิดผล Warinthon Koedphon [2]พรทิพย์ วรรณวิโรจน์ Porntip Wannawirot
[3]พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล PhrakrupaladMarut Voramangkalo
[4]พระโสภณวชิรวาที PhraSophonvachirawatee [5]พระวชิรรัตนาภรณ์ PhraVachirarattanaporn
[1, 2, 3, 4, 5]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: wrt@gmail.com

Article Received: September 17, 2025. Revised: December 28, 2025. Accepted: December 29, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและกระบวนการในการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาก่อนและหลังการใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาโดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ เป็นการวิจัยที่ใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม จำนวน 23 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถามเป้าหมายทางการศึกษาเชิงพุทธ ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธ 8 กิจกรรม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตพฤติกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และ t-test dependent samples สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง และกระบวนการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาโดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีการบูรณาการหลักธรรมอิทธิบาท 4 ร่วมกับทฤษฎีการตัดสินใจของเกลตท์ประกอบด้วยกิจกรรม 8 กิจกรรมหลัก มีหลักการและแนวคิดสำคัญ คือ การบูรณาการหลักธรรมอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความตั้งมั่น) และวิมังสา (การไตร่ตรอง) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษาอย่างเป็นขั้นตอน 2) การใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนอย่างชัดเจน โดยคะแนนเฉลี่ยเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมบัววิทยา หลังการใช้กระบวนการสูงกว่าก่อนการใช้อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2.00 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 79.05 ซึ่งถือเป็นการพัฒนาที่มีนัยสำคัญทั้งในเชิงสถิติและเชิงปฏิบัติ และ 3) แนวทางการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาโดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ ประกอบด้วย (1) รูปแบบ BUDDH-ED Goal Model (2) กรอบแนวคิด "5 ก" เพื่อการจัดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธ เป็นการบูรณาการภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนา

กับจิตวิทยาการแนะแนวสมัยใหม่ในการช่วยเหลือนักเรียนไทยให้สามารถกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทการศึกษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ
คำสำคัญ: เป้าหมายทางการศึกษา, จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ, อิทธิบาท 4, นักเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research article aims to: 1) study problems and processes in enhancing educational goals of Grade 9 students using Buddhist guidance psychology; 2) compare the level of educational goal enhancement before and after the use of Buddhist guidance psychology; and 3) propose guidelines for enhancing educational goals using Buddhist guidance psychology. This research employed a pre-test/pre-test single-group experimental design. The sample consisted of 23 Grade 9 students from Laem Bua Wittaya School, Nakhon Pathom Province, selected using simple random sampling. The instruments included a Buddhist educational goals questionnaire, eight Buddhist guidance activities, in-depth interviews, and behavioral observation. Data analysis employed descriptive statistics and a dependent samples t-test for quantitative data and content analysis for qualitative data.

The research findings showed that: 1) Problems concerning educational goals of Grade 9 students at Laem Bua Wittaya School, Nakhon Pathom Province, were rated at a moderate level. The process of enhancing educational goals using Buddhist guidance psychology developed by integrated the Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4) with Gelatt's Decision-Making Theory, consisting of 8 main activities. The important principles and concepts are the integration of the Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4), namely Chanda (satisfaction), Viriya (diligence), Citta (steadfastness), and Vimamsa (reflection), as a guideline for developing educational goals in a step-by-step manner. 2) The use of Buddhist guidance psychology proved highly effective in enhancing students' educational goals. The average score of educational goals among Grade 9 students at Laem Bua Witthaya School after using the process was significantly higher than before using it, with an average score increase of 2.00 points (79.05%). This represented a meaningful improvement in both statistical and practical terms. 3) The guidelines for enhancing educational goals using Buddhist guidance psychology consist of: (1) the BUDDH-ED Goal Model, and (2) the "5 K" framework for organizing Buddhist guidance activities, which integrates Buddhist wisdom with modern guidance psychology to help Thai students to set clear and appropriate educational goals. This can be effectively applied in the Thai educational context.

Keywords: Educational Goals, Buddhist Guidance Psychology, Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4), Secondary School Students

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่สังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การศึกษาจึงเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้พร้อมรับมือกับความท้าทายต่างๆ โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ต้องตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ การมีเป้าหมายทางการศึกษาที่ชัดเจนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออนาคตของนักเรียนเหล่านี้ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทยได้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ยุคเริ่มต้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงริเริ่มแนวคิดการศึกษาภาคบังคับสำหรับเด็กอายุ 7-14 ปี เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ จนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ซึ่งเป็นการวางรากฐานการศึกษาภาคบังคับอย่างเป็นทางการ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในประวัติศาสตร์การศึกษาของประเทศไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2502 รัฐบาลได้ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผ่านระบบการศึกษา และในปี พ.ศ. 2521 มีการปรับโครงสร้างการศึกษาเป็นระบบ 6-3-3 คือ ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, (2503) ซึ่งใช้มาจนถึงปัจจุบัน เป็นการวางรากฐานโครงสร้างการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น จนกระทั่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาภาคบังคับมีระยะเวลา 9 ปี ครอบคลุมถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาในระดับนี้ว่าเป็นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับพลเมืองในศตวรรษที่ 21 แม้ว่าระบบการศึกษาไทยจะมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาและความเหลื่อมล้ำยังคงเป็นความท้าทายสำคัญ โดยเฉพาะในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากเขตเมือง เช่น โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางถึงยากจน ขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลและคำแนะนำที่เพียงพอในการวางแผนการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในอนาคต นอกจากนี้ ปัญหาการขาดแรงจูงใจและเป้าหมายในการเรียนยังส่งผลให้นักเรียนบางส่วนออกจากระบบการศึกษากลางคัน หรือไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่

การแนะแนวจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบตัวเองและวางแผนอนาคตได้อย่างเหมาะสม โดยช่วงวัยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดอยู่ในขั้นสำรวจ (Exploration Stage) ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญในการค้นหาความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเอง รวมถึงการสำรวจโลกของงานและอาชีพ อย่างไรก็ตาม การแนะแนวในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีข้อจำกัดในแง่ของบุคลากรและเวลา ครูแนะแนวมีภาระงานมาก และไม่สามารถให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลได้อย่างทั่วถึงงานวิจัยของสุวิมล ว่องวาณิช และคณะ (2562) ชี้ให้เห็นว่า การใช้เทคโนโลยีในการแนะแนวสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและการเข้าถึงบริการแนะแนวได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยการพัฒนาระบบการแนะแนวออนไลน์ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา จะช่วยลดข้อจำกัดด้านบุคลากรและเวลา อีกทั้งยังสามารถปรับให้เข้ากับความต้องการเฉพาะบุคคลได้มากขึ้น นอกจากนี้ ตามแนวคิดของ Kolb (2014) การเรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านการฝึกงานหรือทัศนศึกษาในสถานประกอบการจริง จะช่วยให้นักเรียนได้เห็นภาพที่ชัดเจนของอาชีพต่างๆ และตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาได้อย่างมีเหตุผลมากขึ้น โดยวงจรการเรียนรู้ของ Kolb ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การได้รับประสบการณ์ การไตร่ตรองสะท้อนคิด การสร้างความคิดรวบยอด และการนำไปทดลองปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสนาเป็นอย่างดี

ในบริบทของสังคมไทยที่มีรากฐานความเชื่อและวัฒนธรรมจากพระพุทธศาสนา การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการแนะแนวจึงเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต โดยเฉพาะหลักธรรมอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วยฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร จิตตะ ความเอาใจใส่) และวิมังสา การไตร่ตรอง ซึ่งเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานหรือการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร แสงอรุณ (2565) ที่พบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปลูกฝังให้นักเรียนมีความรักและพอใจในสิ่งที่เรียน (ฉันทะ) มีความพากเพียรพยายาม (วิริยะ) มีความเอาใจใส่จดจ่อ (จิตตะ) และรู้จักไตร่ตรองหาวิธีการที่เหมาะสม (วิมังสา) จะช่วยให้นักเรียนมีแรงจูงใจภายในและสามารถกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างชัดเจน นอกจากอิทธิบาท 4 แล้วยังมีหลักธรรมอื่นๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษา เช่น หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ซึ่งเน้นการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านพฤติกรรม (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) หลักโยนิโสมนสิการ ซึ่งเน้นการคิดอย่างแยบคาย รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และหลักกัลยาณมิตร ซึ่งเน้นความสำคัญของกัลยาณมิตรหรือมิตรที่ดีในการชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง การบูรณาการหลักธรรมเหล่านี้กับหลักจิตวิทยาการแนะแนวสมัยใหม่จะช่วยให้กระบวนการแนะแนวมีความลึกซึ้งและครอบคลุมมิติต่างๆ ของชีวิตมากขึ้น

โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม เป็นโรงเรียนขนาดกลางที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา มีนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเกษตรกรและแรงงานรับจ้าง ซึ่งมีข้อจำกัดทั้งด้านเศรษฐกิจและการเข้าถึงบริการแนะแนว แต่มีความใกล้ชิดกับวัดและพระพุทธศาสนา จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียน นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีนโยบายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับวิชาการ และมีความร่วมมือกับวัดในชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนจึงเป็นบริบทที่เอื้อต่อการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการแนะแนวเชิงพุทธ โดยการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีเป้าหมายทางการศึกษาที่ชัดเจน มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคต อันจะเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพให้แก่สังคมและประเทศชาติต่อไป นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์สมัยใหม่ด้านจิตวิทยาการแนะแนว ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่นๆ และเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการแนะแนวเชิงพุทธที่เหมาะสมกับสังคมไทยในยุคปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาและโอกาสดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างหลักจิตวิทยาการแนะแนวสมัยใหม่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอิทธิบาท 4 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านความรู้ (พุทธิศึกษา) ด้านทักษะ (หัตถศึกษา) และด้านคุณธรรมจริยธรรม (จริยศึกษา) ตามแนวทางการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและกระบวนการในการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ก่อนและหลังการใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย กลุ่มทดลองประกอบด้วยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 23 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบง่าย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความเพียงพอโดยใช้โปรแกรม G*Power ในการคำนวณค่าอำนาจการทดสอบ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05 และขนาดอิทธิพลระดับปานกลาง (.50) ผลการคำนวณแสดงค่าอำนาจการทดสอบเท่ากับ .84 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้และมีความเพียงพอสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยสี่ส่วนหลัก ได้แก่ แบบสอบถามเป้าหมายทางการศึกษาเชิงพุทธที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยมีพื้นฐานจากกระบวนการ 5 ก ซึ่งบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับทฤษฎีการตัดสินใจของ Gelatt เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธจำนวน 8 กิจกรรมที่จัดเป็น 2 วัน ได้แก่ วันแรกเป็นกิจกรรม "ค้นพบตัวตน สู่เป้าหมายการศึกษา" และวันที่สองเป็นกิจกรรม "มุ่งมั่น สร้างสรรค์ สู่ความสำเร็จ" แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างเพื่อสำรวจความคิดเห็นและประสบการณ์ของนักเรียน และแบบสังเกตพฤติกรรมแบบมีโครงสร้างเพื่อบันทึกการมีส่วนร่วมและการแสดงออกระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน เริ่มจากการทดสอบก่อนการทดลองด้วยแบบสอบถามเป้าหมายทางการศึกษาและการสัมภาษณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพปัญหา ตามด้วยการดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธเป็นเวลา 2 วัน พร้อมทั้งการสังเกตพฤติกรรมและการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างการทำกิจกรรม และสิ้นสุดด้วยการทดสอบหลังการทดลองด้วยแบบสอบถามชุดเดียวกันและการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็นสองส่วน โดยข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ และสถิติเชิงอนุมานใช้ t-test dependent samples เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็นสำคัญ พร้อมทั้งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยวิธี Triangulation เพื่อให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนโดยการที่ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมเองทุกครั้ง การจัดกิจกรรมในสถานที่และเวลาเดียวกัน การใช้แบบสอบถามชุดเดียวกันในการทดสอบก่อนและหลัง และการควบคุมความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยการสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและกระบวนการในการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาเป้าหมายทางการศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม

สภาพปัญหาเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ความสนใจและทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษา (กำหนด/ฉันทะ)	2.58	0.45	ปานกลาง
2. ความตั้งใจและความพยายาม (กล้าหาญ/วิริยะ)	2.52	0.42	ปานกลาง
3. ความเอาใจใส่และการจดจำ (กำกับ/จิตตะ)	2.55	0.43	ปานกลาง
4. การวิเคราะห์และการประเมิน (กลั่นกรอง/วิมังสา)	2.51	0.44	ปานกลาง
5. การกำหนดเป้าหมาย (เกื้อกูล/บูรณาการ)	2.49	0.51	น้อย
ภาพรวม	**2.53**	**0.45**	**ปานกลาง**

กระบวนการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาโดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีการบูรณาการหลักธรรมอิทธิบาท 4 ร่วมกับทฤษฎีการตัดสินใจของเกลตท์ประกอบด้วยกิจกรรม 8 กิจกรรมหลัก ดำเนินการเป็นเวลา 2 วัน และมีการติดตามผล 2 สัปดาห์ มีรายละเอียดดังนี้ 1) หลักการและแนวคิดของกระบวนการ กระบวนการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาโดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธมีหลักการและแนวคิดสำคัญ ดังนี้ (1) การบูรณาการหลักธรรมอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความตั้งมั่น) และวิมังสา (การไตร่ตรอง) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษาอย่างเป็นขั้นตอน (2) การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตัดสินใจของเกลตท์ (Gelatt's Decision Making Theory) ซึ่งเน้นการรวบรวมข้อมูล การประเมินทางเลือก และการตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสม (3) การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างแรงบันดาลใจ (4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของนักเรียน (5) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ "5 ก" ได้แก่ กำหนด กล้าหาญ กำกับ กลั่นกรอง และเกื้อกูล เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างเป็นองค์รวม และ 2) โครงสร้างของกระบวนการการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาโดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ ประกอบด้วย 8 กิจกรรมหลัก จัดเป็น 2 วัน และมีการติดตามผล 2 สัปดาห์

กระบวนการ 5 ก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย ขั้นแรก "การกำหนด" ซึ่งมุ่งเน้นการสำรวจความสนใจและความปรารถนาที่แท้จริงของนักเรียนตามหลักฉันทะ ขั้นที่สอง "การกล้าหาญ" เน้นการพัฒนาความมั่นใจและความกล้าหาญในการตัดสินใจตามหลักวิริยะ ขั้นที่สาม "การกำกับ" มุ่งเน้นการควบคุมจิตใจและอารมณ์ในการตัดสินใจตามหลักจิตตะ ขั้นที่สี่ "การกลั่นกรอง" เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบตามหลักวิมังสา และขั้นสุดท้าย "การเกื้อกูล" ที่มุ่งเน้นการบูรณาการองค์ประกอบทั้งหมดเป็นเป้าหมายที่สมบูรณ์และยั่งยืน

2. การเปรียบเทียบระดับการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ก่อนและหลังการใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม

การศึกษาเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาโดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนแหลมบัววิทยา จำนวน 23 คน โดยใช้แบบสอบถามเป้าหมายทางการศึกษา 40 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านความสนใจและทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษา (กำหนด/ฉันทะ) ด้านความตั้งใจและความพยายาม (กล้าหาญ/วิริยะ) ด้านความเอาใจใส่และการจดจำ (กำกับ/จิตตะ) ด้านการวิเคราะห์และการประเมิน (กลั่นกรอง/วิมังสา) และด้านการกำหนดเป้าหมาย (เกื้อกูล/บูรณาการ) โดยทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) และหลังการทดลอง (Post-test) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป้าหมายทางการศึกษาโดยรวมก่อนและหลังการใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ ภาพรวม

การประเมิน											
ก่อนการทดลอง					หลังการทดลอง					ผลต่าง	ร้อยละ
$\bar{x}$	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	ต่ำสุด	สูงสุด	แปลผล		
2.53	0.42	1.80	3.25	ปานกลาง	4.53	0.31	3.90	5.00	มาก	+2.00	79.05%

จากตารางที่ 2 พบว่า การใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนอย่างชัดเจน โดยคะแนนเฉลี่ยเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมบัววิทยา หลังการใช้กระบวนการ ($\bar{x}$ =4.53, S.D. =0.31) สูงกว่าก่อนการใช้อย่างมีนัยสำคัญ ($\bar{x}$ = 2.53, S.D. =0.42) โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2.00 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 79.05 ซึ่งถือเป็นการพัฒนาที่มีนัยสำคัญทั้งในเชิงสถิติและเชิงปฏิบัติ

ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ร่วมกับทฤษฎีการตัดสินใจของเกลตท์ในรูปแบบจิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ สามารถเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในสังคมไทยที่มีรากฐานทางพุทธศาสนา กระบวนการนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้นักเรียนมีเป้าหมายทางการศึกษาที่ชัดเจน แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างองค์รวมตามหลักพุทธธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการพัฒนาในระยะยาวของนักเรียน

3. แนวทางการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม โดยพัฒนาเป็นรูปแบบ "BUDDH-ED Goal Model" ที่บูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ร่วมกับทฤษฎีการตัดสินใจและการตั้งเป้าหมาย ดังนี้

3.1 รูปแบบ BUDDH-ED Goal Model

BUDDH-ED Goal Model เป็นรูปแบบการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาที่บูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ร่วมกับทฤษฎีการตัดสินใจของเกลตท์ (Gelatt's Decision Making Theory) และทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย (Goal Setting Theory) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

B - Believe in Potential (เชื่อมั่นในศักยภาพ) สอดคล้องกับหลักฉันทะในอิทธิบาท 4 มุ่งเน้นการพัฒนาความพึงพอใจและแรงบันดาลใจโดยใช้การค้นพบศักยภาพของตนเองเป็นฐาน แนวทางการ

ดำเนินการสำหรับโรงเรียนแหลมบัววิทยา มีดังนี้ (1) จัดทำแบบประเมินความสนใจและความถนัดที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนโรงเรียนแหลมบัววิทยา โดยคำนึงถึงอาชีพที่พบในชุมชนและความสนใจของนักเรียน (2) จัดกิจกรรม "ค้นพบตัวตน" ที่ให้นักเรียนได้สำรวจความชอบและความถนัดของตนเอง โดยร่วมมือกับศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในสาขาอาชีพต่างๆ พัฒนากระบวนการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองตามหลักพุทธธรรม เน้นการเรียนรู้จากกรณีศึกษาและแบบอย่างที่ดีในชุมชน

U - Understand Self and Options (เข้าใจตนเองและทางเลือก) มุ่งเน้นการพัฒนาความเข้าใจในตนเองควบคู่กับการรู้จักทางเลือกทางการศึกษาอย่างรอบด้าน แนวทางการดำเนินการสำหรับโรงเรียนแหลมบัววิทยา มีดังนี้ (1) จัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ โดยเน้นสถาบันการศึกษาในจังหวัดนครปฐมและพื้นที่ใกล้เคียง (2) จัดกิจกรรมศึกษาดูงานในสถานศึกษาและสถานประกอบการในท้องถิ่น ตามที่นักเรียนให้ข้อเสนอแนะ (3) พัฒนาห้องแนะแนวเสมือนจริง (Virtual Guidance Room) ที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ โดยเฉพาะอาชีพใหม่ในยุคดิจิทัล ตามข้อเสนอแนะของครูสมชาย

D - Develop Strong Motivation (พัฒนาแรงจูงใจที่เข้มแข็ง) สอดคล้องกับหลักวิริยะในอิทธิบาท 4 มุ่งเน้นการพัฒนาความเพียรและความพยายามที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค แนวทางการดำเนินการสำหรับโรงเรียนแหลมบัววิทยา มีดังนี้ (1) จัดกิจกรรม "เรียนรู้จากความล้มเหลว" โดยเชิญวิทยากรที่ประสบความสำเร็จมาเล่าถึงอุปสรรคและวิธีการเอาชนะ (2) พัฒนาชุดฝึกการตั้งเป้าหมายตามแนวทาง SMART Goals ที่บูรณาการกับหลักวิริยะ ตามข้อเสนอแนะของนักเรียน (3) จัดตั้งกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Support Group) เพื่อช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

D - Dedication to Goals (ทุ่มเทให้กับเป้าหมาย) สอดคล้องกับหลักจิตตะในอิทธิบาท 4 มุ่งเน้นการพัฒนาความเอาใจใส่ จดจ่อ และมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย แนวทางการดำเนินการสำหรับโรงเรียนแหลมบัววิทยา มีดังนี้ (1) จัดกิจกรรมฝึกสมาธิแบบสั้น (Brief Meditation) ก่อนเริ่มเรียนทุกวัน โดยร่วมมือกับพระวิทยากรจากวัดในชุมชน ตามข้อเสนอแนะของครูพรทิพย์ (2) พัฒนาแอพพลิเคชันหรือสมุดบันทึกติดตามความก้าวหน้า ตามข้อเสนอแนะของนักเรียน (3) จัดกิจกรรม "สัปดาห์แห่งความสำเร็จ" ที่ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความก้าวหน้าและวิธีการจัดการกับอุปสรรค

H - Holistic Analysis (วิเคราะห์อย่างเป็นองค์รวม) สอดคล้องกับหลักวิมังสาในอิทธิบาท 4 มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการไตร่ตรองอย่างรอบด้าน แนวทางการดำเนินการสำหรับโรงเรียนแหลมบัววิทยา มีดังนี้ (1) จัดกิจกรรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการ โดยประยุกต์ใช้กับการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษาต่อ (2) พัฒนาการคิดวิเคราะห์ตนเองผ่านการทำ SWOT Analysis ที่บูรณาการกับหลักอริยสัจ 4 (3) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ "เส้นทางสู่เป้าหมาย" ที่ให้นักเรียนได้นำเสนอการวิเคราะห์เส้นทางการศึกษาของตนเอง

ED - Educational Direction (ทิศทางทางการศึกษา) เน้นการบูรณาการทุกองค์ประกอบเข้าด้วยกันเพื่อกำหนดทิศทางและแผนการศึกษาที่ชัดเจน แนวทางการดำเนินการสำหรับโรงเรียนแหลมบัววิทยา มีดังนี้ (1) พัฒนาแผนการศึกษารายบุคคล (Individual Educational Plan) ที่เชื่อมโยงระหว่างความสนใจ ความถนัด และเป้าหมายในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว (2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน บ้าน วัด และชุมชน ตามข้อเสนอแนะของผู้อำนวยการ (3) จัดกิจกรรม "เตรียมความพร้อมสู่การสอบ" ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ ตามข้อเสนอแนะของนักเรียน

3.2 กรอบแนวคิด "5 ก" เพื่อการจัดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธ

จากการวิจัยและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิด "5 ก" เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแหลมบัววิทยา ดังนี้

1) กำหนด (ฉันทะ) การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาความพึงพอใจและแรงบันดาลใจในการกำหนดเป้าหมายทางการศึกษา แนวทางสำหรับโรงเรียนแหลมบัววิทยา มีดังนี้ (1) จัดกิจกรรม "สำรวจตัวตน เติมเต็มความฝัน" ที่ใช้แบบทดสอบความถนัดและความสนใจที่ปรับให้เหมาะกับบริบทของนักเรียน (2) จัดกิจกรรม "Vision Board สู่ฝัน" ที่ให้นักเรียนได้สร้างภาพเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักเรียนชื่นชอบ (3) จัดให้มีการพบปะกับรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จในสาขาอาชีพต่างๆ โดยเน้นศิษย์เก่าของโรงเรียน

2) กล้าหาญ (วิริยะ) การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาความเพียรพยายามและความอดทนในการเอาชนะอุปสรรค แนวทางสำหรับโรงเรียนแหลมบัววิทยา มีดังนี้ (1) จัดกิจกรรม "เส้นทางสู่ความสำเร็จ" ที่เน้นการวิเคราะห์อุปสรรคและการวางแผนรับมือ (2) พัฒนาระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) ที่ให้รุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จเป็นพี่เลี้ยงให้กับรุ่นน้อง (3) จัดกิจกรรม "เรียนรู้จากความผิดพลาด" ที่เน้นการมองความล้มเหลวเป็นโอกาสในการเรียนรู้

3) กำกับ (จิตตะ) การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาความเอาใจใส่ จดจ่อ และมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย แนวทางสำหรับโรงเรียนแหลมบัววิทยา มีดังนี้ (1) จัดกิจกรรม "สมาธิเพื่อการเรียนรู้" โดยการนำแนวทางการปฏิบัติสมาธิมาประยุกต์ใช้ในการเรียน (2) พัฒนาสมุดบันทึกเป้าหมาย (Goal Journal) ที่ให้นักเรียนได้บันทึกความก้าวหน้าและทบทวนเป้าหมายของตนเอง (3) จัดกิจกรรม "ติดตามความก้าวหน้า" ที่ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความก้าวหน้าและอุปสรรคในการมุ่งสู่เป้าหมาย

4) กลั่นกรอง (วิมังสา) การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และ การไตร่ตรอง แนวทางสำหรับโรงเรียนแหลมบัววิทยา มีดังนี้ (1) จัดกิจกรรม "คิดแบบโยนิโสมนสิการ" ที่ฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (2) พัฒนาแบบฝึกการวิเคราะห์ทางเลือกทางการศึกษา ที่ให้นักเรียนได้วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก (3) จัดกิจกรรม "ทบทวนและปรับปรุง" ที่ให้นักเรียนได้ทบทวนและปรับปรุงแผนการศึกษาของตนเอง

5) เกื้อกูล (บูรณาการ) การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการบูรณาการทุกองค์ประกอบเข้าด้วยกันเพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมาย แนวทางสำหรับโรงเรียนแหลมบัววิทยา มีดังนี้ (1) จัดกิจกรรม "ครอบครัวสัมพันธ์" ที่ให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนเป้าหมายทางการศึกษาของบุตรหลาน ตามข้อเสนอแนะของนักเรียน (2) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน บ้าน วัด และชุมชน (บวร) ในการสนับสนุนการพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียน (3) จัดกิจกรรม "แบ่งปันความสำเร็จ" ที่ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3.3 แนวทางการขับเคลื่อนการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาด้วยจิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ แนวทางการขับเคลื่อนการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาด้วยจิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับนโยบาย เช่น การบรรจุการแนะแนวเชิงพุทธเข้าในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การจัดสรรงบประมาณสนับสนุน และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 2) ระดับปฏิบัติการ เช่น การพัฒนาครูทุกคนให้สามารถบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ด้านการแนะแนวเชิงพุทธ และการจัดกิจกรรมพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน เช่น การจัดประชุมผู้ปกครองให้ความรู้ การร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ และการเชิญผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร และ

4) การติดตามและประเมินผล เช่น การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลที่ต่อเนื่อง การวิจัยติดตามผลระยะยาว และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและกระบวนการในการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีเป้าหมายทางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขาดการเตรียมความพร้อมและการชี้แนะที่เหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาสมหวัง จันทราวุฒิกร (ปัญญาวุโธ) (2549) ที่พบว่า การให้คำปรึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษา นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษามีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษามีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา น้อยวิมล (2560) ที่พบว่า การพัฒนากิจกรรมแนะแนวส่งเสริมด้านการศึกษาและอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กิจกรรมมีประสิทธิภาพ 82.83/81.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนมีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในระดับมาก การวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมแนะแนวในการส่งเสริมด้านการศึกษาและอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการแนะแนวในโรงเรียนต่อไปได้

กระบวนการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาโดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีการบูรณาการหลักธรรมอิทธิบาท 4 ร่วมกับทฤษฎีการตัดสินใจของ Gelatt (1989) โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและครอบคลุมองค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน ทั้งการค้นหาความชอบและความถนัด (ฉันทะ) การสร้างแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่น (วิริยะ) การเอาใจใส่และจดจ่อกับเป้าหมาย (จิตตะ) และการคิดวิเคราะห์และไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ (วิมังสา) สอดคล้องกับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ก่อนและหลังการใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ โรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมเป้าหมายทางการศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่ากระบวนการจิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ

3. ผลการนำเสนอเสนอแนวทางการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแหลมบัววิทยา จังหวัดนครปฐม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในรูปแบบ "BUDDH-ED Goal Model" บูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ร่วมกับทฤษฎี เป็นการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการแนะแนวช่วยให้นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายทางอาชีพที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และคุณค่าในชีวิตของตนเอง โดยองค์ประกอบของ BUDDH-ED Goal Model ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทั้งด้านความเชื่อมั่นในศักยภาพ (B) ความเข้าใจตนเองและทางเลือก (U) แรงจูงใจที่เข้มแข็ง (D) ความทุ่มเทให้กับเป้าหมาย (D) การวิเคราะห์อย่างเป็นองค์รวม (H) และทิศทางทางการศึกษา (ED) และสอดคล้องกับแนวคิดของสรวิชญ์ ดวงชัย (2561) กล่าวว่าการแนะแนวเป็นกระบวนการทาง

การศึกษาที่ช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สามารถนำตนเองได้ แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การแนะแนวมิใช่การแนะนำ แต่เป็นการช่วยเหลือให้บุคคลสามารถพึงตนเองได้ การแนะแนวเป็นหน้าที่ของปัจจัยภายนอก เมื่อปัจจัยภายในของบุคคลไม่ขับเคลื่อน เช่น ขาดปัญญา ขาดจิตสำนึกในการพัฒนาตน ขาดความมั่นใจในการพัฒนาตนเอง ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่มองเห็นตนเองในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่ฝึกได้ ขาดแรงจูงใจที่ถูกต้องต่อการพัฒนาตนเอง ขาดความรู้จักคิด “คิดไม่เป็น” และมีท่าทีที่ไม่ถูกต้องต่อสิ่งทั้งหลายที่เข้ามาในชีวิต เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายนอกมาช่วยกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจ (ฉันทะ) ให้เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคล

ส่วนกรอบแนวคิด "5 ก" ที่ประกอบด้วย กำหนด (ฉันทะ) กล้าหาญ (วิริยะ) กำกับ (จิตตะ) กลั่นกรอง (วิมังสา) และเกื้อกูล (บูรณาการ) สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 และองค์ประกอบของความเพียรพยายาม (Grit) แนวทางการขับเคลื่อนการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาด้วยจิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธทั้งในระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และการติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาแบบองค์รวมที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจของ Gelatt (1989) ที่เน้นความสำคัญของการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ทางเลือก และการตัดสินใจแบบมีเหตุผล กระบวนการ 5 ก ที่พัฒนาขึ้นจากการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 กับทฤษฎีของ Gelatt ช่วยให้นักเรียนสามารถดำเนินการตัดสินใจอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Super (1990) เรื่องการพัฒนาอาชีพตลอดชีวิต โดยเฉพาะในช่วงวัยสำรวจ (Exploration Stage) ที่นักเรียนต้องการการสำรวจตนเองและโลกของงาน กิจกรรม "Know Yourself" และ "Vision Board สู่ฝัน" ช่วยส่งเสริมการสำรวจตนเองและการสร้างแรงบันดาลใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การนำจิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธมาใช้ในโรงเรียนไทยมีความเหมาะสมเป็นพิเศษ เนื่องจากนักเรียนไทยส่วนใหญ่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมพุทธศาสนา การใช้คำศัพท์และแนวคิดที่คุ้นเคยทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามได้ง่ายกว่าการใช้ทฤษฎีตะวันตกล้วนๆ หลักฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสาเป็นแนวคิดที่นักเรียนไทยได้เรียนรู้มาแล้วในรายวิชาพระพุทธศาสนา การนำมาประยุกต์ใช้ในการแนะแนวจึงไม่ใช่สิ่งที่แปลกใหม่ แต่เป็นการขยายการใช้งานในบริบทใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง

อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการที่ควรพิจารณา ระยะเวลาการติดตาม การวิจัยครั้งนี้ทดสอบผลทันทีหลังการทดลอง ยังไม่มีการติดตามผลในระยะยาว ขนาดกลุ่มตัวอย่าง แม้ว่าจะผ่านการคำนวณด้วย Power Analysis แล้ว แต่การศึกษาในกลุ่มที่ใหญ่กว่าอาจให้ผลที่แม่นยำมากขึ้น และความเอาใจใส่พิเศษ (Hawthorne Effect) นักเรียนอาจแสดงการเปลี่ยนแปลงเพราะได้รับความสนใจพิเศษจากการเข้าร่วมการวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย

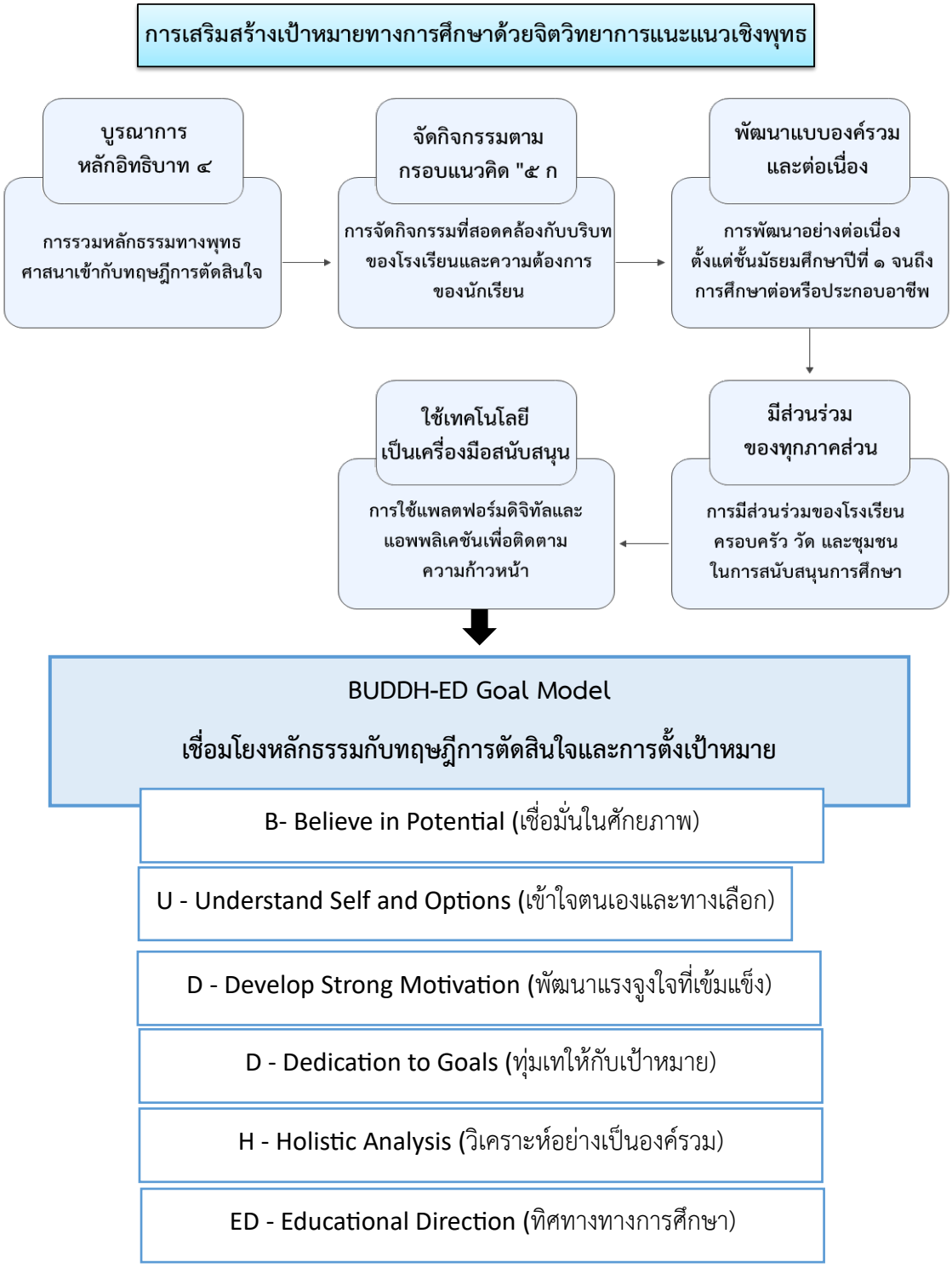
องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาโดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ" ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่นำเสนอการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนากับจิตวิทยาการแนะแนวสมัยใหม่ โดยมีโครงสร้างดังนี้ ฉันทะ (ความพอใจ) + การรวบรวมข้อมูล ⟶ การกำหนด วิริยะ (ความเพียร) + การลงมือปฏิบัติ ⟶ ความกล้าหาญ จิตตะ (ความตั้งมั่น) + การตัดสินใจ ⟶ การกำกับ วิมังสา (การไตร่ตรอง) + การวิเคราะห์ข้อมูล ⟶ การกลั่นกรอง และบูรณาการองค์รวม ⟶ การเกื้อกูล

ส่วนที่ 2 เป็นกระบวนการปฏิบัติการ 5 ก ที่เป็นกระบวนการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาแบบเป็นระบบ ประกอบด้วย การกำหนด (ฉันทะ) ที่เน้นการสำรวจความสนใจและความปรารถนาส่วนลึก การกล้าหาญ (วิริยะ) ที่เน้นการพัฒนาความมั่นใจและความกล้าหาญในการตัดสินใจ การกำกับ (จิตตะ) ที่เน้นการควบคุมจิตใจและอารมณ์ในการตัดสินใจ การกลั่นกรอง (วิมังสา) ที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และการเกื้อกูล (บูรณาการ) ที่เน้นการรวมองค์ประกอบทั้งหมดเป็นเป้าหมายที่สมบูรณ์

ส่วนที่ 3 เป็นชุดกิจกรรมประยุกต์ จำนวน 8 กิจกรรมที่ออกแบบเฉพาะ แบ่งเป็น 2 วัน วันที่ 1 เป็นกิจกรรม "ค้นพบตัวตน สู่เป้าหมายการศึกษา" ประกอบด้วย "Know Yourself" "Vision Board สู่ฝัน" "สนทนากลุ่มอาชีพในฝัน" และ "Road Map ชีวิต" วันที่ 2 เป็นกิจกรรม "มุ่งมั่น สร้างสรรค์ สู่ความสำเร็จ" ประกอบด้วย "Career Counseling Group" "SMART Goals & AI Planning" "Expert Panel Discussion" และ "Future Self Workshop"

องค์ความรู้นี้ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียนกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นตัวอย่างของการบูรณาการภูมิปัญญาไทยกับความรู้สมัยใหม่อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถนำไปขยายผลและพัฒนาต่อยอดในด้านการแนะแนวและการพัฒนาตนเองในบริบทอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรจัดกระบวนการพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษาโดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้นักเรียนมีเวลาในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป้าหมายตามความเหมาะสม

1.2 ครูแนะแนวและครูที่ปรึกษาควรมีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ตามข้อเสนอแนะของนักเรียน

1.3 ควรพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลหรือแอพพลิเคชันสำหรับการติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษา ตามข้อเสนอแนะของนักเรียน

1.4 ควรจัดกิจกรรมศึกษาดูงานในสถานศึกษาและสถานประกอบการในท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนได้เห็นสภาพจริงของอาชีพต่าง ๆ ตามข้อเสนอแนะของนักเรียนและครู

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยติดตามผลระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อศึกษาความยั่งยืนของการพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษาโดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ โดยติดตามนักเรียนจนกระทั่งจบการศึกษาหรือประกอบอาชีพ

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของรูปแบบ BUDDH-ED Goal Model กับรูปแบบการแนะแนวอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับจุดเด่นและข้อจำกัดของแต่ละรูปแบบ

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลหรือแอพพลิเคชันสำหรับการติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษาโดยใช้จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ ตามข้อเสนอแนะของนักเรียน

2.4 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และวัดในการเสริมสร้างเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียน

2.5 ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาทักษะการแนะแนวเชิงพุทธและการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับการจัดการเรียนการสอน

2.6 ควรมีการวิจัยขยายผลในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย หรืออาชีวศึกษา โดยปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัยและบริบทของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา น้อยวิมล. (2560). การพัฒนากิจกรรมแนะแนวส่งเสริมด้านการศึกษาและอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,.

ประภาพร แสงอรุณ. การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 14(1), 242-257.

พระมหาสมหวัง จันทราวุฒิกร (ปัญญาวุโธ). (2549). ผลของการให้คำปรึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สรวิชญ์ ดวงชัย. (2561). จิตวิทยาการแนะแนวเชิงพุทธ: แนวคิด หลักการและแนวปฏิบัติ. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 9(1), 19-31.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). สภาพการจัดการศึกษาของประเทศไทย ปี 2551-255. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ. (2562). การพัฒนาระบบการแนะแนวออนไลน์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 32(3), 231-247.

Kolb, D. A. (2014). Experiential learning: Experience as the source of learning and development. FT press.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมตามแนวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี

STRENGTHENING APPROPRIATE SOCIAL MEDIA BEHAVIOR ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES FOR MATHAYOM 1 STUDENTS AT WAT SAENGSAN SCHOOL PATHUM THANI PROVINCE

[1]พระณัฏฐ์กวี ปิยธมฺโม Phranatgavee Piyathammo
[2]พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล Phracoolpaladmarut Varamagkalo
[3]พระปลัดสรวิชญ์ อภิปญฺโญ Phrapalad Soravit Aphipanyo
[4]สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk [5]พระวชิรรัตนาภรณ์ PhraVachirarattanapon
[6]พระโสภณวชิรวาที PhraSophonvachiravatee
[1, 2, 3, 4, 5, 6]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: natgavee@gmail.com

Article Received: June 28, 2025. Revised: December 26, 2025. Accepted: December 28, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี และ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมตามแนวพุทธสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถามกับนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 92 รูปวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการบันเทิง ด้านการศึกษา ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านปัญหาการใช้ Social Media 2) แนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมตามแนวพุทธสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี เป็นการประยุกต์ใช้วิธีคิดตามหลักโยนิโสมนสิการในฐานะเป็นพุทธการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับเยาวชนในสังคมไทย ซึ่งมีปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างไม่รู้เท่าทันของเยาวชนไทยเกิดขึ้นเพราะเยาวชนสั่งสมประสบการณ์และเรียนรู้สื่อสังคมออนไลน์แบบไม่รู้ตัว หรือขาดภูมิคุ้มกันตนเอง โดยหลักพื้นฐานการพัฒนาสติปัญญาที่จะพัฒนาเยาวชนให้รู้ทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยการเลือกใช้วิธีคิดทั้ง 4 แบบ เพราะเป็นวิธีคิดที่ครอบคลุมวิธีคิดทั้งหมดและเป็นพื้นฐานที่ส่งผลดีในส่วนของปัญญา แนวคิดเชิงเหตุผลและจิตใจคือคุณธรรมหรือกุศล ทั้งนี้ต้องอาศัยปัจจัย 4 ด้าน คือ การฟัง คิด ถาม เขียน ควบคู่กับการมีกัลยาณมิตรและการสร้างวิธีคิดเพื่อรู้เท่าทัน การใช้สื่อสังคมออนไลน์

คำสำคัญ: พฤติกรรม, การใช้สื่อสังคมออนไลน์, แนวพุทธ

Abstract

This research article aims to: 1) study the social media usage behavior of Grade 7 students at Wat Saengsan School, Pathum Thani Province, and 2) suggest guidelines for enhancing appropriate social media usage behavior based on Buddhist principles for Grade 7 students at Wat Saengsan School, Pathum Thani Province. This is a mixed-methods research, combining quantitative research through questionnaires distributed to 92 Grade 7 students at Wat Saengsan School, Pathum Thani Province, with statistical analysis of means and standard deviations, and qualitative research through document review, interviews with 15 key informants and analyze the data using content analysis.

The research findings revealed that: 1) The overall social media usage behavior of Grade 7 students at Wat Saengsan School, Pathum Thani Province was at a high level. When considering each aspect, the aspects at a high level were entertainment, education, and communication. In contrast, the aspect at a moderate level was the problem of using social media. 2) Guidelines for promoting appropriate social media usage behavior according to Buddhist principles for Grade 7 students at Wat Saengsan School, Pathum Thani Province, is an application of the Yonisomanasikara (analytical reflection or wise consideration) as a Buddhist approach to social media use for Thai youth. The problem of Thai youth using social media without awareness arises because they accumulate experiences and learn about social media unknowingly or lack self-protective measures. The basic principle of developing intelligence to enable youth to be aware of social media involves choosing to use four types of thinking methods because these methods encompass all thinking processes and are a foundation that positively affects intellect, rational thinking, and the mind, which is virtue or merit. This requires four factors: listening, thinking, questioning, and writing, coupled with having good friends and building critical thinking skills to be aware of social media usage.

Keywords: Behavior, Social Media Usage, Buddhist Approach

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) ได้แพร่หลาเข้ามาในประเทศไทย หลายปีแล้ว โดยเฉพาะเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ จัดเป็นสื่อที่นับได้ว่ามีการเติบโตและขยายตัว อย่างรวดเร็ว เวลาเพียงไม่กี่ทศวรรษเครือข่ายทางสังคมออนไลน์หรืออินเตอร์เน็ตได้ขยายตัวจาก การเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับนักวิชาการและนักวิจัย ไปสู่ความเป็นสื่อยอดนิยมของกลุ่มประชากร ในวงที่กว้างขึ้น การใช้เครือข่ายทางสังคมออนไลน์เริ่มเฟื่องฟูขึ้นในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา และยังคงขยายตัวต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด โดยเห็นได้จากการสำรวจของ Internet World Stats พบว่า ในปี พ.ศ. 2548 มีผู้ใช้อินเตอร์เน็ตถึง 1,018,057,389 คน ทั่วโลก (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2567) ซึ่งเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมาในประเทศไทยก็มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน โดยในปี 2567 มีผู้ใช้อินเตอร์เน็ตชาวไทยเพิ่มขึ้นถึง 8.4

ล้านคนและผู้ใช้อินเตอร์เน็ตในประเทศไทยส่วนใหญ่มีอายุประมาณ 20-29 ปี โดยกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี เป็นกลุ่มที่เพิ่มขึ้นรวดเร็วที่สุดจะเห็นได้ว่าเยาวชนเป็นกว่าครึ่งของผู้ใช้ทั้งหมด

ทุกวันนี้มีคนใช้ชีวิตอยู่กับสังคมออนไลน์มากขึ้นทุกวันและมีการใช้ Social Media ที่ ผู้ใช้เป็นผู้สื่อสารหรือเขียนเล่าเนื้อหาเรื่องราว ประสบการณ์ บทความ รูปภาพ และวิดีโอที่ผู้ใช้เป็นผู้เขียนขึ้นเอง ทำขึ้นเองหรือพบเจอจากสื่ออื่นๆ แล้วนำมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่าย ของคน ผ่านทางเว็บไซต์ เครือข่ายทางสังคม (Social Network) ที่ให้บริการบนออนไลน์ ปัจจุบัน การสื่อสารแบบนี้ทำผ่านทาง Intermet และโทรศัพท์มือถือ เช่น กระดานความคิดเห็นรูปภาพ และ วิดีโอ โดยมีเทคโนโลยีที่รองรับเนื้อหา (Content) เหล่านี้ ได้แก่ เว็บบล็อก เว็บไซต์ที่แชร์รูปภาพ แชร์เพลง แชร์วิดีโอ เว็บบอร์ด อิเมล์ IM (Instant Massage) เครื่องมือที่ให้บริการ เช่น Voice over IP ส่วนเว็บไซต์ที่ให้บริการ Social Network ได้แก่ Google, Group, Facebook, MySpace หรือYou Tube เป็นต้น

เครือข่ายทางสังคมออนไลน์หรืออินเตอร์เน็ตเริ่มเข้ามามีบทบาทในการหล่อหลอมการ เรียนรู้และพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กและเยาวชนใช้อินเตอร์เน็ตใน กิจกรรมประจำวันมากขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนั้นการเรียนรู้ในโรงเรือนหรือมหาวิทยาลัยนั้นล้วนให้ บทบาทที่สำคัญกับระบบอินเตอร์เน็ตในฐานะเครื่องมือการเรียนรู้ใหม่ และการเชื่อมโรงเรียนราว 30,000 โรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการเข้ากับระบบอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านดาวเทียม IP-Sur ย่อมเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการเข้าถึงอินเตอร์เน็ตของเด็กในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผ่านอินเทอร์เน็ต ด้วยคุณประโยชน์ของเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ที่มีต่อการศึกษานั้นมีมากมาย (ถนอมพร เลาหจรัสแสง, 2541) ดังเช่น สามารถช่วยทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรมและโลกมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับผู้คนทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว และสามารถสืบค้นหรือเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศจากทั่วโลกได้ เครือข่ายทางสังคมออนไลน์จึงกลายเป็นแหล่งความรู้ขนาดใหญ่สำหรับผู้เรียนโดยที่สื่อประเภทอื่นๆ ไม่สามารถทำได้ กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถค้นหาข้อมูลในลักษณะใดๆ ก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวหรือในรูปแบบของสื่อประสม โดยการสืบค้นผ่าน เครือข่ายทางสังคมออนไลน์ที่โยงใยกับแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์นี้ยังเป็นการเพิ่มทักษะการคิดอย่างมีระบบ โดยเฉพาะทักษะการวิเคราะห์สืบค้น การคิดเชิงวิเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูลการแก้ปัญหา และการคิดอย่างอิสระให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากเครือข่ายทางสังคมออนไลน์เป็นแหล่งรวมข้อมูลมากมายมหาศาล ผู้เรียนจึงจำเป็นต้อง ทำการวิเคราะห์อยู่เสมอเพื่อแยกและข้อมูลที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์สำหรับตนเอง

ดังเช่นทุกอย่างที่มีคุณประโยชน์ก็ย่อมมีโทษหากใช้อย่างไม่เหมาะสมปัญหาภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมออนไลน์ โดเฉพาะกับเยาวชนจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งในประเทศไทย สถานการณ์กำลังเข้าสู่สภาวะวิกฤตทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ ทั้งในประเด็นการรับรู้และพฤติกรรมทางเพศ โดยพบว่าเยาวชนกว่า 60% ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เคยพบเห็นภาพและสื่อลามกผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งนำไปสู่การเกิดอารมณ์ทางเพศ อีกทั้งกว่าครึ่งยังเห็นว่าเรื่องสื่อลามก บนสื่อออนไลน์เป็นเรื่องธรรมดาที่รับได้ เคยมีการสนทนากับคนที่ไม่รู้จักบนโลกออนไลน์ถึง เกือบ 70% และไปสู่การมีเพศสัมพันธ์กับคนที่รู้จักทางอินเตอร์เน็ตถึง 13% จากจำนวนเยาวชน ทั้งหมดที่ได้ทำการสำรวจ ซึ่งล้วนมีความสอดคล้องกับปัญหาการล่อลวงทางอินเตอร์เน็ต ที่พบ ตามหน้าหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้นหรือประเด็นการเล่นเกมออนไลน์ที่เกิดขอบเขตจนเกิดปัญหาการปล้น ทรัพย์เพื่อนำเงินไปเล่นเกมที่จังหวัดสมุทรปราการ หรือการฆ่าตัวตาย เนื่องจากเล่นเกมจนผลการเรียน และชีวิตตกต่ำที่จังหวัดอ่างทอง นอกจากนั้นยังมีการกลั่นแกล้งออนไลน์ (ศรีดา ดันทะอธิพานิช, 2565) เช่น การแกล้งดัดแต่งภาพเปลือยตัวปลอมซึ่งพบได้ใน หมู่ดารา จนเริ่มขยายมาสู่วัยรุ่นทั่วไป และการใช้

เครือข่ายออนไลน์อย่างไม่เหมาะสมนั้นยัง นำไปสู่การทำลายสถาบันครอบครัวอีกด้วย เห็นได้จากการใช้เครือข่ายออนไลน์ของเยาวชนส่วนใหญ่ จะใช้เวลาตั้งแต่ 2 ทุ่มถึงเที่ยงคืน ซึ่งนอกจากจะทำให้พักผ่อนไม่เพียงพอแล้วยังทำให้การพูดคุยและกิจกรรมกับครอบครัวลดลงถึงราว 25% หากไม่สามารถจัดการได้ก็อาจนำไปสู่วิกฤตรุนแรง เช่นในต่างประเทศได้ เช่น การที่ราว 40% ของวัยรุ่นฮ่องกงมีเพศสัมพันธ์กับผู้ที่รู้จักผ่านระบบ อินเตอร์เน็ตหรือการจับกลุ่มออนไลน์ของวัยรุ่นเพื่อฆ่าตัวตายหมู่ในญี่ปุ่น เป็นต้น

ในประเทศไทยปัญหาสื่อลามกเว็นอนาจารต่าง ๆ เริ่มคุกคามเด็กและเยาวชนไทยมากขึ้น พบว่าเด็กอายุ ไม่ถึง 12 ปี เริ่มใช้อินเตอร์เน็ดถึง 20.8% เด็กอายุ 13-15 ปี เริ่มใช้มากที่สุด 45.3% โดยเด็กอายุน้อยที่สุดที่เริ่มใช้คือ 5 ขวบ สถานที่ที่ใช้บ่อยที่สุดคือสถานศึกษา 70.2% ตามด้วยบ้านพัก 66.9% และร้านอินเตอร์เน็ดคาเฟ่ 49.9 เวลาของการใช้อินเตอร์เน็ตจะใช้ตั้งแต่ 1-5 ชั่วโมง ทั้งที่ทาง การแพทย์แนะนำไว้ว่าเด็กและเยาวชนควรใช้เวลาดูโทรทัศน์และเล่นอินเตอร์เน็ดไม่ควรเกิน 2 ชั่วโมง ซึ่งโดยภาพรวมกว่า 80% เด็กใช้เวลาเล่นอินเตอร์เน็ตมากเกินไป แต่สิ่งที่นำห่วงคือเวลาที่ เด็กนิยมใช้คือ 20.01-24.00 น. ซึ่งเป็นเวลาพักผ่อนของเด็กในวัยเรียน เนื้อหาในเว็บไซต์ที่เข้าไป ดูนั้น เด็กกว่า 60% เข้าไปดูเว็บลามก เด็กจะคุยกับคนแปลกหน้าผ่านทางอินเตอร์เน็ต โดยมากกว่า 80% จะมีการนัดพบกัน 10% นัดเจอกันข้างนอกและมีเพศสัมพันธ์กัน เด็กจะก้าวไปสู่ปัญหาที่ รุนแรง เข้าไปดูเว็บไซต์ที่ก่อให้เกิดความรุนแรง เช่น การทำระเบิด การฆ่าตัวตาย ฆาตกรรม ใน ส่วนของผู้ปกครอง 44.8% ระบุว่าไม่ทราบว่าเด็กดูอะไร ในอินเตอร์เน็ต มีแค่ 22.7% ที่รู้ว่าบุตร หลานใช้อย่างไร และมีเพียง 12.6% เท่านั้นที่ดูแลการใช้ ทั้งยังมีครูอาจารย์ที่ไม่รู้ว่าเด็กใช้อะไรบ้างสูงถึง 40.8% ขณะที่อีก 33.1% ไม่รู้ว่าลูกศิษย์ใช้อินเตอร์เน็ต จากผลกระทบดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากการใช้งานเครือข่ายทางสังคมออนไลน์นั้น สมควรอย่างยิ่งที่หลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้งานเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เช่น ผู้ปกครอง ครู และผู้ประกอบการร้านอินเตอร์เน็ตจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการช่วยกันสอดส่องดูแลเอาใจใส่ และควบคุมการใช้งานเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อจะช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้เครือข่ายทางสังคมออนไลน์ของเยาวชนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

โดยหลักการสำคัญของการศึกษาพฤติกรรมและผลจากการใช้เครือข่ายทางสังคมออนไลน์นั้นมุ่งเน้นการศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เครือข่ายทางสังคมออนไลน์ว่าเป็นไปในทิศทางใด และส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้ใช้ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นการวาง พื้นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้งานเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ให้แก่ผู้ใช้ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น เนื่องด้วยเด็กในวัยนี้เป็นช่วงวัยที่เริ่มมีพัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ที่รวดเร็วมีความอยากรู้อยากเห็น หากมีการเรียนรู้ไปในทางที่ไม่เหมาะสมอาจจะเกิดผลกระทบทางด้านต่างๆ ตามมาได้ง่าย โดยปัจจัยที่จะส่งเสริมให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมการใช้ เครือข่ายทางสังคมออนไลน์ในทางที่ถูกต้องและปลอดภัยนั้นมีหลายด้าน และมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านของปัจจัยแวดล้อม และปัจจัยจิตลักษณะในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

ทศวรรษที่ผ่านมา จำนวนผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยความสะดวกสบายในการเข้าถึง ความรวดเร็ว การติดต่อที่ ทำให้ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้รวดเร็วแม้จะอยู่คนละซีกโลก ทั้งยังสามารถเข้าถึงระบบได้จากอุปกรณ์ที่หลากหลาย ไม่ว่าโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ ไอแพด และแท็บเล็ต อีกนัยหนึ่งคือ อุปกรณ์ใดๆ ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ล้วนสามารถเชื่อมต่อสื่อสังคมออนไลน์ได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ ร้อยละ 82 ของประชากรที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์กว่าครึ่งเป็นนักเรียน และ นักศึกษาที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทุกวัน ด้วยความสามารถของสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่ได้จำกัดให้ผู้ใช้เป็นเพียงผู้เข้าถึง บริการ หรือข้อมูลที่สร้างต้องมาจากผู้ให้บริการเท่านั้น (วัฒณี ภูวทิศ, 2554) ทำให้

ผู้ใช้ในระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างๆ ได้รับสิทธิอย่างเต็มที่ในการสร้างและเผยแพร่ข้อมูลได้ตลอดเวลาตามต้องการโดยไม่จำกัดจำนวน ดังที่ปรากฏแล้วว่าข้อมูลเกือบทั้งหมดที่เผยแพร่อยู่บน สื่อสังคมออนไลน์ล้วนมาจากผู้ใช้แทบทั้งสิ้น ซึ่งปรากฏการณ์นี้ไม่เพียงดึงดูดให้คนเข้ามา ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้น เยาวชนวัยเรียน ที่มีข้อจำกัดเรื่องค่าใช้จ่าย และมีเพื่อนในแวดวง ที่จำกัด แต่ด้วยสื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มคนเหล่านี้สามารถติดต่อสื่อสารกับเพื่อนนอกกลุ่ม สามารถเปิดเผยตัวตนต่อสังคม สื่อสารกับเพื่อน หาเพื่อนใหม่ ทำกิจกรรมใหม่ และ รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ในวงกว้าง สื่อสังคมออนไลน์จึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพวกเขา ด้วยเหตุนี้หากสถานศึกษา และองค์กรด้านการศึกษา สามารถนำข้อสังเกตนี้ไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาแนวทำงานการสื่อสารข้อมูลย่อมเป็นประโยชน์กับนักเรียน การนำสื่อสังคมออนไลน์ไปใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษามีให้เห็นในหลายรูปแบบ

จะเห็นได้ว่า ความพยายามที่จะศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนมีหลากหลายรูปแบบและมีการศึกษากันอย่างต่อเนื่องด้วยวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกันคือพยายามวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้งานของคนในวัยเรียน เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ในบริบทคล้ายๆ กัน เป็นต้นว่า ใช้อุปกรณ์ใดในการเข้าถึงสื่อสังคม ออนไลน์ แต่ละช่วงอายุมีการใช้แตกต่างกันอย่างไร ใช้สื่อสังคมออนไลน์อะไรบ้าง ใช้วันละกี่ชั่วโมง เพราะคงปฏิเสธไม่ได้ว่า หากต้องการนำสื่อสังคมออนไลน์ไปใช้ในการศึกษาให้สัมฤทธิ์ผล สถานศึกษาต้องสร้างความเข้าใจในพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของ คนกลุ่มนี้ว่ามีลักษณะการใช้สื่ออย่างไร ความนิยมในสื่อนี้เกิดจากอะไรและหากต้องการเข้าถึงกลุ่มคนจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็วควรทำอย่างไร การได้ทำวิจัยจำนวนผู้ใช้เหล่านี้มีผู้ใช้มากน้อยเพียงไรที่จะช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์กรไปยังกลุ่มคนวัยเรียนได้อย่างรวดเร็วและแพร่หลาย ดังนั้น การทำความเข้าใจในพฤติกรรมการใช้งานในเชิงลึกจึงเป็นสิ่งสำคัญ (อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์, 2565)

กล่าวได้ว่า สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการดำเนินชีวิต รวมทั้งระบบการศึกษาให้ซับซ้อนเพิ่มขึ้น โดยกระบวนการดังกล่าวนำพาผู้คนในสังคมให้ดำเนินชีวิตไปตามระบบแบบสังคมใหญ่ และทำให้ระบบสังคมย่อยต้องปรับประยุกต์ตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และในการเปลี่ยนแปลงนั้นได้นำเอาระบบระเบียบทำงานสังคมไทยขาดหายไปด้วย ด้านความเจริญก้าวหน้าทำงานวิทยาการและเทคโนโลยี มีบทบาทและส่งผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างมาก จากการที่สังคมมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีทั้งความเจริญทำงานด้านวัตถุและความเจริญทำงานด้านจิตใจ แต่ไม่สมดุลกัน จึงก่อให้เกิดปัญหาทำงานสังคมรวมทั้งระบบการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการตอบสนองของเยาวชน การที่ประเทศจะพัฒนาหรือมีความเจริญก้าวหน้ามากน้อยเพียงใดได้นั้นจะต้องอาศัยเงื่อนไขสำคัญหลายประการคุณภาพของคนหรือประชากรของประเทศนั้นนับว่าสำคัญยิ่งโดยเฉพาะคุณภาพของนักเรียนด้านพฤติกรรม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจประสงค์ที่จะศึกษาการเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมตามแนวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี เพื่อศึกษาสภาพพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และเพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมตามแนวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ให้มีการพัฒนาการในการเรียนมากขึ้นและเพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้สำหรับนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี

2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมตามแนวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานีในปีการศึกษา 2567จำนวน 92 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งออกได้ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรมการใช้ Social Media ของนักเรียนเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ โดยให้ผู้ตอบเลือกจากคำตอบที่จัดเตรียมไว้จำนวน 5 ข้อ แบบสอบถามที่เกี่ยวกับพฤติกรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Social Media ของนักเรียนเป็นแบบสอบถาม ระดับแบ่งออกเป็น 3 ด้าน 15 ข้อ ด้านที่ 1 พฤติกรรมการใช้ Social Media เพื่อการศึกษา จำนวน 5 ข้อ ด้านที่ 2 พฤติกรรมการใช้ Social Media เพื่อการบันเทิง จำนวน 5 ข้อด้านที่ 3 พฤติกรรมการใช้ Social Media เพื่อการติดต่อเสื่อสาร จำนวน 5 ข้อ แนวทำงานการแก้ปัญหาการใช้งาน Social Media ของนักเรียนเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended question) และการสัมภาษณ์

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมตามแนวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากมแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับสภาพพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี

ข้อ	สภาพพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ด้านการศึกษา	4.09	0.34	มาก	2
2	ด้านการบันเทิง	4.17	0.21	มาก	1
3	ด้านการติดต่อสื่อสาร	3.89	0.08	มาก	3
4	ด้านปัญหาการใช้ Social Media	3.29	0.14	ปานกลาง	4
ภาพรวม		**3.67**	**0.46**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการบันเทิง ด้านการศึกษา ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านปัญหาการใช้ Social Media

2. แนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมตามแนวพุทธสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี

2.1. แนวทางการแก้ไขผลกระทบจากการใช้เครือข่ายทางสังคมออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ 1) ผู้ปกครอง (1) ผู้ปกครองไม่ควรตามใจลูกมากเกินไปในการใช้สื่อเทคโนโลยีหรือการใช้ สื่อออนไลน์ในปัจจุบัน (2) ผู้ปกครองควรกำหนดเวลาและควรวางนาฬิกาไว้หน้าเครื่องคอมพิวเตอร์หรือในจุดที่เด็กมองเห็นเวลาได้ชัดเพื่อจะได้ไม่เป็นข้ออ้างของการเล่นในแต่ละครั้งและจะได้ฝึกให้เด็ก ได้มีระเบียบวินัย อีกทั้งเด็กจะได้เรียนรู้เรื่องของการแบ่งเวลาที่ดีอีกด้วย (3) ผู้ปกครองควรหาเวลาเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีกิจกรรมนันทนาการประเภทอื่นๆ ทำบ้าง ซึ่งต้องเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ สนุกสนาน สามารถทำร่วมกันได้และเด็กให้ความสนใจ แทนการเล่นเกม หรือการอยู่บนสังคมออนไลน์ อีกทั้งยังเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก สร้าง บรรยากาศในครอบครัวให้อบอุ่นอีกด้วย (4) ผู้ปกครองควรชมเมื่อเด็กรักษาเวลาในการเล่นหรือสามารถควบคุมตัวเองใน เวลาการเล่นเกมให้อย่างจริงจังและเด็ดขาดแต่เมื่อเด็กไม่สามารถรักษากติกา ผู้ปกครองไม่ควรใจ อ่อน ควรมีการทำโทษและงดการเล่นเพื่อเป็นการตักเตือน และ 2) สถาบันการศึกษา (1) ครูอาจารย์มีบทบาทสำคัญในการสอดส่องดูแลให้คำแนะนำ (2) ภาครัฐควรมีนโยบายในการป้องกันและแก้ปัญหาที่ชัดเจน (3) รัฐบาลควรมีนโยบายกวดขันการใช้อินเตอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน (4) รัฐบาลควรมีการจัดโครงการที่ส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กและเยาวชนใช้อินเทอร์เน็ต

2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Social Media ตามหลักโยนิโสมนสิการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ การประยุกต์ใช้วิธีคิดตามหลัก โยนิโสมนสิการในฐานะเป็นพุทธการใช้สื่อสังคม ออนไลน์สำหรับเยาวชนในสังคมไทย เห็นว่าปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างไม่รู้เท่าทัน ของเยาวชนไทย เกิดขึ้นเพราะเยาวชนสั่งสมประสบการณ์และเรียนรู้สื่อสังคมออนไลน์แบบไม่รู้ ตัวหรือขาดภูมิคุ้มกันตนเอง พื้นฐานการพัฒนาสติ ปัญญาที่จะพัฒนาเยาวชนให้รู้ทันสื่อสังคม ออนไลน์ การเลือกใช้วิธีคิดทั้ง 4 แบบ เพราะเป็น วิธีคิดที่ครอบคลุมวิธีคิดทั้งหมด และเป็นพื้นฐานที่ ส่งผลดีในส่วนของปัญญา คือ แนวคิดเชิงเหตุผลและจิตใจ คือ คุณธรรมหรือกุศล

ทั้งนี้ต้องอาศัย ปัจจัย 4 ด้าน คือการฟัง คิด ถาม เขียน ควบคู่กับ การมีกัลยาณมิตรและการสร้างวิธีคิดเพื่อรู้เท่าทัน การใช้สื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าว

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการบันเทิง ด้านการศึกษา ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านปัญหาการใช้ Social Media แสดงผลการวิจัยได้ว่า สภาพพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ แสดงถึงการใช้งานอยู่ในระดับมากโดยเน้นไปที่การบันเทิง การศึกษา และการติดต่อสื่อสาร ในขณะที่ปัญหาการใช้งานอยู่ในระดับปานกลาง สามารถนำมาวิเคราะห์และอภิปรายผลได้ว่า พฤติกรรมการใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานตามวัย แสดงให้เห็นเห็นถึงด้านจิตวิทยาพัฒนาการวัยนี้ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนสูงมาก สื่อสังคมออนไลน์จึงทำหน้าที่เป็นพื้นที่สังคมเสมือนที่ช่วยให้พวกเขารู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งมีความสอดคล้องกับการวิจัยของทัตธนันท์ พุ่มนุช (2555) ที่พบว่า ควรจัดหาเครื่องมือในเครือข่ายสังคม เช่น ควรมีการสร้างกิจกรรม ควรมีบล็อกแสดงความคิดเห็น ควรมีการสร้างกลุ่มเครือข่าย และควรมีการสร้างโปร์ไฟล์ ควรมีการ เผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครือข่ายสังคม เช่น ควรจัดฝึกอบรม/ประชุม/สัมมนา ควรจัดทำคู่มือ การใช้ ควรจัดศึกษาดู งานควรจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ควรจัดทำจุลสาร/แผ่นพับ ควรจัดประชาสัมพันผ่านเว็บไซต์ ควรได้รับการสนับสนุนด้านพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เครือข่ายทาง สังคม ควรจัดหาสื่อและเครื่องมือเตรียมความพร้อมด้านระบบอินเทอร์เน็ต และแนวทางการจัดการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลพรรณ อาภาเวท และคณะ (2554) ที่พบว่า ความคาดหวังการใช้ ประโยชน์ และความพึงพอใจต่อเฟซบุ๊คมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมากกับพฤติกรรมการสื่อสารในเฟซบุ๊ค นักศึกษามหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลพระนครส่วนใหญ่ มีการใช้เฟซบุ๊คทุกวัน และมีความคาดหวัง การใช้ประโยชน์อยู่ ในระดับมากและปานกลาง ส่วนความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของณดล โตไทยะ และลักขณา สริวัฒน์ (2553) ที่พบว่า การพัฒนาโปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทำงานสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนั้น โปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการในการออกแบบให้เป็นกิจกรรมทั้งหมดนั้นมีผลให้นักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนทรายมูลวิทยามีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมนั้น นักเรียนได้แบ่งปันความคิดของตนเอง และได้สะท้อนความคิดเห็นภายในกลุ่มรับฟังสมาชิกภายในกลุ่มทำให้นักเรียนแต่ละคนเกิดภาพในใจของตนเองชัดเจนขึ้นส่งผลให้เกิดความคิด ใหม่ที่เหมาะกับการน่าไปพัฒนาตนเอง เกิดการรับรู้ว่าสิ่งต่างๆ รอบตัวนั้นต้องไม่น่าความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ มาเป็นตัวกำหนดต้องมีความคิดที่เป็นกลาง มองทุกอย่างตามความเป็นจริง ดังที่พระธรรมปิฎกกล่าวว่า การคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นการฝึกให้คิดอย่างมีระเบียบหรือคิดตามแนวทำงานของปัญญาคือรู้จักมองและพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะโดยไม่เอาความรู้สึกของตนเองเข้าไปจับหรือเคลือบคลุม

2. ผลการเสนอแนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมตามแนวพุทธสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี เป็นการประยุกต์ใช้วิธีคิดตามหลัก

โยนิโสมนสิการในฐานะเป็นพุทธการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับเยาวชนในสังคมไทย ซึ่งมีปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างไม่รู้เท่าทันของเยาวชนไทยเกิดขึ้นเพราะเยาวชนสั่งสมประสบการณ์และเรียนรู้สื่อสังคมออนไลน์แบบไม่รู้ตัว หรือขาดภูมิคุ้มกันตนเอง โดยหลักพื้นฐานการพัฒนาสติปัญญาที่จะพัฒนาเยาวชนให้รู้ทันสื่อสังคมออนไลน์ด้วยการเลือกใช้วิธีคิดทั้ง 4 แบบ เพราะเป็นวิธีคิดที่ครอบคลุมวิธีคิดทั้งหมด และเป็นพื้นฐานที่ส่งผลดีในส่วนของปัญญา แนวคิดเชิงเหตุผลและจิตใจคือคุณธรรมหรือกุศล ทั้งนี้ต้องอาศัย ปัจจัย 4 ด้าน คือ การฟัง คิด ถาม เขียน ควบคู่กับการมีกัลยาณมิตรและการสร้างวิธีคิดเพื่อรู้เท่าทัน การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของทัศนีย์ เจนวิถีสุข (2554) ที่พบว่า การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงสังคม ผลวิจัย พบว่า การสื่อสารที่มีผลมากในการส่งผลกระทบกระเทือนถึงสังคม หรือมีส่วนเกี่ยวข้อง สนับสนุน หรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมคือการสื่อสารมวลชน ส่วนการสื่อสารกับตนเองและการสื่อสารกับบุคคลอื่นทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคมเป็นการสื่อสารที่มีอิทธิพลและสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของสังคมเป็นสำคัญทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคมในลักษณะการร่วมกันเป็นสังคมโดยรวมการสื่อสารกับตนเอง การสื่อสารกับบุคคลอื่นเป็นการสื่อสารที่ไม่อาจแยกจากกันได้โดยเด็ดขาดและเกี่ยวข้องสัมมาทิฏฐิโดยมีรูปแบบและกระบวนการคือทำการสื่อสารกับบุคคลอื่น (ปรโตโฆสะ) ทำการสื่อสารกับตนตนเอง (โยนิโสมนสิการ) ทำการสื่อสารตามแนวทางประพฤติปฏิบัติในศีลสมาธิปัญญาซึ่งนำให้ผู้รับสารเกิดปัญญาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในส่วนตนและผู้อื่นอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติด้านการสื่อสารเชิงพุทธที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมที่สังเคราะห์ได้จากการศึกษามีหลักการและแนวทางปฏิบัติที่สำคัญคือสื่อสารด้วยสติบนพื้นฐานของความเข้าใจและเคารพในตนเองและผู้อื่นบนหลักการของเหตุและผลตามความเป็นจริงก่อให้เกิดปัญญาสร้างสรรค์และนำไปสู่การกระทำที่ดีงามทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

องค์ความรู้การวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ การเสริมสร้างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมตามแนวพุทธ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

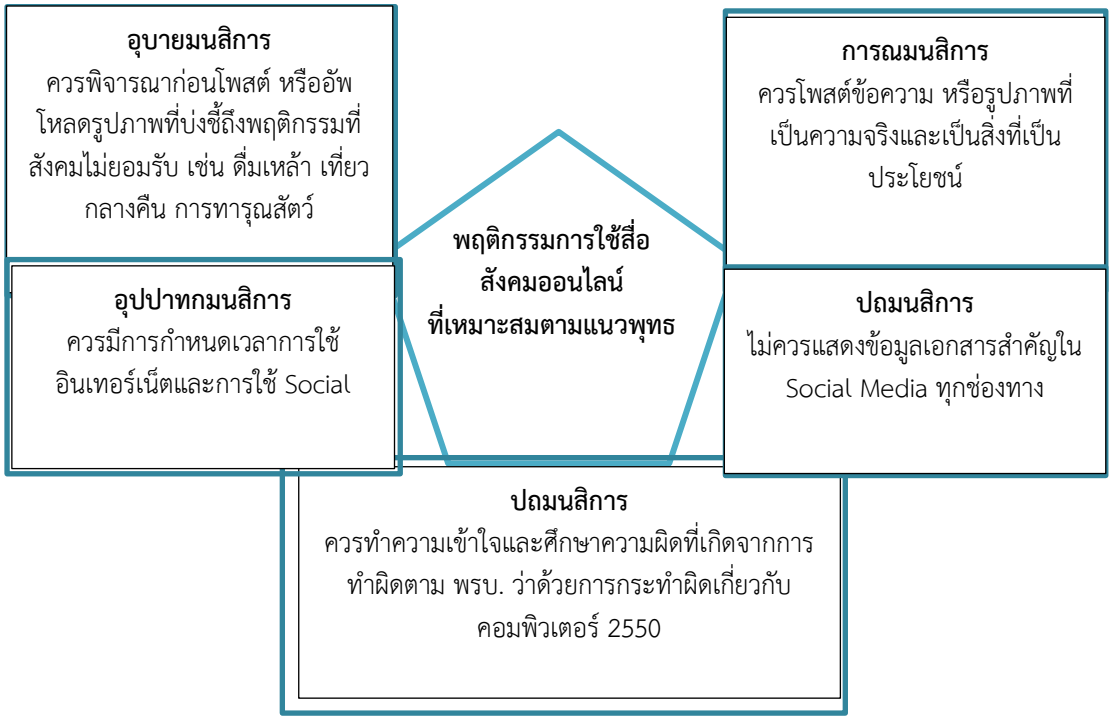
1. อุปายมนสิการ การพิจารณาโดยอุบายหรือคิดถูกวิธี อุบายมีทั้งทางลบและทางบวกการงานบางอย่างต้องเลือกให้อุบายให้เหมาะสม

2. การณมนสิการ การคิดตามเหตุผล หรือคิดอย่างมีเหตุผล อาจเป็นการคิดโยงจากเหตุไปหาผลหรือโยงจากผลไปหาเหตุก็ได้ คำสอนที่เน้นเรื่องความคิดเห็นเหตุเป็นผลในพระพุทธศาสนาคืออริยสัจ และปฏิจจสมุปบาท หรืออิทัปปัจจยตา สอนให้สอบสาวถึงเหตุปัจจัยว่าสิ่งทั้งหลายเกิดเพราะมีเหตุปัจจัยอะไรบ้างจะดับเพราะดับเหตุปัจจัยอะไรบ้าง ทำให้เป็นคนรอบคอบ สายตากว้างไกลเป็นคนมีเหตุมีผล

3. ปถมนสิการ เป็นการคิดถูกทาง ต่อเนื่องเป็นลำดับ หมายถึง ความคิดที่เป็นระเบียบตามหลักเหตุผล ไม่ยุ่งเหยิงสับสน จิตไม่แว็บติดพันในเรื่องนี้ แต่เดี๋ยวกลับเตลิดไปคิดอีกเรื่องหนึ่ง จิตยุ่งเหยิงนี้กระโดดไปมา ไม่เป็นชิ้นเป็นอัน แต่รวมทั้งความสามารถในการชักความนึกคิดไปสู้แนวทางที่ถูกต้อง

4. อุปปาทมนสิการ คิดให้เกิดผลดีที่พึงประสงค์ หรือสร้างสรรค์ในทางดี อุปปาทมนสิการจะต้องมีลักษณะใหญ่ 2 ประการ คือ 1) คิดแล้วเกิดความรู้สึกอยากทำ ทั้งนี้รวมไปถึงอยากที่สร้างสรรค์ เกิดความกระตือรือร้น ไม่ใช่คิดแล้วเกิดความท้อแท้ ท้อถอย ไม่อยากทำอะไรเลย เรื่องที่คิดนั้นจะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ เช่น ความยากจน ความร่ำรวย เป็นต้น 2) การกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำในแง่บวกคือเป็นกุศล และไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนตนเองเบียดเบียนคนอื่นและเบียดเบียนสังคม พูดสั้นๆ ว่าเป็นการกระทำที่สุจริต ถูกกฎหมาย

และศีลธรรม อย่างนี้จึงจะนับว่าเป็นอุปปาทมนสิการ เพราะคิดแล้วเกิดความกระตือรือร้นที่จะกระทำที่จะสร้างสรรค์และการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์คนอื่น สรุปองค์ความรู้การวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ปกครองควรมีส่วนรวมในการดูแล และให้ความรู้ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) แก่นักเรียนให้มากขึ้น

1.2 ครูควรทำข้อตกลงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตให้กับผู้ปกครอง เพื่อนำไปปรับใช้ที่บ้าน เช่น กำหนดระยะเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ต หรือ การใช้งานเว็บไซต์ต่างๆ

1.3 จัดกิจกรรมกลางแจ้ง หรือกิจกรรมสาธารณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

1.4 นักเรียนควรได้รับความรู้ ตลอดจนการดูแล และเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากการใช้งาน

1.5 ส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์จากเกมคอมพิวเตอร์ในแง่การศึกษาให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลกระทบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ในด้านการเรียนการสอนและด้านอื่นๆ

2.2 ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่ส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาต่อการเรียนและด้านอื่นๆ

2.3 ควรเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อหาปัญหาที่แท้จริงของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พงษ์ภักดี และฉันทนา กล่อมจิต. (2553). การใช้โปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4(1), 12-18.

ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2541). คอมพิวเตอร์ช่วยสอน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทัตธนันท์ พุ่มนุช. (2555). การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคม (Social Network) เพื่อพัฒนาในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทัศนีย์ เจนวิถีสุข. (2554). การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงสังคม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒณี ภูวทิศ. (2554). การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และผลกระทบเชิงจริยธรรมในการนำเสนอข่าวสารของผู้สื่อข่าว. วารสารนักบริหาร, 31(3), 166-173.

วิมลพรรณ อาภาเวท และคณะ. (2554). พฤติกรรมการสื่อสารในเฟซบุ๊ค (Facebook) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. รายงานวิจัย. คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

ศรีดา ดันทะอธิพานิช. (2565). ท่องอินเตอร์เนตอย่างปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์.

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2567). Internet World Stats. แหล่งที่มา http://.nectec.or.th/ace2012 สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2567.

อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์. (2565). กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

BUDDHIST PSYCHOLOGICAL FACTORS AFFECTING THE HAPPINESS IN LEARNING OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN BUENG NGAM SUBDISTRICT, NONG PHOK DISTRICT, ROI ET PROVINCE

[1]พชิราญา หิรัญศิรญา Phachiraya Hirunsiraya
[2]พระปลัดสรวิชญ์ อภิปญฺโญ PhrapaladSoravit Aphipanyo
[3]พระสมุห์โชคดี วชิรปญฺโญ PhrasomutChokdee Wachirapanyo
[4]สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk
[1, 2, 3, 4]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Kaiserdin20@gmail.com

Article Received: August 25, 2025. Revised: December 26, 2025. Accepted: December 28, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยพุทธจิตวิทยาและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ สถานสภาพครอบครัว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามนักเรียนชั้นปรถมศึกษาโรงเรียนหนองแข้ดง จำนวน 80 คน และโรงเรียนหนองแวงบึงงาม จำนวน 72 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 152 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยพุทธจิตวิทยาและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า (1) ระดับความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจัดเรียงลำดับรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ความรู้สึกต่อตนเองในการเรียน และความรู้สึกต่อวิชาที่เรียนตามลำดับ (2) ระดับปัจจัยพุทธจิตวิทยาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจัดลำดับรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านฉันทะ (ความพอใจในการเรียน) ด้านวิริยะ (ความเพียรในการเรียน) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ในการเรียน) และด้านวิมังสา (ตรวจสอบไตร่ตรองในการเรียน) ตามลำดับ และ 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและผลวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพครอบครัว โดยภาพรวมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: พุทธจิตวิทยา, ความสุขในการเรียน, นักเรียนชั้นประถมศึกษา

Abstract

This research article aims to: 1) study the level of Buddhist psychological factors and happiness in learning among primary school students in Bueng Ngam Subdistrict, Nong Phok District, Roi Et Province; and 2) compare students' happiness in learning classified by gender and family status. This research is a quantitative research using questionnaires to collect data from a sample of 152 primary school students, comprising 80 students from Nong Khae Dong School and 72 from Nong Waeng Bueng Ngam School. Data were analyzed using basic statistics, namely mean, standard deviation, and statistical tests.

The research results found that: 1) Overall levels of Buddhist psychological factors and happiness in learning: (1) The happiness in learning among primary school students in Bueng Ngam Subdistrict was found to be at a high level overall. When considering individual dimensions, all three aspects were also rated at a high level. When ranked by dimensions, it was found to be at a high level in all three aspects: positive feelings toward others, positive feelings toward oneself in learning, and positive feelings toward the subject being studied, respectively. (2) The level of Buddhist psychological factors of primary school students in schools in Bueng Ngam Subdistrict, Nong Phok District, Roi Et Province, was at a high level overall. These were ranked as follows: (1) Chanda (aspiration and satisfaction in learning), (2) Viriya (diligence and effort), (3) Citta (attentiveness and active thought), and (4) Vimamsā (reflection and analytical reasoning), respectively. 2) The comparative analysis of learning happiness and the Buddhist psychological factors affecting it among primary school students in Bueng Ngam Subdistrict, Nong Phok District, Roi Et Province, categorized by gender, educational level, and family status, showed no statistically significant differences at the 0.05 level overall.

Keywords: Buddhist Psychology, Happiness in Learning, Elementary School Students

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทยมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติ ในการศึกษาความสุขเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนให้มีศักยภาพเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาความสุขเป็นกระบวนการสร้างคนให้มีศักยภาพเป็นที่พึงประสงค์ของสังคมโดยต้องจัดการศึกษาเพื่อจะทำให้เด็กไทยมีการเรียนแบบมีความสุขในการเรียนรู้และศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่แล้วสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเกิดจากความเชื่อพื้นฐานว่าการศึกษาที่มีความสุขมีเป้าหมายสำคัญมากที่สุด คือเพื่อศึกษาระดับความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบระดับความสุขในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำแนกตาม เพศ ระดับชั้น สถานภาพของครอบครัวและรายรับเฉลี่ยต่อเดือนเพื่อศึกษาการสร้างความสุขในการเรียนของนักเรียน เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

ทั้งด้านความสนใจ ความถนัดและยังมีทักษะพื้นฐานอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้ ได้แก่ ความสามารถในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ความสามารถทางสมอง ระดับสติปัญญา และการแสดงผลของการเรียนรู้ออกมาในลักษณะที่ต่างกัน จึงควรมีการจัดการที่เหมาะสมในลักษณะที่แตกต่างกันตามเหตุปัจจัยของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การศึกษาความสุขเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคนไทยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมถึงปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจการเมืองและวัฒนธรรม มีนโยบายที่เน้นย้ำเรื่องการศึกษาความสุขเพื่อความมั่นคง พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการศึกษาความสุขในการเรียนเพื่อสร้างขีดความสามารถในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ การศึกษาความสุขในการเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการศึกษาความสุขในการเรียน เป็นประเด็นหลักในการวางแผนยุทธศาสตร์และมาตรการในการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงการศึกษาทุกระดับเพื่อความสุขของสังคมและปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษา จะต้องสัมพันธ์กันในการเสริมสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้เติบโตเป็นคนดี มีความสุขและมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทยและแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) วางกรอบเป้าหมายการศึกษาความสุขในการเรียนของนักเรียน โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาความสุขในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยมีวิสัยทัศน์ "นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ความสุขเป็นพื้นฐานของความเก่งและความดี ถ้าทำอะไรแล้วมีความสุขทุกคนจะทำสิ่งนั้นได้ดีขึ้นความสุขกับการศึกษาที่ถูกต้องเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกกันได้ ถ้าไม่สามารถทำให้คนมีความสุขการศึกษาก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ที่สำคัญการเรียนรู้อย่างมีความสุขจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจ มีความคิด มีความรู้สึกรัก โกรธ เสียใจ หรือดีใจ มีความประทับใจหรือสนใจสิ่งต่าง ๆ มีความสามารถเฉพาะตัว มีจุดเด่น จุดด้อยที่แตกต่างจากคนอื่น สามารถพัฒนาตนเองไปสู่ศักยภาพ ทางความคิดและสติปัญญา มีความหวังในชีวิต มีความรักและภูมิใจในตนเองรู้จักปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ รู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตนเองได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจเพื่อจะได้ค้นพบความถนัดและความสามารถของตนเองซึ่งซ่อนเร้นอยู่และรอการพัฒนามีกำลังใจที่จะต่อเติมฝันของตนเองให้สมบูรณ์

องค์ประกอบที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ประกอบด้วยแนวคิดสำคัญ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ นักเรียนแต่ละคนได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครู ครูมีความเมตตาจริงใจและอ่อน โยนต่อนักเรียนทุกคน นักเรียนเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา นักเรียนแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตาม และเร้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจนักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมพื้นฐานที่มีความสำคัญในการพัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีศักยภาพ เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ดังเช่น โรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นโรงเรียนที่มีเป้าประสงค์ให้ผู้รียนมีสุขภาวะที่ดี และมีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการคิดอย่าง

เป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต โดยได้ให้โอกาสเด็กยากจน เด็กกำพร้า เด็กพ่อแม่อย่าร้างหรือประสบปัญหาในชีวิต เป็นต้น ให้ทุนการศึกษาได้มีการศึกษาที่ดีและถูกต้องเหมาะสม แต่สภาพปัญหาที่พบที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน คือ นักเรียนมีการหนีเรียนทำสิ่งที่ผิด เช่น การทะเลาะวิวาทกันในโรงเรียนเป็นต้น เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนขาดความสนใจในการเรียน ไม่เห็นคุณค่าในการเรียนและการสอนของครู สิ่งเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุจากการขาดความสุขในการเรียน ไม่มีสิ่งกระตุ้นที่น่าสนใจ ถ้านักเรียนเกิดความรักในการเรียน กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความต้องการของนักเรียนที่จะเป็นประโยชน์ในการเรียนนักเรียนก็จะมีความสุขในการเรียนรู้ที่เป็นผลให้การพัฒนานักเรียนด้านการศึกษาไปในทิศทางที่ดีขึ้นจากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นการพัฒนาตามหลักจิตวิทยาทั่วไปและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้สามารถมีความสุขในการเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยพุทธจิตวิทยาและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ สถานสภาพครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน 2 โรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2567 จำนวน 212 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา และแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยพุทธจิตวิทยาและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เกณฑ์ในการประเมินระดับของการประเมินความสุขในการเรียนผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตายตามเกณฑ์ของ Best

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ขั้นที่1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ จากหนังสือ ตำรา เอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำผลจากการศึกษามาสร้างเป็นเครื่องมือภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนรวม 5 ท่าน พิจารณาปรับแก้ตามรายละเอียดของตัวแปรที่นิยามไว้ในบทที่ 1 แล้วพิจารณาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่มิใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 5 คน

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากการทดลองใช้ (Try out) มาปรับปรุงแก้ไขทำการคัดเลือกข้อที่มีคุณภาพเพื่อนำไปไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ขั้นที่ 5 หาปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดังนี้

โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์อัลฟ้าของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows Statistical Package for Social Sciences) ได้ค่าความสุขในการเรียนของแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยกำหนดการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับชั้นเรียน โดยใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้สถิติพรรณนาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 3) เปรียบเทียบความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน จำแนกตามตัวแปรเพศ ใช้การทศสอบค่าวิกฤตที (t-tes) ส่วนระดับชั้นเรียน และระดับผลการเรียน ใช้การทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe' test

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยพุทธจิตวิทยาและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

การวิเคราะห์ระดับความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ระดับความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา	ระดับ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ความรู้สึกต่อตนเองในการเรียน	3.82	0.60	มาก
2. ความรู้สึกต่อวิชาที่เรียน	3.81	0.73	มาก
3. ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น	3.91	0.61	มาก
รวม	**3.84**	**0.59**	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจัดเรียงลำดับรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ความรู้สึกต่อตนเองในการเรียน และความรู้สึกต่อวิชาที่เรียนตามลำดับ

การวิเคราะห์ระดับปัจจัยพุทธจิตวิทยาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 2 ระดับปัจจัยพุทธจิตวิทยาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจัยพุทธจิตวิทยาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา	ระดับ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านฉันทะ (ความพอใจในการเรียน)	3.88	0.55	มาก
2. ด้านวิริยะ (ความเพียรในการเรียน)	3.88	0.62	มาก
3. ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ในการเรียน)	3.84	0.71	มาก
4. ด้านวิมังสา (ตรวจสอบไตร่ตรองในการเรียน)	3.76	0.65	มาก
รวม	**3.84**	**0.57**	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับปัจจัยพุทธจิตวิทยาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อจัดลำดับรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านฉันทะ (ความพอใจในการเรียน) ด้านวิริยะ (ความเพียรในการเรียน) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่ในการเรียน) และด้านวิมังสา (ตรวจสอบไตร่ตรองในการเรียน) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ สถานสภาพครอบครัว พบว่า การเปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและสถานภาพครอบครัว โดยภาพรวมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและสถานภาพครอบครัว โดยภาพรวมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและผลวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยทางพุทธจิตวิทยาที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและสถานภาพครอบครัว โดยภาพรวมไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับปัจจัยพุทธจิตวิทยาและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า จากระดับปัจจัยพุทธจิตวิทยาและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ามีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การทดลองใช้แบบสอบถาม การตรวจสอบและปรับปรุงแบบสอบถาม และการประเมินผล กระบวนการทั้งหมดได้รับการพัฒนาโดยใช้หลักธรรมหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ผสมผสานกับแนวคิดทางจิตวิทยาที่เน้นการส่งเสริมความสุขในการเรียน 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้สึกต่อตนเองในการเรียน ความรู้สึกต่อวิชาที่เรียน และความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของราชบัณฑิตยสถาน (2546) ได้กล่าวว่า สถานศึกษาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อสนับสนุนกิจการงานให้ถึงความสำเร็จอันจะ

นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ อิทธิบาท 4 ฉันทะ คือ ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจ รักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป วิริยะ คือขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความ พยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย จิตตะ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ วิมังสา คือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผนวัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง และแนวคิดของวิเศษ ชินวงศ์ (2544) กล่าวว่า การทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้นั้นมีวิธีการดังต่อไปนี้ 1) เด็กได้รับการยอมรับในความสามารถ ได้รับประสบการณ์ของความสำเร็จอยู่เสมอจนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ได้รับการชมเชย การเสริมแรงการทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถความถนัดจนสำเร็จและเกิดความกล้าแสดงออกในสิ่งที่ดี 2) เด็กได้รับการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่อย่างแตกต่างกันเต็มตามศักยภาพ ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ 3) เด็กได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นกัลยาณมิตรจากครูและบุคคลที่เกี่ยวข้อง 4) เด็กได้รับการจัดบทเรียนที่สนุก น่าสนใจ ชวนติดตามเป็นบทเรียนที่ช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบตนเอง รักและเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินตนเอง 5) เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่มีความหมายและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ 6) เด็กมีแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายและเพียงพอที่จะให้นักเรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน 7) เด็กมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรที่ช่วยเกื้อกูลกัน ห่วงใยมีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ 8) ศิษย์มีความรักความศรัทธาต่อครูผู้สอน สาระที่เรียนรวมทั้งกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ 9) สาระและกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวและองค์กรต่างๆ 10) กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ เช่น ชุมชน ครอบครัว และองค์กรต่างๆ

2. ผลการเปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ามีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การทดลองใช้แบบสอบถาม การตรวจสอบและปรับปรุงแบบสอบถาม และการประเมินผล กระบวนการทั้งหมดได้รับการพัฒนาโดยใช้ ผสมผสานกับแนวคิดทางจิตวิทยาที่เน้นการส่งเสริมความสุขในการเรียน 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้สึกต่อตนเองในการเรียน ความรู้สึกต่อวิชาที่เรียน และความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mueller, H. K. (1961) ที่พบว่า 1) มองโลกในแง่ดี และมีความพึงพอใจในชีวิต 2) มีความรักคือพร้อมที่จะให้ความรักและรับความรักจากผู้อื่น 3) มีความศรัทธาในสิ่งที่ถูกต้องและแน่นอน 4) มีอารมณ์ขัน 5) มีความยึดมั่นในตนเองในทางที่เหมาะสม 6) ให้อำนาจแก่ตนเอง 7) มีการจัดการกับความเครียด 8) มีความสัมพันธ์กับสังคมองค์ประกอบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ควรเป็นผู้มองโลกในแง่ดีมีอารมณ์ขันอยู่เป็นนิจสามารถหยิบยื่นความรักให้แก่ผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความรักจากบุคคลรอบข้าง เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองพอเหมาะ มองสิ่งที่เกิดด้วยความจริง ยอมรับความสามารถของตน ที่จะเผชิญกับสิ่งต่างๆ เมื่อต้องประสบกับปัญหาสามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างดี ตลอดจนรู้สึกยินดีกับการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นและสังคมซึ่งจากคุณลักษณะเหล่านี้ จะช่วยให้บุคคลมีพลังชีวิต ที่จะต่อสู้กับสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์และนำไปสู่ความพึงพอใจในชีวิตได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชีรา โพธิ์พันธุ์ไม้ (2559) ที่พบว่า ความสุขในการเรียน คือ ผู้เรียนได้รับการยอมรับ จากผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียนและครอบครัว ได้รับโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ได้ทำกิจกรรมและได้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียน ได้รับการเอาใจใส่การ

ช่วยเหลือจากครูอย่างเท่าเทียมกับ เพื่อน ร่วมชั้นเรียน ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง รักและเห็นคุณค่าของตนเอง รู้จักการปรับตัว ได้รับการสนับสนุนด้านการเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดความสนใจ ชอบวิชาที่เรียน ได้ทำ กิจกรรมที่ชอบ ได้ทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และนำสิ่งที่เรียนมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาและช่วยเหลือผู้อื่นได้

องค์ความรู้การวิจัย

จากการศึกษาวิจัย คือ ปัจจัยพุทธจิตวิทยาและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในตำบลบึงงาม อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังนี้

ความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียน การมีความรู้สึกต่อตนเอง ความรู้สึกต่อวิชาที่เรียน และความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น สามารถส่งผลต่อความสุขในการเรียนในหลายๆ ด้าน ดังนี้ 1) ความรู้สึกต่อตนเองในการเรียน เมื่อนักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เช่น การรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถของตัวเอง หรือรู้สึกว่าการเรียนเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เราจะมีแรงจูงใจในการเรียนสูงขึ้นและทำให้เกิดความสุขในกระบวนการศึกษา เพราะเรารู้สึกว่าเรากำลังพัฒนาตัวเองไปในทางที่ดีขึ้น ความรู้สึกนี้ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตัวเองและผลักดันให้เราพยายามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) ความรู้สึกต่อวิชาที่เรียน การมีความสนใจและความชื่นชอบในวิชาที่เรียนจะทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การมีความสุขในการเรียน นักเรียนจะไม่รู้สึกว่าเป็นภาระหรือจำเป็นต้องเรียนตามที่ถูกกำหนด แต่จะรู้สึกว่าเรียนแล้วสนุกและท้าทาย เมื่อเรารักในสิ่งที่เรียน มันจะทำให้เราใช้เวลาและพลังงานในการเรียนมากขึ้นและมีความสุขจากการที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ 3) ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น การที่นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมชั้นหรือครู ส่งผลให้เรามีบรรยากาศการเรียนที่ดีขึ้น เมื่อเราได้รับการสนับสนุนจากคนรอบข้าง หรือได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ เราจะรู้สึกผ่อนคลายและมีความสุขในการเรียน การเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและมีการสนับสนุนจากผู้อื่นจะทำให้นักเรียนไม่รู้สึกโดดเดี่ยวและสามารถเผชิญกับความท้าทายได้ดีขึ้น

หลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) เป็นปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนและสร้างแรงจูงใจที่ดี 4) ฉันทะ (ความพอใจ) เมื่อนักเรียนมีความพอใจและความรักในการเรียน การเรียนจะไม่รู้สึกเป็นภาระ แต่จะกลายเป็นสิ่งที่น่าสนุกและท้าทาย ความพอใจในการศึกษาจะช่วยให้เราอยากเรียนรู้และทำความเข้าใจสิ่งใหม่ๆ ซึ่งส่งผลให้เรามีความสุขกับการเรียนในระยะยาว 5) วิริยะ (ความเพียร) ความเพียรในการเรียนช่วยให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นและไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในกระบวนการศึกษา ถึงแม้จะเจออุปสรรคหรือความท้าทายต่างๆ การมีวิริยะจะช่วยให้เราผ่านพ้นมันไปได้ และเมื่อเราประสบความสำเร็จจากความเพียรนั้น เราจะรู้สึกมีความสุขและภาคภูมิใจ 6) จิตตะ (เอาใจใส่) การใส่ใจในการเรียน หมายถึง การมีสมาธิและการตั้งใจในการทำการบ้านหรือเรียนในแต่ละวิชา เมื่อนักเรียนจัดสรรเวลาให้กับการเรียนและใส่ใจในรายละเอียดของการเรียนรู้ เราจะสามารถเข้าใจเนื้อหาลึกซึ้งและส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การเอาใจใส่ช่วยให้เราไม่พลาดข้อมูลสำคัญและสามารถใช้ความรู้ในการประยุกต์ใช้ได้อย่างเต็มที่ 7) วิมังสา (ไตร่ตรอง) การไตร่ตรองและวิเคราะห์สิ่งที่เรียนมาช่วยให้เราเข้าใจลึกซึ้งถึงพื้นฐานและความเชื่อมโยงต่างๆ ของเนื้อหาที่เรียน การใช้ปัญญาในการคิดและไตร่ตรองทำให้นักเรียนไม่เรียนแค่ท่องจำ แต่เรียนรู้และพัฒนาความเข้าใจอย่างแท้จริง ส่งผลให้การเรียนมีความหมายมากขึ้นและนำไปสู่ความพึงพอใจในตัวเอง

ปัจจัยนี้ล้วนมีความสำคัญต่อความสุขในการเรียน เพราะเมื่อนักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความรักในวิชาที่เรียน และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น เราจะรู้สึกมีแรงบันดาลใจและพลังในการเรียนรู้มากขึ้น ส่งผลให้การเรียนกลายเป็นประสบการณ์ที่น่าพอใจทำให้นักเรียนเกิดความสำเร็จและความสุขในเส้นทาง

การศึกษาได้อย่างยั่งยืนเพื่อส่งเสริมความสุขของนักเรียน ซึ่งอาจนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีความสุข ได้อย่างประสบผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ได้จริง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นักเรียนควรแสวงหาความรู้ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน ความรู้สึกที่ดีต่อครูและต่อเพื่อน เห็นคุณค่าของการเรียน และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

1.2 ควรให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้อย่างอิสระตามความสนใจ มีการจัดสถานที่และบรรยากาศในโรงเรียน เพื่อให้มีลักษณะผ่อนคลายและสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นในการอยู่ร่วมกัน

1.3 โรงเรียนควรจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ให้คำแนะนำในกรณีที่นักเรียนเกิดปัญหาจากการเรียนไม่มีความสุข เพื่อช่วยเหลือเรียน เพื่อพัฒนาด้านอารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ ให้สามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

1.4 ควรจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างต่อเนื่องเพื่อฝึกสมาธิสร้างในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข โดยอาจจัดเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักธรรม เช่น การฝึกสมาธิ การบรรยายธรรม และการเข้าค่ายอบรมจริยธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาข้อมูลเชิงลึกและใช้ระเบียบวิธีวิจัยอื่นๆ เพื่อใช้คำถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของนักศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพหรือวิจัยผสมวิธี

2.2 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความสุขของนักศึกษา เช่น ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านหลักสูตรและสถาบัน ความคุ้มค่าของการเรียน ความผูกพัน ระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง มลพิษทางสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สิทธิเสรีภาพทางเพศของนักเรียน เพื่อให้การวิจัยสอดคล้องกับสภาวะในปัจจุบันมากขึ้น

2.3 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียนหรือในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย

2.4 ควรวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียนการสอน ปัจจัยอะไรที่ส่งผลทำให้ไม่มีความสุขในการเรียน เช่น ครูหรือผู้สอน เพื่อศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในมิติที่แตกต่าง

2.5 ควรทำวิจัยเปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนทางจิตวิทยาสมัยใหม่ เพื่อหาข้อได้เปรียบและข้อจำกัดของแต่ละแนวทาง

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2544). คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพมหานคร: กรมสุขภาพจิต.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตธสถาน. (2546). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตราชสถาน. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

วิเศษ ชิณวงศ์. (2544). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. วารสารวิชาการ, 4,(5), 23-29.

สุชีรา โพธิ์พันธุ์ไม้. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสุขในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสีดาวิทยา อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

Mueller, H. K. (1961). Student personal work in higher education. Massachusetts: Cambridge.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร

DEVELOPMENT OF A GUIDANCE ACTIVITY SET TO PROMOTE SPIRITUAL WELL-BEING AMONG VOLUNTEER MONKS AT LENG NOEI YI TEMPLE, BANGKOK

[1]**พระเกษมศักดิ์ สร้อยชมภู PhraKasemsak Sroichomphu**
[2]**พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล PhrakhrupaladMarut Woramongkhalo**
[3]**สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk**
[1, 2, 3]**มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand**
Corresponding Author E-mail: Kasemsak220437@gmail.com

Article Received: June 27, 2025. Revised: December 26, 2025. Accepted: December 28, 2025.

บทคัดย่อ

บทวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร และ 2) เพื่อผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นพระสงฆ์กลุ่มจิตอาสา ที่ปฏิบัติงานด้านจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 รูป ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม และ 2) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร สามารถทำให้บรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่สามารถตระหนักถึงการเป็นพระจิตอาสามากขึ้น โดยผู้วิจัยได้สังเกตการณ์จากการร่วมกิจกรรม ที่พบว่า การแสดงออกของพระจิตอาสาทุกรูปมีความภาคภูมิใจในตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในการช่วยเหลือสังคมอย่างมาก รวมถึงการแสดงออกต่อผู้อื่นโดยการกล่าวชื่นชม ทำให้พระจิตอาสาที่เข้าร่วมทุกท่านมีระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูงขึ้นเมื่อเทียบจากก่อนการแนะแนว และ 2) ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังจากการจัดกิจกรรมแนะแนวเกี่ยวกับระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ พบว่า ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ก่อนและหลังมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งรายด้านและภาพรวม

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมแนะแนว, สุขภาวะทางจิตวิญญาณ, บรรพชิต, จิตอาสา

Abstract

This research article aims to: 1) develop a guidance activity set designed to promote the spiritual well-being of volunteer monks at Wat Leng Neiy Yi, Bangkok, and 2) to examine the effects of using this guidance activity set to promote the spiritual well-being of volunteer monks at Wat Leng Neiy Yi, Bangkok. This study employed a quasi-experimental design. The sample, selected through purposive sampling, consisted of 30 volunteer monks at Wat Leng Noei Yi. The research instruments included: 1) a questionnaire and 2) a set of guidance activities to promote spiritual well-being. Data were analyzed using mean, standard deviation, and statistical testing.

The research findings were as follows: 1) The guidance activity set to promote the spiritual well-being of volunteer monks at Wat Leng Neiy Yi, Bangkok, enabled them to become more aware of their role as volunteer monks. The researcher observed that during participation in the activities, all volunteer monks demonstrated increased self-esteem, a greater awareness of their importance in helping society, and expressed appreciation to others. The results showed that: 1) The guidance program resulted in a higher level of spiritual well-being for all participating monk volunteers compared to before the guidance program; and 2) A comparison of the levels of spiritual well-being of the monk volunteers at Wat Leng Neiy Yi before and after the guidance program revealed a statistically significant difference ($p < .05$) in both individual aspects and overall well-being.

Keywords: Guidance Activity Set, Spiritual Well-Being, Monastics, Volunteerism

บทนำ

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจต้นเหตุของความทุกข์ โดยเฉพาะในมิติทางจิตใจ ซึ่งบรรพชิตในฐานะผู้มีความรู้ในหลักธรรมทางพุทธศาสนา ได้มีบทบาทสำคัญในสังคมในการดูแลและเยียวยาผู้คนจากความทุกข์ โดยเฉพาะในบริบทของการดูแลผู้ป่วยหรือผู้ที่เผชิญกับความยากลำบากในชีวิต สุขภาวะทางจิตวิญญาณเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสุขภาวะองค์รวมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพชีวิต โดยเกี่ยวข้องกับความสงบภายใน การมีความหมายและเป้าหมายในชีวิต การเชื่อมโยงกับสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นและสังคม การมีสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ดีช่วยส่งเสริมสุขภาพจิต เพิ่มความพึงพอใจในชีวิต ลดความเครียด และส่งเสริมความสามารถในการรับมือกับปัญหา นอกจากนี้ ยังช่วยให้บุคคลสามารถค้นพบคุณค่าในตนเองและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนรอบข้าง

บทบาทของบรรพชิตในสังคมไทยมีความเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของผู้คนอย่างใกล้ชิด ทั้งในงานมงคลและอวมงคล และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มพระภิกษุจิตอาสา ซึ่งทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาลหรือชุมชนผ่านการให้คำปรึกษาด้วยหลักธรรม อย่างไรก็ตาม บรรพชิตกลุ่มนี้ต้องเผชิญกับภาระงาน ความคาดหวังจากสังคม และความเครียดจากการเผชิญกับความทุกข์ของผู้อื่น ซึ่งอาจส่งผลต่อสุขภาวะทางจิต

วิญญาณของตนเอง ดังนั้น การพัฒนากระบวนการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่เหมาะสมควรครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง ภาวะเหนือตนเอง (ลดละความเห็นแก่ตัว) การมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และความเชื่อมั่นศรัทธาในบทบาทของการเป็นพระจิตอาสา โดยอาศัยกระบวนการทางพุทธจิตวิทยาและการอยู่ร่วมกันในชุมชนเพื่อส่งเสริมพลังในการพัฒนาตนเองและผู้อื่น จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร จะได้ทราบถึงผลของสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตในกลุ่มจิตอาสา ส่งผลให้มีแนวทางที่จะนำไปสู่การเสนอแนะวิธีการในการเสริมสร้างให้เกิดสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตในกลุ่มจิตอาสา ตลอดทั้งเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยเพิ่มพูนศักยภาพของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา สร้างจิตอาสาในการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองตามรูปแบบการทดลอง Pretest-Posttest Control Group Design โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ บรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเนี่ยยี่ จำนวน 30 รูป และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเนี่ยยี่ จำนวน 30 รูป ที่ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมินสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินสุขภาวะทางจิตวิญญาณให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยเริ่มจากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสรุปและเขียนนิยามศัพท์เฉพาะเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมิน จากนั้นจึงพัฒนาแบบประเมินตามองค์ประกอบที่กำหนด และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา ข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ พร้อมประเมินค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.895 แล้วจึงนำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 30 รูป และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.842 ขึ้นไป จากนั้นจึงวิเคราะห์หาค่า

ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.943 แล้วจึงจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง โดยเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนี้เป็นแบบประเมินสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่แบ่งออกเป็น 4 ด้าน

2.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตวิญญาณให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยดำเนินการศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปและเขียนนิยามศัพท์เฉพาะเป็นแนวทางในการจัดสร้างกิจกรรม จากนั้นจึงกำหนดกรอบแนวคิด พัฒนากิจกรรม และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา วัตถุประสงค์ เทคนิค และความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ พร้อมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วนำไปทดลองใช้กับบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาจำนวน 30 รูป เพื่อประเมินความเหมาะสมของลำดับกิจกรรม ระยะเวลา และเนื้อหา ก่อนนำไปใช้จริงในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง และหลังการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินสุขภาวะทางจิตวิญญาณอีกครั้งเพื่อวัดผลลัพธ์ ชุดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวแบ่งออกเป็น 5 กิจกรรม ตามหลักพุทธธรรม ได้แก่ ศรัทธา ทาน และปัญญา ครอบคลุมสุขภาวะทางจิตวิญญาณ 4 ด้าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเริ่มจากการส่งหนังสือถึงวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากพระจิตอาสาที่ได้รับการสุ่มเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบประเมินสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ได้รับการตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 รูป และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นตามวิธีทางสถิติเพื่อพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองกิจกรรมแนะแนว โดยดำเนินกิจกรรมแนะแนวสุขภาวะทางจิตวิญญาณที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจำนวน 5 ครั้ง หลังสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินสุขภาวะทางจิตวิญญาณไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งเพื่อวัดผลหลังการทดลอง แล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบผลคะแนนก่อนทดลอง (Pretest) และหลังทดลอง (Posttest) เพื่อสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้นำคะแนนสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานครที่ได้จากการทำแบบประเมิน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวสุขภาวะทางจิตวิญญาณ มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นจึงวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนสุขภาวะทางจิตวิญญาณของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน (t-test for dependent samples) เพื่อพิจารณาผลของการใช้กิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร โดยมีผลการวิจัยดังนี้

ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ภาพรวมทุกด้าน

ภาพรวมทุกด้าน	ก่อนการจัดกิจกรรม			หลังการจัดกิจกรรม		
	$\bar{x}$	SD.	ระดับสุขภาวะ	$\bar{x}$	SD.	ระดับสุขภาวะ
ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง	3.25	0.642	ปานกลาง	4.37	0.561	มากที่สุด
ด้านความเชื่อและศรัทธา	2.96	0.745	ปานกลาง	4.41	0.487	มากที่สุด
ด้านภาวะเหนือตนเอง	3.39	0.741	ปานกลาง	4.21	0.617	มากที่สุด
ด้านการมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ	3.39	0.741	ปานกลาง	4.38	0.472	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**3.25**	**0.724**	**ปานกลาง**	**4.34**	**0.536**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานครก่อนการจัดกิจกรรมแนะแนว พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่เมื่อจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานครแล้ว พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร พบว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร สามารถทำให้บรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานครสามารถตระหนักถึงการเป็นพระจิตอาสามากขึ้น โดยสรุปแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ด้านการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนการจัดกิจกรรมแนะแนวอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ พระจิตอาสาพบว่าการเป็นพระจิตอาสาเป็นการแสวงหาความหมายเป้าหมายของชีวิต รองลงมาได้แก่ พระจิตอาสามีความสามารถในการเป็นพระจิตอาสา ชื่นชมยินดีกับชีวิตตนเองเมื่อได้เป็นพระจิตอาสา การเป็นพระจิตอาสาช่วยให้พระจิตอาสามีความสุขสงบภายในจิตใจและการเป็นพระจิตอาสามีความสำคัญสำหรับพระจิตอาสา ในขณะที่หลังจากการจัดกิจกรรมแนะแนวผลการศึกษาพบว่า ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ด้านการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การเป็นพระจิตอาสามีความสำคัญสำหรับพระจิตอาสา การเป็นพระจิตอาสาเป็นการแสวงหาความหมายเป้าหมายของชีวิต ชื่นชมยินดีกับชีวิตตนเองเมื่อได้เป็นพระจิตอาสา มีความสามารถในการเป็นพระจิตอาสา และการเป็นพระจิตอาสาช่วยให้พระจิตอาสามีความสุขสงบภายในจิตใจ สามารถสังเกตได้ว่า ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ด้านการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการแนะแนวมีระดับสูงขึ้น

ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ด้านความเชื่อและศรัทธาก่อนการจัดกิจกรรมแนะแนวอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การเป็นพระจิตอาสามีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและศาสนา รองลงมาได้แก่ การเป็นพระจิตอาสาแสดงให้เห็นถึงการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความเสียสละและการอุทิศตนเป็นแสดงออกถึงการให้ของพระจิตอาสา สัมพันธภาพที่

เกิดขึ้นระหว่างพระด้วยกันกับบุคคลรอบข้างมีความสำคัญในการเป็นพระจิตอาสา ในการทำงานจิตอาสาร่วมกับผู้อื่นเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความไว้วางใจกันของพระจิตอาสา และการเป็นพระจิตอาสาแสดงออกให้เห็นได้ถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ในขณะที่หลังจากการจัดกิจกรรมแนะแนวผลการศึกษาพบว่า ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ด้านความเชื่อและศรัทธาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ในการทำงานจิตอาสาร่วมกับผู้อื่นเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความไว้วางใจกันของพระจิตอาสา รองลงมาได้แก่ การเป็นพระจิตอาสาแสดงให้เห็นถึงการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน การเป็นพระจิตอาสาแสดงออกให้เห็นได้ถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความเสียสละและการอุทิศตนเป็นแสดงออกถึงการให้ของพระจิตอาสา การเป็นพระจิตอาสามีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและศาสนา และพระจิตอาสาเชื่อว่าสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นระหว่างพระด้วยกันกับบุคคลรอบข้างมีความสำคัญในการเป็นพระจิตอาสา สามารถสังเกตได้ว่า ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ด้านความเชื่อและศรัทธาหลังการแนะแนวมีระดับสูงขึ้น

ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ด้านภาวะเหนือตนเอง ลดละความเห็นแก่ตัวก่อนการจัดกิจกรรมแนะแนวอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ พระจิตอาสาเข้าใจว่าธรรมชาติเกี่ยวข้องกับธรรมะอย่างแท้จริง รองลงมาได้แก่ พระจิตอาสาได้รับรู้ได้ถึงการสัมผัสได้ถึงสัมผัสพิเศษของธรรมชาติ การเป็นพระจิตอาสาช่วยให้พระจิตอาสาช่วยเหลือสิ่งแวดล้อม และพระจิตอาสาเห็นว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ตามลำดับ ในขณะที่หลังจากการจัดกิจกรรมแนะแนวผลการศึกษาพบว่า ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ด้านภาวะเหนือตนเอง ลดละความเห็นแก่ตัวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ พระจิตอาสาเห็นว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ รองลงมาได้แก่ การเป็นพระจิตอาสาช่วยให้พระจิตอาสาช่วยเหลือสิ่งแวดล้อม พระจิตอาสาเข้าใจว่าธรรมชาติเกี่ยวข้องกับธรรมะอย่างแท้จริง และพระจิตอาสาได้รับรู้ได้ถึงการสัมผัสได้ถึงสัมผัสพิเศษของธรรมชาติ สามารถสังเกตได้ว่า ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ด้านภาวะเหนือตนเอง ลดละความเห็นแก่ตัวหลังการแนะแนวมีระดับสูงขึ้น

ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ด้านการมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ก่อนการจัดกิจกรรมแนะแนวอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ พระจิตอาสาเห็นว่าผลตอบแทนการเป็นพระจิตอาสาทำให้พระจิตอาสาได้กุศล รองลงมาได้แก่ พระจิตอาสาเห็นว่าการเป็นพระจิตอาสาต้องมีจิตศรัทธาเป็นเบื้องต้น พระจิตอาสามีทัศนคติที่ดี มองโลกในแง่ดี รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา พึงพอใจในตนเอง พระจิตอาสามีกำลังใจในการทำจิตอาสา ไม่มีความกดดันและมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเมื่อมีความทุกข์ และพระจิตอาสาเชื่อว่าการเป็นพระจิตอาสาเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นในส่วนรวม ตามลำดับ ในขณะที่หลังจากการจัดกิจกรรมแนะแนวผลการศึกษาพบว่า ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ด้านการมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ พระจิตอาสาเชื่อว่าการเป็นพระจิตอาสาเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นในส่วนรวม รองลงมาได้แก่ พระจิตอาสาเห็นว่าการเป็นพระจิตอาสาต้องมีจิตศรัทธาเป็นเบื้องต้น มีกำลังใจในการทำจิตอาสา ไม่มีความกดดันและมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเมื่อมีความทุกข์ ผลตอบแทนการเป็นพระจิตอาสาทำให้พระจิตอาสาได้กุศล และมีทัศนคติที่ดี มองโลกในแง่ดี รู้จักเอา

ใจเขามาใส่ใจเราพึงพอใจในตนเอง สามารถสังเกตได้ว่า ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ด้านการมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ หลังการแนะแนวมีระดับสูงขึ้น

2. ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร

ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังจากการจัดกิจกรรมแนะแนวเกี่ยวกับระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้สถิติ paired-t test พบว่า ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานครก่อนและหลังมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 (Sig< .05) ทั้งรายด้าน และภาพรวม

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร สามารถทำให้บรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานครสามารถตระหนักถึงการเป็นพระจิตอาสามากขึ้น โดยผู้วิจัยได้สังเกตการณ์จากการร่วมกิจกรรมที่พบว่าการแสดงออกของพระจิตอาสาทุกรูปมีความภาคภูมิใจในตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในการช่วยเหลือสังคมอย่างมาก รวมถึงการแสดงออกต่อผู้อื่นโดยการกล่าวชื่นชม และส่งต่อว่าประโยชน์ของการเป็นพระจิตอาสามีคุณค่ามากเพียงใด ทำให้พระจิตอาสาที่เข้าร่วมทุกท่านมีระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณสูงขึ้น เมื่อสังเกตจากการประเมินก่อน และหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะก่อนการเข้าร่วมพระจิตอาสาอาจรู้สึกว่าตนเองเบื่อหน่ายกับสิ่งที่ทำ อีกทั้งการเป็นพระจิตอาสาอาจมีความยากลำบากกว่าการเป็นสามัญชนธรรมดา เนื่องจากต้องใช้ความสำรวม และอยู่ในวินัยของสงฆ์ร่วมด้วย จึงทำให้เห็นคุณค่าในตนเองน้อย แต่เมื่อทำกิจกรรมแนะแนวแล้ว ทำให้พระจิตอาสาได้เล็งเห็นว่าตนเองนั้นเป็นส่วนสำคัญของการช่วยเหลือสังคม ตลอดจนสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ได้ จึงเกิดความภาคภูมิใจเข้ามาแทนที่นั่นเอง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภจิต คงประชา (2561) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาว์อารมณ์ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้างานมีเชาว์อารมณ์ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ความสามารถในการตัดสินใจ และผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงขึ้น และพระภัทพศิลป์ธอณ สุภทฺโท (โกศาวัรณ์) (2560) ที่ทำการศึกษาเรื่องสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตในกลุ่มพระอาสาคิลานธรรม ผลการวิจัยพบว่า บรรพชิตในกลุ่มพระอาสาคิลานธรรมมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง พลังสุขภาพจิต ความฉลาดทางอารมณ์และสุขภาวะทางจิตวิญญาณอยู่ในระดับสูงขึ้น

ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังจากการจัดกิจกรรมแนะแนวเกี่ยวกับระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้สถิติ paired-t test พบว่า ระดับสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสาวัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานครก่อนและหลังมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 (Sig< .05) ทั้งรายด้าน และภาพรวม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเป็นพระจิตอาสามีความสำคัญสำหรับพระจิตอาสา การเป็นพระจิตอาสาเป็นการแสวงหาความหมายเป้าหมายของชีวิต ซึ่งในการทำงานจิตอาสา

ร่วมกับผู้อื่นเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความไว้วางใจกันของพระจิตอาสา ตลอดจนมีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน การเป็นพระจิตอาสาแสดงออกให้เห็นได้ถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความเสียสละและการอุทิศตนเป็นแสดงออกถึงการให้ของพระจิตอาสา การเป็นพระจิตอาสามีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและศาสนาและพระจิตอาสาเชื่อว่าสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นระหว่างพระด้วยกันกับบุคคลรอบข้างมีความสำคัญในการเป็นพระจิตอาสา อีกทั้งพระจิตอาสาเห็นว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ช่วยให้พระจิตอาสาช่วยเหลือสิ่งแวดล้อม พระจิตอาสาเข้าใจว่าธรรมชาติเกี่ยวข้องกับธรรมะอย่างแท้จริง และได้รับรู้ได้ถึงการสัมผัสได้ถึงสัมผัสพิเศษของธรรมชาติ ตลอดจนการเป็นพระจิตอาสาต้องมีจิตศรัทธาเป็นเบื้องต้น มีกำลังใจในการทำจิตอาสา ไม่มีความกดดันและมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเมื่อมีความทุกข์ ผลตอบแทนการเป็นพระจิตอาสาทำให้พระจิตอาสาได้กุศล และมีทัศนคติที่ดี มองโลกในแง่ดี รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราพึงพอใจในตนเอง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุพงษ์ คงจันทร์ (2560) ที่ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษามีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงกว่า นักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภายหลังเข้าร่วมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มนักศึกษามีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

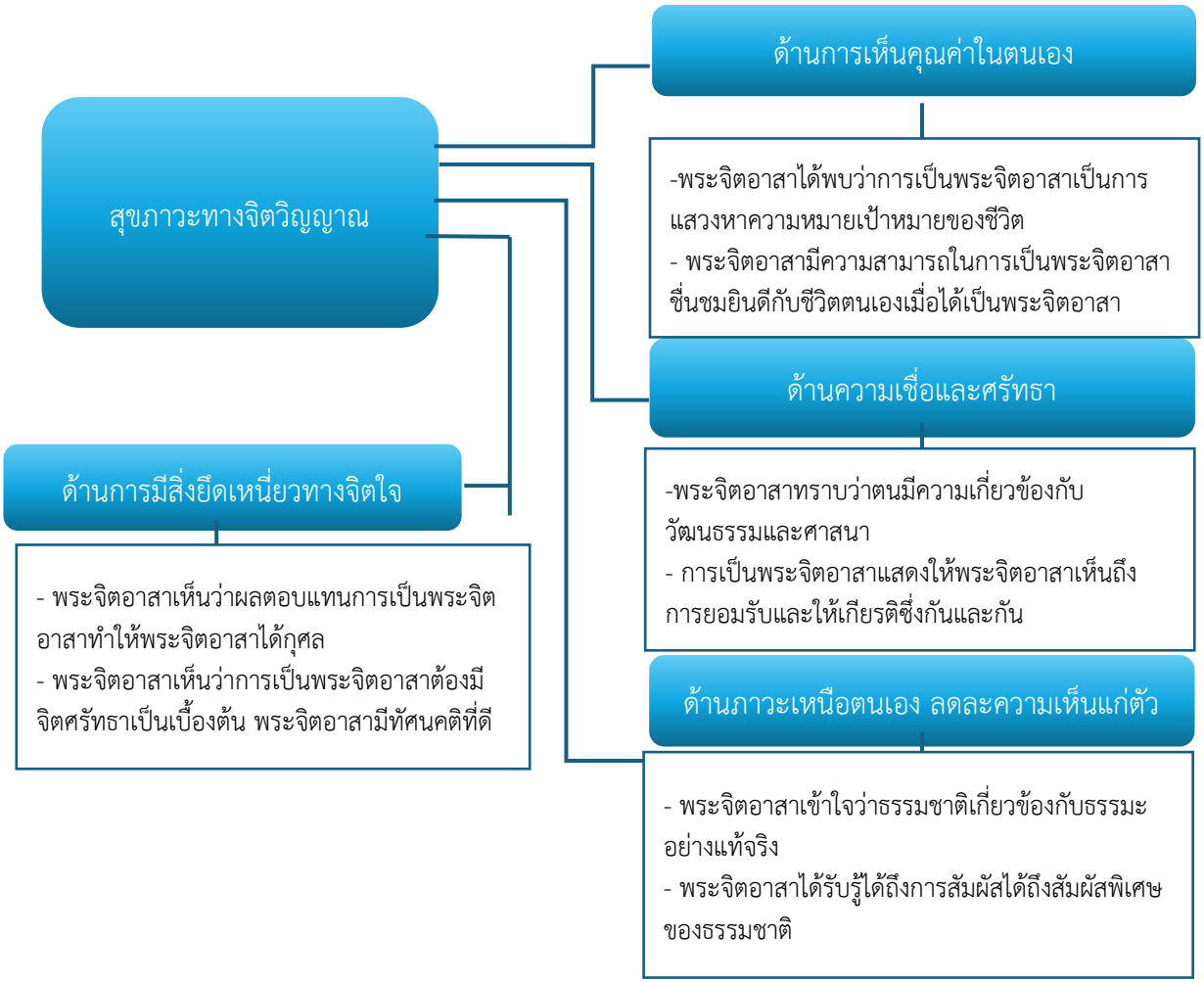
องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตกลุ่มจิตอาสา วัดเล่งเน่ยยี่ กรุงเทพมหานคร สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

1. ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) พระจิตอาสาเกิดการตระหนักรู้ในบทบาทของความเป็น "ผู้ให้" และเป็นต้นแบบทางธรรม โดยมองว่าคุณค่าเกิดจากการทำความดีและการเสียสละ ไม่ขึ้นอยู่กับคำชมหรือการเปรียบเทียบกับผู้อื่น ความภูมิใจในคุณธรรมนี้ช่วยให้จิตใจมั่นคง สงบ และเป็นแรงบันดาลใจในการทำความดีต่อไป

2. ด้านความเชื่อและศรัทธา (Belief and Faith) การเป็นพระจิตอาสามีรากฐานมาจาก "ศรัทธาในพระธรรม" โดยมองว่าการช่วยเหลือสังคมไม่ใช่ภาระ แต่เป็น "สนามฝึกปฏิบัติธรรม" เพื่อขัดเกลาจิตใจ ฝึกความอดทน (ขันติ) และความเมตตา ถือเป็นการบำเพ็ญบารมีและขัดเกลาตนเองให้บริสุทธิ์ตามเป้าหมายของการบวช

3. ด้านภาวะเหนือตนเองและการลดละความเห็นแก่ตัว (Self-Transcendence) มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจให้ก้าวข้ามความยึดมั่นถือมั่นใน "ตัวตน" (อัตตา) ลดละความโลภและความเห็นแก่ตัว การช่วยเหลือผู้อื่นจึงไม่ใช่แค่การให้วัตถุ แต่เป็นการฝึกจิตให้เป็นอิสระจากความทุกข์ และนำไปสู่การ "เติบโตทางจิตวิญญาณ" อย่างแท้จริง

4. ด้านการมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ (Spiritual Anchors) พระจิตอาสาใช้ พระธรรม การภาวนา และแบบอย่างจากครูบาอาจารย์ เป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อสร้างความมั่นคงและเติมพลังใจเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคหรือความเหนื่อยล้าจากการทำงานเพื่อสังคม ทำให้สามารถดำรงตนเป็นผู้เสียสละได้อย่างยั่งยืนและมีทัศนคติที่ดี ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ได้ที่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 วัดเล่งเน่ยยี่ ควรพัฒนาพระจิตอาสาให้มีความสุขสงบภายในจิตใจและไม่ย่อท้อต่อการทำงานจิตอาสา

1.2 วัดเล่งเน่ยยี่ ควรให้พระจิตอาสาควรได้รับความไว้วางใจในการทำงานจิตอาสา เนื่องจากในบางงานพระจิตอาสาไม่ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนพระจิตอาสาด้วยกัน

1.3 วัดเล่งเน่ยยี่ ควรอบรมให้พระจิตอาสาตระหนักถึงความสำคัญของการช่วยเหลือสิ่งแวดล้อมอย่างภาคภูมิใจ

1.4 วัดเล่งเน่ยยี่ ควรอบรมให้พระจิตอาสามีกำลังใจในการทำจิตอาสา ไม่สร้างกดดัน และผลักดันให้พระจิตอาสามีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเมื่อมีความทุกข์ว่างานจิตอาสาทำให้ได้รับกุศลทางใจอย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยควรจัดกิจกรรมแนะแนวเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความฉลาดทางอารมณ์ให้กับพระจิตอาสา เพื่อนำผลไปใช้ในการเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ให้กับพระจิตอาสามากขึ้น

2.2 ผู้วิจัยควรสัมภาษณ์พระจิตอาสาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าตนเองในงานจิตอาสา ความเชื่อความศรัทธา ตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคในการเป็นพระจิตอาสา เพื่อนำผลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานจิตอาสาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ เกตุการณ์. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งอดทน ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคกับภาวะหมดไฟในการทำงานของพนักงานขายในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทายาลัยรามคำแหง.

จารุวรรณ ทองวิเศษ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างเชาว์อารมณ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

นุชนาฏ ธรรมขัน.(2556). พลังสุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมกระดาษจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปนัดดา ใจจะนะ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนหนอกจอกพิทยานุสรณ์สำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประเวศ วะสี. (2556). รายงานการวิจัย เรื่องสุขภาวะของวัยรุ่น : กรอบมโนทัศน์และเครื่องมือประเมินทางจิตวิทยา. วารสารพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 19(2), 127-138.

พระภัทรศิลป์ธอณ สุภทฺโท (โกศาวัรณ์). (2560). สุขภาวะทางจิตวิญญาณของบรรพชิตในกลุ่มพระอาสาคิลานธรรม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอนุชิต ชูเนียม. (2550). บทบาทของบรรพชิตที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ตามความคิดเห็นของบรรพชิตกับผู้นำชุมชนในจังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ภาณุพงษ์ คงจันทร์. (2560). ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

เมวดี ศรีมงคล. (2561). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางจิตวิญญาณของนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิไลลักษณ์ ตันติตระกูล. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผาสุขทางจิตวิญญาณของผู้ป่วยมะเร็งระยะสุดท้าย. รายงานวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วุฒินันท์ กันทะเตียน. (2565). บรรพชิตจิตอาสา: สวนทางหรือว่าตามพระธรรมวินัย. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 17(3), 89-104.

ศศิธร บุตรเมือง. (2561). ปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศุภจิต คงประชา. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างเชาว์อารมณ์ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองความสามารถในการตัดสินใจและผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานในโรงงานอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

ศึกษาความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13

AN ASSESSMENT OF STUDENTS' NEEDS AND EXPECTATIONS REGARDING GUIDANCE SERVICES IN PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, GROUP 13

[1]พระศรัญย์ ช้างกุล PhraSarun Changkulg
[2]พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล PhrakhrupaladMarut Woramongkhalo
[3]สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: saran.changkun@gmail.com

Article Received: June 24, 2025. Revised: December 28, 2025. Accepted: December 29, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 2) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 จำนวน 155 รูป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้อำนวยการและครูแนะแนวของโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 จำนวน 6 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, One-way ANOVA การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านบริการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านบริการติดตามผล ด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านบริการสารสนเทศ และด้านบริการจัดวางตัวบุคคล ตามลำดับ และความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านบริการจัดวางตัวบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านบริการสารสนเทศ ด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านบริการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านบริการติดตามผล ตามลำดับ 2) นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ที่มีอายุ ระดับชั้น และระดับการศึกษาทางธรรม แตกต่างกัน มีความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนักเรียนที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวโดยรวม ไม่แตกต่างกัน และ 3) ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ ทัศนคติในการพัฒนาตนเอง และคุณภาพการให้บริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการและความคาดหวังต่อ การให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความต้องการ, ความคาดหวัง, การให้บริการแนะแนว, โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the needs and expectations regarding guidance services of students at Phrapariyattidhamma School in Group 13; 2) to compare the needs and expectations regarding guidance services of students at Phrapariyattidhamma School in Group 13, classified by students' personal factors; and 3) to study the factors related to the needs and expectations regarding guidance services of students at Phrapariyattidhamma School in Group 13. This research was a mixed-methods study, using questionnaires to collect quantitative dada from a sample of 155 students from Phrapariyattidhamma School in Group 13, and an interview to collect qualitative data from 6 key informants including the director and guidance counselors of the school. Data analysis included means, standard deviations, t-tests, One-way ANOVA, Pearson correlation analysis, and content analysis.

Findings of the study were as follows: 1) The overall need for guidance services of students at Phrapariyattidhamma School in Group 13 was at the highest level across all dimensions, with the individual student data collection service having the highest average, followed by the service for tracking results, counseling services, information services, and personal placement services, respectively. Regarding students' expectations, the overall level was high across all aspects, with the personal placement service having the highest average, followed by the information service, guidance services, individual student data collection services, and result tracking services, respectively. 2) Students with different ages, grade levels, and religious education levels showed significant statistical differences in their overall needs and expectations for guidance services at the 0.05 level. In contrast, variations in the length of ordination (years in the monkhood) did not result in significant differences in their needs or expectations. 3) Self-confidence, motivation, attitude towards self-development, and the quality of services all showed a positive correlation with the needs and expectations for guidance services of students at Phrapariyattidhamma School in Group 13, with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: Needs, Expectations, Guidance Services, Phrapariyattidhamma School

บทนำ

การจัดบริการแนะแนวถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนในทุกระดับชั้นมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต จึงสมควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะในทุก ๆ ด้าน ตามความต้องการและความสนใจเป็นหลัก ซึ่ง Omosule (2013) ได้แบ่งการแนะแนวไว้ 3 ประเภท ได้แก่ การให้การปรึกษาด้านการศึกษา การให้การปรึกษาด้านส่วนตัวและสังคม และการให้การปรึกษาด้านอาชีพ โรงเรียนหลายแห่งได้จัดให้มีบริการแนะแนวเหล่านี้เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาผู้เรียนซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิผล ดังนั้น บริการแนะแนวในระบบโรงเรียนมีความจำเป็น

สำหรับผู้เรียนเนื่องจากสามารถทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากระบบการศึกษา และส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมการแนะแนวและให้การปรึกษาควรเน้นที่การป้องกันและพัฒนา ไม่ใช่การรักษาภายหลัง โดยโรงเรียนควรส่งเสริมพัฒนาโปรแกรมแนะแนวให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและทำงานในลักษณะการร่วมมือกันระหว่างครูและผู้บริหารโรงเรียนจึงจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด (วนัญญา แก้วแก้วปาน, 2565)

โรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 3 โรงเรียน ได้ดำเนินงานแนะแนวเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาคุณลักษณะนักเรียน 3 ด้านคือ (1) พัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคม ปัจจุบันส่วนใหญ่ปัญหาในการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปัญหาด้านปริมาณการขาดบุคลากรครูแนะแนวโดยตรงสายในสถานศึกษา ครูแนะแนวมีภาระงานสอนและภารกิจอื่นๆ มากกว่างานแนะแนวที่ต้องรับผิดชอบโดยตรง (2) ปัญหาด้านบุคลากรแนะแนวส่วนใหญ่ขาดแคลนบุคลากรแนะแนวที่สำเร็จการศึกษาแนะแนวโดยตรงเฉพาะในระดับปริญญาตรีหรือปริญญาโท ส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรมวิชาการแนะแนวหลักสูตรระยะสั้นหรือเคยผ่านการเรียนวิชาการแนะแนวเบื้องต้นเท่านั้นหรือไม่ก็จำใจต้องปฏิบัติงานแนะแนวตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (3) บุคลากรแนะแนวขาดความรู้ ทักษะ ความเข้าใจ และเจตคติ ที่แตกต่างกัน เพราะผู้สนับสนุนไม่ทราบถึงความต้องการความจำเป็น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของการให้บริการแนะแนวกับนักเรียนเป็นอย่างมาก แต่ยังไม่มีงานวิจัยใดศึกษาความต้องการบริการแนะแนวของโรงเรียนพระปริยัติธรรม ทำให้ยากที่จะศึกษาและพัฒนาการดำเนินงาน และยังขาดความรู้ทักษะและประสบการณ์ในการแนะแนวระหว่างครู ผู้ปกครองนักเรียนรับรู้และเข้าใจถึงความสำคัญและความจำเป็นในการบริหารงานแนะแนว ทำให้ยากที่จะศึกษาและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ โรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 เป็นโรงเรียนหนึ่งที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานแนะแนวแก่นักเรียน โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแนะแนวทุกระดับชั้นและมีบริการแนะแนวแก่นักเรียนทุกคน เนื่องจากการแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่ต้องจัดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนให้เจริญก้าวหน้าถึงขีดสุด และเป็นการเตรียมนักเรียนสู่เส้นทางชีวิตในอนาคตต่อไป (มนตรี อินตา, สุพัตรา สกุลศรีประเสริฐ และมนทกานต์ เมฆรา, 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับผู้วิจัยเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนรวมถึงการจัดบริการแนะแนว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 เพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ผลจากการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลเสนอแนะผู้บริหาร ครูแนะแนว ครูผู้สอน โรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ด้านการวางแผนการดำเนินงานแนะแนวอันจะส่งผลให้สามารถบริหาร การดำเนินงานแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของนักเรียน อันจะส่งผลให้นักเรียนพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ตรงตามเป้าหมายของการศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนพึ่งตนเองได้ เป็นพลเมืองที่ดีตามทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกพลิกผันที่กำลังเกิดขึ้นในสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ในการวิจัยเชิงปริมาณคือ นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 จำนวน 251 รูป กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 จำนวน 155 รูป โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) เลือกตัวอย่างตามความน่าจะเป็น โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และใช้วิธีการจับฉลาก

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 6 ราย ได้แก่ ผู้อำนวยการและครูแนะแนวของโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ประกอบด้วย โรงเรียนมังกรกมลาวาสวิทยาลัย จำนวน 2 ราย โรงเรียนวัดหมื่นพุทธวิทยา จำนวน 2 ราย และโรงเรียนวัดโพธิทัตราชวิทยาลัย จำนวน 2 ราย โดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม ได้แก่ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ได้แก่ อายุ ระดับชั้น พรรษา และระดับศึกษา ทางธรรม ใช้แบบสอบถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก ส่วนที่ 2 ความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ ทัศนคติในการพัฒนาตนเอง และคุณภาพการให้บริการ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 3) พัฒนาแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4) นำเสนอร่างเครื่องมือต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนของคำถาม และความเหมาะสมของภาษา 5) หาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยจะคงข้อความหรือคำถามที่มีค่าดัชนีที่ 1.00 ไว้ 6) ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด แล้วคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) และ 7) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำเสนอเพื่อขอความเห็นชอบก่อนจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับศึกษาความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ 2) การวิเคราะห์ความต้องการบริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา 3) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มี

ความสัมพันธ์ต่อความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ ทัศนคติในการพัฒนาตนเอง และคุณภาพการให้บริการ วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, One-way ANOVA และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) โดยเลือกใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) 4) การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 โดยภาพรวม

ความต้องการต่อการให้บริการแนะแนว	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านบริการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.22	0.57	มากที่สุด
2. ด้านบริการสารสนเทศ	4.14	0.56	มาก
3. ด้านบริการให้คำปรึกษา	4.16	0.58	มาก
4. ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล	4.03	0.58	มาก
5. ด้านบริการติดตามผล	4.19	0.55	มาก
ภาพรวม	**4.15**	**0.40**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ความต้องการต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านบริการติดตามผล ด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านบริการสารสนเทศ และด้านบริการจัดวางตัวบุคคล ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่ม 13 ภาพรวมทุกด้าน

ความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนว	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านบริการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.10	0.56	มาก
2. ด้านบริการสารสนเทศ	4.15	0.44	มาก
3. ด้านบริการให้คำปรึกษา	4.13	0.40	มาก
4. ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล	4.21	0.56	มากที่สุด
5. ด้านบริการติดตามผล	4.06	0.59	มาก
รวม	**4.13**	**0.43**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านบริการสารสนเทศ มีด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านบริการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านบริการติดตามผล ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ที่มีอายุ ระดับชั้น และระดับการศึกษาทางธรรม แตกต่างกัน มีความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนนักเรียนที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ ทัศนคติในการพัฒนาตนเอง และคุณภาพการให้บริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ ทัศนคติในการพัฒนาตนเอง และคุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่ม 13 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 จากการผลการศึกษา พบว่า ความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะนักเรียนอาจต้องการคำแนะนำที่ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาการเรียน การเตรียมตัวสอบ หรือการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ ทำให้ความต้องการด้านการแนะแนวเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องวิชาที่ท้าทายหรือซับซ้อน บริการแนะแนวยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการจัดการอารมณ์ ความเครียด และปัญหาชีวิต นักเรียนอาจคาดหวังว่าจะได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง การมีสุขภาพจิตที่ดี รวมถึงการมีทักษะการปรับตัวในชีวิตประจำวัน นักเรียนอาจรู้สึกว่าการแนะแนวเป็นพื้นที่ปลอดภัยที่ทำให้พวกเขาสามารถพูดคุยถึงความกังวลหรือปัญหาต่างๆ ได้ การมีความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับผู้แนะแนวทำให้เกิดความต้องการและคาดหวังต่อการให้บริการมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวนัญญา แก้วแก้วปาน (2565) พบว่า มีการจัดบริการแนะแนวต่างๆ ให้กับผู้เรียนทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เป็นลักษณะกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพของตนเองใน 5 ลักษณะการบริการ ดังนี้ 1) บริการสำรวจข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) บริการสารสนเทศ 3) บริการให้การปรึกษา 4) บริการจัดวาง ตัวบุคคล และ 5) บริการติดตามผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนวัชร์ เพ็ญรัตนหิรัญ (2563) พบว่า ความต้องการ

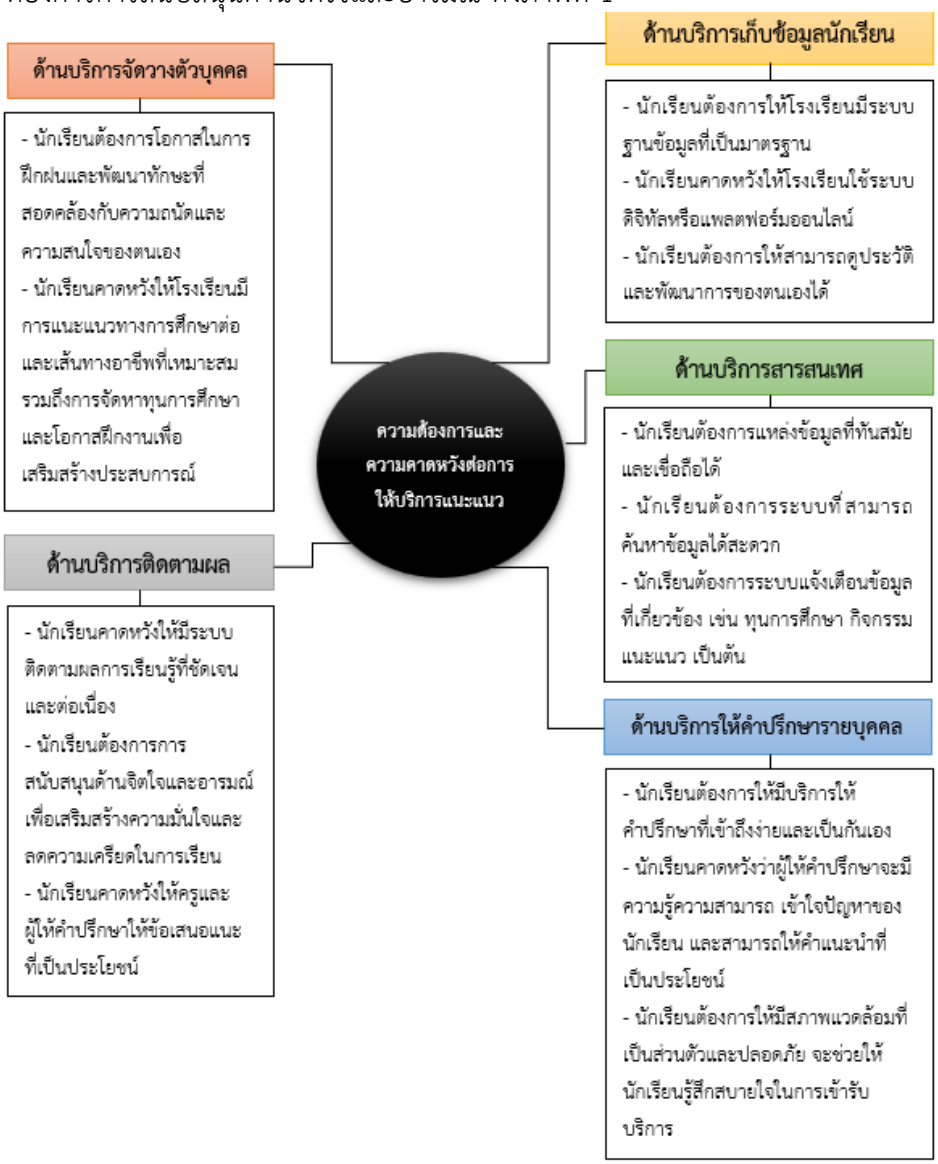
จำเป็นในการพัฒนางานบริการแนะแนวในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนางานบริการแนะแนวในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่ โดยคะแนนเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงในภาพรวมอยู่ในระดับสูง คะแนนเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับสูงมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จากการผลการศึกษา พบว่า นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ที่มีอายุ ระดับชั้น และระดับการศึกษาทางธรรม แตกต่างกัน มีความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะนักเรียนในระดับชั้นและอายุที่สูงขึ้นอาจมีเป้าหมายและความสนใจที่ซับซ้อนกว่านักเรียนที่อายุน้อย เช่น การเตรียมตัวสอบเข้าต่อหรือการวางแผนอาชีพ ทำให้มีความคาดหวังต่อการแนะแนวที่ช่วยสนับสนุนเป้าหมายเหล่านี้มากขึ้น นักเรียนที่อายุมากกว่าหรือเรียนในระดับการศึกษาทางธรรมสูงขึ้นอาจเผชิญกับความท้าทายหรือปัญหาที่ซับซ้อนกว่า จึงต้องการการแนะแนวที่สามารถให้คำปรึกษาในเชิงลึก ในขณะที่นักเรียนที่อายุน้อยอาจต้องการการแนะแนวในเรื่องการปรับตัวกับการเรียนหรือความสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนวัชร์ เพ็ญรัตนหิรัญ (2563) พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนางานบริการแนะแนวในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนางานบริการแนะแนวในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่ โดยคะแนนเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงในภาพรวมอยู่ในระดับสูง คะแนนเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับสูงมาก มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกด้าน

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 จากผลการศึกษา พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ ทัศนคติในการพัฒนาตนเอง และคุณภาพการให้บริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 อาจเป็นเพราะความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ ทัศนคติในการพัฒนาตนเอง และคุณภาพการให้บริการที่ดี ส่งผลให้นักเรียนรู้สึกว่าการแนะแนวสามารถช่วยพัฒนาตนเองได้จริง และสามารถตอบสนองต่อความต้องการส่วนบุคคลได้ ความเชื่อมั่นในตนเองทำให้นักเรียนมองว่าพวกเขาสามารถบรรลุเป้าหมายผ่านการแนะแนวได้ ในขณะที่แรงจูงใจและทัศนคติในการพัฒนาตนเองช่วยกระตุ้นให้พวกเขาเปิดรับและต้องการคำแนะนำในการพัฒนาทักษะหรือแก้ปัญหา ทั้งนี้การบริการที่มีคุณภาพสูงจะเพิ่มความไว้วางใจและความคาดหวังว่าแนะแนวจะช่วยให้นักเรียนสามารถเติบโตและสำเร็จตามที่คาดหวังได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชลี จันทรังษี (2566) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนกับประสิทธิผลการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียน ตามความเห็นของผู้บริหาร ครูแนะแนว และครูผู้สอน โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจูงใจ และด้านวัฒนธรรมองค์การ โดยพยากรณ์ได้ร้อยละ 15.60

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ประกอบด้วย 1) ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล นักเรียนต้องการโอกาสในการฝึกฝนและพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของตนเอง และคาดหวังให้โรงเรียนมีการแนะแนวทางการศึกษาต่อและเส้นทางอาชีพที่เหมาะสม 2) ด้านบริการเก็บข้อมูลนักเรียน นักเรียนต้องการให้โรงเรียนมีระบบฐานข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน คาดหวังให้โรงเรียนใช้ระบบดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ และต้องการให้สามารถดูประวัติและพัฒนาการของตนเองได้ 3) ด้านบริการสารสนเทศ นักเรียนต้องการแหล่งข้อมูลที่ทันสมัยและเชื่อถือได้ ต้องการระบบที่สามารถ ค้นหาข้อมูลได้สะดวก และต้องการระบบแจ้งเตือนข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 4) ด้านบริการให้คำปรึกษารายบุคคล นักเรียนต้องการให้มีบริการให้คำปรึกษาที่เข้าถึงง่ายและเป็นกันเอง คาดหวังว่าผู้ให้คำปรึกษาจะมีความรู้ความสามาร เข้าใจปัญหาของนักเรียน และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ 5) ด้านบริการติดตามผล นักเรียนคาดหวังให้มีระบบติดตามผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ต้องการการสนับสนุนด้านจิตใจและอารมณ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการให้บริการแนะแนวของสถานศึกษาต่อไป

1.2 กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรร่วมมือกันพัฒนาสื่อและแนวทางการแนะแนวที่แตกต่างกันสำหรับนักเรียนระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง และส่งเสริมให้ครูแนะแนวพัฒนาแนวทางการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน

1.3 จากผลการศึกษาความเชื่อมั่นในตนเอง แรงจูงใจ ทัศนคติในการพัฒนาตนเองและคุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการและความคาดหวังต่อการให้บริการแนะแนวของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่ม 13 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริม และปรับปรุง การดำเนินการจัดบริการแนะแนวได้อย่างเหมาะสม และตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบอื่นที่มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียน เพิ่มเติมในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.2 ควรมีวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานแนะแนวด้านตัวแปรอื่นๆ ของผู้บริหารกับประสิทธิผลการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยส่งผลต่อการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนและประสิทธิผลการดำเนินงานแนะแนวที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

นุชลี จันทรังษี. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 12(45), 307-317.

มนตรี อินตา, สุพัตรา สกุลศรีประเสริฐ และมนทกานต์ เมฆรา. (2561). การแนะแนวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของวัยรุ่น. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 11(2), 2513-2530.

รัตนวัชร์ เพ็ญรัตนหิรัญ. (2563). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนางานบริการแนะแนวในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 31(2), 110-131.

วนัญญา แก้วแก้วปาน. (2565). การศึกษาการจัดบริการแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 33(1), 111-125.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

Omosule. (2013). The ideal guidance and counselling unit for a university of the 21st century. From http://www.oauife.edu.ng/ Retrieved January 25, 2025.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

แนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธที่เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี

BUDDHIST COUNSELING APPROACHES FOR ENHANCING SELF-CONFIDENCE OF GRADE 8 STUDENTS AT WAT SAENGSAN SCHOOL IN PATHUM THANI PROVINCE

[1]พระมหากฤษณ์ กิตฺติญาโณ (เนื้อนิล) PramhaKrit Kittiyano (Nueanin)
[2]พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล PhrakhrupaladMarut Woramongkhalo
[3]พระสมุห์โชคดี วชิรปญฺโญ PhrasamuChokdee Vajirapañyo [4]สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk
[1, 2, 3 ,4]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: krit.nueanin1996@gmail.com

Article Received: August 11, 2025. Revised: December 28, 2025. Accepted: December 29, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณการใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 100 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นครู จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับรายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านปัญญาพละ ส่วนอีก 4 ด้านนั้นอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสมาธิพละ ด้านวิริยพละ ด้านสติพละ และด้านศรัทธาพละ ตามลำดับ และ 2) แนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 1) ศรัทธาพละ การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการ ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นคุณค่าในตนเอง สร้างความไว้ใจต่อผู้ให้คำปรึกษาและกระบวนการ เน้นการพูดให้กำลังใจและสะท้อนจุดแข็ง 2) วิริยะพละ การส่งเสริมความพากเพียรในการพัฒนาตน กระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษามีความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ช่วยตั้งเป้าหมาย และติดตามความก้าวหน้า เน้นการวางแผนที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง 3) สติพละ การฝึกการรู้เท่าทันตนเอง ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารู้เท่าทันอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของตน ใช้เทคนิคการตั้งคำถามปลายเปิด การสะท้อนความรู้สึกส่งเสริมการมีสติในการตัดสินใจ 4) สมาธิพละ การเสริมจิตใจให้มั่นคงใช้กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาจิตสงบ การฟังอย่างตั้งใจ ช่วยให้มองปัญหาอย่างเป็นระบบและไม่ฟุ้งซ่าน 5) ปัญญาพละ การส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้ง กระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการมองทางเลือกที่หลากหลาย เน้นการตัดสินใจอย่างรอบคอบ

คำสำคัญ: การให้คำปรึกษาเชิงพุทธ, ความเชื่อมั่นในตนเอง, นักเรียน

Abstract

This research article aims to: 1) study the level of self-confidence of Grade 8 students at Wat Saengsan School, Pathum Thani Province, and 2) study Buddhist counseling approaches to enhance self-confidence of Grade 8 students at Wat Saengsan School, Pathum Thani Province. This was a mixed-methods research. The quantitative reserach involved a survey of 100 Grade 8 students at Wat Saengsan School, conducted via questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations. The qualitative research involving interviews with 8 key informants, comprising teachers, with data analyzed using content analysis.

The research findings revealed that: 1) The overall self-confidence of Grade 8 students at Wat Saengsan School, Pathum Thani Province, was at a moderate level. When ranked by dimension according to the Five Powers (Pancha-bala), the aspect at a high level was Wisdom (Paññā), contrast, the remaining four dimensions were at a moderate level: Concentration (Samādhi), Effort (Viriya), Mindfulness (Sati), and Faith (Saddhā) respectively. And 2) The study found Buddhist counseling approaches to enhance self-confidence of Grade 8 students at Wat Saengsan School, Pathum Thani Province comprising of five key areas: (1) Faith Strength (Saddhā-bala), focuses on strengthening self-belief and helping students recognize their intrinsic self-worth, fostering trust in the counselor and the process, emphasizing encouraging communication and highlighting strengths. (2) Effort Strength (Viriya-bala): Promoting perseverance in self-development, motivating clients to be determined and not give up in the face of obstacles, helping them set goals, and monitoring progress, emphasizing concrete and continuous planning. (3) Mindfulness Strength (Sati-bala): Training self-awareness, helping clients understand their emotions, thoughts, and behaviors, using open-ended questioning techniques and reflection to promote mindful decision-making. (4) Concentration Strength (Samādhi-bala): Strengthening mental stability through activities that promote calmness, attentive listening, and helping clients view problems systematically and avoid distractions. (5) Wisdom Strength (Paññā-bala): Promoting rational thinking, helping clients understand problems deeply, stimulating analytical thinking and exploring diverse options, emphasizing careful decision-making.

Keywords: Buddhist Counseling, Self-Confidence, Students

บทนำ

วัยรุ่นนับว่าเป็นวัยที่มีความสำคัญทั้งกับครอบครัวสังคมและประเทศชาติเป็นวัยที่จะเติบโตขึ้นไปเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศการที่วัยรุ่นต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหลายด้านพร้อมๆ กันทั้งทางด้านร่างกาย ด้านสังคมและด้านอารมณ์ ทำให้ต้องมีการปรับตัวมากกว่าวัยอื่นๆ วัยรุ่นจึงเป็นวัยที่จะเกิดปัญหาได้มากที่สุดวัยหนึ่ง และเป็นวัยที่สำคัญมากของชีวิต ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และมีความหลากหลายมากขึ้นไม่ว่าจะเป็น ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรปัญหายาเสพติด ปัญหาความรุนแรง ปัญหาโรคภาวะซึมเศร้าและความเครียด โดยเฉพาะปัญหาโรคภาวะซึมเศร้าที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและกำลังเป็นปัญหาใหญ่ของเยาวชนทั่วโลก

ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะปัญหาทางด้านจิตใจ เช่น ปัญหาโรคภาวะ ซึมเศร้า ปัญหาความเครียด อันเนื่องมาจากการที่วัยรุ่นต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ด้วยวัยที่ยังมีประสบการณ์และการเข้าใจชีวิตที่ไม่มาก เมื่อต้องพบเจอกับปัญหาหลายๆ ด้านพร้อมกัน จึงเป็นสิ่งที่ยากในการตัดสินใจเลือกหนทางแก้ปัญหา ขาดความมั่นใจในตนเอง เกิดความกังวล ความเครียด ซึ่งนำไปสู่ภาวะการป่วยทางจิต และทางร่างกายในที่สุด

ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self Confidence) คือ การกล้าตัดสินใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความมั่นใจ กล้าแสดงออกสามารถทำสิ่งต่างๆได้ด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก สามารถทำได้โดยผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี สนับสนุนพฤติกรรมที่ดีของเด็กเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำสิ่งต่างๆอย่างอิสระตามความต้องการและความสนใจของเด็ก ภายใต้การสนับสนุนช่วยเหลือจากผู้ใหญ่อย่างเหมาะสม เมื่อเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองเด็กก็จะสามารถรับมือกับความรู้สึกที่เกี่ยวกับตนในทางที่ดี มีความมั่นคงทางจิตใจ กล้าแสดงออกในทางที่ถูกที่ควร มีความเป็นผู้นำมีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรักความยุติธรรม ปรับตัวเข้าได้กับทุกสถานการณ์ สามารถคิดและตัดสินใจได้ทันที

แนวคิดการปรึกษาที่บูรณาการกับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เป็นกระบวนการที่ผู้ให้การปรึกษาผู้มีการเจริญปัญญาและมีภาวะแห่งความเป็นผู้นำ นำหลักธรรม และองค์ธรรมพละ 5มาช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของบุคคลที่มีทุกข์ภายในใจ ให้สามารถให้คลี่คลายทุกข์ได้ด้วยตนเอง โดยตระหนักรู้ถึงความจริงของธรรมชาติของชีวิตตามแนวพุทธธรรม ด้วยวิธีการสนทนาสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้การปรึกษาและผู้มาปรึกษาด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อเอื้อด้วยความเมตตาธรรมให้ผู้มาปรึกษาสามารถเข้าใจทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตนเองและใช้ปัญญาไตร่ตรองจนเข้าใจ สาเหตุของทุกข์ตลอดจนสามารถพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในไตรสิกขาทั้งด้าน ความคิด พฤติกรรมและอารมณ์ความรู้สึก สามารถคุ้มครองชีวิตตนเองให้ไปสู่หนทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์ได้

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธที่เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี โดยใช้หลักธรรม คือ พละ 5 เพื่อเป็นแนวทางให้วัยรุ่นเกิดพลังใจ ให้มีความมั่นใจ พึงพอใจในตนเอง กล้าเผชิญปัญหา มีเป้าหมายชีวิตที่ถูกต้องเรียนรู้และพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าของชีวิต เลือกใช้ชีวิตไปในทางที่ถูกต้องมีชีวิตที่มีคุณภาพและมีความสุขในแบบของตนเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี

2. เพื่อศึกษาแนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1) ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ทั้งหมด 3 ห้อง จำนวน 100 คน 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ ครูแนะแนว ครูประจำชั้น ครูผู้สอนจำนวน 8 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก 1) เป็นครูประจำชั้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) มีประสบการณ์สอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี 3) มีประสบการณ์ในการสอนแนะแนว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะใช้เก็บข้อมูลแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธที่เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 ด้าน 20 ข้อ โดยมีเกณฑ์การประเมินค่าคะแนนความเชื่อมั่น (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการวิจัยผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมเป็นขั้นตอน คือ หลักจากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปลี่ยนแปลงเป็นตัวเลขบันทึกลง ในโปรแกรมการวิจัยทางสถิติ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าความถี่ ออกมาเป็นค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) การวิเคราะห์แนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธที่เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำจัดกลุ่มข้อมูลตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม

ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านศรัทธาพละ ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง	3.02	0.63	ปานกลาง
2. ด้านวิริยพละ ความเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค์ในการเรียน	3.42	0.74	ปานกลาง
3. ด้านสติพละ ความระลึกได้ว่าตนกำลังทำสิ่งใดอยู่อย่างรอบคอบ	3.15	0.77	ปานกลาง
4. ด้านสมาธิพละ ความตั้งใจมั่นที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย	3.42	0.56	ปานกลาง
5. ด้านปัญญาพละ ความรอบรู้ในวิชาการและการเข้าสังคม	3.51	0.66	มาก
ภาพรวม	**3.30**	**0.51**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ พบว่า ระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับรายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านปัญญาพละ ความรอบรู้ในวิชาการและการเข้าสังคม ส่วนอีก 4 ด้านนั้นอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสมาธิพละ ความตั้งใจมั่นที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย ด้านวิริยพละ ความเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการเรียน ด้านสติพละ ความระลึกได้ว่าตนกำลังทำสิ่งใดอยู่อย่างรอบคอบ และด้านศรัทธาพละ ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ตามลำดับ

2. แนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี

2.1 ด้านศรัทธาพละ ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง นักเรียนมีความกล้าที่จะพูดในที่สาธารณะน้อยลง จึงทำให้ความกล้าแสดงความคิดเห็นของตัวเองในชั้นเรียนนั้นน้อยลงไปด้วย เมื่อไม่กล้าแสดงความคิดเห็นนักเรียนก็ขาดมั่นใจในความสามารถของตนเอง ผลที่ตามมาคือไม่สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ แนวทางขั้นแรกคือสร้างความไว้ใจให้เกิดขึ้นระหว่างครูและนักเรียน เพราะว่าในช่วงแรกๆ ของการให้การปรึกษา ผู้ที่รับการปรึกษาจะยังไม่คุ้นเคย อาจจะเกิดความตื่นเต้นหรือลำบากใจที่จะเปิดใจเล่ารายละเอียดที่เกี่ยวกับปัญหาชีวิตของตนเอง ดังนั้นครูจะต้องสร้างความคุ้นเคย สร้างความไว้วางใจ สร้างความเป็นกันเองให้แก่นักเรียน โดยอาศัยวิธีต่างๆ เช่น การกล่าวทักทายสั้นๆ การพูดเรื่องสัพเพเหระต่างๆ แสดงพฤติกรรมที่เอาใจใส่ต่อตัวนักเรียน และเริ่มต้นเปิดประเด็นที่สำคัญในการให้คำปรึกษา

2.2 ด้านวิริยพละ ความเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการเรียน นักเรียนมีความกล้าที่จะเป็นผู้นำกลุ่มช่วยงานเพื่อนในหลายๆเรื่องน้อยที่สุด ทำให้เขาไม่มั่นใจในศักยภาพของตนเอง ไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าที่จะรับผิดชอบงานสำคัญ ผลที่ตามมาคือทำให้ตนเองขาดความสามารถในการทำงานให้สำเร็จได้ด้วยความพยายามไม่ยอมแพ้ แนวทางคือ สังเกตนักเรียนที่ไม่ค่อยตอบโต้และไม่ค่อยกล้าแสดงออกให้มาพบเพื่อถามปัญหา และหาหนทางแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนฝึกด้านความเพียรพยายาม และการใช้ปัญญาเพื่อแก้ปัญหา

2.3 ด้านสติพละ ความระลึกได้ว่าตนกำลังทำสิ่งใดอยู่อย่างรอบคอบ นักเรียนขาดความเชื่อมั่นในการทำข้อสอบทุกข้อ จึงทำให้เขาไม่สามารถแก้ไขปัญหาของตนที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้ดี พอเกิดปัญหากับตนเองนักเรียนจึงขาดสติทำให้จิตใจฟุ้งซ่าน จึงทำให้เขาทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างไม่รอบคอบทุกครั้ง แนวทางคือ ทุกครั้งหลังจบการสนทนาผู้วิจัยจะให้กำลังใจแก่นักเรียนและบอกวิธีการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง และวิธีการแก้ปัญหา

2.4 ด้านสมาธิพละ ความตั้งใจมั่นที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย การให้คำปรึกษาที่ใช้หลักธรรมช่วยให้นักเรียนมีสมาธิมากขึ้น จึงทำให้นักเรียนรู้สึกใจเย็นขึ้นเมื่อได้รับคำปรึกษาตามแนวพุทธ เมื่อเขาใจเย็นขึ้นก็จะสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้นหลังได้รับคำปรึกษาตามแนวพุทธ และส่งผลให้เวลาเรียนหรือเล่นกีฬานักเรียนจะมักจดจ่อที่ตนเองมากกว่าผู้อื่น แนวทางคือ คอยเป็นกำลังใจให้นักเรียนเสมอและหาวิธีอื่นๆ เช่น การเรียนพิเศษ เพื่อให้นักเรียนเกิดความมั่นใจและสามารถแก้ไขปัญหาของตนเอง นักเรียนจะได้ฝึกสติและสมาธิในการแก้ปัญหาของตนด้วย

2.5 ด้านปัญญาพละ ความรอบรู้ในวิชาการและการเข้าสังคม นักเรียนเชื่อว่าสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ดีมากขึ้นหลังจากที่ได้รับคำปรึกษาตามแนวพุทธ จึงทำให้สามารถให้คำปรึกษากับเพื่อนในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้ดี และอยากแนะนำให้ผู้อื่นได้รับคำปรึกษาตามแนวพุทธ ส่งผลให้การให้คำปรึกษาตามแนวพุทธมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตัวเอง แนวทางคือ นำความรู้ที่ตนได้มาจากการรับคำปรึกษาตามแนวพุทธไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองให้ดีมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้นไป

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี พบว่า ระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับรายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านปัญญาพละ ส่วนอีก 4 ด้านนั้นอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสมาธิพละ ด้านวิริยพละ ด้านสติพละ และด้านศรัทธาพละ ตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษาที่พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับธรรมชาติของ จิตวิทยานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ช่วงอายุประมาณ 13-14 ปี) ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) ภาวะวิกฤตแห่งเอกลักษณ์ (Identity Crisis): วัยนี้เป็นช่วงรอยต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและอารมณ์สูง ความเชื่อมั่นในตนเองจึงยังไม่นิ่ง (Unstable) มักแปรผันตามการยอมรับของเพื่อนและสิ่งแวดล้อม ถือเป็นเกณฑ์ปกติ (Norm) ของวัยนี้ที่ยังต้องการการประคับประคองและการชี้แนะ เพื่อยกระดับให้สูงขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของจีรภา สุดใจ (2542) ที่พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติดีที่ระดับ 0.5 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา สุภาพ (2529) ที่พบว่า การฝึกเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถฝึกได้ ดังนี้ 1) การให้อภัยตนเอง ถือว่าเป็นการเริ่มต้นของการรักตนเอง 2) การให้โอกาสตนเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ควรกระทำ 2) การชอบตนเอง โดยหมั่นดูแลเอาใจใส่ตนเอง หมั่นสำรวจในสิ่งที่ต้องการที่แท้จริง 4) ยอมรับว่าตนเองมีความแตกต่างจากคนอื่น 5) การหาความสุขโดยการคิดถึงเรื่องในอดีต ที่ตนเองเคยมีความสุขในบางโอกาส 6) การมองสิ่งที่ดีแทนสิ่งที่ไม่ดี โดยไม่ให้สิ่งที่ไม่ดีมีอำนาจเหนือตน 7) ไม่ยอมกระทำสิ่งที่ตนคิดว่าคือความผิดพลาดที่เคยถูกตำหนิอีก

2. ผลการศึกษาแนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 1) ศรัทธาพละ การสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการ ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นคุณค่าในตนเอง สร้างความไว้ใจต่อผู้ให้คำปรึกษาและกระบวนการ เน้นการพูดให้กำลังใจและสะท้อนจุดแข็ง 2) วิริยะพละ การส่งเสริมความพากเพียรในการพัฒนาตน กระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษามีความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ช่วยตั้งเป้าหมาย และติดตามความก้าวหน้า เน้นการวางแผนที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง 3) สติพละ การฝึกการรู้เท่าทันตนเอง ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารู้เท่าทันอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของตน ใช้เทคนิคการตั้งคำถามปลายเปิด การสะท้อนความรู้สึกส่งเสริมการมีสติในการตัดสินใจ 4) สมาธิพละ การเสริมจิตใจให้มั่นคงใช้กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาจิตสงบ การฟังอย่างตั้งใจ ช่วยให้มองปัญหาอย่างเป็นระบบและไม่ฟุ้งซ่าน 5) ปัญญาพละ การส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้ง กระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการมองทางเลือกที่หลากหลาย เน้นการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2534) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า การให้การปรึกษาเป็นการแนะแนวที่จะให้บุคคลสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยทั่วไปคนทั้งหลายยังพึ่งตนเองได้ไม่เต็มที่หรือมีระดับการพึ่งตนเองที่ยังไม่สมบูรณ์ จึงต้องการผู้มาชี้แนะให้การปรึกษา เมื่อช่วยตัวเองไม่ได้ก็ต้องมีผู้ช่วยให้พึ่งตนเองได้โดยใช้ภาษา และกิจกรรมเข้ามาช่วยเป็นต้น การช่วยคนให้ช่วยตนเองได้เป็นหน้าที่ของการแนะแนวการปรึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของพระครูปลัดมรุต วรมงฺคโล (2544) เห็นว่า การปรึกษาแนวพุทธหมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้การปรึกษา ซึ่งมีภาวะแห่งความเป็นกัลยาณมิตร คือเป็นผู้นำหลักพระพุทธศาสนาที่เป็นหลักการ กระบวนการ และเทคนิควิธีการ มาเป็นพื้นฐานในการช่วยเหลือบำบัดผู้รับการปรึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีความทุกข์เพราะอวิชชาคือความไม่รู้เท่าทัน และรู้แจ้งตามความเป็นจริง ให้เกิดสติปัญญาตระหนักรู้ทุกข์ที่เกิดขึ้นและสาเหตุที่แท้จริง จนทำให้ผู้รับการปรึกษาเกิดความพร้อมที่จะลดทุกข์ลงและลงมือปฏิบัติพัฒนาไปทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความคิด ด้านพฤติกรรม และด้านอารมณ์ความรู้สึก และสอดคล้องกับแนวคิดของสมพร บุษราทิจ (2542) ได้ศึกษาจิตเวชศาสตร์สำหรับประชาชนเกี่ยวกับพุทธวิธีจิตบำบัด สรุปได้ว่าการนำ พระพุทธศาสนา มาใช้ในการทำจิตบำบัด ทำได้สองทาง คือ การศึกษาปฏิบัติธรรมโดยตรง มีเป้าหมายคือ การบรรลุธรรม เข้าถึงภาวะที่จิตสงบ สิ้นทุกข์และอีกทางหนึ่งนั้น เป็นการนำหลักพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้คือ การค้นหาว่า มีอะไรตกค้างอยู่ในใจบ้าง ขจัดสิ่งตกค้างอันเป็นสิ่งปนเปื้อนออกไปจากใจ เมื่อใจสะอาดมีสิ่งปนเปื้อนน้อยลงเท่าใด การรับรู้โลกการรู้จักชีวิตก็จะเป็นจริงมากขึ้น สิ่งเร้าต่างๆ ที่เคยทำให้จิตใจ ว้าวุ่น ไม่สงบก็ไม่มีอิทธิพลอีกต่อไปเป็นใจที่สงบ เอิบอิ่ม รู้จักโลกรู้จักชีวิตตามที่เป็นจริง และมีสุขภาพจิตสมบูรณ์

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดแสงสรรค์ จังหวัดปทุมธานี เป็นกระบวนการให้คำปรึกษา 5 ขั้น ประกอบด้วย 1) ขั้นสร้างสัมพันธภาพและตกลงบริการ 2) ขั้นสำรวจปัญหา 3) ขั้นเข้าใจปัญหา สาเหตุและความต้องการของผู้รับการปรึกษา 4) ขั้นวางแผนแก้ไขปัญหา 5) ขั้นยุติการปรึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการให้คำปรึกษาของชาวตะวันตก มาบูรณาการกับหลักธรรมคือหลักธรรมพละ 5 ได้แก่ 1) ด้านศรัทธาพละ หมายถึง ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง 2) ด้านวิริยพละ หมายถึง ความเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการเรียน 3) ด้านสติพละ หมายถึง ความระลึกได้ว่าตนกำลังทำสิ่งใดอยู่อย่างรอบคอบ 4) ด้านสมาธิพละ หมายถึง ความตั้งใจมั่นที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย 5) ด้านปัญญาพละ หมายถึง ความรอบรู้ในวิชาการและการ

เข้าสังคม เพื่อให้เกิดแนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธ และนำเอาแนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธนี้มาเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักเรียน โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเรียน พบว่า นักเรียนแสดงความคิดเห็นมากขึ้น มีความใส่ใจมาเรียนไม่ขาดไม่สาย ในขณะที่เรียนก็ไม่คุย มีความสนใจในเนื้อหาที่สอนมากขึ้น อย่างเห็นได้ชัด มีการยกมือก่อนถามไม่ใช่แค่ให้ครูสอนอย่างเดียว นักเรียนมีการตั้งคำถามในประเด็นที่ตนเองสนใจเป็นพิเศษ เมื่อครูมอบหมายงานให้ทำก็ส่งตามเวลาที่กำหนดเสมอ

2. ด้านความกล้าแสดงออก พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น สังเกตุจากการให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ในห้องเรียน การนำเสนอชิ้นงานหน้าชั้นเรียน รวมถึงการมีความมีภาวะผู้นำ ในด้านความคิดริเริ่ม และยังเคารพความคิดเห็นของเพื่อนๆ ในกลุ่มสามารถแจกจ่ายงานที่ได้รับมาจากครูและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เพื่อนๆอีกด้วย

3. ด้านการเข้าสังคม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น โดยสังเกตุจากการที่นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 นี้ มีทั้งหมด 3 ห้อง แต่เดิมนักเรียนจะเล่นด้วยกัน กินข้าวด้วยกัน ติวหนังสือให้กันเฉพาะห้องนั้นๆ แต่เมื่อนำแนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธนี้มาใช้กับนักเรียน ทำให้เขารู้จักสนิทสนมกับเพื่อนต่างห้องกัน แลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติของกันและกันทำให้องค์ความรู้ขยายขอบเขตไปได้อีก ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำแนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองไปประยุกต์เข้ากับหลักธรรมอื่น เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ใหม่ๆ

1.2 ควรนำแนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองไปปรับใช้ในสถาบันอื่นๆที่มีใหญ่ขึ้นเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้นักเรียนที่พึ่งเข้ามาเรียน

1.3 ควรติดตามผลความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง และสอนการฝึกควบคุมอารมณ์ร่วมด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียนในภูมิภาคต่างๆ หรือในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย

2.2 ควรศึกษาแนวทางการให้คำปรึกษาเชิงพุทธเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินความคงทนของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง และประสิทธิภาพของกระบวนการให้คำปรึกษา เมื่อเวลาผ่านไป

เอกสารอ้างอิง

จีรภา สุดใจ. (2542). ผลของการใช้กิจกรมกลุ่มที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชาวไทยภูเขาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล. (2553). การศึกษาวิเคราะห์พุทธจิตวิทยาในพระไตรปิฎก. รายงานการวิจัย. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2544). พุทธศาสตร์กับการแนะแนว. กรุงเทพมหานคร: กองทุนวุฒิธรรมเพื่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม.

สมพร บุษราทิจ. (2542). พุทธวิธีจิตบำบัด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นันทพันธ์.

สุพัตรา สุภาพ. (2529). ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร

DEVELOPMENT OF A GUIDANCE ACTIVITY SET BASED ON THE THREEFOLD TRAINING PRINCIPLES TO PROMOTE LEARNING DISCIPLINE AMONG SENIOR HIGH SCHOOL STUDENTS AT MANGKON KAMALAWAT SCHOOL, BANGKOK

[1]**พระฐิติกร อุ่นเจริญ PhraThitikon Aunjaroen**
[2]**พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล PhrakhrupaladMarut Woramongkhalo**
[3]**สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk**
[1, 2, 3]**มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand**
Corresponding Author E-mail: Kku2323959@gmail.com

Article Received: June 27, 2025. Revised: December 28, 2025. Accepted: December 29, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร และ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 รูป ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา และ 2) แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทางสถิติ (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม สามารถสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการตั้งใจเรียนมากขึ้นได้ ซึ่งจากการสังเกต และการทำกิจกรรมทุกครั้ง ผู้วิจัยได้ทราบว่า นักเรียนมีความใฝ่รู้มากยิ่งขึ้น โดยจะสอบถาม หรือตอบคำถาอย่างตั้งใจมากขึ้นในทุกกิจกรรม อีกทั้งยังมีอาการสำรวมมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น และยอมรับข้อบกพร่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างชัดเจน และ 2) ผลการวิเคราะห์ค่าเปรียบเทียบการทำแบบประเมินวัดผลระดับความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานครก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน พบว่า ระดับความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานครหลังการใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมแนะแนว, ไตรสิกขา, ความมีวินัยต่อการเรียน, นักเรียน

Abstract

This research article aims to: 1) develop a set of guidance activities based on the Threefold Training (Trisikkhā) to promote academic discipline among students at Mangkon Kamalawas School, Bangkok; and 2) study the effect of using the guidance activity set based on the Threefold Training to promote academic discipline among students at Mangkon Kamalawas School, Bangkok. This research was a quasi-experimental study using a sample of 15 students in the 4th year of secondary school at Mangkon Kamalawas School, Bangkok, selected through purposive sampling. The research instruments included: 1) a set of guidance activities based on the Threefold Training (Trisikkhā) and 2) a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and statistical test (t-test).

The research findings were as follows: 1) all eight activity plans were able to raise students' awareness of the importance of paying attention in classroom. Through observation and participation in each activity, it was found that students became more inquisitive, asking or answering questions more attentively in every activity. They also exhibited more composure, were more confident in expressing their opinions, and clearly acknowledged their shortcomings from participating in the activities. And 2) the results of the comparative analysis of the assessment of academic discipline levels of students at Mangkon Kamalawas School indicated positive results. A study conducted at Mangkon Kamalawas School before and after the implementation of a guidance activity package based on the Threefold Training (Trisikkhā) to promote student discipline found that the level of student discipline at Mangkon Kamalawas School in Bangkok was significantly higher after the use of the activity set, with a statistical significance level of .05.
Keywords: Guidance Activity Set, Threefold Training (Trisikkhā), Discipline in Studying, Students

บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเข้าถึงองค์ความรู้และข้อมูลดิจิทัลได้อย่างไร้ขีดจำกัดส่งผลให้เยาวชนมีวิถีชีวิตและรูปแบบการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปอย่างมาก โดยเฉพาะนักเรียนที่สามารถเข้าถึงสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น ทั้งด้านที่สร้างสรรค์และด้านที่เป็นสิ่งเร้า ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาทั้งในด้านพฤติกรรม การเข้าสังคม และสภาพจิตใจของเยาวชน การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีความเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน มุ่งพัฒนาทักษะชีวิต ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีภูมิคุ้มกันทางความคิด และสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างมีวิจารณญาณบนพื้นฐานของความถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีสุขภาวะทั้งทางกายและใจอย่างสมดุล

กิจกรรมแนะแนว ถือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม พัฒนาและเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน ตาม

ความสนใจความถนัดของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบตนเอง ตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ มีภูมิคุ้มกันและมีสุขภาวะที่ดี โดยขอบข่ายของการจัดกิจกรรมแนะแนว มีการดำเนินการ 3 ด้าน คือ การแนะแนวด้านการศึกษาต่อ การแนะแนวด้านอาชีพ และการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม ซึ่งการจัดกิจกรรมแต่ละด้านจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ดังนี้ 1) แนะแนวด้านการศึกษาต่อ มีขอบข่ายตั้งแต่การเจตคติที่ดีต่อการเรียน การวางแผนการเรียนรู้ช่องทางและการเลือกศึกษาต่อ ตลอดทั้งการสร้างนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) แนะแนวด้านอาชีพ มีขอบข่ายตั้งแต่การสร้างเจตคติที่ต่อการทำงาน รับรู้เกี่ยวกับโลกอาชีพ ตัดสินใจวางแผนด้านอาชีพ เตรียมตัวและพัฒนาตนเอง ตลอดจนมีทักษะในการประกอบอาชีพ 3) แนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม มีขอบข่ายตั้งแต่การรู้จักและเห็นคุณค่าของตนเอง การรู้จักปรับตัวและแก้ปัญหา การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อให้มีบุคลิกภาพ สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี

การพัฒนาสามเณร จึงช่วยพัฒนาความประพฤติทางกายและวาจาได้ด้วยการพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนด้วยตนเองให้ดีกว่าเดิม โดยการไม่ล่วงละเมิดบทบัญญัติที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามไว้ และโดยการปฏิบัติตามสิกขาบทบัญญัติที่พระผู้มีพระองค์ ทรงแนะนำให้ปฏิบัติตาม ดังนั้น การที่สามเณรได้ปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา ย่อมส่งผล ทำให้สามเณรเป็นผู้มีอาจารมารยาทเหมาะสมและควรค่าแก่ความเป็นเหล่ากอสมณะทุกประการ ดังนั้น การจัดกิจกรรมแนะแนว จึงจำเป็นต้องจัดให้กับนักเรียนทุกคนอย่างต่อเนื่อง ในทุกระดับชั้น และมีการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กำหนดนโยบายและมาตรการให้สถานศึกษาดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง ด้วยการใช้กระบวนการแนะแนวเป็นแกนกลางการส่งเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ประกอบกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ 2560) ระบุว่า กระบวนการแนะแนวเป็นทั้งศาสตร์ที่มุ่งเน้นการทำงานเชิงป้องกันความเสี่ยง แก้ไขปัญหา ส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะที่เหมาะสมให้กับนักเรียน ให้เข้าใจและรู้จักตนเองรู้รักษ์สิ่งแวดล้อม ทักษะการคิดตัดสินใจแก้ปัญหา สามารถกำหนดเป้าหมายชีวิตของตนเองทั้งการศึกษาและอาชีพ ตลอดจนสามารถปรับตัว ดำรงชีวิตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพในสังคมอย่างมีความสุข ควบคู่คุณธรรมบนพื้นฐานความเป็นไทย นอกจากนี้ การนำหลักธรรมทางพระพุทธสาสนา คือหลักไตรสิกขา มาพัฒนาในด้านการเรียนรู้ ถือว่ามีอิทธิพล และเป็นสิ่งที่สามารถที่จะจูงใจให้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น โดยการสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติสิ่งที่เรียนจริง แล้วพิจารณาผลการปฏิบัตินั้นให้เห็นประโยชน์คุณโทษตามความเป็นจริงด้วยตนเอง แล้วตกผลึกองค์ความรู้นั้นมาเป็นหลักในการปฏิบัติอย่างจริงจัง

ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหากับกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดให้ได้ ส่งผลทำให้เกิดปัญญา มีวินัยเกิดขึ้นในตนเองปฏิบัติตนถูกต้องตามทำนองคลองธรรม จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนมังกรกมลาวาสวิทยาลัย เป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นการจัดการศึกษาให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาทั้งวิชาสามัญและวิชาพระพุทธศาสนาทั้งฝ่ายเถรวาทและมหายาน จึงสนใจที่จะทำการศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา เพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานครประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียนโรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการวิจัยกึ่งทดลอง (Experimental Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–6 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 123 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยเป็นผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบวัดความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียนให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยเริ่มจากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาสร้างข้อคำถามในแบบวัด จากนั้นนำแบบวัดที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยแบบวัดมีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.885 แล้วจึงนำแบบวัดที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 12 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Discrimination) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และนำแบบวัดที่ผ่านเกณฑ์มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach’s Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.855 ก่อนจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เครื่องมือฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และตอนที่ 2 แบบวัดความมีวินัยต่อการเรียน แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ 2) ตั้งใจเรียน 3) ตรงต่อเวลา และ 4) ใฝ่เรียนรู้ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในต่อการเรียน ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างความมีวินัยต่อการเรียน โดยดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร งานวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปเป็นแนวคิดในการสร้างกิจกรรม แล้วพัฒนากิจกรรมโดยยึดหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา จากนั้นนำกิจกรรมที่สร้างเสร็จให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา วัตถุประสงค์ เทคนิค และความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ พร้อมทั้งประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ก่อนจะนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อประเมินความเหมาะสมของลำดับขั้นตอน ระยะเวลา เนื้อหา และเทคนิคการดำเนินกิจกรรม แล้วจึงปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ได้รับและนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดความมีวินัยต่อการเรียนวัดผลซ้ำอีกครั้งเพื่อเก็บข้อมูลหลังการทดลอง โดยชุดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าว

ประกอบด้วยกิจกรรม 8 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที ใช้รูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง มีเนื้อหาและกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความมีวินัยผ่านกระบวนการฝึกฝนตนเองตามหลักไตรสิกขาอย่างเป็นระบบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบวัดความมีวินัยต่อการเรียนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา โดยดำเนินการวิเคราะห์ใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การวิเคราะห์และตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความมีวินัยต่อการเรียน โดยพิจารณาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผ่านดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อซึ่งมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.912 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค 2) การวิเคราะห์คุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา โดยพิจารณาความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ เนื้อหา และเทคนิคการจัดกิจกรรมร่วมกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติเบื้องต้นของคะแนนแบบวัด โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 4) การทดสอบสมมติฐานโดยเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยต่อการเรียนของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว ด้วยการใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียนโรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐานของระดับความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียน

ความมีวินัยของนักเรียน	ก่อนการใช้ชุดกิจกรรม			หลังการใช้ชุดกิจกรรม		
	Mean	S.D.	แปล	Mean	S.D.	แปล
ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียน	3.10	0.338	ปานกลาง	3.87	0.428	มาก
ด้านตั้งใจเรียน	3.44	0.275	มาก	3.96	0.356	มาก
ด้านตรงต่อเวลา	3.30	0.528	ปานกลาง	3.95	0.302	มาก
ด้านการใฝ่เรียนรู้	3.30	0.414	ปานกลาง	3.80	0.194	มาก
ภาพรวม	**3.29**	**0.389**	**ปานกลาง**	**3.89**	**0.320**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความมีวินัยของนักเรียนก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาอยู่ในระดับปานกลาง และหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา นักเรียนมีระดับความมีวินัยอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่า ระดับความมีวินัยของนักเรียนในภาพรวมดีขึ้น (ผลต่างของค้าเฉลี่ยเท่ากับ 0.60)

2. ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ค่าเปรียบเทียบการทำแบบประเมินวัดผลระดับความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานครก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน พบว่า ระดับความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานครหลังการใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

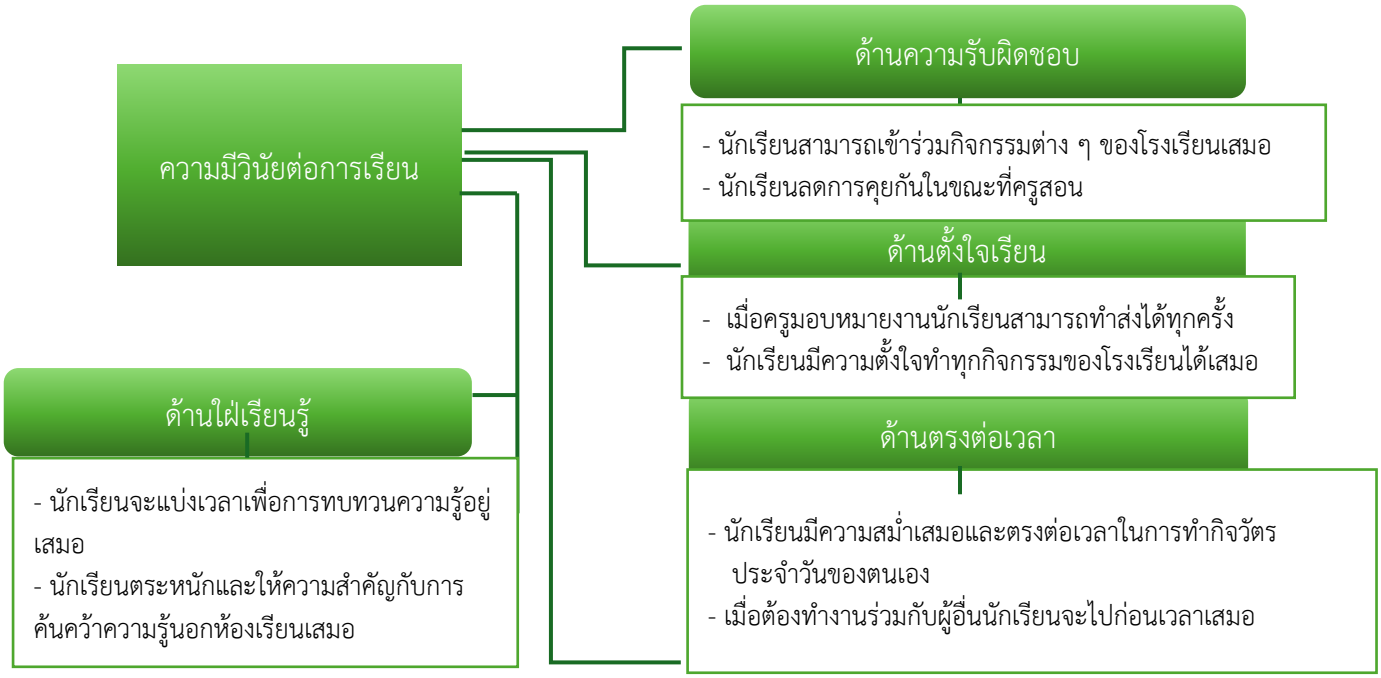
1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร ผลการประเมินความมีวินัยของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา พบว่า ความมีวินัยของนักเรียนก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา อยู่ในระดับปานกลาง และหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา นักเรียนมีระดับความมีวินัย อยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่า ระดับความมีวินัยของนักเรียนในภาพรวมดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แผนกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม สามารถสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการตั้งใจเรียนมากขึ้นได้ ซึ่งจากการสังเกต และการทำกิจกรรมทุกครั้ง ผู้วิจัยได้ทราบว่านักเรียนมีความใฝ่รู้มากยิ่งขึ้น โดยจะสอบถาม หรือตอบคำถาอย่างตั้งใจมากขึ้นในทุกกิจกรรม อีกทั้งยังมีอาการสำรวมมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น และยอมรับข้อบกพร่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างชัดเจน โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิไลวรรณ เพชรเศรษฐ์ (2561) ที่พบว่า ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กรอบความคิดแบบเติบโตเพื่อพัฒนาการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขจรเกียรติศึกษา จังหวัดภูเก็ต พบว่า ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กรอบความคิดแบบเติบโต ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาดีขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ และปาริชาติ จันทร์เพ็ญ (2559) ที่พบว่า การพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้วยหลักไตรสิกขา นักเรียนที่เข้ารับการพัฒนาความมีวินัยในตนเองมีคะแนนความมีวินัยสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาความมีวินัยในตนเอง อันเป็นผลสืบเนื่องจากการที่นักเรียนกลุ่มพัฒนาด้วยกระบวนการไตรสิกขา คือ การรักษาศีล การเจริญสติและสมาธิ การพัฒนาปัญญาด้วยศรัทธาและโยนิโสมนสิการ

2. ผลการศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ค่าเปรียบเทียบการทำแบบประเมินวัดผลระดับความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานครก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน พบว่า ระดับความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานครหลังการใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนสามารถเข้าใจถึงการนำหลักศีล สมาธิ และปัญญามาใช้ในการพัฒนาตนเองให้มีระเบียบวินัยด้านการเรียนมากขึ้น ทั้งในด้านความรับผิดชอบต่อการเรียน ทั้งในด้าน

การตั้งใจเรียน ความตรงต่อเวลา ตลอดจนการใฝ่รู้จากการค้นหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆมากขึ้น โดยการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว และทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงความมีวินัยมากยิ่งขึ้นอีกด้วย โดยสอดคล้องกับการวิจัยของ จารุณี วารีนิล (2565) ที่พบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่าเปรียบเทียบผลการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับศศิมา เชียงแสน และคณะ (2561) ที่พบว่า ชุดการเรียนแบบไตรสิกขาทำให้มีผลทางด้านความมีวินัยจากการแก้ปัญหาในการเรียนแบบไตรสิกขาและการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและนักเรียนมีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเดิม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ได้ที่จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ว่า การพัฒนาการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยเป็นการใช้แนวคิดทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ “ไตรสิกขา” ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านวินัยของนักเรียนได้อย่างเป็น

ระบบและเห็นผล ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ออกแบบตามหลักไตรสิกขาทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นใน 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านตั้งใจเรียน และด้านตรงต่อเวลา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อพฤติกรรมรวมที่เรียกว่า “ความมีวินัยต่อการเรียน” โดยตรง นอกจากนี้ องค์ความรู้ที่ได้ยังแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมที่บูรณาการหลักธรรมทางศาสนาร่วมกับกิจกรรมเชิงจิตพฤติกรรม (กิจกรรมกลุ่ม การเล่าเรื่อง การสะท้อนความคิด) สามารถสร้างแรงจูงใจภายในของนักเรียนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาตนเองทั้งในด้านการเรียนและการดำรงชีวิต ดังนั้น องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมวินัยในสถานศึกษาอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรหากิจกรรมที่แปลกใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้นักรเยนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น เนื่องจากนักเรียนยังขาดวินัยในตนเองต่อการเรียนอยู่บ้าง

1.2 ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถพูดคุยในห้องเรียนได้ แต่เป็นช่วงเวลาการทำงานส่งครู เพื่อให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.3 เมื่อครูมอบหมายงานนักเรียนสามารถทำส่งได้ทุกครั้ง ครูควรให้ระยะเวลาในการส่งงานแต่ละชิ้นให้เหมาะสมมากขึ้น

1.4 ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนมีความสม่ำเสมอและตรงต่อเวลาในการทำกิจวัตรประจำวันของตนเองมากขึ้น โดยการใช้บอกถึงเหตุและผลของการตรงต่อเวลานั้น

1.5 ครูควรผลักดันให้นักเรียนสามารถจัดลำดับความสำคัญ และแบ่งเวลาเพื่อการทบทวนความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาถึงประเด็นการเห็นคุณค่าของตนเองต่อการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนมังกรกมลาวาส กรุงเทพมหานคร เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของตนเองและการเรียนมากขึ้น

2.2 ผู้ที่สนใจควรพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักธรรมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมความมีวินัยต่อการเรียนของนักเรียนให้เกิดความหลากหลายของการพัฒนามากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกศสุดา แสนนามวงษ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ทฤษฎีพหุปัญญาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารราชพฤกษ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 14(2), 91-98.

คุณวุฒิ ภิรมย์ลาภ. (2558). การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายและการรักษาความสะอาด โรงเรียนมัธยมศึกษาเทศบาล 3 "ยุติธรรมวิทยา" สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเทศบาลสกลนคร. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 3(11), 161-169.

จารุณี วารีนิล. (2565). การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 6(4), 279-291.

ชายแดน เดชาฤทธิ์. (2561). การศึกษาประสบการณ์การทำผิดวินัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปทุมธานี. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 4(1), 3-22.

นพดล ครสาย. (2558). การเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเต่างอยพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 4(14), 87-96.

เบญญาภา หลวงราช. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารครุศาสตร์ ปริทรรศน์ฯ, 4(3), 87-96.

ประกิต วิทยสัมพันธ์. (2561). รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมด้านการมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารช่อพะยอม, 29(1), 225-235.

ประยูรศรี กวานปรัชชา. (2559). การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อการเรียน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกอกวิทยาคม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(2), 173-174.

ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ และปาริชาติ จันทร์เพ็ญ. (2559). การพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้วยหลักไตรสิกขา กรณีศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนนทบุรี. วารสารสังคมศาสตร์, 5(1), 93-101.

วชิรวิทย์ มาลาทอง. (2558). ผลของกิจกรรมแนะแนวตามทฤษฎีการเลือกอาชีพเพื่อพัฒนาการเข้าใจตนเองและการเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 โรงเรียนประเทืองทิพย์วิทยา. Veridian E-Journal, 8(1), 1108-1119.

วิไลวรรณ เพชรเศรษฐ์. (2561). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กรอบความคิดแบบเติบโตเพื่อพัฒนาการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขจรเกียรติศึกษา จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ศศิมา เชียงแสน. (2561). การพัฒนาชุดการเรียนแบบสืบเสาะร่วมกับการเรียนแบบไตรสิกขาที่ส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง การแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน.มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10(28), 101–111.

สุขอารมณ์ เพิ่มพันธุ์วรวัฒน์. (2560). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อลดแนวคิดด้านวัตถุนิยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาปทุมวัน กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 7(1), 124-138.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ)

ENHANCING ASSERTIVE SELF-CONFIDENCE THROUGH A GUIDANCE ACTIVITY SET BASED ON THE FOUR IDDHIPADA OF MATTHAYOMSUKSA 3 STUDENTS AT WAT KHU BON SCHOOL (WATTANANAN UTHIT)

[1]**พระศุภณัฐ โชติญาโณ (บัวแก้ว) PhraSuppanat Chotiyano (Buakaew)**
[2]**พระปลัดสรวิชญ์ อภิปญฺโญ PhrapaladSoravit Aphipanyo**
[3]**พระสมุห์โชคดี วชิรปญฺโญ PhrasomutChokdee Wachirapanyo**
[4]**สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk**
[1, 2, 3, 4]**มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand**
Corresponding Author E-mail: addybuakaew@gmail.com

Article Received: August 26, 2025. Revised: December 28, 2025. Accepted: December 29, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก 2) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกด้วยชุดกิจกรรมตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองโดยใช้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นและความกล้าแสดงออก 2) แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นและความกล้าแสดงออก ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก นี้ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและรอบคอบ โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาควบคู่กับแนวคิดทางจิตวิทยา ทำให้เกิดกิจกรรมแนะแนวที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้เป็นอย่างดี และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 2) ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยชุดกิจกรรมตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) ก่อนใช้ชุดกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ส่วนหลังใช้ชุดกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สรุปว่า นักเรียนมีพัฒนาการของความเชื่อมั่นในตนเองที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดทำขึ้น

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่นในตนเอง, ความกล้าแสดงออก, กิจกรรมแนะแนว, หลักอิทธิบาท 4, นักเรียน

Abstract

This research article aims to: 1) create a set of guidance activities based on the Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4) to develop self-confidence in assertiveness; and 2) study the effectiveness of this activity package on the development of assertive self-confidence based on the Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4) of Grade 9 students at Wat Khubon School (Wattanant Uthit). This was a quasi-experimental research using 33 Grade 9 students. The experimental instruments included: 1) a set of activities that affected the development of self-confidence and assertiveness, and 2) a questionnaire measuring self-confidence and assertiveness before and after participating in the activities. Data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA).

The research results showed that: 1) the process of creating the set of guidance activities based on the Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4) to develop self-confidence in assertiveness was carried out systematically and carefully, using Buddhist principles coupled with psychological concepts. This resulted in guidance activities that were well-suited to the context of Grade 9 students and could be used effectively; and 2) the results of comparing the development of self-confidence in assertiveness with a set of activities based on the Four Noble Truths (Iddhipada 4) for Grade 9 students at Wat Khubon School (Wattanant Uthit), before using the activities, the overall self-confidence was rated at a moderate level. After using the activity set, the overall self-confidence was rated at a high level. In conclusion, the students showed a significant improvement in self-confidence after participating in the activities.

Keywords: Self-Confidence, Assertiveness, Guidance Activities, Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4), Students

บทนำ

ความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการที่ จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพต้องพัฒนาตั้งแต่ช่วงเด็กๆ เราจะเห็นว่า ผู้ที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความกล้าแสดงออกไม่กล้าที่จะสบตากับผู้อื่น แม้แต่ผู้ที่กำลังคุยด้วย ทำให้มีลักษณะก้มหน้าหรือ ไม่ค่อยพูดคุย ไม่กล้าที่จะตอบคำถามและไม่มีความมั่นใจ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ จนเกิดความเครียด และอาจทำให้เข้าใจผิดว่า ไม่สนใจผู้ที่กำลังพูดคุยอยู่ด้วย นอกจากนี้ การเข้าหากลุ่มสนทนา ยังไม่รู้จะเข้าหาอย่างไร เขาจะปฏิเสธที่จะคุยกับเราหรือไม่ จึงเกิดลักษณะคิดเอาเองว่า ผู้อื่นคงจะตำหนิตนเอง ยิ่งทำให้เกิดอาการกระวนกระวายมากขึ้น พยายามหลบหลีกออกจากงานเพราะเกิดความเครียดมาก จึงหลีกเลี่ยงการไปงานเลี้ยงต่างๆ งานกลุ่มที่ต้องพบเจอกับผู้คนมากๆ ซึ่งยิ่งทำให้เกิดความไม่มั่นใจมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสิ่งต่างๆ ที่ดีขึ้นทำให้เกิดความเชื่อมั่นที่แน่วแน่ ที่ตัวเองมั่นใจหรือตัดสินใจเลือก จะมีปัญญาในการไตร่ตรองมากขึ้นมีปัญญาที่ดีก็จะมีการไตร่ตรองเรื่องต่างๆละเอียดมากขึ้นส่งผลให้เรามีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ทำให้ตัวเด็กไม่ต้องไปตกอยู่ในที่เราไม่สมควร ทำให้ไม่คิดมากจนเกิดไป เพราะบางสิ่งบางอย่างนั้นแล้วเราล้วนไม่คิดไตร่ตรองให้ดีก่อนแล้วนั้น

การกระทำหรือความคิดที่เราเผลอทำลงไปนั้นจะส่งผลเสียต่อตัวเราแค่ไหน เพราะบางสิ่งบางอย่างต้องการคนใส่ใจดูแลให้ดีแล้วนั้น ถ้าใส่ใจดูแลให้คำปรึกษาถูกที่ถูกจุดก็จะส่งผลที่ดีตามมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ดีทั้งนั้น ถ้าได้ช่วยอนาคตของเด็กเหล่านี้แล้วนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญต่ออนาคตของประเทศแล้วด้วยนั่นต้องสอดคล้องกับมาสโลว์ กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองนั้นสามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้เพราะคนทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในตนเองต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนเองถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นที่อยู่ภายในตัวเด็กนั้นจะทำหน้าที่ในการกำกับความคิด ความรู้สึกของเด็กในปัญหาต่างๆ และจะแสดงออกมาในลักษณะของพฤติกรรมที่ปรากฏต่อบุคคลภายนอกที่เรียกว่าบุคลิกภาพเด็กที่มีความเชื่อมั่นจะเป็นคนที่มีลักษณะมั่นคง ไม่ลังเลในการตัดสินใจ ไม่วิตกกังวลต่อสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ในขณะเดียวกันก็ไม่ฟูมฟายหรือกังวลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้วสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ และเมื่อประเมินว่าตัวเองไม่พร้อม ก็กล้าและมั่นใจที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ส่วนเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นจะมีลักษณะที่ตรงกันข้าม ในสถานการณ์ที่ปกติ จะเป็นคนที่ดูน่าคบหา อ่อนน้อม ไม่มีปากมีเสียงกับใคร ดูเป็นคนที่สามารถเข้ากับคนอื่นได้ดี แต่เมื่อต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย จะเห็นตัวตนที่แท้จริงของบุคคลนั้น คือ มีอาการท่าทีลังเลกระวนกระวายและวิตกกังวลในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่กล้าที่จะตัดสินใจ พร้อมที่จะเป็นผู้ตามมากกว่าที่จะยอมรับ บทบาทของความเป็นผู้นำที่จะต้องรับผิดชอบในการตัดสินใจ นอกจากนั้นอาจแสดงการยอมรับผู้อื่นด้วยการให้ผู้อื่นตัดสินใจแทนและทำตามการตัดสินใจของคนอื่น ทั้งๆ ที่ตัวเองอาจจะไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจนั้น สิ่งที่ตามมาคือการหมดความสุขในชีวิต เกิดความทุกข์ในการต้องทำในสิ่งที่ตนเองไม่เห็นด้วย เมื่อเด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองแล้วจะส่งผลถึงการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของเด็กในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ ด้านอารมณ์หรือด้านสังคม ปัจจัยที่มีผมต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง คือ ครู เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก การสร้างบรรยากาศและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กเกิดความอบอุ่นเป็นกันเอง มีอิสระในการแสดงออก สามารถลือกทำตามกิจกรรมที่สนใจ ยอมรับในความสามารถของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าตัวมีคุณค่าและทำสิ่งต่างๆให้ประสบความสำเร็จได้ตัวตัวเอง ครอบครัวการศึกษาและสังคม ล้วนเป็นปัจจัยแวดล้อมที่มีส่วนในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดแก่เด็กได้ และสถานศึกษาเป็นที่สำคัญที่สุดในการสร้างและพัฒนาคุณลักษณะที่ดี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ เอาใจใส่ในงานส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของตนเองปลูกฝังและฝึกฝนความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญหน้าความจริง มีแรงจูงใจ กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติ เหมาะสม มีคุณภาพ สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป มันเป็นสิ่งสำคัญที่ตัวของเด็กจะได้รับการช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะแนว เราจึงเล็งเห็นปัญหาเหล่านี้จึงอยากเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาที่เด็กส่วนน้อยนี้กำลังพบเจออยู่ การขาดความเชื่อมั่นด้วยตัวเอง จะนำเอาด้วยหลักอิทธิบาท4เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาเหล่านี้ แม้สิ่งที่ตัวเด็กนั้นพบเจออยู่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ยากลำบากขนาดไหนเราจะช่วยหาทางแก้ไขให้ดีที่สุด ถึงที่สุดแล้วนี้เราจัดทำวิจัยในครั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ต่อเด็กที่พบเจอปัญหาสิ่งเหล่านี้อยู่ ความอายไม่มีอยู่จริง คนที่ดูขี้อายสามารถเป็นคนที่กล้าแสดงออกในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ แถมความอายยังเป็นพลังของความเปราะบางด้วย หมายความว่าหากเราไม่รู้พูดผิด หรือเข้าใจผิดไปบ้างก็ปล่อยให้มันเป็นไป ไม่อายที่จะถาม ไม่ลังเลที่จะขอความรู้จากคนที่รู้จริงๆ ความอายเป็นเสน่ห์ของความผิดพลาดที่คนเราให้อภัยได้

เราต้องพยายามสร้างความมั่นใจให้กับตัวเองเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีต่อตัวของเด็กและเสริมสร้างความมั่นใจความกล้าแสดงออกแล้ว ยังส่งผลต่ออนาคตของเด็กและปัจจุบันถ้าเราได้เข้ามาช่วยส่งเสริมสิ่งต่างๆของเด็กเหล่านี้แล้วย่อมเป็นการที่ดีต่อตัวเด็กอย่างมากแล้วนั้น ยังช่วยในสภาพปัญหาต่างๆของพวกเขาทำให้การตัดสินใจที่ดี บุคลิกที่ดีแล้วนั้นด้วย ส่งผลให้มีการแสดงออกที่ดีขึ้น สภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ส่งผลถึงอนาคตที่เด็กๆเหล่านั้นควรจะได้เป็นในสิ่งที่แล้วจริงๆตัวเราเองถนัดหรือชอบสิ่งใดๆก็ไม่อาจมีอะไรมากรีดขวางทางที่เราอยากจะเป็นทางที่เราเลือก หรือทางที่เราฝันใฝ่

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยชุดกิจกรรมตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดความเชื่อมั่นในการแสดงออกอันจะทำให้เป็นอนาคตที่ดีของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ)
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยชุดกิจกรรมตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้น ม.3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) จำนวนนักเรียนทั้งหมด 113 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้น ม.3/1 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 33 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบชุดกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นและความกล้าแสดงออกด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) 2) แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นและความกล้าแสดงออก ด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ)

3. การดำเนินการทดลอง เพื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) ดังนี้ 1) ผู้วิจัยนำหนังสือจากหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตรวิทยาหารศึกษาและการแนะแนว ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) กรุงเทพมหานคร เพื่ออนุมัติในการดำเนินการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 และ 3/1 เป็นกลุ่มตัวอย่าง และขออนุญาตใช้ สถานที่ในการดำเนินการทดลอง 2) ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมทำแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยหลักอิทธิบาท 4 3) ผู้วิจัยดำเนินการทำกิจกรรมกับนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยตนเองตามชุดกิจกรรมการแนะแนวความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกด้วยหลักอิทธิบาท 4 เป็น เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการเรียนการสอนตามปกติ 4) ให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวความเชื่อมนในตนเองด้านความกล้าแสดงออกด้วยหลักอิทธิบาท 4 5) เมื่อผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามที่กำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดก่อนทดลองมาวัดกับนักเรียน

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลอง (Post-test) รวมทั้งให้นักเรียนกลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมแนะแนวความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยหลักอิทธิบาท 4 (1) Per-test คือ การทดสอบทีจัดกระทำขึ้นก่อนทีบุคคลจะ ได้รับโครงการ หรือก่อนทีจะมีการทดลอง (2) Post-test แบบทดสอบหลังเรียน (Post-Test) เป็นแบบทดสอบที่จะต้องมีคุณภาพตามหลักวิชาการ กล่าวคือ จะต้องมีความเที่ยงตรงสูง (Validity) อำนาจการจำแนกสูง มีดัชนีความยาก (Difficulty Index) อยู่ในเกณฑ์และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) สูง6) นำแบบสอบถาม ความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนกลุ่มทดลองมาวิเคราะห์เปรียบเทียบก่อนและหลังการเข้า ร่วมกิจกรรมแนะแนวความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยหลักอิทธิบาท 4 และ วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างเพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงกึ่งทดลองเพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะทั่วไปของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่เป็นร้อยละ นำเสนอตารางประกอบการบรรยายผล ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากแบบความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย และตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระดับแรงจูงใจของนักเรียนกลุ่มทดลองกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง ที่มีเพศและผลสัมฤทธิ์ที่ต่างกัน โดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) โดยมีการดำเนินการวิจัยใน 2 ส่วนสำคัญ สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) และการเปรียบเทียบผลการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยชุดกิจกรรมตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ)

การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) จังหวัดกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปการสร้างชุดกิจกรรมดำเนินการตามขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

1) การศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง การศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องเป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญต่อการกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเองใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกล้าแสดงออก ด้านกล้าตัดสินใจ ด้านกล้าเผชิญความจริง ด้านความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกัน ได้แก่ อิทธิบาท 4 ประการ ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา มาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดทางจิตวิทยาเพื่อพัฒนากิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน

2) การกำหนดโครงสร้างและรูปแบบการสร้างชุดกิจกรรม จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างและรูปแบบของชุดกิจกรรม โดยวางแผนกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้านของความเชื่อมั่นในตนเอง มีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน และใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกันในแต่ละด้าน นอกจากนี้ยังออกแบบการประเมินผลทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อวัดผลพัฒนาการของนักเรียนอย่างเป็นมีประสิทธิภาพ

3) การออกแบบสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว การออกแบบชุดกิจกรรมเน้นการเชื่อมโยงหลักธรรมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยแต่ละกิจกรรมได้รับการออกแบบให้มีความหลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านสื่อวิดีโอ การอภิปรายกลุ่ม การเล่าเรื่อง และการฝึกปฏิบัติ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียน

4) การตรวจสอบและปรับปรุงกิจกรรม หลังจากการออกแบบกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมไปขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา จิตวิทยา และการแนะแนว เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรม และมีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อให้แน่ใจว่ากิจกรรมมีประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5) การเปรียบเทียบการใช้ชุดกิจกรรม โดยนำแบบสอบถามมาให้นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) จำนวน 33 คน เป็นนักเรียนชั้น ม.3/1 กลุ่มตัวอย่าง ชุดกิจกรรมที่ได้รับการปรับปรุงแล้วถูกนำไปทดลองใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โดยใช้ชุดกิจกรรมที่ปรับปรุงการแก้ไขแล้ว มาใช้ แล้วหลังใช้ชุดกิจกรรมครบแล้ว ได้นำแบบสอบถามมาทดสอบอีกครั้ง โดยให้นักเรียนโรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) จำนวน 33 คน เป็นนักเรียนชั้น ม.3/1 กลุ่มตัวอย่าง มาเปรียบเทียบก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมเพื่อดูความแตกต่าง จากก่อนและหลังอย่างไร

6) การประเมินและสรุปผลการสร้างชุดกิจกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองใช้แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการนำผลการเปรียบเทียบทำให้ชุดกิจกรรมมีความสมบูรณ์และพร้อมสำหรับการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน

2. ผลการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกด้วยชุดกิจกรรมตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยหลักอิทธบาท 4 โดยภาพรวม (ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรม)

ความเชื่อมั่นในตนเอง	ก่อนใช้กิจกรรมแนะแนวฯ			หลังใช้กิจกรรมแนะแนวฯ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านกล้าแสดงออก	2.57	0.635	ปานกลาง	3.53	0.740	มาก
2. ด้านกล้าเผชิญความจริง	3.45	0.572	ปานกลาง	3.78	0.738	มาก
3) ด้านกล้าตัดสินใจ	2.75	0.476	ปานกลาง	3.57	0.815	มาก
4) ด้านความคิดสร้างสรรค์	2.94	0.583	ปานกลาง	3.54	0.730	มาก
ภาพรวม	**2.76**	**0.609**	**ปานกลาง**	**3.54**	**0.735**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 (กลุ่มตัวอย่าง) ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงอื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 (กลุ่มตัวอย่าง) หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการสร้างกระบวนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกนี้ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและรอบคอบ โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาควบคู่กับแนวคิดทางจิตวิทยา ทำให้เกิดกิจกรรมแนะแนวที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้เป็นอย่างดี และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการสร้างพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ที่พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก พบว่ามีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การกำหนดโครงสร้างกิจกรรม การออกแบบ การตรวจสอบและปรับปรุงกิจกรรม การเปรียบเทียบ และการประเมินผล กระบวนการทั้งหมดได้รับการพัฒนาโดยใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ผสมผสานกับแนวคิดทางจิตวิทยาที่เน้นการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกล้าแสดงออก ด้านกล้าตัดสินใจ ด้านกล้าเผชิญความจริง และด้านความคิดสร้างสรรค์ ทำให้กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับนักเรียนบาลีและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2559) ที่กล่าวว่า ชีวิตมีทุกข์เป็นธรรมชาติฐานของมันอยู่แล้วการที่จะแก้ปัญหาดับสลายคลายทุกข์และการที่จะมีความสุขได้คนก็ต้องมีจิตใจที่มั่นคงในการอยู่กับความจริงเริ่มด้วยจัดการให้ชีวิตของตนลงตัวกันได้กับความทุกข์พื้นฐานนั้นโดยมีปัญญาที่ทำให้จิตเป็นอิสระจากทุกข์พื้นฐานนั้นหรือให้ใจอยู่กับมันได้สบายๆอย่างใดอย่างหนึ่งถ้าทำถึงขั้นนั้นไม่ได้ก็ให้ใจอยู่กับมันด้วยปัญญาที่รู้เท่าทันวางใจว่าทำนั้นถูกต้องอย่างน้อยก็ยอมรับความจริงสู้หน้าเผชิญหน้าความจริงได้ด้วยปัญญาที่รู้เท่าทันความจริงนั้นถ้าคนมีจิตใจที่มั่นดงในการอยู่กับความจริงไม่ได้ถ้าเขาไม่มีปัญญาจัดการให้ชีวิตของตนลงตัวกันได้กับความทุกข์พื้นฐานนั้นก็กลายเป็นว่า เขาปล่อยให้ทุกข์พื้นฐานนั้นกลายเป็นปมปัญหาที่แฝงซ่อนอยู่ในตัวเขาเองแล้วเขาก็จะมีชีวิตอยู่แบบปิดกลบปัญหา บังตาจากความทุกข์ และหลอกตัวเองปล่อยให้ปัญหาซ่อนอยู่ข้างในนั้นก่อปัญหาซ้อนขึ้นมาไม่รู้จบสิ้น พยายามปรารภความเพียรประครองจิต มุ่งมั่นเพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดภิกษุนั่นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย

จากผลการพัฒนา พบว่า กระบวนการทั้งหมดมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมุ่งเน้นการเชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษา ผ่านการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การฝึกปฏิบัติ การเล่าเรื่อง และการใช้สื่อวิดีโอ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม กระบวนการนี้ยังได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เพื่อให้แน่ใจว่ามีความเหมาะสมในเชิงเนื้อหา รูปแบบ และเป้าหมายการสร้างและพัฒนา ดังนั้น การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมนี้จึงเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวคิดทางการศึกษาและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยส่งเสริมศักยภาพความเชื่อมั่นในตนเองทั้งด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยชุดกิจกรรมตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) ก่อนใช้ชุดกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ส่วนหลังใช้ชุดกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สรุปว่านักเรียนมีพัฒนาการของความเชื่อมั่นในตนเองที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดทำขึ้น ได้เปรียบเทียบผลวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวสามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญ ค่าเฉลี่ยก่อนและหลังของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (xหลังเข้าร่วมกิจกรรม ไม่มีการพัฒนาเกิดขึ้นเพราะไม่ได้ใช้ชุดกิจกรรม โดยค่าเฉลี่ยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ความเชื่อมั่นในตนเองโดยรวมเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลาง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม เป็นระดับมาก หลังการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองเป้าหมายการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow (1954) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองนั้นสามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้เพราะคนทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในตนเองต้องการให้คนอื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตนเองถ้าความต้องนี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจะทำให้บุคคลนั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง การปลูกฝังความเชื่อมั่นให้แก่ตัวเด็กให้ดีนั้นควรพึงจะศึกษาทำความเข้าใจ ในการสอนที่จะทำให้ตัวเด็กปลูกฝัง ความเชื่อมั่นในตนเองจะมีผลในระยะยาว ทำให้คุณภาพชีวิตของเด็กจะดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดอารีวรรณ์ จันทร์เอียง (2551) ได้นิยามพฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่บุคคลสามารถพูด หรือกระทำตามความคิด ความรู้สึก และความต้องการของตนเองด้วยความมั่นใจ ปราศจากความวิตกกังวลต่อบุคคลหรือสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ ตามสิทธิที่ตนมี โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นและรับผิดชอบต่อพฤติกรรม อีกทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้นยังส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง สอดคล้องกับแนวคิด Willis and Daisley (1995) กล่าวว่า พฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม คือ รูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพในตนเอง และผู้อื่น ซึ่งหมายความว่าความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมนั้นเกี่ยวข้องกับการจัดการหรือเผชิญกับความรู้สึกที่มีต่อตนเองและผู้อื่นโดยสามารถยอมรับได้ไม่ว่าจะมีผลเกิดขึ้นตามมาแบบใดก็ดีก็ตาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมฝึกความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนองานที่ได้รับมอบหมาย ประสบการณ์ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความมั่นคงทางความคิดสร้างสรรค์และสามารถจัดการกับความเครียดหรือควบคุมความคิดในสถานการณ์ที่ท้าทายได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยพนม พงษ์ไพบูลย์ (2543) กล่าวว่า ความหมายของการแนะแนวทางการศึกษาการแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักสภาพแวดล้อมรอบตัว เพื่อให้สามารถปรับตัวและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีความสุข และส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาลงสุดตามศักยภาพของแต่ละคนทุกๆ ด้านการแนะแนวเป็นส่วนที่จะส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้น แนะนำช่วยเหลือ ให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลข่าวสาร กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และแสวงหาความรู้มาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทั้งการแก้ปัญหา ปรับปรุงวิถีชีวิตและการงานเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแนะแนวบทบาทของครูก็คือ เป็นผู้ที่เข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระกานการการเรียนรู้ต่างๆจากงานวิจัยดังกล่าวมาแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมที่เชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวันสามารถกระตุ้นการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ของผู้เรียนได้ ดังนั้น ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการที่พัฒนาขึ้น ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนในทุกด้าน แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมในการประยุกต์ใช้หลักธรรมและแนวคิดทางจิตวิทยาอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดผลเชิงบวกที่สามารถนำไปปรับใช้ในสถาบันการศึกษาทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากงานวิจัยดังกล่าวมาแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมที่เชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวันสามารถกระตุ้นการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ของผู้เรียนได้ ดังนั้น ชุดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้น ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนในทุกด้าน แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมในการประยุกต์ใช้หลักธรรมและแนวคิดทางจิตวิทยาอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดผลเชิงบวกที่สามารถนำไปปรับใช้ในสถาบันการศึกษาทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) ประกอบด้วย 1) ความกล้าแสดงออก นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่โดดเด่นในด้านการกล้าแสดงออก 2) ความกล้าตัดสินใจ นักเรียนแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการตัดสินใจในสถานการณ์สำคัญได้อย่างมั่นใจ 3) ความกล้าเผชิญความจริง การเข้าร่วมกิจกรรมช่วยให้นักเรียนสามารถยอมรับข้อผิดพลาดของตนเองและเผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างกล้าหาญ 4) ความคิดสร้างสรรค์ หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีความมั่นใจมากขึ้น สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ได้ที่จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) อธิบายได้ว่า

1. ความกล้าแสดงออก นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่โดดเด่นในด้านการกล้าแสดงออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกล้าปฏิเสธคำขอที่ไม่เหมาะสมได้อย่างมีเหตุผล และการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมั่นใจ การฝึกฝนการเล่าเรื่องและการนำเสนอหน้าชั้นเรียนช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่น

และลดความประหม่าในการพูดต่อหน้าชุมชน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและเพื่อนยังช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสารและเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2. ความกล้าตัดสินใจ หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการตัดสินใจในสถานการณ์สำคัญได้อย่างมั่นใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยแรงกดดัน การฝึกวิเคราะห์ปัญหาและการอภิปรายกลุ่มช่วยให้นักเรียนสามารถประเมินข้อมูลอย่างรอบคอบและตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ลังเล การเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่ต้องเลือกทางออกอย่างมีเหตุผลยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการจัดการความเสี่ยง

3. ความกล้าเผชิญความจริง การเข้าร่วมกิจกรรมช่วยให้นักเรียนสามารถยอมรับข้อผิดพลาดของตนเองและเผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างกล้าหาญ การฝึกตั้งเป้าหมาย การวางแผนชีวิต และการแบ่งปันประสบการณ์กับเพื่อนมีส่วนช่วยให้นักเรียนกล้าเผชิญหน้ากับความจริงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ที่จะเผชิญหน้ากับความจริงอย่างมีสติและการปรับปรุงตนเองเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญ ซึ่งช่วยให้พวกเขารับมือกับความท้าทายใหม่ๆ ได้อย่างมั่นใจ

4. ความคิดสร้างสรรค์ หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีความมั่นใจมากขึ้นในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และทดลองวิธีการทำงานที่แตกต่างออกไป นักเรียนมีแนวโน้มที่จะกล้าคิดนอกกรอบและยอมรับการเปลี่ยนแปลงในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น กิจกรรมที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการทำงานเป็นทีมช่วยกระตุ้นการแลกเปลี่ยนแนวคิดที่หลากหลายและพัฒนาศักยภาพในการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย การนำชุดกิจกรรมมาใช้กับการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านความกล้าแสดงออก ด้วยหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคู้บอน (วัฒนานันท์อุทิศ) มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทั้ง ด้านกล้าแสดงออก, ด้านกล้าตัดสินใจ, ด้านกล้าเผชิญความจริง, และด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้อย่างประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำชุดกิจกรรมแนะแนวไปปรับใช้ในสถาบันการศึกษาแห่งอื่นๆ เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนอย่างกว้างขวาง

1.2 ควรจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง โดยอาจจัดเป็นกิจกรรมระยะยาวที่สอดคล้องกับหลักธรรม เช่น การฝึกสมาธิ การบรรยายธรรม และการใช้กรณีศึกษาในชีวิตจริง

1.3 ควรออกแบบกิจกรรมเพิ่มเติมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการตัดสินใจ เช่น การแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์จำลองหรือการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างเพื่อเพิ่มความครอบคลุมและความหลากหลายของผลการศึกษา ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมนักเรียนจากภูมิภาคต่างๆ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบผลการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย จะช่วยให้เข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและบริบททางสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับติดตามผลกระทบในระยะยาว การศึกษาผลกระทบของชุดกิจกรรมแนะแนวในระยะยาว จะช่วยประเมินความคงทนของผลการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง การติดตามผลในระยะยาวจะช่วยให้เข้าใจถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมเมื่อเวลาผ่านไป และสามารถปรับปรุงกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการหลักธรรมอื่นๆ การวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาโมเดลกิจกรรมใหม่ที่เน้นการบูรณาการหลักธรรมอื่นๆ เช่น สังคหวัตถุ 4 จะช่วยให้เข้าใจถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในมิติที่แตกต่าง การบูรณาการหลักธรรมที่หลากหลายจะช่วยให้การพัฒนากิจกรรมแนะแนวมีความครอบคลุมและรอบด้านมากยิ่งขึ้น

2.4 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับศึกษาความสัมพันธ์เชิงลึก การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมเวสารัชชกรณธรรมและมิติต่างๆ ของความเชื่อมั่นในตนเองจะช่วยให้เข้าใจถึงกลไกการทำงานของหลักธรรมแต่ละข้อ การวิเคราะห์ว่าแต่ละหลักธรรมส่งผลต่อมิติใดของความเชื่อมั่นในตนเองมากที่สุด จะช่วยให้สามารถออกแบบกิจกรรมแนะแนวที่เน้นการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับเปรียบเทียบกับแนวคิดทางจิตวิทยาสมัยใหม่ การวิจัยเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการกับกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทางจิตวิทยาสมัยใหม่ จะช่วยให้เห็นข้อได้เปรียบและข้อจำกัดของแต่ละแนวทาง การเปรียบเทียบจะช่วยให้สามารถนำข้อดีของแต่ละแนวทางมาปรับปรุงและพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.

พนม พงษ์ไพบูลย์. (2543). อะไรคือการศึกษาขั้นพื้นฐาน12 ปี. วารสารวิชาการ, 2(2), 46-50.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2559). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. พิมพ์ครั้งที่ 45. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

อารีวรรณ์ จันทร์เอียง. (2551). พฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในชั้นเรียนของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Liz Willis and Jenny Daisley. (1995). Willis and Daisley. London: McGraw-Hill.

Maslow. (1954). 80 Motivation and Personality. New York City: Harper & Brothers.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

GUIDELINES FOR DEVELOPING ACHIEVEMENT MOTIVATION BASED ON BUDDHIST PSYCHOLOGY OF UPPER PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN WANGNOI WITTHAYAPHUM SCHOOL, WANG NOI DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

[1]สุกัณญา สุภาพงษ์ Sukanya Suphaphong
[2]พระครูปลัดมารุต วรมงฺคโล PhrakhrupaladMaroot Wormoklalo
[3]พระสมุห์โชคดี วชิรปญฺโญ PhrasamuChokdee Vajirapanyo
[4]พระครูปลัดอรรณพ ปญฺญาสาโร PhrakrupaladAnnop Panyasaro
[5]มณฑกานต์ แป้นกลม Monthakarn Paenkrom
[1, 2, 3, 4, 5]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: sukanyasupha1975@gmail.com

Article Received: August 04, 2025. Revised: December 28, 2025. Accepted: December 29, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระชั้นประถมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่เป็นนักเรียน จำนวน 159 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัยพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของของนักเรียนระชั้นประถมศึกษาตอนปลายโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง ด้านฉันทะ มีใจรัก ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ และด้านวิริยะ พากเพียรทำ ตามลำดับ และ 2) แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของของนักเรียนระชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย (1) ด้านฉันทะ มุ่งเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและสอดแทรกหลักธรรมคำสอน เพื่อสร้างความพอใจและปลูกฝังนิสัยรักในการเรียน ทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจและมีความสุขกับการเรียนรู้ (2) ด้านวิริยะ มุ่งเน้นการส่งเสริมความเพียรพยายามและความกล้าที่จะลงมือปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนสามารถเอาชนะอุปสรรคปัญหาและมุ่งมั่นดำเนินงานจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (3) ด้านจิตตะ มุ่งเน้นการสร้างความรับผิดชอบและความเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ฝึกฝนให้มีสมาธิจดจ่อ แน่วแน่ และไม่ปล่อยปละละเลยหน้าที่ (4) ด้านวิมังสา มุ่งเน้นการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง และรู้จักวิเคราะห์ตรวจสอบสาเหตุของผลการเรียนรู้ด้วยเหตุผล มีการวางเป้าหมายที่ชัดเจนและรอบคอบในการทำงาน

คำสำคัญ: แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน, หลักพุทธจิตวิทยา, อิทธิบาท 4, นักเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research article aims to: 1) study the level of achievement motivation in learning based on Buddhist psychology among upper primary school students, and 2) study guidelines for developing achievement motivation in learning based on Buddhist psychology among upper primary school students at Wang Noi Wittayaphum School, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. This was a mixed-methods research. Quantitative research used questionnaires to a sample of 159 students, with data analyzed using basic statistical methods: percentage, mean, and standard deviation. Qualitative research used interviews with 5 key informants, with data analyzed using content analysis.

The research findings show that: 1) The overall level of achievement motivation in learning based on Buddhist psychology among upper primary school students was rated at a high level. When considering each aspect according to the Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4), all four aspects were also rated at a high level, namely: Vimamsā (consideration and reflection), Chanda (love of the subject), Citta (attentiveness), and Viriya (diligence and perseverance), respectively. And 2) The guidelines for developing achievement motivation in learning according to Buddhist psychology for upper primary school students consist of: (1) Chanda (love of the subject), focusing on diverse teaching and learning processes that incorporate Buddhist teachings to create satisfaction and cultivate a love of learning, making students inspired and happy with learning; (2) Viriya (diligence), focusing on promoting perseverance and courage to act so that students can overcome obstacles and problems and work diligently until they achieve their goals; (3) Citta (attentiveness), focusing on creating responsibility and attentiveness to assigned tasks, training them to have concentration, focus, and not neglect their duties; (4) Vimamsā (consideration and reflection), focusing on using wisdom to consider and reflect, and knowing how to analyze and examine the causes of learning outcomes with reason, setting clear and careful goals in work.

Keywords: Achievement Motivation, Buddhist Psychology, The Four Paths of Accomplishment (Iddhipada 4), Primary School Students

บทนำ

โลกปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่างๆจากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวกขึ้น วิถีชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างไปจากเดิม มีความเปิดกว้างยอมรับ และให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้และข่าวสารที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษ 21 จึงไม่ใช่เพียงกระบวนการถ่ายทอดความรู้ แต่คือการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้คน ที่ยังมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคนในฐานะพลเมืองให้มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีทักษะจำเป็นและสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเน้นการเรียนรู้สร้างแรง

บันดาลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย การเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ๆยึดประโยชน์ส่วนรวมกันและการการเรียนรู้เพื่อการนำไปปฏิบัติ มุ่งสร้ารการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พึ่งพาตนเองได้ และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้ หลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษาในศตวรรษ 21 การศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนด้วยเรียนรู้ที่พัฒนาตนองอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจดจำเนื้อหา เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง และลงมือปฏิบัติให้เกิดเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและต่อยอดความรู้นั้นได้ด้วยตัวเอง ผู้ต้องสามารถสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศเกื้อหนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย การเชื่อมโยงความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนและสังคมโดยรวมเรียนรู้ที่มีผ่านบริบทความเป็นจริง และการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือ และแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

Differentiated Instruction หรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเชื่อในการมีทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้เรียน โดยความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนจะถูกพิจารณาจากทักษะ และความสามารถของผู้เรียนในแต่ละบุคคลเป็นหลัก ซึ่งสามารถสังเคราะห์ได้จากการสังเกตผู้เรียนในช่วงเวลาต่างๆ ผ่านการใช้ความคิด Differentiated Instruction หรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เชื่อในการมีทางเลือกที่หลากหลายให้กับผู้เรียน โดยความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนจะถูกพิจารณาจากทักษะ และความสามารถของผู้เรียนในแต่ละบุคคลเป็นหลัก ซึ่งสามารถสังเคราะห์ได้จากการสังเกตผู้เรียนในช่วงเวลาต่างๆ ผ่านการใช้ความคิดละความเชื่อของแต่ละบุคคล ครูทุกคนจะยังคงสามารถมองเห็นผลลัพธ์ที่แฝงอยู่ และแสดงออกมาอย่างชัดเจน ผ่านในกระบวนการเรียนรู้ที่ต่างกันได้ ซึ่ง Carol Tomlinson ผู้คิดค้นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้กำหนดองค์ประกอบไว้ 3 ส่วน ได้แก่ 1) Content เนื้อหา หมายถึง เนื้อหาสาระการเรียนที่ผู้สอนต้องจัดทำเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเกิดทักษะด้านต่างๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมต่างๆ 2) Process กระบวนการกระบวนการ หมายถึง วิธีการที่จะสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในห้องเรียน รวมถึงการจัดกลุ่มผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนและเลือกกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดแข็งของการจัดกลุ่มในแต่ละรูปแบบ 3) Product ผลลัพธ์ หมายถึง ผลจากการจัดกิจกรรมตามเนื้อหา และกระบวนการที่สมบูรณ์แล้ว ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะประสบการณ์ต่างๆ และจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปต่อยอดในการออกแบบการเรียนรู้ครั้งต่อๆ ไปได้เพื่อให้ตอบโจทย์กับความแตกต่างของผู้เรียนต่อไป

การจูงใจเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมไปยังเป้าหมายที่ต้องการ แรงจูงใจจะกระตุ้นและผลักดันให้ผู้เรียนตอบสนองอย่างกระตือรือร้น และสามารถทำให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมอย่างตั้งใจสม่ำเสมอ แรงจูงใจที่ผลักดันนี้อาจจะเกิดขึ้นจากแรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความต้องการ ทัศนคติความทะเยอทะยาน ความสนใจ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น หรือแรงจูงใจภายนอก อันได้แก่ความมุ่งหวังและความต้องการของบิดามารดาหรือเครื่องล่อและบรรยากาศในการเรียน เป็นต้น แรงจูงใจจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวทาง เกิดพลังช่วยกระตุ้นความสนใจ พัฒนาความสนใจและการใฝ่หาความรู้ตลอดจนการเลือกพฤติกรรมที่แสดงออก แต่อย่างไรก็ตามเรื่องแรงจูงใจเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและลึกซึ้งเกินกว่าที่คิด ดังนั้นการศึกษาทฤษฎีต่างๆของแรงจูงใจจึงเป็นเรื่องที่ผู้สอนควรให้ความสนใจเป็นอย่างมาก การที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนถือเป็นผลดีทั้งด้านสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีเพราะว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะเป็นตัวที่ทำให้คนมีการพัฒนา หรือทำให้มีความเป็นคนอย่างแท้จริงและจากจุดนี้จึงสามมารถไปพัฒนาสิ่งอื่นได้อย่างถูกต้องและแรงจูงใจก็สำเร็จได้ด้วยการศึกษา หมายความว่า การศึกษามีหน้าที่ที่จะต้องสร้างแรงจูงใจที่ถูกต้องให้แก่

มนุษย์จะเห็นว่าแรงจูงใจเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการศึกษาแรงจูงใจที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการเรียนรู้และความสำเร็จของผู้เรียนมากที่สุดประการหนึ่ง คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งหมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพื่อให้ถึงมาตรฐานตามที่ตั้งใจพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคต่างๆ โดยไม่ย่อท้อ มีความทะเยอทะยาน กระตือรือร้น มานะพยายาม มีการวางแผน

ผลลัพธ์ที่ดีเกิดจากกระบวนการการเรียนรู้ที่สนับสนุน และผลักดันผู้เรียน ให้พวกเขาได้ใช้ความเป็นธรรมชาติของพวกเขาในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ ทั้งสิ่งที่เป็นเป้าหมายในการสอนหรือทำกิจกรรมของเรา และสิ่งที่อาจจะมีความหมายมากกว่านั้นสำหรับพวกเขา การสนับสนุนที่ผู้สอนสามารถทำได้คือการเปิดใจ เปิดหู เปิดตา ชะลอการตัดสินของตัวเอง และสังเกตนักเรียนเพื่อรับรู้ถึงธรรมชาติของนักเรียน และเรียนรู้จากโลกใบเล็กๆ ที่จะค่อยๆ เปิดออกตรงหน้าเราพร้อมๆ กับที่นักเรียนก็กำลังเรียนรู้เกี่ยวกับโลกกว้างที่เราได้นำเข้าไปในห้องเรียนแห่งความแตกต่าง ที่กระหายการเรียนรู้ไม่ต่างกัน

ไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และทัดเทียมกับนานาชาติ ซึ่งเป้าหมายสูงสุดในการเรียนของแต่ละคน คือความสำเร็จในการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาที่มีความแตกต่างกันทั้งนี้ ครูอาจารย์ผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนด้วย เพราะวิชาเรียนแต่ละวิชาจะมีลักษณะเนื้อหาวิชา ความยากง่ายและวิธีการเรียนที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น ผู้เรียนจะต้องเข้าใจธรรมชาติของแต่ละรายวิชาที่เรียน ตลอดจนหาวิธีการศึกษาเรียนรู้เพื่อให้ประสบความสำเร็จในแต่ละรายวิชาให้มากที่สุด การเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาจึงไม่ใช่เรื่องที่ทำได้อย่างง่ายสำหรับนักเรียนทุกคน ซึ่งบางคนจะต้องใช้ความเพียรพยายาม ความตั้งใจ และความอดทนในการเรียนรู้อย่างไม่ลดละ จึงจะประสบผลสำเร็จ เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแรงจูงใจ คือการพัฒนา เป็นการทำสิ่งที่มีอยู่ให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง สังคม หรือหน่วยงานที่ตนทำงานอยู่ เพื่อความก้าวหน้าและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในการศึกษาก็เช่นกัน ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา โดยการสร้างองค์ความรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ตามตำราเรียนและความรู้ที่อื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิชาที่ตนศึกษา การที่บุคคลพยายามที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนด้วยตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิมหรือมีความเหมาะสมกว่าเดิม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะเพื่อศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการศึกษาทางการเรียนรู้ตามหลักพุทธจิตวิทย มีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และลักษณะเด่นของพุทธจิตวิทยามีความรู้ความเข้าใจการแยกนิกาย การขยายตัวของพุทธศาสนาเข้าไปในนานาประเทศ มีความรู้ความเข้าใจอิทธิพลของพุทธศาสนาต่อวัฒนธรรมในประเทศนั้นๆ และมีความรู้ความเข้าใจสามารถอธิบายการเกิดองค์การหรือกระบวนการใหม่ๆ ในวงการพุทธศาสนา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ตามหลักพุทธจิตวิทยา ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนได้อย่างมาประสิทธิภาพด้วยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งหมด 270 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระดับชั้นประถมศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 159 คน ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Krejcie and Morgan (1970)

2. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจงคุณสมบัติ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี วารสาร ตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคำถามเกี่ยวกับวิชาภาษาไทย 3) ศึกษาเอกสารจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 4) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 5) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือวิจัยโดยขอคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 6) สร้างเครื่องมือวิจัย และนำเสนอร่างเครื่องมือวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป 7) นำเครื่องมือวิจัยที่ปรับปรุงตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์ จากนั้นนำมาประปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง 8) จัดพิมพ์เครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

3.2 เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อมูลการแจกแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต สอบถามเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิเคราะห์การสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านฉันทะ มีใจรัก	3.72	0.47	มาก
ด้านวิริยะ พากเพียรทำ	3.59	0.50	มาก
ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่	3.72	0.54	มาก
ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง	3.74	0.34	มาก
ภาพรวม	**3.69**	**0.42**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง ด้านฉันทะ มีใจรัก ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ และด้านวิริยะ พากเพียรทำ ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 ด้านฉันทะ มีใจรัก กระบวนการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน มีทางเลือกหลากหลาย มีตัวอย่างและแนวทางให้ครูได้เลือกใช้ สามารถสร้างแรงจูงใจทางการเรียนในทุกสถานการณ์ จะต้องสอดแทรกหลักธรมคำสอนทุกครั้ง ให้นักเรียนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมี สามารถพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประโยนช์ และสร้างแรงบันดาลใจต่างๆ ได้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความพอใจในการเรียน

2.2 ด้านวิริยะ พากเพียรทำ การจัดการเรียนการสอนสอดแทรกหลักธรมคำสอนให้นักเรียนมีความขยันมั่นเพียร ความพยายาม ความกล้าที่จะลงมือทำ เป็นแนวทางให้ดำเนินไปสู่การประสบความสำเร็จตามปรารถนาของนักเรียน และสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น ความเพียรพยายามก็จะกำจัดให้หมดสิ้นไปจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายคือ ความสำเร็จ

2.3 ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ความเอาใจจดจ่อในสิ่งที่ทำ รู้จักไตร่ตรองด้วยปัญญา การเอาใจใส่ และให้ใจจดจ่ออยู่กับอยู่กับสิ่งที่ทำ มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงานไม่ปล่อยปละละเลย และทำงานด้วยความตั้งใจที่จะให้งานนั้นสำเร็จ

2.4 ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง นักเรียนได้มีการพิจารณาไตร่ตรองจากสิ่งที่ได้เรียนมา มีเป้าหมายที่ชัดเจน การใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบในสิ่งนั้นๆ รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ รู้จักพินิจพิเคราะห์ ทดลอง ทดสอบ ตรวจตราหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง ด้านฉันทะ มีใจรัก ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ และด้านวิริยะ พากเพียรทำ ตามลำดับ ผลการวิจัยการ

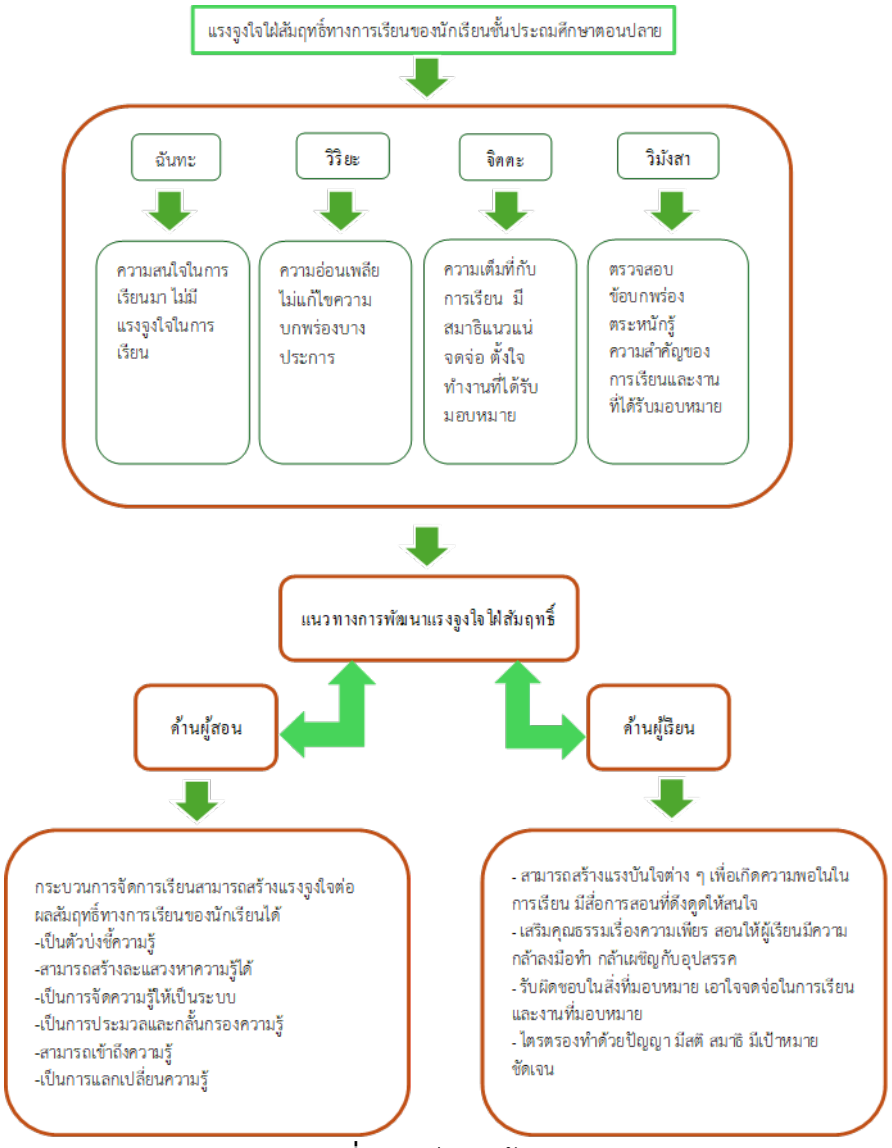
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อความสำเร็จทางการเรียน อาจเป็นเพราะโรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อาจมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการวางเป้าหมายในการเรียน หรือมีการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่การเรียนรู้ ทำให้นักเรียนซึมซับหลักอิทธิบาท 4 โดยไม่รู้ตัว ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาธานินทร์ ฐิติวีโร (อินทวี) (2545) ที่พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับมากสามารถปรับเข้ากับหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมนำไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา คือเมื่อนักเรียนต้องการประสบความสำเร็จในการเรียน ควรจะต้องขยันหมั่นเพียรมีความคิด มีจิตใจตั้งมั่นและการคิดไตร่ตรองใช้เหตุผลสอดคล้องกับการวิจัยของดลฤดี ไชยศิริ (2562) ที่พบว่า (1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานร่วมกับแนวคิดเกมิฟิเคชัน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสร้างแรงจูงใจ ขั้นท้าทายความคิด ขั้นอธิบายและสาธิต ขั้นปฏิบัติตามภารกิจและขั้นสะท้อนประเมินผล ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ มีความสนุกสนาน มีความสุขกับการเรียนรู้และเสริมด้วยการให้รางวัลเมื่อปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จและจัดอันดับคะแนนทุกครั้งหลังชั่วโมงกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้พยายามหาวิธีการได้มาซึ่งคำตอบและสามารถตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นได้ทันที อีกทั้งนักเรียนยังมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน ได้ร่วมอภิปรายกับครู นักเรียนและคนอื่นๆ ในชั้นเรียน ส่งผลให้ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น (2) กิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับแนวคิดเกมิฟิเคชัน ครั้งนี้ ทำให้ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับมาก ในวงรอบปฏิบัติการที่ 2 และวงรอบปฏิบัติการที่ 3 โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความขยันและตั้งใจใฝ่เรียนรู้ และ (3) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ อยู่ในระดับพึงพอใจมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของบุญเลิศ คำปัน สมบูรณ์และคณะ (2566) ที่พบว่า 1) กลุ่มทดลองในโรงเรียนจอมทอง โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ โรงเรียนแม่แตง โรงเรียนแม่ออนวิทยาลัย และโรงเรียนบ้านหนองไคร้ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามลำดับ ในขณะที่โรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกัน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามลำดับ 2) กลุ่มทดลองในโรงเรียนจอมทอง โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพและโรงเรียนแม่ออนวิทยาลัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ สูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามลำดับ กลุ่มทดลองในโรงเรียนจอมทอง โรงเรียนนวมินทราชูทิศ พายัพ และโรงเรียนแม่ออนวิทยาลัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตามลำดับและกลุ่มทดลองในโรงเรียนจอมทอง และโรงเรียนแม่แตง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามลำดับ 3) นักเรียนกลุ่มทดลองของทุกโรงเรียน มีความพึงพอใจในกิจกรรมแนะแนวฯ ภายหลังการทดลองในระดับมาก

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1) ด้านฉันทะ มุ่งเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและสอดแทรกหลักธรรมคำสอน เพื่อสร้างความพอใจและปลูกฝังนิสัยรักในการเรียน ทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจและมีความสุขกับการเรียนรู้ 2) ด้านวิริยะ มุ่งเน้นการส่งเสริมความเพียรพยายามและความกล้าที่จะลงมือปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนสามารถเอาชนะอุปสรรคปัญหาและมุ่งมั่นดำเนินงานจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย 3) ด้านจิตตะ มุ่งเน้นการสร้างความรับผิดชอบและความเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ฝึกฝนให้มีสมาธิจดจ่อ แน่วแน่และไม่ปล่อยปละละเลยหน้าที่ 4) ด้านวิมังสา มุ่งเน้นการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง และรู้จักวิเคราะห์

ตรวจสอบสาเหตุของผลการเรียนรู้ด้วยเหตุผล มีการวางเป้าหมายที่ชัดเจนและรอบคอบในการทำงาน เป็นการพัฒนาแรงจูงใจทางการเรียนมีประโยชน์ และ สามารถสร้างแรงบันดาลใจต่างๆได้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความพอใจในการเรียน การจัดการเรียนการสอน จะต้องสอดแทรกหลักธรมคำสอนเพื่อให้นักเรียนมีความขยันมั่นเพียร ความเพียรเป็นแนวทางให้ดำเนินไปสู่การประสบความสำเร็จตามปรารถนาของนักเรียน หากเมื่อได้การลงมือปฏิบัติ ลงมือทำงานที่ตนชอบที่ตนรัก ทำด้วยความพากเพียรพยายามความเพียรพยายามก็จะกำจัดให้หมดสิ้นไปจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายคือความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของของจารุมาศ เรืองสุวรรณ (2558) ที่พบว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักแห่งการประกอบการงานใดๆ ให้สำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจและรักที่จะทำในงานนั้นๆ วิริยะ คือ ความพากเพียรในทำงานอย่างไม่ย่อท้อจนงานสำเร็จ จิตตะ คือ การตั้งใจทำงานหมั่นตรวจตรางานอยู่เสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงษ์ ศรีวิชัย (2559) ที่พบว่า อิทธิบาท 4 คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายหรือหนทางแห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ ความถูกต้อง และการเข้าถึงประโยชน์สุข นอกจากนี้ อิทธิบาทยังเป็นธรรมที่อนุโลมได้ว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การงานของบุคคล เช่น ประสบความสำเร็จทางด้านการเรียน การประกอบอาชีพการดำรงชีวิต อิทธิบาท 4 มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็เพราะว่าการฝึกหัดคนให้มีคุณธรรมตามหลักอิทธิบาท 4 นี้จัดเป็นการใช้ปัญญาในการพิจารณาหาเหตุผลและกระบวนการทำงาน โดยวิมังสาเป็นผลของจิตตะ คือเมื่อตรวจตราดูแล้วเห็นว่า การทำงานของตนยังบกพร่องอยู่หรือผิดวัตถุประสงค์อีกอย่างหนึ่งคือพิจารณาหาเหตุผลในการทำงานตามขั้นตอน งานที่ลงมือทำแล้วนั้นได้ผลเป็นขั้นๆ อย่างไรเป็นการทบทวนผลว่าเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่ ถ้าได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือได้ผลที่ไม่พึงปรารถนาก็จัดการแก้ไขหรือปรับปรุงตามกระบวนการอิทธิบาท 4

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และผลจากแบบสอบถาม ผลการสัมภาษณ์ ตามประเด็นทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา ผู้วิจัยมาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางการการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา การพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง ดังนั้น โรงเรียนควรพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักด้านวิมังสา พิจารณาไตร่ตรอง ให้มากขึ้น

2.2 โรงเรียนควรจัดทำคู่มือการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยาของนักเรียนระชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวังน้อยวิทยาภูมิ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักจิตวิทยาด้วยหลักพุทธธรรมข้ออื่นๆ

2.2 ควรนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 นำมาใช้ในการทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักพุทธจิตวิทยา เพื่อประกอบการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จารุมาศ เรืองสุวรรณ. (2558). การสังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพช่างตามหลักอิทธิบาท 4 ของพลทหารในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการทองทัพบก. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดลฤดี ไชยศิริ. (2562). การส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บุญเลิศ คำปัน และคณะ. (2566). การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

พระมหาธานินทร์ ฐิติวีโร (อินทวี). (2545). การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2559). รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. วารสารวิชาการปัญญปณิฐาน, 8(1), 15-28.

Best W. John. (1997). Research in Education. Boston MA: Allyn and Bacon.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี

ENHANCING EDUCATIONAL SELF-CONFIDENCE THROUGH A GUIDANCE ACTIVITY PACKAGE BASED ON THE FIVE BALA FOR UPPER PRIMARY STUDENTS AT WAT SAMUHARAT BAMRUNG SCHOOL IN PATHUM THANI PROVINCE

[1]สวัตติ์ เกลี้ยงขาว Vasawat Kleangkhow
[2]พระปลัดสรวิชญ์ อภิปญฺโญ PhrapaladSoravit Aphipanyo
[3]สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Baskleang@gmail.com

Article Received: June 24, 2025. Revised: December 28, 2025. Accepted: December 29, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี และ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิจัยแบบกึ่งทดลองโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 และใช้แบบสอบถามวัดตัวแปรตาม ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 กับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและเป็นประโยชน์ที่สุดจากทรัพยากรที่จำกัด เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวในครั้งนี้ คือ ชุดกิจกรรมจำนวน 10 ครั้ง แต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที โดยกิจกรรมได้รับการออกแบบให้ส่งเสริมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาอย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นด้านการศึกษาของผู้เรียน ทั้งนี้ ชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) เมื่อนำมาใช้กับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษา โดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษามีคะแนนจากแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาตามหลักพละ 5 ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่นในตนเอง, การศึกษา, กิจกรรมแนะแนว, หลักพละ 5, นักเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research article aims to: 1) create a set of guidance activities based on the Five Powers (Bala 5) Principles to enhance academic self-confidence of upper primary school students at Wat Samuharat Bamrung School, Pathum Thani Province; and 2) study the effects of using the guidance activities set based on the Five Powers (Bala 5) in enhancing academic self-confidence of upper elementary school students at Wat Samuharat Bamrung School, Pathum Thani Province. This research utilized a quasi-experimental research design to evaluate the impact of a guidance activity set based on the Five Powers (Bala 5) and a questionnaire to measure the dependent variable before and after the use of the guidance activities based on the Five Power (Bala 5) with a sample group of 30 Grade 5 students at Wat Samuhrat Bamrung School, selected through simple random sampling to obtain the most in-depth and useful information from limited resources. Data were analyzed using research statistics: mean and standard deviation.

The research findings revealed that: 1) The guidance activity set developed consisted of 10 sessions, each lasting 50 minutes. The activities were designed to systematically promote the development of educational self-confidence through a learning process conducive to developing students' educational self-confidence. This developed activity set can be effectively applied in the school context to enhance students' educational self-confidence. 2) After using with students participating in guidance activities based on the Five Powers (Bala 5), the sample group of students who participated in the guidance activities based on the Five Powers (Bala 5), showed a statistically significant improvement in their scores on the educational self-confidence test after the experiment compared to before the experiment at the 0.05 level.

Keywords: Self-Confidence, Education, Guidance Activities, The Principles of Five Power (Bala 5), Primary School Students

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษานั้นไว้ โดยยึดหลักผู้เรียนว่ามีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษานั้นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการศึกษาให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ทั้งประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยีนั้น ก่อให้เกิดทั้งผลดี และผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตนั้นให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่ามีศักดิ์ศรี มีความสุขอยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจอย่างพอเพียงและยั่งยืน ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการที่จะพัฒนาเยาวชนของชาติให้เข้า

สู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และ คิดสร้างสรรค์ เสริมทักษะด้านเทคโนโลยี ความสามารถในการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ

ประเทศไทยเรานี้มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนามายาวนานนั้นตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนาจึงมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น และลึกซึ้งกับประเทศไทย โดยเป็นศาสนาหลักของประเทศ และมีบทบาทสำคัญในด้านต่างๆ ของสังคมไทย

พระพุทธเจ้าได้ทรงใช้หลัก พละ 5 เป็นหนึ่งในหลักธรรมสำคัญในการสอนสาวก เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองไปสู่ความหลุดพ้นจากความทุกข์และความสุขที่แท้จริง หนึ่งในตัวอย่างที่พระพุทธเจ้าใช้พละห้าในการสอนคือ เรื่องของพระมหาโมคคัลลานะ หนึ่งในพระอัครสาวกเบื้องซ้ายของพระพุทธเจ้า ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้มีฤทธิ์มากที่สุดในบรรดาพระสาวกทั้งหมด พระมหาโมคคัลลานะ ในช่วงหนึ่งของการปฏิบัติธรรม ท่านต้องเผชิญกับอุปสรรคใหญ่คือความขี้เกียจและความง่วง พระมหาโมคคัลลานะไม่สามารถนั่งสมาธิได้อย่างมั่นคง เนื่องจากความง่วงเหงาหาวนอนเกิดขึ้นอย่างมาก พระพุทธเจ้าได้มอบคำสอนเกี่ยวกับพละห้า เพื่อให้ท่านเอาชนะอุปสรรคนี้ได้พระพุทธเจ้าทรงสอนให้พระมหาโมคคัลลานะใช้พละ 5 ในการแก้ปัญหา ด้วยการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า พระมหาโมคคัลลานะสามารถเอาชนะความง่วงได้ และกลับมาปฏิบัติธรรมได้อย่างมั่นคง จนในที่สุดท่านก็สามารถบรรลุเป็นพระอรหันต์และเป็นผู้ที่มีฤทธิ์มากที่สุดในบรรดาพระสาวกทั้งหลาย หลักธรรม คือ พละ 5 แปลว่า กำลังหรือพลัง หมายถึง หลักธรรมอันทำให้เกิดกำลังทางใจ ทำให้ให้เกิดความเชื่อมั่น ความมุ่งมั่น และความคงทางด้านจิตใจ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนให้เกิดมีความเชื่อมั่นตนเองอันจะทำให้เกิดประโยชน์ในการเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง ตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 92 โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามวัดระดับความเชื่อมั่นในตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้ชั้นเรียนเป็นหน่วยการเลือก

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 แบบสอบถามวัดระดับความเชื่อมั่นในตนเองทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการแนะแนวตามหลักพละ 5 โดยมีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนด

กรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 3) พัฒนาแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4) นำเสนอร่างเครื่องมือต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนของคำถาม และความเหมาะสมของภาษา 5) หาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยจะคงข้อความหรือคำถามที่มีค่าดัชนีที่ 1.00 ไว้ 6) ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยทดลองใช้แบบสอบถามกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดดอนใหญ่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด แล้วคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s Alpha) และ 7) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำเสนอเพื่อขอความเห็นชอบก่อนจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์

2.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวกับชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 และความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษา จากนั้นจึงได้นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมตามหลักพละ 5 เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษา โดยดำเนินการวิจัยแบบกึ่งทดลอง จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที กิจกรรมแต่ละครั้ง และขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษา สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ครอบคลุมความเชื่อมั่นในตนเอง 5 ด้าน ด้านการกล้าแสดงออก ด้านกล้าเผชิญความจริงด้านการกล้าตัดสินใจ ด้านความมั่นคงทางจิตใจ ด้านการกล้าคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยแบบกึ่งทดลอง แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าความถี่ออกมาเป็นร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลผลการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้านกานศึกษาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี จากคะแนนแบบสอบถามวัดระดับความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการพัฒนาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

สรุปผลการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี โดยมีดำเนินการตามขั้นตอนสำคัญ ดังนี้ 1) การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาไว้พอสรุปได้ดังนี้ โดยเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี จากตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบถึงประเด็นที่สำคัญ เพื่อจะได้สร้างชุดกิจกรรมได้ถูกต้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การวิจัย 2) การกำหนดโครงสร้างและรูปแบบของชุดกิจกรรม ผู้วิจัยได้วางแผนกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้ง 5 ด้านของความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษา มีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน และใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกันในแต่ละด้าน พร้อมทั้งออกแบบการประเมินผลทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อวัดผลพัฒนาการของนักเรียนอย่างเป็นระบบ 3) การออกแบบชุดกิจกรรมแนะแนว การออกแบบชุดกิจกรรมเน้นการเชื่อมโยงหลักธรรมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยแต่ละกิจกรรมได้รับการออกแบบให้มีความหลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านการเล่นเกม การอภิปรายกลุ่ม การเขียนบันทึก และการฝึกปฏิบัติ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียน 4) การตรวจสอบและปรับปรุงกิจกรรม

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมที่ออกแบบไปขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา จิตวิทยา และการแนะแนว เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรม และได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อให้กิจกรรมมีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 5) การทดลองใช้ชุดกิจกรรม ชุดกิจกรรมที่ได้ถูกนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างวิจัย ณ วัดดอนใหญ่ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน โดยมีการสังเกตพฤติกรรมและเก็บข้อมูลป้อนกลับ เพื่อนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง 6) การประเมินและสรุปผลการสร้างชุดกิจกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองใช้แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนได้จริง และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงเพิ่มเติมทำให้ชุดกิจกรรมมีความสมบูรณ์และพร้อมสำหรับการนำไปใช้จริงในการวิจัย

กระบวนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 นี้ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาควบคู่กับแนวคิดทางจิตวิทยา ทำให้เกิดกิจกรรมแนะแนวที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนได้เป็นอย่างดี และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี

ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี พบว่า นักเรียนชั้นปฐมศึกษาปลายโรงเรียนสมุหราษฎร์บำรุง จากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นปฐมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุงจำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบสุ่มอย่างง่าย นักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษา

ความเชื่อมั่นในตนเอง	ก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวฯ			หลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวฯ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการแสดงออก (สัทธา)	2.73	0.034	ปานกลาง	3.74	0.668	มาก
2. ด้านเผชิญความจริง (วิริยะ)	2.82	0.029	ปานกลาง	3.88	0.727	มาก
3. ด้านการตัดสินใจ (สติ)	2.79	0.069	ปานกลาง	3.86	0.111	มาก
4. ด้านมั่นคงทางจิตใจ (สมาธิ)	2.7	0.037	ปานกลาง	3.65	0.093	มาก
5. ด้านกล้าคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ปัญญา)	2.96	0.063	ปานกลาง	3.89	0.109	มาก
รวม	**2.80**	**0.093**	**ปานกลาง**	**3.80**	**0.093**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านกล้าคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ปัญญา) รองลงมาด้านเผชิญความจริง (วิริยะ) และน้อยที่สุด ด้านมั่นคงทางจิตใจ (สมาธิ) ตามลำดับ

ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านกล้าคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ปัญญา) รองลงมา ด้านเผชิญความจริง (วิริยะ) และน้อยที่สุด ด้านมั่นคงทางจิตใจ (สมาธิ) ตามลำดับ

2. ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี เป็นการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี โดยพิจารณาปัจจัยที่อาจส่งผลต่อระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน ได้แก่ เพศ สถานภาพครอบครัว และอาชีพของผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า หลังจากนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว เมื่อนำข้อมูลมาจำแนกตามเพศ สถานภาพครอบครัว และอาชีพผู้ปกครอง พบว่า ระดับความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งหมายความว่า ไม่ว่านักเรียนจะมีเพศใด มาจากครอบครัวรูปแบบใด หรือมีผู้ปกครองประกอบอาชีพใด กิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 สามารถส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ เมื่อตรวจสอบผลในรายด้าน พบว่า นักเรียนในแต่ละกลุ่มที่มีความแตกต่างกันในปัจจัยข้างต้นต่างได้รับผลจากกิจกรรมในระดับใกล้เคียงกัน ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กิจกรรมแนะแนวที่ใช้สามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาได้โดยไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี มุ่งเน้นการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกล้าแสดงออก 2) การเผชิญความจริง 3) การตัดสินใจ 4) การมั่นคงทางจิตใจ 5) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลังจากนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าหลักพละ 5 คือเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมความมั่นคงทางจิตใจและการพัฒนาตนเองในเชิงบวก โดยแต่ละองค์ประกอบของพละ 5 มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษา ดังนี้ 1) ศรัทธา การกล้าแสดงออก กิจกรรมที่ออกแบบตามหลักศรัทธาช่วยให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง เชื่อมั่นในเป้าหมายทางการศึกษา และกล้าแสดงออกมากขึ้น โดยนักเรียนที่มีศรัทธาจะมีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น แสดงความคิดเห็นในห้องเรียน และกล้าทดลองทำสิ่งใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ 2) วิริยะ การเผชิญความจริง วิริยะเป็นแรงผลักดันให้เกิดความพยายามและความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค กิจกรรมที่มุ่งเน้นการเผชิญปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ เช่น การตั้งเป้าหมายและพยายามเอาชนะข้อจำกัดของตนเอง ทำให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะเผชิญกับความเป็นจริงของการเรียนรู้ โดยไม่หวาดกลัวต่อความผิดพลาด 3) สติ การตัดสินใจ การมีสติช่วยให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ และพิจารณาทางเลือกต่างๆ อย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ กิจกรรมแนะแนวที่ใช้หลักสติ เช่น การฝึกคิดก่อนทำ หรือการไตร่ตรองผลของการกระทำช่วยให้เด็กๆ มีทักษะการตัดสินใจที่ดีขึ้น และสามารถเลือก

แนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง 4) สมาธิ ด้านความมั่นคงทางจิตใจ สมาธิเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนมีความสงบ มั่นคงทางอารมณ์ และมีจิตใจที่แน่วแน่ต่อเป้าหมายทางการศึกษา กิจกรรมแนะแนวที่ออกแบบให้ฝึกสมาธิ เช่น การฝึกจดจ่อกับงานที่ทำ หรือการตั้งเป้าหมายระยะยาว ส่งผลให้นักเรียนมีความมั่นคงทางจิตใจมากขึ้น และไม่วอกแวกต่อสิ่งรบกวนรอบข้าง 5) ปัญญา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปัญญาทำให้นักเรียนสามารถใช้ความคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาทางการเรียน กิจกรรมแนะแนวที่ส่งเสริมปัญญา เช่น การแก้โจทย์ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การคิดนอกกรอบ ทำให้นักเรียนกล้าคิด กล้าลอง และสามารถสร้างสรรค์วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของของประดินันท์ อุปรมัย (2545) ที่กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวนั้นเป็นกระบวนการในการจัดบริการในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อที่ให้ผู้เรียนสามารถป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหา และพัฒนาตนจนทำให้บรรลุศักยภาพสูงสุดได้ โดยกิจกรรมแนะแนวนั้นจะส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ทำให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา และกำหนดเป้าหมายวางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน และอาชีพ ทั้งสามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูได้รู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่จะช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน และสอดคล้องกับการวิจัยของกนกวรรณ จิตต์งามขำ (2558) ที่พบว่า พละ 5 หมายถึง ธรรมอันเป็นกำลัง ทำให้จิตใจเข้มแข็งขึ้น ทำให้จิตใจมีความมั่นคงไม่หวั่นไหวต่อความเกียจคร้าน ความขาดสติ ความฟุ้งซ่าน ความไม่รู้ อันประกอบไปด้วยธรรม 5 ประการที่จะทำให้ผู้ปฏิบัตินั้นดำเนินไปสู่นิพพานได้

จากการประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นในทุกด้าน โดยเฉพาะด้าน ด้านกล้าคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ปัญญา) รองลงมา ด้านเผชิญความจริง (วิริยะ) และน้อยที่สุด ด้านมั่นคงทางจิตใจ (สมาธิ) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่ออกแบบสามารถช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองด้านกล้าศึกษามากขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า การใช้หลักพละ 5 เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมแนะแนวสามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นว่ากระบวนการแนะแนวที่เน้นการพัฒนาพลังภายในของผู้เรียน สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและพฤติกรรมที่เอื้อต่อความสำเร็จทางการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ผลการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี พบว่า การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมก่อนเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนชั้นปฐมศึกษาปลายโรงเรียนสมุหราษฎร์บำรุง จากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นปฐมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุงจำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบสุ่มอย่างง่าย อยู่ในลำดับปานกลาง นักเรียนกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดสมุหราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี ผ่านชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ส่งผลให้ระดับความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตาม หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ระดับความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นจนอยู่ในระดับมาก

สอดคล้องกับการวิจัยของสมจินตนา คุปตสุนท (2547) ที่พบว่า การศึกษาและเปรียบเทียบระดับความเชื่อมั่นในตนเองในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการกล้าแสดงออก ด้านการเป็นตัวของตัวเอง ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การละเล่นพื้นบ้านของไทย ก่อนการจัดประสบกรณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์ในแต่ละช่วงสัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การละเล่นพื้นบ้านของไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ P<.01 และมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ด้านการกล้าแสดงออกด้านการเป็นตัวของตัวเอง และด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมเพิ่มขึ้นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p<.01 และสอดคล้องกับเยาวรักษ์ ปวงคำคง (2549) ที่พบว่า การวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อน และหลังการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชาวเขาที่อยู่ในหอพัก โรงเรือนแม่สะเรียง "บริพัตรศึกษา" หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวนักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดสมุทราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี ได้แก่

1. ด้านการกล้าแสดงออก(ศรัทธา) การสร้างศรัทธาในตนเองและสิ่งที่ทำช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและกล้าแสดงออก ทั้งในเรื่องความคิดเห็น ความสามารถ และการสื่อสารกิจกรรมที่เกี่ยวข้องช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนเชื่อว่าตนเองมีคุณค่าและสามารถแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่ในสภาพแวดล้อมการเรียน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนเชื่อว่าตนเองมีคุณค่าและสามารถแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่ในสภาพแวดล้อมการเรียน

2. ด้านการเผชิญความจริง(วิริยะ) การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจให้ผู้เรียนเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคในการเรียน โดยไม่หลีกเลี่ยงหรือยอมแพ้ การฝึกฝนผ่านกิจกรรมช่วยสร้างนิสัยความพากเพียรและความอดทน ส่งเสริมให้ผู้เรียนพยายามหาทางแก้ไขปัญหาและมุ่งมั่นสู่เป้าหมายทางการศึกษา

3. ด้านการตัดสินใจ(สติ) การพัฒนาสติช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้าน และตัดสินใจอย่างรอบคอบในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น การวางแผนการเรียน การเลือกทางแก้ปัญหา หรือการกำหนดเป้าหมาย

4. ด้านความมั่นคงทางจิตใจ(สมาธิ) สมาธิช่วยให้ผู้เรียนควบคุมอารมณ์และความรู้สึกของตนเองเมื่อเผชิญกับแรงกดดัน ความเครียด หรือความล้มเหลวในการเรียน กิจกรรมที่เน้นการฝึกสมาธิ เช่น การทำสมาธิ การฝึกผ่อนคลาย ช่วยเสริมสร้างความสงบและความมั่นคงทางจิตใจ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

5. ด้านการกล้าคิดริเริ่มสร้างสรรค์(ปัญญา) การเสริมสร้างปัญญาช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยพิจารณาและตรึกตรองข้อมูลอย่างรอบคอบก่อนลงมือทำการออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดนอกกรอบ คิดเชิงวิเคราะห์ หรือคิดแก้ปัญหาด้วยมุมมองใหม่ ๆ ช่วยพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์และพึ่งพาตนเองในเชิงวิชาการ

โดยสรุปทำให้ทราบได้ว่า การนำชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 มาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาของนักเรียนในทุกด้านตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ที่ต้องการนำแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ควรศึกษารายละเอียดควบคู่กับชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้เกิดความเข้าใจก่อนนำไปใช้

2.2 ผู้ที่ต้องการนำชุดกิจกรรมแนะแนวการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ไปใช้ควรศึกษาให้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายและรายละเอียดอื่นๆ ก่อนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดของนักเรียน

2.3 ผู้ที่ต้องการนำชุดกิจกรรมแนะแนวและแบบวัดไปใช้ควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทที่ตรงตามความเป็นจริงในสถานศึกษาของท่าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมมากขึ้น

2.2 ควรนำชุดกิจกรรมแนะแนวการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองด้านการศึกษาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักพละ 5 ไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 เพื่อให้นักเรียนสามารถวางแผนการศึกษาต่อเพื่อเตรียมความพร้อมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ จิตต์งามขำ. (2558). ผลของโปรแกรมพละ 5 เพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนึกศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาควิชาครุศาสตร์ไฟฟ้า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ประดินันท์ อุปรมัย. (2545). เอกสารการสอน ชุดวิชากิจกรรมและเครื่องมือแนะแนว หน่วยที่ 1-8 สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2559). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. พิมพ์ครั้งที่ 45. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

เยาวรักษ์ ปวงคำคง. (2549). การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตัวเองของนักเรียนชาวเขาที่อยู่ในหอพัก โรงเรียนแม่สะเรียนบริพัตรศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมจินตนา คุปตสุนทร. (2547). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การละเล่นพื้นบ้านของไทย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

วิเคราะห์การปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวีดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี

AN ANALYSIS OF MORAL VALUE CULTIVATION AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH MORAL CARTOON VIDEOS AT WAT KHOK PHO SCHOOL, SUPHANBURI PROVINCE

[1]ศราวุฒิ สิงห์เดช Saravut Singdech [2]สมคิด เศษวงศ์ Somkid Setwong
[3]ณิชชา จุนทะเกาศลย์ Nichcha Chundakowsolaya
[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: mcutvnew@gmail.com

Article Received: September 16, 2025. Revised: December 26, 2025. Accepted: December 28, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้คุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และ 2) เพื่อศึกษารูปแบบและหลักการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม และ 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมของโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในด้านเนื้อหาเอกสารและสัมภาษณ์ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก โดยการเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 รูป/คน คือ ผู้บริหารคณาจารย์ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา และ เจ้าหน้าที่สายปฏิบัติการ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เรียบเรียงเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการเรียนรู้คุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ เนื่องจากมองว่าเป็นเรื่องไกลตัวและน่าเบื่อ รูปแบบการสอนดั้งเดิมเน้นการบรรยายและท่องจำไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้เรียน สื่อการสอนขาดความน่าสนใจ รวมถึงครูขาดทักษะการใช้สื่อสมัยใหม่และการบูรณาการ อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางครอบครัวและชุมชนยังขาดต้นแบบที่ดีในการส่งเสริมคุณธรรม 2) รูปแบบและหลักการปลูกฝังคุณธรรมผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) เนื้อหาที่ชัดเจนและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง (2) การใช้ตัวละครเป็นต้นแบบพฤติกรรม (3) การจัดกิจกรรมเสริมหลังการรับชมเพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ โดยยึดหลักการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้ปกครอง และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปลูกฝังคุณธรรม พบว่า ความสำเร็จขึ้นอยู่กับคุณภาพของสื่อวิดีทัศน์ที่เหมาะสมกับวัย บทบาทของครูในการชี้แนะและเสริมแรงทางบวก ความร่วมมือจากผู้ปกครองในการเป็นแบบอย่าง และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การปลูกฝังคุณธรรม, นักเรียนชั้นประถมศึกษ, สื่อวีดีทัศน์, การ์ตูนคุณธรรม

Abstract

This research article aims to: 1) study problems in moral education among primary school students; 2) study the models and principles of instilling morality in primary school students through moral cartoon videos; and 3) analyze the factors affecting the effectiveness of instilling morality in primary school students through moral cartoon videos at Wat Khok Pho School, Suphan Buri Province. This was a qualitative research study. Data were gathered through documentary analysis and in-depth interviews with a purposive sample of 20 key informants, including school administrators, faculty members, Buddhist scholars, and operational staff. The research instrument used was an in-depth interview questionnaire and data were analyzed and presented descriptively.

The research findings revealed that: 1) The problems in moral education among primary school students at Wat Khok Pho School, Suphan Buri Province, included a lack of motivation among students because they perceived the subject as irrelevant and boring; the traditional teaching method, which emphasized lectures and rote memorization, was not aligned with the students' behavior; the teaching materials lacked appeal; and teachers lacked skills in using modern media and integration. Furthermore, the family and community environment lacks good role models to promote morality. 2) The model and principles for cultivating morality through moral cartoon videos consisted of three main components: (1) clear content that was connected to real life, (2) the use of characters as behavioral role models, and (3) supplementary activities after viewing to stimulate analytical thinking, based on the principles of experiential learning and participation between teachers and parents. 3) Factors affecting the effectiveness of morality cultivation found that success depends on the quality of the video media that was age-appropriate, the role of the teacher in guiding and providing positive reinforcement, the cooperation of parents in being role models, and the creation of an environment both inside and outside the classroom that was conducive to continuous adherence to moral principles.

Keywords: Morality Cultivation, Primary School Students, Video Media, Moral Cartoons

บทนำ

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในเด็กและเยาวชนเป็นภารกิจสำคัญของสังคมและการศึกษาในประเทศไทย เนื่องจากเด็กคือทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต การปลูกฝังคุณธรรมตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จึงเป็นรากฐานที่ช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง รู้จักแยกแยะสิ่งที่ควรและไม่ควร ยึดมั่นในความดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และสังคม อย่างไรก็ตามในยุคสังคมปัจจุบันที่เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวางทำให้เด็กนักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่กับสื่อออนไลน์มากกว่าการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงในชุมชนหรือโรงเรียน หากขาดการคัดเลือกและชี้แนะที่เหมาะสม สื่อเหล่านี้อาจก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบ

ทั้งด้านพฤติกรรม ค่านิยม และการรับรู้ของเด็กสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมจึงเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เพราะนอกจากจะมีความบันเทิงและดึงดูดความสนใจของเด็กแล้ว ยังสามารถสอดแทรกข้อคิดหลักธรรม และคุณค่าทางศีลธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อประเภทนี้ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างสนุกสนาน เด็กสามารถจดจำและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ง่ายกว่าวิธีการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียวโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี ในฐานะสถานศึกษาที่มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่นักเรียน โดยเฉพาะในสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การใช้สื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมจึงถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน และสามารถตอบสนองความสนใจของเด็กในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมการศึกษาวิเคราะห์การปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในด้านการตรวจสอบประสิทธิผลของสื่อ

การสร้างแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กประถม และการส่งเสริมให้ผู้เรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ การสื่อสารในโลกปัจจุบันมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น บุคคลทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ทุกที่ทุกเวลาตลอด 24 ชั่วโมงด้วยเครือข่ายสื่อสารในลักษณะทางด่วน การเผยแผ่พุทธศาสนาในอดีต นับว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก เนื่องจากสามารถบูรณา การนำการเรียนรู้หลักธรรมคำสอนไปใช้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมให้อยู่ดีมีสุขจน เกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดีงามสร้างเอกลักษณ์ให้คนไทยมีลักษณะนิสัยที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีความสุภาพ อ่อนโยน มีเมตตา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศว่าคนไทยมีจิตใจอ่อนโยนและยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักให้อภัยและเป็นมิตรต่อผู้อื่น เป็นลักษณะที่โดดเด่นของคนไทย ซึ่งเกิดจากการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นหลักประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน จนเกิดความเคยชินกลายเป็นลักษณะอุปนิสัยที่เด่นชัด พระพุทธศาสนาจึงเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน เมื่อเข้าสู่ยุคการพัฒนาข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาที่มุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การพัฒนาเป็นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อวางรากฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้แนวคิดการพัฒนาคนเพื่อการขับเคลื่อนประเทศไทยเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ดังนั้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการให้สอดคล้องกับโมเดลการพัฒนาทั้งแนวทางการปฏิบัติของชาวพุทธและกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนที่จะต้องมีลักษณะผสมผสานเชิงบูรณาการระหว่างความรู้และการฝึกปฏิบัติ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการเรียนรู้ เพื่อให้การเรียนรู้สนุกสนานทันสมัย ไม่ทำให้ผู้เรียนหรือผู้ศึกษาหลักธรรมรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่าย สำหรับองค์ประกอบด้านการเรียนรู้หลักธรรมคำสอน ยุคไทยแลนด์ 4.0 ปรับประยุกต์จากเสาหลักทางการศึกษาของคณะกรรมาธิการนานาชาติ ว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แห่งยูเนสโก ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้จากสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีที่เป็นแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน การเรียนรู้หลักธรรมคำสอน เกี่ยวกับกฎแห่งกรรมซึ่งเป็น แก่นธรรมในทางพุทธศาสนา สอนให้มีความเชื่อในสิ่งที่ถูกต้องและมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต ทำให้มี ความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ องค์ประกอบในข้อนี้จึงเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ และ สติปัญญา ระบบการศึกษาในปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรของมนุษย์ในประเทศให้เป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ การศึกษาจึงไม่ใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการพัฒนาเท่านั้นแต่การศึกษาเป็นทั้งตัวการพัฒนาและเป็นเครื่องมือพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น (โพยม จันทร์น้อย, 2568) โดยการที่จะทราบถึงความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนที่มีต่อการ

เรียนได้นั้น ต้องมีการสอบวัดผลการศึกษา ซึ่งเป็นการที่นำชุดคำถามที่เรียกว่าแบบทดสอบหรือข้อสอบ ที่ผ่านการตรวจสอบมาตรฐานจากนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านแบบทดสอบให้ผู้สอบตอบ เพื่อเป็นการวัดคุณลักษณะ (attribute) ของผู้เรียนจากผลการตอบคำถามในแบบทดสอบตามเกณฑ์ที่กำหนด และนำข้อมูลจากการวัดผลการสอบมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งเพื่อสรุปค่าออกมาให้ถูกต้องเที่ยงตรง มีความหน้าเชื่อถือและตรงกับความเป็นจริง (สมชาย รัตนทองคำ, 2556) สื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนตรงกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เป็นสิ่งที่จะช่วยเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรมช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งยากที่เป็นนามธรรมได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น (ฟาฏินา วงศ์เลขา, 2568) ในการจัดการเรียนรู้นั้นครูผู้สอนต้องเป็นครูยุคใหม่ ต้องเลือกสรรใช้รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย หมั่นศึกษาเรียนรู้สื่อใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้อย่างกว้างขวางและทันสมัย รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล สามารถแก้ไขปัญหาและมีทักษะในเชิงปฏิบัติ มีการสร้างแรงจูงใจ สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งหลายคนทราบดีว่าธรรมชาติของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กปฐมวัยหรือประถมศึกษานั้นชอบ “เล่น” การจัดการเรียนรู้จึงต้องสอดคล้องกับความต้องการและวัยของผู้เรียน เมื่อเด็กชอบเล่นครูควรใช้ “การเล่น” มาเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ โดยครูต้องมีวัสดุอุปกรณ์ และจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วม เพื่อสร้างจิตนาการและความคิดสร้างสรรค์ต่างๆ สื่อที่ใช้ต้องสามารถเป็นตัวกระตุ้นความสนใจของเด็กในเรื่องที่จะเรียน เมื่อเด็กเกิดความสนใจก็จะเกิดความพยายามเรียนรู้เรื่องนั้นๆ แล้ว การให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการร่วมกิจกรรมและลงมือปฏิบัติถือเป็นวิธีการที่ดี ที่จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้ติดตัวที่คงทนและยั่งยืน กระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกหลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับการปรับการเรียนการสอน มีการวางแผนยุทธศาสตร์ห้องเรียนแห่งอนาคตในทศวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นระบบห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถจัดการเรียนรู้ด้วยระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ได้ทั่วโลกผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ที่มีการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้นสื่อการเรียนรู้ (instructional media) มีบทบาทสำคัญมากในการจัดการการเรียนรู้ คุณสมบัติสำคัญของสื่อเปรียบได้กับการสื่อสาร การเรียนรู้ในชั้นเรียน ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาต่างๆ ไปยังผู้เรียนโดยผ่านสื่อการเรียนรู้ไปยังผู้เรียน ได้นำแพลตฟอร์มในการเรียนออนไลน์ในรูปของแอปพลิเคชันมาใช้เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึงได้จากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ Tablet หรือว่าโทรศัพท์ แอปพลิเคชันนี้จะบรรจุสิ่งต่างๆ ที่คล้ายเป็นห้องเรียนเสมือนจริงมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นรายวิชาที่เด็กๆ จะต้องเข้าไปเรียน ตารางเรียน ไฟล์วีดีโอ แบบฝึกหัดหรือเอกสารเพื่อให้นักเรียนดาวน์โหลดนำไปใช้งาน ทำให้เด็กๆ มีความต่อเนื่องในการเรียน

ปัจจุบันที่สภาพสังคมและสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนการสอนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนการสอนน้อยลง โดยให้ความสนใจต่อสิ่งบันเทิงหรือเรียนรู้จากสื่อออนไลน์หน้าห้องเรียนมากกว่า อีกทั้งผู้เรียนขาดความตั้งใจใส่ใจใฝ่เรียนรู้ในเนื้อหาที่ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นปัญหาของผู้สอนที่จำเป็นต้องปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ในบริบทของสังคมแห่งการเรียนรู้เทคโนโลยี หากผู้สอนไม่ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน นับจะเป็นการเพิ่มช่องว่างระหว่างผู้สอนและผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้น และความสามารถในการเรียนรู้ในห้องเรียนจะลดน้อยลงส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนลดลง สื่อการสอนเป็นตัวกลางที่ครูใช้สำหรับนำเนื้อหา ความรู้ ความคิดของผู้สอนไปให้กับผู้เรียนได้รับรู้โดยง่าย รวดเร็ว และถูกต้อง สื่อการสอน จะช่วย

ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะสื่อการสอนสามารถเปลี่ยนเนื้อหาที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ทำให้ประสาทสัมผัสการรับรู้ของผู้เรียนรับรู้ได้มากและชัดเจนยิ่งขึ้น (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2554)

การใช้สื่อวีดีทัศน์การ์ตูนในการเรียนการสอนมีความสามารถในการดึงดูดความสนใจและกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะในวิชาพระพุทธศาสนา การ์ตูนช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาทางศาสนาได้ดีขึ้น เพราะการ์ตูนมีภาพประกอบที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย ทำให้เด็กเรียนรู้หลักธรรมและคำสอนได้อย่างสนุกสนานและเข้าใจง่ายการ์ตูนไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความสนใจและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างค่านิยมและคุณธรรม เช่น การให้อภัย การทำความดี การรักษาศีล และการมีสติ ผ่านตัวละครและเหตุการณ์ในเรื่องราวที่เข้าใจง่ายและสนุกสนาน เด็กสามารถนำหลักธรรมเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การ์ตูนยังช่วยให้เด็กๆ เชื่อมโยงพระพุทธศาสนากับชีวิตประจำวันได้โดยไม่รู้สึกถึงความเป็นพิธีการหรือทางการเกินไป เมื่อเด็กๆ รู้จักและรักตัวละครในเรื่อง พวกเขาก็จะเริ่มสนใจและเข้าใจคำสอนของพระพุทธศาสนามากขึ้น นอกจากนี้การ์ตูนที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนายังช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และจินตนาการของเด็กๆ ผ่านการติดตามเหตุการณ์ต่างๆ และการแก้ปัญหาของตัวละคร ซึ่งจะช่วยให้เด็กๆ เข้าใจชีวิตและมุมมองต่างๆ ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นการปลูกฝังคุณธรรมในช่วงชั้นประถมศึกษามีความสำคัญมาก เพราะเป็นช่วงเวลาที่เด็กๆ พัฒนาอารมณ์และสังคมอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมคุณธรรมในช่วงนี้จะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกที่ดี และสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

การวิจัยเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม มีสาเหตุมาจากความจำเป็นและความสำคัญหลายประการที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน ประการแรก เด็กในวัยประถมศึกษาเป็นช่วงวัยที่มีการเรียนรู้และซึมซับค่านิยมต่างๆ ได้ง่าย ถือเป็นรากฐานสำคัญในการหล่อหลอมบุคลิกภาพและพฤติกรรมในอนาคต หากสามารถปลูกฝังคุณธรรมตั้งแต่ระดับนี้ได้ ก็จะช่วยสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุขโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างนักเรียนให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดี จึงให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรมควบคู่กับการเรียนวิชาการ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ว่าการใช้สื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมสามารถส่งผลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาได้อย่างไร

ดังนั้น เหตุผลที่ทำให้เลือกทำวิจัยเรื่องนี้จึงเกิดจากความจำเป็นในการเสริมสร้างคุณธรรมในเด็กประถมศึกษา ปัญหาพฤติกรรมที่เป็นความท้าทายของสังคม และศักยภาพของสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนในการเป็นเครื่องมือที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้เชิงคุณธรรม ทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อยุคสมัยและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเป็นคนดีที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้คุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี

2. เพื่อศึกษารูปแบบและหลักการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมของโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี

3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมของโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมผ่านสื่อวิดีทัศน์ จำนวน 5 คน 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ใช้สื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม จำนวน 10 คน 3) ผู้ปกครองนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านคุณธรรมของนักเรียน จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ออกแบบจากประเด็นกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และดำเนินการสัมภาษณ์ในสถานที่และบรรยากาศที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยมีการบันทึกเสียงและจดบันทึก

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้ 1) ถอดเสียงสัมภาษณ์ออกมาในรูปข้อความ (Transcription) 2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่หลัก (Categories) และธีม (Themes) 3) สรุปประเด็นสำคัญที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการเรียนรู้คุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี

สภาพปัญหาการเรียนรู้คุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี คือการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมให้แก่นักเรียนยังประสบกับอุปสรรคหลายประการ ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาพฤติกรรมและเจตคติทางคุณธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้งประเด็นปัญหาหลักที่พบ คือ การขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้านคุณธรรม นักเรียนจำนวนหนึ่งมองว่ากิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรมเป็นเรื่องน่าเบื่อ ไม่น่าสนใจ และไม่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ขาดความตั้งใจและไม่เห็นคุณค่าของเนื้อหาที่เรียน อีกทั้งยังพบว่า รูปแบบการสอนคุณธรรมแบบดั้งเดิม เช่น การบรรยายหรือการอ่านท่อง ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมและลักษณะของผู้เรียนในยุคปัจจุบันที่ต้องการการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ผ่านสื่อที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังพบว่า สื่อการเรียนรู้ด้านคุณธรรมที่ใช้อยู่ในโรงเรียนมีความจำกัดทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขาดความต่อเนื่อง และไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้อย่างเพียงพอ ครูผู้สอนบางคนยังขาดทักษะในการใช้สื่อสมัยใหม่ และไม่มีการบูรณาการคุณธรรมเข้ากับรายวิชาอื่นอย่างชัดเจน จึงทำให้การปลูกฝังคุณธรรมกลายเป็นกิจกรรมเฉพาะทาง แยกออกจากการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน อีกประเด็นสำคัญคือ บทบาทของครอบครัวและสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน ซึ่งบางครั้งไม่สอดคล้องกับหลักคุณธรรมที่นักเรียนได้รับในชั้นเรียน เด็กบางคนอาศัยอยู่ในบริบทที่ขาดแบบอย่างที่ดี ทำให้พฤติกรรมดีที่เรียนรู้ในห้องเรียนไม่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สภาพปัญหาการเรียนรู้คุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีลักษณะหลากหลาย ทั้งในด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ความจำกัดของสื่อการสอน ทัศนคติของนักเรียน และบริบททางสังคมของผู้เรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ควรได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ผ่านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่

น่าสนใจ การฝึกอบรมครูให้มีทักษะด้านการสอนคุณธรรมในรูปแบบใหม่ และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนในการเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสร้างพื้นฐานทางคุณธรรมให้แก่นักเรียน

2. รูปแบบและหลักการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม

รูปแบบและหลักการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนจะเห็นได้ว่า การพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาในระดับประถมศึกษา เนื่องจากเป็นช่วงวัยแห่งการเรียนรู้พื้นฐานทางพฤติกรรมและจิตสำนึก งานวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบและหลักการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม มุ่งเน้นวิเคราะห์แนวทางที่สามารถส่งเสริมคุณธรรมให้แก่นักเรียนด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับยุคสมัยและสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน รูปแบบของการปลูกฝังคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูน ควรประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) เนื้อหาที่ชัดเจนและใกล้เคียงกับชีวิตจริง ของนักเรียน เช่น เรื่องความซื่อสัตย์ การมีน้ำใจ การเคารพผู้อื่น เป็นต้น 2) ตัวละครแบบอย่าง ที่เด็กสามารถเรียนรู้พฤติกรรมที่ดีผ่านการเลียนแบบ และ 3) การเชื่อมโยงกับกิจกรรมเสริมหลังรับชม เช่น การอภิปรายกลุ่ม การสะท้อนความคิด หรือกิจกรรมศิลปะ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดและนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในส่วนของ หลักการปลูกฝังคุณธรรม ที่ได้จากการวิเคราะห์ พบว่าการเรียนรู้คุณธรรมผ่านสื่อต้องยึดหลัก “เรียนรู้ผ่านประสบการณ์” โดยเน้นให้เด็กได้มีโอกาสคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจผ่านสถานการณ์จำลองที่ปรากฏในสื่อวิดีทัศน์ หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครอง ซึ่งทำหน้าที่เสริมแรงทางบวก และเป็นผู้สื่อสารคุณธรรมซ้ำในชีวิตประจำวัน เพื่อให้การปลูกฝังไม่เกิดเพียงชั่วคราวในห้องเรียน แต่สามารถต่อยอดสู่พฤติกรรมที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ยังพบว่า การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และบริบทของนักเรียน จะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อนำเสนอในรูปแบบที่กระชับ สีสันสดใส และใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจง่ายโดยสรุปการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า สื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียนชั้นประถมศึกษา หากได้รับการออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมประกอบอย่างเหมาะสม ควบคู่กับบทบาทสนับสนุนของครูและผู้ปกครอง ย่อมสามารถเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียนได้อย่างลึกซึ้ง

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม เป็นการส่งเสริมถึงการปลูกฝังคุณธรรมการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม ซึ่งการส่งเสริมคุณธรรมในระดับประถมศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นผู้มีจิตสำนึกที่ดีและมีพฤติกรรมเหมาะสมต่อสังคม อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการดังกล่าวยังพบสภาพปัญหาหลายประการ เช่น ความไม่ต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้ ขาดความน่าสนใจของสื่อ และการขาดการบูรณาการกับบริบทชีวิตประจำวันของนักเรียนรูปแบบที่มีประสิทธิภาพในการปลูกฝังคุณธรรมผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูน ควรเป็นรูปแบบที่เนื้อหาเข้าใจง่าย ใกล้เคียงกับชีวิตจริง มีตัวละครต้นแบบ และมีกิจกรรมเสริมหลังรับชมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และสะท้อนพฤติกรรมของตนเอง ส่วนหลักการสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม คือ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และการเป็นแบบอย่างของผู้ใหญ่ทั้งในโรงเรียนและที่บ้านปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการปลูกฝังคุณธรรม ได้แก่ คุณภาพของสื่อที่ใช้ บทบาทของครูในการชี้แนะและส่งเสริมพฤติกรรมที่ดี ความร่วมมือจากผู้ปกครอง รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมทั้ง

ในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมที่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนสามารถเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม หากดำเนินการด้วยรูปแบบที่เหมาะสม เนื้อหาที่มีคุณภาพและมีปัจจัยสนับสนุนรอบด้านอย่างครบถ้วน ทั้งจากครู ผู้ปกครอง สื่อการเรียนรู้ และบริบทของโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้คุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การเรียนรู้คุณธรรมในระดับประถมศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกที่ดี และรู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้คุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าการปลูกฝังคุณธรรมยังประสบกับข้อจำกัดและอุปสรรคหลายประการ ซึ่งส่งผลต่อความต่อเนื่องและประสิทธิภาพในการสร้างพฤติกรรมทางคุณธรรมให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงหนึ่งในปัญหาสำคัญที่พบ คือ นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมในระดับผิวเผิน ไม่สามารถอธิบายความหมายของคุณธรรมแต่ละข้อได้อย่างชัดเจน และไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแม้โรงเรียนจะมีการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรม แต่ยังขาดกระบวนการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยึดโยงกับบริบทของนักเรียนจริงๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ส่วนหนึ่งมาจาก รูปแบบการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมที่ยังคงเน้นการสอนแบบบรรยายหรือการท่องจำทำให้นักเรียนไม่เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ สื่อและวิธีการที่ใช้ยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนในยุคสื่อดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการใช้สื่อสมัยใหม่หรือกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อปัญหาดังกล่าวคือ บทบาทของครอบครัวและชุมชนที่อาจยังไม่ได้ให้ความสำคัญหรือมีความเข้าใจที่ตรงกันในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม ทำให้แนวทางที่เด็กได้รับจากโรงเรียนไม่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน ส่งผลให้คุณธรรมที่ได้รับการเรียนรู้ไม่ฝังแน่นในพฤติกรรมอย่างดังนั้นสภาพปัญหาการเรียนรู้คุณธรรมของนักเรียนในโรงเรียนวัดโคกโพธิ์สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้สื่อที่เหมาะสมกับยุคสมัย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้การปลูกฝังคุณธรรมในระดับประถมศึกษาสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสิทธิศักดิ์ ปรีกุล และสิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ (2555) ที่พบว่า ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมจำแนกตามขนาดและสถานที่ตั้งของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และแนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดนโยบาย ได้แก่ ควรมีการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม กำหนดเป็นหลักสูตร ปรับวิสัยทัศน์ พันธกิจ กำหนดนโยบายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ ควรมีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้สะอาดทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน จัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านการสอนและการนิเทศ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารควรเน้นให้ครูสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกครั้งที่เข้าสอน 4) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนากับชุมชน และเปิดโอกาสให้

ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม 5) ด้านการวัดการประเมินผลทางจริยธรรม ได้แก่ ควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ โครงการ กิจกรรมงานติดตาม ประเมินผล ยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณแก่นักเรียนที่มีคุณงามความดี

2. ผลการศึกษารูปแบบและหลักการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมของโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า จากการศึกษารูปแบบและหลักการการปลูกฝังคุณธรรมในระดับประถมศึกษาเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาในการสร้างพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงให้กับเยาวชน โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยสิ่งเร้าและค่านิยมที่หลากหลาย การใช้สื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมจึงกลายเป็นทางเลือกใหม่ในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในยุคสื่อดิจิทัล โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้เล็งเห็นความสำคัญในประเด็นนี้ และนำรูปแบบการใช้สื่อการ์ตูนมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมให้กับนักเรียนอย่างเป็นระบบ พบว่า รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนที่ใช้ในโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ ประกอบด้วยกระบวนการที่เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การคัดเลือกสื่อที่เหมาะสมกับวัย การชมร่วมกันในห้องเรียน การอภิปรายสะท้อนคิดหลังการชม และการจัดกิจกรรมเสริม เช่น การวาดภาพ การเขียนบันทึก หรือการเล่นบทบาทสมมติ ซึ่งช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาทางคุณธรรมอย่างลึกซึ้ง และสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ในส่วนของ หลักการปลูกฝังคุณธรรม โรงเรียนได้นำแนวคิดที่ว่า “เด็กเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และแบบอย่าง มาใช้เป็นแกนหลักในการออกแบบการเรียนรู้ โดยเน้นให้เด็กมีส่วนร่วม เรียนรู้ด้วยความเข้าใจ ไม่ใช่เพียงการท่องจำคำว่าดีหรือไม่ดี แต่ต้องตระหนักถึงผลกระทบของพฤติกรรมตนเอง และสามารถตัดสินใจได้อย่างมีคุณธรรมในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบและหลักการเหล่านี้มีความเหมาะสม ก็เพราะว่านักเรียนระดับประถมศึกษายังอยู่ในวัยที่ชอบดูการ์ตูน มีจินตนาการสูง และเรียนรู้ได้ดีจากภาพเคลื่อนไหวและเรื่องเล่า การนำเสนอคุณธรรมผ่านตัวละครที่เป็นแบบอย่างจึงเข้าถึงนักเรียนได้ง่าย และเมื่อมีการจัดกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อสะท้อนคิด นักเรียนจึงไม่เพียงรับรู้ แต่เกิดการซึมซับ และค่อยๆ พัฒนาเป็นพฤติกรรมเชิงคุณธรรมดังนั้นการศึกษารูปแบบและหลักการปลูกฝังคุณธรรมผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนของโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อกระบวนการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจน มีการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน และมีสื่อที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับบริบทของเด็กในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสกันณ์วุฒิ เศรษฐีกมล (2566) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม ตามคู่มือรูปแบบการบริหารจัดการ เพื่อเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม ครูมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูตามรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม มีผลการประเมินเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมของโรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนการปลูกฝังคุณธรรมในเด็กระดับประถมศึกษาถือเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาในการสร้างรากฐานทางจิตใจและพฤติกรรมให้แก่เยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้ของเด็ก การใช้ สื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมจึงกลายเป็นแนวทางหนึ่งที่โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี นำมาใช้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนอย่างเหมาะสมกับยุคสมัยในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างลึกซึ้งต่อการเรียนรู้ของ

เด็ก สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมจึงจำเป็นต้องออกแบบให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความสนใจของผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่ชอบเรียนรู้ผ่านเรื่องเล่า ภาพเคลื่อนไหว และสิ่งที่กระตุ้นจินตนาการ สื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมจึงได้รับการนำมาใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการปลูกฝังคุณธรรมแก่เด็กนักเรียน โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ดำเนินการใช้สื่อประเภทนี้ในการเรียนรู้ด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม และจากการศึกษา พบว่า มีปัจจัยสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของกระบวนการดังกล่าวปัจจัยแรกคือคุณภาพของสื่อวิดีทัศน์ การ์ตูนที่ใช้ต้องมีเนื้อหาชัดเจน กระชับ สอดแทรกคุณธรรมที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย และมีตัวละครหรือตัวอย่างสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันของเด็กนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจและนำไปปรับใช้ได้จริงเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนี้ เนื่องจากเด็กในวัยประถมยังอยู่ในช่วงที่เรียนรู้จากสิ่งที่มองเห็นและเลียนแบบพฤติกรรมได้ดี การ์ตูนที่ดีจึงต้องดึงดูดและชี้นำในเชิงบวกปัจจัยที่สองคือบทบาทของครูผู้สอน ครูไม่เพียงเป็นผู้จัดกิจกรรมชมสื่อ แต่ยังต้องทำหน้าที่กระตุ้นความคิด ถามคำถาม ปลุกจิตสำนึก และเชื่อมโยงเนื้อหากับพฤติกรรมในชีวิตจริงของนักเรียนทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูเป็นผู้นำทางด้านจิตใจและมีบทบาทโดยตรงในการทำให้เนื้อหาทางคุณธรรมไม่หยุดอยู่แค่ในหน้าจอ แต่เกิดผลในพฤติกรรมจริงของนักเรียนปัจจัยที่สามคือการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครอบครัว การพูดคุย เสริมแรง และทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนเรียนรู้จากโรงเรียน จะช่วยให้คุณธรรมที่ได้จากสื่อฝังลึกและเกิดพฤติกรรมต่อเนื่องเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนี้ เพราะการปลูกฝังคุณธรรมที่ยั่งยืนไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว เด็กต้องเห็นคุณธรรมเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในครอบครัวซึ่งเป็นแบบอย่างใกล้ชิดที่สุดปัจจัยที่สี่คือความสม่ำเสมอและการต่อยอดของกิจกรรมหลังการชมสื่อ เช่น การสะท้อนคิด การเขียนบันทึก การพูดคุยกลุ่ม หรือการจำลองสถานการณ์เพื่อฝึกตัดสินใจทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเรียนรู้คุณธรรมต้องใช้เวลา การทบทวนและต่อยอดจะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ และเสริมสร้างการจดจำปัจจัยสุดท้ายคือสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โรงเรียนที่ส่งเสริมการทำความดี มีวัฒนธรรมแห่งคุณธรรม และมีการยกย่องพฤติกรรมที่ดีงาม จะส่งเสริมให้นักเรียนกล้าทำดีและเห็นคุณค่าของการมีคุณธรรม โดยสรุปการปลูกฝังคุณธรรมผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนจะเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อสื่อมีคุณภาพ บทบาทของครูชัดเจน ครอบครัวมีส่วนร่วม มีกิจกรรมเสริมต่อเนื่อง และสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการพัฒนาพฤติกรรมเชิงคุณธรรม ปัจจัยเหล่านี้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นองค์รวม และหากได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเติบโตเป็นคนดี มีจิตสำนึก และดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิลุบล วิโรจน์ผดุงพงศ์ (2564) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตศูนย์กลาง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษามีความคิดเห็นใน ภาพรวมอยู่ในระดับมากของปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาผ่านสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม โรงเรียนวัดโคกโพธิ์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยเริ่มจากการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในเด็กปฐมวัยและประถมศึกษา ถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาไทย ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนา "คนดี" ควบคู่กับ "คนเก่ง" ที่มุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนชั้น

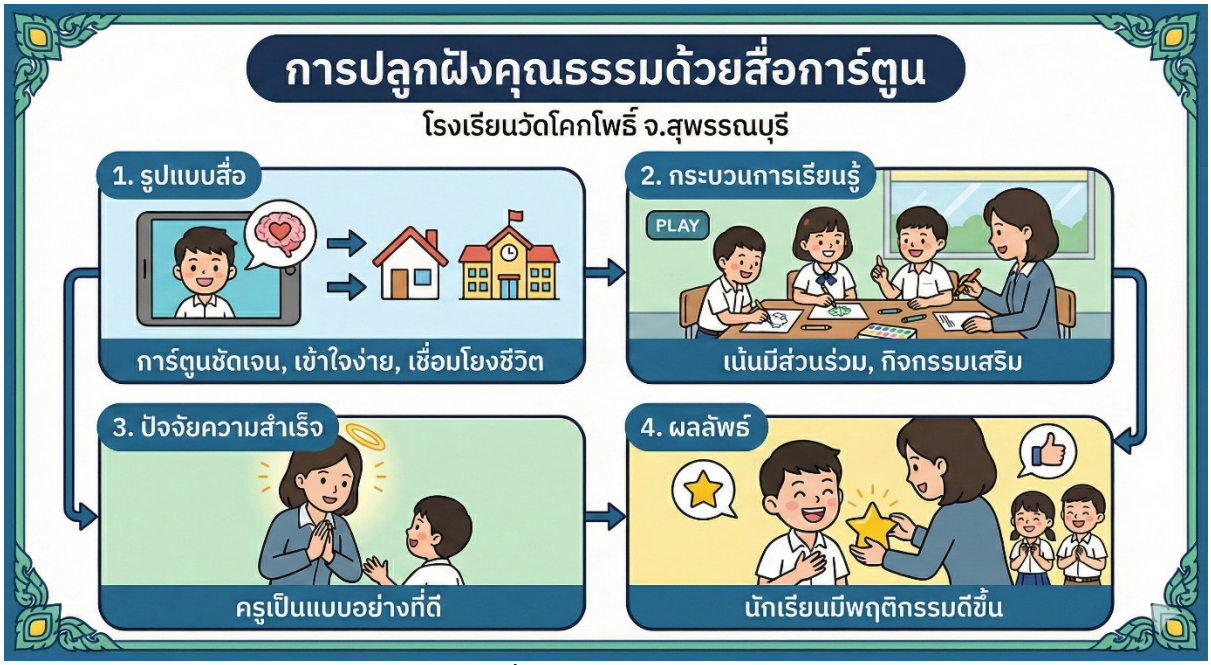
ประถมศึกษาด้วยวิธีการนำสื่อวิดีทัศน์มาเป็นวิธีในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนได้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา โดยมีองค์ความรู้สำคัญที่สามารถสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการใช้สื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมพบว่าโรงเรียนได้นำสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและกิจกรรมนอกเวลาเรียน โดยใช้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐาน เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย การรู้จักแบ่งปัน และความรับผิดชอบ สื่อการ์ตูนที่ใช้มีเนื้อหาชัดเจน นำเสนอผ่านเรื่องราวที่ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน ทำให้ง่ายต่อการเข้าใจและจดจำ

2. กระบวนการปลูกฝังคุณธรรมกระบวนการปลูกฝังไม่ใช่เพียงแค่การให้ชมสื่อเท่านั้น แต่มีการเสริมด้วยกิจกรรมสะท้อนคิด การอภิปรายกลุ่ม การวาดภาพ และการเล่าเรื่องตามความเข้าใจของนักเรียน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนรู้กับพฤติกรรมในชีวิตจริง การมีส่วนร่วมของครูในการตั้งคำถามและสรุปบทเรียนหลังการรับชมช่วยให้การเรียนรู้มีความลึกซึ้งมากขึ้น

3. ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการปลูกฝังคุณธรรม ได้แก่ บทบาทของครู ที่เป็นผู้นำทางการเรียนรู้และเป็นแบบอย่างทางคุณธรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ที่สนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนที่บ้านสื่อการ์ตูนที่เหมาะสมกับวัย มีเนื้อหาสอดคล้องกับระดับพัฒนาการของนักเรียนบรรยากาศของโรงเรียน ที่เอื้อต่อการส่งเสริมพฤติกรรมดี เช่น การยกย่องนักเรียนที่มีน้ำใจหรือมีความรับผิดชอบ

4. ผลลัพธ์ของการใช้สื่อในการปลูกฝังคุณธรรมนักเรียนมีพัฒนาการในด้านพฤติกรรมที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น มีความกล้าแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ ให้ความร่วมมือกับเพื่อนมากขึ้น และสามารถอธิบายคุณธรรมที่ตนเองเรียนรู้จากสื่อได้อย่างเข้าใจ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีลักษณะต่อเนื่องและยั่งยืนมากขึ้นเมื่อได้รับการสนับสนุนจากครูและผู้ปกครองควบคู่กัน ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

สรุปได้ว่า การใช้สื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วมจากหลายฝ่าย สามารถเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนชนบท ที่อาจมีทรัพยากรจำกัดแต่สามารถใช้สื่อที่เข้าถึงง่ายเพื่อพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการสอนเชิงคุณธรรมกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมสำหรับเด็กประถมศึกษา โดยเฉพาะสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรม ซึ่งควรออกแบบให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สนุกสนานและส่งเสริมพฤติกรรมเชิงคุณธรรม

1.2 การฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาควรจัดให้มีโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมในการสอน เพื่อให้ครูสามารถนำสื่อไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

1.3 การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและสื่อการสอนโรงเรียนควรได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนการสอนด้วยสื่อวิดีทัศน์ เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ หรือแท็บเล็ต เพื่อให้การเรียนรู้เชิงคุณธรรมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวิธีประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ คุณธรรมและพฤติกรรม รวมถึงการวัดผลด้านการคิดเชิงคุณธรรม การตัดสินใจ และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับศึกษาและทดลองออกแบบสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมที่สามารถให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เช่น การให้เด็กสร้างเรื่องราวหรือออกแบบตัวละคร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความมีส่วนร่วมของผู้เรียน

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของสื่อวิดีทัศน์การ์ตูนคุณธรรมกับสื่อหรือวิธีการสอนอื่นๆ เช่น หนังสือ นิทาน หรือกิจกรรมกลุ่ม เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการปลูกฝังคุณธรรม

เอกสารอ้างอิง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2554). ระบบสื่อการสอนสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยที่ 2. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิลุบล วิโรจน์ผดุงพงศ์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตศูนย์กลาง. รายงานการวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.

พระมหาสิทธิศักดิ์ ปรีกุล และสิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์. (2555). ปัญหาและแนวทางพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

โพยม จันทร์น้อย. (2568). การศึกษาไทย 4.0 จากผู้ใหญ่ลี ถึงการศึกษาไทย 4.0. แหล่งที่มา http://www.birdkm.com/outside-classroom/outsideclass/thai-education-40. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2568.

ฟาฏินา วงศ์เลขา. (2568).สื่อการเรียนรู้ สำหรับห้องเรียนแห่งอนาคต. แหล่งที่มา https://www.moe.go.th/ สืบค้นเมื่อ 1 พ.ค. 2568.

สกันณ์วุฒิ เศรษฐีกมล. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา. รายงานวิจัย. สถาบันเทคโนโลยีนวัตกรรมทางการศึกษาและการวิจัยแห่งสุวรรณภูมิ จังหวัดชลบุรี.

สมชาย รัตนทองคำ. (2556). การวัดและประเมินผลทางการศึกษา เอกสารประกอบการสอนทางกายภาพบำบัด. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

จรณทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตกรุงเทพและปริมณฑล
SOFT SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN BANGKOK METROPOLITAN AREA

[1]อาณดา ชัยเชิดชูวงศ์ Anada Chaicherdchuvong
[2]ฉัตรกุล เอื้อพิพัฒนากูล Chatkul Uapipattanakul
[1, 2]มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ Rajapruk University, Thailand
Corresponding Author E-mail: yingyang3663@gmail.com

Article Received: September 12, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบจรณทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการวางแผนการพัฒนาทักษะให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ เหตุนั้นองค์กรการศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาถูกคาดหวังให้เป็นผู้นำที่ก้าวหน้ามีความสามารถในการประสานงาน การใช้ไหวพริบและเทคโนโลยีในการแก้ปัญหาและปรับตัวกับความท้าทาย มีความพร้อมในการนำพาทีมงานและองค์กรก้าวข้ามอุปสรรคเพื่อบรรลุเป้าหมายเหล่านี้เป็นทักษะที่ช่วยให้เกิดความสำเร็จกับงานมากขึ้นและสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ดังนั้นจรณทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความอยู่รอดและความสำเร็จ และเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนองค์กรและสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเติบโตอย่างยั่งยืนซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การสื่อสาร 2) การทำงานเป็นทีม 3) ภาวะผู้นำ 4) การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา 5) จริยธรรมในการทำงาน 6) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว และ 7) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม
คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, จรณทักษะ, ความท้าทาย

Abstract

The objectives of this research were to study the factors of soft skills of school administrators in Bangkok Metropolitan Area to used it a framework for planning skills development for school administrators. Due to the current economic and social changes under globalization, educational organizations are faced with complex and rapidly changing challenges. School administrators are expected to be progressive leaders, capable of coordinating, using ingenuity and technology to solve problems and adapt to challenges. Be ready to lead the team and the organization to overcome obstacles to achieve goals. These are skills that will help you achieve more success on the job and create a better work environment. Soft skills of school administrators are key factor for survival and success and a tool for driving the organization and creating an environment that promotes sustainable learning and growth. There are 7 components as follows: 1) communication 2) Team work 3)

Leadership 4) Analytical thinking and Problem solving 5) Work Ethics 6) Flexibility and adaptability and 7) Creative thinking and Innovation

Keyword: School Administrator, Soft Skill, Challenge

บทนำ

ในยุคสมัย BANI World ที่มีพลวัตสูง การแปรเปลี่ยนอย่างฉับพลันส่งผลสะเทือนอย่างมหาศาล มิใช่เพียงส่งผลต่อวิธีคิดเชิงยุทธศาสตร์ของผู้บริหารระดับสูงในการเอาชนะอุปสรรคเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อสภาวะจิตใจของพนักงานที่ต้องดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ปั่นป่วนอีกด้วย ในยุคนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาถูกคาดหวังให้เป็นผู้นำที่ก้าวหน้า มีความสามารถในการประสานงาน ใช้ไหวพริบ และเทคโนโลยีในการแก้ปัญหาและปรับตัวกับความท้าทายใหม่ได้อย่างรวดเร็ว มีความพร้อมในการนำพาทีมงานและองค์กรก้าวข้ามอุปสรรคเพื่อบรรลุเป้าหมาย แม้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและซับซ้อน ดังที่ Nurbantoro, Endro (2021) กล่าวว่า ผู้บริหารควรเปิดใจรับการเปลี่ยนแปลงในยุค BANI พร้อมมองหาโอกาสจากวิกฤต เพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถใหม่ๆ ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและไม่แน่นอน ดังนั้นในฐานะผู้นำและผู้ที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาจะต้องเผชิญกับการบริหารบนความความผันผวนและซับซ้อน หรืออาจมีการบริหารบนความขัดแย้งเกิดขึ้นได้จึงจำเป็นต้องมีทักษะที่สำคัญทั้ง 2 ทักษะ ได้แก่ สมรรถนะทักษะ และจรณทักษะ โดยสมรรถนะทักษะเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ ความสามารถซึ่งสามารถประเมินได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ส่วนจรณทักษะเป็นกลุ่มทักษะที่เป็นลักษณะเฉพาะภายในตัวบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์ที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสามารถส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้อื่นให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานได้อย่างดี

จรณทักษะ (Soft Skills) เป็นคำที่รวมทักษะหลายด้านเกี่ยวกับการทำงานกับผู้คนให้ได้ผลดี โดย Kidder (2011) ได้กล่าวว่า บุคคลที่มีคุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลจะทำให้ประสบความสำเร็จได้มากกว่าคนอื่นๆ โดยบุคคลที่มีคุณลักษณะที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ หรือมีจรณทักษะจะได้เปรียบในการแข่งขัน หากผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะที่ไม่เพียงพอก็จะทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานและจะทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ ปัจจุบันการพัฒนาบุคลากรให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ทักษะหรือความสามารถที่แต่ละคนมีเกี่ยวกับเรื่องงาน เพราะทักษะเกี่ยวกับเรื่องงานมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ บุคลากรจึงต้องปรับตัวและพัฒนาทักษะอื่นๆ ให้องค์กรสามารถพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้ (Jackson, 2013)

ด้วยบทบาทการเป็นศูนย์กลางการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้สถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลต้องเผชิญกับการแข่งขันทางการศึกษาที่เข้มข้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประกอบด้วยจังหวัดกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีบริบทที่ใกล้กันและมีการแข่งขันสูงทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกระดับคุณภาพการศึกษาการบริหารจัดการที่ทันสมัย และการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน อาจกล่าวได้ว่า การปรับเปลี่ยนแนวคิดการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้ไม่เพียงแค่ต้องมีความเชี่ยวชาญในสมรรถนะหลักเท่านั้น แต่ยังต้องมีจรณทักษะ (Soft Skills) ที่สำคัญต่อการสร้างแรงบันดาลใจและการบริหารทีมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้จากความสำคัญดังกล่าว

สรุปได้ว่า จรณทักษะของผู้บริหารสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การสื่อสาร 2) การทำงานเป็นทีม 3) ภาวะผู้นำ 4) การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา 5) จริยธรรมในการทำงาน 6) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว และ7) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจรณทักษะ

จรณทักษะถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความสำเร็จขององค์กร เพราะผู้บริหารที่มีจรณทักษะที่ดีจะสามารถบริหารจัดการผู้คนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่การทำงานต้องอาศัยการร่วมมือกันเป็นทีม ผู้บริหารไม่สามารถพึ่งพาแค่ทักษะด้านเทคนิคเพียงอย่างเดียวได้แต่จำเป็นต้องมีจรณทักษะที่สำคัญในการบริหารด้วย

ความหมายของจรณทักษะ

จรณทักษะ เป็นลักษณะเฉพาะหรือคุณสมบัติเฉพาะของบุคคลในเรื่องของความฉลาด ความสามารถทางอารมณ์ หรือความมีคุณธรรม มีนักวิชาการชาวต่างประเทศได้ให้นิยามเกี่ยวกับจรณทักษะไว้หลายแง่มุม อาทิเช่น Kenton (2019) ให้ความหมาย จรณทักษะ (Soft Skill) เป็นลักษณะนิสัยและทักษะการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่นๆ ในสังคมในที่ทำงาน โดยจรณทักษะถือเป็นส่วนเสริมของ Hard Skill ที่สำคัญของคนทำงานและเป็นทักษะในการประกอบอาชีพ โดยนักสังคมวิทยาได้กล่าวว่า จรณทักษะนั้นบ่งบอกถึงความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคล (EQ) ซึ่งตรงข้ามกับความฉลาดทางด้านสติปัญญา (IQ) สอดคล้องกับวิชัย วงษใหญ่ และมารุต พัฒผล (2562) ที่ได้ให้นิยามความหมายของ Soft skills หมายถึง ทักษะด้านความคิด อารมณ์ ความรัก และการสื่อสารที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและเอื้อให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่ง Soft skills จะช่วยส่งเสริมการพัฒนา Hard skills หรือทักษะเฉพาะทางอย่างต่อเนื่อง ส่วนทัศนะของ Anderson (2020) ได้กล่าวไว้ว่า จรณทักษะ (Soft Skill) นั้นเป็นทักษะที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและความคิดลักษณะส่วนบุคคล ที่โดยทั่วไปแล้วชี้วัดได้ยาก แต่กลับเป็นทักษะที่สามารถช่วยให้บุคคลนั้นสามารถประสบความสำเร็จในบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติงานได้ในทุกๆอุตสาหกรรม โดยได้กล่าวถึง 5 จรณทักษะที่เป็นที่ต้องการที่สุดสำหรับปี 2020 คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการโน้มน้าว ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการปรับตัว และทักษะความฉลาดทางอารมณ์

สรุปได้ว่า จรณทักษะ หมายถึง ความสามารถ ลักษณะเฉพาะ หรือคุณสมบัติ เฉพาะของแต่ละบุคคลในการควบคุมและจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกเพื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่เป็นลักษณะอุปนิสัย บุคลิกภาพ ทัศนคติ ที่จะช่วยให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นไปได้อย่างราบรื่น ส่งเสริมให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับจรณทักษะ

ย้อนไปเมื่อ ค.ศ. 1978 แนวคิดเกี่ยวกับจรณทักษะเกิดขึ้นจากการศึกษาเรื่องขององค์กรโดย Chris Argyris นักวิชาการชั้นนำในกลุ่มทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ ผู้ให้แนวคิดการพัฒนาองค์การโดยเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ สภาวะของการเป็นผู้นำในองค์การ (Leadership) และการเรียนรู้ร่วมกัน ของคนในองค์การ (Team Learning) เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะร่วมกัน และพัฒนาองค์การอย่างต่อเนื่องทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน แนวคิดเกี่ยวกับ Soft Skills คือ ทักษะที่สำคัญของผู้นำและคนทำงานยุคใหม่ที่จะช่วยให้บุคคลากรสามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อความสำเร็จในงานตามที่องค์กรมุ่งหวัง คือ ทักษะที่ใช้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อให้ทำงานร่วมกันได้ดีและประสบความสำเร็จ เป็นคำที่รวมทักษะหลายด้านที่เกี่ยวกับการทำงานกับผู้คนให้ได้ผลดี

คือ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและสมรรถนะที่ไม่ใช่ความรู้หรือทักษะทางเทคนิคเฉพาะทาง (พละกริท คอนซัลแทนท์, 2564) เช่นเดียวกับ Doyle (2022) เนื่องจากสามารถช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน รวมถึงเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหาและการจัดการกับงานที่ได้รับมอบหมาย

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า จรณทักษะเป็นชุดคุณลักษณะและความสามารถส่วนบุคคลที่ช่วยให้บุคคลสามารถทำงานและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นมืออาชีพ ทักษะเหล่านี้ครอบคลุมตั้งแต่การจัดการกับผู้คน การทำงานร่วมกัน การตั้งเป้าหมายและปรับทิศทางการทำงาน ไปจนถึงการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดวางบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความสุขในการทำงานร่วมกัน

องค์ประกอบจรณทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา

จรณทักษะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพราะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำพาสถานศึกษาให้ปรับตัว สร้างสรรค์นวัตกรรม และพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกยุคใหม่ จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า จรณทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การสื่อสาร (communication)

การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก และข้อมูลได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน และเป็นหัวใจหลักที่ทำให้มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กันในทุกระดับ Baird (2006) กล่าวว่า ผู้นำจำเป็นต้องมีทักษะในการสื่อสารที่จะทำให้สามารถพูดและเขียนได้อย่างน่าเชื่อถือ สามารถรับรู้และรับฟังสิ่งที่ผู้อื่นต้องการสื่อออกมาจริงๆ สามารถเจรจาต่อรองที่จะทำให้กลุ่มต่างๆ ทำงานร่วมกันได้ ซึ่งการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องสามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจนเข้าใจง่าย ทั้งการพูด การเขียน สามารถพูดเปิดประเด็นและสรุปประเด็นได้ชัดเจน เนื่องจากการสื่อสารนั้นเป็นการถ่ายทอดข้อมูลที่ต้องการสื่อจากฝ่ายหนึ่งไปยังฝ่ายหนึ่ง มีจุดประสงค์เพื่อแบ่งปัน ความคิด ข้อความ หรือข้อมูลข่าวสาร ด้วยวิธีต่างๆ เช่น การพูด การให้สัญลักษณ์ การเขียน หรือพฤติกรรม (Kerdlarp and Chaturongkakul, 2015) ซึ่ง Riggio and Sherylle (2014) ให้คำนิยามว่า การสื่อสาร (Communication Skills) เป็นเครื่องมือพื้นฐานของทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal skills) ซึ่งมีผลต่อความสามารถของผู้นำในการส่งและรับข้อความอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับคำพูดและไม่ใช้คำพูดเพื่อโน้มน้าวใจและสร้างความเข้าใจที่ดีภายในทีมและองค์กร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสื่อสาร เป็นความสามารถหรือความชำนาญในการใช้คำพูด ภาษา ท่าทางเพื่อถ่ายทอด การแลกเปลี่ยน ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก ซึ่งอาจอยู่ในรูปของคำพูด สัญลักษณ์ ตัวอักษร มีความชัดเจนและมุ่งให้เกิดความเข้าใจระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร สามารถนำเสนอและโน้มน้าวความคิดเพื่อให้ไปในทิศทางเดียวกันขององค์กร

2. การทำงานเป็นทีม (Team work)

การทำงานร่วมกันมีความสำคัญในยุคปัจจุบัน เพราะช่วยให้องค์กรรับมือกับความซับซ้อนและการแข่งขันได้ดียิ่งขึ้น ผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ Woodcock, Mike (2017) กล่าวว่า ทีมคือกลุ่มคนที่มีเป้าหมายร่วมกันและผูกที่ต้องการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การทำงานเป็นทีมจึงต้อง มีการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ สามารถประสานงานหรือกิจกรรมของสมาชิกแต่ละคนได้ มีความมุ่งมั่น มีการฝึกอบรมให้โอกาสในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและสามารถทำกิจกรรมของกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจของสมาชิกจึงเปรียบได้ว่า ทีมงานเป็นกลุ่มคน

จำนวนหนึ่งที่มีทักษะเสริมต่อกัน โดยต่างผูกพันกันด้วยวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานอย่างเดียวกัน มีแนวทางปฏิบัติงานแบบเดียวกัน และต่างมีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ร่วมกัน (Katzenbach, J. R. and Smith, D. K., 2010)

Jenkins, R (2008) ได้กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม คือ การมีจุดมุ่งหมายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การร่วมมือกัน และในบางครั้งทีมยังหมายถึงความเท่าเทียมกันของสมาชิกในทีมด้วย แต่กระนั้นก็ตามยังมีการเข้าใจกันว่าการที่คนกลุ่มหนึ่งทำงานอยู่ด้วยกันในสถานที่แห่งเดียวกันนั้นนั้นเป็นการทำงานในรูปแบบของทีม ซึ่งอันที่จริงแล้วการทำงานร่วมกันในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นลักษณะของการทำงานเป็นกลุ่ม (Work Group) เสียมากกว่าเป็นวิธีการทำงานที่ผู้จัดการหรือหัวหน้าเป็นผู้กำกับการควบคุมการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม และสมาชิกในกลุ่มสามารถทำงานของตนให้เสร็จสมบูรณ์ได้โดยไม่ต้องประสานงานกับสมาชิกคนอื่นๆ เพื่อร่วมมือเข้ากับผู้อื่นสนับสนุนช่วยเหลือเป็นประโยชน์และร่วมมือกัน (Robles, M., 2012; Tsirkas and Bouranta, 2020) สอดคล้องกับ Jan V. White and Alex W. White (2017) ได้อธิบายว่า การทำงานเป็นทีม คือ การทำงานร่วมกันในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ การทำงานเป็นทีมได้นั้นต้องดำเนินการตามบทบาทที่กำหนดไว้อย่างดี เพื่อให้สมาชิกทุกคนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง มีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจนและมีโครงสร้างในการสื่อสารกันอย่างเปิดเผยและชัดเจนต่อกัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การทำงานเป็นทีม คือ การมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งผู้นำทีมและสมาชิกในทีมมาร่วมกันดำเนินกิจกรรมโดยมีการกำหนดเป้าหมายชัดเจน มีกระบวนการทำงานของกลุ่มบุคคลที่มีการร่วมมือกัน สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือ มีปฏิสัมพันธ์กันและมีแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มประสบผลสำเร็จ และสร้างความผูกพันกับองค์กรได้อย่างยั่งยืน

3. ภาวะผู้นำ (Leadership)

ความเป็นผู้นำเป็นทักษะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำที่ดีสามารถช่วยให้กลุ่มหรือองค์การบรรลุเป้าหมายได้ การที่ผู้นำที่มีมุมมองที่กว้างไกลจะช่วยให้สามารถทำงานในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเสถียรภาพ ปัจจุบันที่มีความสลับซับซ้อนและพลวัตสูง ทักษะเชิงเทคนิคหรืออำนาจจากตำแหน่งเพียงอย่างเดียวไม่อาจรับมือกับความท้าทายที่ผู้นำต้องเผชิญได้อีกต่อไป ในทัศนะของ Riggio and Sherylle (2014) มองว่า ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลทางสังคมเพื่อจูงใจ ให้ทิศทาง และประสานงานกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยเขาเน้นว่า แก่นสำคัญของภาวะผู้นำไม่ได้อยู่ที่อำนาจทางตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ แต่คือความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างแรงจูงใจให้ทีมเดินไปข้างหน้าด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Northouse (2022) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการที่บุคคลมีอิทธิพลต่อกลุ่มบุคคล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ตลอดจนกระบวนการอำนวยความสะดวกให้กับบุคคลและสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มหรือองค์กรเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Yukl, 2013)

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ เป็นความสามารถของบุคคลในการกำหนดวิสัยทัศน์ ชี้นำทิศทางขององค์กร มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจ สามารถจัดการกับอารมณ์ทั้งของตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสมกระตุ้นให้สมาชิกในองค์การปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มศักยภาพไปในทิศทางที่ดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

4. การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (Analytical thinking and Problem solving)

ทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและคาดเดาไม่ได้ ทำให้จำเป็นต้องมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ แยกแยะปัญหา หาแนวทางแก้ไข และหาทางแก้ไขอย่างเป็นระบบและเป็นเหตุเป็นผลเพื่อให้พบการแก้ไขที่เหมาะสมที่สุด การคิดเชิงวิเคราะห์ เป็นความสามารถใน

การคิดจำแนกแจกแจงองค์ประกอบต่างๆ ของข้อมูลหรือปัญหาต่างๆ ออกเป็นประเด็นย่อยในหลายแง่มุม รวมทั้งการหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบ ส่วนการแก้ปัญหา (Problem Solving) คือ กระบวนการคิด ตัดสินใจ และดำเนินการ โดยมุ่งเน้นไปที่การระบุปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ หาแนวทางแก้ไข และนำไปปฏิบัติจนบรรลุเป้าหมาย (เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ, 2564) ซึ่งแนวคิดการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหานั้นตั้งอยู่บนรากฐานของการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งประกอบด้วย การใช้เหตุผล การตั้งคำถาม การวิเคราะห์ข้อมูล และการตัดสินใจโดยมีหลักฐานสนับสนุน (Paul and Elder (2002) โดย Crosbie (2005) ได้กล่าวว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเป็นองค์ประกอบสำคัญของทักษะด้านอารมณ์และพฤติกรรมที่เรียกว่า Soft Skills ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้นำและบุคลากรในยุคปัจจุบัน ในทัศนะของ Tem, Kuroda and Tang (2020) มองว่าเป็นความสามารถในการคิดอย่างรอบคอบช่วยให้ผู้นำสามารถระบุและทำความเข้าใจปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง นำไปสู่การตัดสินใจที่มีคุณภาพและการพัฒนากลยุทธ์ที่ยั่งยืนเพื่อบรรลุความสำเร็จในงาน ซึ่งการใช้ทักษะการแก้ไขปัญหาช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายและตัดสินใจในสถานการณ์ที่ยากลำบากได้ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสามารถจำแนกขั้นตอน ดังนี้ 1) การระบุปัญหา เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในกระบวนการแก้ไขปัญหา 2) กระบวนการแก้ไขปัญหาต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อหาวิธีแก้ไขที่เหมาะสมที่สุด (Purwanto, 2020)

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะข้อมูล ประเมินสถานการณ์ ระบุสาเหตุของปัญหา และหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมอย่างมีเหตุผลเพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายและผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

5. จริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics)

คุณธรรมและจริยธรรม สองคำนี้เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกันในด้านของคุณงามความดี ถือว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนควรมี เพราะคุณธรรมและจริยธรรมเป็นคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ทำให้มนุษย์ต่างไปจากสัตว์ทั่วไป ซึ่ง Robles (2012) ได้อธิบายไว้ว่า ทักษะจริยธรรมในการทำงาน หมายถึง การตั้งใจทำงานซื่อสัตย์ มีความคิดริเริ่มมีแรงบันดาลใจ ตรงต่อเวลาและเข้างานครบถ้วน อาจเรียกได้ว่าเป็นจรรยาบรรณในการทำงาน (Work Ethic) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการทำงานโดยไม่ต้องมีนายจ้างคอยควบคุมดูแล (Tsirkas and Bouranta, 2020) เช่นเดียวกับ Erasmus et al. (2020) ได้กล่าวว่า จริยธรรมในการทำงานอาจหมายถึงการพยายามหางานที่เรารัก ไม่อายที่จะทำงานหนัก มองหาวิธีปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ และเป็นเจ้าของความผิดพลาดของเรา ตามแนวคิดของ Riggio and Sherylle (2014) อธิบายว่า ผู้นำที่มีคุณลักษณะเหล่านี้จะสามารถสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจในองค์กร พร้อมทั้งส่งเสริมการปฏิบัติงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและความรับผิดชอบ ในความหมายของ Riggio ไม่ได้หมายถึงเพียงความเข้าใจในสิ่งที่ถูกผิดเท่านั้น แต่ต้องสะท้อนออกมาในพฤติกรรมจริง ผู้นำที่มีจริยธรรมต้องสามารถสื่อสารค่านิยมอย่างตรงไปตรงมาแสดงบทบาทแบบอย่างที่ดี และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดมั่นในความดีงาม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า จริยธรรมในการทำงาน เป็นพฤติกรรมและความสามารถของผู้บริหารที่ยึดหลักศีลธรรม จรรยาบรรณ และธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ของตนอย่างมืออาชีพมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม มีทัศนคติเชิงบวก เพื่อสร้างความศรัทธาและเป็นแบบอย่างที่ดีในองค์กร

6. ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and adaptability)

ในโลกยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการตอบสนองและจัดการกับสถานการณ์ที่ผันผวนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้กลายเป็นทักษะสำคัญของบุคคล

และองค์กร ทักษะความยืดหยุ่น (Flexibility) และทักษะการปรับตัว (Adaptability) จึงเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการอยู่รอดและการเติบโตทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์การ ซึ่ง Stokes, Schneider and Lyons (2018) ให้ความหมายการปรับตัว เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลเพื่อตอบสนองต่อองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในทัศนะของ Lengnick and Kiel (2011) อธิบายว่า ความยืดหยุ่น (Resilience) คือ ความสามารถของผู้นำในการเผชิญและฟื้นตัวจากความยากลำบาก หรือความปั่นป่วนโดยยังสามารถดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเรียนรู้จากเหตุการณ์เหล่านั้น และการปรับตัว (Adaptability) คือ ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผล ทั้งในด้านกลยุทธ์ โครงสร้าง และพฤติกรรม ซึ่ง Heifetz et al. (2009) ได้เสนอแนวคิด Adaptive Leadership ถือได้ว่าเป็นกรอบสำคัญในการพัฒนา Resilience และ Adaptability ในตัวผู้นำ โดยเน้นว่าผู้นำยุคใหม่ต้องสามารถนำพาองค์กรผ่านสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความยืดหยุ่นและการปรับตัว หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการปรับตัวและตอบสนองต่อสถานการณ์ท้าทายที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม โดยมีความยืดหยุ่นในการทำงานและตัดสินใจ พร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่และปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

7. การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (Creative thinking and Innovation)

การคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นหนึ่งในกระบวนการคิดที่สำคัญสำหรับการพัฒนาตนเองและการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในชีวิตประจำวัน ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย หลายด้านที่สามารถเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพิจารณาความคิดสร้างสรรค์สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคล่องแคล่วในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และความคิดละเอียดลออในการคิด แต่ละด้านนี้มีบทบาทและหน้าที่เฉพาะที่ช่วยให้บุคคลสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และมีการปรับตัวในทุกสถานการณ์ ส่วนคำว่า นวัตกรรม เป็นเรื่องของการนำความคิดไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อให้ได้สิ่งใหม่หรือกระบวนการใหม่เป็นการสร้างสิ่งที่มีอยู่เดิมให้กลายเป็นสิ่งใหม่ที่แตกต่างโดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวให้ในการสร้างโอกาส (Schilling, 2008) นอกจากนี้ Garrison (2015) ได้ให้ความหมายการคิดเชิงนวัตกรรม หมายถึง การที่มนุษย์คิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆ ที่ดีขึ้นกว่าเดิม และพยายามหาวิธีนำแนวคิดใหม่ๆ เหล่านี้มาทำให้เป็นจริงซึ่งนำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่ ใช้วิธีการใหม่หรือการประยุกต์ใช้แบบใหม่เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับจากการศึกษาการคิดสร้างสรรค์ในบริบทองค์กรของ Fernandes et al. (2021) พบว่า องค์กรที่ส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการคิดนอกกรอบมีแนวโน้มสร้างนวัตกรรมได้สูงและได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นกระบวนการทางปัญญาที่ซับซ้อนซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ การเชื่อมโยงองค์ความรู้จากแหล่งต่างๆ และการหาวิธีแก้ปัญหาในรูปแบบที่แปลกใหม่

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม หมายถึง กระบวนการในการใช้ความคิดเพื่อหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ โดยผ่านกระบวนการคิดแบบเชื่อมโยงหลายมิติและไม่ยึดติดกับกรอบเดิม จนนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นนวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาหรือสร้างคุณค่าใหม่ได้ในเชิงปฏิบัติ

บทสรุป

ในยุคที่องค์กรการศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จรณทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความอยู่รอดและความสำเร็จ ทักษะเหล่านี้ไม่ใช่เพียงคุณสมบัติส่วนตัว แต่เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนองค์กรและสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถกำหนดวิสัยทัศน์และนำพาบุคลากรด้วยความเชื่อมั่นและวุฒิภาวะทางอารมณ์ ควบคู่ไปกับจริยธรรมในการทำงานเพื่อสร้างความศรัทธาและความน่าเชื่อถือในองค์กรมีการนำทีมที่ต้องอาศัยทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ทุกคนเข้าใจเป้าหมายและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นในรูปแบบของการทำงานเป็นทีมที่มีเป้าหมายร่วมกันและมีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเพื่อแยกแยะประเด็นและหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมที่สุด รวมถึงการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อสร้างสรรค์แนวคิดหรือวิธีการใหม่ๆ ที่ตอบโจทย์ความท้าทายที่เกิดขึ้น สุดท้ายนี้ ความยืดหยุ่นและการปรับตัวเป็นคุณสมบัติที่ขาดไม่ได้เพื่อให้องค์กรสามารถปรับเปลี่ยนและตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้อย่างทันท่วงที

กล่าวโดยสรุป จรณทักษะเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำพาองค์กรการศึกษาให้ผ่านพ้นวิกฤต สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในบุคลากร และพัฒนาระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรับมือกับอนาคตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง ประกอบด้วยหลัก 7 ประการ ได้แก่ 1) การสื่อสาร (Communication) 2) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) 3) ภาวะผู้นำ (Leadership) 4) การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (Analytical thinking and Problem solving) 5) จริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics) 6) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and adaptability) และ7) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (Creative thinking and Innovation) ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 จรณทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2564). ประวัติความเป็นมาปัญญาประดิษฐ์ (origins Artificial Intelligence). แหล่งที่มา https://www.iok2u.com/article/information-technology/ai-001-artificial-intelligence-origins สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2564.

พละกริท คอนซัลแทนท์. (2564). Soft Skills 10 ทักษะที่จำเป็นในการทำงานยุคดิจิทัล. แหล่งที่มา https://www.palagrit.com/10-soft-skills-must-have- indigital-ag สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2565.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล (2562). Soft Skills to Master. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2565). มาตรฐานตำแหน่งและแนวทางการประเมินตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Anderson, B. M. (2020). The Most In-Demand Hard and Soft Skills of 2020. From https://www.linkedin.com/business/talent/blog/talent-strategy/linkedin-most-indemand-hard-and-soft-skills Retrieved April 18, 2021.

Baird, L. (2006). The search for communication skills. Leader interpersonal and influence skills. New York: Routledge.

Crosbie, R. (2005). Learning the soft skills of leadership. Industrial and Commercial Training, 37(1), 45–51.

Doyle, A. (2022). What are Soft Skills? Definition and Examples of Soft Skills. From https://www.thebalancecareers.com/what-are-soft-skills-2060852 Retrieved April 16, 2024.

Erasmus, Ballymun Job Centre, REY Europe, ANESPO, IFOA, Action Synergy, Strim and Oaza. (2020). Understanding My Journey. From chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://bmunjob.ie/wp-content/uploads/2020/06/UMJ-Newsletter-4.pdf Retrieved July 1, 2020.

Fernandes, P. R. D. S., Jardim, J. and Lopes, M. C. D. S. (2021). The soft skills of special education teachers: Evidence from the literature. Education Sciences, 11(3), 118.

Garrison, D. R. (2015). Thinking collaboratively: Learning in a community of inquiry. New York: Rutledge.

Heifetz, R. A., Grashow, A. and Linsky, M. (2009). The Practice of Adaptive Leadership: Tools and Tactics for Changing Your Organization and the World. Harvard Business Press.

Jackson, D. (2013). Business graduate employability-Where are we going wrong? Higher Education Research & Development, 32(5), 776–790.

Jan V. White and Alex W. White. (2017). Editing by design 4thed. CRC Press.

Jenkins, R. (2008). Social identity. 3rd ed. New York: Rutledge.

Katzenbach, J. R. and Smith, D. K. (2010). The wisdom of teams: Creating the high-performanceorganization. New York: Harper Business.

Kenton, W. (2019). Soft Skills. From https://www.investopedia.com/terms/s/soft-skills.asp Retrieved April 30, 2020.

Kerdlarp, S. and Chaturongkakul, K. (2015). Soft skills development for Thai students in higher education. Journal of Education, 37(2), 221–240.

Kidder, R. M. (2011). How good people make tough choices: Resolving the dilemmas of ethical living. New York: HarperCollins.

Lennick, D. and Kiel, F. (2011). Moral Intelligence 2.0: Enhancing Business Performance and Leadership Success in Turbulent Times. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

Northouse, P. G. (2022). Leadership: Theory and practice. 8th ed. SAGE Publications.

Nurbantoro, E. (2021). Strategic leadership in the VUCA era: Challenges facing COVID-19 Academia Letters, Article 2570. From https://doi.org/10.20935/AL2570 Retrieved August 2021.

Paul, R. and Elder, L. (2002). Critical Thinking: Tools for taking change of your professional and personal. New Jersey: Pearson Education.

Purwanto, A. (2020). Effect of hard skills, soft skills, organizational learning and innovation capability on Islamic University lecturers' performance. Systematic Reviews in Pharmacy, 11(2), 700-708.

Riggio, R. E. and Sherylle J. Tan (2014). Leader interpersonal and influence skills: The soft skills of leadership. New York: Rutledge.

Robles, M. (2012). Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace. Business Communications Quarterly, 75(4), 453-465.

Schilling, M. A. (2008). Strategic management of technological innovation. 2nd ed. Boston, MA: McGraw-Hill.

Stokes, C. K., Schneider, T. R. and Lyons, J. B. (2008). Predicting adaptive performance in multicultural teams: A causal model. Brussels: North Atlantic Treaty Organization.

Tem, S., Kuroda, A. and Tang, K. N. (2020). The importance of soft skills development to enhance entrepreneurial capacity. International Educational Research, 3(3), 1-7.

Tsirkas, K., Chytiri, A.-P. and Bouranta, N. (2020). The gap in soft skills perceptions: A dyadic analysis. Education + Training, 62(4), 357–377.

Woodcock, M. (2017). The team development manual. 3rd ed. New York: Rutledge.

Yukl, G. A. (2010). Leadership in organizations. 7th ed. Pearson Education.

Yukl, G. A. (2013). Leadership in organizations. 8th ed. New Jersey: Pearson Education.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

โรงเรียนอัจฉริยะภายใต้การบริหารขับเคลื่อนแบบกระจายอำนาจ
SMART DECENTRALIZED SCHOOL

สิริพร ผลประเสริฐ Siripon Phonprasert
โรงเรียนวัดบ้านลำนัง Wat Ban Lumnung School, Thailand
Corresponding Author E-mail: krunanny18@gmail.com

Article Received: June 10, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ได้สร้างแรงกดดันและโอกาสใหม่ให้กับระบบการศึกษาทั่วโลก โรงเรียนในยุคใหม่ต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้แบบดั้งเดิมสู่การเป็นพื้นที่เรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ระบบการบริหารการศึกษาของไทยยังคงมีลักษณะรวมศูนย์ ซึ่งกลายเป็นข้อจำกัดสำคัญสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องการความคล่องตัว

บทความนี้เสนอแนวคิดโรงเรียนอัจฉริยะแบบกระจายอำนาจ (Smart Decentralized School) โดยผสานเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), ระบบ Dashboard, IoT และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ (LMS) เข้ากับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมและกระจายอำนาจ ทั้งนี้ได้วิเคราะห์จากกรอบแนวคิดสำคัญ ได้แก่ Smart Learning, Data-Driven Management และ Distributed Leadership พร้อมทั้งนำเสนอกรณีศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียน Saunalahti ในประเทศฟินแลนด์ที่ได้รับอิสระในการกระจายอำนาจออกแบบการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ บนพื้นฐานของข้อมูลจริงและการสนับสนุนเชิงนโยบายกับโรงเรียนวัดบ้านลำนัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กในชนบทของไทยที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีพื้นฐานและระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาโรงเรียนอย่างคล่องตัว แม้จะไม่มีนโยบายระดับชาติมารองรับโดยตรง จุดร่วมของทั้งสองกรณีอยู่ที่การให้ความสำคัญกับข้อมูล ความยืดหยุ่น และความไว้วางใจในระดับปฏิบัติการ บทความเสนอว่า เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนารูปแบบโรงเรียนอัจฉริยะแบบกระจายอำนาจได้อย่างยั่งยืน ควรมีการปรับปรุงเชิงนโยบายเพื่อให้อำนาจโรงเรียนในด้านงบประมาณ การบริหารวิชาการ และการจัดการข้อมูล มีการลงทุนในระบบดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบท โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก และมีการพัฒนาบุคลากรที่สามารถใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผ่านระบบ PLC และแพลตฟอร์มกลางเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน กล่าวโดยสรุป โรงเรียนอัจฉริยะแบบกระจายอำนาจคือทางเลือกเชิงกลยุทธ์ที่ตอบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัลซึ่งผสานพลังของเทคโนโลยีกับภาวะผู้นำของครูและผู้บริหารในพื้นที่อันจะนำไปสู่การสร้างระบบการศึกษาที่ฉลาด ยืดหยุ่น และมีความเป็นธรรมมากขึ้นในบริบทของประเทศไทย

คำสำคัญ: โรงเรียนอัจฉริยะ, ปัญญาประดิษฐ์, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, การศึกษาในยุคดิจิทัล

Abstract

The advancement of digital technology in the 21st century has created both pressure and new opportunities for education systems worldwide. Modern schools can no longer function solely as traditional institutions for knowledge transmission; instead, they must transform into flexible learning spaces that utilize technology effectively. However, Thailand's education administration remains centralized, which poses significant limitations, especially for small schools that require agility in decision-making.

This article proposes the concept of the Smart Decentralized School, integrating modern technologies such as Artificial Intelligence (AI), dashboards, the Internet of Things (IoT), and Learning Management Systems (LMS) with participatory and decentralized leadership approaches. The analysis draws upon key conceptual frameworks including Smart Learning, Data-Driven Management, and Distributed Leadership. A comparative case study is presented between Saunalahti School in Finland, which has full autonomy to design its curriculum based on real-time data and policy support, and Wat Ban Lam Nang School in Phichit Province, Thailand—a small rural school that applies basic technologies and shared decision-making to manage and develop the school dynamically despite lacking full national policy backing. Both cases emphasize the importance of data, flexibility, and trust at the operational level. The article recommends that, to successfully implement Smart Decentralized Schools in Thailand, policy reforms are needed to devolve budgetary, academic, and data management authority to schools. Investments should be made in context-appropriate digital infrastructure, particularly for small schools, and human capacity must be developed to empower school leaders and teachers to utilize technology and data effectively. Furthermore, school collaboration networks should be fostered through Professional Learning Communities (PLCs) and central digital platforms to promote mutual learning and innovation. In conclusion, the Smart Decentralized School represents a strategic educational solution for the digital era, combining the power of technology with the leadership of teachers and local administrators to create a more intelligent, adaptive, and equitable education system in Thailand.

Keywords: Smart School, Artificial Intelligence, Participatory Management, Education in The Digital Age

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้เร่งให้การศึกษาเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ระบบการเรียนรู้จากที่บ้าน (remote learning) การใช้ Learning Management System (LMS) และเครื่องมือดิจิทัลกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของนักเรียนทั่วโลก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนในยุคปัจจุบันไม่สามารถพึ่งพาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเดิมได้อีกต่อไป (World Bank, 2022) รายงานของ OECD (2021) ระบุว่า ประเทศที่มีระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นและเปิดให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการภายในได้ด้วยตนเอง มีแนวโน้มที่จะฟื้นตัวทางการศึกษาได้รวดเร็วกว่าประเทศที่ยังคงใช้ระบบรวมศูนย์อย่างเข้มงวด ทั้งนี้ ความสามารถในการปรับใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียนจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ชี้วัดความสำเร็จในการจัดการศึกษาในยุคใหม่ อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทย ยังพบข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่ทำให้โรงเรียนขาดอิสระในการบริหารจัดการและตัดสินใจเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งต้องพึ่งพาคำสั่งจากส่วนกลางอย่างมาก และไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรหรือออกแบบนวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างทันต่อความต้องการจริงของนักเรียนและชุมชน (UNICEF, 2021)

ในบริบทเช่นนี้ แนวคิด “โรงเรียนอัจฉริยะ” (Smart School) ซึ่งเน้นการบูรณาการเทคโนโลยีอัจฉริยะ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการจัดการด้วยข้อมูล (data-driven management) จึงเป็นทางออกหนึ่งที่มีศักยภาพสูง โดยโรงเรียนอัจฉริยะไม่เพียงแค่มีอุปกรณ์ดิจิทัล แต่ยังต้องมีโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว เช่น การใช้แพลตฟอร์มวิเคราะห์ผลการเรียน การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนแบบรายบุคคล หรือระบบแจ้งเตือนความเสี่ยงเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่อาจหลุดออกจากระบบการศึกษา (Lim et al., 2020) อย่างไรก็ตาม การทำให้ Smart School ประสบผลสำเร็จไม่สามารถพึ่งพาเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ต้องควบคู่กับการ “กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ” ให้โรงเรียนสามารถตัดสินใจได้ในระดับพื้นที่ บริหารทรัพยากรได้อย่างอิสระ และมีช่องทางเชื่อมโยงกับชุมชนอย่างใกล้ชิด แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากแนวทางของ UNESCO (2021) ที่เน้นการสร้างความสามารถในการปรับตัวและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับ บทความฉบับนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อเสนอแนวทางเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียนอัจฉริยะภายใต้ระบบการบริหารแบบกระจายอำนาจ (Smart Decentralized School) ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรอย่างสูง

โรงเรียนอัจฉริยะ (Smart School)

โรงเรียนอัจฉริยะ (Smart School) คือแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อยกระดับกระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้ข้อมูลเป็นฐานในการพัฒนา (OECD, 2018) ความหมายของโรงเรียนอัจฉริยะจึงไม่ได้จำกัดเพียงแค่การมีอุปกรณ์หรือเทคโนโลยี แต่คือการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเรียนรู้และโครงสร้างการบริหารให้เป็นระบบอัจฉริยะที่สามารถปรับตัวและเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

ลักษณะสำคัญของโรงเรียนอัจฉริยะสามารถจำแนกออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) Smart Learning คือ การเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์สูง ยืดหยุ่น และปรับได้ตามความสามารถของผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยี เช่น Learning Management System (LMS) หรือระบบวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนแบบเรียลไทม์ (2) Smart System คือ ระบบบริหารจัดการข้อมูลและทรัพยากรภายในโรงเรียนที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้เทคโนโลยีอย่าง AI (Artificial Intelligence), IoT (Internet of Things),

และ Dashboard ติดตามผล (3) Smart Governance คือ การบริหารจัดการที่โปร่งใส มีส่วนร่วม และขับเคลื่อนด้วยข้อมูลแบบ real-time ซึ่งสนับสนุนการตัดสินใจของครู ผู้บริหาร และชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ (OECD, 2018)

ตัวอย่างของเครื่องมือที่ช่วยขับเคลื่อนโรงเรียนอัจฉริยะ ได้แก่ ระบบAI ที่ช่วยวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ระบบIoT ที่ใช้ตรวจจับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ระบบ Dashboard ที่ช่วยติดตามพัฒนาการของนักเรียน และ LMS ที่ช่วยบริหารจัดการบทเรียนและทรัพยากรการเรียนรู้ทั้งหมด ซึ่งหากใช้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้โรงเรียนสามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคลของนักเรียนได้อย่างแม่นยำและทันท่วงที (Fullan, 2014)

การบริหารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Leadership)

การบริหารแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Leadership) คือแนวคิดการบริหารที่มุ่งให้หน่วยงานย่อย เช่น โรงเรียน มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารจัดการมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล การออกแบบนวัตกรรมทางการศึกษา และการประเมินผล ซึ่งแตกต่างจากระบบรวมศูนย์ที่เน้นการควบคุมจากส่วนกลาง แนวคิดนี้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านของภาครัฐในหลายประเทศที่ต้องการเพิ่มความคล่องตัวและความยืดหยุ่นในการบริหารให้กับหน่วยงานในพื้นที่ (OECD, 2018)

ประเภทของการกระจายอำนาจสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การบริหารงบประมาณ (Fiscal Decentralization) โรงเรียนมีอิสระในการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนพัฒนาท้องถิ่น 2) การตัดสินใจด้านวิชาการ (Academic/Instructional Decentralization) ครูและผู้บริหารสามารถออกแบบหลักสูตรหรือวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนในพื้นที่ 3) การประเมินผล (Accountability Decentralization) โรงเรียนมีหน้าที่ในการรายงานผลลัพธ์การเรียนรู้ และสามารถใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงตนเองอย่างอิสระ

ในด้านทฤษฎี แนวคิดการบริหารแบบกระจายอำนาจได้รับการสนับสนุนจาก Fullan’s Change Leadership ซึ่งเน้นให้ผู้นำการศึกษาเป็นผู้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่เพียงแค่ผู้สั่งการ โดยเน้นการสร้างความร่วมมือ และการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร (Fullan, 2014) ขณะที่ Distributed Leadership ตามแนวคิดของ Spillane (2006) มองว่าการเป็นผู้นำไม่ได้จำกัดอยู่ที่ตำแหน่งผู้บริหารเท่านั้น แต่คือกระบวนการที่กระจายบทบาทความเป็นผู้นำให้กับบุคลากรทุกระดับในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจ การพัฒนา และการนำนวัตกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการนำแนวคิด Decentralized Leadership ไปใช้ในโรงเรียนจึงต้องอาศัยทั้งโครงสร้างที่เอื้อต่อการตัดสินใจและวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนกลายเป็น “หน่วยงานที่มีชีวิต” ที่สามารถปรับตัว พัฒนา และบริหารตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้

รูปแบบการจัดการโรงเรียน Smart Decentralized School

ในบริบทของศตวรรษที่ 21 ที่เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทุกภาคส่วนของสังคม โรงเรียนจึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการจัดการให้ตอบสนองต่อแนวโน้มดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ “โรงเรียนอัจฉริยะแบบกระจายอำนาจ” (Smart Decentralized School) คือรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษายุคใหม่ที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการบริหารจัดการ

พร้อมกับการกระจายอำนาจให้กับครู นักเรียน และชุมชนในการร่วมกำหนดทิศทางและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน (OECD, 2021)

การออกแบบระบบของโรงเรียนในรูปแบบ Smart Decentralized School จำเป็นต้องมีการวางรากฐานทางดิจิทัลที่แข็งแรง เช่น ระบบฐานข้อมูลนักเรียนแบบกลาง (Student Information System), ระบบการจัดการเรียนรู้ (LMS) ที่เชื่อมโยงกับการประเมิน และระบบสนับสนุนการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการออกแบบ Dashboard สำหรับผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและแจ้งเตือนสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แนวโน้มการขาดเรียน หรือความเสี่ยงของนักเรียนรายบุคคลแบบ Real-time ทั้งนี้ การใช้ AI and Human Decision เป็นหัวใจสำคัญของรูปแบบนี้ โดย AI ทำหน้าที่เป็น “ผู้ช่วยคิด” ที่รวบรวม วิเคราะห์ และเสนอทางเลือก ขณะที่มนุษย์ยังคงเป็น “ผู้ตัดสินใจหลัก” ซึ่งจะทำให้เกิดความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพของเทคโนโลยี และวิจารณญาณทางจริยธรรมของมนุษย์ (UNESCO, 2021)

นอกจากเทคโนโลยีที่ช่วยสนับสนุนการบริหารแล้ว Smart Decentralized School ยังให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจภายในองค์กรอย่างแท้จริง กล่าวคือ ครูได้รับอำนาจในการออกแบบแผนการสอน เลือกเครื่องมือการเรียนรู้ และประเมินผลนักเรียนตามบริบทเฉพาะ นักเรียนได้รับพื้นที่ในการเลือกเส้นทางการเรียนรู้ของตนเองตามความสนใจและความถนัด โดยมีเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้แบบ Personalized Learning และชุมชนมีส่วนร่วมในระดับนโยบายโรงเรียน เช่น ผ่านคณะกรรมการสถานศึกษา หรือการระดมความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การมีส่วนร่วมแบบนี้ไม่เพียงสร้างความโปร่งใส แต่ยังช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดจากความเข้าใจในบริบทท้องถิ่นอย่างแท้จริง (World Bank, 2022)

ตัวอย่างแพลตฟอร์มที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในโรงเรียนอัจฉริยะ ได้แก่ Microsoft Teams for Education ซึ่งสนับสนุนการประชุมออนไลน์ การจัดการเอกสาร และการสื่อสารแบบกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ Google Workspace for Education ที่รวมเครื่องมือเช่น Google Classroom, Google Forms และ Google Drive เพื่อการจัดการเรียนรู้แบบดิจิทัล และ AI Dashboard ที่โรงเรียนสามารถออกแบบร่วมกับหน่วยงานภายนอกหรือพัฒนาภายในเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลการเรียนรู้ พฤติกรรมการมาเรียน และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเข้ากับการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ตัวอย่างเช่น โรงเรียนอาจตั้งค่าแจ้งเตือนหากนักเรียนมีผลการเรียนตกต่ำ หรือหากมีการขาดเรียนต่อเนื่องเกิน 3 วัน โดยระบบจะส่งสัญญาณไปยังครูประจำชั้นและผู้ปกครองทันที

รูปแบบ Smart Decentralized School ยังเน้นการบริหารจัดการด้วยแนวคิด Data-Driven School Management ซึ่งอาศัยข้อมูลจริงเป็นฐานในการวางแผน ตัดสินใจ และประเมินผลการดำเนินงาน เช่น การใช้ผลการเรียนย้อนหลังมาวิเคราะห์ความถดถอยของผลสัมฤทธิ์ การใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามนักเรียนวิเคราะห์ความพึงพอใจในชั้นเรียน หรือการใช้ Dashboard วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ในแต่ละวิชา โดยเป้าหมายคือการเปลี่ยนแปลงการบริหารจากแบบอิงประสบการณ์ (intuitive) ไปสู่แบบอิงข้อมูล (evidence-based)

กล่าวโดยสรุป Smart Decentralized School คือโรงเรียนที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยคิด ช่วยจัดการ และช่วยเรียนรู้ พร้อมกับการให้อำนาจการตัดสินใจแก่ผู้ที่อยู่หน้างานจริง ทั้งครู นักเรียน และชุมชน ซึ่งไม่เพียงแต่จะยกระดับคุณภาพการบริหารและการเรียนรู้ แต่ยังสร้างความยั่งยืนของระบบการศึกษาที่สามารถปรับตัวและพัฒนาได้ต่อเนื่องในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง

บทบาทของผู้อำนวยการในโรงเรียนอัจฉริยะแบบกระจายอำนาจ

การพัฒนาโรงเรียนให้เป็น “Smart Decentralized School” จะเกิดขึ้นได้จริงและยั่งยืนหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทและภาวะผู้นำของผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” (Change Leader) ซึ่งไม่เพียงทำหน้าที่บริหารจัดการตามแผนงาน แต่ต้องสามารถขับเคลื่อนองค์กรให้มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน มีระบบคิดเชิงข้อมูล และเปิดกว้างต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ (Fullan, 2014) ผู้อำนวยการต้องสามารถเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ทางการศึกษากับนวัตกรรมเทคโนโลยี โดยสร้างแรงบันดาลใจให้ครูเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ผ่าน AI และการใช้ Dashboard ในการวางแผนการสอนเชิงกลยุทธ์ โดยหนึ่งในบทบาทสำคัญของผู้อำนวยการในโรงเรียนอัจฉริยะแบบกระจายอำนาจ คือ การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ซึ่งไม่ใช่ผู้ควบคุม แต่ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเปิดพื้นที่ให้ครูสามารถทดลอง ออกแบบ และตัดสินใจในบริบทของตนเอง ขณะเดียวกันก็ต้องเป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรม “ข้อมูลเพื่อการพัฒนา” (Data Culture) ผ่านการจัดระบบฐานข้อมูลที่เป็นธรรม โปร่งใส และใช้ได้จริง เช่น การตั้งเป้าหมายร่วมกันจากข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน หรือการสื่อสารข้อมูลแนวโน้มความเสี่ยงให้กับครูและผู้ปกครอง เพื่อหาแนวทางการดูแลเชิงรุก (OECD, 2021)

นอกจากนี้ ผู้อำนวยการต้องมีความสามารถในการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับองค์กร เช่น การจัดอบรมภายในด้าน Digital Literacy การบริหารจัดการเวิร์กโฟลว์ผ่าน Google Workspace หรือ Microsoft Teams และการสนับสนุนให้ครูสามารถใช้ระบบ LMS หรือ AI Dashboard ได้อย่างคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพ การลงทุนใน “ทักษะของคน” สำคัญไม่น้อยไปกว่าการลงทุนในฮาร์ดแวร์ เพราะโรงเรียนอัจฉริยะที่ไม่มีบุคลากรที่พร้อมใช้เทคโนโลยี ย่อมไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างแท้จริง (UNESCO, 2021)

อีกบทบาทหนึ่งที่โดดเด่นคือ การเชื่อมโยงความร่วมมือภายนอก ผู้อำนวยการควรเป็นผู้แทนที่เชื่อมโรงเรียนกับภาคีเครือข่ายในชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น หรือภาคเอกชน เพื่อร่วมกันออกแบบการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและสร้างโอกาสใหม่ ๆ เช่น การเรียนรู้ผ่านโครงการพัฒนาทักษะดิจิทัลในชุมชน หรือการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่ร่วมกับแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน นอกจากนี้ ยังสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มเฉพาะของโรงเรียนเองในราคาที่เหมาะสม เช่น ระบบวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน ระบบติดตามการสอน หรือแพลตฟอร์มประเมินตนเองของนักเรียน

กล่าวโดยสรุป บทบาทของผู้อำนวยการใน Smart Decentralized School ไม่ใช่แค่ “ผู้บริหาร” ในเชิงโครงสร้าง แต่คือ “ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง” ที่ต้องผสมผสานความสามารถทางเทคโนโลยีกับทักษะความเป็นผู้นำ เพื่อสร้างระบบโรงเรียนที่มีความยืดหยุ่น ใช้ข้อมูลเป็นฐาน และเปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนการเรียนรู้แห่งอนาคตอย่างแท้จริง

ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

การนำแนวคิด Smart Decentralized School ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาคาดว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงบวกอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และความสัมพันธ์กับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของประเทศไทยที่โรงเรียนจำนวนมากมีความหลากหลายด้านทรัพยากร สภาพแวดล้อม และความพร้อมด้านบุคลากร การใช้เทคโนโลยีและระบบการบริหารแบบกระจายอำนาจจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองมากยิ่งขึ้น (World Bank, 2022)

ในด้านผู้เรียน การจัดการศึกษาแบบ Smart School จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ปรับตามศักยภาพรายบุคคล และสนับสนุนทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ความเข้าใจข้อมูล และการใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ ผ่านเครื่องมือ เช่น Learning Management System (LMS), AI Dashboard และระบบวิเคราะห์ผลเรียนแบบเรียลไทม์ นักเรียนสามารถได้รับการแจ้งเตือนหรือข้อเสนอแนะแบบเฉพาะบุคคลเพื่อพัฒนาตนเองต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน ระบบสนับสนุนของโรงเรียนสามารถตรวจจับความเสี่ยงได้ทันท่วงที เช่น การขาดเรียนบ่อย ผลการเรียนตกต่ำ หรือสัญญาณความเครียด (UNESCO, 2021)

ในด้านครูและบุคลากร ระบบบริหารแบบกระจายอำนาจจะเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพให้ครูมีอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้ การใช้สื่อดิจิทัล และการประเมินผลแบบหลากหลายมากขึ้น ครูสามารถเข้าถึงข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนได้แบบทันทีเพื่อปรับแผนการสอนให้เหมาะสม พร้อมกับได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและระบบเทคโนโลยี เช่น เครื่องมือจัดการชั้นเรียนออนไลน์ หรือระบบแนะนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามความถนัดของผู้เรียน (OECD, 2021) เมื่อครูมีบทบาทมากขึ้นในการออกแบบนโยบายระดับชั้นเรียนและร่วมพัฒนานวัตกรรมการสอน ย่อมส่งผลต่อคุณภาพของการเรียนรู้และความผูกพันกับวิชาชีพในระยะยาว

ในด้านการบริหารและความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนจะมีข้อมูลที่ครบถ้วนและแม่นยำเพื่อประกอบการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ การใช้จ่ายงบประมาณ ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งสามารถใช้ในการวางแผนและติดตามความก้าวหน้าแบบ real-time ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Lim et al., 2020) การเปิดเผยข้อมูลบางส่วนต่อสาธารณะยังเป็นเครื่องมือสร้างความโปร่งใสและเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น การจัดเวทีประชาพิจารณ์นโยบายผ่านระบบออนไลน์ หรือการระดมความคิดเห็นจากผู้ปกครองผ่านแบบสอบถามดิจิทัล เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การจัดการศึกษาในรูปแบบ Smart Decentralized School จะนำไปสู่ระบบการศึกษาที่มีชีวิต ชาญฉลาด และยั่งยืน โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลง มีครูเป็นนักออกแบบการเรียนรู้ และมีชุมชนเป็นพลังขับเคลื่อนร่วมกับโรงเรียนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางการนำไปใช้

จากการศึกษารูปแบบการจัดการ Smart Decentralized School ที่ผ่านมา พบว่าความสำเร็จของการนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนขึ้นอยู่กับการสนับสนุนเชิงนโยบายจากภาครัฐในระดับมหภาคควบคู่กับการเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษาในระดับจุลภาคอย่างเป็นระบบ ดังนั้น ข้อเสนอเชิงนโยบายอันดับแรกคือ การกำหนดนโยบายระดับกระทรวงที่สนับสนุนการบริหารโรงเรียนแบบกระจายอำนาจ โดยต้องมีการปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้อำนาจในการบริหารจัดการ เช่น การวางแผนงบประมาณ การคัดเลือกบุคลากร และการจัดการข้อมูล อยู่ในระดับโรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อบริบทที่แตกต่างของแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม (World Bank, 2022)

ประการที่สองคือ การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการพัฒนาทักษะดิจิทัลของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งควรรวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการติดตั้งระบบสารสนเทศ เช่น AI Dashboard, ระบบ LMS, Cloud-based Platform และการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลระหว่างโรงเรียนกับสำนักงานเขตพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ครูและผู้บริหารต้องได้รับการอบรมในลักษณะ Hybrid PD

(Professional Development) ที่เน้นทั้งทักษะการใช้เครื่องมือดิจิทัลและการใช้ข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการแบบ Data-driven (OECD, 2021)

ประการที่สามคือ การสร้างเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบ ที่นำร่องการบริหารแบบ Smart Decentralized School ในบริบทต่างๆ เช่น โรงเรียนในเขตเมือง เขตชนบท และเขตพื้นที่พิเศษ พร้อมทั้งพัฒนา กรอบแนวทาง (Framework) ที่สามารถถอดบทเรียนและปรับใช้ในโรงเรียนอื่นได้ โดยอาจมีการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย หน่วยงานวิจัย หรือภาคเอกชนในลักษณะ Public–Private–People Partnership (4Ps) ซึ่งช่วยสร้างนวัตกรรมร่วมระหว่างโรงเรียนและองค์กรภายนอก (Lim et al., 2020)

ประการสุดท้ายคือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการโรงเรียนผ่านการออกแบบกลไกการบริหารแบบเปิด (Open Governance) เช่น ระบบรายงานผลแบบเปิดเผย การจัดเวทีสาธารณะเพื่อร่วมกำหนดนโยบายโรงเรียน และการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองและนักเรียน ซึ่งจะช่วยสร้างความไว้วางใจและเสริมสร้างความรับผิดชอบร่วม (UNESCO, 2021)

กล่าวโดยสรุป การนำแนวคิด Smart Decentralized School ไปปฏิบัติจริง จำเป็นต้องอาศัยนโยบายที่มีความยืดหยุ่น โครงสร้างพื้นฐานที่เข้มแข็ง และการสนับสนุนการเรียนรู้ของครูและผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนระบบการศึกษาที่ชาญฉลาด มีพลวัต และตอบสนองโลกอนาคตได้อย่างแท้จริง

กรณีศึกษาโรงเรียน Saunalahti School เมืองเอสโป ประเทศฟินแลนด์

ประเทศฟินแลนด์เป็นต้นแบบสำคัญของระบบการศึกษาที่บริหารโดยโรงเรียนเป็นแกนกลาง ภายใต้นโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาอย่างแท้จริง โดยให้อำนาจแก่โรงเรียนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตร วิธีการสอน การจัดสรรทรัพยากร และการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดแนวทางทั่วไปแต่ไม่แทรกแซงการบริหารภายใน ซึ่งส่งผลให้ฟินแลนด์ได้รับการจัดอันดับให้เป็นหนึ่งในประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาสูงที่สุดในโลก (Sahlberg, 2021)

Saunalahti School เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ที่เมือง Espoo ซึ่งเป็นเมืองใหญ่อันดับสองของประเทศ เป็นหนึ่งในโรงเรียนที่ถูกยกเป็นต้นแบบของ โรงเรียนอัจฉริยะภายใต้การบริหารแบบกระจายอำนาจ โรงเรียนนี้ออกแบบอาคารเรียนและระบบการเรียนรู้โดยยึดแนวคิด “Flexible Space and Smart Learning” โดยใช้พื้นที่การเรียนรู้แบบเปิด (open learning environments) ที่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบตามกิจกรรม และเน้นการใช้เทคโนโลยีแบบฝังตัว (Embedded Technology) เช่น จอทัชสกรีนอินเทอร์แอคทีฟ เครื่องมือวัดความเข้าใจของผู้เรียนแบบเรียลไทม์ผ่านอุปกรณ์แท็บเล็ต และระบบ LMS ที่ทุกครูสามารถเข้าถึงข้อมูลการเรียนของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างรวดเร็ว โดยสิ่งที่โดดเด่นคือการที่โรงเรียนแห่งนี้มีอิสระในการออกแบบหลักสูตรร่วมกับครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยไม่ยึดตามหลักสูตรส่วนกลางอย่างตายตัว แต่ใช้ National Core Curriculum for Basic Education (2014) ของฟินแลนด์เป็นกรอบแนวทาง ซึ่งเปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ (Finnish National Agency for Education, 2020)

ในด้านการบริหารจัดการ โรงเรียน Saunalahti ใช้ Data-Driven School Leadership อย่างจริงจัง โดยครูสามารถใช้ระบบ Wilma ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มข้อมูลนักเรียนของฟินแลนด์ในการติดตามผลการเรียน การเข้าเรียน พฤติกรรม และสุขภาพจิตของนักเรียนแบบรายบุคคล พร้อมรายงานให้ผู้ปกครองทราบผ่านระบบออนไลน์ นอกจากนี้ ยังมีการใช้ AI Dashboard ภายในโรงเรียนที่ช่วยแสดงแนวโน้มทางการเรียนรู้

และแจ้งเตือนความเสี่ยง เช่น นักเรียนที่มีแนวโน้มเรียนไม่ผ่าน หรือมีสัญญาณภาวะเครียด เพื่อให้ครูและผู้บริหารสามารถวางแผนช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผลจากการดำเนินการภายใต้แนวคิด Smart Decentralized School นี้ พบว่า โรงเรียนสามารถลดอัตราการขาดเรียนของนักเรียนลงได้ถึง 35% ภายใน 2 ปี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสามารถรับการเรียนรู้แบบ Personalized ได้ตามความสามารถของตนเอง ดังนั้นกรณีของ Saunalahti School แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เมื่อโรงเรียนได้รับอำนาจในการตัดสินใจอย่างแท้จริง และมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการบริหาร การเรียนรู้ และการสื่อสาร ก็สามารถสร้างโรงเรียนอัจฉริยะที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และยั่งยืนในระยะยาว

กรณีศึกษาเปรียบเทียบการกระจายอำนาจในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กของประเทศฟินแลนด์กับโรงเรียนวัดบ้านลำนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

การพัฒนาการศึกษาสู่ “โรงเรียนอัจฉริยะ” (Smart School) ภายใต้การบริหารแบบกระจายอำนาจเริ่มปรากฏผลลัพธ์เชิงรูปธรรมมากขึ้นทั้งในประเทศที่มีระบบการศึกษาก้าวหน้าอย่างฟินแลนด์ และในบริบทโรงเรียนขนาดเล็กของไทยที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรแต่มีศักยภาพสูงในการปรับตัวและริเริ่มนวัตกรรม เช่น โรงเรียนวัดบ้านลำนัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

โรงเรียนวัดบ้านลำนัง (2566) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กในชนบทที่เริ่มปฏิรูปการบริหารและการจัดการเรียนรู้ โดยผู้อำนวยการโรงเรียนได้ริเริ่มใช้ระบบ AI Dashboard เพื่อบริหารจัดการข้อมูลนักเรียน การเข้าเรียน การติดตามพฤติกรรม และผลสัมฤทธิ์รายบุคคล ด้วยแนวคิด “ใช้ข้อมูลเพื่อการบริหารจริง” และ “ลดงานเอกสาร เพิ่มการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ” ควบคู่กับการให้ครูมีอิสระออกแบบกิจกรรมและเลือกใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบท เช่น Google Forms สำหรับประเมินผล, Google Sheets ร่วมกับสูตร AI สำหรับวิเคราะห์แนวโน้ม และการใช้ LINE Official ในการแจ้งเตือนผู้ปกครองแบบอัตโนมัติ ที่สำคัญ โรงเรียนได้ปรับโครงสร้างภายในโดยมอบอำนาจให้ครูประจำชั้นเป็น “หัวหน้าทีมบริหารวิชาการระดับปฐมวัยหรือประถมต้น” ซึ่งสามารถจัดซื้อวัสดุออกแบบกิจกรรม และกำกับการใช้สื่อดิจิทัลเองภายใต้กรอบงบประมาณ ทำให้เกิดความคล่องตัว ลดขั้นตอนการเสนอเรื่อง และสามารถตอบสนองต่อปัญหานักเรียนได้ทันเวลา

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการกระจายอำนาจในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก

ประเด็นเปรียบเทียบ	Saunalahti School (ฟินแลนด์)	โรงเรียนวัดบ้านลำนัง (ประเทศไทย)
บริบทโรงเรียน	เมืองเอสโป เขตชานเมือง ประเทศพัฒนาแล้ว	โรงเรียนขนาดเล็กในชนบท จ.พิจิตร ประเทศกำลังพัฒนา
แนวทางบริหาร	กระจายอำนาจระดับโครงสร้าง นโยบายสนับสนุนชัดเจน	กระจายอำนาจระดับโรงเรียน ปรับจากแนวปฏิบัติจริงภายใน
การใช้เทคโนโลยี	AI Dashboard เชื่อมโยง Wilma, LMS, ระบบวิเคราะห์ลึก	Google Sheet, AI Plateform, , แจ้งเตือน LINE
ระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ	Real-time, สถิติสุขภาวะ และการเรียนรู้รายบุคคล	สร้างรายงาน AI รายสัปดาห์จากข้อมูลนักเรียน ประเมินครู ออกข้อสอบ

ประเด็นเปรียบเทียบ	Saunalahti School (ฟินแลนด์)	โรงเรียนวัดบ้านลำนัง (ประเทศไทย)
อำนาจครูในการบริหาร	มีอำนาจออกแบบหลักสูตรร่วมกับผู้ปกครอง	มีอำนาจใช้ทรัพยากรระดับชั้นเรียนและออกแบบกิจกรรมเอง
ผลลัพธ์	ลดการขาดเรียน 35%, ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นทุกกลุ่ม	ผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยเพิ่มขึ้น, ลดปัญหาการเข้าเรียนสายลงชัดเจน
ปัจจัยเสริมความสำเร็จ	การสนับสนุนระดับรัฐและนวัตกรรมจากภายนอก	วิสัยทัศน์ของผู้อำนวยการ และความร่วมมือของครูและชุมชน

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั้งสองโรงเรียนแสดงให้เห็นว่า แม้บริบทของทรัพยากรจะต่างกัน แต่ “การให้อำนาจตัดสินใจภายในโรงเรียน” และ “การใช้ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และบริหารจัดการ” คือสองประเด็นหลักที่ทำให้แนวคิด Smart Decentralized School สามารถเกิดผลจริงได้ การใช้ AI ไม่จำเป็นต้องซับซ้อน แต่ควรเน้นที่การออกแบบระบบการใช้ข้อมูลให้เข้าถึงง่ายและตอบโจทย์ผู้ปฏิบัติ นอกจากนี้ความสำเร็จของโรงเรียนวัดบ้านลำนังแสดงให้เห็นว่า การปฏิรูปที่แท้จริงต้องเริ่มจากผู้นำสถานศึกษาที่กล้าปรับบทบาทของตนเองเป็น "ผู้อำนวยความสะดวก" มากกว่า "ผู้ควบคุม"

บทสรุป

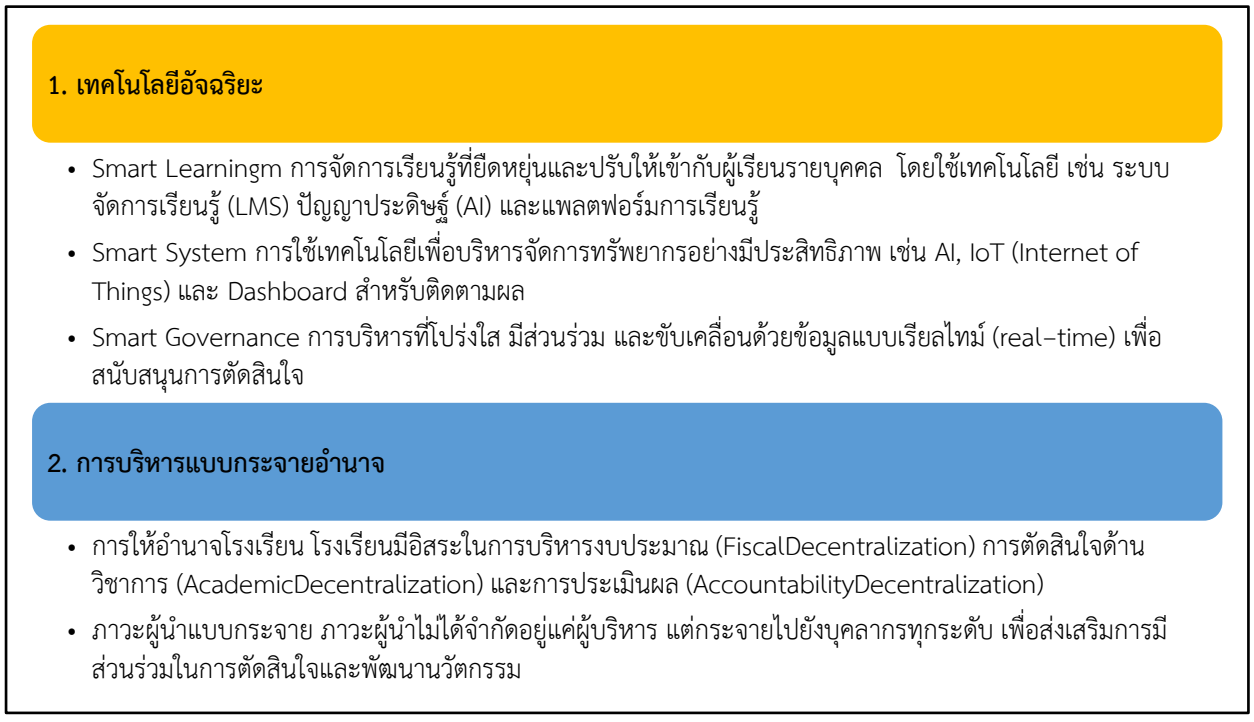
การเปลี่ยนผ่านสู่โรงเรียนอัจฉริยะแบบกระจายอำนาจ มิได้จำกัดเฉพาะด้านเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับวัฒนธรรมการบริหาร ความไว้วางใจในระดับพื้นที่ และการเปิดพื้นที่ให้ครูและผู้บริหารโรงเรียนได้ใช้วิจารณญาณในฐานะ “ผู้นำทางวิชาชีพ” ไม่ใช่เพียงผู้ปฏิบัติตามนโยบาย ด้วยบริบทการศึกษาของไทยที่โรงเรียนกว่า 70% เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การกำหนดนโยบายจากส่วนกลางที่ยึดรูปแบบเดียวไม่สามารถตอบสนองความหลากหลายของแต่ละโรงเรียนได้อย่างเพียงพอ แนวทางการบริหารแบบ Smart Decentralized School จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มความยืดหยุ่นให้โรงเรียนมีโอกาสริเริ่มนวัตกรรมของตนเอง และพัฒนาอย่างมีทิศทางบนพื้นฐานของข้อมูลจริง

กรณีของโรงเรียนวัดบ้านลำนัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยงบประมาณสูงหรือโครงสร้างซับซ้อน หากแต่เริ่มจาก “วิธีคิดใหม่” ของผู้นำสถานศึกษา และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับขนาดของโรงเรียน โรงเรียนสามารถประยุกต์ใช้ Google Sheet เพื่อสร้าง AI Dashboard พื้นฐานวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนโดยไม่ต้องพึ่งระบบราคาแพง และสามารถแจ้งเตือนความเสี่ยงให้ครูดำเนินการช่วยเหลือทันทีภายในระบบไลน์กลุ่ม ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นจากการให้อำนาจการบริหารในระดับห้องเรียน และการออกแบบระบบงานร่วมกันของครูในโรงเรียน นี่คือภาพสะท้อนที่ชัดเจนว่า "นวัตกรรมการบริหาร" มิได้อยู่ที่เครื่องมือ แต่อยู่ที่วิธีคิดและความไว้วางใจในการให้ครูมีบทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ

ในระดับนโยบาย รัฐควรออกแบบแนวทางส่งเสริมให้เกิดโรงเรียนอัจฉริยะแบบกระจายอำนาจอย่างเป็นระบบมากขึ้น เช่น การปรับหลักเกณฑ์การบริหารงบประมาณให้สถานศึกษาสามารถกันงบเพื่อลงทุนด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองได้โดยไม่ติดข้อจำกัดเอกสารราชการ การส่งเสริมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างง่ายแต่เชื่อมโยงได้ และการสร้างพื้นที่เรียนรู้ร่วมระหว่างโรงเรียนต้นแบบ (mentor schools) กับโรงเรียนที่กำลังเปลี่ยนผ่าน (adopter schools) ผ่านเครือข่าย PLC หรือระบบ Digital Sandbox ที่สนับสนุนโดยเขตพื้นที่หรือมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ ภาคีเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัย หน่วยงานวิจัย และภาคเอกชน ควรมีบทบาทในการพัฒนานวัตกรรมร่วมกับโรงเรียน ไม่ใช่เพียงในฐานะผู้ส่งมอบเทคโนโลยี แต่เป็น “เพื่อนร่วมทางทางวิชาชีพ” ที่พัฒนาเครื่องมือให้ตรงกับปัญหาที่แท้จริงของโรงเรียน และสนับสนุนการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนก็เป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่น และทำให้ระบบ Smart Governance เกิดขึ้นได้จริง โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กที่ชุมชนยังมีความผูกพันกับโรงเรียนอย่างใกล้ชิด

กล่าวโดยสรุป โรงเรียนอัจฉริยะแบบกระจายอำนาจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความพร้อมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้นำที่กล้าเปลี่ยนและคิดใหม่ 2) เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบท และ 3) โครงสร้างนโยบายที่เปิดให้พื้นที่มีอิสระในการตัดสินใจ รวมทั้งนโยบายการศึกษาของประเทศไทยสามารถส่งเสริมให้เกิดองค์ประกอบทั้งสามประการนี้ในทุกพื้นที่อย่างเท่าเทียม ย่อมสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนทุกคน “ฉลาด เป็นธรรม และยั่งยืน” ได้อย่างแท้จริงในโลกยุคใหม่ โดยสรุปองค์ความรู้เรื่องโรงเรียนอัจฉริยะภายใต้การบริหารขับเคลื่อนแบบกระจายอำนาจ 2 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเทคโนโลยีอัจฉริยะ (1) Smart Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและปรับให้เข้ากับผู้เรียนรายบุคคลโดยใช้เทคโนโลยี (2) Smart System: การใช้เทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (3) Smart Governance: การบริหารที่โปร่งใส มีส่วนร่วม และขับเคลื่อนด้วยข้อมูลแบบเรียลไทม์ 2) ด้านการบริหารแบบกระจายอำนาจ (1) การให้อำนาจโรงเรียน (2) ภาวะผู้นำแบบกระจาย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โรงเรียนอัจฉริยะภายใต้การบริหารขับเคลื่อนแบบกระจายอำนาจ

เอกสารอ้างอิง

นงเยาว์ เนาวรัตน์. (2556). การกระจายอำนาจในการบริหารการศึกษา: แนวโน้มและผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประเวศ วะสี. (2542). หมอที่ดีต้องมีหัวใจของนักประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

โรงเรียนวัดบ้านลำนัง. (2566). การบริหารโรงเรียนวัดบ้านลำนัง. พิจิตร: โรงเรียนวัดบ้านลำนัง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). รายงานการศึกษาแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

Finnish National Agency for Education. (2020). National core curriculum for basic education 2014. EDUFI.

Fullan, M. (2014). The principal: Three keys to maximizing impact. Jossey-Bass.

Lim, C. P., Wang, T. and Graham, C. (2020). Digital disruption in education: Challenges and opportunities. Springer.

OECD. (2021). The state of school education: One year into the COVID pandemic. OECD Publishing.

Sahlberg, P. (2021). Finnish lessons 3.0: What can the world learn from educational change in Finland? Teachers College Press.

Spillane, J. P. (2006). Distributed leadership. Jossey-Bass.

UNESCO. (2021). AI competency framework for students. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

UNICEF. (2021). Thailand education response to COVID-19: Lessons learned and recommendations. United Nations Children's Fund.

World Bank. (2022). Remote learning during COVID-19: Lessons from today, principles for tomorrow.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2568
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU Vol. 12 No. 3 (September-December) 2025
ISSN: 2673-0030 (Online) https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก
A DEVELOPMENT APPROACH TO INNOVATIVE LEADERSHIP OF SMALL SCHOOL ADMINISTRATORS

[1]รัชดา ทองสุข Radchada Thongsuk* [2]โกศล มีคุณ Kosol Meekun
[3]ศักดิ์ชัย นิรัญทวี Sakchai Niranthawee [4]อัจฉรา วัฒนาณรงค์ Achara Watananarong
[1, 2, 3, 4]วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา College of Management, University of Phayao, Thailand
*Corresponding Author E-mail: rudchada.t@hotmail.com

Article Received: November 30, 2025. Revised: December 21, 2025. Accepted: December 23, 2025.

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทปัจจุบันที่สถานศึกษาต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงเป็นปัจจัยหลักในการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยนำเสนอแนวทางการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเสริมสร้างศักยภาพและเจตคติภายใน โดยเน้นการปรับเปลี่ยนความเชื่ออำนาจในตนและการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2) การจัดสภาพแวดล้อมและกลไกทางสังคมที่เอื้อต่อนวัตกรรม ผ่านการสร้างวัฒนธรรมที่เปิดกว้าง การใช้เทคโนโลยี และการเรียนรู้จากต้นแบบความสำเร็จ และ 3) การขับเคลื่อนกลยุทธ์การบริหารสู่การปฏิบัติจริง ด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การบริหารทรัพยากรอย่างสร้างสรรค์ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ แนวทางนี้จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถเปลี่ยนข้อจำกัดให้กลายเป็นพลังสร้างสรรค์ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This article presents guidelines for developing innovative leadership among administrators of small-sized schools, which is crucial in the current context where educational institutions face resource constraints and demographic changes. Consequently, innovative leadership serves as a key factor in transforming crises into opportunities for enhancing educational quality. The article proposes three development guidelines: 1) Enhancing internal potential and attitudes, focusing on adjusting the locus of control and building achievement motivation; 2) Fostering an environment and social mechanisms conducive to innovation through creating an open culture, utilizing technology, and learning from successful role models; and 3) Driving management strategies into practice by formulating a vision for change, mobilizing resources creatively, and building collaborative networks. These guidelines will enable administrators to transform limitations into creative power, directly resulting

in the reduction of inequality and the creation of sustainable, high-quality educational opportunities.

Keywords: Innovative Leadership, School Administrators, Small School

บทนำ

การศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในบริบทของยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายอนาคตประเทศไทย พ.ศ. 2579 ที่มุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่มีวินัย เรียนรู้ตลอดชีวิต และพร้อมตอบสนองต่อความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ผ่านการพัฒนาทักษะ ความรู้ จิตสาธารณะ และการสร้างเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีอัจฉริยะ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในช่วงปีงบประมาณ 2564–2565 ยังเน้นการพลิกโฉมระบบการศึกษาไทยด้วยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

จากการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 สังคมไทยกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตทางโครงสร้างประชากรที่สำคัญ คืออัตราการเกิดที่ลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการศึกษา ทำให้จำนวนนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ ลดลงจนเกิดเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวนมากกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ สถานการณ์ดังกล่าวทำให้สถานศึกษาขนาดเล็กเผชิญกับอุปสรรคหลายด้าน ทั้งความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา ทรัพยากรและงบประมาณจำกัด ครูและสื่อการเรียนการสอนที่ขาดคุณภาพ รวมถึงข้อจำกัดด้านการสนับสนุนจากชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนและความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมของสถานศึกษา ทำให้ความจำเป็นในการมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน เนื่องจากผู้นำเชิงนวัตกรรมสามารถสร้างแรงจูงใจให้ครูและนักเรียน ปรับปรุงหลักสูตร และนำเทคโนโลยีและแนวปฏิบัติใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน (Owen, 2014)

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กจึงมีความสำคัญ เนื่องจากผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนนวัตกรรม การสร้างเครือข่ายนวัตกรรม ซึ่งสามารถช่วยให้สถานศึกษาขนาดเล็กปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน (Keller & Meaney, 2017) การศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้นำเชิงนวัตกรรม จึงเป็นแนวทางสำคัญในการสนับสนุนการบริหารและพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กต่อไป

บทความนี้ได้มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากตำราเอกสารวิชาการและวารสารทางวิชาการ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง ศักยภาพขั้นสูงของผู้นำในการบูรณาการทักษะการคิดวิเคราะห์เข้ากับความคิดสร้างสรรค์ เพื่อมองหาโอกาสที่ซ่อนอยู่ในสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นกระบวนการที่ผู้นำอาศัยความฉลาดทางนวัตกรรมในการประเมินปัญหาหรือวิกฤตที่เกิดขึ้น

แล้วสังเคราะห์ให้กลายเป็นแนวทางแก้ไขใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Weiss and Legand, 2011) ลักษณะดังกล่าวครอบคลุมถึงความสามารถในการเปลี่ยนความคิดที่เป็นนามธรรมให้กลายเป็นการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ การปรับปรุงกระบวนการทำงาน หรือการนำเสนอวิธีการบริหารจัดการที่แตกต่างไปจากเดิม เพื่อตอบสนองต่อโจทย์ปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมยังถือเป็นศิลปะและปรัชญาการบริหารที่ต้องอาศัยการผสมผสานรูปแบบภาวะผู้นำที่หลากหลายเข้าด้วยกัน (Horth & Buchner, 2014) เพื่อทำหน้าที่กระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรเกิดความกล้าที่จะคิดนอกกรอบ ผู้นำลักษณะนี้จะทำหน้าที่สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดลองสิ่งใหม่ ทำให้พนักงานสามารถดึงศักยภาพของตนเองออกมาสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างเต็มที่ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวข้ามขีดจำกัดเดิม สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และนำพาองค์กรไปสู่การพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและสังคมที่มีความผันผวนรุนแรง (สุทธิชัย ปัญญโรจน์, 2564) ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงเป็นกลไกสำคัญในการเปลี่ยนความท้าทายให้กลายเป็นความสำเร็จผ่านการกระทำที่สร้างสรรค์และลงมือทำจริง

ในยุคที่โลกเผชิญกับความผันผวนและความไม่แน่นอนสูง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมถือเป็นหัวใจสำคัญและเป็นปัจจัยชี้ขาดความอยู่รอดขององค์กร บทบาทของผู้นำในยุคนี้จึงต้องทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันที่เหนือกว่าคู่แข่ง (Tidd and Bessant, 2018) ผู้นำจำเป็นต้องมีบทบาทเชิงรุกในการกระตุ้นและสนับสนุนให้บุคลากรทุกระดับมีความกล้าที่จะคิดนอกกรอบและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ โดยไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนเดิมที่อาจไม่ตอบโจทย์อีกต่อไป (Mumford et al., 2002) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะช่วยให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสภาพตลาดที่รวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำต้องมีความยืดหยุ่นสูง (สมชาย หิรัญกิตติ, 2562) พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติและโครงสร้างการทำงานเพื่อเอื้อให้เกิดวัฒนธรรมนวัตกรรมที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังต้องมีความสามารถในการมองเห็นโอกาสที่ซ่อนอยู่ในวิกฤต สามารถเปลี่ยนความท้าทายต่างๆ ให้กลายเป็นโอกาสในการพัฒนา โดยอาศัยการบูรณาการองค์ความรู้ที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2564) ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงเป็นคุณสมบัติหลักที่จำเป็นในการนำพาองค์กรก้าวข้ามขีดจำกัดและเติบโตได้อย่างมั่นคงในอนาคต

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง คุณลักษณะและกระบวนการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่สามารถสร้างและขับเคลื่อนความคิดใหม่ๆ ภายในองค์กร โดยเน้นการส่งเสริมการคิดเชิงสร้างสรรค์ การเปิดโอกาสให้ทดลอง การยอมรับความเสี่ยง และการกระตุ้นให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มร่วมกันในการพัฒนาแนวทางใหม่ๆ ที่มีคุณค่า เพื่อให้เกิดนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนภายในองค์กร

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

จากการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทของสถานศึกษา ได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) การสร้างบรรยากาศนวัตกรรม และ 4) การสร้างเครือข่ายนวัตกรรม ดังนี้ (Mumford et al., 2002; ธงชัย สันติวงษ์, 2557; สมยศ นาวีการ, 2555)

1. การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการมองภาพในอนาคตอย่างชัดเจนสอดคล้องกับสภาพองค์กร นำไปสู่การกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงโดยการ

สร้างนวัตกรรม เพื่อที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์

2. การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม หมายถึง ลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกในการริเริ่มและการสร้างนวัตกรรม เพื่อนำมาใช้ในการบริหารและส่งเสริมกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วย การมีจินตนาการ การคิดริเริ่ม การคิดคล่องแคล่ว และการคิดยืดหยุ่น

3. การสร้างบรรยากาศนวัตกรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถสร้างสิ่งแวดล้อมโดยใช้รูปแบบการปฏิบัติงานที่หลากหลาย ในการผลักดันให้บุคลากรในสถานศึกษาสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายของงานและสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย บรรยากาศที่มีความอบอุ่น การสนับสนุนให้รางวัล และบรรยากาศแบบเปิดกว้าง

4. การสร้างเครือข่ายนวัตกรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกองค์การ เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดต่างๆอย่างหลากหลาย รวมทั้งเป็นการระดมความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งประกอบด้วย การมีเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน และการมีส่วนร่วมของสมาชิก

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ที่ชัดเจนเพื่อกำหนดทิศทางสู่อนาคต 2) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ที่เน้นการริเริ่มและความยืดหยุ่นทางความคิด 3) การสร้างบรรยากาศนวัตกรรม ที่เอื้อต่อการทำงานและเปิดกว้าง และ 4) การสร้างเครือข่ายนวัตกรรม เพื่อระดมความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยทั้งหมดนี้เป็นกลไกสำคัญที่ผู้บริหารใช้ในการขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีพื้นฐานจากแนวคิดทางทฤษฎีหลายสาขา โดยเฉพาะ 3 ทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theory) ของ Bass (1985) อธิบายว่า ผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นความคิดนอกกรอบ และส่งเสริมวิสัยทัศน์ร่วมจะสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการนวัตกรรม โดยมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ การสร้างอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นปัญญา และการคำนึงถึงปัจเจก

2. ทฤษฎีภาวะผู้นำขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง (Kotter’s Change Leadership Theory) ของ Kotter (1996) เน้นกระบวนการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สร้างความเร่งด่วน 2) สร้างทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) พัฒนาแนวคิดและวิสัยทัศน์ 4) สื่อสารวิสัยทัศน์ 5) ให้อำนาจแก่บุคลากรเพื่อการเปลี่ยนแปลง 6) สร้างความสำเร็จระยะสั้น 7) รักษาและผลักดันการเปลี่ยนแปลง และ 8) ทำให้การเปลี่ยนแปลงเป็นวัฒนธรรมองค์กร

3. ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership Theory) ของ Mumford et al. (2002) มองว่า ผู้นำต้องมีทักษะในการจัดการกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ตั้งแต่การระบุปัญหาไปจนถึงการนำแนวคิดไปปฏิบัติจริง ทฤษฎีนี้มีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) กระบวนการผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 2) การจัดการสภาพแวดล้อมสร้างสรรค์ และ 3) การพัฒนาทีมสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเกิดจากการบูรณาการแนวคิดของทั้ง 3 ทฤษฎี ซึ่งสะท้อนองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ การมีวิสัยทัศน์และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง การคิดสร้างสรรค์

นวัตกรรม การสร้างบรรยากาศนวัตกรรม และการสร้างเครือข่ายนวัตกรรม องค์ประกอบเหล่านี้ช่วยให้ผู้นำสามารถผลักดันองค์กรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและเติบโตอย่างยั่งยืน

ปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

ปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีพื้นฐานจากแนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม ซึ่งพัฒนาโดย Magnusson & Endler โดยเสนอว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง “จิตลักษณะเฉพาะบุคคล” กับ “สถานการณ์ทางสังคม” สามารถสรุปเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคม 2) กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม และ 3) กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ดังนี้ (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2550)

1. กลุ่มปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคม มีตัวแปรสำคัญกลุ่มนี้ได้ 4 ประการ ได้แก่

1.1 การมีตัวแบบคนใกล้ชิด หมายถึง การมีบุคคลที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมผ่านการเป็นแบบอย่าง เช่น ผู้บังคับบัญชา หรือเพื่อนผู้บริหาร โดยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบสามารถสร้างทักษะและแรงจูงใจใหม่ๆ ได้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีตัวแบบคนใกล้ชิดที่ดี มีแนวโน้มพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมได้ดีกว่าผู้ที่ขาดตัวแบบ

1.2 การสนับสนุนจากหน่วยงาน หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือทั้งทางด้านอารมณ์ ข้อมูล และวัตถุจากหน่วยงานต้นสังกัดและเครือข่ายภายนอก การสนับสนุนช่วยเพิ่มความผูกพันและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการสนับสนุนทางสังคมทั้งจากองค์กรและเครือข่ายจะช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดียิ่งขึ้น

1.3 บรรยากาศส่งเสริมนวัตกรรม หมายถึง การรับรู้ร่วมกันของบุคลากรต่อสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานเชิงนวัตกรรม มีการเปิดกว้างและสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งบรรยากาศที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์จะช่วยเพิ่มโอกาสเกิดนวัตกรรม บรรยากาศการทำงานเชิงนวัตกรรมเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของบุคลากร

1.4 การรับข่าวสารด้านนวัตกรรม หมายถึง กระบวนการรับรู้และเข้าใจข้อมูลนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ การรับรู้ข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม โดยการรับข่าวสารเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ครูมีทักษะและความมั่นใจในการใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น

2. กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร ได้แก่

2.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการของบุคคลที่มุ่งหวังที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน มุ่งมั่น ฝ่าฝันอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ และพยายามหาวิธีการมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีการตั้งเป้าหมายและวางแผนถึงกระบวนการที่จะไปให้ถึงเป้าหมายอย่างชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักตั้งเป้าหมายที่ท้าทายและพยายามแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน

2.2 การมุ่งอนาคตและควบคุมตน หมายถึง การคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคต โดยมีการตั้งเป้าหมาย การวางแผน และการดูความเป็นไปได้ มีองค์ประกอบทั้งด้านบวกและลบ ได้แก่ การคาดถึงผลเสียในอนาคตแล้วคิดป้องกัน การรู้สาเหตุปัจจุบันของผลดีในอนาคต การอดทนได้ไม่คิดเปลี่ยนใจ และการควบคุมตนให้กระทำอย่างเหมาะสม

2.3 การรับรู้ความสามารถของตนเองในทางสร้างสรรค์ หมายถึง การรับรู้ความสามารถของตนเองในทางสร้างสรรค์ และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ในบริบทต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อการเลือกพฤติกรรมความ

พยายาม และความอดทนในการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ โดยสามารถพัฒนาได้ผ่านประสบกาณ์ตรง การสะท้อนคิด และการสนับสนุน

3. กลุ่มปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ตัวแปรสำคัญมี 2 ตัวแปร ได้แก่

3.1 ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่ออำนาจในตนในการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง ความเชื่อมั่นของบุคคลที่เป็นผู้นำว่าตนเองสามารถจัดการสถานการณ์ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง สามารถทำนายและควบคุมผลลัพธ์จากการกระทำของตนได้ดี และเชื่อว่าตนเองเป็นผู้ที่ทำให้งานสำเร็จหรือล้มเหลว ซึ่งผู้ที่มีการเชื่ออำนาจในตนสูง มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมเชิงรุก มองหาแนวทางใหม่ๆ แก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และกล้าที่จะตัดสินใจหรือริเริ่มการเปลี่ยนแปลงในองค์กร

3.2 ทัศนคติต่อการแสดงออก หมายถึง ทัศนคติต่อการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง สภาวะความรู้สึกและความเชื่อภายในของบุคคลที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรม โดยประกอบด้วยการประเมินคุณค่า ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ และความตั้งใจที่จะกระทำหรือหลีกเลี่ยงพฤติกรรมดังกล่าว

สรุปได้ว่า ปัจจัยของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเกิดจากการผสานกันระหว่าง 1) ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคม ที่เอื้ออำนวยทั้งตัวแบบ การสนับสนุน และบรรยากาศ 2) ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม อันได้แก่แรงจูงใจ การมุ่งอนาคต และการรับรู้ความสามารถตนเอง และ 3) ปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งคือความเชื่อมั่นและทัศนคติที่ดี โดยทั้ง 3 กลุ่มปัจจัยนี้ทำหน้าที่ร่วมกันในการขับเคลื่อนให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมและกล้าแสดงออกซึ่งพฤติกรรมสร้างสรรค์

แนวคิดเกี่ยวกับสถานศึกษาขนาดเล็ก

สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ซึ่งมักตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร หรือในชุมชนที่มีประชากรน้อย แต่ในทางวิชาการความหมายของสถานศึกษาขนาดเล็กมิได้จำกัดแต่เพียงตัวเลขของจำนวนนักเรียนเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงลักษณะเฉพาะเชิงโครงสร้างและทรัพยากร กล่าวคือ เป็นสถานศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรครูที่ไม่ครบชั้นเรียน (หนึ่งห้องเรียนมีหลายระดับชั้น) งบประมาณที่ได้รับจัดสรรตามรายหัวนักเรียนมีจำนวนจำกัด และขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อรูปแบบการบริหารจัดการที่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่อย่างสิ้นเชิง ถึงแม้ว่าสถานศึกษาขนาดเล็กจะมีขนาดที่เล็กและทรัพยากรที่จำกัด แต่สถานศึกษาขนาดเล็กกลับมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อโครงสร้างสังคมและการศึกษาไทย ดังนี้

1. ด้านความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็กคือด่านหน้าในการสร้างหลักประกันว่า เด็กไทยทุกคนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล บนดอยสูง หรือเกาะแก่ง จะต้องได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในการเรียนรู้ การดำรงอยู่ของโรงเรียนเหล่านี้คือเครื่องยืนยันถึงการไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

2. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ในสังคมชนบทโรงเรียนไม่ได้เป็นเพียงที่สอนหนังสือ แต่เป็นศูนย์กลางของจิตใจและกิจกรรมของชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของชาวบ้าน ความใกล้ชิดระหว่างครูนักเรียน และผู้ปกครองในโรงเรียนขนาดเล็กมักมีความแน่นแฟ้นมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นจุดแข็งในการสร้างความร่วมมือ

3. ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล ด้วยสัดส่วนนักเรียนต่อครูที่ไม่สูงมาก (ในบางบริบท) หากมีการบริหารจัดการที่ดี ครูจะสามารถดูแลเอาใจใส่นักเรียนได้ทั่วถึง วิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ดียิ่งขึ้น

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ภายใต้ข้อจำกัดผู้บริหารสถานศึกษา คือปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของสถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กต้องคอยสั่งการและต้องเป็นผู้นำที่ลงมือทำ โดยมีบทบาทสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (ธีระ รุญเจริญ, 2550)

1. บทบาทผู้นำทางวิชาการและการจัดการเรียนรู้ (Academic Leadership) ผู้บริหารต้องมีความกล้าหาญในการนำนวัตกรรมมาใช้แก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร เช่น การบริหารจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้น การนำเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) มาประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง ผู้บริหารต้องนิเทศติดตามการสอนอย่างใกล้ชิด และทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการให้กับครู เพื่อให้มั่นใจว่าแม้นักเรียนจะอยู่ในโรงเรียนเล็กแต่คุณภาพความรู้ต้องไม่ด้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

2. บทบาทนักบริหารทรัพยากรและผู้ระดมทุน (Resource Mobilization) เนื่องจากงบประมาณรัฐอาจไม่เพียงพอ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กจำต้องมีทักษะในการบริหารทรัพยากรที่เป็นเลิศ ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ในการระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม รวมถึงการบริหารจัดการทรัพย์สินที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกจึงเป็นภารกิจที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

3. บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลงและสร้างศรัทธาชุมชน (Change Agent & Community Builder) ภาวะผู้นำต้องเกิดจากการยอมรับ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กต้องทำตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สร้างศรัทธาให้ผู้ปกครองมั่นใจและส่งบุตรหลานมาเรียน บทบาทนี้รวมถึงการเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน การให้ความรู้แก่ชาวบ้าน เพื่อให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และพร้อมที่จะปกป้องดูแลโรงเรียนเสมือนบ้านของตนเอง

สรุปได้ว่า สถานศึกษาขนาดเล็กคือ โอกาสในการกระจายการเรียนรู้สู่ท้องถิ่น ความสำเร็จของสถานศึกษาขนาดเล็กขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ จำนวนงบประมาณ และคุณภาพของผู้บริหารเป็นสำคัญ หากผู้บริหารมีความเข้าใจในบริบท ตระหนักในความสำคัญ และสวมบทบาทการผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างเข้มแข็ง สถานศึกษาขนาดเล็กก็จะสามารถเป็นแหล่งสร้างปัญญาให้กับเยาวชนในทุกพื้นที่ของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

การยกระดับคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กท่ามกลางข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การสังเคราะห์แนวทางพัฒนาจึงมุ่งเน้นการบูรณาการคุณลักษณะภายใน การสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคม และกลยุทธ์การบริหารจัดการ เพื่อพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่เท่าเทียม มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ดังนี้

1. การเสริมสร้างศักยภาพและเจตคติภายในของผู้บริหาร

1.1 ปรับเปลี่ยนความเชื่ออำนาจในตน ผู้บริหารต้องปรับทัศนคติโดยเชื่อมั่นว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับความสามารถและการกระทำของตนเอง ไม่ใช่โชคชะตาหรือข้อจำกัดของขนาดโรงเรียน มองปัญหาการขาดแคลนเป็นความท้าทายที่จัดการได้

1.2 สร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มุ่งเน้นคุณภาพ กำหนดเป้าหมายการทำงานที่ท้าทาย แต่เป็นจริง โดยเน้นที่คุณภาพผู้เรียนรายบุคคล ใช้จุดแข็งของจำนวนนักเรียนที่น้อยให้เป็นโอกาสในการดูแลและพัฒนาเด็กได้อย่างทั่วถึง

1.3 พัฒนาทัศนะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ฝึกฝนการมองการณ์ไกล วิเคราะห์แนวโน้มโครงสร้างประชากรและเทคโนโลยีล่วงหน้า เพื่อวางแผนรับมืออย่างเป็นระบบ มีความอดทนและมุ่งมั่นที่จะดำเนินการตามแผนจนบรรลุผลสำเร็จ

2. การจัดสภาพแวดล้อมและกลไกทางสังคมที่เอื้อต่อนวัตกรรม

2.1 การเรียนรู้จากต้นแบบความสำเร็จ ผู้บริหารควรศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากโรงเรียนขนาดเล็กอื่นที่ประสบความสำเร็จในการใช้นวัตกรรม เพื่อนำมาเป็นตัวแบบในการปรับใช้และสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน

2.2 การสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและไว้วางใจ สร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบกัลยาณมิตร สนับสนุนให้ครูและบุคลากรกล้าคิด กล้าเสี่ยง และกล้าทดลองวิธีการสอนใหม่ๆ โดยไม่เกรงกลัวความผิดพลาด และมีการให้รางวัลหรือคำชมเชยเพื่อเสริมแรง

2.3 การเปิดรับข่าวสารและเทคโนโลยี ผู้บริหารต้องตื่นตัวในการรับข้อมูลนวัตกรรมทางการศึกษาอยู่เสมอ โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่ช่วยแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น การจัดการเรียนการสอนทางไกล (DLTV) หรือสื่อดิจิทัล เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนได้อย่างทันท่วงที

3. การขับเคลื่อนกลยุทธ์การบริหารสู่การปฏิบัติจริง

3.1 การกำหนดและสื่อสารวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารต้องร่วมมือกับครูและชุมชนในการสร้างภาพอนาคตของโรงเรียนให้ชัดเจน ว่าจะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ใช้นวัตกรรมขับเคลื่อนและสื่อสารให้ทุกคนเข้าใจตรงกันเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

3.2 การบริหารทรัพยากรอย่างสร้างสรรค์ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงบประมาณที่มีจำกัดให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด รวมถึงการระดมทุนจากภาคเอกชนและชุมชน เพื่อนำมาพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและแก้ปัญหาความขาดแคลน

3.3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เชื่อมโยงกับองค์กรภายนอก ปราชญ์ชาวบ้าน และสถาบันการศึกษาอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระดมทรัพยากรทางวิชาการ มาช่วยเติมเต็มส่วนที่โรงเรียนขาดหายไป

3.4 การเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารต้องไม่เพียงสั่งการ แต่ต้องทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับครู ร่วมคิด ร่วมทำ และสนับสนุนการแก้ปัญหาหน้างานจริง เพื่อให้มั่นใจว่านวัตกรรมที่นำมาใช้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ต้องอาศัยการบูรณาการ 3 ด้านสำคัญ คือ การปรับเปลี่ยนเจตคติภายใน ให้เชื่อมั่นในศักยภาพตนเองและมองการณ์ไกล การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อนวัตกรรม โดยเปิดกว้างรับเทคโนโลยีและเรียนรู้จากต้นแบบ และการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ผ่านการสร้างวิสัยทัศน์ บริหารทรัพยากรอย่างสร้างสรรค์ สร้างเครือข่าย และเป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการ เพื่อเปลี่ยนข้อจำกัดให้เป็นโอกาสในการยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม

บทสรุป

ท่ามกลางวิกฤตการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการศึกษาไทย สถานศึกษาขนาดเล็กถือเป็นกลไกหลักในการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เยาวชนในพื้นที่ห่างไกล การจะพัฒนาสถานศึกษาเหล่านี้ให้เข้มแข็งได้นั้น ปัจจัยสำคัญจึงอยู่ที่ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องนำทักษะการคิดวิเคราะห์มาผสานกับความคิดสร้างสรรค์ เพื่อบริหารจัดการภายใต้ความขาดแคลนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนต้องเกิดจากการบูรณาการองค์ประกอบ 3 ด้าน เข้าด้วยกันตามหลักทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม ประการแรก คือการสร้างรากฐานทางความคิดจากภายใน ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนเจตคติให้มีความเชื่ออำนาจในตน มองเห็นความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองมากกว่าการรอคอยโชคชะตา และมุ่งมั่นต่อผลสัมฤทธิ์ ประการที่สอง คือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อนวัตกรรม โดยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง ยอมรับการทดลองใหม่ๆ และใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยบริหารจัดการ เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรกล้าแสดงออกทางความคิด และประการที่สาม คือการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติจริง ผ่านการระดมทรัพยากรอย่างสร้างสรรค์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และการสวมบทบาทผู้นำทางวิชาการที่เป็นพี่เลี้ยงคอยหนุนเสริมการทำงานของครูอย่างใกล้ชิด ความสำเร็จของสถานศึกษาขนาดเล็กขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการเปลี่ยนข้อจำกัดให้กลายเป็นพลังสร้างสรรค์ หากผู้บริหารสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เข้มแข็ง สถานศึกษาขนาดเล็กก็จะสามารถยืนหยัดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้พร้อมตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติในอนาคต ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2550). ทฤษฎีและงานวิจัยด้านจิตลักษณะของผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธงชัย สันติวงษ์. (2557). การบริหารเชิงกลยุทธ์และภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ด.

ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

สมชาย หิรัญกิตติ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการสร้างวัฒนธรรมองค์กร. วารสารการบริหารธุรกิจ, 10(2), 25–27.

สมยศ นาวีการ. (2555). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์, 23(3), 45–47.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). สภาวการณ์การศึกษาไทยในเวทีโลก ปี 2560. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). คู่มือการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุทธิชัย ปัญญโรจน์. (2564). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม: แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในองค์กรสมัยใหม่. นครราชสีมา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2564). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bass, B. M. (1985). Leadership and performance beyond expectations. Free Press.

Horth, D. M. and Buchner, D. (2014). Innovation leadership: How to use innovation to lead effectively, work collaboratively, and drive results. Center for Creative Leadership.

Keller, R. T. and Meaney, M. (2017). The Effects of Leadership on Team Innovation. A Meta-Analysis. Journal of Management, 43(5), 1737-1768.

Kotter, J. P. (1996). Leading change. Harvard Business School Press.

Mumford, M. D., Scott, G. M., Gaddis, B. and Strange, J. M. (2002). Leading creative people: Orchestrating expertise and relationships. The Leadership Quarterly, 13(6), 705–750.

Owen, H. (2014). The Power of Collaborative Leadership. Leadership and Organization Development Journal, 35(1), 45-56.

Tidd, J. and Bessant, J. (2018). Managing innovation: Integrating technological, market and organizational change. Wiley.

Weiss, D. and Legand, R. (2011). Innovative leadership and problem solving in complex environments. Journal of Organizational Behavior, 32(3), 35–38.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU
ISSN : 2392-5507, E-ISSN : 2673-0030

ภาคผนวก

- กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- ระเบียบการส่งต้นฉบับ
- จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ISSN: 2392-5507, E-ISSN: 2673-0030

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์ :

มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยอ้างอิงตามรูปแบบของ APA (นาม-ปี) รวมถึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารฯ และเป็นบทความที่ไม่มีความหลายมากกว่า 25% ตามที่ถนนในโปรแกรม CopyCat ในเว็บ Thaijo2

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฯ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ โดยไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของวารสารฯ

กระบวนการพิจารณาบทความ :

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ :

ประเภทของบทความที่รับตีพิมพ์ คือ บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Original Article)

ภาษาที่รับตีพิมพ์ :

บทความที่รับตีพิมพ์รับภาษาที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดออก :

กำหนดออกตีพิมพ์ 3 ฉบับ ต่อปี (ราย 4 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน (กำหนดออก เดือนเมษายน)

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม (กำหนดออก เดือนสิงหาคม)

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม (กำหนดออก เดือนธันวาคม)

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับ

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน

2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ ในวารสารอื่น

3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม

4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ

5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) แล้ว

6. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขเรื่องแล้ว กองบรรณาธิการได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงจะทำการออกหนังสือตอบรับบทความ

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความ

วารสารมีค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความตามกระบวนการพิจารณาบทความ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 ค่าธรรมเนียม 3,500 บาท โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 ค่าธรรมเนียม 4,500 บาท โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

โดยวารสาร จะทำการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมฯ ต่อเมื่อผู้เขียนได้ทำการปรับปรุงแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบวารสาร (ส่งไฟล์ Word ผ่านระบบไลน์ 0955426695) และส่งไฟล์บทความเข้าระบบวารสาร

วารสาร ขอสงวนสิทธิ์ในการปฏิเสธการตีพิมพ์ และไม่คืนเงินค่าธรรมเนียม ในกรณีดังนี้

1. บทความมีความซ้ำซ้อนมากกว่า 25% ตามที่กำหนดในโปรแกรม CopyCat ของระบบ thaijo

2. บทความไม่มีความถูกต้องตามองค์ประกอบรูปแบบของวารสาร

3. บทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)

4. ผู้เขียนบทความไม่ดำเนินการแก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ตามระยะเวลาที่กำหนด (1 เดือน หลังการแจ้งของวารสาร)

5. ผู้เขียนบทความขอยกเลิกการตีพิมพ์ หลังจากได้รับการตอบรับบทความแล้ว

ผู้นิพนธ์ต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น และต้องมีการอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาหรืออ้างอิงในเนื้อหา และท้ายบทความของตนเอง โดยบทความที่ท่านส่งเข้ามาต้องไม่มีความความซ้ำซ้อนมากกว่า 25% จากการตรวจสอบด้วยโปรแกรม CopyCat ของระบบ thaijo

ในกรณีที่ บทความวิจัยมีกระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ผู้นิพนธ์จะต้องส่งหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาประกอบการลงตีพิมพ์ด้วยจึงจะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสาร

ระเบียบการส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ลงวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ก. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1. ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสั้นขนาด A4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านล่าง 2.5 เซนติเมตร ด้านซ้ายมือและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 18 ตัวพิมพ์ใหญ่ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.3 ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย– ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.4 สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย– ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.5 ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) (ภาษาไทย– ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.6 สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียนร่วม (ภาษาไทย– ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.7 E-mail อีเมล์ของผู้เขียนที่ใช้ในการติดต่อได้จริง ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา และเบอร์โทรติดต่อ ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.8 หัวข้อของบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

2.9 เนื้อหาบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จำนวน 350-700 คำต่อบทคัดย่อ

2.10 กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.11 หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

2.12 หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย

2.13 เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

3. จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้าแต่ไม่เกิน 25 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)

4. จำนวนเอกสารอ้างอิง ควรมีอย่างน้อย 5-10 เรื่อง

ข. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

1. บทความวิจัย

1. ชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุคณะและมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษาทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3. ที่อยู่ ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบันทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน

4. บทคัดย่อ / Abstract เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350-700 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์ และมีองค์ประกอบของบทคัดย่อให้ครบทั้งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

6. วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of this research) ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาโดยระบุเป็นข้อ

7. วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตัวแปรการวิจัย (ถ้ามี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

8. สรุปผลการวิจัย (Research Result) เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางและภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตารางด้านซ้ายและขวา สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพที่ชัดเจน และมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

9. อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด (ถ้ามี) และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผลไปใช้ประโยชน์

10. องค์ความรู้การวิจัย (Research Body of Knowledge) อธิบายองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ควรสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพ/โมเดล พร้อมคำอธิบายภาพ/โมเดลให้สามารถเข้าใจได้โดยสมบูรณ์

11. ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion) เป็นการให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการทำการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12. เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ

2. บทความวิชาการ

1. ชื่อเรื่อง ควรสั้น และกะทัดรัด ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุ คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษา ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3. สังกัด ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน

4) บทคัดย่อ / Abstract เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350-500 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

5) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษา และควรอ้างอิงบทความ หรืองานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

6) เนื้อหา (Content) ผู้เขียนอาจแบ่งหัวข้อย่อยในประเด็นเนื้อหานี้ได้ตามประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะทำการนำเสนอในบทความ โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการค้นคว้า

7) บทสรุป (Summary) เป็นการสรุปผลได้จากการศึกษาว่าได้พบประเด็นอะไรที่สำคัญ รวมทั้งองค์ความรู้จากการศึกษา ที่ผู้เขียนต้องการสรุปผล หรือเสนอแนะผลการศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาและเป็นประโยชน์ทางการศึกษาในด้านใดได้บ้าง

8) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อ 3 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

ค. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้**วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA)** ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน ปีที่ตีพิมพ์ และหมายเลขหน้า (ถ้ามี) กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1. พระไตรปิฎก/อรรถกถา :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2. หนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.

3. สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อระดับสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อมหาวิทยาลัย หรือแหล่งให้ทุนการวิจัย.

ตัวอย่าง.

มนฤดี ถือสมบัติ. (2556). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พัชรนันท์ ยอดสิน. (2560). แนวทางการส่งเสริมจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน (บุดดาวงษ์). (2558). การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4. บทความในวารสาร :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์), เลขหน้าที่อ้างอิง.

ตัวอย่าง.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 5(3), 26-27.

5. บทความในหนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ. ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่. (เลขหน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระมหาสมจินต์ สมฺมาปญฺโญ. (2542). ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) : วิเคราะห์จากหนังสือ ทางสายกลางของการศึกษาไทย. ใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ชีวิตและผลงานของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) และนานาทัศนะของนักวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. (40-42). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

6. สื่ออินเตอร์เน็ต :

ชื่อผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (ปีเผยแพร่). ชื่อเรื่อง. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

วัดญาณเวศกวัน. (2556). ประวัติพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). แหล่งที่มา http://www.watnyanaves.net/th/web_page/biography สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2567.

7. หนังสือพิมพ์ออนไลน์ :

ชื่อผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

เดลินิวส์. (27 กุมภาพันธ์ 2562). เริ่มนำร่องการเรียนรู้สติสมาธิเป็นฐานภาคเรียนที่ 1-62. เดลินิวส์. แหล่งที่มา https://www.dailynews.co.th/education/695610 สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2567.

8. ราชกิจจานุเบกษา :

ชื่อกฎหมาย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ตอนที่ หน้า(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (30 พ.ค. 2562).

9. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

.....(ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์). (26 มี.ค. 2561). ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (....., ผู้สัมภาษณ์)

10. เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เอกสารอัดสำเนา.

ตัวอย่าง :

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2557). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาไทย (Thailand Education Reform Model : TERM). เอกสารอัดสำเนา.

ง. การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา อาคารเรียนรวม โซนซี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ : 035-248-000 ต่อ 8284, 095-542-6695

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน, ผศ.ดร. Email: yannawat.bud@mcu.ac.th

https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU

4. กระบวนการพิจารณาบทความ

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาด อันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดจริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสาร มีนี้

จริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในการคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
8. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
9. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
10. ในกรณีที่ บทความวิจัยมีกระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ผู้นิพนธ์จะต้องส่งหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาประกอบการลงตีพิมพ์ด้วยจึงจะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสาร

จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหากับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่นอย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นจะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการตอบรับ หรือปฏิเสธ การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

5. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้นำว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

6. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน

7. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

จริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสารและผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

2. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วยผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

3. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

4. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง